

DIONY

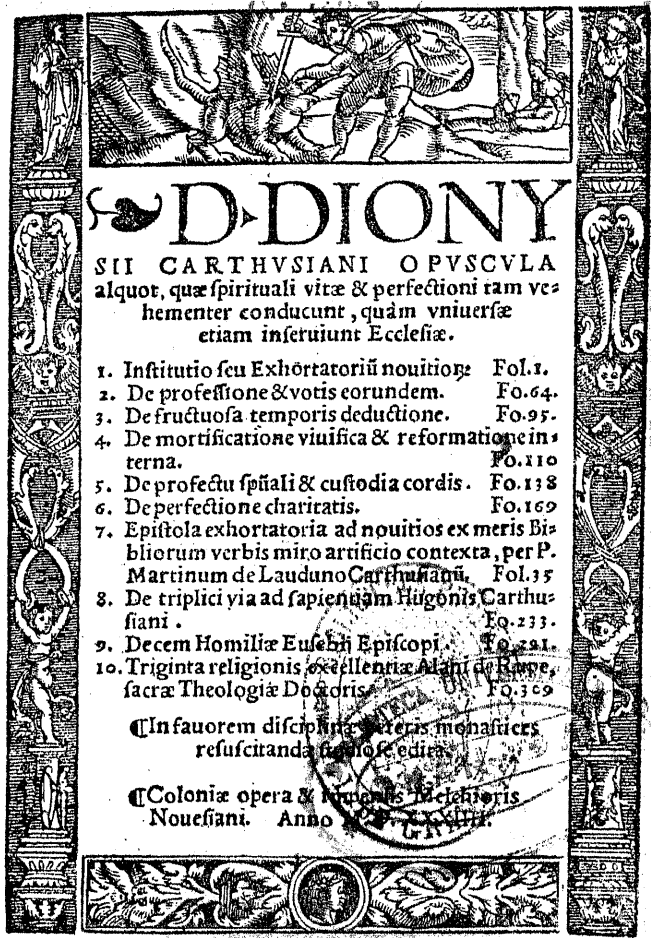
SII CARTHUSIANI OPUSCULA
aliquot, quæ spirituali vitæ & perfectioni tam ve-
hementer conducunt, quam vniuersæ
etiam inserviunt Ecclesiæ.

1. Institutio seu Exhortatoriū nouitior: Fol. 1.
2. De professione & votis eorundem. Fo. 64.
3. De fructuosa temporis deductione. Fo. 95.
4. De mortificatione viuifica & reformatione in-
terna. Fo. 110.
5. De profectu spiritali & custodia cordis. Fo. 118.
6. De perfectione charitatis. Fo. 169.
7. Epistola exhortatoria ad nouitios ex meritis Bi-
bliorum verbis miro artificio contexta, per P.
Martinum de Laudano Carthusianū. Fol. 35.
8. De triplici via ad sapientiam Hugonis Carthus-
iani. Fo. 233.
9. Decem Homiliæ Eusebii Episcopi. Fo. 291.
10. Triginta religionis excellentiæ Alani de Rupe,
sacrae Theologiæ Doctoris. Fo. 309.

¶ In fauorem disciplinae veteris monasterii
refuscitanda sunt hæc edita.

¶ Coloniae opera & impensis Melchioris
Nouesiani. Anno 1727. MDCCLXXVII.

Del Colegio de la Compañia de Jesus de Granada.
N.º de Inscricion

D DIONY

SII CARTHUSIANI OPVSCVLA
alquot, quæ spirituali vitæ & perfectioni tam ve-
hementer conducunt, quàm vniuersæ
etiam inserviunt Ecclesiæ.

1. Institutio seu Exhörtatoriũ nouitioꝝ Fol. 1.
2. De professione & votis eorundem. Fo. 64.
3. De fructuosa temporis deductione. Fo. 95.
4. De mortificatione viuifica & reformatione in-
terna. Fo. 110
5. De profectu sp̃iali & custodia cordis. Fo. 138
6. De perfectione charitatis. Fo. 169
7. Epistola exhörtatoria ad nouitios ex meris Bi-
blicorum verbis miro artificio contexta, per P.
Martinum de Lauduno Carthusianũ. Fol. 35
8. De triplici via ad sapientiam Hugonis Carthu-
siani. Fo. 233.
9. Decem Homiliæ Eusebii Episcopi. Fo. 291.
10. Tringinta religionis excellentiæ Alani de Rupe,
sacra Theologia Doctoris. Fo. 369

¶ In fauorem disciplinæ veteris monasticæ
resuscitanda fœderatæ editæ.

¶ Coloniae opera & impensis Melchioris
Nouesiani. Anno 1674.

Del Colegio de la Comp. de Jesus de Granada.
N.º de contratas

FRANCISCI CRANE
ueldij LL. Doctoris in D. Dionysij Carthusiāi
Doctoris extatici præconium
Epigramma.

Si cupis olector sacros gustare liquores,
Ignitumque dei concipere eloquium,
Phœbeumq; iubar totis traxisse medullis,
Quod nunq̄ partes nouerit occiduas:
Hunc legito dulcem cunctis Dionysion horis,
Quem Carthusiacā scis peperisse domum.
Ille tibi fidei magno feruore iacentem
Scintillam & sacros mouerit igniculos,
Excutiet quamuis duro de pectore flammās,
E qbus æternus progeneratur amor,
Lurida contemnes vani spectacula mundi,
Et quicq̄d miseros sollicitare potest.
Ipse viam ingressus arctam deducere multos
Gaudet, & excelso restituisse loco,
Ergo alacres tantumq; dulcem, tantumq; seq̄mur
Doctore, & cupida uoluite scripta manu.

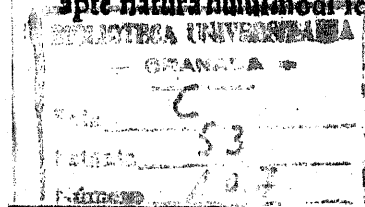
Inuidiæ morbo præsens male indicat ætas.
Iudicium melius posteritatis erit.

VENERA

BILI RELIGIOSISSIMO,
que patri, D. Iohāni Schongou, Car-
thusianorum Montis sanctæ Ma-
riæ prope Argentinam Priori
F. Theodoricus Loer à Stra-
tis Carthusianorū domus
S. Barbaræ in Colonia vi-
carius, S. P. D.

Vum varij pro veteris mo-
nasticæ disciplina restuen-
da, pro pietate, pro religio-
ne, pro contemplatiōe de-
nique iuuāda, quas quā-
m misere quotidie magis ma-
gisque labascāt videmus, in manus venis-
sent libris nō potuit pater cum primis ve-
nerāde animus in me non vrgeri, qui pijs
nunquā deest studijs, quin eos mox simul
omnes studiosis offerrem vt quorum par-
uisset institutū, eodem quoq; codice coas-
ceruati legerentur. Huic nanque operi eo
libētius omnem nauauī operam, quo me-
apte natura huiusmodi semp & studijs &
& libris

EPISTOLA

& libris faui. Accessit quod alius tunc occurrere haud facile potuisset labor, vnde fructus maior potuisset sperari, quàm vbi deuotus ac pijsimis quibusque seruiretur. Videbatur postremo nō parum hic labor necessarius: quippe cum tempora hæc curiosis otiosisq; oīa sint plena, n̄sque adeo incumbatur vt parum minusque iusto de pietate de religione inquiratur. Proinde nostrum esse putabam vbi vel scintilla deuotionis foret relicta, huius exufflandæ occasionem præbere: Quod enim dixi, ad prophana defluximus omnes. Nam quotus est hodie dei cultor, quotus q; vel Euangelium confitetur, qui pro animi puritate qui pro sanctimonia, aut quomodo vitij sese exuat, quomodo ve exornetur virtutibus studio totus incumbat? Nemo profecto solius Christi gloriam sitit, nemo hæc totus querit. Omnes nobis ip̄is tribuimus plus æquo, nobis fauentes singuli: quo fit vt semp Christi gloriæ detrahatur non nihil. Itaque quāto hodie apud omnes perijt virtus, quanto aruit deuotio, quanto denique religio inculta iacer, tanto existimo & pijs

NVNCVPATORIA

pios & doctos omnes debere occurrere, cōsultare, conari, laborumque suorū humeros supponere, & ad extremū nullum non mouere lapidem, quo religionis pietatem, & si denuo erigere nequeant, vel iuuent ne rota ruat. Atqui olim apud omnes ea fuit religionis virtus, ea maiestas, vt certatim pro illa contenderetur, atque pietati non fuisse deditissimum, nihil religioni adiecisse, ignominia fuerit. Nihil enim religione communius, nihil antiquius. Pietate vero quid sanctius? Porro quæ gens in orbe fuit vnquam, quæ religione caruerit? Aut quis populus adeo ferus inuentus est, qui quātumlibet à veræ pietatis sanctimonia alienus, nō alicui tamē religiōis cultui fuerit deditus? Tam & si non ignorē magno distare interuallo, qua q̄s fuerit religiōe imbutus. Eam enī solam hodie inter omnes dicimus appellandam religionem, q̄ apud germane Christianos inuenitur. Nempe q̄ vnus dei & fides & cultus parit. In hac q̄ libet multipharix sint vię (quemadmodū colendi Christum quoq; varij sunt modi) vna tamen est omniū vera religio quibus

EPISTOLA

uis exerceatur institutis: dum tamē Christi Evangelio instituta hæc quadrant. Huius p̄conium multi ante nos libris extulere. Verum vt illi quanti sit facienda religio voluminib⁹, ita tu pater optime ope nobis cōmonstras. Siquidem inter tot aduersitatū p̄cellas, inter tot h̄eresum varietates, inter minas & persequationes, in cōtemptu deniq; ac nouissime inter oīa quibus virtus magis p̄baritur utiliorq; solet enitescere, fidē, pietatē religionemq; hactenus deo integre obseruas. Vnde q̄ iuste, q̄ digne sit factum, laudare nō sufficimus diuinā p̄uidentia, vt filijs tuis optime Christianis Prior ac moderator sis institutus. Reliquas tuas laudes nec tu dignaris audire, nec ego debeo referre vtriusq; em̄ hoc modestia verat. Verū quo sim erga te aīo, qd de te (si verbis liceret p̄sequi) sentiā, hoc munusculo intellige, qd legendū, tuendū, meq; simul in eo amandū, tuæ synceritati dedicatū mitto. Tu p̄ge, qd soles, Dionysio esse amicus, eiusque vt ecclesie p̄ sint scripta in mediū iuua produci post quē, si aliq̄do tibi placuerit, Iacobi de paradiso præ clara

NVNCVPATORIA

clara apud vos asseruata monumēta, curabimus p̄ns lectoribus offerenda. Dominū Iohannē de Spira, procuratorem tuū vigilatissimū meo salutes nomine. Saluere etiā te iubet gentilis tuus frater Iohānes Lantspergius, Cārauii Prior. Bene vale optime amicissimeque pater cum vniuerso grege commisso. Ex Carthusia nostra Coloniēsi feriis diui Bernardi Abbatis. Anno
M. D. XXXIII.

Nobile Carthusii Dionysius ordinis olim
Et decus & splendor nil nisi sacra crepat.
Hæc Loer excipiens Theodoricus oīa, tadē
Præstitit vt volent docta per ora virū.

Index articuloꝝ omnium quæ hoc opus
seculo continentur.

- E**xhortatoriuꝝ nouitioꝝ continet articulos 17.
Proœmiũ. Nemo mittens manũ suam ad aram
trum. &c. Fol. 1. a
1. Qualit̃ nouitius incipere debeat sui em̃dationẽ. f. 2. b
 2. De ordinato inõ se occupandi & procedẽdi ac pro
ficiendi in exercitijs virtuosis. fo. 3. b
 3. Qualiter nouitius debeat deum toto corde quære
re synceriter & constanter. fo. 5. a
 4. De diuersitate nouitiorum, secundũ varietatẽ gra
tiæ dei in ipsis. fo. 6. a
 5. Qualiter in alteratione & successiõẽ sp̃aliũ prospere
ritatum & aduersitatũ debeat se habere, ac regia via
incedere ipse nouitius. fol. 7. b.
 6. Qualiter in omni tentatione nouitius debeat se ha
bere atq; resistere. fo. 9. b.
 7. Quæ frequens, deuota ac diligens dñicæ passionis con
sideratio sit efficaciss. remediũ contra oẽm tentationẽ
compendiosissimum quoq; mediũ ad omnem spiri
talem profectum atq; perfectionem. fo. 12. a
 8. Qualiter p̃ assiduã, diligentẽ & cõpassiuã dñicæ pas
sionis recordationẽ pringat ad cõtẽplationẽ sublimẽ
illuminationẽ supnam, sapientiã salutare. fo. 14. a
 9. De libris qui conueniunt nouitijs magis, & de mō
lectionis ac studiũ in eisdem. fo. 16. a.
 10. De cautelis necessarijs nouitio ad perseuerandũ
& vitandum impedimenta sp̃ualis p̃fectus. fo. 17. a.
 11. Summaria & finalis nouitioꝝ instructio. fo. 18. a.
- Appendix de verã religione, & q; specialiter religiosũ
nuncupandi sint. fo. 19. a.
- Exhortatoriuꝝ nouitioꝝ cõclusio atq; exẽpla 18. f. 21. b
1. Nouitius muro insidẽs magistri iã pridem defuncti
monitione reuocatur ad seculũ ne redeat. fo. 22. a.
 2. Nouitius quidã redire tentans ad seculum, reuocatẽ
voce defuncti. fo. 22. b.
 3. Nouitius qui moleste cappam nigrã deferebat in
struit

I N D E X.

- struitur à Christo fo. 25. a
4. Orationibus liberatur nouitius, cui cantori præce
lebrĩ astutia dæmõis ars & vox fuerãt ablata fo. 23. a
 5. Frater nouitius fororis blanditijs monasterium re
linquens, vterq; à feris deuorãtur. fo. 23. b.
 6. Nouitius vermibus ad desperationẽ vsq; afflictus,
facta professione iuxta Prioris promissum, miraculo
se liberatur. fo. 24. a.
 7. Nouitius diaboli arte decem aureis prouisus, intel
ligens hostis dolum in constantiã propositum in san
ctam vitam commutat. fo. 24. b
 8. Nouitius pristinas diuitias recordans, abitijs me
ditans, exemplo auiculæ quam alebat, diuinitus stabi
lis redditur fo. 24. b
 9. Nouitius per scalam sibi à dæmone ad descendendũ
in profundum malorũ paratam, ascensionẽ in corde
disposuit. fo. 25. a
 10. Duo nouitii ad seculũ parentũ blãditijs reuocati,
simul cũ eis peste cito in reprobã danẽ mortẽ. fo. 25. b
 11. Nouitius impudenter post desertũ monasterium,
choreis se ingerẽs, improuisa morte opprimĩt. f. 26. a
 12. Nouitius nõ imperitus, trina instabilitate meret̃ à
deo horribili gutturis morbo vita priuari. fo. 26. a
 23. Monet difficultatis patres in recipiẽdo instabiles
in impetrando semel relictum habitum fo. 26. b
 14. Nouitius seculi fortuna clarus, diaboli technis p̃
totum nouitiatum agitatus, dñi mia pridie professio
nis ab omnibus liberatur. fo. 27. a.
 15. Musicus plurimum de sua p̃seuerantia iactãs, le
uiuscula occasione mutat, Aegyptũq; repetit. fo. 27. a
 16. Nouitius institutoris sui monita contemnens irri
densq; seculum repetens, miserabili ac debili morte
peremptus est. fo. 27. b.
 17. Nouitius timidior hoĩm q̃ dei, causam redeundi
ad seculum fingit fo. 28. a
 18. Adolescẽs propositũ nostram religionẽ ingrediẽ
di procrastinans, crudeli morte absorptus est. fo. 28. a

I N D E X.

- ¶ De significatione mystica habitus Carthusiensis, sermo V. memorie P. Petri Dorlandi Carthu. f. 88. b.
- ¶ Epistola pia & exhortatoria D. Martini de Lauduno, Vallis S. Petri, ordinis Carthu. quondam Prioris directa cuidam discipulo ordinis nouitio, ex meritis sacre Biblię verbis contexta. fo. 34
- ¶ De professione monastica habet articulos 22. Excellentiorē viā vobis demonstro. Proœm. fo. 63. a
1. Q. vniuersi ordines à sanctis patribus instituti, & oia euangelica Christi consilia principaliter ordinantur ad charitatis perfectionem fo. 65. a
2. Q. sancti patres i regulis suis primo & maxime ad charitatem, pacem & concordiam exhortati sunt vniuersis ordinum suorum personas fo. 66. a
3. De forma professionis regularissarum, & qualiter sit intelligenda fo. 67. b
4. Qualiter religiosa psona ex sua professione teneatur ad stabilitatem, & quā circa hanc mortaliter aut venialiter peccet, fo. 68. b
5. De his q̄ stabilitatē nutriunt & confortant. fo. 70. a
6. Quid sit conuersio mox, & quāliter impleat, & quā quō religiosa psona circa hanc mortaliter aut venialiter peccet fo. 71. b
7. Q. periculosum sit religiosis nō proficere in interiorum reformatione & purificatione fo. 73. b
8. De proprietatib⁹ personarū: femineī sexus. fo. 75. a
9. Q. vnaquęq; religiosa psona tāto sollicitior ac feruentior est, debet, vt cohabitantes sibi ædificet, & nullatenus scandalizet, quanto maior est cōgregatio in qua manet. fo. 76. a
10. De perpetua continentia, quę est tertium punctū in prefata professione contentum. fo. 78. a
11. De voluntaria paupertate quam profitentur religiosi. fo. 78. b. (te. f. 80. a)
12. De vera & sancta obedientia ad religiosos spectant
13. Q. feruide & frequenter sc̄ti patres exhortati sint religiosos ad obediendum libent̄ & prōpre. fo. 81. a
- De varijs

I N D E X.

14. De varijs causis & motiuis, q̄ oēm religio sam psonam inducere debēt ad fortē impletionē voti obedientię, & aliorū q̄ i sua pfectione ac regula cōtinent. f. 83. a
15. De clausura pperua & magnitudine prēmij eius, ac de causa eius finali. fo. 84. b.
16. De aliquibus rebus, in quibus religiosę psonę debēt se prudenter habere, fo. 85. b. (p̄tinetibus, f. 87. b)
17. De aliquibus documentis S. Hierony. ad monachos
18. De aliquibus documentis ad religiosos spectantibus ex libris Iohannis Cassiani. fo. 89. a. a.
19. De aliquib⁹ v̄bis doctrinalib⁹ Iohā. Climachi. f. 90. a
20. Breuis formula vitę virtuosę ac sp̄tialis profectus. fol. 91. a. (cem. fo. 91. b)
21. De cōparatione monasticę professionis ad inuitiam
22. Exhortatio matris regularissarū, imo & presidentium quorumlibet religiosorum fol. 92. b

¶ Appendix, q̄ fit fructuosum de professione facta gaudere. fol. 93. b

- ¶ De fructuosa t̄pis deducēde cōtinet Articulos. 13
- Seruaui mandata tua, & testimonia tua, quia omnes vię meę in conspectu tuo. Proœmium. fo. 95. a.
1. De alacri surrectione ad matutinas. fo. 95. b
2. De exercitio post matutinas de dñā fo. 97. b
3. De modo meditando & psallendi fo. 98. b
4. Qualit̄ i matutinali officio habere nos debeamus.
5. De resolutione primę fo. 101. b. (fo. 99. b.)
6. De preparatione ad confessionem & celebrationē & de occupatione in Missa. fo. 102. a
7. Qualiter debeamus nos habere post celebrationē & missam vsq; ad prandij horam fo. 103. a
8. Qualiter debemus nos habere in prandio, & postmodum vsq; ad Vesperas fol. 103. b
9. Quō debemus nos habere à primo pulsu ad Vesperas vsq; Completorij pulsus fo. 104. a
10. Qualiter debeamus nos habere à pulsu Cōpletorij vsq; ad quietem in lecto fo. 105. a

I N D E X.

11. De compendiosissimo modo proficiendi per extirpationem priuati amoris, & de aliquibus salutaribus documentis. fo. 106. a
 12. De cognitiōe dei & contēplatione ipsius fo. 107. b
 13. De modis ac vijs & practica proficiendi in syncretissimo dei amore fo. 109. a

¶ De mortificatione viuifica & reformatione interna, continet articulos Quatuordecim.

- ¶ Pro oibus mortuus est Christus, ut qui viuunt, iam non sibi uiuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est. Prooemium. fo. 110. b
 1. De sumptibus mortificatione viuifica ac salubri. fo. 111. a
 2. Quod mortificatio ista viuifica non sit aliud quam sumptus abnegatio spontanea, fractio conseruatiua, violentia yruosa, odium amorosum ac salutaris perditio. fo. 113. a
 3. Quod mortificatio ista viuifica non sit nisi priuati amoris extinctio ac diuine charitatis adeptio, & quomodo amor priuatus sit ois peccati origo, ita quod in eius plenaria extirpatione perfectio nostra consistit fo. 114. b
 4. De tribus consilijs euangelicis ad perfectam sumptus mortificationem perducentibus, in quibus fundantur tres virtutes vel tria uota, quae sunt de essentia cuiuslibet religionis. fo. 116. b
 5. De causa finali inclusionis religiosorum in domino. fo. 119. b.
 6. De aliquibus preclaris ybis S. Hieronymi concernentibus praesertim statum religiosorum. fol. 121. a
 7. De vera cordis constantia, & omnis femineae leuitatis, nobilitatis & pusillanimitatis abiectioe. fo. 123. b
 8. De humilitate, mansuetudine & patientia Christi sectanda, quatenus omnis uana gloria & pompa, ira, & impatientia expellantur. fo. 125. b
 9. De reformatione passionum animae. fo. 128. b.
 10. De reformatione interna, utpote desuperiori ornaturationis, uoluntatis, atque memoriae. fol. 130. b
 11. De contemplatione sponsi caelestis & summe dei-tatis, aeternaeque Trinitatis. fo. 132. a

Quod

I N D E X

12. Quod ad obtinendam predictam charitatis perfectionem contemplationisque gratiam & caritatis puritatem, necesse sit omnes sensus iugiter custodire, linguam frenare, in uictu moderantiam obseruare: cordis quoque custodiae incessabiliter cum seriosa uigilantia insudare fo. 133. b
 13. De propriae professionis adimplerone, & incessanti mentis profectu. fo. 135. b
 14. De spiritali desponsatione & singulari fiducia ac familiaritate dei acquirenda fo. 137. a

¶ De profectu spiritali & custodia cordis continet articulos fo. 23

- Prooemium: Gratia super gratiam, mulier sancta, puerodora & tacita fo. 139. a
 1. Quam copiosam specialemque gratiam parat⁹ sit pius & omnipotens deus conferre religiosi personis, praesertim illustribus atque nobilibus. fo. 140. a
 2. Qualiter religiosae personae debeant conuersationem suam in claustro sapienter incipere, stabiliterque fundare. 141. b
 3. De his quae necessaria sunt ad hoc quod religiosa personae placeat deo. fo. 142. a
 4. De diligenti & indefinente cordis custodia. fo. 143. b
 5. De his quae necessaria sunt ad interiorum ac diligentem cordis custodiam. fo. 145. a
 6. De saluberrima assuefactione eleuandi propriam mentem ad deum, in omni loco & tempore, quantum possibile est. fo. 147. b
 7. De quibusdam actibus ac medijs necessarijs & ualde proficuis ad proficiendum in uita spiritali ac religiosa. fo. 149. a
 8. Quod aliquid unum stabiliter insigendum sit cordi, per quod se reducat ad dominum, quotiens corpus erit euagari ab eo. fo. 150. b
 9. De assidua exercitatione cordis in meditationibus bonis. fo. 151. a
 10. De fructuosa temporis deductione. fo. 152. a
 11. De refrenatione & refectione passionum. fo. 153. b
 12. De interiori mentis decore, inuouatione & reformatione. fo. 153. b
 13. De perfecta sumptus abnegatione. fo. 154. b
 14. De ple-

I N D E X.

14. De plena mundi relictione fol. 155. b
 15. Qualiter religiosa psona debeat deum incessanter ac feruide inuocare fol. 159. b
 16. De pfectu in cognitiōe & cōtēplatiōe dei. f. 158. a
 17. De moderata & humili contemplatione summae ac beatissimae Trinitatis fol. 160. a
 18. De generalibus remediis contra omnem tentationem, & de Christi passione iugiter recolenda. fo. 160. b
 19. De modo & ordine ascendendi ac pertingendi ad sanctam perfectionem fo. 161. a
 20. De interioribus ornamentis ac vtenfilibus domus virtutum in anima spiritali fo. 162. b
 21. Quod praecipuum studiū spiritualis psonae debeat esse in desinenter habere pacē mentis. 163. b.
 22. Quod religiosa psona omne qd agit ordinare debet ad profectū, puritatē atq; feruorē diuini amoris.
 23. De actib⁹ & effectibus charitatis diuine i (f. 164. b
 aīa amorosa & spiritali fol. 164. b

¶ De perfectione charitatis opusculum continet articulos 51.

- Proemium:** Super omnia charitatem habete, quod est vinculum perfectionis. fol. 169. a
 1. Aspiratiōes ad deū p lege charitatis vt in corde scri
 2. Exponit pceptū de diligēdo deū, (batur. f. 170. b
 & qd sit ex toto. fol. 170. b.
 3. Perfectio qd sit, & quō est duplex. fol. 171. b
 4. Modus ac media tendendi ad pfectionē. fo. 173. a
 5. Signa qb⁹ cōiecturaf, si qs sit i charitate. fo. 173. b
 6. Descriptio charitatis varia, & quō differat a dilectio
 ne & amore. fo. 174. b. (bus. fo. 176. a
 7. De figuris charitatis in sacris literis, eiusq; laudi
 8. Quā hūilitas valet ad obnēdū charitatē. f. 177. a
 9. De dilectiōe proximi, & quomodo hoc pceptū intel
 ligatur. fo. 178. b
 10. Dilectio inimici quō & qre sit adiplēda. fo. 179. b
 11. Ad diligendū deū quō mouent bñficia & perfectio
 nes eius. fo. 181. a
 Beneficia

I N D E X.

12. Bñficia particularia quomodo ad dilectionem pro
 uocāt. fo. 182. b (fo. 183. a
 13. Creatio & redēptio quō ad dilectionem faciunt.
 14. De redemptione & vita redemptoris. fo. 184. a
 15. Passio dñi sumarte p excitada dilectiōe. fo. 185. a
 16. Circa passionē cōsideratiōes ad deuotionē valētes
 17. De amore violēto fo. 187. b (fo. 186. b
 18. Quō quatuor sunt gradus amoris violenti. fo. 189. a
 19. De angeloz; dilectiōe scdm choros fa: 390 b
 20. De seraphico amore eiusq; gradibus. fo. 192. a
 21. De imagine & similitudine dei in aīa. fol. 193. a
 22. De dilectiōe pfectoz; & imperfectoz; fo. 194. a
 23. De 6 gradib⁹ throni Salomōis cū petitiōe p chari
 24. De charitatis aliqb⁹ effectib⁹. f. 196. b (atq; f. 195. a
 25. De difficultatis causa in diligendo deū fo. 197. b
 26. Ignorātia dei quō dilectiōne impedit fo. 198. b
 27. Amoris opationes varix, & cor offit. fo. 199. b
 28. De cordis instabilitate, eiusq; cā & remedio. f. 200. b
 29. Quare quicq; dñs non exaudit. fo. 201. b
 30. Quō deus vult inuocari p mediū scōroz; fo. 202. b
 31. Scōroz; inuocatio pro dono charitatis fo. 203. b
 32. Cōmendat oratiōi. instātia cū ei⁹ efficacīa. f. 204. b
 33. Exhortatio ad charitatis elemosynam dandam
 aliis, fo. 205. b
 34. De charitatis elemosyna pro viuis fo. 207. a
 35. Pro defunctis charitatis elemosyna fo. 208. b
 36. Reprehensio praesumptionis, & de quinq; sensibus
 animae fo. 210. a
 37. Qualiter aīa qñ in sopore vnit deo. fo. 211. b
 38. De vnitiuo amore & variis ei⁹ opationib⁹. f. 212. b
 39. Qua similitudine fiat aīa vnio cum deo fo. 214. a
 40. De practica veniēdi ad vnitiū amorē, nō neglecto
 41. Contēplatio, meditariū, & coe (timore. fo. 215. b
 gitatio quō differant. fo. 217. a
 42. Differentia int̄ theologīā speculatiuā & mysticam
 cū 6. potētis aīa. fo. 218. a 43. Contēplationis
 sex gradus, qbus ad deum ascenditur fo. 219. b
 Quo

INDEX

44. Quomodo tribus modis debeat se quis exercere in meditatione dominicæ passionis. fo. 220.b
 45. Passionis dñi septem effectus ostenduntur. fo. 221.b
 46. De cautela in meditationibus habēda. fo. 222.b
 47. De cauta conuersatio ne contēplatiui. fo. 223.b
 48. Affectus deum orandi vt patrem consulitur, & dominica oratio illucidatur. fo. 225.a
 49. Modus orandi beatissimam virginem Mariam, & saluatio angelica explicatur. fo. 228.a
 50. De quibusdā gradibus contēplatiōis sublimioris, quomitari solent meditationē, deuotionēq;. fo. 230.a
 51. De duobus alijs contēplatiōis gradibus fo. 331.b
 Hugonis de palma Carthusiani de triplici via purgatiua videlicet, illuminatiua & vnitua.
 De via purgatiua. fo. 236.a
 De via illuminatiua. fo. 240.a
 De via vnitua. fo. 254.b
 CD. Eusebii episcopi Emisēni Homiliæ decem.
 1. De tremendo dei iudicio gehennæq; cruciatibus. (fo. 291.a
 2. De profectu in melioris vitæ statum. fo. 292.b
 3. De ardenti stabilitate ad cœlestia pgressu. fo. 293.a
 4. De conuersione vera & interna. fo. 296.b
 5. De fructu conuersionis nostræ in præsentī & perseuerantia. fo. 298.b
 6. Quam deo alacriter seruendum sit. fo. 301.a
 7. Quod in cœtu fratrum cautius conuersandum sit. fo. 302.a
 8. De vtriusq; hominis externi, scilicet & interni vitij extirpandis. fo. 303.a
 9. In quo verus monachi profectus consistat. fo. 306
 10. Quod pro delictorum varietate variè quoq; purgationes adhibendæ sint. fo. 307
 Religionis excellentiæ, ac prærogatiuæ triginta. fo. 309

Finis Indicis.

DDIONYSII

CARTHUSIANI EXHORTATIONUM NOVIORUM, DIGNUM PERFECTO QUOD NON SOLUM RUDIORES ADHUC RELIGIOSUM TYRONES, SED & DOCTISSIMI QUI QUOQUE LONGO VSU EXERCITATI ATQUE ADEO OMNES CHRISTIANI STUDIOSE LEGANT, & ALIQUANTO MENTE REPOSANT.

CHRISTVS.

EMO mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno dei. Hoc in Euangelio generaliter sum locutus ad omnem fidelem patri cœlesti seruire cupientē: ad insinuandum, quā necessarium sit perseuerare in bonis vsq; in finē. Hoc tibi mi nouelle discipule in sacra religione noui-

Lucæ. 9

Matth. 24.
Matth. 10

1. Petri. 2.

Prouer. 25
Luc. 12.

cie specialiter dico, ad perseuerantiam ac profectum te hortans: ne gratiam tibi concessam amittas, ne à via salutis tibi ostensa te retrahas. Melius enim tibi esset non cognouisse viam iustitiæ, quā post agnitōem retrorsum conuerti. Sic quippe cōtingeret tibi illud veri prouerbij: Canis reuersus ad vomitum suū, & sus lota in volutabro luti. Deniq; seruus cognoscens voluntatem domini sui & nō faciēs eam, plagis vapulabit multis. NOVICI. Nonne o domine iste est annus nouiciatus, annus

A probat

probationis, in quo nōdum astrictus sum in monasterio permanere possum; libere egrēdi & abire. CHR. Cur huc venisti, & nouitius es effectus. NOV. Vt tibi o domine ministrē, & ministrando experiar an obsequium istud continuare valeam ac implere. CHR. Bona ac prudēs respōsio. Sed dic qua & cuius virtute, an istud possis continuare ac implere, vis experiri. NOV. Ista domine mi quēstio adhuc mihi rudi ac simplici nimis est alta, & intricata: puto tamen quod quærere velis, an experiri intendam vtrum possim proprijs viribus, seu virtute naturæ, & non potius auxilio tuo virtutēq; gratiæ continuare atq; feliciter consummare hoc tuum in hac religione obsequium. Ad quod cum supportatione respondeo: quod experiri propono, an in naturalibus bene dispositus sim ad istud complendum præsupposito semper auxilio gratiæ tuæ, sine qua nihil est validum, nihil sanctum: hoc quoq; plene cōfido quod ex parte tua non erit defectus, sed an ego in natura sim aptus ad gratiam huic necessariam seruituti ignoro. CHR. Satis argute respondes, & quæstionem tibi propositam recte intelligis. Verum quid de efficacia gratiæ meæ, & de potestate auxiliij mei sentias, pāde. NOV. Credo maiorem vim esse gratiæ quā naturæ, teq; omnipotentem esse nō ambigo. Certus sum quoq; dei auxilio fieri posse, quod naturæ viribus fieri nequit. CHR. Dato igitur quod in naturalibus minus sufficiens es, nihilominus dono gratiæ te sufficentem satisq; fortem facere valeo: qui do lasso virtutem, & his q; non sunt robur multiplico. Idcirco q; sperant in dño mutabūt fortitudinē, fortitudinē in quā naturā in fortitudinem gratiæ, assument pennas contemplationis vt aqlæ, volabunt ad eum qui altissimi posuit refugium suum, & non deficient innitentes ei⁹ auxilio, cui nullus potest resistere. NOV. Cur igitur sancti patres animum probationis instituerūt, & cur multam ante professionē quā post eam deficiūt. CHR. I. Annus probationis a patribus spiritū dei habentibus institutus

Isaia. 40
Ibidem

Psal. 90
Iudith. 16
Isaia. 47
Iob. 9.

institutus est non propter nouitios tantum, sed item propter profesos & conuēntiales, nec solum ad experiendum vires naturæ: sed etiam ad explorandum mores ac diligentiam animæ constantiq; personæ Deniq; nec ipse nouitius de seipso nec conuēntiales de ipso qūt in anno primo certitudinem adipisci, quod post professionis emissionē satis fortis manebit in corpore, aut satis deuotus in anima: q̄q; de hoc probabilem quandā & coniecturalē notitiā infra tempus hoc possunt fortiri. Quod vero nonnulli ante professionē quidam post professionem in religioe deficiunt viribus corporis aut a constantia cordis, ex ipsorum culpa, indiscretionē, negligētia potissime venit: q̄q; debilitas corporalis ex causis pure naturalibus frequēter contingat. Quæ dū aqua nitente toleratur, profectui mentis multipliciter suffragatur, nec impedit a salute. Præterea si nouitius in anno probationis consilijs acquiescat, discretē pcedat, totoq; corde deum q̄rat synceriter & constantē, tentamentis non cedēs, & cordis sui secreta spiritalibus patribus pandens, p̄sertim abati, priori, & suo magistro: nunquam aut rarissime deficiet corpore, imo quotidie fiet alacrior atque robustior. Nonne & ante tuam ad nouitiatum receptionem vires tuas considerasti, teq; in naturalibus cōpenter idoneum ac robustum sperasti. NOV. His contradicere nequeo. Insuper a te domine informari de posco, qualiter discrete pcedere debeat, teq; toto quærere corde synceriter & constantē, tentatiōibus quoq; nō cedere sed reniti, ac cordis mei arcana patribus reuelare, & eorum consilijs acquiescere ac doctrinis: sicq; in tātum proficere vt quotidie alacrior fiam & fortior. CHRIST. Grandis est hæc tua peritio & multa complectens, nec minus salubris ac prouida, quā Salomonis sapientiam postulatīs oratio. Hinc confesquer satis faciam tibi. Veruntamē primo dic mihi, quomouente insuganteq; spū putas te huc adductū & ad religionis introitum inspiratum. NOVI. Vtote a

spiritu sancto. CHRIST. Nonne spiritus sanctus patri ac filio coequalis, infinitæ est sapientiæ & prorsus immensa potentia, nec minus interminatæ clementiæ, magnificentiæ quoque illimitatæ? NOVI. Sic penitus credo CHRIST. Nonne consimiliter credere & confidere debes, quod spiritus ille tam bonus ac sapiens, tam potens, liberalis & clemens, non te huc adduxisset nec hoc religiosum propositum inspirasset, nisi te satis validum in natura agnouisset, aut quantum in se est facere vellet, omnem gratiam & profectum huic vocationi & ordini congruentes conferre tibi esset paratus? NOVICI. Aliud sentire impium reor.

¶ Qualiter nouicius sui debet incipere emendationem.

¶ Articulus primus. CHRISTVS.

MOX vt religionem ingressus es, diligenter aduerte vnde exieris, quo item intraueris. Existi quippe de hoc seculo nequam, & scholam virtutum ingressus es. Fugisti de medio Babylonis & seruitute Aegypti. i. de multitudine mundanorum, in quibus abundat confusio vitiorum, de iugo peccati, de ignorantia tenebris atque caligine prauitatis. Discute ac pede, quot vitia & peccata, quot errores & defectus ibi quotidie incidisti, quot mala egisti, quot bona quotidie omisit. Intuere profundius, quantum & qualiter quam indefinenter atque crudeliter vulnerasti, imo & occidisti, ibi quotidie animam tuam, intantum quod nec tu ipse læsiones illas ac cruciaciones animæ tuæ sensisti. Quo constat te spiritalem sensum tunc amisisse, & spiritaliter mortuum extitisse. Vide, quam vilis, iniqua, misera atque damnabilis fuerit vita illa, vel potius mors: tot mortibus. i. mortalibus vitis plena. Quid tam vile, tam impium, tamque horrendum, & fugiendum: sicut proprio creatori & deo altissimo esse & viuere tam rebelliter iniuriosum, ingratum? Quid tam insensatum, imo tam furibundum ac stultum, vt ferocissimis ac prauissimis hostibus, nil aliud nisi animarum æternam damnationem &

nem & indefinitem transgressionem quaerentibus, obsequi & parere: rebusque vanis caducis sædis carnalibus magis, quam deo sanctitatis ac dignitatis incircumscripibilis adherere: plusque appreciari, amare, inquirere hæc transitoria vilia & terrena: quam diuina charismata, gratiæ dona, sapientiæ claritatem, virtutum splendorem, opulentiæ spiritualem, beatitudinem æternalem, incessabilemque profectum & thesaurizationem in omnibus istis quotidianam? NOVI. O deus æterne, ô saluator piissime, si quis ista rite confideret, mirum si in claustro existens denuo afficiatur ad seculum, ad vitam priorem, ad conuersionem mundanam redire: in qua se recolit tam insensate damnabiliterque vixisse se. CHR. I. In primis ergo discite pensa ac pondera, quantæ pietatis & gratiæ, quantæ beneficentiæ & amoris sit ista, quod in huiusmodi vita tam diu te toleraui, quod inde eduxi, quod pro tantis malis tot bonis tibi exhibui: multa quoque multo maiora largiri paratus sum, quibus si bene vtaris, pro eisdem paulo post semper nam ac plenam tibi salutem & gloriam condonabo. NOVICI. Si istud non pondero, omni talpa sum cetero omni cane irrationabilior, omni bruto ingrator. Imo vt mihi modo videtur, ipsis quoque damnis peior & magis ingratus. Etenim illos mox vt semel transgressi sunt, irremediabiliter condemnasti: quibus si post primam prauaricationem paululum pepercisses, eis que comminatus fuisses damnationem, si secundo peccarent: forsitan non peccarent altera vice. Porro mihi tam innumerabiliter tamque enormiter excedit post veniam primo datam, post comminationem tuam totiens repetitam, post inspirationem & exhortationem tam crebro ac pie exhibitam, post remissionem & absoluti onem tam multoties impartitam: tam benignissime pepercisti hucusque, & nunc me de tantis periculis perditionibus & peccatis superpiissime eduxisti. Quomodo igitur poterero tantæ pietati & gratiæ, tam incomprehensibili charitati & beneficentiæ, esse ingratus in memor

Galat. 1

Ierem. 51.

Isaia. 48.

Ecclesi. 40

Isaia. 14.
Iob. 4.

& rebellis: Nonne si pedem extra claustrum ad apostatam dum posuero, a terra protinus absorbebor, aut certe absorberi & in aeternum danari merebor? Absit a me perueritas tanta, ingratitude tam infinita. CHR. Ecce iam illuminari coepisti: persiste ingratta ista & profice in eadem. Nunc dicta & cetera beneficia mea quotidie diligenter recole: quatenus ex tuae consideratione culpa rã salubriter compungaris, teipsum humiliter & ardua viam salutis, p̄nitentiaq; vitam p̄mptè aggrediaris, ex meoq; q̄q; attentione beneficiorum ex misericordijs tibi indultis diuina incipias dilectione accendi. Assidua demum pensatio dirae mortis, diuini iudicij ac futuri supplicij terrebono cõfigat te, ac mihi affragat. Potissime vero profunda ac frequens cõsideratio omnium, q̄ pro tua salute assumpsi egi ac pertuli, omni deuotione te repleat, omni patientia te confortet, ab omni tentatione te eruat, ac meo vehementer accendat amore. NOV. O domine multa nunc saluberrima retigisti, nec cuncta hæc simul fieri quoniam doce me p̄cor in his ordiari, p̄cedere.

¶ De ordinato modo se occupandi, & p̄cedendi, ac p̄ficiendi in exercitijs tuis. Arri. 2. CHRISTVS.

Discretio compendiosius ad finem perducit intendunt, atq; ad veram virtutum perfectionem docēs hominem vnumquodq; agere suo loco ac tpe apto. Hoc ergo i primis agnosce, q̄ charitas dei vita est aia: sine q̄ charitate nihil est meritum vitam aeternam, nec deo acceptum. Primo igitur satage iugiter esse in charitate: qd est esse in statu salutis, & sine mortali peccato. Hinc quotidie ad minus semel conscientiam tuam diligenter examina, an tibi sis conscius de aliquo culpa mortali: & an sis ira coram deo dispositus, q̄ nulla re mundi velis peccare mortali: & si tamen extras dispositus, confide te esse in charitate. Deniq; ut sis longe ab omni mortali excessu, nõ omittas te etiã de venialibus in dei conspectu discutere, accusare, deslere: atq; cum diligetia q̄ rã tua finit fragilitas, ea vitare. Insuper ea q̄ tibi incumbunt agenda ex ordine, persolue suo loco & tpe. Consi-

militer

militer suo tpe reficere atq; in cibo ac potu moderantiam seruare, necessitate non delectatione regere, statutaq; hora perge dormire: & ante q̄ eas ad stratum, recogitara q̄liter diem ip̄m exp̄deris, qd boni in eo omiseris quid mali commiseris, qualiter te habueris in diuinis in v̄bis quocq; & gestis coram hostibus, quos singulas expenderis horas, an aliquē scandalizasti aut offendisti Sicq; coram deo te increpa, sperne, humili, deplange, veniam pete, emendationē, & satisfactionē propone: deinde recommenda te deo, cruce cõsigna, ingredere lectum ac salubria meditando siue orando obdormi. Ante orationem & per solutionem horarum, prepara animam tuam, considerando tuip̄sius defectuositatem, miseriam, indigentiam, culpas, maiestatemq; dignitatē iustitiam, misericordiam & praesentiam eius quem oras & inuocas: quatenus cum grandi attentione, custodia, affectione, ac metu deum exores, laudes, psallas, glorifices: & ea quae agis, stude quotidie magis deuote persolvere. Esto internus, omnipotentis praesentiam semper considera, eiusq; vultum omnia intuentem assidue memorare. Disce ac assuesce, v̄biq; & semper frequenter, imo quantum tibi possibile est, indefinenter recolare v̄bi illud salubre magis Helia: Viuit dñs in cuius conspectu sto hodie. Ex q̄ cõsideratione erubescere coram summe maiestatis intuitu indigne v̄biq; habere indecētia cogitare, illicita affectare, inspicere loq; negligē aut tepide cõuersari. Nūq; te des ocio locū, indefinitē fr̄ctuose te occupa, orãdo, psallēdo, seu meditando q̄cūq; prexeris, sederis siue steteris. In exterioribus itē opibus mentē frequē ad dñm eleues. In v̄bis coram aliis sis custoditus & exemplaris, nõ leuis nec dissolutus in moribus, risu, ioco, apparu aut signis. Eundo ad choros, redeundo inde reuerter te habe, & custoditus sis visu: rumores libetere nõ audias: signo ad surgendū audito alacriter surge, matutinalē officium iucunda deuotione persolue. Admonitiõibus & directiõibus patrum tuorum obtempera. Sicq; vires tuas considera, & pro-

A 4 ut te in:

Matt. 7

Psal. 118

1. Johan. 4
1. Cor. 13.

Ecc. 18

1. Reg. 16

3. Reg. 17.

1. Iohan. 2. vt tempore procedente videris te posse sufferre supererogare non desinas: put rpe suo docebit te vñctio. Et ce ista in generali sunt tacta, ex quibus quantum in no uiciaru sufficere valet, potes perpendere qualiter te q̄ tidie ordiāre debeas occupare, atque ad meliora cona rita tamen, quatenus (sicut præactum est) passionem quam propter te subij, attētissime recogitare quotidie cures: sicut te infra super hoc informabo. NOVI. Sapi entissima, compendiosissima, & saluberrima prorsus instructio: veruntamen mihi miserrimo, defectib⁹ ple no, ad irrationabiles passionum motus procluo, phā tatis inanimibus & distractionibus tabescenti, valde dif ficilis adimplendum. CHR. Noli diffidere nec pusillan imis esse, paulatim longius itur. Viriliter incipe, quo tidie profice. Quotidie validius inardescas, proficiendi affectu huiusmodi inflāmato offer ac funde domino preces affectuosas & lachrymosas pro animi profectu gratiæ concupito: dabitq; tibi petitiones cordis tui, si perseueraueris orans. Sic agēdo & iam præmissa exer citia quotidie adimplēdo abhorrebis odies & vitabis motus passionum ac vitia de die in diem magis intē se, plen⁹ atq; facilius: Depcare totis p̄cordijs deum vt mentem tuam purgare, reformare, adimplere dignes, & cōtra peccata ac imperus passionum, ad quos ex in nata dispositione aut assuefactione, p̄cliuor es, instan tius pugna, feruētius ora, indefesse labora. Sicq; i exer citijs via purgatiuæ te primo diligenter ad tempus exerce, passiones frenādo, vitia extirpādo, corpus in ser uitutē animæ redigendo, mēbra tua exhibendo arma iustitiæ deo: exteriores etiā sensus a suis euagationibus, delectationibus, petulantijs cohibendo: q̄tidianas culpas corripiendo, corrigēdo, effugādo q̄tidie, obseruātijs q̄ t̄q; & ceremonias ordinis exteriores, corpales, seruādo decētē, in cibo, potu, somno, vestitu, incesu hūdo te mo derāter. Cūq; in his fueris cōuenientē exercitatus, ad ex ercitiā viæ illūminatiuæ ascēdes, vt infra tāgetur. NOVI. Documēta hæc optiā adimplere, p̄pono atq; conabor.

Verum

Verum quoniam paulo ante dixisti, q̄ de toto corde querere debeam synceriter & constanter, quāso vt mi hi hoc ipsum digneris exponere, & qualiter id agere de beam edocere.

Qualiter nouicius debeat deum toto corde querere synceriter & constanter.

Articulus 3. CHR. IST.

DEus vbiq; præsens est, & cunctis fidelibus ali quo modo notus, atq; ab existentibus in chari tate aliquo modo habetur: Nempe qui manet in charitate, in deo manet, & deus in eo: quomodo ergo queritur qui iam præsens est, & habetur, cognoscit & videtur: quemadmodum scriptum est: Omnes ho mines vident deum, vnusquisq; intuetur procul. Imo nisi aliquo modo haberetur, non quereretur. Non em̄ quereretur, nisi appeteretur: nec appeteretur, nisi aliq modo diligeretur. Quid igit est querere deum, nisi eū qui imperfecte habetur, imperfecte cognoscit & ama tur, velle perfectus obtinere, clariusq; cognoscere, & magis feruenter diligere, atq; in eius cultu ac honorifi centia indefinenter proficere. Porro deum querere ita synceriter, est in hac eius quæstione ac cultu irrefle xe ferri in ipsum, non intendendo, nec cupiendo pro priam laudem, commodum vel honorem: sed ipsum summum bonum duntaxat, & ei velle vniri propter bonitatem ipsius: sicq; ipsum diligere, non quoniam ipsi diligenti bonus, pius, ac liberalis existit, sed quoniā in seipso summe, infinite, & prorsus incomparabiliter bonus est atq; amabilis, pulcher, dulcis, perfectus, & oī farie felix. Et qui in hac dei quæstione permanet stabili lis, nec prosperis, nec aduersis, nec vlla tentatione, sug gestione, seu alio modo inde defleuens, imo in hac vīq; in finem crescens, ille querit deū constanter, sicut hor tatur qui dixit: Querite dominū & confortamini, quæ rite faciem eius semper. N. O. O veritas summa, q̄ no bile & præclarum est deum sic querere: sed heu q̄ lon ge est hoc à me, qui nec orationem vnā dominicam

A 5 & vix

Ierem. 11

1. Iohā. 4.

Iob. 36

Psal. 36.

Matth. 19

Luc. 11

1. Corin. 9

Roman. 6

Matth. 12

Canti. 2

Psal. 104.

& vix salutari onē angelicā semel sine distractiōe queo proferre, priuatoq; fordesco amore, & cito fatigor in tuo obsequio. Deū in cōfabulatione, in egressione ad spaciāmētā, in cibo & potu ac somno ad meīpm reflector, recreationē, solatiū, delectationē, repausationē sup̄hūe q̄rens: sicq; me in me turpiter & oblique, non in te synceriter ac integre diligēs: qđ ex amore priuato nō diuino, p̄dire nō ambigo. CHR. Quē admodū tetigij, nemo rep̄ere sit summus, nec subito tā p̄fectus: sed p̄cedentim proficit, atq; de statu incipientiū ad statū p̄ficientiū, de statuq; p̄ficientiū ad statū p̄tingitur p̄fectio: quoz; potissime est deū sic q̄rere toto corde. i. toto intellectu & affectu, tota intētionē & actionē synceriter & constāter. Nihilominus incipiētes nouitij tenētur deū q̄rere ex charitate, & p̄paratā p̄fectionē finaliter in hac vita intēdere, totaq; suā conuersationē ordinare ad ipsam, & proficiēdo in via virtutū appropinquare eidē, qm̄ status religionis est status p̄fectionis acquirēde. Itaq; stude priuatū amorē omni die minuire, & nec te ipsum, nec aliquā creaturā, nisi in deo, & secundū deū & p̄pter deū diligere: nec quicq; appetere, admittere, agere qđ impeditiū est spiritalis p̄fectus aut incrementi diuini amoris, a q̄ solatium non impedit moderatū, neq; resectio sobria, neq; dormitio temperata: imo p̄ ea sustentant reparantq; vires ad deū obsequiū. Præterea nō ita dico deum iugiter & constantē querendum, quasi oporteat siue possibile sit omnimomento actualiter ferri in ipsum per intellectualem considerationem, & virtuosam affectionem aut actionem: sed q̄ homo p̄sertim religiosus p̄ficere cupiēs, debeat toto assiduoq; conatu ad hoc niri: vt q̄tum sibi deo auxiliāte possibile est, p̄pinquet q̄tidie indefinētū illi actuali eleuationi mentis in deū conando ad id, vt sapissime in deū ferat; & stabilis in tali eleuationē actuali maneat: sicq; q̄tidie frequentius purius atq; stabilius erigat in oīpotentē p̄ ipsius considerationē seu contemplationē aff. suofam & fixā, & itē p̄ actualē ipsius dilectionem

tionē, cotemplationē purā & stabilē. NO. Documētā hęc saluberrima aliq̄liter capio, & iuxta ea, p̄cedere cupio & intendo. Præterea scire opto an cūctos nouitios oporteat vniformiter scđm modū, gradū, ordinēq; p̄fectum proficere, p̄ficisci, ascendere, nec ea quæ p̄fectionis sunt statim in primo anno arripere?

De diuersitate nouitioz; secundū varietatem gratiæ dei in ipsis. Articulus 4. CHRI.

IN diuersis diuersimode ago, diuersisq; gratiis & virtutib⁹ sibi in baptismo, cōtritione, conuersione, & religionis uocē ingressu cōcessis, varijs modis vrunt. Quidā tā gratiose p̄ueniūt, q̄ mox in ipso nouitiō anno tā spiritalis, interni feruētēsq; sunt, vt iā inter p̄fectos valeāt cōputari. Tales fuerūt Gregori⁹ & Bernardus, & aff eos Grego. Nazāze. atq; Basilius. Quantū etiā cōtulerim gratiā mox in ipso cōuersionis exordio magno illi Antonio, Augustino, Benedicto, & ammirabili viro Germano, multisq; alijs, in eoz; narrat legendis. Nonne electus ille Bernard⁹ in suā cōuersionis primordijs fuit ita in deū absorptus, vt pene nullo vteret sensu corporeo? Demiq; annū in cella nouitioz; exegerat, nondū agnosces an testudinē domus ipsa haberet: multo q̄q; tpe intrās exiēs; ecclesiā, putauit vnā dīstraxat esse fenestrā in loco superiori, vbi tres erāt. Oleū demū p̄ cereuisia bibēs, & crudū saginē comedēs, p̄butyro, nō sensit, neq; discruit. Præterea q̄ta charitatis p̄fectio, q̄ta inter nē suauitatis ex p̄sentia, q̄ta exuberantia gratiæ; collatæ sint Augustino in suē cōuersiōis initio, ipse grata mēte deprōp̄it dicēdo: Sagittaueras tu cor meū tuā iaculo charitatis p̄ualidā, & gestabā yba tua transfixa in viscerib⁹ meis: nec fatiabar illis dieb⁹ dulcedine mirabili cōsiderare altitudinē diuini cōsiliij sup̄ mō saluationis gn̄is humani, q̄tū fleui in hymnis & canticis sitaue sonātis ecclesie. Voces illę fleuēr in aurib⁹ meis, liq̄bāc; lachryme, & hñ erat m̄hi cū eis. Audiui dicentē: In pace in idipm, dormiā & regecā. O in pace in idipm. Tu em es idipm q̄ nūq; mutaris. In te reges

Psa. mo. 4
Psal. 101.

omniū

omnium obliuiscens laborum. O domine Iesu Christe, quod suauiter subito factum est mihi carere malis voluptatibus meis, & quas amittere meuebam, iam me dimisisse gaudebam. Intraisti enim pro eis cor meum tu omni voluptate suauior. N O. Heu me miserum, quod adhuc in meis squaloribus iaceo, in fecibus meis remaneo, atque ad oblectamenta sordida inclinor, quae tamen detestior. Præterea suspicor, quod viri tam præelecti, quos in conuersionis principio tantis gratiis præuenisti, etiam ante innocentes & puri fuerunt: ideo ego mearum mihi conscius prauitatum & immunditiam, ad tale quid aspirare nec queo, nec audeo. CHR I. Nondum historias legisti sanctorum, quas si legisses, scires utique quot annis Augustinus ante sui conuersionem seruiuit libidini. Germanus quoque elationi & vanitate, atque conuertebatur deditus fuit, intantum, quod spiritalem patrem suum sanctum episcopum voluit trucidare. Imo scelestissimus mihi quidam in sui conuersione tanta gratia sunt præuenti, quod infra breuissimum tempus ad miram sanctimoniam sunt perducti. Nescis, quod ubi abundauit iniquitas, superabundare solet gratia? Tales ergo communibus & laborioso diuturnoque proficiendi modo ac ordini non subduntur. Quidam in suae conuersionis exordio mediocriter sunt deuoti, proficiuntque quotidie, ac paulatim viri virtuosii redduntur, quibus non sancti. Aliqui vero labore afficiuntur assiduo, tentationibus agitantur, nec consolationem experiuntur internam quibus via salutis dura & amara videtur potius, quam iucunda ac dulcis: quod & frequenter ex eorum contingit culpa, quoniam se de leuitatibus, negligentibus, loquacitatibus non refrenant, neque aduertunt beneficia dei, & sua peccata, nec rite memorantur sua nouissima, neque acerbissimam meam passionem cordibus suis inscribunt, atque cur uenerint non aduertunt. Verumtamen potest hoc ex diuina dispensationis moderamine penitere, ut interim sic probati gratiam paulopost sortiantur maiorem: quemadmodum abbati Mosi, Mariæ Aegyptiacæ, alijsque

Roma. 5.

que, alijsque nonnullis noscitur accidisse. tui ergo paulatim habent proficere, & de statu inferiori ad superiorem ascendere. N O. In nouissimorum istorum catalogo potius reor me esse: attamen ad laudem tuam id dixerim, serenitatem quandam, & consolationem prædulcem sentio mihi interdum inesse: sed heu cito prætranscunt, moxque distractiones, inquietudines, tantationes, difficultates experior mihi in corde succedere, in quibus maior mihi est mora, ac molestior hora. C H. Sic expedit tibi. N O. Nonne salubrius mihi esset in præacta mentis serenitate ac dulci deuotione diuturnius stare? Christus. Aliquid directe, & secundum se salubrius esse potest quod tamen incidentaliter occasionaliterque damnabilius fieret. Enimvero nondum exercitatus in spiritali militia, nondum in dei timore, humilitate, atque interno profectu digne fundatis celeriter & facilliter subrepunt, aut etiam præualent tentationes vanæ gloriæ, ac complacentiæ propriæ, elationis occultæ, temerariæque iudicij: quæ omnia tibi & consimilibus tuis periculo se contingere, si dulci ac libitum deuotione, tranquillitate, consolationeque frueremini, & putares te aliquid ac meritis & viribus tuis ascriberes, quod diuina pietati ac gratiæ duntaxat est ascribendum, nec disceres compati alijs: sed magis temere iudicare atque contemnere. Expedit igitur tibi ire per aquam & ignem, & virgam baculumque sentire, aduersa & prospera experiri, proprias infirmitates, defectuositates, ærumnas experimento cognoscere: si que assuescere ad omnipotentem confugere, eius auxilium affectuose & anxie inuocare. Denique quæ ista non recognoscit, nec experitur, remanet in schola cælestis magister in expertus, & pauca de interna exercitatione cognoscit: ideo nec alijs apte consulere, aut tentatis, periclitantibus & afflictis mederi & subuenire est idoneus, nec ex sententia dicere valet: Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam eum qui lassus & lapsus est sustinere verbo. Qui vero præacta expertus est, & modo prædicto exercitatus uincioneque

1. Cor. 4

Galat. 5.
Psalm. 65.

Isaia. 50

1. Iohan. 2
1. Theſſa. 5
Gala. 6

atione q̄ doctus & deſuper eruditus, efficaciter poteſt implere q̄d horratuſ Apoſt. Corripite in geros, conſolamini puſillanimes, ſuſcipite in firmos, patientes eſſote ad oēs. Itē q̄: Si preoccupatus fuerit hō in aliquo delicto, vos q̄ ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpūlenitatis, conſiderans teiſpſum, ne & tu teneris. Et de nouo: Debemus (in q̄) nos firmiores imbecillitates inſirmorum ſuſtinere. Ve q̄ ne ex hac in firmos tolerantia firmior extollat, opportune ſubiunxit Apoſt. Et non nobis placere. N O. Gratioſe & optime, plata ſunt oīa iſta, ſed precor te dñe dignare me edocere q̄liter in hac viciffitudine, ſucceſſione, & alternatione ſpiritualiū proſperitatum & aduerſitatum iſtaꝝ debeā me habere, & q̄no in omni tentatione aduerſus hoſtes ſalutis humana debeā in ceſſanter conſigere, q̄liter etiā ad illuminationem ſupnam, ad conſolationē internā, ad charitatis ſinceritatē, atq̄ monaſticæ vitę perfectionē queā ptingere. C H. Nondū pfeſſus es, & iam de pfectione ad quā ordinat profeſſio ſciſcitaris. Præterea magnanimis eſſe videris, fortia pſcrutaris, pſeueratus: te præſupponis. Ad præinducta ergo quantum ad tuam ſpectat meſuram, tibi mox respondebo.

Qualiter in alternatione & ſucceſſione ſpiritualiū proſperitatuū & aduerſitatuū debeat ſe habere, ac regia via incedere ipſe nouitius. Articulus 5.

Ieremias. 9

In bonis & iſperis, in ſpiritualis alacritatis, conſolationis atq̄ pfectus cōceſſione gratias deo age: & ita gloriare in dño nō in teiſpſo, vt ſcias te in tali diſpoſitione votiua & dulci non iugiter & forſan non diu manſurus: iccirco te tūcad futuros diſpone aduentus tentationū, afflictionum & aduerſitatuū. In aduerſis q̄ duris & aſperis, & conſolationis internæ ſubtrāctione patientiā habe, & deo nihilominus gratias refer, ipſmq̄ inuoca, ac fidelitatē ad ipſum conferua. Caue vigilantiſſime offeſam ipſius, redituū q̄q̄ eius gratioſum ac conſolatoriuū æq̄nimitè præſtolare, & cōſolationes contemne indignas. Hoc nepe ē q̄d ait ſcriptura: In die bonorum

norum ne immemor ſis malorū, & in die malorū ne immemor ſis bonorū. Itē q̄: Renuit cōſolari aīa mea. Et rurſus: Expecta dñm, viriliter age, & cōfortet cor tuū & ſuſtine dñm. N O. Quō æq̄nimitè ferre poſſum q̄ in deuot⁹ ſum deo, & abſq̄ ſapore & gaudio ei miniſtro: cū ſcriptū ſit: Gaude in dño ſp. Et de nouo: Deſerte dño in iactitia: C H. Tu & ſimiles tui in ſpiritualibus exercitijs nondū ſatis exercitati acriti, putatis verā deuotio nē in ſenſibili q̄dā ſapore, interno pceptibili q̄ ſeruore cōſiſtere: nō pſantes q̄ heretici q̄q̄, Iudæi, & Sarraceni in ſacrificijs & orationib⁹ ſuis fre q̄nter lachrymāt, ſeruent, ac dulci afficiunt ſapore, ſiue ex naturali ad deū amore, ſiue ex dēmonū cooagatione: q̄ ad hmoi altracationes, affectiōes, delectatiōes varijs pnt modis coogari atq̄ cōcurrere. Sed ſcito, q̄ quis interne cōſolationes deguſtatiōes, ſeruores, fre q̄nter in deo pſtent, & vere ſint charitatis effectus: nō tñ (vt tactū eſt) ſemp, nec ad verā deuotio nē neceſſario requuntur. Porro, vera & ſecura deuotio, eſt prompſitudo ſupioris appetit⁹ ſeu voluntatis ad ea quæ dei ſunt, cū cordiali deſtatione ac debita fuga oīs mortalis pcti, ſiue hoc fit cū ſeruore ſenſibili, ſiue non. Præterea, quod allegaſti ita exponitur: Gaudere in dño ſemp. i. omni tēpore opportuno, non indefinenter in actū: ſic & cum iactitia ſeruendū eſt deo, imo & in triſtitia bona ac ſalutari, de qua fateſtur ſcriptura: Cor ſapientum, vbi triſtitia. Et itē q̄: Melius eſt ire ad domū luctus q̄ ad domū conuiuii. Beati quippe q̄ lugēt, qm̄ ipſi conſolabuntur. N O. Magna eſt ignorātia & inexperiētia mea, & erraui huꝝvſq̄: ritico ſolum ac vere putas me eſſe deuotiū, dū conſolationē, ſeruorem & guſtū ſenſi internū. C H. Error ille in multis conſiſtit, periculoſusq̄ eſt: ſi pertinaciter defendereſ. Vera nāq̄ deuotio nequa q̄ ſine charitate habet. Si ergo ſeruor, ſapor, ſuauitas eſſent certa veræ deuotiois indicia, quicūq̄ illa expireret in ſe, certus iā eſſet ſe in charitate eſſe: q̄d tñ ſine reuelatione diuina ſciri non valet, ſicut hoc alibi declaratur, atq̄ ſcriptura teſtat.

Eccleſi. 11
Pſalm. 76.
Pſalm. 26

Phil. 4
Pſalm. 99

Phil. 4
Pſalm. 99

Eccleſi. 7
Eodem
Matthę. 5.

Sunt

Ecclesi. 9. Sunt (inquiens) iusti & sapientes, & opera eorum in manu dei sunt: & tamē nescit homo, vtrum amore an odio dignus sit. **NO.** Qualiter discernere potero, quādo consolatio illa interna & feruor ac sapor interior ex charitate nascuntur, ac desuper infunduntur, & quā non? **CHR.** Quemadmodum sine reuelatione supra certitudinaliter discerni non valet inter amorem dei naturalem & infusum, qui charitas appellatur: ita nec inter quosdam eorum effectus iam tactos. Et sicut per signa quaedam probabiliter quā agnoscit se esse in charitate: ita probabiliter scire valet, quod feruor suus, sapor, alacritas desuper sint, & ex charitate emanent. **NO.** Signa illa audire desiderat anima mea. Nec em̄ puto, quod per signa illa dominus meus designet intelligatque miracula. **CHR.** Signa illa sunt multa, sed veriora, & certitudini propinquiora ac magis secura sunt, propria conscientiam diligenter discutere, & quicquid mortale occurrerit, toto corde abominari, confiteri, desistere, & libēter satisfacere pro eodem. Integrum quoque habere propositum cauendi semper illud in posterū, nec pro aliqua re scienter velle peccare mortaliter. Insuper, affici vehementer ad deum absque omni reflectione ad proprium commodum & honorem Honorē etiā dei & animarū salutē in cunctis zelari, ac procurare pro posse. Malle subesse, subiici, obedire, quod prestare, de proprijs iniurijs & aspernationibus non tristiari, omnia quoque ad suam vocationem spectantia, praesertim praecipua & vota prompto animo fideliter adimplere, nec ea pro aliqua re creata, imo nec pro vita propria conseruanda transgredi, aut omittere velle. Amplius cum quis de feruore suo sensibilis, & delectatione suauiter gloriatur, non iam principaliter, in quantum sunt pro releuamine suo, & dulcia sibi in se, sed in quantum per ea totalius promptiusque fertur in deum, & perfectius sine renisu obsequitur: tunc multum probabile est quod ex charitate procedant. Similiter dum ex huicseruore, delectatione & gustu homo magis succendit

succenditur dei amore sincero, & amplius crescit in vera humilitate, patientia, custodia cordis ac dei timore, nec periculosa securitate resoluitur, nec vane erigit, nec aliquid sibi ipsi nisi omnem prauitatem, fragilitatem miseriamque ascribit. Si vero ex illis fiat audacior tutior, infiorior, & ad iudicandū de alijs, prior & gratior illi seipsum, velique deuotior reputari, & corripitibus ac humiliantibus ipsum facilius indignetur, aut dure & asper nāter loquatur: suspecta res est & irreflexa, praesertim cum patientia sit omnium virtutum probatrix, iuxta quod legitur: Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis. Vnde quemadmodum mala olla in igne posita mox crepat & exilit: sic homo adhuc passus onatus nondum virtuosus & plene deuotus aduersitate, correptione, castigatione & humilitate pulsatus interius commouetur, & per verba erumpit male stamantia, dura, superba, & aspera. **NO.** O sapientia summa quae recte me tangis, quae bene mihi me ipsum ostendis: & certe conscientia mea salubriter puncta cognoscit atque fatetur iustitia, imo & saluberrima esse quae dicitis: multumque valentia ad noscedum salubriter semetipsum & an vere quis consistat deuotus. Veruntamen cum ista materia sit satis profunda, subtilis, interna, ego adhuc externus, ac rudis: iam deprecor informari quāliter in omnitentionatione debeam contra salutis meae hostes cogitare.

Qualiter in omnitentionatione debeat nouitius se habere, atque resistere. **Artic. 7. CHRISTVS.**

Prorus sapientialis & salubris est interrogatio ista. Nouitius namque acrius solent imminere iniuriarum & aduersari inuisibiles inimici, acies vitiorum & consuetudinū pristinae, ita ut de ipsis specialiter verificetur dictum illud commune: Tentatio, seu militia, est vita hominis super terram. Hinc multi nouitii in praedio succumbentes deficiunt, non satis instructi in modis ac medijs resistendi. Porro de tetationum remedijs generalibus ac specialibus conscripta sunt multa vitia. Nunc vero de his compendio tangam non:

B nulla

Eccle. 9

Job. 7

Deus

2. Timo. 2

Actu. 14.

Psalm. 69.

nulla. Imple ergo quod ait scriptura: Fili, accedens ad feruitum desista in timore, & prepara animam tuam ad tentationem. Et scito, quod non coronetur, nisi qui legitime certauerit. Et quod per multas tribulationes oporteat electos intrare in regnum dei. Primum itaque & commune contra omnem tentationem remedium est, propria defectuositate, fragilitate, insufficienti amque agnoscere: atque ad dei auxilium confidenter confugere, ipsum indefinenter, feruenter, & anxie inuocando in adiutorem instar dicentis: Deus in adiutorium meum intende, domine ad adiuuandum me festina: sicque in deo incessanter sperare: & de propriis viribus ac meritis nequaquam presumere. Secundum remedium est, seipsum in cunctis profunde coram deo humiliare, despiciere, imo pro nihilo reputare. Neque qui in propria estimatione tam paruus, imo tam nihil est, ab aduersario teneri non valet: sed protinus manus eius elabitur atque a deo qui tales exaltrat & confortat, suscipitur. Tertium est, omnipotentis presentiam semper attendere & eius iudicium ac vindictam, praesertim aeternam damnationem, prudenter aduertere ac vehementer vereri. Quartum est, acute considerare quales sint tentatores & aduersarii electorum, quid quaerant, quod tendant, quid incessabiliter machinentur. Sunt quippe crudelissimi, callidissimi & inuidiosissimi, nec aliud querunt finaliter nisi aeternam & infernalem hominum damnationem. Atque ut interim a deo auertatur, omni gratia & virtute priuentur, & ipsis subdantur, cunctisque vitis inquinentur. Hoc mille modis ac practicus machinari non desinit. Quo igitur certius istud agnoscis, eo stolidius agis si illis consentis, & nisi ipsis sine mora & toto affectu atque extremo conatu resistas. Nunc quid solum cum latroibus introires, a quibus te iniurbi iugulandum cognosceres? Quintum est, vigilanter pensare quanta damna tentationibus consentiendo incurras: per hoc enim summum & incommutabile bonum deum verum amittis, omni charitate & gratia eius meritisque

meritisque praecedentibus spoliaris: dei & creato ris saluatorisque tui adoptiuus filius, seruus, amicus, miles, haeres ac membrum esse desistis: & insuper ipsius hostis ad uersariusque efficeris. Daemonum quoque seruus membrum & filius redderis: & anima tua quae paulo ante fuerat dei sponsa, diaboli fit coeestim adultera, aeterna felicitate te priuas, perpetuam damnationem incurris, teipsum spiritualiter perimis, omnique cadauere ac cloaca sis turpior, & omni bruto peior ac uilior. NOV. O deus aeternae, quid audios? quam infinita est iniquorum stultitia, quam inestimabiliter magna est acquiescentium diabolicis tentamentis infania. Heu quot & quanta incidunt nocumenta pro delectatione uili breui & modica. Et nunc auxiliante & conferente te domine firmiter propono, tentationibus usque tam ad sanguinem reluctari, usque ad mortem resistere. Et quamuis ad hoc implendum sufficiant, sufficienterque instruant, animant & accendant iam tanta remedia: tamen ut hoc ipsum efficacius fiat, remedia inchoata, persequere. CH. Sextum remedium est, uiuaciter atque assidue intueri, quam uictoriose & inclite electi dei tentationibus resisterint. Et quantam ex hoc triumpho gloriam sint sortiti: de hoc tempore procedente, vitam sanctorum patrum Antonii, Hilarionis, & consimilium legendo plenius instrueris. Septimum est, contemplari qualiter deus altissimus, angeli sancti & omnes ciues superni consuetum tuum contra tentamenta inspiciant, parati iuuare, atque de tua resistentia & uictoria exultantes. Et item, quantum de tua deiectione & transgressione malignissimi spiritus collaentur & tibi insultent, quemadmodum psallis: Qui tribulant me exultabunt, si motus fuero. Ex hac consideratione orauit Psalmista: Illumina oculos meos ne inquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, praua uia aduersus eum. Itemque: Deus meus in te confido non erubescam, neque irideant me inimici mei. Noli me creatorem & saluatorem tuum offendere,

Psalm. 120.

Ibidem

Psalm. 240.

relinquere, aspernari. Noli beatissimam matrem meam tibi succurrere paratissimam, & tuam salutem vehementer zelantem contristare, noli angelum tuum sanctum te sincerissime diligentem, sollicite custodientem, fidelissime admonentem inhonorare, plus aduertendo & assequendo diabolica illa susurraria, quam eius angelica saluberrima hortamenta. Noli te toti triumphanti ecclesie celestique curie odibilem contemptibilemque efficere. Noli te inuidiosissimis ac crudelissimis hostibus tuis opprobrium, subsannationem & praedam peragere, sed potius ora cum sapiente: Domine pater & dominator vitae meae ne derelinquas me in cogitatu & consilio illorum, ne incidam in conspectu aduersariorum meorum, & gaudeat de me inimicus meus. Octauum est, statim in principio tentationi resistere: quod in tentamentis carnalibus potissime est agendum, a quibus & quorum obiectis occasionibus incitamentis atque materiis debes oculos mentis & corporis, imaginationem, phantasiam, memoriam confestim auertere eosdemque oculos adintuendum & considerandum salubria & compunctiua conuertere, crucifixum aspiciendo, eiusque passionem & tua nouissima ponderando, breuitatem quoque & incertitudinem vitae praesentis pensando. Praeterea debes esse magnanimis & laudabiliter vindicatiuus, ita ut afflictor es tuos diabolos directe affligas, tanto instantius & incessabilius dando te ad omnium actus virtutum, praefertim ad profundam humilitatem, obedientiam, charitatem: quanto plus illi conant te a tua salute retrahere. Dic cum idoneo pugnatore: Persequar inimicos meos & comprehendam illos, & non conuertar donec deficiant. Confringam illos nec poterunt stare. Nec hoc dicas de tuis viribus aut meritis praesumendo, sed diuinae pietatis gratioso auxilio cum omni humilitate & spe iugiter innitendo, iuxta illud: In deo salutare meum, & gloria mea deus auxilium meum, & spes mea in deo est. Nonum est, vilitatem, imperatam & turpitudinem tentationum ac vitiorum perpen-

Ecclesi. 23

Psalm. 17

Psalm. 61

perpedere, & ita te protinus inde quasi a caduere proptus factidissimo atque turpissimo cum indignatione auertere, dicendo, sy. Quemadmodum si emptor mercatori pro auro & balsamo praebeat ferrum & stercorea cum indignatione auerter se mercator, dicens, sy. Ita dum tibi pro domino deo tuo aeterno infinito & sublimissimo, & pro preciosissimis donis gratiae & gloriae eius proponuntur a mundo, carne, diabolo vana foeda & vilia ista caduca, cum intentissima aspernatione, responde, sy. Nec digneris talia suggerere tibi aspicere vel audire, imo sicut docuit significare ille Franciscus, dicte tentatori: Aperi ostium, & proiciam ibi stercorem. NOV. Vehementer me iuuant, confortant, confortantur, inflammant documenta haec optima. Verumtamen vnum me adhuc intrus molestat, quod vix exprimere audeo. CH. Si modice expectasses, referassem tibi decimum tentationum remedium, quo audito quod quid in corde tuo versatur ac latet, plane ac simpliciter manifestasses. NOV. De praecipitatione mea veniam precor, & illud remedium audire depono. CHR. Decimum est, totum quod versatur & latet in mente, tam in sacramentali confessione quam extra eandem, viris discretis, bonis, & charitatiuis insinuare, atque eorum consiliis & doctrinis humiliter obtemperare. Tentator quippe quaerens decipere, falsa ac praua sub specie veri apponit ac boni, & fraudes innectit ac laqueos: propter quod metuit deprehendi. Nempè vt in Euangelio dixi: Omnis qui male agit odit lucem, & non venit ad lucem, vt non manifestentur opera eius. Dum igitur homo omnia mentis suae abscondita idoneis prodit viris, iam penè vicit diabolus, & fraudes eius ac laqueos detegit. Sic quoque interiora sua detegere, & in formationem expetere, humilitatis ac discretionis est opus. Idcirco superbiam vincit diaboli. NOVI. Iam paratus sum interiora quaedam euoluere, non tamen sine pudore. Audio interdum, nescio quomodo in corde meo susurraria, argumentationes, blasphemias contra fidem, contra prouidentiam

Iohan. 9.

dentiam dei, contra honorificentiam Christi ac glori-
osissimę virginis. Et quanto plus cōtra talia arguo &
propter ea contristor ac turbor, tātō acrius sc̄uit &
erumpunt. CH. Satis hæc tetigisti. Itaq; scias huius ten-
tationis generi speciali induitria obuiandum. Non en-
nim contra eam argumentando, aut propter eam sei-
psum turbando deñcitur: sed potius deridendo neces-
sam curando, seq; mox auertendo ab ea & conuertenti-
do ad alia bona salubria atq; cum iucunditate seruien-
do altissimo & psalmodijs, orationibus, meditationi-
busq; diuinis vacando, quemadmodum scriptum est:
Tristatur aliquis ex vobis, oret æquo animo & psallat.
Veruntamen ira rēctus intra se potest sic simpliciter
cogitare interdum isto aut simili modo: Ego credo sic
cut innumerabiles patres sancti ac eremita & anacho-
rita & monachi, innumerabilesq; vtriusq; sexus mar-
tyres crediderunt: q̄s deus omnipotens in vita & mor-
te, in martyrio & post mortem ipsorum, innumerabi-
libus & præclarissimis, soli q; omnipotenti deo possi-
bilib⁹ decorauit miraculis. Ecce fides Christiana vtri-
usq; testamenti roboratur scripturis, & omnia gratia-
rum charismata, virtutes, signa, prodigia olim Syna-
goga tradita Iudæorum, per apostolos Christi ad ec-
clesiam gentium sunt translata. Nec interim habuerunt
Iudæi viros sanctos & prophetas miraculis coruscant-
es. Ista quoq; finalis Iudæorum relictio certissimum
signum est veritatis fidei Christianæ. Insup in Alcho-
rano. i. in libro legis Machometi & Sarracenoꝝ, aper-
tissime ac frequenter habetur qd Iesus Marię filius fu-
it rex Messias seu Christus in lege & pphetis, pmissus,
& qd Iudæi p totum mundū dispsi et à deo finati sunt
relicti, eo qd Iesum non receperūt, p Christo: & qd Ie-
sus Marię filius ac apti fuerunt à deo missi & suscita-
uerunt defunctos, alijsq; coruscauerūt miraculis q̄ in
Euang. recitantur: atq; qd mater Iesu Maria fuit oim-
niumq; sanctissima, oimq; virginum mundissima, eti-
am in partu & post partū. NO. Gratias ago tibi o dñe,
quoni-

Iaco. 5

quoniam yba ista sanctissima oēm cordis mei inquie-
tudinem, turbulentiã, inuolutionem, caliginē penitus
deterferunt & expulerunt à me. Et nunc si quid addē-
dum videtur de tentationum remedijs, addat hæc dñs
meus, q̄ nunc tacta mihi videãtur sufficere & supsu-
ficere. CHR. Plura vtiq; addi possent, vici ad sacratis-
simam meã matrem, & ad sanctos ad quos specialior
habetur deuotio, deuote confugere: atq; qd hi q̄ in fide
fuerunt firmiores & ab omni magica arte prorsus im-
munes, p ceteris fulserunt miraculis. Vnum tamē ad-
huc restat remediū remedioꝝ, maxime expugnatiū
vniuersarum tentationum, potissime instructiū cum
c̄taz yttutum, & ad summã pfectiõnem maxime indu-
ctiuum: quod est diligens consideratio meæ acerbissi-
mę passionis, & de hoc in sequenti te edocebo articulo.

¶ Quod frequens, deuota, ac diligens dñicę passionis
consideratio sit efficacissimū remedium contra omnē
tentationem, compendiosissimum quoq; medium ad
omnem spiritalem profectum atq; perfectionem.

¶ Articulus 7

Passioni meæ seu morti, qua totum redemi gen-
humanum, inestimabilem contuli efficaciam ac
virtutem, & ipsa meriti fuit quodammodo infi-
niti: quia ex summa & ardentissima charitate, pfectis-
sima obedientia, profundissima humilitate, inconcus-
sa patientia, constantia fortissima, mente prorsus mi-
tissima, pertuli eam. Deitas quoq; hūanitati meæ vni-
ta immensam quasi idoneitatem & efficaciam prome-
rendi præstitit ei. Hinc quanto homo per charitatem
ardentius humiliter atq; vicinius vnit se mihi, & meis
meritis ac virtutibus magis confidenter innittitur: tan-
to copiosius efficitur particeps virtutis ac meriti mei.
Si ergo tentaris difficultate arduitateue ordinis obser-
uantiarumq; eius, & quasi duritia ac rigore religionis
& graue tibi videtur crucem tuam ferre & seq; me di-
ligenter considera q̄ta p te ptulerim ego, quãr facti
in agone p horrore mortis sanguineū fudi sudorem:

Lucæ. 9.
Lucæ. 22.

Matth. 26 fuisq; tristic vsq; ad mortē, & propriis humeris graue
 Matth. 27 crucis patibulū baiulans ignominiosissime ductus fui
 Marci. 15. ad Caluarix locum. Si ergo tentaris illecebris carnis
 seu desiderio voluptatis, dissolutiōis, iudi, ioci, cachim
 nationis: at tēde quid pro te tuli doloris, quando vsq;
 ad costarum patefactionem tenerima mea caro ē la-
 cerata, & omnino crudelissime dilaniata flagellis, q̄
 per medium manū mearum ac pedum transuerber-
 rati sunt obtusi & grossi illi ferrei clauī. Dum item ca-
 pit meum spinis est coronatum, arundine cæsum. Si
 ambitione tentaris, aduerte qualiter propter te fact⁹
 sum opprobrium hominum & abiectio plebis, alba
 veste illatus, purpura subsannatus, vultu consputus,
 blasphematus, & tanquam vilissimus & sceleratissim⁹
 vniuersorum hominum, spretus, tractus, occisus: quo-
 niam omnes videntes me deriserunt me, dicentes: Si
 rex Israel es, descēdat nunc de cruce. Si grauis tibi ab-
 stinentiæ seu ieiunij rigor, & delicatiori cibo tentaris
 & potu: recole quem admodum dederunt in escam me-
 am fel. & in siti mea potauerunt me aceto. Si motus su-
 perbiæ, si impatientiæ aut iracundiæ impetus te inuas-
 dit propter illas tibi iniurias, aut propter quæcunq;
 aduersa: aduerte qualiter cuncta præacta patientissi-
 me toleraui, quō corā Pilato steti mitissimo corde, si-
 lenti orā, falsissimi ac enormissime accusatus. Si te rā-
 cor pulsat aut mor⁹ inuidiæ, recordare qualiter in cru-
 ce fixus & iam mortis angustijs & puncturis circunda-
 tus, imo potius iustus transfixus, orauī pro crucifixos
 ribus meis. Si te impugnat accidia, recole q̄to charita-
 tis ardore tuā procuraui salutē. Et breuiter, in oī tēta-
 tione intime intueere, quē, q̄ta, & qualia p̄ tua saluati-
 one assumpsi, exercui, toleraui: q̄ fr̄ amarissima & acer-
 bissima morte peremptus sum, & toto corpore violē-
 tissime ac p̄nalissime in cruce distentus vsq; ad ossū
 meorū dinumerationem, venarūq; ruptiōem: quō spi-
 ritus coronatus, purpurea veste p̄ irrisione indutus, vul-
 tuque sanguine madens præsentatus p̄p̄o, clamantis

Iohan. 19
 Busillis: Tolle, tolle, crucifige eum. Præterea conspice
 quis, qualis, & quantus sum, qui vniuersa ista sustinui.
 Nonne secundum naturam meam diuinam æterno pa-
 tri æqualis sum, secundum assumptam quoq; humani-
 tatem, vt verbo æterno hypostatice vnitam toto digni-
 or vniuerso? At tēde complexionis meę tenēritudinē,
 quia ex sacrosanctæ virginis purissimis sum concept⁹
 sanguinibus: vide innocentiam meam, & q̄ charitati-
 ue, virtuose, promptissime cuncta per tulerim, contem-
 plare. Insuper contuere, quem admodum tempore pas-
 sionis meę acerbior fuerit in me dolor compassionis,
 qua ingratis ac pereuntibus condolebam, q̄ ipsa corpo-
 ralis passionis meę afflictio: quantum item dilectissi-
 mæ meę condolui genitrici, cuius amaritudinem, pes-
 nam, compassionem inspexi: sed & aliis astantibus de-
 uotis discipulis ac fœminis vehementer cōpatiēns fui.
 Ista iugiter porta in mente, atq; quotidie semel specia-
 li ad hoc hora deputanda, distincte, ordinate, compassi-
 ue recogita, ac si præsentialiter te præfente & intuentē
 hæc paterer. Deniq; vt cum præcordialiori compassio-
 ne ista reminiscaris, considera q̄ graue & molestum tibi
 est talia pati: quantum doleres si patrem aut fratrem
 tuū carnalem, etiam pro seipsis & suis excessibus talia
 cerneres sustinere: magis autem si sine ipsorum de me-
 ritis, & maxime si pro te & tua ereptione à morte cor-
 porali ac temporali taliter occiderentur: quanto magis
 deo creatori saluatoriq; tuo propter te incarnato,
 actualiter passo absq; sua offensa, pro tua culpa, & pro
 tua liberatione, à morte & condēnatione æterna: imo
 & pro obtinēda tibi gratia multiplici in præfenti, æter-
 naliq; gloria in futuro, præcordialissime compati te
 oportet: itaq; dum ad ista meditando accedere vis, mē-
 tem tuam recollige, & eam mihi ardentē coniunge,
 sicq; sine distractione cum omni compassione, compū-
 ctione gratiarumq; actione hæc recorderis. Nō. Ista
 mihi o domine saluberrima est doctrina, efficacissima
 medicina, memoratio nunq; obliuiscenda: imo q̄uis

ex horum reminiscencia non oriretur nobis medela, maxime tamen (ni fallor) ingratiitudinis esset, ista nõ recognoscere, non pensare, non gratias agere, nec vicè pro posse recipere. Hac igitur tanq̃ fasciculum propono oculis mei cordis indefinenter obijcere, præsentare, imprimere, vt compatiar, vt gratias agã, vt imiter, & in omni tentatione remedium habeam salutare ad manum, omne quoq; inordinatum ac vile abijciã ac detester solatium. CH. Recte consideras. Etenim passio mea varijs modis est recolenda. Primo, ad condolendum. Secundo, ad imitandum eam, & omnem quam in ea monstraui charitatem, humilitatem, patientiam, mansuetudinem, obedientiam, fortitudinẽ, pietatem. Tertio, ad gratulandum in quantum fuit causa fructuosa & saluatiua, quemadmodum scriptum est: Mihi absit gloriari, nisi in cruce domini mei Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Itaq; ex hac passionis meæ recordatione crucifixus tibi sit mundus, ita vt q̃cquid appreciat ac diligit mundus. i. mundani carnalesq; homines, vt pote delicta, diuitiæ & honores seculi hui⁹ tibi sint crux, & ea fastidias, horreas, fugias, sicut solent hoies fugere ac vereri crucis patibulũ. Tibi vero delectabile sit ac suauẽ, deo tuo propter te incarnato, pauperato, crucifixo, cõpauari, cõfigi & cõpati: sicq; deificaberis. i. diuinus & ei charissimus eminenterq; similis eris. Quarto, ad ammirandũ q̃ vnigenitus dei dignatus sit te ita redimere. Quinto, ad pualendũ in oĩ tentatione p̃ eã nõc introducto. Sexto, ad contẽplandũ misericordiã, iustitiã, & sapientiam dei in passione dñica. Septimo, ad inflammandũ quatenus oĩã iam inducta pensando, totaliter accendaris amore filij dei, q̃c tantum dilexit ac prædilexit, taliterq; redemit. NO. Certe (vt arbitror) in his altitudo consistit sapientiæ Christianæ. Sed precorõ dñe vt clarius mihi exponas, qualiter clarius tuã debeã recollere passionẽ ad contẽplandũ, & qualiter ad illuminationem internã & ad verã queã ptingere sapientiam.

Qualiter

Qualiter per assiduam, diligentẽ & compassiuã dominicæ passionis recordationẽ pertingatur ad contentationem sublimẽ, illuminationẽ supernã, sapientiam salutare. ¶ Articulus 8. CHR. I.

Dixi tibi, discrete & ordinate esse procedendum atq; proficiendũ. Tu autẽ videris velle volare anteq̃ habeas pennas. Et qui adhuc in actibus vię purgatiuæ ac status incipientium indiges exerceri, de viæ vnitiuæ & perfectiuæ contemplationisq; actib⁹ ac volatu vis edoceri? NO. Quantum ad meã pertinet paruitatis mensuram, hoc petij. Veruntamen indiscretionis præsumptionisq; meã deprecor veniam: attamen supra testatus es triplicis viæ actus & exercitia si bi iuicem aliquo modo permisceri, atq; ad incipitẽ necessario exigi charitatẽ ac sapientiã donũ, secundum aliquem gradum. CH. Quid necessaria est excusatio coram cordium inspectore ac iudice deo? Mentis tuæ intentionem & piã cerno radicem ac feruens propositum, ideo satisfaciam tibi. Ex philosophia agnoscis q̃ omnis effectus similitudo est suæ causæ, omnis quoque creatura radius creatoris. Hinc ex cognitione effectuum ad noticiam peruenitur causarum: & ex creaturarum intuitu, ad creatoris aliquantulam contemplationem pertingitur. Veruntamen effectus gratiæ & gloriæ effectibus naturæ eminentiores constituunt, iccirco in ipsis excellentius contemplatiue inspicitur deus. Potissime autem in humanitate à verbo aeterno in vnitate personæ assumpta, & in eius mysterijs ac supernaturalibus præclarissimæ gratiæ ac gloriæ suæ donis: in quibus omnibus deitas adoranda, trinitas superbenedicta, multo incomprehensibilis, exuberantius, gloriosius suam ostendit, relucetq; fecit bonitatem immensam, munificentiam infinitã, gratuitã charitatem interminabilem sapientiã, pietatẽ, iustitiã, & incircũscriptibilem potestatẽ, quã in toto residuo vnuerso. Nempe hoc prorsus omnem superat intellectu, quã inaccessibilis, & immensã fuit illa superessentialis & superbe-

Galat. 6

& superbeatissimæ trinitatis bonitas, charitas, pietas, munificentia, sapientia, dignatio, qua decreuit ac voluit ab vnigenito patris filio naturam assumi humanam ad hypostaticam vnionem suppositalemq; vnitatem. Eodem quoq; momento quo creata est anima illa & caro formata, ipsa anima ad splendidissimam beatificandiuinæ essentia visionem est eleuata gratia, virtutibus, donis, fructibus, beatitudinibus & omni pfectione, quantum capax fuit. impleta. NO. Horum altitudo & claritas mentis meæ imbecillitatem prorsus reuerberant, vincunt, obtundunt. Hæc ergo quantum in me est, malo abscindi & transiliri, q̄ protrahi. CH. Aduerte tamē q̄ & facile aduertere potes, quanta sit iniquitatis enormitas, ac diuinæ iustitiæ æquitas, cum nulla pura creatura fuerit digna & efficax redimere & saluare genus humanum: sed ipsummet vnicum dei filium oportuit in carnari, quem & pater in assumpta natura maluit taliter (vt dictum est) pati, q̄ peccata manere inulta: q̄ in finitæ quoque sapientiæ fuit, q̄ deus omnipotens salua sua iustitia, per particularem ac temporalem Christi mortē decreuit humanū redimere genus, & morte vniuersali ac sempiterna, & ad amissam reducere gratiā ac saluare. Quanta quoque pietas dei relucet in isto, & qualiter omnipotentia creatoris in incarnatione vbi æterni & in cæteris eius repræsentat ac relucet mysteriis. NO. Magna & valde supernaturalis est altitudo sapientiæ Christiane, nec humanitus adinuenta aut ficta: atque vt tactum est supra, non per naturalia argumenta, nec magica arte, neque armorū violentia, nec humana potentia est hominibus persuasa, recepta, ac toto orbeterrarum diffusa. CH. Illuminari cœpisti, & quoniam copiosius appetis illuminari ac dono sapientiæ adimpleri, stude puritati internæ, totamq; conuersionem tuam funda ac stabili in humilitate profunda, ac filiali ac indefinenti dei timore. Atq; (vt tactū est) passionem meam ad imitandum pensā assidue, meam considerando fideliterq; sectādo charitatem, patientiā

imitatē

mitatem, constantiam, humilitatem: ac mei intuitu & amore corpus tuum discrete castiga, quæ carni molestiora sunt elige, subesse, obedire, corrigi, humiliari potius opta, q̄ præesse, præcipere, promoueri, laudari, delicate tractari, in omni euentu satage esse tranquillus in deo. Omnipotentis præsentiam incessanter considera & honora, in eius conspectu custoditus & sollicitus esto, ne in aliquo rātam maiestatem ac sanctitatem offendas. omne opus eius cum reuerentia feruore & alacritate adimple. Ecce si ista impleueris, imo ad ista implenda diligentiam & conatum omni hora impenderis: erit deus omnium deus tuus, susceptor & exauditor tuus, & protector animæ tuæ, erit sine dubio animæ tuæ sponsus, & in mente tua quasi in thalamo incessabiliter requiescet, deo sculabitur, amplectetur, consolabitur, fœcundabit te intus, intellectum tuū implebit splendoribus, affectum ardoribus sanctis, & docebit te vñtio spiritus sancti in vniuersis. Tunc senties q̄ vere suauē sit iugum meum, & veritatem fidei experimentaliter nosces, atq; cum fratre illo Egidio emabis te scientiam magis habere q̄ fidem. NO. O saluator dulcissime, putas ne miserrimus ego ad ista tandem pertingam? CH. Nescis q̄ deus sit bonitas pura, penitus infinita, cuius munificentia est immensa, qui rationabiles creaturas sibi fideliter adhærentes tam præcipue amat: ideo ipse exuberantissima abundantia suæ pietatis immensæ merita supplicii excedit & vota, & plura ac maiora paratus est dare, q̄ creatura petit accipere, quantum in ipso est, & dummodo illa non ponit obstaculum: sed reddere se capacem sategerit. Solæ etenim iniquitates, ingratiudines, negligentia & torpores ac culpæ vestræ inter deum vestrum & vos diuidunt. & peccata vestra abscondit faciem. i. gratiosam eius præsentiam & vobis. Certissime ergo agnoscas, q̄ quanto plus puritati mentis studueris, quanto diligentius ab omni offensa deitatis præcaueris, quo profundius humiliaueris & abnegaueris remetipsum, & obedientior fueris

Mich. 6

i. Johan. 2
Mat. 11

Isaia. 39
Ieremia. 1

fueris, tanto copiosius sol sapientiæ deus lucis ac liberalitatis interminata in anima tua splendebit, radios sapientiæ suæ diffundet, ignem sancti amoris accedet: imo tam inuandanter ac redundanter offeret & cõmunicabit se tibi, vt ferre non præualens clames: Dñe cõtine vndas gratiæ tuæ. Præterea per donum sapientiæ ad gradum tertium & perfectum perducta, ardentissimæ charitati vnitæ, faciet te quasi consiliarium & secretarium suum, incerta & occulta sapientiæ suæ tibi manifestans, rēq; familiariter & intime sibi astringēs, & in diuitias gloriæ suæ te rapiens, in secretum faporē, in deitatis oceanum, in supergloriosissimæ arcanū trinitatis te assumens, eleuans, & absorbens: vt superdignissimæ & super voluptuosissimæ trinitatis gloriam, & mutuam intuitionem, dilectionem, & complacentiam atq; ipsius ad suos electos charitatem & pietatē feliciter, prout in præsentī vita conceditur, contempleris. Verum vt dixi, ad hæc obtinenda, ad proficiendum ac permanendum in gratia tanta, oportet in dei præsentia iugiter custoditum, timorātū, syncerum existere, ab omni vanitate, leuitate, dissolutiōe cauere, spiritali profectui condignam impendere diligētiam & conatum. Deniq; hoc est quod in euangelio simplici quidem sermone, sed alto sensu expressi: Si qs (inquirens) voluerit voluntatem dei facere, cognosceret de doctrina an ex deo sit. Nempe qui modo nunc tacto conuersatur, certitudinaliter in seipso experitur euangelica documēta verissime esse diuina, & ad deificam p̄fectionem, ad transformationem in deum supernaturalem seraphicam, ad obdormitionem in deo dulcissimā dei formem ac cœliformem ducentia, soporato iam corpore, omniq; sensu à suo actu alienato, suspenso, ac derelicto. Nō. Certe mi domine postulationi meæ satis facisti p̄ssime, & erudisti me qualiter ad sapientiā salutarem, contemplationem diuinam, & illuminationem supernam queam ac debeam peruenire per insistentem cordis custodiam, per oris refrenationem,

per sens

per sensuū coercionē, per mentis munditiā, per reformationem passionum, fugamque vitiorum, per salubrem compunctionem atq; assiduam tuæ dignissimæ passionis ac mortis memoriam, non per lectionē & studium. His igitur documentis obtemperare intendo, & affectuosissime precor, vt gratiam ac virtutē adimplendi hæc omnia indignissimo mihi præstare digneris ex tua bonitate, charitate & pietate immensa, per merita omnium quæ pro me facere ac perferre dignatus es. CH. Ex parte mei non erit defectus, fac tu quod in te est, & quod tibi incumbit. Veruntamen ad proficiendum modo præfacto, lectionem & studium non obesse, sed magis prodesse agnoscas, præsertim si discrete agantur. Nō. De hoc ipso instruere me digneris, & de cautelis nouitijs necessariis ad vitandum impedimenta quotidiani idoneiq; profectus.

De libris qui nouitijs conueniunt magis, & de modo lectionis ac studij in eis dē. Articulus 9. CHR.I.

Nouitijs in suo nouitiatu non multum vacat lectioni ac studio immorari: sed ea quæ ordinis sunt diligenter addiscere, cantum, psalmodiā ceremonialia, obseruantias regulares. Certis tamē horis debent in suo secreto discussioni conscientiæ suæ esse intenti, beneficia dei recolere, priora pericula & peccata horrere, sc̄q; ad deū cum præcordiali affectu conuertere, & cur venerint inuerti. Dominicæ passionis (vt dictum est) recordari. Cõformiter hora ad hoc magis vacante legere debēt salubria, & suo proposito magis accommodata, vt pote ea quæ compunctionē inducunt, deuotionem nutriunt, & inflammant, timorem dei in corde stabiliunt, & quæ ad vitiorum horrorem, ad mundi contemptum, ad sui ipsius aspersionem & humiliationem vehementius incitant atque erudiunt mentem. Ea quoque quæ efficacius docent modū ac ordinem spiritalis profectus, reformationē passionum, remedia ac triumphos tentationum, & exercitationem internam. Quemadmodum enim per ianuā introit

S. Estrem

Psalm. 50.

Iohan. 7.

Introitur in demum: ita per moralem doctrinam & reformationem extirpationemq; passionum ac vitiorum, ad theoriam & mysticam sapientiam contemplatiuamq; vitam. Porro libri ad praxim conuenientiores, sunt moralia beati Gregorii, volumina Cassiani & Climaci, sermones & tractatus Bernardi, quaedam quoq; moralia scripta Hugonis & Richardi de sancto Victore, & sancti Bonaenae: urae. Item Profectus religiosorum, Horologium aeternae sapientiae, libri etiam Vita spatrum multum consolatori inflammatori aedificatoriq; consistunt. Consimiliter legendae & historiae quaedam sanctorum, vt Actus Francisci, & similia de uocationalia quaedam opuscula, potissime quae pertractant de passione dominica, de quatuor nouissimis, de mundi contemptu, de arcta via salutis, de vitijs atq; virtutibus: non quae omnia ista, sed quaedam horum, quae tibi magis ad manum sunt, legeri debeas: non varia percurrere & folia reuoluendo, aut solam notitiam vel temporis deductionem, seu speculatiuam & superficialem delectationem quaerendo: sed vt proficias, vt virtuosus reddaris vt in timore, humilitate, custodia ac salubri proposito, condecentia morum, refrenatione linguae & sensuum, reformatione passionum & puritate interna funderis, cor roboreris, excrescas. Idcirco quae legis, tibi ipsi applicare mox debes, imperfectum tuum desere, emendationem proponere, & ordinate, feruenter ac perseueranter prosequi eam. Ecce tale sit tuum studium. Dum enim taliter legis ac studes, spiritus sanctus loquitur tibi: quem admodum dum oras, tu loqueris creatori. In huiusce modi libris & in sacris scripturis, quasi in speculo vides, & agnoscis te ipsum, & faciem cordis tui. Ibi imperfectum tuum clarissime conspicias, quid agendum restat, & qualiter proficere debeas, discis. Omnis enim scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum seipsum, ad corripiendum charitatis ac iustitiae proximos, ad erudiendum seipsum ac alios in iustitia: vt profectus sit homo, ad omne opus bonum instructus ac promptus

s. Timo. 3

promptus: Quae cumq; in his codicibus scripta sunt, ad doctrinam fidelium scripta sunt: vt per patientiam & consolationem scripturas: spem habeant, nec vnquam in vita hac arbitrentur se apprehendisse: imo priora atq; praeterita exercitia sua paruipendentes, in anteriora & eminentiora extendant seipsum: meliora & viciniora saluti per infatigabilem assiduumq; profectum obtinere conantes, sicq; ad supernae uocationis brauium quotidie feruentius properantes. NO. Hae copendiosissima documenta cunctis Aristotelicis, Platoniceisq; doctrinis incomparabiliter pulchriora, sapientialiora, ac salubriora consistunt. Nunc de cautelis vitandi impedimenta spiritualis profectus dignetur prosequi dominus meus.

De cautelis necessarijs nouitio, ad perseuerandum & vitandum impedimenta spiritualis profectus.

Articulus 10. CHR I.

PRimo considera, cum quanto feruore ac quasi diligenti relinqueris seculum, & oia quae habebas in eo: parentes, propinquos, notos, charos, familiares, terram natalem, opes, societatem dilectam, atq; ad vitam hanc poenitentialem uenisti, vt tibi ipsi ac seculo moreris. Nunquid ex paruo affectu id fieri potuit? Attende etiam quae uerecunde, humiliter, ac instanti ter recipi postulasti. Receptus quoq; quae modo desite, deuote, obedienter, ac dirigibiliter te habere coepisti: huius exordium semper sis memor, & noli te peccare, cancrisare, praesumere, extolli, resolui, audacior aut negligenter effici: imo in tam felici exordio cresce, persiste, & usq; in finem fructuose atq; salubriter perseuera. Hinc & typice iustum est filius Israel egressus Aegyptum: Mentore diei huius, in quo eduxit uos dominus de Aegypto, de fornace ferrea, & seruitute lutii ac lateris. Ira & tu recordari non cesses, quae gratiose ac uirtuose eduxit te spiritus sanctus de hoc seculo nequam, de fecibus carnalitate, de iugo diaboli, de durissima atq; uilissima seruitute peccati: imo de poenis inferni, quas iam incidere meruisti.

C & pau.

Roma 15

Philipp. 3.

Hebr. 6.

Deuter. 4

Iob. 14. & paulo post incidisses, nisi operi manuum suarū des-
 us dexteram porrexisset. Hinc vnus patrūm respon-
 dit interrogāti: Qualiter me habebō? Vide qualis fue-
 ris primo die quando existi de seculo, & receptus fu-
 isti in clauſtro, & talis permāne ſemper. Attende q̄ vi-
 le est in clauſtro tepeſcere, remiſſius agere, falli & vin-
 ci ab hoſte, quum in Apocalypſi teſtatuſ ſim: Habeo
Apocal. 2 aduerſum te, quōd charitatem tuam primā reliquiſti.
Apocal. 3. Item q̄: Quoniam tepidus es, incipiā te euome e ex
Hebræ. 10 ore meo. Vas quoq; electionis protulit: Voluntarie
 peccantibus poſt acceptam notiā veritatis, iā non
 relinquitur pro peccatis hoſtia. Secundo indefinēter
Abacuc. 2. ſta ſuper cuſtodiam tuam, ne ab aduerſarijs vulnerer-
 ris: imo ad conſilium contra omnem tentationem
 ſtude iugiter eſſe armatus ac præparatus, timoratusq;
 eno, quem admodum ſcriptum eſt, & tacitū ſuperi-
 us: Fili accedens ad ſeruitutē dei, ſta in timore, & præ-
Eccleſia. 2 para animam tuam ad tentationem: imo exordio tē-
 tationis protinus obuia, & reſiſte, prout de hoc dictū
 eſt ante. Hoc eſt quod paſtor eccleſiæ ait: Sobriū eſtote,
 & uigilate, quia aduerſarius veſter diabolus tanq̄ leo
1. Petri. 5 rugiens circuit, quærens quem deuoret. Tertio, omne
 temerarium iudicium caue, ne quenquam incaute de-
 ſpicias: nihilominus caue ne exemplo eorum qui ne-
 gligentius agunt, decipiaris, aut remiſſior ſias: & proſ-
 pice quorum colloctio & conuerſatio te magis ædi-
 ficet, ac illis te magis applicare, & ſociare coneris. Ali-
 os tamen dijudicare nō audeas, ſed ſuis eos committe
 iudicibus. Quarto, attende, ne ſpecte boni fallaris.
 Quos enim hoſtis nequiſſimus cōſpicit feruidos, nec
 euidenti malo deſiçi poſſe, apparentibus & nō exiſtē-
 tibus bonis decipere nititur: ideo cordis tui ſecretas
 ſuggeſtiones & machinas pande viris idoneis, ſicut p̄
 habitum eſt. Quinto attende, vt rationale ac diſcre-
 tum ſit tuū obſequiū, nec immoderatis uigilijs, abſti-
 nentijs, aut cōſimilibus exercitijs frangas te cito ita,
 vt iter religioſe peregrinationis cōtinuare nō queas.
 Sexto,

ſexto aduerte, q̄ ineffabiliter grandis ſit cauſa tua eſt
 deo, a quo in breui te iudicari oportet: profundiffime
 penſa, quia in hoc breui incerto præſentis vitæ curri-
 culo neceſſe eſt, te aut ſempiternam beatitudinē me-
 ritorie adipiſci, aut infernalem damnationem incur-
 rere. Si hoc rite ac frequenter perpenderis, in cella &
 clauſtro patienter ac libēter manebis: q̄ ſuis inibi vſq;
 ad collum in medio vermium reſideres. Poſtremo, p̄
 conſeruatione & deſenſione ac proſectu condigno, in-
 uocare non ceſſes: beatiffimam quoque humani ge-
 neris aduocatam diligere, honorare, & exorare non
 deſinas.

¶ Summaria & finalis nouitijs inſtructio.

¶ Articulus 11. CHR.

Attende nunc fili mi, q̄ bene ſit eis qui olim in
 ſeculo iſto mundum cum vniuerſis ſuis ſpreue-
 runt, delitijs, diuitijs, atq; honoribus. Ecce quā
 tam gloriam, excellentiam, laudem, inaffimabilēq;
 honorē breui in tempore modico cū labore mercati
 ſunt. Certe iam computantur inter filios dei, & inter
 ſanctos ſors illorum eſt. Nunc de indicibili ſua beati-
 tudine, de beatifica ac ſuauiſſima fruitione ſuperdi-
 gniffimæ deitatis æternaliter ſunt ſecuri: & tanto ſunt
 modo feliciores in ſempiternum, quanto in breui
 hoc ſpacio vitæ deo ſyncerius, diligentius, amoroſi-
 usque ſeruiffe inuenti ſunt. Conſidera quoque quā
 male & peſſime ſit iam eis, qui arctam viam ſalutis in-
 cedere neglexerūt, q̄ in ſuis ſunt cōcupiſcentijs cōuer-
 ſati, qui carnalia magis ac terrena q̄ ſpiritualia, cœle-
 ſtia, & diuina ſunt aſſecuti. Perpende quanta eorū ex-
 iſtat calamitas. Nonne ignis, ſulphur, & ſpiritus pro-
 cellarum pars calicis eſt eorum? Nunquid pro to-
 to mundo, & delitijs eius cunctis velles vnum diem
 aut horam vnam nudo corpore iacere in medio
 æſtuantiſſimi clibani? Et nonne fateris ſulphure
 um illum tartareum ignem omni igne huius mundi
 vehementer eſſe calidiorē? **NOVITVS.** Heu

Sapient. 9

Matth. 7

C 2 quanta

quanta excæcatio an vesania est, pro huius fallacis vitæ caducis delictis seipsum exponere periculo æternæ, intolerantissimæ afflictionis illius feruentissimi incæditi infernalis, amissionis quoque perpetuæ felicitatis. Et dato, quod quis in seculo non penitus pereat: tamen vix contingit, quin graue ac diuturnum nimis ibi purgatorium mereatur. **CHRISTUS.** Recte consideras. Et nunc quoniam firmiter decreuisti in religione permanere, me caput tuum ac dominum strenue imitare, per ignem & aquam me sequere: discere a me, quam mitis sum & humilis corde. Carnem tuam cum vitis & concupiscentiis crucifige, mortifica, abnega, vince teipsum: voluntatem tuam mihi plenarie offer per obedientiam plenam. Cum metu & reuerentia serui deo. Cum omni cordis custodia & feruore, cum puritate & profectu adherere & obsequi omnipotenti & incircumscriptibili deo non cesses, vilibus & indignis solatiis consolatiunculisque contemptis. Si taliter egeris, habebis nunc paradysum in terris, summo & infinito bono, mente tranquilla, dulcissime adherendo, & paulo post paradysum cœlestem. Videbisque bona domini in regno sanctorum, quæ nec oculus viatorum vidit, nec auris eorum audiuit, nec in cor peregrinantium ascenderunt, quæ præparata sunt, atque largissime conferentur veris religiosis, consilia mea implentibus. **NOUIT.** Ita nunc domine legifer sum me, consultor sapientissime, agere cupio & propono, teque præstante implebo. **CHRISTUS.**

Constans esto, & iuxta præhabita operare: sicque videbis & experieris auxilium meum in te. Ad laudem & gloriam omnipotentis: qui est super omnia deus sublimis & benedictus.

A M E N,

Psal. 67.
Mat. 11
Galat. 5
Col. 3
Lucæ. 14
Hebræ. 12
Prouer. 4

Psal. 26.
Isa. 64.
1 Cori. 4.
Iai. 33.

APPENDIX DE VERA RELIGIONE
& qui specialiter religiosi nuncupandi sint, per
V. P. Petrum Leydis, Carthusianorum Coloniae Priorem.

DEVS hominem condidit ad imaginem & similitudinem suam, ut ipsum cognosceret, cognoscendo diligeret, & diligendo frueretur, in eo solo delectando se. Hæc erunt perfecta in futuro seculo, in præfenti vita habentur imperfecte: quia per fidem videmus in speculo & ænigmate, & nondum tenemus in re, sed in spe: deo imperfecte diligimus. Docemur autem in euangelio deum ex toto corde diligere, quia debemus in hac vita niti acquirere, quod in futura perficietur. Vita ergo Christiana seu euangelica est, deum ex toto corde diligere, & proximum sicut nosipsum. In his duobus mandatis tota lex pendet & propheta. Qui autem dicit se deum diligere (inquit beatus Iohannes apostolus) & mandata eius non custodit, mendax est. Amor enim dei non est ociosus, operatur enim magna si est: si autem operari desinit, amor non est. Inter omnia vero virtutum opera, religionis seu patrie opera præcellunt, quod sic probatur: Ea que sunt ad finem, sortiuntur bonitatem ex ordine ad finem: Et ideo quanto sunt fini propinquiora, tanto sunt meliora. Virtutes autem morales sunt circa ea que ordinantur in deum sicut in finem. Religio autem magis de propinquo accedit ad deum, quam alie virtutes morales, in quantum operatur ea que directe & immediate ordinantur in honorem dei. Et ideo præminet religio inter alias virtutes morales, & nos deo proximis facit. Opera autem religionis sunt, deuotio, quæ est voluntas prompte tradendi se ad ea que pertinent ad dei famulatum: oratio, quæ est ascensus mentis in deum. Hæc est oratio mentalis, ex qua oritur oratio vocalis & cætus, ad quæ meditatio, contemplatio, & puritas cordis sunt necessaria. Hæc & his similia in interioribus agunt homines. In exterioribus est adoratio, quæ fit per genuflexionem

Gen. 1 & 2
1 Cor. 13
2 Corin. 3
Augustin⁹

1. Cor. 13
Deu. 6. 10
Mat. 22
Marci. 12
Lucæ. 10
Augustin⁹
Mat. 22
1. Iohan. 2

Gregori⁹.

August. li. 10. de ciuitate dei
Thomas

Albertus

August.

Opa religiosorum
Iohã. D. 2
matænus

Augustin⁹Iudi.
Col. 3
Psalm. 43.Christiana
vita q̄
lis.Religiōis
verq̄ cultu
res.

nem, prostrationem, & inclinationem, atq; similia, apta ad mouendum interioremem hominem ad actū suū. Hæc tamen exteriora præsupponunt interiora, vçz notitiã eius q̄ adoratur, q̄ sc̄z deus author sit nature, gratiæ, & gloriæ, & oīs boni: hæc est adoratio latris, exhibitio honoris diuini, quæ talem cognitionē requirit, & nulli alteri exhibetur. Item præsupponit plenã & perfectam subiectionem & submissionē in diuinū beneplacitū ex charitate, vt adoratio illa accepta sit & meritoria. In sacrificio vero sunt oīa quæ offeruntur: inter cætera sunt propriæ voluntatis oblatio, corporis maceratio, tp̄alium reŕz abdicatio, vitioŕz mortificatio, passionū refrenatio, sacri altaris hostiæ quotidiana immolatio, & (quod maximum est) cū summo bono deo optimo & maximo stricta p̄ votū perpetua obligatio. Hæc præscripta spectant ad vitã Christianã & euangelicã, quæ deo tenetur curã quo ad prima opa, & ceremonias quo ad sc̄da, & sacrificiū quo ad tertia, per virtutē moralem quæ dicitur religio. Quapropter omnis colens præfatis modis vnum vçz deum est religiosus. Tales sunt omnes Christiani. Cætera vero nationes vnum deum (suo mōre colentes) nomine religionis indigni habentur propter superstitionem, & falsitatem atq; errores, vt sunt Iudæi, Saraceni, hæretici. Quamuis vero religiosi dicantur omnes veri Christiani, eo q̄ vnum vçz deum colūt, specialiter tamen inter eos religiosi dicuntur, qui totam vitam suam diuino cultui dedicant, à mundanis negotiis se abstrahentes. Isti religiosi isto moderno tempore generaliter monachi vocantur. Exempli gratia: Inter pinŕentes panes illi p̄statores dicuntur, qui quotidie pinŕunt panes, & hoc officiū in communitate exercēt: nō aut̄ illi qui in domibus suis interdum pinŕunt, quis generaliter p̄statores dici possent etiam ipsi. Isti itaq; religiosi cum cæteris Christianis viuunt sub lege diuina, sed excellentius. Manifestum est enim, q̄ in colendo deum modis præscriptis, die noctūq; magis occupantur cæteris

teris Christianis, etiam sacerdotibus secularibus. Ad hoc em̄ à spiritu sancto p̄ sanctos patres instituti sunt, vt vacent deo, & salutem propriã operent, peccata populi desceant (quoniam monachus Græce, Latine vnus tristis dicitur) pro tota ecclesia orent & interpellent. Et hæc proprie spectant ad eos q̄ statum hñit vitæ contemplatiuæ. Item vt plebem instruant, & hoc proprie concernit ordines mendicantium, q̄ cum præfatis contemplatiuoz studiis etiam incūbunt lectioni sacre scripturæ, doctrinæ in scholis, prædicationi in suggestu, & auditioni confessionū. Item alii religiosi visitat pupillos & viduas, & curam impendunt infirmis & defunctis. Sunt ergo in magna differentia etiã illi, q̄ specialiter religiosi vocantur. Quanto aut̄ aliqua sunt spiritaliora, tanto sunt simpliciter meliora, licet p̄ accidens contrariū iudicet. Oportet em̄ interdū intermittere contemplationē propter salutē proximi. Improvide vero decipiuntur, q̄ putant contemplatiuos & à consortio hoīm separatos, vanos ac inuiles ecclesiæ dei, cum veritas dicat: Maria optimã partē elegit, quæ nō auferetur ab ea. Vbi dicit Ambrosi⁹: Agat te sicut Mariam desiderium sapientiæ, hoc enim maius, hoc perfectius opus; nec ministerii cura à cognitione vbi cælestis te auertat, nec arguas eos & ociosos iudices, q̄s vides studere sapientiæ. Nec Martha tamen in bono ministerio reprehenditur, sed Maria quod meliorem partem sibi elegerit antefertur. Hæc Ambrosius. Beatus quoq; Augustinus tales sanctiores esse dicit, qui à conspectu hominū separati nulli ad se præbent accessum, viuentes in magna intentione orationū. Idem: Videntur autē nonnullis res humanas plus quã oportet deseruisse, non intelligentibus quantum nobis eorum animus in orationibus proficit & vita ad exemplū quorum corpora videre nō sinimur. Hæc ille. Omnes præfati religiosi in iam dictis ministeriis instituti sunt, vt bonum commune reipublicæ humanæ nature conuenienter administraretur, ipsi scilicet circa spiritalia

P
Tha

Iacobi. 1

Contempla
tio q̄n̄ q̄m
terr̄ up̄edaLucæ. 10
Ambrosi⁹Augustin⁹
Lucæ. 10Scopus re
ligiosorū
quis debet
esse.

Ordinatio hois q spectet.

Religiosi mali quo reducendi

Religio monastica que condita.
Deut. r. 6.
Matthæ. 2.
Marci 12
Lucæ. 10
Mat. 22

1. Iohan. 2

1. Cor. 12.
& 13

Ha quæ animam concernunt, sicut seculares in ministeriis quæ corpus concernunt, deputati sunt. Homo enim ex anima & corpore compositus est. Ideo oportet quod circa virtutes sint ministeria, quibus tædant in finem ad quem creatus est. Ita quod Christiani principes, imperatores, & reges cum sanctis pontificibus, videntes religiofos præfatos magni esse meriti apud deum, & ecclesie dei esse utilissimos, condiderunt eis monasteria & habitationes, & possessionibus dotauerunt, magnisque & multis priuilegiis munerunt. Deus etiam pius & misericors eorum sanctitati per miracula multa & magna testimonia præbuit. Non debet autem mouere, quod quidam eorum sunt mali & defectuosi: hoc fit sanctæ religioni per accidens. Mali enim semper fuerunt, eruntque cum bonis in hoc mundo. Mali tamen debent cogi & reformari, & religio stabiliri atque defendi, nec villo modo monasteria destrui, nec bona deo consecrata diripi, quasi modus viuendi religiosorum esset vitæ euangelicæ contrarius. Vita enim religiosorum est perfecta impletio legis diuinæ. Propterea enim instituta est ut lex diuina strictissime obseruetur, & contraria huic legi facillime euitentur. Lex quippe vetus & euangelica, hoc est diuina, omnia mandata tradidit propter impletionem charitatis, ut testatur ipse deus dicens: Diliges dominum deum tuum toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua: hoc est maximum & primum mandatum. Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis tota lex pendet & propheta. Sed quia homines communiter ab impletione huius præcepti charitatis impediuntur per curas rerum temporalium, & innatas prauas concupiscentias, & propria malitia: secundu quod dicit Iohannes: Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum et superbia vitæ. In quibus continentur omnia peccata charitati contraria. Ea propter sancti patres (spiritu sancto inspirante, sine quo nullum omnino bonum, nec salutis auxilium esse possunt) certos viuendi modos elegerunt, per quos declinarent

marcè a malo omnino peccatorum, & facerent bonum, deum super omnia diligendo, & ipsi iugiter inhaerendo, quantum possibilitas in hac mortali vita permittit. diuina ipsi gratia assistente & cooperante. Qui viuendi modi ab ecclesia approbati sunt per tota cetera annorum: cum in eis sit maior securitas, excellentissima sanctitas & deum perfecte diligendi summitas. Mellissimus etiam doctor Bernardus, simile testatur dicens: Bonum est nos hic esse, scilicet, in religione, quæ in prædictis viuendi modis continetur atque signatur, quia ibi homo viuunt purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cauti us, quæscit securius, irrorat frequentius, purgat citius, moritè confidētius, remunerat copiosius. Cōsultè igitè agunt qui approbata religionem petunt, ubi regula viuendi religiose custodit, ut cōturbationibus pulsati in peccata posse notant fruerè, coereant ne cadant, sed paulatim discant vitis mori, virtutes acquirere, omnia in charitate agere, quia propter charitatē omnia in religione instituta sunt. Huic charitati studēt omnes religiosi. Idcirco secundam doctrinam apostolicales quoniam inimicè aliorum illata mala tolerant, quia charitas patiens est: alii benefaciunt, quia charitas benigna est: aliis non inuidet, quia charitas non æmulatur: alijs non malefaciunt, quia charitas non agit perperam: in seipso non intumescunt per superbiam, quia charitas non inflatur: non querunt apparere, quia charitas non est ambitiosa: non ordinant omnia ad semetipsos, tantum ad finem: sed potius seipso & omnia ordinant in deum tanquam in finem vltimum, quia charitas non querit quæ sua sunt. Est enim charitas quædam dilectio, quæ fundatur super communicatione æternæ beatitudinis Deus vero est ipsa beatitudo. Ergo charitas querit deum tanquam vltimum finem, & non quæ sua sunt (hoc est quæ hominis sunt) non prouocant ad iram, quia charitas non irritatur, non pertractat qualiter malum possent perficere, quia charitas non cogitat malum: non sunt malitiosi vt ex malitia peccent, quia charitas non gaudet super iniquitate, quod proprium est malorum

Matth. 17

Col. 3.
Galat. 2.

1. Cor. 13.

Charitatis opera

Ioh. 12. 14
Ioh. 15. 16
1. Iohan. 4
1. Cor. 11.

Prouer. 20.

CONCLUSIO.

6. Iohan. a

1. Cor. 13.

qui letantur cum malefecerint & exultant in rebus pessimis, congaudet proximo quod in veritate ambulat sicut scribitur in Can. Iohan. Gaudisus sum valde venientibus fratribus, & testimonium perhibentibus veritati tuæ, sicut tu in veritate ambulas. Maiorem horum non habeo gratiam, quam ut filios meos audiam in veritate ambulantes, scilicet per viam fidei & mortis. Congaudent ergo proximo, quia charitas congaudet veritati: proximi infirmitatem sufferunt, quia charitas omnia suffert: omnia credit diuinitus tradita: omnia sperant a deo promissa: longanimitate expectant, promissa quia charitas omnia credit, omnia sperat, omnia suffert, hæc optime a peccatis præseruat, quia ipsa nunquam excidit. Salus æterna super omnes qui seruant charitatem cuius exercitium estis omnes fideles cõcernit, tam e religioſi vni maiorem curam impendunt eidem: Qui sit beatus nediſtus in ſecula. Amen.

EXHORTATOR II NOVITIORUM conclusio.

Greg. Homilia 38

Apoc. 3.

Iob. 24.

Quia secundum beati Gregorij dictum exemplarius plus mouent quam verba: exempla quaedam ex sexto libro Chronice D. Petri Dorlandi, vicarij Carthusianorum montis Sancti Iohannis baptiste in Zelem prope Dieſt, hic adijcenda pro colophone ad neophytorum instructionem non incongruum putauit, ut qui boni sunt continuo ne tepescant curent, & qui tepidi sunt sibi timeant, ut non terribiliter eis dicatur: Vinam frigidus esſes aut calidus. Sed quia tepidus es, incipiam te euomere de ore meo. Videmus plerumque quotquot in religionum institutis aut non proficiunt, aut minime p̄seuerant, malo fine concludit: superbia agitari, viam humilitatis viamque veritatis aspernari, monita pietatis despiciere, indigne ferre p̄ excessibus emendationem, ad virtutis viam directionem. Semper ad omem auræ statum mobiles, semper turgidos, semper magistris inobedientes, semper rebelles lumini semper

EXHORT. NOVITIORVM. fol. 13

in sempiterno. Vnde fit, ut continue seipsis efficiantur deteriores, terreni, frigidus, vani, aridi, insipidi, t̄broſi capitiſi, animales, pueriles, magni & gloriosi in oculis proprijs, viles & fœdi in oculis dei. In quos diabolus potestatem accipiens varijs eos tentationibus agitare non cessat, quousque ad magistri, patrum, & loci contemptum ad Aegyptum, ad vomitum, ad antiqua peccata, ad priuina atque pericula, ad itinera æternæ damnationis retrahat. Aut si horum aliquo necessitate quapiam adacti, in monasterio manere cogantur, plarumque lupi & vulpes fiunt, qui religionum vineas demoluntur: si non quod monet Salomon paruuli capiantur, aut ad sanioſentem se institui patiantur. Quod ut cõpendio fiat, diuini Vincentij plane auream assequantur doctrinam illam Tractatu de interioris hominis reformatione, capit. 4. qua ait: Sciendum quod homo facilius & breuiori tempore possit ad perfectionem pertingere, si haberet instructorem cuius regimine duceretur, cuius obedientiam perfecte in omnibus actibus, magnis & paruis sequeretur: quam aliquis possit seipsum perficere quantumcumque vigeat acumine intellectus, & libros habeat in quibus virtutum videat omnem structuram exarsitam. Imò plus dico, quod nunquam Iesus Christus suam gratiam ministrabit (sine qua nil possumus) si homo habet a quo possit instrui ac deduci, & negligit vel non curat alterius ducatum amplecti, se credens sibi posse sufficere, & per se posse inuestigare & inuenire quæ sunt vtilia ad salutem. Ista enim via obedientiæ est via regia, quæ hominem inoffenso pede ducit ad summitatem scælæ cui dominus apparet innixus: Hanc viam tenuerunt omnes sancti patres in eremo. Et breuiter omnes qui perfectionem attigerunt, per hanc semitam processerunt, & per viam humilitatis perueniunt ad gloriam maiestatis. Hæc Vincentius.

¶ Nouitius muro insidens magistri iam pridem defuncti monitione reuocatur, ad seculum ne redeat.

Pſalm. 79. Prouer. 1.

2. Cor. 15.

Gene. 28

Olim

CONCLUSIO.

Olim ecclesia Cathedralis Gratiopolitana canonicū habuit, q̄ corde compūct̄ maiorem Carthusiam est ingressus. Hic post aliquantos menses cum nouus ille feruor iā penē intepuisset, cœpit de vomitu cogitare. Semp̄ em̄ tepor non longe distat a vomitu. Huic tepori importūa se diaboli tēratio sociabat, & tam frequens tamq̄ continua: vt nouella plantatio & parum adhuc gratiarum fluētis irrigata, tempestates tam assiduas ferre non posset. Non enim recurrere ad oratiōis suffragia, nec piorum patrum monita capiebat. Victor igit̄ diabolus miserum eo p̄duxit, vt nocte iam instante, clam turpem fugam meditaretur. Sed ente igitur illo super murum, qui cœnium tingit horto suo proximum, cum vellet se deorsum demittere: vidit magistrum suum qui illū in nouitiatu iam pridem instruxerat, quiq̄ iam obierat mortem. Hunc vidit ē cœlis ad se venientem multa luce conspicuum, & magna circumdatum gloria, dicentem sibi: Quorsum (inq̄) ō fili tu fugere maturas in perditionis tuæ periculum? Mane (inq̄) mane, & in ordine p̄seuera: & ego tibi p̄mitto perpetuę felicitatis regnū: quod ipse percipies, si in ordine in finē vsq̄ laudabili conuersatione duraueris. Ille territus primum, deinde apprime animatus, se se ad mentem reduxit saniore, cellam suam introiit, habitum resumpsit, & virtute ac longanimitate proficiens, felicissimo est fine consummatus.

¶ Nouitius quidam redire tentans ad seculum reuocatur voce defuncti.

In hac ipsa domo Carthusię, quę est mater nostra, fuit ante nos nouitius quidam: qui suadēte diabolo ac iam etiam possidente, sub noct̄ rno silentio fugere ad seculum moliebatur. Cumq̄ per cimiteriū claustrī transiūm haberet, audiuit de sepulchro cuiusdam nuper defuncti patris vocem manifestam, dicentem sibi: Quo fugis ō miser, quo fugis? Prædico tibi si hinc abieris, filius gehennę & perditionis alumnus eris;

EXHORT. NOVIT. fol. 27.

eris. In hac voce correptus ac stupefact̄ dirigit, & ad se reuersus cellā repetiit, & in ea vsq̄ in finem laudabiliter perdurauit.

¶ Nouitius qui moleste cappam nigram deferrebat, instruitur a Christo.

LEgit nouitium quendam hūc nostrum ordinem ingressum; in primis quidem mensibus strenuissatis: post tamen (quia non satis spiritui intende- bat) cœpit a primo feruore tepescere. Et cum ille plurima sibi molesta duceret, cappam tamen nigram, quā nouitij ferre habent, molestissimam deputabat. Hanc abominabatur, hanc totis nisibus repellebat. Vno die- rum cum meridianum somnum carperet, vidit domi- num Iesū in cruce longissima prægrauatum: qui anhe- lus & fessus scalam, quę illic stabat, nitēbatur ascende- re: sed crux grauissima & in transuersum supra illū impediēbat, nec cupitum præbebat ascensum. Qd̄ cer- nens nouitius Christo compassus, ap̄tabat se vt illum iuua- ret, quo facilius posset ascendere, & dicebat: Oro te mi domine, vt equanimiter feras si ego te iu- uem, & partem crucis tuę sustentem: video enim te nimis mi- se- re laborantem. Statim Christus hunc seuerus atq̄ indignans iussit abire, tali eum voce compellās: Quid tu (inq̄) te iactitas quasi trabem hęc meam ferre ac leuare velis, qui cappam tuam quę miuis leuissimā pro me ferre contemnis? Hoc dicto visio disparuit, & euig- lantem nouitium salubri confusione repleuit: & tã- to post cappam libentius tulit, quanto eam antea fasti- diuit.

¶ Orationibus liberatur nouitius, cui cantori per celebri astu demonis ars & vox fuerant ablata.

SCriptum repperi Flandrensem quendam mus- cum domum nostrā, quę ad Parisios est, vt se cō- uerteret petiuisse. Hic & vocem habebat sonorā ac laudabilem, eratq̄ in arte musica peritissimus. Pri- or domus scire volēs an legere sciret ac cātare (sic em̄ omnes probari solēt qui ad nostrum ordinem admittuntur).

CONCLUSIO.

tunior) aperto libro iuuenem canere præcepit. Statim
 ut ille parere uoluit, affuit diabolus qui illi ita guttur
 obclufit, ut nec uocem edere, nec notulam concinere
 posset. Prior, ut erat vir spiritalis, agnoscebat astutias
 inimici, iuuenem in oratorium duxit secumq; ut ora
 ret, indixit. Erat nempe nimium stupidus, & supra quã
 elici potest uerecundus: quod sibi tam peritissimo can
 tori, sic repente & uox omnis & ars dudum cognita, præ
 cepta esset. Orant, instant, deprecantur: & statim fuga
 to daemone, iuuenis uocem cum sua arte recepit: & gau
 dium priori & fratribus non medio cre subintulit. Re
 ceptus ad habitum cum laudabiliter conuersaret: ten
 tatorum diabolus in se prouocauit: cui semper uirtus
 odiosa est: qui sepius illum fatigabat, quo posset ab
 incæpto deducere: Nam nigerrimi Aethiopsis formã
 induens, in teterrimam formidãdamq; sæpe speciem
 nouitium afflictabat: hoc unum cogitãt, ut crebris as
 sultibus hominem e sua cella eiiceret. Sed uidens
 tandem nihil sua figmenta proficere, eum uerbis ag
 gressus est, dicens: Recede hinc miser recede, & nolire
 insolitam ultra uires moliri: meum olim fuisi man
 cipium, meo famulatu paruisi: deo & huic ordini pa
 tere non potes. Nonne legis, dicente Christo, nemis
 nem duobus dominis seruire posse? Quid igitur frus
 tra conaris? Reuertere, inq; nã parentes tui de tua ab
 sentia nimium afflictantur: parant enim ad maximã
 dignitatem te attollere, & huic mundo cõspicibilem
 promouere. Porro ille terrentem, æque ut blandien
 tem, diabolus aspèrnatus, stabili in sua uocatione p
 mansit: imposturam faciens impostori, & sancta sua
 conuersatione prophanum impiumq; contemnens.

¶ Frater nouitius fororis blanditiis monasterium
 relinquens, uterq; a feris deuorantur.

Vtinam, qui nunc sequitur nouitius, tali potuis
 set industria diabolus superasse. Nam iste de de
 nunc locuturi sumus, cum ordinem nostrum es
 set ingressus nec esset sedulus custos mentis suã, facile
 se pra-

Matth. 6
 Luca. 16

se præbuit diabolicæ uoluntati. Enim uero foror eius
 illum ueniens inuisere, cum cõpiam haberet secũ ferã
 mocinandi: multis sermonibus implicuit miserũ fra
 trem, ut uotis assentiret suis, & secum ad seculum re
 pedaret. Ille statim abiecto habitu (licet in cõtrarium
 sancti patres hortarentur) retrorsum uestigia, intora
 quens, post diabolum ambulabat. Sed, heu, non impu
 ne. Fratre igitur ac forore læto animo ad seculum re
 meantib; tristis eis subito superuenit interitus. Cum
 enim nemo præterirent, quod cõnobio adiacet, repẽ
 te exiliunt rapidissimã ferã, nunquam illic prius cog
 nitã: quã hos miseros nimis mordaciter inuadunt;
 strangulãt, occidũt: & dicto citiũ in uetrem deglutiunt;
 paucis reliquiis pmanẽtib; uidentur hæc pastoies et
 agricolã, qui huic spectaculo non longe aberãt: & sta
 tim quã gesta fuerant, nunciant monasterio. Illi audĩ
 entes funestam cladem & nimis amarũ iudicium deĩ,
 in communi omnes lachrymantur: & amarus gemitũ
 effundunt ad cõelos, dicentes: Quã terribilia sunt ope
 ra tua domine, nimis profundẽ factã sunt cogitãtiões
 tuã. Vir insipiens non cognosceat, & stultus non intel
 liget, quã terribilis sis in consiliis super filios homi
 num.

Psal. 92.
 Psal. 67.

¶ Nouitius uermibus ad desperationem usq; as
 flictus, facta professione iuxta prioris promissum, mi
 raculose liberatur.

Fuit ante nos nouitius in ordine nostro (ut le
 gi) uir quidem pius & ordini deuorus: sed non fa
 tis in aduersis constans: quippe quem uermiculi,
 quos pediculos dicimus, afflictabant. Et reuera hæc be
 siolã (præter communem usum quo cæteros fatigãt)
 in tanto numero illi aderant: ut diaboli factiõne im
 missi haud dubio crederent. His uermibus nimium fati
 gat; nouitius, ac penẽ desperans priorẽ domus aggres
 sus, cepit cum illo de sua egressiõne tractare. At prior scĩ
 ens illũ uirẽ bonã conficiã esse, multis sermõibus hor
 tatur;

ratur, vt maneat: nec se à vilissimis vermibus patiatur expelli. Dehinc consolans mœstum: Mane (inquit) ð fili mane, & in ordine perseuera. Iuro enim tibi, quod facta professione ab his vermibus liberaberis, nec vltra tuam carnem attingent: vt noueris hanc immisionem pediculatorum diaboli factidem esse, qua te ab ordine faciat extorrem. Acqueiuit ille & in ordine proficiens statim ita liber est redditus, vt ne vermiculus vel vnicus in eius possit vestibus inueniri.

¶ Nouitius diaboli arte. 10. aureis prouisus, intelligens hostis dolum inconstantię propositum, in sanctę vitę commutat.

Nouitius quidam in superieci Almania, cũ nostrum esset ordinę ingressus, nec satis firmasset mentem in obsequium dei, cœpit de vniuerso cogitare. Et iam in liquidum resolutus: O (inquit) si nunchaberem ad manus aureos decem, nequaquam hic vltra perdurarem: sed statim me seculo redderem quod reliqui. Odi enim hunc ordinis rigorem, odi paras & fabas & durissimam ordinis disciplinã. Sine pecunia tamen nusquam tuta, nusquam honesta profectio est. Cumq; vndiq; per cellam circumspiceret, vidit (mirabile dictu) illos ipsos aureos iacere sibi sub oculis, probatę monetę & publicę. Tunc ille stupidus nimium: Vnde (inquit) hoc aurum, vnde hi nũmi tam subito prouenerunt: hoc præsertim in loco, vbi nunq; pecunia consueta est inueniri? Certe hoc artificium ð Zabule tuum est, hi doli sunt tui: quo me ab ordine efficias, faciãq; extorrem. Nũc magis ipse manebõ (& vt tibi crepẽt oculi) me pfeuerantẽ videbis, & q̄ facta sunt æmulantẽ. Pecunia yõ tua tecum abeat in pditidẽ.

¶ Nouitius pristinas diuitias recordans, abituq; meditant, exemplo auiculę quam albat, diuinitus stabilis redditur.

Olim in domum nostrum, quę iuxta inferius Traiectum est, vir magnarum opum & quin seculo multa fuerat claritate conspicuus, ingre-

gressus habitum ordinemq; suscepit. Verum (vt Isaias ait) qui recessit à malo, prædã patuit, inuidia diaboli agitatus, qui prædam suam ad se reuocare curabat, multis & magnis cœpit tentationibus fatigari. Cogitabat nempe, quas diuitias, quasq; delicias dudum habuerat, & quibus fuerat honoribus sublimatus: & hæc cogitans de vomitu pensitabat. Cumq; iam in id mentem non satis sanam impulsisset, vt recederet, tali signo est ab amentia reuocatus. Habebat nempe de voluntate prioris auiculam arte canentem in cella sua, cum qua ludere solitus, suas temperabat angustias. Instante igitur die quo abire decreuerat, acceptam auiculam emisit ex cauea, ad quam a pertis cellę fenestris loquitur dicens: Vola (inquit) vola, & libera nũc quovuleris perge. Perge inquam. Nam mox ego te conseq̄uor eam cupiens libertatam, qua te nunc ipse donauit. Mirum dictu, auicula indomitum animal & omnis semper clausurę impatiens: licet omnia paterent, & sub nudo aere locaretur: diuino, vt puto, instinctu coligata nusquam tentabat au fugere, nusquam voluit de cella commigrare. Ille cum sagacis esset ingenii, signum hoc dei muneri ascribens, passus est se ab irratiõnabili animãte doceri, intelligens multo magis illud oportere nusq; auolare, nec vana liberate potiri, nec instar vxoris Loth ad fumigatẽ Sodomam oculos retorquere. Mansit igitur stabilis perseuerans, pluris faciens gazis Aegyptiorum improprium Christi.

¶ Nouitius per scalam sibi à dæmone ad descendendum in profundum malorum paratam ascensionem in corde disposuit.

LEgi ordinem nostrum olim nouitium admisisse, qui sub prima quidem conuersatione satis se laudabilis vitę monachum exhibebat. Verum illo agente qui sub anheliiu prunas ardere facit, nullam neq; die neq; nocte requiem habuit, stimulus à Satana, vt ad seculum remearet. Vicit tandem improbus exactor & i eam insaniam miserum perduxit: vt

D scalam

Isaiã. 59.

Genesi. 12.

Iob. 41.

scalam querere inciperet, qua posset per murum cellę contiguum se transmittere. Sic igitur affectus cum de recessu anxius cogitaret & per hortum astuas crebro deambularet: scalam quam antea illic nunquam viderat, factioe diabolica stare cōspexit, & nimis admiratus ait: Agnosco ò dāmō fraudes tuas, & deceptiois laqueos patēter agnosco. Hęc scala q̄ video, nūq̄ me leuaret in cōlū, magis autē me merget in tartarū. Vt igitur tu te arte decipiā, dabo operā vt hęc scala mihi fiat a scēsus ad superos, q̄ tu mihi ad gehēnæ puteū præparasti. Hęc dicens sese ad se conuertens in cellā rediit, & apud se deinceps facer sedulusq̄ permansit. Semper tamen multis lachrymis affectum illum impium ac tetrum plāgens, mentis suę perfidiā gemitibus expiabat assiduus.

¶ Duo nouitij ad seculū parentū blanditijs reuocati, simul cū eis peste, cito in reprobam danē mortem.

Duo nouitij cū seculo abrenunciassent & se nostro ordini mancipassent, diabolus horum inuidēs saluti vtriusq̄ parētes aggressus, de suorum pignorum absentia vsque adeo inflammatiuit, vt eam nimis impatientissime tolerarēt. Cum igitur carnalēs affectiones suas non vellent freno rationis comprimere, vno animo inflammati ambo cōnobiū intrant: orātes vt cum filijs eis liceat habere sermonem. Annuit prior, nihil sinistrum suspicatus. Illi statim vt sunt admissi, nouos tyrunculos virulentis hortaminibus suadere ceperunt vt molestum ordinem & rigoribus & asperitatibus plenum deserant, securusq̄ ad seculi delicias reuertantur. Nos (inquiunt) iam senes sumus, vestro solatio carere non possumus; præsertim cum hereditates nostrę in piculo sint futurę, nisi vos hæredes presentes habeār. Quid plura hortātur & vincunt, & quibus saluti esse debuerāt, hos secum pericuros ad seculum trahunt. Sequitur captiuū iuuenes deceptos senes, non longo tempore de sua perfidia gauisuri. Nam pauco post tempore (sequente deo) & patres & filij in inguine percussū virulenta sunt peste in mortem

tem reprobam (vt vereor) cōsumpti præcipitatiq̄. Vnde & factum est, vt sese & filios nimis acerbe perderēt, qui se per hos reparare ac consolari arbitrabantur.

¶ Nouitius impudenter post desertum monasteriū choreas se ingerens, improuisa morte opprimitur.

Nouitius aliquis nostrum ordinem ingressus, cum prior illi feruor tepesceret, cepit ordinē paulatim exosum habere: ac hoc etiā de exitu meditari. Vicit tandem, quę illi importuna erat, dī aboli vis: & captiuum miserum traxit ad seculum. Hic vno dierum cum in platea choreas duceret mixtus cōsortio puellarum, ac parui duceret q̄d sanctum ordinem temerasset, cum crebro salutās circuiret ac leuissimas cātilenas ipse præcineret: vltor perfidiā deus tātam proccitatem ferre non sustinens, repentīnam in mortem insanum iuuenem præcipientem dedit. Nā in circueundum cū sub testō vicinię domus incederet, tegula vna repente ē testō exiliens illi cerebrum illisit & excussit: & tetram in necē rapiens ad gehēnā (vt videntur est) incendia destinauit.

¶ Nouitius nō impitius musicus, trina instabilitate meretur a deo horribili gutturi morbo vita priuari.

Memini legisse me de nouitio q̄dā, recepto ad ordinē apud nostros: q̄ q̄a musicus peritissimus erat & voce optima dotatus, ab oib⁹ fratribus amabat. Et q̄a id genus hoim vagū atq̄ instabile ē, diabolo suadēte ordinē dereliquit. Post nescio q̄ spū cōpūct⁹ rediit & se recipi petiit, & accepit. Probat⁹ igitur rursus & reuersit⁹, in cellā intromittit. At ille suā spē secutus in constantiā, iteꝝ vo mouit, & habitū p̄iciens, seculū q̄d amabat repetiit. Tertio cōpūct⁹ rursus alia aggressus ē nostri ordinis domū vbi tūc mores ei⁹ nesciebant. Et q̄a ordo noster spē appetit sonoras voces cantū: sicut recipi se petiit, ita & ipetrauit. Sed ò p̄fidā hūanę mentis insaniā, nos spē vagi, spē instabiles, spē nutabundi: nisi ille nos stabilitat, ille nos roborat, q̄ sū sūt maria & flucta Iordāis retrō retorq̄t. Nā sine deo

Matth. 15

nihil validum, nihil stabile, nihil sanctum. Omnis enim plantatio quæ non plantauit cælestis pater, eradicabit. Iste igitur tertio pbat⁹, tertio vestit⁹, tertio reprobatus ac reprobatus habetur. Habitum itaque indigne proficiens, mundi se iterum actionibus implicauit. Sed non impune. Trina nempe apostasia dominus infensus, quanto vindictam vibrare cœsui: & miserum terribili plaga in gutture percussit. Hac peste ille correptus cito de medio sublatus est, & Christi tribunalibus referuat⁹. Eodem nêpe hæc anno & obiit, ipso eodem corporis membro plagatus (guttur videlicet) quo sæpenumero deum ipse offenderat. Nam guttur ipsum, quod cerebro aperuerat ad vanitatem, deo scæuente obclusum est per vindictam.

Monet difficultatis patres, in recipiendo instabiles in impetrando semel relictum habitum

Habemus domum ordinis in Agrippina Colonia, ad quam scholaris quidam se contulit conuersionis gratia. Receptus, probatus, appetus est: sed inuentus minus habens. Nam suadente salutis nostræ aduersario, qui illi importunus atque assiduus in cumbebat, cessit improbilissimo exactori: & dās locum diabolo mundi palæstram iterum aggressus est. Hæc ea palæstra est, qua perditissimi homines diabolo militant, brauium perditionis æternæ sortituri. Huic tentationi cessit & locum præbuit in die beatissimi Thomæ apostoli. Sed rogantibus eum priore & fratribus, acquieuit vsque in diem protomartyris Stephani pmanere. Verum ille ultra non sustinens, totum sese hosti contradidit. & ipso die (non animaduertens qui aderant sollemnissimos dies) habitum reiecit & ad seculum ad fumigantem Zodomam quam ardebat recurrit. Compunctus tamen aliquanto post ipso sacro Theophaniæ die rursum recipi se petiit, nec impetrauit. Et merito id quidem. Suadet nempe sanctissimus Hugo noster Lincolnienfis præsul, ordini semper cauendum esse ab leuitate instabilium palæstrarum. Hic igitur non

Ephc. 4

Gen. 19

admissus

admissus, cernens se non posse recipi ista subintulit, dicens: Merito fratres nunc recipiendus essem, si expulsiōnis causam aduere dignaremini. Nam ipsa vigilia Thomæ apostoli vidi hoc monasterium nigerrimis canibus plenum, qui latratibus & rictibus fugere hinc me compellebant. Quia igitur non mea sponte, sed Zabuli importunitate victus terga præbui: oro vt vestra hunc clemētia benigne recipiat, quem malignitas hostis eicere cogitarat. Non est tamen (licet hæc diceret) ad ordinem reassumptus, occulto dei iudicio aliud ali quid in eo disponente.

Novitius seculi fortuna clarus, diaboli technis per totum nouitatum agitatus, domini misericordiam præ die professionis ab omnibus liberatur.

Fuit circa hæc nostra tempora vir doctrina & eruditione admodum clarus, qui nostrum ordinem assumens, maximis cepit tentationibus fatigari. Nam ab ipso ordinis ingressu semper sibi omnia in contrarium vertebatur. Amici, propinqui, necessarii, & fraudes, & tendicula illi parabant: & quæ in seculo aliquando iuste possederat, detrahebant. Ad hæc accessit illi infirmitas corporis quam molestissima, quæ illi probabat, discutebat, an fidelis & deo dignus perduraret. His tantis agitur angustiis nullatenus cessit, quippe qui fundatus erat supra firmam petram: quem nec flumina, nec imbrium vis, nec scæuus ventorum impetus poterat commouere. Sed non defuit militi suo adiutor deus, quippe qui illi constantissimum in aduersis contulit animum & præcedente die qua esset, pfectionem facturus, omnem illi corporis egrotationem ac molestiam abstulit, & in Christi victoria exultantem de cunctis sibi aduersantibus triumpho gloriæ præparauit.

Matt. 7

Musicus plurimum de sua perseverantia iactitans leuiuscula occasione mutatur, Aegyptumque repetit.

Longe aliter iste, de quo nunc loquimur, musicus quidam de seculo peritissimus, nescio quo compunctus spiritu disciplinæ nostræ rigorem ag-

D s gressus

Psal. 12.

gressus est. Hic quidem videbatur feruentissimus esse, quippe qui suis viribus confidebat: sicut Grgas ille quem David arguit sua virtute fidentem. Cumque fratres suos constantiam mirarentur, & eum coram deo suo feruore laudarent, interrogarentque an ne illi esset dæmō infestus, qui illi exitum per suaderet: respondit ille: Nec diabolus (ait) nec matrem eius curio, vique adeo mihi animus in perseverantia robustus est: ut ante arborem illam (quercum demonstrans) possitis manibus euellere, quā autem meum possit diabolus à sancto proposito detorquere. Sed nunquam profuerunt verba ventosa. Semper enim alta cadunt, inflata crepant, tumefacta premitur. Nam paulo post venit illum inuisere vnus ex amicis cantoribus, qui modica suasionē adhibita facillime illum retraxit ad seculum. Non euulsus nec vim aliquam passus, sed tenuissimo tentationis vento afflatus loco cessit, & pristinae se musicae vanitati restituit. Adhuc stat arbor illa quam ille monstrarat, tot agitata turbinibus, tot nimbis interea fatigata: ille autem vel leuissimo flatu à fundamēto reuulsus & expulsus est, quia propter superbiam pede motus stare non potuit.

¶ Nouitius institutoris sui monita contemnens irridensque, seculum repetens mirabili ac flebili morte preceptus est.

¶ Circa hæc nostra tempora fuit nouitius, ut obscurus generis: ita & virtute ignobilis. Hic ordinē ingressus nostrum ita se gessit ut omnia institutoris sui monita contemnenda duceret, atque etiā irridenda putaret. De hoc habebatur suspitio etiam violēta, quod vesperino tempore etiam cum habitu ad proximum oppidum conuolabat, amicam illic quam antea possederat allocuturus. Cautē tamen semper id agebat, ut ad matutinam synaxim inueniretur in choro. Verum hos dolos, hæc fraudis nequitiam deus ferre non sustinens, quippe qui pro ordinis honestate zelabat: hunc in reprobum sensum contradidit, & illum in eius manus deuenerit concessit, qui animæ eius sanguinē stitiebatur. Statim ille infernali ministro attributus, seculum repetiit & vitam omnem

omnem profiruit inimico: non impune tamen. Nam paruo post tempore pestilentico igne attractus, cum ad extrema se vrgeri cerneret, & mortem inuitissime admitteret, his vocibus querebatur: Ach (inquit) iam hæc iuuentum mori necesse erit, quæ longissime adhuc vitæ possent idonea inueniri. Ille igitur omnem animum intendens, quo posset presens periculum fugere, & vitam fragilem emereri, nihil de sempiterna vita aut morte sollicitus, cum monita salutis ab his qui aderant, aspernāter acciperet: nec quicquam salutiferum cogitaret: miserabili ac flebili morte preceptus vitam non solum temporalem, sed & perpetuam (ut timeamus) amisit.

¶ Nouitius timidior hominum quam dei, causam redeundi ad seculum fingit.

¶ Sacerdos ex Selandie partibus nostrum habitum induens, cum rigorem disciplinae ferre non posset: cepit animum inducere ad egressum. Et quia grādaus erat, quippe cui conuersio necessaria videbatur fraudibus inniti cepit & texere dolos. Finxit enim se olim habuisse uxorem, & hanc illi in somnis apparuisse, rogasseque virum, ut peregrinationem in vitam promissam per se ipse compleret: atque hoc pacto à tormentis eam ingruentibus liberaret. Fratres & si satis aduerterent hominis calliditatem, cum nollēt votis eius magno opere reluctari, egrediēdi & uxoris (ut dicebat) vota complendi liberum transitum conulerūt. Verum ille nec peregre profectus est, nec de reditu cogitauit: satis dans intelligere, quod fraterdem contra aiam suam molitus sit. Nihil ordini nocitum est, sed sibi plurimum.

¶ Adolescens propositum nostram religionem ingrediendi procrastinans, crudeli morte absorptus est.

¶ Adolesces quidam bonæ indoctæ ac probris moribus quem omnes pro sua mansuetudine plurimum diligebat: erat enim vt videbatur totus deo deuotus & fugitans lasciuia, cuius honestissimam vitam commēdabat. Hic diligens ordinē nostrum ardentissimo proposito ingredi instituit, sed heu dolor, nullatenus adimpleuit. Spem enim cor

Psalm. 7.

uo similis cras cras clamitabat: licet id votis omnibus se completurū assereret: Sed qui scrutat renes & corda deus, non solum aspiciens quæ diceret, sed quid in ipsis animi medullis cogitaret: huic iuueni tribuit secundum quod viderat cor eius. Et licet ille procrastinaret conuersionem, deus tamen non distulit vitionē licetq; ille tardaret conuerti ad vitam, deus non moratus est repentinam inducere mortem. Nam cum minus caute ambularet & circa quædam mulierculas domunculas (nescio quid scrutaturus) crebro iter haberet, quo in suspicionem venit eum illic adamare: ab alio quodam proco repente gladio impetit⁹ crudeliter nere absorptus est. Sic pereit, qui deo pulchra sanctiq; promittunt: quia ruina hominis sanctos deuotare, & post vota non reddere. Vnde & Augustinus: Vocem quidam occultæ inspirationis audiunt, sed vitam non corrigunt, dicentes, cras, cras, cras, & subito porta cælestis regni clauditur & anima peccatoris foras extra arcam cælestis patriæ excluditur cum voce coruina, q pro peccatis gemere noluit cum columba.

DE SIGNIFICATIONE MYSTICA

habitus Carthusiensis sermo venerabilis memoriæ patris Petri Dorlandi Carthusiani.

Induit me dñs vestimēto salutis, & indumēto iustitiæ circumdedit me, & tanq̄ sp̄sā decorauit me corona. Fragilitatis nostræ cōsē (vt possim⁹ prudēt vti) q; hæc yba dīscutere) oraculo Gabriel⁹ nobis sunt almæ yginis auxilia ambienda: Aue Maria gratia plena dñs tecū. Induit me dñs vestimēto salutis, &c. Merito dilectissime frater hic tibi yficulus nūc breuif cū iulo canēdus erit, & de ai medull⁹ modulans efferēd⁹ qñ his vestib⁹ tuis exut⁹ (q̄ & mœrorē & impfectionē denotāt) pfecto salutis ac iustitiæ indumēto fueris cōptissime adornat⁹. Scapulare tuū emuero qd nunc gestas, q̄ breue ē & ad talos vsq; nō descēdit, satis apit te ī eo q̄ nūc statū es nō pmāsus: q̄ ipfectionis stat⁹ est: talos nō attingēs q̄ p̄seueratiā nesciēs. Porro hæc cappa nigra

Isaia. 61

Luc. 1

nigra qua nunc vestiris, luctum exprimit veteris: tuorum delictorum, quem toto hoc probationis anno non immerito habuisti. Qui luctus nūc exuendustibi erit, pariter & cum eo veteris hominis expoliatio, vt cum nouo salutis & lætitiæ indumento, nouum etiam hominem assumas, qui secundum deum creatus est: vt si cut portasti imaginem hominis terreni, portes & imaginem cælestis, vt fiat in te sermo qui scriptus est: Vt terra transferat, & ecce facta sunt noua omnia. Vt nobis, & septies vā: si non cum vestem veterem exuimus veterem etiam ac terrenam imaginem reiecerimus; si cum nouo iustitiæ indumento Christum nouum hominem non assumamus. Neq; em̄ cappa aliquid est, aut ampla cuculla, sed noua creatura. Quicūq; hanc regulam secutus non fuerit, qui veteris hominis iura tenuerit, qui sub noua veste antiquam imaginem oculauerit, nō pax super eum: sed ira & indignatio, tribulatio & angustia, in omnem animam hominis operantis malum monacho primum ac solitario. Non est pax impio dicit dñs, nec mentitori. Mentimur em̄ si id quod foris facimus, intus non operamur. Vt igitur cum noua veste nouum ac salutiferū hominē induamus, operæ precium erit has nouas vestes discutere, & quid significet aperire. Neq; enim sine mira ratione est, cur sanctissimi & pleni sapientia patres nostri, hanc nobis formam vestium tradiderunt. Et reuera in istius spiritus sancti actum est, vt hoc tali indumentorum genere vteremur: quo possemus addiscere quali ornatu spiritali interiorē nostrum hominem sub dei obtutibus componere debeamus. Neq; enim in veteri lege frustra iubentur Iudæi in simbrīs suarū vestium vitas inserere hyacinthinas, aut nō raderē barbam, aut nullas facere incisuras. Iubentur nempe vitas aspicere, vt cælestium sint memores mandatorum, & non circumferant oculos per res varias fornicantes. Pari modo & nos debemus habitus nostri qualitatem diligenter inspicere, & quid introrūm nos moneat non

Col. 3
1. Petri. 3
Ephesi. 5Isaia. 41.
2. Cor. 5.

Col. 3

Isaia. 40. 57
Ephesi. 5Nume. 15
Leuit. 19

De mystica calceorum significatione

Cantic. 7

signi ac remisso animo meditari: ne forte pereffluamus. At nunc ab infimis vestium partibus ad superiora tendamus. Primum occurrunt calceamenta pedum nostrorum, quibus & ab alijs religiosis aperte discernimur. Clauditur enim tribus nodatis corrigijs, & oram habent canabino filo desuper contextam per totum. Calceamenta dilectissime quæ de pellibus mortuorum animalium sunt, sanctorum patrum qui nos precesserunt in sacro ordine, expriment exempla virtutum, quibus pedes nostros, cogitationes scilicet & desideria nostra munire atque insinuare tenemur, ut dicatur nobis: Quæ pulchri sunt gressus tui in calceamentis filia principis. Si cupis anima religiosa filia summi ac sempiterni principis appellari, necesse est ut gressus pedum tuorum promoveas in patrum tuorum calceamentis, ut non declines à dexteris nec à sinistris. Via sancta qua ambulamus Christus est, quam in calceamentis calcare debemus, & sanctorum patrum inherere vestigijs: alioquin periculose nimiti deuiabimus. Hi calcei tres nodos habent. Ipsi sunt tres virtutes principales, quas in patrum exemplis conuenit imitari. Eadem non fictam, spei ad superna porrectam, charitatem igne succensam, quæ est vinculum perfectionis. His nodis stringimus calceamenta, ne desint: quia sine his tribus virtutibus nec ipsi prædecessores nostri fuerunt, nec nos stabile iter poterimus consummare. Porro filium quod oram ambit calceamenti, fratrum amorem puto posse intelligi. Qui amor totum ambit, totumque complectitur, nec quicquam excipit, aut excludit ab animo diligentis, quo minus proximus diligatur. Si malus est, debes illi cum amore copati: si bonus, debet cum dilectione ardentius coli. Hinc ille Beatus versus:

Dilige iure bonos, & miserere malis.

Hæc calceamenta pedum nostrorum non talia sunt, quale est coreum quod circum pedes gerimus, quod

vsu

vsu atteritur: sed certe talia qualia illa, de quibus in Deuteronomio: Calceamenta (inquit) pedum vestrorum non sunt vetustate consumpta. Quia verus religiosus cauere debet ut pes suus non sit attritus, nec sibi patiatur eripere calceamentum, ne mens eius patiator calumniam, ne vocetur domus discalceati, & in eius faciem ab ereptore turpiter conspuatur. Explicato calceamento, ad vestes reliquas commigremus. Post calceos quibus pedes in tuto ponimus, tibis caligas coaptamus & cruribus. Tibijs & cruribus totam corporis fabricam & sustentamus & promouemus, quibus patientiæ & fortitudinis robur exprimitur, sine quibus interior noster homo nec stare, nec procedere potest. Tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio spem, spes autem non confundit. Hoc pacto mysticam fabricam promouemus. Væ igitur his qui perdiderunt sustentamentum. Differunt autem fortitudo & patientia, quia illa versetur in rebus arduis aggrediendis: hæc in rebus aduersis ac tristibus perferendis. Sed necesse est hastibus & crura hæc caligas circumponi: alioquin patebunt despectui, & dicebunt tibi: Reuela crura & transi flumina, meretrix obliuioni tradita. Orna igitur tibias & crura tua, hoc est, patientiam & fortitudinem tuam gratiæ dei cognitio: ne ac gratitudine: aut certe hæc virtutes tuæ despiciuntur à deo, sine quo nihil prauales in aduersis, nihil potes in arduis: In matutinis inquit meditabor in te, hoc est, in aduersis, quia fuisti adiutor meus. Quia autem anima tua sustinet dominum, dum te discit in aduersis, non aliunde est, nisi quia adiutor & protector tuus est. Ut sapienter bona loquamur (ait AVGVSTINVS) ab illo est nostra sapientia: ut fortiter aduersa tolerem, ab illo est nostra patientia. Cognitiõe igitur ac gratitudine diuinæ gratiæ crura nostra tibiasque vestimus, dum nobismetipsis nostram patientiam ac robur animi tribuere nefas ducimus.

Deut. 19.

Deut. 25.

De mystica caligiarum significatione

Iacobi. 1. Timo. 3.

Isaia. 47.

Psal. 62.

Ille

CONCLUSIO

Ille nempe nostro vires dat pulueri, qui nos suscitauit ex puluere. Alioquin certe ad minimum zabuli stanti, omnis vis nostra continuo solueretur. **L**umbare, quod circum renes ac lumbos subter innectimus, qd designet, credo vos nullatenus ignorare. Notis enim qui clamet in euangelio: Sint lumbi vestri præcincti, Sanctus dñs sanctos vult habere ministros. Sancti, mundi estote, quoniam sanctus sum ego dominus deus vester. Longissime distemus precor ab omni iniqui namento carnis & spiritus, vt sciat vnusquisq; suum vas possidere: non in passione turpium desideriorum sicut gentes quæ ignorant deum, sed sit caro nostra deo hostia viua, sancta, immaculata, rationale obsequium no stru: vt bestias atq; effrenos, luxuriæ motus ignoret. Hinc est q nonnulli ordinum religiosorum dum profitentur, cum paupertate & obedientia voti etiam castitatē, pro eo quod scriptum est: Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabit. Nos Carthusienses, sed & Cluniacenses, & Camaldulē, & Cistercienses, & Canonici regulares, nec paupertatis, nec castitatis votum palam emittimus: sed sub morum conuersione, has duas virtutes in veritate tenemus. Qui etenim veteres mores perfecte conuertit, nec luxuria feruit, nec auaritiæ: quæ duo vitia capitalia ad veterē hominem pertinere sciuntur. Morum ergo conuersio, dum promittitur, dum promissa completur, non solum duarum: sed virtutum omnium culmen apprehenditur. Hinc est q propter morum conuersionem, professio nostra par angelis esse perhibet. **D**e duabus tunicis aliqd exprimamus: Christus dñs duas legitur tunicas habuisse, vnā ad carnem, quæ erat in consiliis, integraq; permansit, quæ exprimitur amor dei occultus in corde: qui partiri non debet, quia iubemur eū ex toto diligere: Noli homo partiri cor tuū, hanc enim scissuram dominus odit. Totum vult possidere, aut totum respuit. Alteram tunicam gestabat exterius, quam in passione scindi voluit, quæ exprimit

amor

Lumbaris
rō mystica
Luca: 12
Leuit. 11.
& 20

1. Theff. 4

Roma: 12

Psal. 109

Duas tunicarū rō
mystica
Iohan. 19.
Mat. 22
Luca: 19

EXHORT. NOVTI.

amor proximi, qui hinc inde diuiditur et dicit: Omni petenti te tribue. Hic amor sollicitus est, & turbat erga plurima. Bonus quidem est, sed diuisus est. Has duas tunicas fratres, hoc est, hunc geminum amorem induamus, quia hæ sunt vestes nuptiales ad gloriam sponsi, quas qui nō habuerit, cum summo dedecore ad supplitia pertrahetur æterna. Nihil in corde nisi deum, & nisi cum deo amemus. Nulla erga fratrem malitia in mente remaneat, quia qui fratrem suum odit, homicida est. **N**ec vacat a mysterio, q vtrāq; tunicam cingulo stringimus canabino. Hoc cingulum non ad res neponitur sicut lumbare, sed iuxta mamillas, & sub corde. Recordare q Christus apparuit Iohanni, cinctus ad mamillas zona aurea, qua notatur munditia cordis, amor immaculatus. Cingulum quod ad renes ponitur, fluxa carnis restringit. Porro hoc cingulum quod sub corde figitur, turpes cogitationes castigare conatur, & sub dei frenare timore. Non enim magni meriti est carnem ne luxuriet cohibere, si cor tuū turpissimis cogitationibus passus fueris in gnari. Ve olle sanguinum, cuius rubigo in ea est. Hinc dñs per Ezechielem: Homo de domo Israel, qui posuerit immunditias in corde suo, ego dñs respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum, vt capiatur in corde suo in multitudine idolorum suorū. Debemus ergo mundare cor nostrum ab omnibus inquinamentis turpium illecebrarū, & interiorem hominem purum ac candidum gerere: instar albentium vestimentorum quæ foris indutus. **C**ausa autem quare vestes omnes nostræ albæ sunt, non alia est, nisi quod nitida esse debeat vita nostra, conuersatio munda, læta cohabitatio, anima sancta, mens candida, conscientia serena: ta. Hinc hortatur nos dominus per prophetam: Omni tempore vestimenta tua candida sint. Et in Apocalypsi: Suadeo tibi vt albis vestibus induaris, ne appareat confusio nuditatis tuæ. Ideo est q nihil nigri in vestibus gestamus, vt corpus nostrum spirituale nullam habeat

Luca: 16

Mat. 21

i Iohan. 3
Cinguli
rō mystica

Apocal. 1.

Ezech. 24.
Ezech. 14

Albas vestitū ratio
mystica

Isaia: 1
Apocal. 7.

1. Cor. 5. habeat partem tenebrarum. Quia sicut modicum nigri statim se exerit, sic modicum fermenti totam massam corrumpit. ¶ Loco superioris tunicæ (dii frigora rigent) vestem solemus gestare pelliceam. Hæc vestis mortuorum sit ex pellibus animantium, ut cum hac circumtectum te vides, scias te mortalem gentum, & cogites te citius moriturum. Humilitatem ergo hæc pellicea suadet vestis, ne grandia de te pensites pulvis & cinis, pellis morticina, futilis & umbratilis homo. Adam parens noster quum vellet se ad deorum æqualitatem superbus efferre, exul abiectus ac mortalis, pellicea est à creatore veste contactus, ut deinceps nihil altum saperet, nihil superbum mente conciperet: sed ex pelle morticina morti se obnoxii assidue cogitaret. Quid hac cogitatione salubrius? Quid tam consentaneum homini, qui mortis suæ semper carcerem circumfert, quam ut iuxta monentis prophetiæ vocem in domo pulueris puluere se aspergat: & qui vere moriturus est, sæpe quod moriturus sit, cogitet? Circuibant patres nostri in melioribus & pellibus caprinis: egentes, angustiati, afflicti, mortificantes membra sua super terram, & vnam mortem semel affuturam quotidie præstolantes. Qui ita se gerunt, ostendunt se peregrinos esse & hospites super terram. & civitatem inquirere, cuius artifex & conditor deus. ¶ At nunc de molli ouium veste, ad asperitatem cilicij saltum faciamus, quod ad nudam carnem gerimus. Hoc cilicium lotica iustitiæ est, vestis reuera omni laude dignissima, quam deus sua voce in parone nostro Iohanne Baptista commendat, quæ angelus prædicat, quam carnalis homo reuertur, quam & diabolus reformidat. Hæc vestis hostium nostrorum vim omnem perfringit. Quod ille expertus erat, qui canebat dicens: Ego autem quum mihi molesti essent induebar cilicio. Hæc vestis tantam vim habet, ut possit iratum flectere sæpe deum. Hæc vestis sceleratissimi Ninivitarum furorẽ superni flexere

TORN

nantis, & micantia de super fulmina, & terribiles tonitrus extinxerunt. Hac veste Achab regum omnium pessimus diuinam comminationem effregit, & cœlestem vindictam mox affuturam retardauit. Vnde dominus ad Heliam: Nonne vidisti Achab humiliatum coram me? Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum quod locutus sum, in diebus suis. Si ergo hæc vestis aspera deo irato reconciliat peccatores, multo magis iustos traducit ad maiorem gratiam, & penitentibus veniam amplissimam promeretur. Cilicium infernos ignes extinguit, purgatorum minuit, vindictam subruit, ornac penitentiam, delet offensam, impetrat gratiam. ¶ Nunc ad cucullam, quæ inter omnes quas vestes gerimus, nobilior est, transeamus. Hæc enim vestis insinuat nobis comprehendere cum omnibus sanctis quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum. Est nempe hæc vestis longa ad talos usque descendens, & significat in bonis operibus perseuerantiam, sine qua neque qui pugnat victoriam, neque qui vincit accipit coronam.

Est etiam lata, & exprimit charitatem, quæ se dilatat usque ad inimicorum dilectionem: Dilatum est ait os meum super inimicos meos. Est quoque alba seu candida, & denotat cordis munditiam, animi puritatem. Est etiam profunda, quia ad terram demittitur, & significat altam pie mentis humilitatem. Nam scriptum est: Humilia valde spiritum meum. Et cum Abraham patriarcha terram te esse pulueremque memero. Habet hæc vestis vittas ad dexteram leuamque pendentes, quæ dum extenduntur, formam crucis patenter oppandunt. Ecce iam incipis impugnare cum Christo crucifixo per arma iustitiæ: à dextris & à sinistris, ut & mundum & diabolum palam triumphes in forma crucis. Reuera præclarus & pulcher habitus, Christi discipulo valde conueniens: cui dux tuus nobilitatis triumphi spem prætendens adhortatur, & dicit: Si vis post me venire, abnega te ipsum, & tolle crucem

3. Reg. 18

Cucullaró mysti. Ephesi. 3

1. Regi. 21
2. Cor. 6.

Ecclesi. 7
Gen. 18

2. Cor. 6:

Luca. 14

tiam

tua & sequere me. Hæc vestis ab humeris sursum
 sus angustatur, & in asperam subtilemq; pinnam des-
 nit, quæ sursum porrigitur ad superna. Porro quæ ab
 humeris sursum tenditur, capitium nuncupatur: hæc
 est galea salutis, qua caput omne protegitur, hoc
 est mentis ac rationis aciem defendimus, ne à Sa-
 na feriamur. Enimvero galea hæc cristam desuper ha-
 bet, & capitium nostrum pinnam sursum erigit, ut in-
 telligas totam mentis tuæ aciem sursum ferri oportere
 in deū, ut solum illum cogites, intelligas, ames, ho-
 nores. Tunc certe pinna capitij tui in altum riget, ad
 superos, quando cor sursum erigis, quando quæ sur-
 sum sunt queris: vbi Christus est in dextera dei sedes,
 ut illic sit cor tuum, vbi est & thesaurus tuus. Et hoc est
 quartum crucis cornu, quod per capitij nostri pinnam
 exprimitur, qua celestium supernorumq; bonorum
 contemplatio denotatur. Hæc pinna & vna & acuta
 ac subtilis ostenditur, ut intelligas eam mentem quæ
 æterna appetit, nō in multis diuisam: sed vni superno
 bono intentam esse oportere, & subtiliter sicut sumi
 virgulam sursum conscendere, & nunq̄ terrenis acti-
 bus ex animo implicari, ut dicat: Singulariter ego sum
 donec transeam. ¶ Sed diligenter aduertendū, quod sur-
 sum in hoc capitulo scutum figitur, quo diuina prote-
 ctio denotatur: sine qua nihil boni nec incipimus, nec
 terminamus. Hoc scutum, scutum est veritatis: Scuto
 ait circumdabit te veritas eius. Est etiam scutum bonæ
 voluntatis, quo tanq̄ super caput mentis nostræ mu-
 niti, protectiq; & hic quæ deo sunt placita volenter
 speramus, & post nobiliter coronamur. Scutum itaq;
 bonæ voluntatis & roborat nos, & coronat. Robo-
 rat hic ad meritum, illic coronat ad præmium. ¶ Ecce
 mi dilectissime frater audisti qua vestium preciosarum
 gloria sis: iam recenter ornandus: non mundo, sed deo
 non ad laudem mortalis vulgi, sed ad præconij spon-
 si tui, ut merito exultanter caniturus sis: Induit me do-
 minus vestimento salutis.

¶ Sect

¶ Secunda pars thematis. Quod vero sequitur iuxta
 veterem translationem: Et tanq̄ sponsam decorauit
 me corona, optimo iure tibi id attribuere potes, qui
 hæc vestium nobilitate circumdatus, spem habes à spon-
 so introitu regni permansuri. Quam spem illi per-
 diderant, qui in terris gemunt & dicunt: Cecidit coro-
 na capitis nostri, vā nobis quia peccauimus. Et quæ ob
 meritum iustæ vitæ hanc spem quasi ancorā animæ
 firmam ac tutam retines, & epularis ab introitu glo-
 riæ domini, merito cōcinere potes: Et quasi sponsam
 decorauit me corona. In signū huius firmissimæ spei
 coronam palam gestamus in capite, quam rasis capil-
 lis supra frontem & tempora circumducimus in gyro.
 Ad spem gloriæ promerendam, necesse est capillos, hoc
 est, res superfluas temporalium bonorū præscindere,
 & vni summo bono inhiare. Ad hanc spem necesse
 est caput mentis sursum penitus denudare, ut inter eā
 ac sponsum nihil mediet, & canere possit: Ego dilecto
 meo, & ad me conuersio eius. Et illud: Dilectus meus
 mihi, & ego illi. Hinc est quod sponsus nudam sponsam
 habere delectans, nudus in caluaria crucifixus appa-
 ruit, & iuxta prophetā faceres tibi sicut aquila calui-
 tium, quæ se plumis omnibus dum renouatur expo-
 niat. Hos caluos instituit caluus noster in caluaria affi-
 xus, dum patrem & matrem, dum domos & agros at-
 que etiam nosmetipsos abijciendos suadet, ut nihil in-
 ter nos mediet & sponsum nostrum. Hoc est igitur cal-
 uitium quod in capite rasis rapillis facimus, aut inter
 mentem nostram & deum nihil patimur mediare.
 Porro crines qui in gyro caput ambiunt ac coronam
 faciunt, sanctæ sunt cogitationes, quæ de spe regni mē-
 tem afficiunt, & læta gloria animam coronant, & reli-
 quæ cogitationis diem festum insitunt. Sunt tamē
 admodum breues, atq; etiā sæpius præciduntur, ne lu-
 xurient, quia ut ait Ambrosius: de officijs: Cito lutum
 colligit amnis exundans. Hoc est ergo mysterium coro-
 næ tuæ. Hæc est gloria diadematis tui, ut cum in-
 E bilo

Ephæsi. 6

Psal. 140
Scuti rō
mysticaPsal. 96.
Psalmo. 5.Coronæ
capitis rō
mystica

Threno. 5

Isaia. 61

Cant. 7
Cantic. 2
Matth. 27
Marci. 15
Luca. 23
Iohan. 19.
Mich. 1

Luca. 14

CONCLUSIO

Nigre cap
pæ ratio
myſtica

Mat. 6

2. Cor. 6.
Roman 3

1. Petri 3

Seneca

bilo cantes: Quasi sponſam decorauit me corona, or
natam monilibus ſuis. ¶ Verum dum ad publicū
procedimus, dum mundo iungimur, dum ſecularibꝫ
ſociamur, omnem hanc veſtīm in gloriā, ac corona
noſtræ ſplendorem nigræ veſte (quam cappam dici
mus) occultamus, ne mundus nos videat: & quod in
trorſum gerimus videndo præripiat. Virtus enim pa
teſacta laudatur, dum laudatur plerunqꝫ etiam eripit
tur. Hoc ſponſus ſciens: Videte (ait) ne iuſtitiam ve
ſtram faciatis coram hominibus, alioquin mercedem
non habebitis apud patrem veſtrum qui eſt in caelis.
Nigra igitur veſte dum foras egredimur nos circumte
gimus, quaſi interiorem hominem popularibus ab
ſconſuri, vt illud conſonet Apoſtoli: Mortui enim
eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in deo.
Non certe qui in manifeſto Iudeus eſt, id eſt, confeſſor
dei: ſed qui in occulto Iudeus eſt, id eſt, litera, ſed ſpiri
tu: hic enim eſt ſpiritus qui intus viuificat. Abſcondi
tus igitur ſit interior homo cordis noſtri (ſicut hortat
tur Petrus in 1. Canonica) in incorruptibilitate quieti
& modeſti ſpiritus, qui eſt coram deo locuples.
¶ Alia ratio. Veſtīm etiam nigram induimus, dum ſe
ris ſumus, vt meminerimus antiquæ ſecularis noſtræ
conuerſationis, quam anxie in religione deſeuiimus,
ne ruſum eiſdem illecebris capiamur. Nihil enim tã
cito recrudescit, vt amor ſeculi. Nam quoties (ait Se
neca) inter homines ſui, minor homo redi. Cum in
genti cautela exeundem eſt homini bonæ voluntati
a monaſterio. Hinc nigro ſe habitu contegit, vt
inter nigros ſe homines meminerit conuer
ſari, & cito eum nigrum poſſe fieri: niſi
vigilanter ſe ipſe cuſtodiat. Quod vt
poſſit, eſt Chriſti ſp adiuutoriū
ambiendum: qui eſt deus
benedictus.
A M E N.

¶ Finis Exhortatoriæ Nouitiorum.

EPIGRAMMA EXTEMPORA
neum in ſubſequentis epiſtolæ
commendationem.

SI quis epiſtolium leget hoc mirabile, noſcet
Quanta bonis caiti cura ſit eloqui.
Nota magis nulli domus eſt ſua, q̄ venerando
Illius authori pagina ſacra fuit.
Nullum etenim ſenſum aut dictum, vix deniqꝫ verbū
Quod non contineat Biblia ſacra, tenet.
Multa tamen diuo tenet admiranda Platonī,
Quæ merito ſupeat doctus Ariſtoteles.
Multaqꝫ ſanctorum decretis conſona patrum
Tradidit, e ſacris ſupra voluminibus.
Multa quidem diuus Bernardus dogmata fulſit
Codice diuino, canonicisqꝫ libris.
Doctoresqꝫ alij præclara volumina paſſim
Muniere ſacri viribus eloqui.
At nullum legi qui ſenſa tot accumularit
E ſacris verbis, author vt iſte, meris
Hoc igitur propriæ meruit Carthuſia laudis,
Norit vt e ſacro codice ſola loqui.
Sed quicquid meruit, petit vt referatur ad illum
Vnde datum plenum manat, & omne bonum.

E 2 Epiſtola

EPISTOLA PIA ET EXHORTATORIA
 D. Martini de Lauduno vallis sancti Petri, ordinis
 Carthusiensis quondam Prioris: miro artificio ex sen-
 tentijs sacre scripturæ sibinuicem connexis decer-
 pta: directa cuidam dicti ordinis nouitio.

**Incipitur nouitius, quod quum ex quadam laxiore
 religione ordinem Carthusiensium seruens, intra se-
 tetiam tæpens cœperit ad priorē velle reuerti.**

Caput Primum.

Dilectissimo in Christi visceribus fratri
 N. frater. M. gaudere in domino semp.
 Exiit sermo inter fratres, quod tuam velis
 deferere collectionem, & per aliam
 viam reuerti in regionem tuam. Atque
 vtinam mi frater peregre non proficiscaris
 in regionem longinquam, in qua cupias de siliquis
 porcorum ventrem implere: quippe qui repletus prius
 pro panibus te locaueris. Si enim descenderis de Ieru-
 salem in Hierico, vt illa quæ præterit figura huius mē-
 di, tuæ inopiæ sit supplementum. Nunquid non terra
 illa spinas & tribulos germinabit tibi: in qua semina-
 tur multum, & infertur parum. Etiam cum dederis pre-
 ciofa quæque pro cibo ad refocillandam animam: vā-
 vā, quia semper eris egestate & fame sterilis appendēs
 argentum tuum non in panibus, & laborem tuum non
 in futuritate. Nam & aquæ furtiuæ, quæ dulciores vi-
 dentur, ignem qui nunquam dicit sufficit, non possunt ex-
 tingui: quin potius omnis qui biberi tex aqua hæc,
 stictiter. **Quæ** subito mutatus es in virum alterum, non
 plane mutatione dextræ excelsi: sed velut stultus quod vt
 luna mutatur, & vt homo natus de muliere breui vi-
 uens tempore, quasi flos egreditur, & conteritur, & fu-
 git velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet.
 Qua enim re apud nos indiges, vt quæras ire ad terram
 tuam, vt rursus fodias tibi cisternas dissiparas: non va-
 lentes continere aquas, cum ad manum habeas fontē
 aquæ salientis in vitam æternam. Puto si probas vti-
 liora instructus per legem, eliges nobiscum haurire
 aquas

aquas in gaudio de fontibus saluatoris, magis quam de ca-
 lice lato & profundo potare vsque ad feces, quæ habet in
 manu sua Babylon, mater fornicationum & abomina-
 tionum terræ. Quod si recordaris piscium quos come-
 debas in Aegypto gratis, dum sederes super ollas car-
 num, comedens pinguis, & biberens mulsum, non igno-
 ras frater (scienti enim legem loquor) quod regnum dei
 non est esca & potus. At quis qui super astra cæli volu-
 it exaltare solium suum, & sedere in monte testamen-
 ti, & ascendere super altitudinem nubium, vt sit simi-
 lis altissimo, ostenderit tibi omnia regna mundi, &
 gloriam eorum, certe hæc omnia arbitrari debueras
 vt fieri cora, vt Christum lucrifaceres, dicens ei: Quid
 enim mihi est in cælo, & a te quid volui super terram?
 Forsitan grauaris portare pondus dici & ætius, præ-
 sertim cum difficile sit carnem suam crucifigere cum
 vitijs & concupiscentijs, & denique per multas tribula-
 tiones intrare in regnum dei. Scrutare ergo scriptu-
 ras & require diligenter in libro domini, qui continet
 sermones rectissimos & veritate plenos, vt noue-
 ris, quia si compatimur, & conregnabimus. Malum est,
 malum est dicit omnis emptor, sed tunc cum recesserit gloria
 bitur: cum scilicet id momentaneum & leue tribulationis no-
 stræ, reddet mensuram coagitatam & super effluentem.
 In paucis enim vexati, in multis bene disponemur: quia
 reuera non sunt condignæ passionis huius temporis, ad fu-
 turam gloriam quæ reuelabit in nobis. Non solum autem
 sed & in presenti seculo nequa: iuxta est dominus his qui tri-
 bulato sunt corde, vt sicut abundanti passionibus Christi
 in ipis: ita & per Christum eorum abundet consolatio. Remem-
 morare autem pristinos dies, in quibus illuminatus magnus
 certamen sustinuiti passionum: quoniam in manu potenti
 & brachio excelso, apparuit dominus educere te de medio
 iniquitatum, conterēs catenam ceruicis vt erectus inced-
 deres. Recole inquam cum zelus domus dei te comederit,
 quæ aduersis plagatus fueris in domo eorum: quod diligebant
 te, quod vitij simulant te non bene: quoniam inimici hominis domine

stici eius. Deniq; venit pluuia & flauerunt venti in domum tuam, nec cecidit. Intantum vt magis eligeres affligi cum populo dei, q̄ temporalis peccati iucunditatem habere: manus em̄ dñi erat tecum confortans te. Cum enim decreuisses in proposito cordis permanere in domino, bonus dominus & cōfortans in die tribulationis, effudit frameam aduersus eos qui te persequebantur, dixitq; tibi: Nihil horum timeas quæ passurus es, q̄a ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis: & nunc egredere de Aegypto, vt sacrifices mihi in deserto. Et quia corpus quod corrumpitur aggrauat animam, datæ sunt tibi alæ duæ aquilæ magnæ, vt volares in desertum locum paratum tibi à deo, vt solitatus esses quæ sunt dñi, q̄slo placeres deo, q̄ dimissit onagram liberum, & dedit ei in solitudine domū. Tunc immissum est in os tuum canticū nouum, carmen deo nostro, & dicebas: Laudate dñm: Cantate dño q̄ liberauit aīam pauperis de manu malorum. Cur rebus bene, q̄ te fascinoauit, vt pro nihilo haberes terram desiderabilem? quæ licet cultores habeat fortissimos, plures tñ nobiscū sunt q̄ cum illis. Quis nō timeat terribilem in consilijs sup filios hominū? q̄ si nō sit præuentus in bñdictionib⁹ dulcedinis, cū vxore Loth post tergum respexerit dicens: Vanus est q̄ seruit deo? Fateor, inhorruerunt pili carnis meæ, vbi auditū est, & celebri sermone vulgati, q̄ hō seruens spiritu, & potens in scripturis, caput haberes languidū, & cor mortuus: adeo vt tepidus inciperes iamāq; euomi ex ore domini.

Qualiter spiritus erroris dicto nouitio ad memoriam reducit quædam dona, & præcipue donū lachrymatum: quod in priori ordine sibi videbat accepisse, & nunc conquirebatur amisisse. Cap. 2.

Verum is q̄ sagittat in obscuro rebus corde, & de industria dissoluit cor virosq; bellatorū, qui remanserunt in ciuitate, ne possint manus eorum implere quod cōperant: venit ad te in vestimentis

ouium,

ouium, vt reduceret te per viam, de qua præcepit tibi dñs, vt eam amplius non videres. Cum em̄ paulatim tædere cœpisset cor tuū itineris & laboris, stetit quidā añ oculos tuos, cuius vultum non cognoscebas: hñs quædem speciem pietatis, sed virtutē eius abnegans, cum sit inimicus omnis iustitiæ, non desinens subuertere vias dñi rectas. Qui fictis verbis de te negotiari quærens, intendit rapere pauperem, dum attrahit eum, & exulans sicut victor capta præda, q̄ diuidit spolia dicit. Dia. Deus dereliquit eum, persequar & comprehendam illum: nam inuenitur apud eum est & non, quia vult & non vult piger, nec est perfectus in eodem sensu & in eadem scientia: ignorans quippe quod optimū sit gratia stabiliri cor. Similia est fluctui maris, qui à vento mouetur & circumfertur: adeoq; illic sic trepidat timore, vbi non est timor, vt terreat eum sonitus folij volantis. Deniq; si credit innocens omni verbo, nonne doctrinis varijs & peregrinis protinus abducitur, nesciens probare spiritus si ex deo sint? Egrediar igitur & ero spūs mendax in aure eius, terreboq; eum per somnia, & per visiones horrore concutiā, donec magis magisq; ptimeat cor eius, & instar aque liqueat. Si vero quasi leo confidens absq; terrore pmanferit, loquar ei vba pacifica in dolo, & vultu prociac blandiens, irretiam eū multis sermonibus, vt nō quærat quod sibi vtile est: sed q̄ multis, vt salui fiant. Hac em̄ vana p̄suasione delusus, sponte cōsentiet habitare meū, oprās anathema esse à Christo suo, p fratribus suis, vt saluos faciat alijs ex illis: & ignorabit q̄ ad viscera stultus trahit, & q̄ de periculo aīæ illius agitur. Et vt testimonia mea credibilia fiant ei nimis, faciliusq; iteꝝ conuertat̄ ad infirma & egena elemēta mīdi, proferam de thesauro meo noua & vetera, vt discat non deferere amicū antiquū: q̄ nouus nō erit similis illi, & dicam: Nonne dixerā tibi q̄ terra illa pessima est, & deuorat habitatores suos. Sed & rex illi? scio quia homo durus est, cum austeritate imperans, &

potētia, ita vt nemini possit quicq̄ pacifice loqui. Ego vero quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi. Reduc in memoriam priora. Cum olim quietus esses in domo mea, florens in palatio meo, & in bonis corporis: à fructu frumenti, vini, & olei multiplicatus eras, & vt nihil deesset tibi in vllā gratia, in spiritu fugebas mel de perra, oleumq; de saxo durissimo, & præ vbertate lactis comedebas deuotionis butyr. Nunc vero nuda tus atq; consumptus, vbi quæso es? Saltem nunc memor esto vnde excideris, & penitentiam agens prima opera fac, & reuertere in locum in quo creatus es: ga ex quo recessisti, ab eo inueniunt te multa mala. M, Hæc & his similia draco qui descendit ad te hñs irā magnam insufflat: sed vrinā reuelet dñs faciē indumētī eius, vt destructus illustratiōe aduē⁹ sui arguat inueniatq; mēdax. O plene oī dolo & fallacia, frustra iniquitatem meditatus es in cubili mo, vt iaceres rete añ ocu los pennatorum. Poner dñs frenū in maxillis tuis, & reducet te p viā qua venisti, nec implebis ventrē tuum teneritudine fratris quē expetisti, vt cum cribrares siccut triticum. Ecce vir bone quonam modo ille qui circuit querens quem deuoret, qui infidiatur quasi leo in spelunca sua. Ecce quomodo posuit velamen super faciem suam, & abscondit vultū suum ne quis contēpletur eum. Trāfigurauit enim se in angelū lucis, depingens oculos suos sibi, & ostendit tibi viam, quæ videtur homini bona, sed nouiss: ma eius ducit ad mortem. Nam vt tua testat epistola, quæ scitur & legit ab oībus, tua defensio apud eos q te interrogant hæc est, N O. Ecce in priori manasterio meo in q̄ vocauerat me dñs, ex vtero seruum sibi olim cōsistens, garrulus eram & vagus, & quietis impatientis, curāq; carnis faciens in desiderijs. Viuebam sine lege aliqñ, & cingēs me ambulabā vbi volebā, trāsgredies terminos antiquos q̄s posuerāt patres mei, & erat sicut populus sic sacerdos. Deus autē q̄ diues est in misericordia, vindictū suū non despexit, sed operi manuum suarū porrexit dexterā

dexteram: & sepius etiam tunc me visitauit oriens ex alto. Dum enim medium silentium teneret omnia: qñ solet sopor occupare homines & dormiūt in lectulo: tunc (vt minus sapiēs dico) media nocte surgebam ad confitendum deo; & clauso cubiculo orabam patrem in abscondito. Recogitabam tunc omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, sed & tunc nihilominus annos æternos in mente habui: qui cum venerint vanitatis arguentur præterita. Tuncq; rupti sunt fontes abyssi magnę: & facta est pluuia super terram: ita vt lachrymis lauarem per singulas noctes lectū meum: Rugiens à gemitu cordis mei: super omnes abominaciones quas solet operari impius. In quibus secutus fueram cogitationes meas & oculos per res varias fornicantes. O quotiēs illo in tempore deus molliuit cor meum vt fieret tanquam cera liquefscens in medio ventris mei: & erūpebāt lachrymæ, nec me poterā continere. Et hinc quidē vermē qui non moritur: & ignē qui non extinguitur pertimescens; hinc vero ad delectationes quæ sunt in dextera dei vsq; in finem anhianserātq; nox illa illuminatio mea in delitijs meis. Interdum quoq; fugebat dolor & gemitus & erat mihi gaudium: & exultatio quasi in delitijs paradisi dei fuisset. Et quamuis propter hoc non desererem adinventiones meas & viam durissimam per quam ambulare cōsueeram: tñ misericors & miserator dñs dissimulans peccata hominum propter penitentiam: in frenabat os meum laude ne interirem: & fructus illi⁹ dulcis erat gutturi meo. Tandem digesto paulisper vi no quo madebam: & videns quā in vilijs fact⁹ essem: nimis iterans vias meas: trahēte me deo in vinculis charitatis compunctus sum corde & optaui probare portiora ne computrescerē vt iumētum in stercore meo. Cæterum vt charitas mea magis ac magis abundaret & ne ampli⁹ recederem à tergo domini: proposui rededere vota quæ distinxerant labia mea: sciens pro certo quod deo displiceat infidelis & stulta promissio.

Inducitur nouitius conqueri de duritia mentis
paritur: & propterea ad pristinam religionem uelle re-
uerri. Cap. 3. Nouitius.

Huius rei grā exiui de terra & cognatione mea
priorē scilicet ordine meo, qui me per euange-
lium in Christo genuerat: & ueni in hūc locū
horroris & vastæ solitudinis, ne uiderem mala quæ
fiunt sub sole, sed sedens solitarius & tacens leuarem
me supra me. Credidi frustra errore deceptus, qđ dñs
plueret mihi panem de cœlo & cibaria mitteret i abū-
dantia, ut sicut adipe & pinguedine deuotionis reple-
ta anima mea, in uia testimoniorum dei delectaref si-
cut in oibus diuinis. Si enim supeminens magnitudo
virtutis dei qñq; inuenitur in terra suauiter uiuentiū:
Iromagis apud eos q propter uerba labioꝝ dei custo-
diunt uias duras dicentes ei, qm̄ propter te mortificas
mur tota die? Cum ergo consilio scientium leges & iu-
ra maiorū cepissem in hac religione mortificare mē-
bra mea quæ sunt super terram: in laborib⁹ plurimis
& ieiunijs multis, in fame & siti, in frigore & nudita-
te: protin⁹ uersa est in luctū cithara mea, & clamaui ue-
xat⁹ a tribulatione malorū & dolore. Seduxisti me dñe,
& seduct⁹ sum, & cōfudisti me ab expectatiōe mea: qm̄
expectabā bona, & uenerūt mihi mala. Et ubi ē calix
inebrians & pclarus, in quo dudū potū dabas mihi in
lachrymis, in mensura, ita ut consolationes tuæ latiss-
carent aīam meam? Ecce induratum est cor meum si-
cut lapis & cœlum quod supra me est sit æneum: adeo
ut nec ros nec pluuia ueniant sup me, eo qđ dñs decli-
nauerit in ira a seruo suo. Cur derelictus sum discipuli-
nam, nec audiui uocem docentis, ne oīno ptransirem
de gente in gentem, & de regno eius ad populū alterū,
cum nollet sup me mittere aliud pondus? Beatior for-
rē, si sic pmanissem scđm suū consiliū. Vereor autē ne
dñs, cui iudicia abyssus multa, callide eduxerit me de
Aegypto, ut in terra deserta & inuia & inaquosa non
sit q refrigeret linguam meā in hac tentationū flāma

Merito

Merito uerba mea dolore sunt plena, & bene irascor
ego usque ad mortem. Usquequo domine clamabo &
non exaudies, & auertes aurem tuam a singultu meo
& clamoribus? Tu semper pluis super iustos & iniu-
stos, ut potent onagri in siti sua: & nunc domine con-
tines in ira tua misericordias tuas, unde & ego sicut
fœnum arui. Rorate cœli desuper, & nubes pluant im-
brem, & qui terram arentem & australem dedit mihi
iungat ei irriguam aquis: ut seminans in lachrymis,
in exultatione metam. Ego ille quondam opulens
sum, ad nihilum redactus sum & nesciui: quando quis-
dem expectaui pacem, & non uenit: & tempus deuotio-
nis, & ecce tentatio. Et quis poterit stare? Nonne
melius est reuerti in Aegyptum quam mori in hac va-
sta solitudine, in qua errantes homines proficiunt in
peius, & secundum duritiam suam & cor impernitens
thesaurizant sibi iram. An putatis, quod inaniter scri-
ptura dicat: Non est bonum esse hominem solum.
Et rursum: Væ soli, quia cum ceciderit non habet sub-
leuantem. Si in ea uocatione in qua uocatus fueram,
permanissem, habitassem utiq; in pace super terram,
& profectus meus manifestus esset omnibus, q ex bo-
nis operibus me considerantes glorificarent deum in
die uisitationis. Vere addidit dominus dolorem dolo-
ri meo, & conscidit me uulnere super uulnus. **Quia**
enim uolui peregrinari ubicunque mihi utile esse pro-
spicerem, non solum nullum emolumentum habui
quod ambulauī tristis coram domino, sed in super nu-
dus sum & indigeo victu quotidiano: cum non sit in
domo mea panis neq; uestimentum. Quis mihi deo ut
sim iuxta menses pristinos, quando secreto deus erat
mecum in tabernaculo meo, quando plorans plora-
bam in nocte & dirigebatur oratio mea sicut incensum
in conspectu dei. Itaq; de cætero nemo mihi molestus
sit dicens qđ leuitate usus sum, & quod cogito secundū
carnem cogito, si reuertar in domum meam unde exi-
ui, qā proripus melius mihi erat tunc magis quā nunc.

An so

An solitariorum deus tantum? Nonne & omnium? Certe diues est in omnes qui inuocant illum: & nihil odit eorum quæ fecit cum sint miserationes eius super omnia opera eius & æqualiter sit ei cura de omnibus. Domini est terra & plenitudo eius. Ita ut neque Ierosolymis neque in monte hoc tantum modo adoretur pater, sed in omni loco dñationis eius qui adhæret dño vn̄ spiritus est cum eo. Cæterum hæc corporalis exercitatio ad modicum utilis est quamuis per eam nonnulli frustra arbitrentur obsequium se præstare deo. Pietas autem & deuotio ad omnia valet promissionem habens vitæ quæ nunc est et futuræ: nam in dextera eius longitudo vitæ. In sinistra autem illius diuitiæ & gloria. Porro si ieiunauero bis in sabbato, & non comedam carnem in æternū, & studuerō quasi circumlactor torquere caput meum ac sacrum ac cilicium sternere, nunquid qui scindere corda & non vestimenta præcipit q̄ creauit oīa ad percipiendum cū gratiarū actione fidelibus, nunquid uocabit hoc ieiunium acceptabile domino? Etiam si tradidero corp⁹ meum ita ut ardeam: charitatem autem & deuotionem non habuero nihil mihi prodest, quia cor durum male habebit in nouissimo. Sed beati qui lugent, ascensionem in corde suo disponentes in ualle lachrymarum quoniam dominus post lachrymationem & fletum exultationem infundit: abstergens omnem lachrymam ab oculis eorum.

¶ Reprehenditur nouitius qui peccatum suum excusans uult facere mala ut ueniant bona; uidelicet reuertit ad priorem ordinem suum ubi non recte uiuebat ut habeat abundantiam lachrymarum: & ostenditur quomodo non nunquam inanis sit lachrymarum frequentia. Cap. 4

Hucusq; mi frater illa tua perizomata se extendunt quæ ex folijs ficus tibi inaniter conuisti in similitudinem præuaricatoris Adæ: utiq; ad excusandas excusationes in peccatis: ut non appareat confusio nuditatis tuæ. Adam ubi es? Noli abscondere ut homo

ut homo peccatū tuum: magis autē da gloriā deo, confitens atq; indicans ei quid feceris: ut confessionem & decorem indutus amicitiarum lumine sicut uestimento. O si scires donum dei cuius delitiæ sunt cū filiis hominum qui sponte consentunt aduersum se iniustitiam suam domino. Cur ergo inuoluens sententias sermonibus imperitis occasionem quæris uolens recedere ab amicis qui tam humane uulneribus tuis infuderunt oleū & uinū: ut si fieri potuisset oculos suos eruisent & dedissent tibi? Si laueris te nitro & multiplicaueris tibi herbam borich: & narraueris si quid habes ut iustificeris frustra componeris. Non secundum uisionem oculorum iudicabit dominus. Ipse nouit abscondita cordis: & idcirco non opus est ei, ut testimonium perhibeat quis de homine. Et quomodo tu existimas, quia tu effugies iudicium dei, aut decipietur ut homo tuis fraudulentis: quandoquidem conscientia tua super hoc diiudicatur ab omnibus, conuincit ab omnibus. Enim uero si perseveraueris cōfirmare sermonem & conuersus fueris in arcum prauum, eris subsannatio, & illusio his qui in circuitu tuo sunt; omnibus clamantibus quod frons meretricis facta sit tibi nec deū timeat nec hominem reueretur. Vt inquam sapiens & intelligens res de quibus loqueris, & de quibus affirmas, per quæ in superbia & in abusione frustra niteris ostendere bonam vitam tuam. At cum es paruulus, non mirum si sapias aut loquebaris, ut paruulus: si quidem paruuli diligunt infantiam, & ea quæ sibi noxia sunt cupiunt. Nunc uero cū exercitatos habeas sensus ad discretionē boni & mali, insup̄ sacras literas ab infātia didiceris: mirum imo op⁹ risu dignū ē, quod mali manuū tuarū dicis bonū: estis inas inique quod de⁹ erit tibi similis, quod omnem uiam iniquam odio habuit. Vereor ne multæ literæ ad infamiam te conuertant, & te seduxerit qui cōsiliarios adducit in stultum finem: quippe qui tam inaniter accipis testamentum dei per os tuum, adulterans uerbum dei. Redi ergo, o præuaricator, redi ad cor & audi doctorem gentium

gentium in fide & veritate: hic dicit tibi, quid te oportet facere. Puto enim, quod & ipse spiritum dei habet, viam dei in veritate docens. Et non sicut blasphematur (inquit) & sicut aiunt quidam nos dicere. Faciamus mala, ut veniant bona: quorum damnatio iusta est. Nihil quid & tu imitari vis linguam blasphemantium, ut dicas pax mihi erit, ambulabo in prauitate cordis mei: eo quod non sit melius quam comedere & bibere & ostendere bona animae suae: quoniam hoc donum de manu dei est. Si enim ea quae destruxisti iterum reaedificas, haec videlicet ratione: ut ubi abundabit delictum, superabundet & gratia: nonne & tu de illis es? Vere enim si tu qui nunc in croceis versaris, rursum amplecti vis fieri coram ut sint lacrymae panes die ac nocte tibi: non egemus alijs testibus, sed os tuum te condemnabit, quia vis facere mala ut veniant bona. Ex quo ergo beatos dicimus arrogantibus, & bene est omnibus qui praeruaricantur & inique agunt, permaneamus in peccato ut gratia abundet. Ducamus in bonis dies nostros, & non praetereat nos flos temporis: quandoquidem iuxta sensum tuum, omnis qui malum facit, bonus est in conspectu dei, & tales ei placent: dummodo studeant lacrymis tingere pedes eius. Surge quod dormis, surge frater, & illumina bit te Christus, inungens collyrio oculos tuos, ut videas quia persuasio haec non est ex eo qui te vocauit. Caro & sanguis reuelauit hoc tibi illo mediante cuius in uictoria mors intravit in orbem terrarum, quod non venit nisi uiret & inactet & perdat. Est, ad tuos ire cupis: desiderio tibi est domus prioris ordinis tui, ut dulcius sapias quae sursum sunt, flens largiter coram domino. Si ergo, ut cõsidis, de duxerint oculi tui lacrymas per diem & noctem, ita ut facies tua intumescat a fetu, & gustaueris bonum dei uerbum particeps effectus spiritus sancti: certus esto, quod pro his omnibus adducet te deus in iudicium: quia cui multum donatum est, multum queretur ab eo. Etiam si post acceptam uocem uisitationis, plapsus fueris, faciensa quae non conueniunt: iam scito praenoscens, quod per

die

dicit ex adipe iniquitas tua. Pone seque aduersus deum mala pro bonis, & odium pro dilectione sua. Porro unus aedificans & unus destrucens quod prodest illis nisi labor. Vis autem scire, o homo inanis, quod fides sine operibus etiam multum lacrymans otiosa est? Audi quid super hoc expressum est in scriptura ueritatis, quae sicut non ueretur magnitudinem cuiusquam: ita nec pauperis miseretur in iudicio. Chirographum de re i qua quod est contrarium tibi, illic reperies: ut sit tibi contra te in testimonium: & ultra excusationem non habeas de peccato tuo. Qui baptizatur a mortuo (inquit) & iterum tangit mortuum: quod proficit lauatō eius? Sic homo qui ieiunat & deflet pro peccatis suis, & iterum eadem facies, quid proficit humiliando se? Orationem illius quis exaudiet? Haec uerba dei uera sunt: quae si attenderent operientes altare domini lacrymis fetu & mugitu, non in se cõsiderent tanquam iusti: sed potius timerent, ne deterius aliquid eis cõtingeret. Qui enim auertit aurem suam ne audiat legem domini: ordo eius erit execrabilis, nec ponet lacrymas eius in conspectu suo: quippe qui spiritui gratiae contumeliam fecerit quod in eum flare dignatus est, ut fluere aquae.

Quomodo dona dei propter abusum eorum in penitentiam hominis interdum uertuntur. Cap. 7.

A hoc fortassis tumens cum iurgio dicis, NO. Quid blasphemor pro eo, quod gratias ago super datum optimum & donum perfectum quod descendit a patre lumine? Ecce permittit qui non mentitur deo, quod auferet cor lapideum de carne nostra, & dabit nobis cor carneum: ut conuertat duritiam captiuitatis nostrae, sicut torrens in austro. Quare ergo diuitias bonitatis dei contemnis, dicens: quod modicam habet uirtutem, cuius capiti dedit deo a quo & oculis suis fontem lacrymarum? M. Scio fili mi scio. Non abiecit gratiam dei, nec dico mensam domini despecta est: cum viscera eius plena sint adipem & adeo panis eius cõfirmer cor hominis, ut omnia quae desiderant hinc non valeant comparari. NO. Quid ergo amplius est deuoto

deuoto quam duro: aut quæ utilitas compunctionis? M. Mulum per omnē modum, si tamen in mente habeat qualiter acceperit & audierit, vt cum dominus quod dedit vnicuique secundum propriam, virtutem, venerit: probet quod gratia sua in eo vacua non fuit. N. quid enim inuenit pernitentiæ locum: quanquam cum la chrymis inquirat eum, si vultus eius fuerint in diuersa mutari, tanquam canis reuersus ad suum vomitum. Aut quid proficit la chrymis lauisse pedes suos, si iterum in quinauerit illos: vt rursus exultet in rebus pessimis, cum omnis talis exultatio maligna sit. Quam verendum, ne dederit ei deus spiritum compunctionis, oculos vt non videat, dicaturque de eo: curauimus Babylonem, & non est sanata: quia scilicet ad tempus credidit, & in tempore tentationis recessit. Sane nemo se seducat dicens se esse aliquem magnum, cum acceperit à deo qui implet omnē animal benedictione: vt sit initium aliquod creaturæ eius. Cum enim deus pater solus suus oriri faciat super bonos & malos: ita vt non sit qui se abscondat à calore eius, non in hoc cuiquam reposita est corona iustitiæ, quod aliquid boni cepit ædificare nisi potuerit consummare. Itaque non potest homo quicquam accipere, nisi fuerit ei datum de celo: sed oportet vt simus sollicitudine non pigri, vt quodcumque potest manus nostra instanter operemur: ne taliter datum à domino abscondamus in terra. Atque vti nam sicut veraciter in voce exultationis & confessionis dicimus deo, omnia opera nostra operatus es nobis: ita obediamus ex corde in eam formam doctrinæ qua dicitur: Hortamur vos ne in vacuum gratiam dei recipiatis. Vti nam non inueniatur nobis donum, quod ad vitam, hoc esse ad mortem: si (quod absit) postquam senserimus de domino in bonitate, & cibauerit nos ex adipe frumenti: non sicut deum glorificauerimus aut gratias egerimus: sed quasi confidetes, quod misericordia domini plena est terra, rursus ambulauerimus vias non bonas, & post peccata nostra. Panem quidem angelorum

manduc

manducat homo: sed vae ei si panis illius in vtero eius vertatur in fel aspidum intrinsecus: sicut & illis, quæ uer si sunt cordibus suis in Aegypto, quæ se reuertebatur dum ambularet, quorum cadauera prostrata sunt in deserto, in exemplum iusti iudicij dei. Non enim illis profuit manducasse panem de celo, omne delectamentum in se habentem: pro eo quod oblitus sunt benefactorum dei & mirabilium eius, quæ ostendit eis: & tanquam animales spiritus non habentes, sola quæ carnis sunt saperent. Hinc est quod post bucellam à domino Iudæ traditam introiit in eum satanas: vt nouerint qui dereliquerunt dominum ab alienati retrorsum, quod carnes sanctæ auferunt à nemine malitias suas. Verum cum diu sustinuerit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, quæ benignus est super ingratos & malos: tandem usque ad nouissimum quadrantem repetet quod suum est, cum vsura: nec relinquet in eis lapidem super lapidem: eo quod non cognouerint tempus visitationis suæ. Terra enim venientem super se bibens imbrem & generans herbam optimam illis à quibus colitur, accipit benedictionem à deo. Proferens autem spinas & tribulos reprobata est, & maledictio proxima: cuius consumatio in combustionem. Quid enim debuit illis facere: & non fecit: qui proprio filio non pepercit, sed pro eis tradidit illum: & tamen quasi de industria recesserunt ab eo, scilicet voluntatem domini sui & non facientes, vt inueniatur iniquitas eorum ad odium. Vide ergo bonitatem & seueritatem dei: in eos quidem qui cum spiritu cooperent, carne consumantur seueritatem: in te autem bonitatem, si prout velle cepisti ab anno priore, ita ex nunc factis perfeceris: vt oblitus quæ retro sunt, ad anteriora fideliter te extendas. Alioquin & tu excideris omnesque iustitiæ tuæ non recordabuntur, eo quod caudam cum capite in sacrificio tuo non obtuleris, perseverando scilicet usque in finem vt saluus fieres. Et quidem satis iuste: quippe qui tantam neglexeris salutem. Vnde & diuitias quas deuorasti euomes, & de ventre tuo ex-

F trahet

erahet eas deus, & derelinqueris sicut umbraculum in vinea: & sicut tugurium in cucumerario. Et videns quod sit inter seruientem domino & non seruientem ei, dices: Vere quia dominus non est mecum, inuenerunt me mala ista: quoniam melius fuisset viam veritatis non agnoscere, quam post agnitam retroire.

Optat nouitius redire ad priorem religionem ubi versabatur inter multos ut sit multus in exemplum: sed ostenditur per hoc se magnis & multis committere peccatis.

Cap. 6.

Quid ergo dicemus ad hæc? Accedens ad seruientem dei stabis ne in iustitia & timore præparans animam tuam ad tentationem, an per manebis in peccato, ut gratia abundet? NO. Non cogitavi hoc nec ascendit super cor meum (inquiens) ut qui mortuus sum peccato, adhuc viuum in illo: & rediens iter rectum, ambulem per vias tenebrosas. Absit hoc à me, ut configuratus prioribus ignorantie desiderijs, seruiam denuo operibus duris luti & lateris: sicut & gentes, quæ ignorant deum. Magis autem ambulans in via im macularem æmulabor charissimata meliora, incedendo in omnibus mādatis & iustificationibus domini sine querela. Cum enim reuersus fuero prospere in domum patris mei, super custodiam meam stabo: & diligenter obseruabo me ab iniquitate mea, abijciens opera tenebrarum & induens arma lucis. Nam secundum exemplar quod mihi in mōte hoc monstratum est, plura faciam: & erunt opera mea nouissima plura prioribus, ita ut omnis plebs videns det laudem deo. Vnde & fratres nostri à quibus desolatus fui ad tempus, ore & aspectu non corde, cum viderint quod is nunc euangelizat & obseruat regulam quam aliquando oppugnabat, in me clarificabunt deum, qui in omnibus præbuit me ipsum exemplum bonorum operum. Nonne melius est lucernam accensam ponere super candelabrum quam sub modio, cum sapientia abscondita & thesaurus inuisus nemini profine?

Cæte

Ceterum quoniam sunt qui consistunt se nosse deum, factis autem negant: & alligantes onera grauiam imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea mouere: dabo voci meæ vocem virtutis: sicut cepit Iesus facere & docere: & sic prouocabo eos ad meliora & vicia niora salutis, non verbo neque lingua sed opere & veritate. M. Eia frater: nonne qui de vino Babylonis meretricis magnæ inebriat omnes gentes, primum bonum vinum ponit: & cum inebriati fuerint, tunc id quod deterius est? Et nunc quidem ad te blande ingreditur, sed nouissime mordebit ut coluber. An ignoras quod non sit similis ei in auguradi scientia: quippe quod callidior est ceteris animantibus: vel credis quod verba eius fidelissima & vera sint, cum in veritate non steterit: sed mendax sit & pater eius? Proponit tibi quæcumque iusta, quæcumque sancta, quæcumque amabilia: quæcumque bonæ famæ, ut scilicet cum fueris huius boni concupiscentiæ abstractus & illectus: propinet tibi fel draconum & venenū aspidum insanabile. Molitur quippe princeps mundi huius illuc reuerti, vnde eiectus est foras, secū adiunctis septem alijs spiritibus nequioribus se: ut cum impleti fuerint extranei viribus tuis, abeas absque vlla fortitudine ante faciem subsequenti, & tandem fiant nouissima tua peiora prioribus. O si reduceret te dominus classibus in Aegyptum, permittens te tentari supra id quod potes, ut diceret inimicus tuus: præualui aduersus eum: quomodo dimicares per arma iustitiæ à dextris & à sinistris? Et quidem non est potestas super terram quæ tuo comparatur aduersario: qui multos vulneratos deiecit & fortissimi qui que interfecti sunt ab eo: ut merito quicumque audierit, tinniant ambæ aures eius. Tu autem non didicisti certare cum hostibus: nec habes consuetudinem præliandi: & in super infirmata est in paupertate virtus tua, & elanguit cor tuum, nec remanet in te spiritus. Si enim quispiam vel leuiter subannauerit te sub sannatiōe, ilico rapit cor tuum in ira, & disceptiōe sicut puluis, quæ proijcit ven

tus à facie terra. Quomodo ergo posses tibi complacere in infirmitatibus, in contumelijs, in persecutionibus in angustijs pro Christo? Nō solum autem, sed à sagitta volante in die per facile transigeris. Halitus quoque illius quod prunas ardere facit, leuiter euertet sensum tuum: vt nō videas cœlum, sed oculos tuos statuas declinare in terram. Intellige quæ dico, dabit enim tibi dominus in omnibus intellectum. Ecce enim repetis scientiam tuam à principio, & æmulator existens paternarum tuarum traditionum pergis ad tuos, obseruaturus de huiusmodi modicum ibi modicum ibi, mundādo (vt multum) quod deforis est calicis & parapsidis. Quam ergo verendū vt de ceteris scādalis (quæ iuxta iter scandalum posuerunt tibi) interim sileam, ne tāgredis & corde pauido int̄ infamā, & bonam famā excidas à ppria firmitate? Prorsus timeo, ne dicentibus alijs de te: quia bonus est: alijs autem non, sed seducit turbas: quippe quod oīa opera sua facit, vt videatur ab hominibus. Paveo (in q̄) ne inueniaris arido vtro agitator: tanq̄ vir duplex aīo, & inconstans in omnibus vīs tuis. Etenim si ab homine claritate acceperis, & caput tuum impinguauerit oleū peccatoris: p̄tinus repleberis consolatione, & superabundabis gaudio in oī tribulatione tua: quia diem hoīs non desiderare nōdum potes. Quod si forte ab hoīb. blasphemetur bonū tuum: & loquuti fuerint aduersum te lingua dolosa: cōfestim turbabit in ira oculus tuus: nam operiet confusio faciem tuā, & erubesces valde velociter. Et si parua sunt ista, addere tibi possem multo maiora: quia reuera sunt & alij funes quos extēderunt in laqueum, qui quaerunt animam tuam vt auferant eam. Sed vt non loquatur os meum opera hoīm, nolo parietem fodere, sciens quod defecerunt scrutantes scrutinia. Cetera equalia introrsus depicta sint in pariete per circuitū domus vndiq̄, tu videris. Nā & fratres illi inter quos nūciare tibi viam nouam & viuentem disponis, quales sint in facto præcenses: vel quales aliquando fuerint, nihil

mea

mea interest. Seruum alienum iudicare nō deo, suo domino stat aut cadit. Hoc scio, à principio ex q̄ positus est homo super terram: quia qui cum sapientibus graditur, sapiens erit: amicus autem stultorum efficitur similis. Et iterum alia scriptura dicit: Cum sancto sanctus eris, & cum peruerso peruerteris. Si autē in abundantia virtutis tuæ saluari putas, dicens: NO. Cum his qui oderunt pacem ero pacificus, & habitans vbi sedes est fatanæ non communicabo operibus eius malignis quinimo in medio nationis prauæ & peruersæ ero bonus odor Christi deo, sicut lilium inter spinas. M. Scio ergo quod qui amat periculum in illo peribit. Propter quod præcepit dominus apostolus, vt interrogaret quis esset dignus in ciuitate vt manerent apud eum, scilicet: quod corrumpant bonos mores consortia mala. Nunquid tu maior es patre nostro Enoch, qui translatus est ne malitia mutaret mentem ipsius. Itaq̄ si increduli & subuersores fuerint tecum, fuerit q̄ frater draconum & socius struthionū, primo quicquid de die in die iniquis operibus tuam animā cruciabunt, eo quod nō communices in fructuosis operibus ten ebras: sed magis redarguas. Postea autem videns quod supra vires tuas est negotium: & coneris contra ictum fluuij vane & sine causa fortitudinem tuam consumēs, paulatim corrumpentur sensus tui, & excident à simplicitate quæ est in Christo. Etenim spiritus qui promptus est trahetur à carne infirma, & continuo acquiesces carni & sanguini, ita vt commixtus inter gētes discas opera eorum & seruias sculptilibus eorum, & sis sine deo in hoc mundo.

Petit nouitius edoceri, quare deuotior deo in p̄riori ordine fuerit, quam nūc sit, & de occulto super hoc iudicio dei. ¶ Cap. 7

Sed hic quoque iustificationem tuam, quam coepisti tenere non desinis, dicens. NO. Iustus quidem tuus es si disputem tecum, verumtamen sustine me: ad huc enim loquar paululum & respirabo, si forte intel

E 3 ligae

ligat dominus super egenum & pauperem, & perueniat ad victoriam iudicium meum. Quid itaq; cause est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sint: cum olim quidem dormiens silerem, & somno meo quiescerem sub umbra illius quem desiderabam sedens: nunc vero solum mihi super est sepulchrum, q̄ tribulatio & angustia inuenerunt me, labor & dolor & afflictio spiritus. Certe c̄n dudum aederem in tenebrosus & in umbra mortis, vbi abundante iniquitate refrigerat charitas multorum, frequenter, put supra scriptis, in breui concaluit cor meum intra me, & igne illo quem dominus venit mittere in terram, ardens erat cor meum, dum loqueretur mihi Iesus in via. At ex quo cepi ambulare in medio lapidum ignitorum vt exēplo discerem disciplinam, & esset charitas mea sicut lapides ignis atq; flammae, v̄z v̄z percussit me dominus egestate, febre & frigore, sed a facie frigoris huius quis sustinebit? Super hoc expauit cor meum, quia videatur diligere odientes se, & odio habere diligentes se. Putabam enim quōd cogitaret cogitationes pacis, & non afflictionis: & ecce scribit contra me amaritudines, & idcirco ingressus est ad me, vt rememoratur iniquitates meae. Igitur si adhuc habes, quod p̄ deo loquaris, & operatorem tuum vis probare iustum, indica mihi si habes intelligentiam, quam ratione de penitis innocentem rideat, contra solum quod veneto rapitur ostendens potentiam suam, quia nec fortitudo lapidū fortitudo mea, nec caro mea aenea est. **M.** Si essem propheta, o vir bone, aut filius propheta cui incerta & occulta sapientiae suae manifestaret deus tanquam auriculario a secreto: certe non subterfugerem, quo minus omne consilium dei annunciarē tibi. Sermo autem quem queris grauis est. Nam puteus altus est, & in quo hauriam nō habeo: quia dominus celauit a me & non indicauit mihi. Seorsum autem amicis differunt omnia: qui possunt omne ligatum dissoluerē & in labijs suis pronunciarē omnia iudicia

OTI

oris dei, itaque vbi clausi signatiq; sunt sermones: praeceptum domini non habeo, consilium autem do. Et si quidem bene & vt saluti tuae competit, hoc & ipse velim, cum is in cuius manu sumus nos & sermones nostri, id praeterit. Sin autem, rogo te, habe me excusatum: qui & si factus sum insipieus, tu me coegisti. Nos quippe inuoluimur tenebris, & de proprio loquentes in edacium loquimur, cum nemo cognouerit sensum domini, nisi cui voluerit filius reuelare. Ego itaq; frater si multum haberem, abundanter tribuerem: quod autē habeo hoc tibi do, duo scilicet minuta in ore pareris viduae in tuum mittens gazophylacium. Non solum enim qui inebriat, ipse quoque inebriatur: sed & qui dederit calicem aquae frigidae, non perdet mercedem suam,

¶ Comparatur profectus spiritualis luci, quae ab aurora fulgere incipit: & docetur, quod veritatem agnitam debet homo humiliter confiteri.

Dico ergo: Olim dum tenebrae essent super faciem abyssi, & iam iamq; vrgeret super te puteus os suum, nisi qui dominus adiuuu te, paulo minus habitasset in inferno anima tua. Deus autem qui dixit de tenebris lumen splendescere, ostendit tibi lucem miserationum suarum, & de abyssi terra iterum te reduxit, ne penitus periret qui abiectus fuerat. Hinc est, quod cum in tenebris scederes, & lumē caeli non videres: dominus emisit lucem suam & veritatem suam, quasdam scilicet primitias spiritus, quibus intra te gemeres: quae te deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctum suum, & in tabernacula sua: vt interim haberes fructum tuum in sanctificationem, finem vero vitam aeternam. Quae si imperfectum tuum non vidissent oculi eius, nec compleuisset deus opus suum quod operat: quomodo ignis semper arderet in altari tuo, cum esset tibi v̄t̄us cōtrarius. Profecto palpastes sicut corce in meridie, in tenebris ambulans vsq; adhuc, cū vtiq; hi q̄ rūt extinguerē scintillā tuā, parati essent p̄ducere

E 4 v̄t̄m

ventos de thesauris suis. Sed quia dei perfecta sunt opera, imperant ventis & mari: donec à scintilla vna augetur ignis, & semita tua quasi lux splendens procederet, & cresceret vsque ad perfectum diem. Verum quia etiam omnia in pondere & mensura & numero disponuntur a domino, nec est in homine via eius, vt dirigat gressus suos, qui proficisci non potest per desertum: donec nubes eleuetur à tabernaculo, adhuc modicum lumen in te est. Nam cum sis vir pauper & tenuis, nondum apprehendisti omnes diuitias plenitudinis intellectus, vt doctus fulgeas quasi splendor firmamenti deo pro te aliquid melius providente: ne forte sis semper prosperum iter faceret tibi deus salutarium nostrorum, tu adhuc neophytus in superbiam elatus, in iudicium & laqueum incideres diaboli, submersus quasi plumbum in aquis vehementibus. Nondum ergo plenum tibi fulget illuminatio euangelij gloriæ Christi: sicut lucet sol in virtute sua: sed quia caligantur oculi tui & clare videre non potes ipsum interius, vt ortum surgentis auroræ. Paulatim vero aspirabit dies, & inclinabuntur umbræ: vt qui nunc vides homines velut arbores ambulantes, postea clare videas omnia, & dicas: Nox præcessit, dies autem appropinquauit. Erit autem tibi salus cum incaluerit sol, quoniam apparebit tibi dominus in ipso feruore diei: qui implebit splendoribus animam tuam: ita, vt plenus sis oculis ante & retro, & in circuitu & intus. At si quandoque in manibus absconderit lucem, posueritque tenebras latibulum suum, non turbetur cor tuum neque formidet: quamuis apertis oculis nihil videas, sciens quia cum sederis in tenebris dominus lux tua est. Ipse quippe creans tenebras & faciens malum præcipit: et luci vt rursus adueniat, iterumque solem nube teget: sed cum præ fulgore in conspectu eius nubes transierit, illico splendor eius vt lux erit. Quia enim alternis vii delectabile est, sapientia dei quasi ludens in orbe terrarum dicit: Modicum, & non videbitis me:

tis me;

tis me: & iterum modicum & videbitis me, quia scilicet hominem visitat diluculo, & subito probar illum. Sed noli fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, vt videatur tibi quasi ludens loqui, cum tamen stultum dei sapientius sit hominibus. Cauere igitur cõ deus tuus illuminauerit tenebras tuas, ne cum adulterris animabus portionem tuam ponas: quæ ideo fuerunt rebelles lumini, quia diligendo gloriam hominũ magis quàm gloriam dei, discooperuerunt iuxta dominũ suũ suscipientes adulterræ. Cum ergo diligentius intuens clara luce deprehenderis, quod sis Lazarus vlceribus plenus, non apprehendat te confusio adducens peccatum, vt dicas deo: Recede à nobis, scientiam salutarum tuarum nolumus. Ore autem confessio fiat ad vitam, et veniens ad lucem manifesta opera tua: nam qui abscondit scelera sua non dirigitur. Confessio & magnificentia opus tuum, quod te oportet operari dum dies est, antequàm tenebescant videtes per foramina. Confessio, vt sis accusator tuus ipsius in principio sermonis. Magnificentia vero, vt repleatur os tuum laude, glorificando deum quantumcumque poteris. Etenim soli deo honor & gloria: nos autem operiamur sicut diploide confusio est nostra. Redde ergo quod sunt hominis homini, & quæ sunt dei deo: sciens quod perditio tua ex te tantum in deo auxilium tuum: & si quæ placita sunt ei, facies semper: nunc totum corpus tuum lucidum erit, & proficiscies à claritate in claritatem, tanquam à domini spiritu: ita vt non occidat vltra sol tuus, & luna tua amplius non minuatur.

¶ Comparatur profectus spiritu alis mulieri pregnanti, quæ licet cum delectatione conceperit, tamen cum gemitu & dolore parit.

¶ Caput Nonum.

Aliam quoque animaduerte parabolam, & interpretationem: vt per patientiam & consolationem scripturæ spem habeas, & salueris à pusillanimitate spiritus & tempestate. Mulier cum parit

F 5 trisi

tristitiam habet. quæ natus ex semine hominis cum deo
 testamento somni convenienter conceperit. Semē est
 verbum dei, à quo concipimus vt pariamus spiritum
 salutis. Cum ergo omnipotens sermo dei à regalibus
 sedibus ad hominem venerit, auditui suo dabit gaudi-
 um & lætitiā: sed & in ore eius erit tanquam mel dul-
 ce. At si deuoratus fuerit & comestus, protinus amari-
 ficari faciet ventrem suum, quippe inuestigās omnia
 secreta ventris: vt non sit ibi vlla cogitatio inuisibilis
 in conspectu eius. Et præcauens in futurum, ne forte
 veniat diabolus: & ipsum tollat de corde hominis, &
 non referat fructum: arguit, obsecrat, increpat, vt
 non reuertatur ad deum vacuum: sed prosperetur in
 his ad quæ misit illum. Sciens autem maledictum esse
 qui gladium suum prohibet à sanguine, tanquam du-
 rus debellator omnia replet morte interficiendo car-
 nalia desideria, quæ militant aduersus animā. Quod
 videns animalis homo non percipiens ea quæ sunt
 spiritus dei, ingemiscit in contritione lumborum dicens
 Durus est hic sermo. Si sic mihi futurum erat, quid ne-
 cesse fuit concipere. Væ pregnantibus & nutrientibus
 in die ista, quia tribulationem carnis habebant huius-
 modi. Dum loqueretur mihi sicut solet homo loqui ad
 amicū suum, videbatur mihi fidelis sermo & omni
 acceptione dignus, eo quod essent dulcia faucibus meis
 eloquia eius super mel ori meo. Nunc vero mutatus
 est mihi in crudelem, & in duritia manus suæ aduersa
 tur mihi, dicens: Post concupiscentias tuas non eas,
 quin potius abneget te ipsum, & tolle crucem tuam
 & sequere me. Quid vocas me domine domine, & nō
 facis quæ dico: cum non auditores sed factores legis in-
 sti sint apud deum, nec aliunde beati sint qui audiunt
 verbum dei nisi quia custodiunt illud. Si gaudio gau-
 des propter vocem sponsi, quod non querit nisi semen dei
 vt omnes sint gemellis factibus, & sterilis non sit in eis
 cur suscepto semine non vis parere masculum, vt possit
 his saluari per filiorum generationem: Ego autē misus
 sum

sum ad te durus nuncius, quia si vis ad vitam ingredi
 oportet seruare mandata, & cōcordare cū aduersario
 tuo cito, dum es cum eo in via, quoniam ad eum veni-
 ent, & confundentur omnes qui repugnant ei. Hæc au-
 tem parabola tēporis est instantis: si tamē audias quid
 spiritus dicat ecclesijs. Cernens enim dominus quæ gene-
 rationem ceteris tribuit, quæ vtrē sine liberis & vber-
 ra arentia possideres, respexit auferre opprobrium tu-
 um inter homines: ne appareres in conspectu suo vacuus.
 Exiit itaque seminare semen suum, vt sterilis pare-
 ret plurimos: & fructum suum daret in tempore suo.
 Vnde in priori monasterio quasi fortuito suscepit au-
 ristua venas suffurri dei, & anima tua liquefacta est
 vt dilectus locutus est. Gratias deo super inenarrabili
 dono eius, quia semen cecidit in terram bonam, &
 suscepisti verbum cum omni auditate, non vt verbū
 hominum: sed (sicut est vere) verbū dei. Nam sicut im-
 ber descendit de cælo, & inebriat terram, & infundit,
 & germinare eam facit: sic & flumen dei, quod repletū
 est aquis, pluuiam voluntariā segregauit ariditati tug
 vt produceret terra tua herbam virentem lignūque po-
 miserum, faciens fructum iuxta genus suum. Confes-
 sum autem in stillicidijs eius latatus es germinans, vt
 inebriatus ab vbertate domus dei, iurares & statueres
 custodire iudicia iustitiæ eius. Et exiens de vana tua
 conuersatione abisti amarus in indignatione spiritus
 tui, & elongasti fugiens & manens in solitudine, eo quod
 solitudinis facultate præbeat sine impedimento deo ob-
 seruandi. Nuncigitur laboras in gemitu tuo facere dis-
 gnos fructus penitentiæ, vt pbes quod sit volūtas dei bona
 & beneplacēs & perfecta, & semē quod misit radicē deorsum
 faciat fructū sursum. Quid ergo miser si anima tua in
 vtero habēs, clamat parturiēs & cruciat vt pariat: quā
 quædā venerit filij vsque ad partū, & vires nō habet partu-
 riēs: Nā & si velle adiacet ipsi, pficere tñ bonū nō inue-
 nit: cū funicul⁹ triplex quod difficile rumpit, humiliauerit
 in cōpedibus pedes eius: concupiscentia carnis, scilicet,

concupiscentia oculorum, & superbia vitæ. Plane v
sciat distantiam seruitutis dei, & seruitutis regni ter
rarum, vanitati subiecta erit etiam non volens, inia
rum vt cum mente seruerit legi dei, carne tamen ser
uiet legi peccati. Eua quippe iram domini portabit,
quoniam peccauit ei, & iccirco multiplicantur erũg
eius, vt in dolore pariat vt nouerit q̄ malum & ama
rum est, dereliquisse dominum deum suum, vt esset se
milis altissimo, quasi vna de filiabus Belial sine iugo.
Et nos omnes de plenitudine maledictionis eius ac
cepimus: quoniam sicut mater sic filia eius, dicens: In
sempiternum ero domina, & sub nullius redigar pote
statem. Quamobrem torsiones & dolores tenebunt
eam, & quasi parturiens dolebit, & comedet fructus vi
sue, suisq; consilijs saturabitur, donec contentionem
eius & ceruicem durissimam cõterat vexatio dans in
tellectum. At cum cognouerit plagam cordis sui cum
metu & reuerentia, deponet magnitudinem suã absq;
tribulatione dicens: Iustum est subditum esse deo, &
mortalem non paria deo sentire.

¶ Quod in spe futuræ suauitatis, debeat patiet̄ ter
terare præsentem duritiam: & qualiter gratia deuot
ionis interdum propter occultum peccatum subtra
hatur.

¶ Caput 10.

Obspecto igitur te frater per nomen domini ho
stri Iesu Christi, vt sufficiat diei malitia tua,
nec affligas cor tuum pro hac re, ne tristitiam
super tristitiam habeas: quia spiritus tristis exccat ossa.
Sume potius psalterium iucundum cũ cithara, vt ores
equo animo, & psalles, vt non sit dolor cõtinuus cor
di tuo: sed resoilleris, & leuius feras. Non ergo cõtri
steris sicut ceteri qui spem non habent, quibus musica
in luctu videtur importuna narratio, ignorantes q̄ pe
riculosa sit desperatio. Tu autem forti animo esto: nã
in proximo est vt ad deo cureris, & tristitia tua vertet̄
in gaudium. Paries enim filium, & vocabis nomẽ eius
Iesum: quia qui fecerit voluntatem patris eius, ipse illi

frater

frater & foror & mater est. Tu videns q̄ ditauerit te
dominus dote bona, & feceris fructum natiuitatis, im
plebitur os tuum risu, & labia tua iubilõ: ita vt iam nõ
memineris presuræ propter gaudium. Sed & multi in
natiuitate eius gaudebunt, qui videntes opera tua bo
na, glorificabunt patrem qui in cœlis est: & ex multa
rum personis facies, eius quæ in te futura est genera
tionis, per multos gratiæ agentur deo. Interim sane
omne quod tibi applicitum fuerit, accipe: & in dolore
sustine, & in humilitate tua patientiam habe: nam qui
corde bono & optimo audietes verbum retinent, fru
ctum non afferunt nisi in patientia. Vnde etiam si ob
partus difficultatem periclitari cõperis, & videris do
lorem esse vehementem, nunq̄ tamen in infirmitate
tua despicias te metipsum: sed magis viriliter age, &
confortetur cor tuum, dicens: Etiam si me occiderit,
in ipso sperabo. Quis enim sperauit in eo, & confusus
est: Cumq; te consumptum putaueris, orieris vt lucte
fer, & lætaberis pro dieb⁹ quibus te humiliavit, annis
quibus vidisti mala. Fortassis quippe iccirco finxit se
dominus longius ire, obturãs aurem suam ad clamos
rem pauperis, vt probet vtrum diligas eũ in toto cor
de tuo, an non: postulando scilicet gemitibus inenara
bilibus reddi tibi lætitiã salutaris tui. Sanẽ quomã
am spes quæ differtur affligit animam, adhuc contri
stat⁹ incedis dum affligit te inimicus: & si tristem, blã
ditijs delinire satagimus, tenuit consolari anima tuã
& dicis. NO. Nolite incumbere vt consolemini me, q̄
niam consolatores onerosi omnes vos estis: & ecce tã
ditu expectans expectaui dominum, nec int̄dit mihi:
sed aggravata est auris eius, vt nõ audiat: & vos vt qd
sine causã vana loquimini dicentes: Expecta, reexpe
cta, quia veniens veniet, & non tardabit. M. O homo
tu quis es, qui respondes deo? Nunquid irritum facies
iudicium etus, & condemnabis illum, vt iustificeris.
Secundum hominem dico, absit. Iustus dominus in
omnibus vijs suis. Omnia quę cunctq; fecit tibi, in vero
iudicio

iudicio fecit. Quia non est iniqus deus, qui infertur. Vere enim non condemnat deus aliquem frustra, sed castigat te in iudicio, ne tibi videaris innoxius. Comēplare igitur, ne quid desit gratiæ dei, quia nihil sit in terra sine causa nec in vanum mandavit nubibus suis ne pluerent super te imbrē. Non enim grande est deo ut cōsoleatur te, sed fortassis opposuit sibi nubē, ut non tantē feat oratio. Vide ergo vias tuas in cōualle. Et non solum in cōualle sed etiā ex q̄ ascendisti in montē dñi, ut stares in loco sc̄to eius, a die primo q̄ posuisti cor tuū ad intelligēdum, ut affigeres te in conspectu domini tui. De propiciatu peccatorum noli esse sine metu, quoniam potius verearis omnia opera tua, ne forte q̄ scrutatur te rusalē in lucernis, & visitat super viros defixos in fecibus suis, videat cor tuū nō esse rectū cū eo. Delicta enim quis intelligit: aut quis potest dicere, mundum est cor meū: cū prauū sit cor hominis & inscrutabile: adeo ut si simplex fuerit, hoc ipsum ignorabit anima sua: Timeamus ergo ne forte sit in aliq̄ nostrū cor incredulitatis malū discēdē di a deo viuo, ne forte peccata nostra absconderint faciē eius a nobis. Est quippe generatio quæ sibi videtur munda: & tamen non est lota absordib⁹ suis: illi sc̄i, in iūctur sup baculū arūdinē, dicētes gloria nostra hæc est: testimoniū conscientiæ nostræ. Vereor ne alieni comederint robur suum ipsi ignorantibus, & appensum in statera inueniatur minus habere, quia si nihil sibi consc̄i sunt, non tamen in hoc iustificati sunt: nō enim q̄ se ipsum cōmendat, ille p̄batus est sed quem deus commendat.

Quomodo anima suam vilitatem ignorans, petit sibi grandia: & qualiter super hac temeritate datur a sanctus reprehenditur.

Cap. 11.

Est & aliud malum qd vidi sub sole, & qdem frequēs apud homines: sapere scilicet plus q̄ oportet, & non ad sobrietatem, & sc̄m a deo daturæ mensuram. Tu autem, o homo dei, hæc fuge: quod

quod altum est hominibus, abominabile est apud deum. Altiora te ne quaesieris, & fortiora te ne scrutatus fueris: nec erigas oculos tuos ad opes, quas habere nō potes. Quid enim heri triduanus & iam foetens educus es de lacu miseriæ & de luto fecis, & hodie obliuionem accipiens purgationis tuorum veterum delictorum, petis a deo ut osculetur te osculo oris sui. Adhuc conculcaris in sanguine tuo, ita ut vadant & veniant super te horribiles: & tu queris tibi grandia. Nunquid iam separasti preciosum a vili, ut sis quasi os suum, ut merito diffundatur gratia in labijs tuis. Cave ne in consilio eorum veniat anima tua, q̄ posuerunt in corolum os suum omne sublime vidētes, qui cum viri poluti labijs ipsi sint, putant se aliquid esse cum nihil sint. Quanto tuius pones in puluere os tuum & vulu in terram demisso adorabis eum, ex quo intraueris non cessans osculari pedes eius, ut ab inferioribus ad superiora ascendas per medium. Hic stabis in sorte tua, & hic confringes tumentes fluctus tuos, paulatim proficiens atque succrescens: quia qui festinus est pedibus offendit: donec effundatur super te spiritus de excelso & dicat tibi amice ascende superius. Quid te eleuat cor tuum frustra cupiens ut fiant nō nouissima sed initia tua illis similia, qui sine macula sunt ante thronum dei. Anima illa cui dicitur: Tota pulchra es amica mea & macula non est in te, de dilecto, cuius amore languet, ait: Quæsiui illum & non inueni, vocaui & non respondit mihi. Et ne sic quidem hæsit diffidentia, sed confortata fide dat gloriam deo: & querit faciem eius semper, sciens quod non tardat dominus promissum suum, quoniam inquirentes dominum non inueniuntur omni bono. Anima vero tua cui non est species neque decor, quippe quæ abominabilē fecerit decorem suum, ita ut sit facies eius sicut nigredo ollæ: quomodo sustinet sustentationes dei? Nisi cū pulsauerit cōfesti aperiat ei, in amaritudinib⁹ morat⁹ ocul⁹ eius, &

& protinus dentibus suis fremit & tabescit, aduersus deum contendens, & non ad omnia responderit ei. Huc accedit quod oblita ornamenti sui, & fasciae pectora lis suae, & ignorans quod illicitum sit nudam sacco aulis regis intrare, velut praeco clamar valenter ad portam domus domini sublimissimam: Aperite mihi portas iustitiae, quia stio ad ostium & pulso, ut regem in decore suo videant oculi mei, & deosculer eum, & iam nemo me deficiat. Porro super muros Ierusalem erecti constituti custodes, ne intraret aliquid in eam coingnatum & immundum. Qui aemulantes eam dei emulatione, cum vidissent eam a longe, loquebantur multo dicentes: Ecce sunamitis illa venit, sed quia vult transcendere terminos montis ad videndum dominum, bonum est respondere illi iuxta stultitiam suam ne sibi sapiens videatur. Arguatur & statuatur contra faciem suam, ut studeat ad agnitionem sui venire, & ad quod peruenit id sapiat, & in eadem permaneat regula. Quapropter claudite ostium, & non finatis illi intrare. Non enim est vestita veste suprali: sed nuda, & confusione plena ambulat in magnis & mirabilibus super se. Vnus ergo ex eis quasi tuba exaltauit vocem suam, & clamauit quemadmodum cum leo rugit, ut territa purgaretur. O presumptio nequissima, vni creata est: Sordida, nobilis, grandis interitu, adhuc formationes tuae & desideria mala vigent, omnesque iustitiae tuae panno comparantur menstruatae: & salutare in osculo sancto cupis eum qui respicit terram, & facit eam tremere. Paupercula tempestate conuulsa, quid in sublime erigeris, quasi speciosis induta vestibus ut adeas cum fiducia ad thronum gloriae eius, in quem desiderant angeli prospicere. Noli altum sapere, sed time & nunc acquiesce consilijs meis, & indica bo tibi quid sit bonum, & quid dominus requirat a te. Et si susceperit cor tuum sermones meos, perfectam rem faciet dominus tecum, replens in bonis desiderium tuum. Ego recto itinere te perducam in domum domini tui,

tui, ut epuleris ab introitu gloriae eius, delictis affluens & innixa super dilectum tuum. Lauare igitur prius, & vngere, & induere cultioribus vestimentis: ut sis sancta corpore, & spiritu, praecipueque considera vultum naturalitatis tuae in speculo: ut scias quid desit tibi, quia visitans speciem tuam non peccabis. Tunc concupiscent rex decorem tuum, si tamen fiducia non habeas in pulchritudine tua & porte aperientur coram te iugiter, ita ut ingrediaris libere, & egrediaris & pascua inuenias. Omne autem quod ab ipso petieris, impetrabis: & amantissima domini, quasi in thalamo tota die requiesces, nec quisquam te euigilare presumet, donec ipsa velis. Alioquin speciosus forma praefilijs hominum, cum sit candor lacis aeternae & speculum sine macula, non ponet leuam suam sub capite tuo: nec dextera illius amplexabitur te si habueris maculam, aut rugam, aut aliquid eiusmodi. Iustitiam dei non abscondi in corde meo, sed quae audiui a domino deo exercituum, annunciaui tibi: ut scias, quia in sermonibus meis non est vlla reprehensio. Si loquerer tibi placentia, & videret tibi errores, & lacrimam te ducens per viam non bonam: laetitiam haberes super eloquia mea, sicut qui inuenit spolia multa. Ergo inimicus factus sum verum dicens tibi: quod si non annunciam tibi, sanguis tuus requireretur de manu mea. Itaque noli mihi molesta esse, quia non possum surgere & aperire tibi, donec abstuleris rubiginem de argento ut egrediaris vas purissimum. In quo poculum ex vino purissimo & condito infundatur in ebrians animam lassam. Nunc igitur frater si audisti sonum buccinae observa te, nec concidat vultus tuus: quia visso dura nunciata est tibi, cum non potuerit praeterire sermonem domini dei sui: ut vel boni quid, vel mali proferret ex ore suo. Acquiesce igitur ei, & habeto pacem: & per hanc habebis fructus optimos, licet egess angustatus, afflictus pauperem vitam geras usque ad praefinitum tempus a patre, qui pauperem facit & dicit. Nempe omnia tempus habent, & idcirco vanum

est tibi ante lucem surgere, quoniam quae a deo sunt, ordinata sunt. Nungd fons patet in ablutione peccatoris & ne fruat irrigabit torrentem spinarum tuarum, nisi cum magna multitudine languidorum expectantium aquae motum, praestolaueris ut mittatur tibi auxiliium de scis. An putas, quod in vases veteres vinum nouum infundat deus: aut tam facile excoltasse te credis veterem hominem cum actibus suis: ut renouetur sicut aquila iuuentus tua? At qui norunt, quam difficile possit actio ops mutare pellem suam, contendens intrare per angustam portam quae ducit ad vitam, super hoc decor de suo proferunt eloquia: scientes non esse commune omnibus cum Maria ad montana cum festinatione descendere. Si ferrum inquit retusum vel hebetatum fuerit, multo labore exacuatur: quia sensus & cogitatio cordis humani prona sunt ad malum, & peruersi difficile corriguntur, ut pote carnales venundati sub peccato. Interroga generationem pristinam, & diligenter inuestiga patrum memoriam: & inuenies scriptura in commentariis, quod filij Israel anno vno non potuerunt suos delere aduersarios: sed paulatim ante eos expulsi sunt a domino. Cum ergo quispiam abierit vagus in via cordis sui, & oblitus comedere panem suum gustauerit quod gustatum affert mortem: si oborta fame audiendi verbum dei ad illos reuertatur, qui in domo patris sui abundant panibus, ut possit mensae domini particeps esse sicut fuerat mensae demonio: non durum nobis videatur, si confestim non probant fauces comedentis saporem: gustando & videndo quoniam suauis est dominus, quippe qui ex ea quam comedit vicia acerba, stuporem dentium patiatur.

Quod anima non debet indignari, quamuis homines aequae vel magis indigni admittantur: & proponitur exemplum de Chananaea.

Igitur charissime si quando indicari tibi a sponso poteris, ubi pascat, ubi cubet in meridie: & ille pro eo quod super extendis te ultra mensuram, quam mensus

est tibi deus, corripuerit te in misericordia & increpauerit, egredi te iubens & abire post vestigia gregum, velut comparans te iumentis insipientibus: noli abundantiori tristitia absorberi. Cum enim iratus fuerit, misericordiae recordabitur, nec te derelinquet viqueaque: tam & si ita loquitur. Magis autem humiliare sub potenti manu dei: & esto vir videns paupertatem tuam in virga indignationis eius: si forte conuertatur & ignoscat deus, nec assumes quod personarum acceptio sit apud deum: quia murmuras aduersus patrem familias dicens. No. Quantos noui, qui erant natura similes plus quam ceteri, qui percellerant foedus cum morte, & cum inferno fecerant pactum: sed cum defecit panis in cisternis, & attenuati sunt fame, ac querebant amatores suos nec inueniret eos: erubuit incredulitas mentium eorum, & humiliati sunt in iniquitatibus suis. Licet autem velut ex necessitate bonum eorum fuerit non voluntarium, & prouiderint sibi contra non spontanea nec: cum osculo tamen & anulo, symphonia & choro a patre caelesti suscepti sunt. Et quasi iustorum facta haberent, repente creauit illis scientiam spiritus non reputans illis delicta ipsorum: ita ut consumati in breui explerent tempora multa. Ego autem qui propria voluntate obtuli me discrimini, qui iucundus eram & dilectus in potestate mea, miserabilior sum omnibus hominibus cum publicani & meretrices me precedant in regno dei. **M.** O homo, deus qui miseretur cuius vult, & quae vult indurat, non facit tibi iniuriam: quia licet ei quod vult facere, porro vita in voluntate eius. Quid tunc spiritus tuus contra deum, si ubi delictum abundauit superabundet & gratia: & in cubilibus in quibus habitant dracones, oritur viror calami & iunci: quamuis non faciat taliter omni nationi? Quis potest dicere deo, cur ita facis: aut quis prior dedit ei & retribuetur illi? Non ergo sit oculus tuus nequam, quia bonus est dimittendo peccata multa his qui dilexerunt multum, in quibus viuere Christus est & mori iuerum, quibus postremo

labores omnes pauci videntur præ amoris magnitudi-
 ne. Non audeas te inferere, aut cõparare quibusdam
 qui licet venerint de populo terribili diuiso & dilace-
 rato, repete tñ adeo cõformes facti sunt imaginis filii
 dei: vt sicut ille est ita & ipsi sint in hoc mundo, dicen-
 tes: Nostra conuersatio in cõlis est. Prorsus inter te &
 ipsos chaos magnum firmatum est, gradusq; tibi restat
 via: confortati sunt & non poteris ad eos. Igitur si est
 eis inuitatus fueris ad cõnam, non recumbas ne quis-
 dem in nouissimo loco: sed potius stans retro secus pe-
 des eorum, dicas quod res bene acta est, si dignus fue-
 ris sub mensa eorum colligere cibo & reliquias. Multi-
 er illa chananea, cuius laus est in euangelio per om-
 nes ecclesias, exẽplum dedit nobis: vt que madmodũ
 fecit, ita & nos faciamus. Clamat ad dominum a facie
 tribulantis, inquit opportune importune, adorans &
 petens aliquid ab eo. Ille vero dissimulauit se audire
 & recessit longe, quasi despiciens in opportunitatibus
 in tribulatione. Cum nosset quomodo abominatum
 sit viro Iudæo, coniungi aut accedere ad alienigenam
 At illa obstinato animo decreuit secũ pergere, & post
 tergũ eius preces & supplicationes cum clamore valis-
 do & lachrymis offerebat, dicens. Ca. Viuit anima tua
 domine, quia non dimittam te, nisi benedixeris mihi.
 Licet enim hoc cõles in corde tuo. scio tamen qd vnũ
 uerforum memineris, ita vt memor sis Raab, & Baby-
 lonis scientium te. Vsq; uo domine, sanctus & uerus
 g õnes homines vis saluos fieri, vocans nõ dilectã dil-
 ctam: Vsq; uo erit tantummodo notus in Iudæa de-
 us: dilata locum tentorũ tui, vt & gentes super miserib;
 cordia honorent deum, sitq; admirabile nomẽ tuũ in
 vniuersa terra. Petitionem vnã paruulam depre-
 cor a te, ne confundas faciem meã, & psalmum dica
 tibi in gentibus, zelatus est autem dominus populum
 suum & ait: Quid mihi & tibi est mulier? Quid clamas
 ad me super contritione tua, quia nunc uenisti ad me
 necessitate cõpulsã, q̃ olim ad simulacra mũta prout
 dice

dutebaris ibas: quasi non esset deus in Israel, vbi sunt
 etiã tui in quibus habebas fiduciam, cum quibus fors-
 nicata est adulescentia tua: Ipsi liberent te in tempore
 angustia. Pater tuus Amorra⁹ & mater tua Cethæa:
 non est tibi pars neque fors in sermone isto. Recede
 illuc, & noli me tangere: quoniam insanabilis est do-
 or tuus. Nos quippe natura Iudæi: & non ex gentibus
 peccatores, non debemus sumere panem filiorum, &
 mittere canibus. Cernens autem mulier, quod domi-
 nus paruulam eam dedisset in gentibus, & esset con-
 temptibilis valde, non desperans semetipsam: sed spẽ
 multam habens effugiendi infirmitatẽ, descendit pri-
 mũ in inferiores partes terræ, sciens qd qui se humiliã
 at, exaltabitur, & ait. Mu. Quid faciam, quia dominus
 meus aufert a me miserationem? Iudæa esse nõ valeo
 canis vocari erubescio. Scio quid faciam. Si uolero
 contẽdere cum eo, non potero respondere vnum pro
 mille, quandoq; dem foris canes & impudici & idolis
 feruientes, & omnis qui amat & facit mendaciũ. Cog-
 noscam ergo veritatem, & veritas liberabit me: & cũ
 humiliata fuero vsquequaque, dicam ei: Complacui
 in veritate tua. Quantumcunque enim multiplicauero
 ad deum preces, loquens ei mollia: nisi vilior stam
 plusquam facta sum & sum humilis in oculis meis, di-
 cetur mihi: Stulto labore confumeris, & p̃dis pulchros
 sermones tuos: quia non flectitur deus verbis potenti-
 bus, & ad deprecandũ cõpositis. Cui ergo cõpabo me:
 vel cui assimilabo me, nisi catellis q̃ eddit de micis, q̃ ca-
 dunt de mēsa dñõ: suorum? vt quia nihilum & inane
 reputata sum ei, dignetur vocare ea quæ non sunt
 tanquam ea quæ sunt. Potens est enim deus de lapide
 hoc suscitare filiã Abrahæ. Hęc faciat mihi deus & hęc
 addat, si tacuero & si dederò silentium ei, donec mis-
 ricordiam consequar & gratiam inueniam in auxilio
 opportuno. Et qm̃ melior est canis viũ leone mortuo
 a mortuo enim velut qui non sit perit confessio, confite-
 bor domino nimis in ore meo, dimittens aduersum

me eloquium meum. Laborabo clamans donec rāu-
 ce facta sint fauces meae, vt vel propter improbitatem
 meam furgat & tribuat victui meo necessaria: prae-
 sentim cum non in iustificationibus meis, sed in misera-
 tionibus eius multis prosternam preces coram eo. **M.**
 Cumq; vidisset dominus, quod eā superare non pos-
 set, fatigatus his clamoribus & his fletibus lassatus, eū
 tanta ei deberet, omne debitum dimisit illi: & insup-
 salus eius domui facta est, eo qd ipsa filia esset Abrahae.
 Nam longanimiter ferens exaudita est pro sua patien-
 tia, & quae erat longe, facta est prope in sanguine Chris-
 ti: quia non inuenit dominus tantam fidem in Israel.
 Hinc est quod fides eius annunciat in vniuerso mō-
 do, & humilitas ipsius in omnem locum diuulgata est
 vt certissime sciat omnis domus Israel, quoniam sicut
 deus superbis refertur: ita humilibus dat gratiam: q non
 runt quod oportet semper orare & non deficere. Nā
 itaq; frater cum haec scripta sint ad correptionem no-
 stram: vade & tu fac similiter: & noli vinci a malo, sed
 vince in bono malum. Omni tempore benedic deo,
 nec fatigeris cū ab eo argueris: quia quos amat arguit
 & castigat: ne insolescant per licentiam. Tantum pa-
 tientiam habe in ipso, & omnia reddet tibi: & in super-
 augebit iremēta frugū iustitię tuę, intātū, vt priora
 tua parua fuerint, & nouissima multiplicentur nimis.
Quia ueritas deuotionis homini subtrahit, nō de-
 bet aio concidere: cū ignoret qd sibi magis expediat.

Sane si cupias ambulare de virtute in virtutem, vt
 adoptionē filiorum recipias: cui pro magno erat
 vt faceret te dominus, sicut vnum de mercenari-
 rīs suis: accinge te vir lumbos tuos, & adhuc excolle
 lentiorē viam tibi demōstro. Si tunc viam mādatorū
 dei curreris, cum dilatauerit cor tuū, consistearisq;
 illi cum benefecerit tibi, & tantūmodo erudient labia
 tua hymnū eū docuerit te iustificationes suas. Contra-
 vero si in momēto indignatiōis auerterit facie suā pa-
 rumper a te, cōfessim dormitet anima tua prę tadio.

& in mēore animi deticiatur spiritus, manus habēs
 dissolutas & genua debilia si (in q) forda haec transmu-
 ratio & vicissitudinis obūbratio audiatur in terminis
 tuis: cui dubiū est quin pessime cogites, vt pote quae tua
 sunt qrens, nō quę Iesu Christi? In hoc est charitas dei,
 nō qsi dilexerimus eū, sed ille prior dilexit nos: ita vt
 eū adhuc inimici essemus, recōciliati fuerimus: deo p
 sanguinē Christi. Quare igit gratis accepta gratis dare
 formidas: q nisi cōuentione facta ex denario diurno
 in vinea domini renuis operari: cum non debeat esse
 vltra mercator in domo domini? Osi cognouisses & tu
 quam bonum est offerre domino holocausta gratuita:
 ta: non ex tristitia aut necessitate, sed mente propiis-
 ma: q; deuota, illiq; dicere: Voluntarie sacrificabo
 tibi. Felix qui siue praesens siue absens contenderit pla-
 cere illi, non quia reddet deus mercedem laborū fan-
 ctōrū suorum: sed quia dignus est accipere virtutem
 & honorem & benedictionem, quoniam bonus, qm in
 seculum misericordia eius. Quis in vobis est (ait dñs
 ad ludęos) qui claudat ostia, & incendat altare meum
 gratuito? Nempe quorum sunt inquinata & mens &
 conscientia, sola diligunt munera & sequuntur retris-
 butiones: sicut & illi qui Christum querebant, non ga-
 signa viderant: sed quia ex panibus eius fuerant satus-
 rati. Haecine reddis domino popule stulte & insipientis
 vt sit porrecta ad accipiendum manus tua, & ad dana-
 dum collecta, & sint sicut dies mercenarij dies tui.
 Et certe gratis iustificatus es pro gratiam ipsius, qui
 praecupat eos qui se concupiscunt vt illis se prior
 ostendat: vt qui voluerit accipiat aquam vitę gratis,
 & absque argento & vlla commutatione vinum & lac.
 Si semper cupis prospere ingredi & valere, vt nō sit vir
 ga dei super te, vereor ne mercedes congregaras mita-
 ras in saccū ptulum, & in fine audias: Recepisti bona
 in vita tua. Quod si bona suscepisti de manu domini,
 mala qre non sustineas: maxime cū omnis disciplina
 fructum paratissimū exercingitis eam reddat iustitię.

Quamobrem in die malorum, ne immemor sis bonorum: sed & tunc quā maxime labora, sicut bonus miles Christi Iesu, deprecans deum semper, cum multitudine viscerum ac miserationum suarum super te conuenerit se, & siluerit qui loquebatur in te verba bona, verba consolatoria. Cumq; fuerit anima tua deposita vehementer, non habens consolatorem, & ossa tua sicut cremum aruerint: noueris q̄ ariditas hæc non est ad mortem, sed p̄ gloria dei: vt sc̄, cū conuersa fuerit arida in stagnum, & sities in fontes aquarū: cōfiteatur domino misericordie eius, qui est morientium cōsolator. Et qm̄ non contristabit iustum quicquid ei acciderit, expedit vt sis in flagella paratus: & hæc sit tibi cōsolatio, vt affligens te dolore nō parcat: q̄ qui parcat virgæ odit filium. Quam beatum te dicerent omnes generationes, vt quodammodo sine sumptu poneres euangelium: vt videlicet cū oculi tui languerint: præ inopia deuotionis, & exercendo & scopando spiritū tuum supra modum grauatus fueris supra virtutē, ita vt tædeat te etiam viuere: nihilominus cōfortatus in domino, & in potentia virtutis eius dicas: Hæc omnia venerunt super me nec oblitus sum tui, & non recessit retro cor meum, quia neque mors neq; vita à tua diuinitate me poterunt separare. Porro si incrassatus, impinguatus, dilatatus, cantaueris in vijs domini quoniam magna est gloria domini: quam mercedem habebis: Nonne & publicani hoc faciunt? Si autem is qui dedit carmina in nocte, in tribulatione dilatauerit tibi, vt & libet gloriaris in imitativis tuis, & velut esturiens amarum pro dulcissimas: tunc accusator fratris qui ait, nunquid frustra timet Iob deum: videns qd̄ ceciderit in foueam quam fecit, non tam facile stabit à dextris tuis, vt aduersetur tibi. An non erimus capientes eos qui nos ceperant, gladio eorum intrantes in corda ipsorum? si abominaciones Aegyptiorum imolauerimus deo nostro, omne gaudium existimantes cum in tentationes varias inciderimus: scientes qd̄

in hoc ipsum positi sumus, Tres viri illi qui in medio ignis non sunt æsuati: qui non dilexerunt vsque ad mortem animas suas, vt glorificarent & portarent deum in corpore suo, quid fatentur ante reges & præfides ducti propter nomen suum? Ecce deus noster quē colimus inquit, potest eripere nos de camino ignis ardētis, & de manibus tuis, o rex, liberare. Quod si noluerit, notum sit tibi rex, quod deos tuos nō colimus. Plane sibi ipsi facti erant rāquam vas perditum adeo vt cum dominus tradidisset eos in manus dominorū crudelium, quia oderant animam suam in hoc mundo, maiores diuitias estimauerunt thesaurū Babyliorum improperū Christi. Eia frater si egressus sarran à facie domini percuteret te vlcere pestilimo, à plāta pedis vsque ad verticem, vel accepta sententia secaret te medium: quomodo audiretur in te gratiarum actio & vox laudis: & permaneres in simplicitate tua? Ecce si videris faciem patris tui non esse erga te sicut heri & nudius tertius, & eum paulisper austerius tecum agere, ac consuetum occursum ferocius exhibente: nō protinus repletus amaritudine, & inebriat⁹ abinthio ais. Nō. Dereliquit me dominus & dominus oblitus est mei, & idcirco tædet animam meam vitæ meæ, quæ auertit faciem suam à me, & factus sum conturbatus. Modicę fidei quare dubitasti? Accede homo ad cor altum vbi mirabilis in altis dominus, vt fide grandis effectus quocumq; te verteris superes: quoniam hæc est victoria quæ vincit mundum fides nostra. Et si morti ferum quid biberis non tibi nocebit, quinimo inundationem maris quasi lac fuges, & erit in pace amaritudo tua amarissima: ita vt si propter deum duos corporis sustineris dolores, secundum animam propter amorem suum libenter hæc patiaris. Verum donec veniat hæc fides, interim sub lege custodiris cœclisus in eam fidem quę reuelanda est, ne circumferaris fluctuans omni vento doctrine. Etenim anima tua parua, & vltra non habens quā diu vocatur mollis & tenera,

nihil differt ab ancilla, cū sit omnīū domina. Si deus pater filias habuerit, vis vt ostendat hilarem faciem suam ad eas: vt non apprehendant disciplinam, & pereant de via iusta: cum per tristitiam vultus corrigatur animus delinquentis. ¶ Itaque mi frater donec veniat qui mittendus est, stabilis esto & immobilis, abidans in opere domini semper, sciens quod labor tuus & si minus suavis, non tamen est inanis in domino. Vnusquisq; enim non secundum suum saporem, sed secundum suum laborem mercedem accipiet. Sed esto, aderit dominus deus noster cunctis obsecrationibus tuis & iugiter dabit tibi petitiones cordis tui, ita vt spiritus eius super mel dulcis continue lætificet iuuentutem tuam: quis cognouit sensum domini, affirmans quod proueniat tibi in salutem hæc subministratio spiritus Iesu Christi, cum nullus hominum possit intelligere viam suam. Quid enim orem⁹ sicut oportet nec scimus, præsertim cum prosperitas stultorum prædat illos: & contra qui placuerant deo, per multa tribulationes transferet fideles. Fortassis enim si mel inuenires, comederes ex eo plus quam sufficit tibi: & satietus euomeres illud. Delectabile est enim oculis videre solem, sed si intenderet homo in eum, qui lucem habitat inaccessibilem, antequam illuminatos oculos cordis sui haberet, caur⁹ sit, ne oculus ei⁹ dexter tenebrens obscuret. Si enim subito circumfulserit ei⁹ lux de cælo, verendum est, ne deficiat ferre nō sustinens propter excellentem gloriam: ac demum faciem eius operiet caligo, & nō videat solem vsq; ad tempus. Vnde vt rationale sit obsequiū nostrū, oportet in omni sacrificio nostro offerre sal: q̄a non potest comedi insulsum, q̄d non est sale conditū. Nam & hæreditas ad quā festinatur in principio, in nouissimis benedictione carebit: quæ autē paulatim colligitur manu, multiplicabit. Cetero: qm̄ diligentibus deū omnia cooperantur in bonū, & in hoc quoq; virtus in inārmittite perficitur si carne concupiscente aduersus spiritū, nō quæcūq; vos

lumen

fumus, illa faciamus: sed in sudore vultus nostri vescimur pane nostro, & volentis apimus regnum dei.

¶ Quod vtilius sit acquirere arma bellica contra tentationes diaboli: q̄ solam dulcedinē deuotionis expectere

¶ Caput. 14.

EXistimo autē hoc bonū esse, ppter instarē necessitatis, vt q̄a bellū instat ex aduerso, & post tergū, sollicitissim⁹ iduere nos armatura dei, vt possim⁹ stare aduersus insidias diaboli: magis q̄ reclinatoris auricū appetere, vt demus palpebris nostris dormitanti onē. Si enim q̄si mō geniti infantes lac tantū concupiscentim⁹, deuitabim⁹ in agōe cōtendere, dicētes: Melior est pugill⁹ cū rege, q̄ vtraq; man⁹ cū dolore & afflictione animi. Cūq; abiecerim⁹ clypeū fortis & arma bellica, q̄li volētes vacare & videre qm̄ ipse est deus: pfecto vidētes nos hostes deridebūt sabbata nostra, & nos tāq; pigros de bouē stercoreib⁹ lapidabūt. & q̄dem satis iuste. Qui enim manū suam misit ad fortia, vbi bellū apertum est magnum & euident & aduersarij multi, non habet dormire iam & requiescere: sed nec solo lacte illi opus est, sed etiam solido cibo: vt cibatus pane vitæ & intellectus, ambulet in fortitudine cibi illi⁹ vsq; ad montē dei: cadētibus à latere suo mille & decē milibus à dextris eius. Quæ ppter intermittētes inchoationis Christi sermonē, & si nō ad pfectionē, ad aliquale vitæq; pfectū feramur: non rursus petētes, vt ad vbera portemur, & sup genua blandiatur nobis. Arbitror q̄d in die ablatationis nostræ fiet grande conuiuium quādo scz, q̄ noueramus Christū scdm carnē, tam nō agnoscemus, dicētes ei: Fuge dilecte mi, quia nisi abieris paraclerus non veniet ad nos. In hoc itaq; petitiones nostræ innotescant apud deum, vt doceat manus nostras ad pralium: ponens vt arcum æreum brachia nostra detq; nobis victoriā per Iesum Christum. Habent quidem adolescentulæ quæ diligunt nimis ornamentum calciamentorum, & lunulas, & torques, & omilia, & armillas, & gemmas in fronte pendentes, &

& palliola, & linteamina, & acus, & specula: de quibus non est modo dicendum per singula. Verum cum hæc ad cultum & mundum muliebrem pertineant, ridiculum est videre hominem mollibus vestitum descendere ad singulare certamen contra fortem armatum custodientem atrium suum: qui quasi stipulam reputat malleum & deridet vibrantem hastam. Etenim fallax gratia & vana hæc pulchritudo, & si conferant ad iustificationes culturæ, & sanctum seculare: vt scilicet per ea honeste ambulemus ad eos qui foris sunt: non tamen sunt arma potentia ad destructionem munitionum, quæ possunt omnia tela nequissimi ignea extinguere. At foris mulier illa, quæ accinxit fortitudie lumbos suos, & roborauit brachium suum: sciens quod non est ei colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes tenebrarum, vigilat: & orat ne intret intentionem. Et quoniam in certamine forte decidit dominus, vt vincat, induit se lorica iustitiæ in omnibus sumens scutum fidei, & gladium spiritus: quod est verbum dei: propter timores nocturnos. Armata est enim non clypei & hastæ munitione, sed sermonibus optimis, cum sermo dei sit viuus & efficax, & penetrabilior omni gladio accipiti, cui nemo potest ex aduerso resistere. Nouit quippe, quod non coronabitur nisi legitime certauerit, & propter hoc fæmineæ cogitationi masculinum animum inserens, non facit animam suam preciosiorem quam se, diuino modo magnificetur Christus in corpore suo, siue per vitam, siue per mortem.

¶ Tam sanctorum constantia quam prauorum & mundi amatorum pertinacia in exemplum fortitudinis adducuntur: agiturque de iusta remuneratione victoris & victi.

¶ Cap. 15

TIV itaque frater attende ad petram: vnde excisus es, & noli negligere gratiam dei quæ est in te: & niam vt probatio fidei tuæ multo preciosior sit auro: tibi donatum est pro Christo non solum vt in cum

eum credas, verum etiam vt pro illo patiaris. Curre igitur propositum tibi certamen, in quo spectaculum factus es mundo & angelis & hominibus: vt cum probatus fueris, accipias coronam vite, quam daturus est deus his qui fidem suam nunquam mutant ab eo. Quod si in hoc certamine vulneratus fueris à sagittarijs, ita vt plagis tibi impositis femiuius relinquareis: sane non te frangat hæc res, etiam si grauissimis vulneribus fueris saucius: quinimo donec super est halitus inter, & spiritus dei in naribus tuis, caue ne aliquando peccato consentias: sed magis resiste diabolo, & fugiet à te Dominus quippe erit tecum tanquam bellator fortis nec dimittet te cum peccaueris, sanans omnes infirmitates tuas. Conteret enim saram à sub pedibus tuis velociter, adeo vt indutus virtute ex alto dicas: eum enim infirmor, tunc potens sum. Confortare ergo & esto robustus valde, & stude auxiliante eo qui dat lassio virtutem & præbet fortitudinem his qui corde perfecto credunt in eum, cursum consummare & fidem seruare. Et vt sumat cor tuum fiduciam propter vias domini, exemplum accipe exitus mali & longanimitatis & laboris & patientiæ prophetarum, qui loquenti sunt in nomine domini. Oculi tui semper ad dominum aspicientes in autorem fidei & consummatorem Iesum: qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta. Intuere eos qui ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti fuerant pro nomine Iesu contumeliam pati, dantes percutientibus se maxillam, vt saturarentur opprobrijs. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt, qui per fidem vicerunt regna: & nunc sedent in throno Christi: & ipse vicit, & sedet in throno patris sui. Ad hoc forte tacita cogitatione responderis. No. Quomodo possum cum equis contendere, qui cum pedibus currens labora in iustitia istorum sicut montes dei, non possum eos sequi quocumque ierint: qui in arduis posuerunt nidum suum atque inaccessis rupibus, vnde contemplantur et scâ. Illi non modo

mō p̄ viā cōpēdij currūt vt alios p̄cedāt: sed etiā vt m̄
 bes volāt: & tu dicis mihi, vade cū eis nihil h̄cātās: cū
 claud⁹ sim, & debilis pedib⁹. Sed; & fortitudo mea vt fa
 uilla stupp⁹, hi aū repleti fortitudine spirit⁹ dñi, & in
 ditio & virtute, p̄cul odorantē bellū nō reputāt tuba
 sonare clangorem, vtraq; manu v̄tēs p̄ dextera M.
 O hō obstruētū os loquētū iniq; vt non sit tibi vltra
 aperire os p̄ cōfusiōe. Intuer e & respice op̄ p̄briū tuū, q̄
 modo de⁹ instaurat testes suos extra te, nō qd̄e alinū
 q̄ cognofcit p̄sepe dñi sui, vel miluū q̄ in celo tps sui
 agnouit. Contēplare diligēter multo intuitu eos q̄ le
 tātur, cū malefecerūt: q̄to fortiores filijs lucis in gene
 ratiōe sua sint, vt sicut illi exhibēt mēbra sua seruire iū
 gati ad iniquitē: sic & tu corpus & aim tradere parat⁹
 sis p̄ p̄eueratiā. Nā illi tā fortes facti sunt in bello, vt
 nō sōlū alligari, sed & mori parati sint, p̄ mūdo, q̄ trā
 sit & cōcupiscētia ei⁹, oēs tenētes gladios & ad bella do
 ctissimi. Cōtēnūt pauorē nec cedūt gladio, & ita supra
 virtutē volūtarij sunt: vt cū audierint buccinā exultēt
 audacter, sciētēs qd̄ formidol⁹ & corde pauido cum
 ignominia remittēdus ē in domū suā. Et quis spinis &
 inaceria vias eorū: sepiat deus, ostēdēs eis tribulatiōes
 multas & malas, vt cōuertātur ā via sua mala & viuāt
 frustra cōffare videtur cōffator. Sub sentib⁹ esse deliti
 as cōputant, in carcerib⁹ abūdātijs, i plagis supra mo
 di, in mortib⁹ frēq̄nter: vt vel ad horā fruantur ho
 nis q̄ sunt, & in p̄lcto ad inferna descendūt. Etiā si sub
 uerterit eos dñs sicut Sodomā & Gomorrā; & cōtude
 rit in pila q̄si p̄tisanas feriente pilo desup, donec rapi
 antur ā rugientib⁹ p̄paratis ad escā nō deserūt latā &
 spaciōsā viā q̄ ducit ad p̄ditiōnē. Et illi qd̄e vt corrup
 tibilē coronā accipiāt, ābulātes certe vias difficiles: tu
 aūt illā, q̄ p̄misit deus diligētibus se: si tñ vt illi, p̄ iniqui
 tate, sic & tu, p̄ iustitia vsq; ad mortē certaueris. Ceterū
 si posueris maculā in gloria tua, vt q̄si colūba seducta
 nō habēs cor terga verteris hostib⁹ tuis, p̄dico tibi ho
 die qd̄ dñino disperas, cū vtiq; meli⁹ fuisset tibi mori
 in

in bello q̄ videre mala, q̄ occurrēt tibi in extremo tē
 pore. Si enī audieris vocē alienorū, q̄ dicit animē tuū,
 incuruare vt transeam⁹: & in p̄fenti qd̄e cōstuprabunt
 eā vsq; ad verticē, & q̄si sterCUS in via ab omnib⁹ p̄tereū
 tibus cōculcabitur. Porro i futuro cōburet eā igni iec
 tinguibili, cū ad terrā vltimā & in pfundū lacu cū ar
 mis suis descēderit, vbi subter se sterneat tinea, & operi
 mētū ei⁹ erūt vermes. Illic cruciabitur igne & sulphu
 re, q̄ in magno viuētēs insciētia bello tor & tā magna
 mala pacē appellāt. Ibi ā q̄ qs superat⁹ fuerit, huius &
 feru⁹ erit, vsq; ad saturatē visitiōis omī carni: vt portet
 op̄ p̄briū sempiternū qd̄ nunq; delebitur, & fumus tor
 mentorū ascendet in secula seculorū.

¶ Cū trāq̄llitas deuotiōis arridet, nulla debet eē hō
 securitas: & ideo admonet, vt frabilis in suo loco per
 maneat.

¶ Caput. 16

Foce p̄posui hodie corā te vitā & mortē, bonū &
 malum: ne circūuentaris ā Satana, cum fortassis
 ignores cogitatiōes eius. Est q̄ppe vir bellator ab
 adoleſcentia sua, & gētes interficere nō cessat: & cū pax
 sit, semp̄ infidias suspicatur. Tu ergo si q̄do ille submi
 serit vocē suā ne credideris ei, q̄m septē neq̄tia in cor
 de ei⁹: nā naturalis malitia ei⁹ nō potest mutari i p̄pe
 tuū, cū prors⁹ trāſierit in affectū cordis. Quī enī cōmū
 nicabit lup⁹ cū agno, cū inimicitias posuerit de⁹ inter
 hunc & illū, ita vt nulla sit conuētio Christi ad belialē.
 Igitur cū trāſieris p̄ ignē & aq̄, & eduxerit te dñs in re
 frigeriū, post tēpstatē tranq̄llū facies: caue ne dicas,
 in abūdātia tua nō mouebor in ceterū: nec gloriaris
 accidit⁹ q̄ vt discinēt⁹, cū ignores qd̄ supuentura pa
 riat dies: interdū q̄ppe vox dñi interciderit flāmā ignis,
 & facier mediū fornacis tā q̄ v̄tū roris flantē ponetq;
 ā spera in vias planas: vt sit iugū ei⁹ suauē, & onus eius
 leue. Tūc cātābiles tibi erūt iustificatiōes diuine in lo
 co peregrinatiōis tuę, & ita exultabis i latitia inenarrā
 bili & gloriſicata, vt penē obliuioi traditē sint angustię
 p̄iores. Verū tñ die bonorū: ne imor sis malo, sciēs
 quod

quod tētatio est vita hominis super terrā. Meminisse enim debes tenebrosi temporis, vt cum fecerit dominus cum tentatione prouentum vt possis sustinere, exultes ei cum tremore: ne forte risus dolore misceatur, & extrema gaudij luctus occupet. Vir ille qui quasi tu mentes super se fluctus semper timuit deum, de filiis quos educauerat in disciplina & correptione domini gloriatur dicens: Si quando ridebam ad eos, non credebant mihi. Quis enim scire potest, vtrum amore an odio dignus sit, quamuis non inueniatur similis illi, qui cōseruet legē excelli, cum inter sanctos eius nemo sit immutabilis. Nimirum ascendunt vsq; ad cōelos & descendunt vsq; ad abyssos, ita vt homo nesciat vnde veniat aut quo vadat, quia eleuatus, & quasi super ventum positus eleditur valide. Porro ad vilitatem nostram facit hoc deus, vt non laqueum nobis iniiciat: sed vt viderimus qd' humiliatio nostra in medio nostri sit, qd' p̄c̄m̄ peccauit Ierusalē, p̄pterea instabilis facta est: non dormiamus sicut & ceteri: sed vigilemus & sobrii simus, donec veniamus ad terram quam dominus deus noster daturus est nobis, in qua non dabit in æternum fluctuationem iusto: quippe cuius participatio in idipsum. Quod si hostes tui fugam arte simulantes audierint te dicentem: In pace in idipsum dormiam & requiescam: quasi dederit tibi dominus requiem per circuitum, & non sit Sathan, neq; occurus malus: tunc maxime venient ad te tanquam fur, & calcaneum tuum obseruabunt. Cumq; dixeris pax & securitas, repente irruet ventus vchē mens à regione deferti: & nisi instanter tenueris te in timore domini, cito subuertetur domus tua: & sic fiet ruina illius magna. Totus mundus in maligno positus est, & sub ipso sunt radij solis, illoque trahente in terram cauda sua tertiam partem stellarum, non restant nisi foris pugnae, & intus timores: & ignoras, quod beatus sit homo qui semper est pauidus. Enimvero quam diu vna manus facit opus, & altera tenet gladiū, cum timores, sci,

8

& tremore suam salutem operando, in mundo presuram habebis non pacem: vt cum vndique conclusus rit mundus vias tuas lapidibus quadris, compellaris intrare ad nuptias, & suspirare ad pacem dei, quæ exuperat omnem sensum. At cum perueneris in domum non manu factā æternam in cœlis, sedebis in pulchritudine pacis, in tabernaculis fidutię & requie opelētibiq; abundantia perfrueris timore malorum sublatō: interim tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam: confidens puta qui cœpit in te opus bonū ipse perficiet vsq; in diem lesu Christi. Si autem spiritus potestatem habentis super te, rursum accesserit locum tuum ne dimiseris, vt nō sis subtractiōnis filius in perditionem, sed fidei in acquisitionem animæ. Reuera enim qui tribulant te, exultabunt si motus fueris, dicentes: turbatus est & motus est sicut ebrius, vñ & expulsus est, nec potuit stare. Et quoniam populus qui dilexit mouere pedes suos & non quæsiuit domino non placuit, obsecro te vt non des in commotionem pedem tuum: quia non in cōmotione dominus, cuius nimirum spiritus requiescit super humilem & quietū

Admonetur nouitius, vt relicto studio literarum secularium, & quæ humanis traditionibus innuntur: soli sacre scripturę suam accomodet ingenium vt pote quæ magis deceat seruum dei, qui renuncians secularibus negotijs soli deo libera mēte militaturus religionem accessit.

¶ Caput. 17.

DE quibus autem scripsisti mihi, bonum est homini sursum nitenti hanc mulierem non tangere, scilicet sapientiam secularem. Inclinata est enim ad mortem via eius. Sed quia mollii sunt sermones eius super oleum, trahit post se multitudinem copiosam, à quibus deridetur iusti simplicitas. Nōne qui videbantur esse sapientes in hoc seculo, stulti facti sunt: vt fierent sapientes, ac nouis supponentibus vetera proiecerunt, ita vt qui fuerant curiosa facti cōburerent libros coram omnibus, nec vltra docerent.

¶ H
linguam

linguam suam loqui mendacium? Eia frater, utinam
sustineres modicum quid insipientiæ meæ, sed si cepe
ro tibi loqui, forsitan moleste accipies. Timeo enim,
ne forte sine causa laborauerint in te, qui suadebant
tibi ut per maneres in gratia dei, ut non de cetero tam
quæ filius Agar, exgreres prudentiã quæ de terra est. Suffi-
ciebat enim p̄teritũ tempus ad voluntatẽ gentiũ fuisse
cõsumptũ: nec ea quæ quæstiones præstant magis quæ ædifi-
cationem dei, quæ est in fide, ulterius scrutari debueras.
Quod si fecit deus hominem rectum, ut quid immis-
cet se quæstionibus infinitis, quæ sunt inutiles & vanae, &
generant lites: in quibus quanto plus quæserit homo, tan-
to minus inueniet. Puto nemo militans deo implicat
se libenter huiusmodi frivolis, p̄cipue quæ decrevit à
facie manus dei solus sedere: cũ sapientia huius mundi
stultitia sit apud deũ. Qui autẽ voluerit facere sibi no-
mẽ grãde, iuxta nomẽ magnorũ quæ sunt in terra, ut nõ
deficiat laus sua de ore hominũ, velut doctor paru-
lorũ & verba legũ ponderas: nemo requat noster es an
aduersario, opera enim quæ ipse facit, hæc de illo testimo-
niũ phibet. Cæterũ tu frater quæ elegisti abiectus esse in
domo dei, ut obliuioni datus tanquam mortuus à corde
hominũ oĩm fieres pipsema usque adhuc, quod adhuc tam-
quæ viuẽs de mũdo decernis, rursum querens magnificare
symbrias tuas & vocari ab hominib⁹ rabbi: quia disticti
vis in hanc occupationẽ pessimã, ut inuestiges sapien-
ter de omnibus quæ fiunt sub sole: quia ut dicis ignoras
ignorabitur, plane nõ mirũ si. manẽ esca abominata
est anima tua, fastidiẽs manna absconditũ, quippe quæ ad-
huc in solitudine rodis herbas & arborũ cortices & ra-
dix in unipero: cibus tu⁹ est. Quid dicã tibi? Laudo te
in hoc nõ laudo. Cur audis leuiathan serpẽtẽ vedẽ
& tortuosum, sicut mulier quæ in prauaricationẽ sedu-
cta fuit, ut spretõ ligno vitẽ comederet de ligno sciẽtiæ
boni & mali. Miserabilis prorsus infirmitas. Iam huius
rei causa interficit iusti sumus, & statutum est hominib⁹
bus semel mori, ita ut macula huius scelertis permaneat
at in

at in nobis usque in præsentẽ diem, & iterũ vadis illuc.
Nunquid æqua tibi videtur cogitatio tua, ut etiam pla-
ga inimici percussus castigatione crudeli dulcius audi-
as fabulatores & exquisitores prudentiæ & intelligen-
tiæ: quã sapientiam quæ ex ore altissimi prodit, quæ
vitam tribuit possessori? Interroga quemlibet de via-
toribus, quæ peregrinus & advena sit, sicut & omnes pa-
tres eius: si nõ prohibeat, ne in pluribus quæstionibus
sis curiosus: sed quæ præcepit tibi dominus illa cogites
semper: ut sit lucerna pedibus tuis verbũ suum, ad diri-
gendos eos in viam pacis. Hæc scientia non inflat, sed
ædificat: & qui apponit eam, appõnit dolorem, quia vnũ
cuique reuelat pudenda eius in facie sua: ut cernat quã
sit miser & miserabilis, & pauper & cæcus & nudus.
Vnde stetitiam fulserint velut mundissimę manus tuæ
tamen sordibus intinget te: ut scilicet te videas infixũ
um in limo profundi, & intrus plenum omni spurcia-
tia & iniquitate. Et cum omnia quæ præcepta sunt tibi
feceris, dices te feruum inutilem: ita ut quanto maior
fueris, tãto humiliet te in omnibus. Cumque reformas
tus in nouitate sensus tui, inter sanctum & prophanũ
habueris distantiam, ut intelligas: quia vere mendaci-
um operatus est stilus mendax scribarum: verba autẽ
quæ locutus est dominus, spiritus & vita sunt, dicens:
Sapientia hominum non est mecum, sed noui sancto-
rum sciẽtiã: idcirco existimo omnia detrimentum
esse propter eminentem scientiam Iesu Christi, cum
vani sint omnes homines, in quibus non subest scien-
tia dei. Verum si quis profunda fluuiorum scrutatus
fuerit, ut abscondita producat in lucem, in quibus cũ
cõsummauerit homo tũc incipit: videat quomodo caute am-
bulet, ut scilicet, nulla curiositate videat quæ sunt in sc̄uario
prius quæ inuoluatur, alio quæ moriet, cũ p̄ fidẽ ambulet &
nõ p̄ speciem: nisi forte rex aureã virgã ad eũ tetenderit
p̄ signo demetiẽ, ut vsque ad horã ore ad os loq̄t ei & pa-
lã & nõ p̄ ænigmata & figuras secreta videat. Cũ ergo
venerit ad aq̄s, p̄fundi torrẽtis quæ trãsuadari nõ potest

non abundet in sensu suo, ut velit esse sapientior Daniele, à quo omne secretum non est absconditum: sciens, quod scrutator maiestatis opprimetur à gloria. Omni quippe negotio tempus est & opportunitas: vii sapientibus absconduntur quæ reuelantur paruulis: quia illis admittis, ut sedeant cum principibus & solii gloriæ teneant: hi cœperunt cum rubore nouissimum locum tenere. Si ergo pauperculus & contritus spiritu amplexatus fueris eum, qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ac mirabilia testimonia dei scrutata fuerit anima tua, cibabit te dominus volumine scripto intus & foris: & sic mortē non gustabis in æternum: sed deinceps viues in omni verbo, quod procedit de ore dei. Etenim habens in manibus tuis solatio libros sanctos, si ligaueris eos in corde tuo iugiter, reperies thesauros absconditos, & arcana secretorum, ut quæcumq; sunt abscondita & impenetrabilia discas. Omnium enim artifex docebit te sapientia. Illuminatus quippe mirabiliter à montibus æternis super omnes docentes te intelliges, ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui, quoniam tenebræ tuæ erunt sicut meridies. Nō solum enim omnis sermo dei ignitus est clypeus sperantibus in se, sed etiam in potestate docet, nō sicut scribæ & pharisæi, utpote malleus conterēs petrā. Certe inimici nostri sunt iudices, qui olim missi fuerant ut caperēt Iesum in sermone, quem putabant inuentum verba proferre: sicut illi qui dicunt & non faciūt, sunt enim in æra loquentes. Qui cum audissent ignitum eloquium ipsius, vehementer repleti sunt stupore & extasi in verbis gratiæ quæ procedebant ex ore eius. Et tãquam madidi à vino à facie sanctorum verborum eius, non poterant contradicere spiritui gloriebatur: sed reuersi sunt glorificātes & laudantes deū in omnibus quæ audierant: dicentes: Nunquam fictus est homo, ut hic homo loquitur.

¶ De dignitate sacræ scripturæ: & quantum alijs scientis comparata, præniteat.

¶ Caput. 18.

Om

Omnis quidem sapientia à domino deo est, nō scientiarum dominus est: sed sicut alia est claritas solis, alia luna, & alia claritas stellarum sic est differentia scripturarum. Quid enim paleis ad triticum, dicit dominus: aut quæ comparatio scripturæ continentis præcepta & doctrinas hominum sectæ dum elementa mundi, ad illam quam nobis enarrauit vnigenitus, qui est in sinu patris: quæ lucet sicut lucerna in caliginoso loco, cum sit inextinguibile lumē illius, quia verba vitæ æternæ habet. Illam enim constituerunt homines infirmitatem habentes, qui non nisi quam indoctas fabulas assequuti sequuntur spiritum suum, & nihil vident, quia omnis homo mendax. Hæc autē quia de cælo venit, super omnes est, estq; illi fons proprius cui nō communicat alienus, quæ nunquam humana voluntate allata est, sed sancto spiritu inspirati loquuti sunt eam sancti dei homines. Illa tantum modo videt in facie nec intuetur cor, cum solus deus nouerit cor omnium filiorum hominum: hæc vero ptingit usq; ad diuisionē animæ ac spiritus, compagū quoq; & medullarum, discernens cogitationes & intentiones cordis. Illa de mundo loquitur & mundus eam audit, de quo vana loquitur vnusquisq; ad proximum suum: & tamen difficile æstimat quæ in terra sunt, & quæ in prospectu sunt inuenit cum labore. Hæc autē & si stare videtur super terram, tamen cacumen eius tangit cælum: vnde non solum signa scit & monstrat antequam fiant & euentus temporum & seculorum, sed & scrutatur omnia etiam profunda dei. Illa in verbis potentibus & ad deprecandum cōpositis, in sublimitate quoq; sermonis & in doctis humanæ sapientiæ verbis totum spiritum suum profert. Hæc vero & si imperia sit sermone, sed nō scientia, quoniam qui tantum verba sectatur, nihil habebit. Non est regnum dei in sermone, sed in virtute. Illa nihil habet in domo sua nisi parum olei, quo vngatur, vnde in facie gloriatur, & non in corde: cum intus sit terra inanis & vacua. Huius

autem & de foris est factes decora & eloquii dulce, quod non est talis super terram in aspectu, in pulchritudine & in sensu verborum. Ceterum omnis gloria eius abscondita, ubi sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae eius absconditi: ut dicit diligentes se, & thesauros eorum repleat super milia auri & argenti: illa coaceruat sibi discipulos prurientes auribus, ad nihil aliud vacantes nisi aut dicere, aut audire aliquid noui, quorum oculus non satiatur visu nec auris auditu. Huius autem sectatores deuitant prophanas vocum nouitates, contenti scire mandatum verum quod audierunt ab initio, ut se inuicem diligant, scientes procul dubio, quod plenitudo legis & scientiae est dilectio, cuius luminosa vnctio docet de omnibus. Illa audit ores suos conuertit in vaniloquium, volentes esse legis doctores, quod saepius irritum faciunt mandatum dei propter traditiones suas, ex quibus oritur iracundia, secta, dissensiones, inuidiae: quae ad nihil vtilis sunt, nisi ad subuersionem audientium. Haec vero de sursum descendens pacifica & pudica praecipit sectari pacem, sine qua nemo videbit deum: & quoniam factus est in pace locus eius, docet seruum domini non litigare, sed mansuetum esse ad omnes. Illa de bonis terrae tractare solita est, & de humo eloquium suum musitat: nam & si quandoque quasi magna cogitans attonitos habet oculos, illico tamen iterum inclinans se digito scribit in terra. Haec vero de rebus magnis loquitura est, nec omnino lux vultus eius cadit in terram: cum in altissimis habitat, & thronus eius in columna nubis. Illa dum angitur & fenescit, prope interitum est frequenter dicens: Manda remissa. Quia cum assidue nouis epistolis veteris litterae corrigatur, necessario renouat de die in diem & quasi hodie est, & cras in chibanum mittitur. Haec autem lex domini immaculata permanens in seculum seculi: praecipuum posuit & non preteribit: ipsa enim heri & hodie, ipsa & in secula. Quae cum vna sit omnia potest & in se permanens omnia innouat: adeo ut facilis sit

sit caelum & terram transire, quam de ea apicem vnium cadere: nam potestas eius potestas aeterna, quae non corrumpetur. Porro leges populorum vanae sunt, verbum autem dei nostri manet in aeternum. Si igitur lex illa quae scripta est spiritu dei viui, quae vere trahitur de occultis, in quam propter suam munditiam nihil inquinatum incurrit, ad illam comparetur, quam condidit homo similis nobis passibilis, qui ignorat & errat circumdatus infirmitate: nonne repletus spiritu iudicij, & spiritu ardoris, dices quod tantum praecedit sapientia stultitiam quantum differt lux a tenebris? cum stultus factus sit omnis homo a scientia sua. Aduertis ne frater, quem admodum omnis scriptura diuinitus inspirata superborum & sublimium colla propria calcatur virtute, eorum scilicet qui sapientes sunt in oculis suis, dicentes: Nunquid & nos caeci sumus? Quae potenter sternit sibi aurum quasi lutum, in captiuitatem redigens omnem intellectum in obsequium Christi: ut omne os obstruatur, & subditus fiat mundus illi quoniam nullus ei similis in legislatoribus. Si qui in ea non manserint mittentur foras & a rescent, expulsique in terra saluginis & inhabitabili, mercedem erroris sui quam oportuit, in semetipsis protinus recipient: ut a veritate quidem auditum auertant, ad fabulas autem conuertantur: quae nunquam alent eos in fame.

¶ Admonetur nouitius rursum ut solius sacrae scripturae studijs incumbat: licet a caecis mundi huius amarioribus contemnatur.

¶ Cap. 19.

DE diuina autem scriptura noli mirari frater, si ostendit eam mundus quod caecus a natiuitate, ponit amarum in dulce & dulce in amarum: quippe quod spiritum veritatis non potest accipere, quia non vidit eum neque scit eum. Etenim sermo domini est preciosus, & diligenda sunt mandata eius super aurum & topazium, cum nihil dulcius sit quam permanere in mandatis illius & insuper in custodiendis illis retributio multa. Veritatem autem aeterna fatiata calcabit fauili. Nam de secta haec noui est nobis, quod vbius ei contradicitur: quoniam non recipit

stultus verba prudentiæ, nisi ea dixeris quæ versantur in corde eius. Vbi enim monet declinare à malo & facere bonum; palam scilicet loquens & prouerbum nullum dicens, non propheta eis bonum sed malum omnino tempore, ita ut incircumcisi cordibus & auribus dicant ei: Recede à nobis. scientiam viarum tuarum nolumus. Cæterum vbi fuerit tenebrosa aqua in nubibus æreis, & visio omnium sicut verba libri signati, in quibus sunt quedam difficulta intellectu, illic maxime cõtemnitur hæc lampas; apud cogitationes diuini, fit denique opprobriũ abundantibus & despectio superbis. Cum enim is cuius excelsi sunt oculi & palpebræ in altum porrectæ, spiritaliter examinatus non potuerit intelligere, quia stultitia illi videtur nisi aperiatur illi dominus sensum, ut intelligat scripturas, facile addit super peccata sua blasphemias; ut dicat de sermone dei: Demonium habet & insanit, quid eum auditis? O stulti & tardi corde ad credendum, adhuc & vos sine intellectu estis: ita ut inflati sensu carnis vestræ extollatis vos aduersus scientiã dei, quod vobis non cedit in prospectum. In dextera quidem illius ignea lex est, ad dandam scientiam salutis plebi eius, ut eis notum faciat sacramentum voluntatis suæ. Sed quia tenebræ operiunt terram & caligo populos, opertum quippe est euangelium his qui pereunt, non potestis reuelata facie speculari, quæ valde admirabilis sit Dei scriptura, & facies eius plena gratiarum absque eo quod intrinsecus lateret. Athi solum in quorum oculis est stupor, quoniam mirantur de pulchritudine eius nimis edendo eam adhuc esurientes, quæ esurientes semper impleuit bonis, alens eos cibo inuisibili & potu, qui ab hominibus videri non potest: ut gustent & videant, quoniam bona est negociatio eorum. Porro qui didicerunt tenebras magis quam lucem, & contemnentes edere de ligno vitæ, quod est in paradiso dei, aiunt: Anima nostra nauseat super cibo isto leuissimo: non mirum si in mentem eorum veniunt cucumeres & pepones, porri, cepe & alia secularis scientiæ

scientiæ: quoniam dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Quamobrem cõsiliũ meum tibi placeat, ut deserens panem artem & aquam breuem, comedas pinguem panem qui præbet delicias regibus, & bibas vinum quod miscuit tibi clara, & quæ nunquam marcescit, sapientia: ut vel sic delectetur in crassitudine anima tua. Si ergo consolatio in Christo, si qua societas spiritus, obfero per viscera misericordiæ dei nostri, ut non recedat volumen legis dei de ore tuo: & meditare in eo diebus ac noctibus, & in amore illius delectare iugiter: ancillã vero eijce & filium eius. Est quippe ferus homo & manus eius cõtra omnes, & sapiens apud semetipsum quasi formam scientiæ & pietatis habes in lege, omni tempore iurgia feminat. Hæres autem in domo patris nostri esse non potest, tum quia de adultera matre natus est, tum quia multos turbavit pacem habentes, cum in pace vocauerit nos deus, qui dissipat gētes quæ bella volunt. Memento dicere antiquorum, qualiter scis, mater eius videns se concepisse, despexit dominam suam, & caue ne tribuas insipienti honorem. Egre diatur ancilla de cubili tuo, & extranea de thalamo tuo: quia si utcumque tolerabiliter per tria moueatur terra, quæ tantum tam sustinere non potest, ut sit ancilla hęres dominæ suæ. Qui placet deo effugiet eam, qui autem peccator est capietur ab ea, & quæ caprius tenebitur ad ipsius voluitatem. Quare ergo seduceris fili mi ab aliena, & foueris in sinu alterius, ut velis semper discere & nunquam ad scientiam veritatis peruenire? Mulier quædam stulta & clamosa plenaque illecebris sedet super sellã in excelsu vrbis loco ad captandas animas volantes dicens: quid si quis multum dinem scientiæ scire desiderat, ipsa nouit versutias sermonum, & dispositiones argumentorum. Filii autem hominum graui corde diligentes vanitatem & quærentes mendacium, qui sapientes sunt ut faciant mala, huius mulieris speciem admirati reprobati facti sunt. Felix qui lauabit manus suas in sanguine peccatoris, ut pestilente flagellato sapientior fiat.

EPISTOLA

Quod si claudicare uolueris in duas partes & ingredi terram duabus vijs, timens quidem dominum & nihilominus tuis idolis feruens: scito quod angustari est frustra, ita ut alter decidat: & pallium breue utrumque operire non potest. Non enim potes manum tuam mittere in ambobus, cum omnino non sit societas luci ad tenebras, quae prudentia carnis mors est, prudentia autem spiritus uita & pax. Dic ergo sapientiae soror mea es, & prudentiam uoca amica tuam: ut custodiat te a muliere extranea quam uerba sua dulcia facit. Amator efficiaris formae illius & uerba eius inebrient te omni tempore, quia meliora sunt uerba eius uino fragrantia unguentis optimis. Quae sunt per allegoria dicta. Haec enim sunt duo testamenta, quae sunt parauulius es & expers sermonis iustitiae, stillabit tibi dulcedine & fluent lac & mel. Sed cum auulsus fueris a lacte & factus uir euacuaueris quae sunt paruuli, sustollent te super altitudines terrae & cibabunt te hereditate Iacob patris tui, ubi comedunt amici & inebriantur charissimam. Eleuatis enim animalibus a terra eleuantur pariter & rotae sequentes ea. Est autem haec parabola: Animalia sunt quibus paruulius in dulcedine sua deus pabulum, quod oculus non uidit nec in cor hominis ascendit. Proinde rotae eius ignis accensus quae rentes ire & discurre per omnem terram, ut sermo domini currat & clarificetur. Siquidem uelociter currit sermo eius, qui ignis consumens est. Itaque homo supra pedes suum gradiens terramque comedens, qui nondum est transfusus de uase in uas, sed gustus eius in eo permanet, si legerit eloquia domini eloquia casta, quod dicitur. Plane nec in signatum sigillis septem aperire non poterit nec intendere in faciem suam propter gloriam uultus eius, in canticum oris sui uertet illum quasi de terra sit & de terra loquatur: praefertim cum haec litterae graues sint & sermo contempribilis. Quod si dominus de stercore eleuet pauperem, qui sola quae carnis sunt sapit, & dederit ei pennas sicut columbae ut cupiat ad solui & esse cum Christo: nonne apparbit ei quae

scilicet

EXHORT. AD NOUIT. Fol. 62

stult egerit & ignorauerit multa nimis. Mox enim ut uix paruam stillam audierit sermonis eius, mirabitur & dilatabitur cor eius, & supra quam credi potest admirans, dicit: O alta profunditas quis inueniet eam? Abscondita est ab oculis omnium uiuentium, non enim uidebit illam homo & uiuet. Non credebam narrans tibi mihi donec probaui, quod exceptis diebus quorum non est conuersatio cum hominibus, nemo possit comprehendere quae sit latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum scripturae sacrae: quia sapientiae eius non est numerus. His amplius frater mi ne requiras, nam facienda plures libros nullus est finis: Si quis aliter doceret & non acquiescit sanis sermonibus domini nostri Iesu Christi, & ei quae secundum pietatem est doctrina superbus & nihil sciens, sed languens circa quaestiones & pugnas uerborum: noueris quod talis homo non erit particeps sapientiae, & idcirco sapi aures tuas spinis, & dicit. Non. Nunquid finem habebunt uerba uetosa, quae narrat mihi iniqui fabulationes, ut reuens torrens te diuinae uoluptatis potari, itaque pergam in uia Aegyptium & bibam aquam turbidam? Declinate a me maligni & scrutabor mandata dei mei. Nam a modo stultas & sine disciplina quaestiones deuitare profus intendo. M. Voluntas autem cordis tui & obsecratio ad deum, pro illis fiat in salutem, ut reuelatis oculis considerent mirabilia de lege sua, & iam non ambulent in uanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum. Sic enim appropinquantes pedibus eius, accipient de doctrina illius, & scient, quod uenerit hora ut iam non in puerberis loquantur eis, sed distincte & apte ad intelligendum, quae ad quod tenebrae transferunt & uerum lumen iam luceat. Cumque is qui aperit & nemo claudit, introduxerit caecos in uiam quam nesciunt, ut in pascuis uerrimis pascat eos, facile cognoscent eum in fractione panis, dicentes: Bonum est nos hic esse. Ex hinc in lege eius meditabitur die ac nocte, cum omni auiditate, quotidie scrutantes scripturas: ubi est sapientia, ubi uirtus, ubi lumen oculorum & pax.

Salu

Salutat te multum in domino. G. charissimus confes-
sus & frater noster: qui licet Marthæ fungens officio
turbetur erga plurima, semper tamē tui memoriam.
facit in orationibus suis: vt fidutiam & gloriam spe-
vsque in finem firmitatem retineas. Salutant te. P. & E. &
omnes qui tecum sunt fratres. Dominus Iesus Chris-
tus cum spiritu tuo. Amen.

¶ Finitur epistola. Sequuntur argumenta decem &
nouem capitulorum eiusdem.

¶ In Primo cap.

¶ Incipitur nouitius quidam, q̄ cum in quadam
laxiore religione ordinem Chartusienſiū feruens in-
traſſet, iam repens cepit ad priorem velle reuerti.

¶ In Secundo.

¶ Habetur, qualiter spiritus erroris dicto nouitio ad
memoriam reducit quædam dona, & præcipue domi-
lacrymarum: quod in priori ordine sibi videbatur
accepisse, & nunc conquirebatur amisisse.

¶ In Tertio.

¶ Inducitur nouitius conquire de duritia mentis q̄
patur, & propterea ad pristinam religionem velle reuerti.

¶ In Quarto.

¶ Reprehenditur nouitius. q̄ peccatum suū excusans
vult facere mala, vt veniat bona, vcs, reuerti ad prio-
rē ordinē vbi non recte viuebat: vt habeat abundan-
tiam lacrymarum, quæ tamen nonnunquā inanis est.

¶ In Quinto.

¶ Docetur quomodo dona dei propter abusus
eorum in perniciem hominis interdum vertuntur.

¶ In Sexto.

¶ Optat nouitius redire ad priorem religionem, vbi
verfabatur inter multos, vt sit multis in exemplum
sed ostenditur per hoc se multis & magnis committere
re periculis.

¶ In Septimo.

¶ Petit doceri quare deuotior deo in priori ordine
fuerit, & de occulto super hoc iudicio dei.

¶

¶ In Octauo.

¶ Comparatur profectus spiritualis luci, quæ ab au-
rorâ fulgere incipit: & docetur quod veritatem agni-
tam debet homo humiliter confiteri.

¶ In Nono.

¶ Comparatur profectus spiritualis mulieri pregn-
nanti, quæ licet cum delectatione conceperit, tamē cū
gemitu & dolore parit.

¶ In Decimo.

¶ Ostenditur, quod quilibet in spe futura suauita-
tis debeat patienter tolerare præsentem duritiam: &
qualiter gratia deuotionis interdum propter occultū
peccatum subtrahatur.

¶ In Vndecimo.

¶ Ostenditur, quomodo anima suam vilitatem igno-
rans, petit sibi grandia: & qualiter super hac temerita-
te duriter à sanctis reprehenditur.

¶ In Duodecimo.

¶ Ostenditur, quod anima non debeat indignari q̄
uis homines æque aut magis indigni admittantur: &
proponitur exemplum de muliere Chananea.

¶ In Decimotertio.

¶ Ostenditur, quod quādo suauitas deuotionis ho-
mini subtrahitur, non debet animo concidere: cum
ignoret quod sibi magis expediat.

¶ In Decimoquarto.

¶ Ostenditur, quod vtilius est acquirere arma bel-
lica contra tentationes Diaboli, quam solam dulcedi-
nem deuotionis expetere.

¶ In Decimoquinto.

¶ Tam sanctorum constantia quā prauorum &
mūdi amatorū pertinacia in exēplū fortitudinis addu-
cunt: agitur q̄ de iusta remuneratione victoris & victi.

¶ In Decimosexto.

¶ Ostenditur, quod cum tranquillitas deuotionis
aridet, nulla debet esse homini securitas: & ideo ad-
monetur vt stabilis in suo loco permaneat.

¶ In

EPISTOLA

¶ In Decimoseptimo.

¶ Admonetur nouitius, vt relicto studio literarum secularium, & que humanis traditionibus innituntur soli sacre scripturę suum accommodet ingenium: vt pote quę magis deceat seruum dei, qui renunciatis secularibus negotijs soli deo libera mente militaturus religionem accessit.

¶ In Decimo octauo.

¶ Agitur de dignitate sacre scripturę, & ostenditur quantum alijs scientijs pręniteat.

¶ In Decimonono & vltimo Capitulo.

¶ Admonetur rursus nouitius vt sacre scripturę studijs incumbat: licet à cæcis mundi huius amatoribus contemnatur.

DE DIONY

SII CART. DE PROFESSIONE MONASTICA tractat, omnibus vtriusque sexus religiosus pquã utilis, ac summe necessarius.

Excellentiorem viam vobis demonstro: Si linguis hominum loquar & angelorũ, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans aut cymbalum tintiens. Verba sunt Apostoli ad Corinthios. Et est sensus: Quamuis loquerer linguis gentium omnium (sicut Apostolis fuit collatum donum linguarum, quo omnium hominum utebantur loquens) loquerer etiã linguis spiritualibus angelorum: si charitatem dei & proximorum non haberem, inanem strepitum verborũ emitterem. Charitas namque est spiritualis vita creaturę rationalis. Ideo si careat charitate, mortua est corã deo, nec aliquid meritorie cogitare, appetere, loqui, aut agere potest, quã diu priuata est charitate: nec aliqd aliud donum, seu charissima spiritus sancti vel opus bonũ ex genere, potest ei ad salutem proficere. Ideo necessitatem, dignitatem, & excellentiam charitatis, volens insinuare Apostolus addit: Et si habuerõ prophetiam & nouerim mysteria omnia, & omnẽ scientiã: & si habuerõ oẽm (id est, perfectam atque certissimam) fidem ita vt montes transferam, charitatem autem non habuerõ: nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas. Et si tradiderõ corpus meum ita vt ardeam, id est, tormētis & incendijs corpus meũ exponã, p defensione æquiritis aut fidei: charitatẽ autẽ non habuerõ, nihil mihi pdest. Ex quibus verbis, pbat qd nullũ opus misericordię, imo nec mori & comburi p fidẽ, placet deo, sine charitatis virtute. Imo si aliqis sine charitate moreret, p fidei atque iustitię conseruationẽ & defensionẽ ex seruli timore, æternaliter damnaret.

Ecce

Ecce quæ necessaria, quàm salubris & præclara est charitas sancta: sine qua, nec miracula, nec prophetia, nec liberalitas maxima, nec diuinorum notitia secretorū neque martyrium complacent deo. Ideo ne quis inani ter sibi temerè blandiatur, & fallat seipsum, putando & persuadēdo sibi metipsum, quod habeat charitatem: idcirco Apostolus docuit, qualis sit charitas, de qua tractat, & quæ sint opera eius, dicens: Charitas, patiens est, benigna est. Charitas non emulatur. i. non inuidet prosperitati alterius, non agit per peram. i. per uerse impedire profectionē, salutem, aut commoditatē alterius. Non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt. Non irritatur. i. nō prouocatur ad iram ex verbis aut signis alterius, nec ex iniurijs sibi illatis. Non cogitat malum. i. non proponit alicui facere nocuentiā, nō gaudet sup iniquitate. i. de ruina & culpa proximi nō lætatur: congaudet autem veritati. Alia quoque multa charitati ascribit: Omnia (inquiens) suffert, omnia sustinet: quia aduersa fortiter tolerat, & aliorum defectus ac onera æquanimiter & compassiue supportat. Sicut hortatur Apostolus: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Itaque qui istas charitatis proprietates & actiones inuenit in se, pie confidere potest, humiliterque sperare, quod habeat charitatem. Porro qui impatiens est, & zelum habet amarum nec proximis suis indulget ex corde, atque faciliter irritatur, indignatur, & appetit ultionem: ex præinductis Apostoli verbis discat, quæ longe à vera ac saluberrima charitate existat. Conformiter, qui contra proximi suum extollitur aut cupit præesse, seu propria cōmoda querit, magis quam dei honorem, & proximorum salutem: non est filius charitatis, sed seruus illius, qui est rex super omnes filios superbia. Hæc de charitate præmissa breuiter tetigi, quia ad eam, & eius perfectionem, ordinatur omnis professio religiosorum. De qua professioe, sicut rogatus sum, aliquid scribere nunc intendo & specialiter de professione venerabilium & deuotiorum

DE PROF. MON. Fol. 65
rum regularissarum, quæ clausæ sunt, qualiter ipsa professio sit intelligenda: & quādo ac qualiter transgressio eorum quæ in professione continentur, sit mortale aut veniale peccatum. Quæ & omnibus viriisque sexus religiosi applicari possunt.

¶ Quod vniuersi ordines à sanctis patribus instituti, & omnia euangelica Christi consilia, principaliter ordinantur ad charitatis perfectionē. ¶ Art. .i.

His præceptis est charitas, de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Hæc sunt verba Apostoli, quorum sensus est, quod sincera, & seruens dilectio, quæ deus proximisque diligitur, est finalis perfectio omnium præceptorum noui ac veteris testamenti. Secundum quod Christus testatur dicendo: In his duobus charitatis præceptis, tota lex pendet & prophetæ. Hinc rursum ait Apostolus: Plenitudo legis est dilectio. Charitas namque est virtus dignissima, cæterarum virtutum regina, imperatrix, motrix, forma, vita, & finis: quia per charitatem maxime ac propinquissime conuigimur, conformamur, adhaeremusque deo: atque per voluntatis conformitatem & mentis consensum, vnum cum deo efficiamur, prout asserit Paulus: Qui adhæret deo, vnus spiritus est cum illo. Hinc cæteræ virtutes & actiones eorum ad charitatem & eius profectum & perfectionem, potissime ordinantur. Charitas quoque mouet & excitat hominem, ad actus & exercitia cæterarum virtutum, hoc est, ad patientiam, mansuetudinem, humilitatem, sobrietatem, continentiam, pietatem, iustitiam. Cum etenim charitas conformet voluntatem hominis volūtati creatoris, instigat eum & prouocat ad volendum & agendum ea quæ placet deo: atque ad respuendum & vitandum ea, quæ displicent ei. Hinc denique non solum cuncta præcepta, sed vniuersa quoque Euangelica Christi consilia, ordinantur ad charitatis perfectionem. Sunt autem duodecim consilia Christi in Euangelio scripta: quæ dicuntur consilia, quoniam quamuis prima facie non referantur ad ea, tamē per eorum impletionem pertingit homo

1. Cori. 13

Eodem

Galatas. 6

Iacobi. 3

Iob. 41.

1. Timo. 1

Matth. 22

Roma. 13

1. Corin. 6

homo expeditius atq; celerius ad charitatis & cœtera-
rum virtutum perfectionem, beatitudinemque æter-
nam. Remouent namq; & auferunt impedimenta spi-
ritualis profectus. Cumque sint tria præcipua spiritalis
pfectus ac profectûs impedimenta, quorû primû est,
diuitiarû & ppriarum rerum possessio, secundum ve-
ro est carnalis voluptas, & sensualis affectio, tertiu autē
est propriæ voluntatis libertas: dominus noster Iesus
Christus virtus & sapientia dei patris, contra hæc tria
impedimēta, conrulit principalia tria consilia. Primû
est, derelictio omnium terrenarum diuitiarum, ppri-
arumque rerum. Vnde dixit Saluator: Si vis perfectus
esse, vade & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus
& sequere me. In hoc consilio fundatur votum pauper-
tatis. Secundum consilium est, derelictio vxoris, & pa-
rentum, ac omnium cognatorum. Vnde loquutus est
Christus: Qui non odit patrem suum, & matrem & vx-
orem, & fratres, & sorores: non potest meus esse disci-
pulus. Hi etenim odiendi sunt, non quo ad eorum na-
turam aut personam: sed in quantum à spiritali pro-
fectu impediunt. Seu vt sanctus ait Gregorius, inquan-
tum in dei itinere nobis obstitunt. Et in hoc consilio
fundatur votum perpetuæ castitatis. Tertium consili-
um est abnegatio propriæ voluntatis, de quo loquutus
est dominus Iesus: Qui vult venire post me, abneget se
metipsum: & tollat crucem suam quotidie, & sequa-
tur me. In quo consilio fundatur obedientiæ votum.
Ista sunt tria principalia vota, omni religioni mona-
sticæ substantialia: quæ sancti patres, religionum &
ordinum instructores, ordinauerunt à cunctis relige-
osis virisq; sexus esse solenniter promittenda, ad hoc
vt per eorum adimpletionem, ad charitatis diuinæ &
fraternæ perfectionem velocius & expeditius queant
pertingere. Ideo certum est, quod religiosæ persone
quæ in charitatis sinceritate ac profectu non crescit
præfata vota inaniter, pmiserunt. Porro in charitate
nō crescit nec pficit nisi q in vera humilitate, paciētia,
mansuetudine, obedientia crescit: quia, vt dictum est,

1. Cori. 13

Matth. 19.

Lucæ 9

Grego.

Matth. 16

Lucæ 9

charitas patiens est, benigna est, non irritatur, non in-
stat, non querit quæ sua sunt. Superbia quoque, im-
patientia, iracundia, inobedientia, charitatem expel-
lunt ac destruit: sicut & cætera peccata mortalia: Om-
nis ergo religiosa persona penset quotidie diligenter,
imo omni die frequenter, hæc tria vota præfata: & cur
ea, pmiserit recogitet, vt pote, quatenus p eorû imple-
tionē crescat in charitate: sicq; indefesse conetur sua
vota implere, atq; per hæc in charitate proficere ac p-
fici. Et quotiescunq; venerit ei aliquis motus charita-
ti cōtrarius, vt pote, aliqs motus odij, aut ræcoris, aliq;
indignatio, amaritudo, elatio, ira, impatiētia, auersio,
præiudicium, aduersus proximum suum: protinus recor-
detur suæ professionis, & cur ira professæ est, dicens in
corde suo: Cur venisti? quid pmisisti? propter qd vota
illa fecisti? Et sic oēm vitiosum statim abijciat motû.

Quod sancti patres in regulis suis primo & maxi-
me, ad charitatem, pacem, & concordiam, exhortati
sunt vniuersas ordinû suorû personas. Art. 2.

Obscuro vos, vt digne ambuletis vocatiōe, qua
vocati estis: cum omni humilitate, & mansue-
tudine: cū paciētia supportantes inuicē in char-
ritate, solliciti seruare vnitatē spūs in vinculo pacis: ad
Ephē. 4
Sācti patres ordinû fundatores, sciētes, qd religio-
sæ psonæ in primis teneātur ad Euāgelicā Christi
pcepta, pferim ad duo charitatis mādāta dignissima
(sine quorû obseruatiōe, nil profunt obseruatiōe regu-
lares, aut vota monastica) circa regularû suarum exor-
dia seruētis: me ac diligentissime docuerunt, hortati
sunt, & iusserūt: vt cūctā ordinû suorû psonā in primis
studeat irreflexibiliter adimplere duo charitatis pcepta
& pacē internā cū deo, atq; cōcordiā cū proximis suis
habere. Nā pax & cōcordia ex charitate nascūt. Hic glo Hiero.
riofus Hiero. ait in primo capi. regulæ suæ: Quis mo-
dus viuendi, primo arripiendus sit fororibus in mo-
nasterio cōsuetis, Christus instruit, dicens: Si vis ad vi-
tā intrare, serua mādāta. Et quæ sint illa, docuit dicē:

Matth. 19

Matth. 22 Diliges dominū deum tuū ex toto corde tuo, & proximi-
 Marc. 12. mum tuū sicut teipsum. Pensate sollicitē, quod sine ad-
 Luc. 10. impletionē praeceptorū istorū, nemo ingreditur ad
 1. Cori. 13. viuendū deo. Idcirco Apostolus non gloriatur in lin-
 guis angelorum & hominum, non in cognitione mys-
 teriorum dei, non in spiritu prophetiæ: sed in charita-
 tate. Hæc sola facit hominem deo viuentem. Hæc religio-
 sios, hæc monachos facit ac moniales. Sine charita-
 te monasteria sunt tartara, & habitantes in eis, sunt dæ-
 mones. Porro cum charitate monasteria sunt paradysus in terris, & commorantes in ipsis sunt angeli. Ideo
 dilectissimæ filiz, quamuis longa ieiunia macerēt cor-
 pora vestra, licet abiecta & vilis vestis deformet, & lon-
 ga officia persoluantur: si intus desit charitas, nondū g-
 uentum est ad insimū gradum religionis. Bonū & iu-
 cundum est fratres & sorores habitare in vnū, hoc est
 in vno vinculo dilectionis, & charitatis affectu: qui sibi
 inuicem in tentatione auxiliantur, & charitatis ac pie-
 tatis obsequia sibi mutuo amministrāt. Ideo vobis cons-
 poraliter adunatis sit cor vnum, & anima vna. Nulla
 vita (procerto) deterior est, quā simul degere corpo-
 re & non mente. Et vere infelices sunt, quibus non in
 est vna, sed diuersa voluntas. Sit itaq; vobis semp vnius
 affectus, vna fraternitas, vna voluntas, vna proportio
 morum, vna iucunditas, vna tristitia: ne qd placet vni
 in domino, displiceat alteri: neq; vnde vnus lætatur,
 alter tristetur. Et sic habere poteritis religionis propo-
 situm, & virtutem, si vnanimis in domo domini habi-
 tatis. Hæc vere vira dei, non diaboli: vere monasteriū,
 nō infernus: vere vita religiosa, nō diabolica. Ex istis
 beati Hieronymi verbis ostenditur, qd religiosæ per-
 sonæ impatientes, contentiosæ, discordes, & proximi-
 sus non ignoscetes, non religiosam sed diabolicā du-
 cunt vitam, nec dignæ sunt sponse Christi vocari. Sed
 vt sanctus asserit Augustinus, adulterę sunt diaboli, cū
 quo spiritaliter fornicantur, per impiæ volūtatē con-
 fornicatē, ac prauę mētis cōsensum; sicq; ab adultero

100

DE PROF. MON. Fol. 67.
 suo diabolo concipiunt dolorem i. cogitationem ini-
 quam, intentionem obliquam, affectionem damnabi-
 lem, propositum vitiosum: quæ omnia dolor vocan-
 tur, quia desenda sunt, & ad æternam pœnā ac infer-
 nalem trahunt mororem. Concipiunt ergo dolorem
 & pariunt iniquitatem. i. opus iniustum. Imo sicut in
 præinductis verbis testatur Hiero. Tales religiosi sunt
 dæmones, quorum tentatiōes ac vitia imitantur. Ad-
 uerte hoc o religiose, & noli per rancorem, discordiā,
 auersionem, aut si miles diabolicas suggestiones, tuos
 labores perdere vniuersos, & non solum æterna felici-
 tate priuari: sed etiam infernalem damnationem mi-
 ferrime adipisci. Insuper sicut Hieronymus, ita & Aus-
 gustinus regulam suam incēpit ab exhortatiōe & ius-
 sione charitatis ac pacis, dicens: Ante oīa diligatur de-
 us, deinde proximus: quia ista præcepta sunt nobis prin-
 cipaliter data. Hæc igitur sunt, quæ præcipimus, vt ser-
 uetis. Primum propter quod congregati estis in vnum
 vt vnanimis habitetis in domo, & sit vobis aīa vna &
 cor vnum in deo: hoc est animæ vestrę & corda vestra
 sint per charitatem, pacem atque concordiam adinui-
 cem semp vnita: nequaquam a se inuicem, per inui-
 diam, dissensionem, turbulentiamq; diuisa. Sic & san-
 ctus Basilius suam regulam inchoauit, ab expositiōe
 præceptorum charitatis dei & proximorum. Sanctus
 quoq; Benedictus assignans in regula sua bonorū ope-
 rum instrumenta, incēpit a charitate dicendo: In pri-
 mis debemus dominum deum diligere toto corde, to-
 ta anima, & tota virtute: deinde proximostanquam
 nos ipsos. Itaq; tot beatissimorū patrum doctrinis ex-
 emplis, & præceptis instructi, charitatem, pacem, con-
 cordiam, totis præcordiis amplectamur: rancorē, tur-
 bationem, discordiam, tāquam diabolica mala, infer-
 naliaq; tormēta vitemus. Nam & vngenuus filius dei
 in Euangelio ait: Beati pacifici, quoniam filij dei voca-
 buntur. Ideo infelices ac miseri sunt discordes ac tur-
 batores, quia filij diaboli reputantur. Atq; vt sanctus vir

13 Ch.

Psal. 7

Matth. 12

Psal. 67
Actu. 4.Deut. 6.
Mar. 12.

Mat. 7.

Climacus docet: Sicut vnus lupus turbat totam ouis
congregationem: sic vna peruersa persona, totū con-
uentum turbat frequenter. Erubescat ergo, pœniteat,
seque emendet, qui talis est. Alioquin minus damnabile
ei esset, mansisse in seculo, q̄ se ita habere in claustro.

¶ De forma professionis regularissimæ, & qualiter
sit intelligenda.

¶ Art. .3.

Vouete & credite dño deo vestro. Nulli Christi-
ano licet dubitare, quin multo melius, salubri-
us, p̄fectius, ac deo placentius sit, facere opera
bona ex voto, quã sine voto. Alioqn sancti patres nõ
ordinassent vt religiosa p̄sona faciãt professionẽ so-
lennẽ. Et vt sc̄ius ait Ancel. Qui bona agit ex voto, &
qui professionẽ facit in claustro, offert arborẽ cũ fru-
ctibus deo. Hinc asserit sc̄ius Thomas: Quanto actus
bonus p̄cedit ex pluribus excellentioribusq; virtuti-
bus: tãto est dignior, maiorisq; meriti apud deum. Vo-
uerẽ autem deo est actus virtutis, q̄ latría appellatur
q̄ inter virtutes morales est dignissima: cum sit virtus
deo cultũ ceremoniamq; impendens. Ideo facere ope-
ra bona, non solum ex p̄cepto diuino & inferiori vir-
tute morali, sed etiã ex voto solenni, est acceptissimũ
deo omnipotenti. Deniq; quis hic specialiter tractẽ de
professione regularissimæ, quia ad hæc scribenda roga-
tus, & motus, à quadã venerabili regularissã, acceden-
te ad hoc pia instãtia cuiusdã excellentis deuotæ atq;
illustri personæ, cuius est paruitati meæ p̄cipere: ra-
men ex declaratione p̄fessionis p̄fata, intendo cau-
teroz; quoq; religiosoz; p̄fessiones exponere. Itaque
forma professionis regularissæ p̄acte & consorozi-
p̄fius, est ista: Ego. N. soror p̄mitto stabilitatẽ & conuer-
sionẽ morum meoz; p̄petuã continentia, carentia p̄-
p̄rii, obedientia sc̄dm regulã beati August. sub p̄petua
clausura. In hac professione continetur sex puncta: q̄-
oz; primũ est stabilitas, per q̄ principaliter ac directe
intelligitur perseuerãtia, q̄ est virtus, per q̄ homo fir-
miter p̄ponit p̄manere in actibus bonis, vsq; in finẽ,
&

& in eisde finaliter p̄seuerat. De qua ait Saluator: Qui
perseuerauerit vsq; in finẽ, hic saluus erit. Ad q̄ horra-
tur Aposto. dicens: Stabiles permanete, & immobiles,
abundãtes in opere domini semp. Secundũ est cõuer-
sio moroz; i. reformatio interiorz; affectionũ, actionũq;
hominis, hoc est, refrenatio passionũ, expurgatio in-
tellectus à cogitationibus prauis. Etmũdatio volunta-
tis à desiderijs atq; amoribus & delectationibus vitio-
sis, coertio linguæ à verbis illicitis, & alioz; m̄broz;
ab operibus malis, euitatio negligentiæ & torporis, at-
q; omissionis culpabilis, exteriorz; interiorumq; sen-
suum repressio atq; custodia, ac morigeratio in exte-
riori apparatu & in incessu & actu: hæc omnia ad cõ-
uersionẽ pertinent morum. Tertiuẽ est perpetua conti-
nentia. i. inuiolata castitas vsq; ad mortẽ, sc̄dm quod
castitas est virtus moralis, cõcupiscentia carnis refrenans,
à consensu illicito, & actu obscuro. Quartũ est
carentia proprii. i. voluntaria paupertas, q̄ est virtus
cupiditatẽ refrenãs, per q̄ virtutẽ religiosa p̄sona p̄-
pter deum sponte contẽnit habere & possidere aliquid
propriũ. Quintũ est obediẽtia, quẽ est virtus per quam
propria voluntas & m̄s sponte subijcitur deo, & eius
vicario aut vicaria, vt pote spiritali patri aut matri,
sc̄dm tenorẽ regulæ, q̄ religiosa p̄sona p̄fitetur seu
vouet. Sextũ est clausura perpetua. i. nunquã exire de
claustro, & libetẽ manere in eo, vsq; ad mortem p̄-
pter deum: nisi forte propter necessariã causam, de sus-
ceptoris licentia exire contingeret, ad aliquantulum
tempus. Hæc est breuis declaratio professionis p̄fata.
Circa q̄ venerabilis regularissã petijt sibi exponi,
quãdo & qualiter p̄sona professionis istius, peccaret
mortaliter, aut venialiter, circa aut cõtra hanc ipsam
p̄fessionẽ. Et hoc p̄cipuã habet difficultatem circa
secundum punctum, in hac p̄fessione contentũ: quod
est conuersio morum. Cum enim cõuersio moroz; om-
nia iã p̄fata includat, & p̄sertim requirat refo-
mationem affectionum, refrenationemq; passionum:

Psa. 75

Ancel.

Tho.

Matth. 24

1. Cori. 15

videtur religiosa persona frangere suum votū (quod est valde graue & mortale peccatum) quotiescūq; alii cui passioni, aut inordinatæ affectu dī succūbit: hoc est quādo cūq; ad iram, impatientiam, aut similem passionem, mouetur ac labitur, aut inordinatis affectionibus superatur. Quod esset valde periculosum & graue. Nūc ergo p̄ ordinē de his sex punctis plenius clariusq; deo auxiliante, tractabitur. Et quando circa ea peccatur mortaliter aut venialiter, ostendetur.

¶ Qualiter religiosa persona ex sua professione tenetur ad stabilitatem, & quando circa hanc mortaliter aut venialiter peccet. ¶ Art. 4.

1. Cori. 13

Stabiles estote & immobiles abundantes in opere domini semper: scientes, quod labor vester nō est inanis in domino, ad Corin. Verbu dī, & ad implerio eius, virtus & gratia & obedientia sancta, stabilunt & confortant mentem in deo: ita vt nec prosperis nec aduersis deficiatur, nec tentationibus, neq; passionibus superetur. Sicq; stabilitas ad omnem pertinet Christianū. Hinc ait Saluator: Omnis qui audit verba mea, & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui ædificauit domum suam supra petram: descendit pluuia, venerunt flumina, flauerunt venti, & irruerūt in domum illam: & nō cecidit. Fundata enim erat supra petram. Itaq; structura virtutum fundanda est supra petram. i. stabile fundamentum: per quod potest intelligi firma fides, aut profunda humilitas, seu timor dei aut forte propositū p̄seuerandi in vita virtuosa vsq; in finem: sine quo bono proposito, nullum opus bonum acceptum est deo. Sicq; specialiter religiosi, etiam voto solenni obligāt se ad huiusmodi stabilitatē, & eā in forma suæ professionis exprimunt primo loco, q̄te nō vn̄uersa suę monasticę cōuersatiōis exercitia fundent: & collocent supra eam, tanquam super solidam atq; immobilem petram, ita vt malint mori, imo mille mortes pati, quā ab assumpta religione, & deo oblata professione recedere. Sic ergo stabilitatis p̄missio in pro

Mat. 7.

professione multorum religiosorū, vtpote Benedictinorū, & Carthusiensū, ac regularis s̄c̄i, saltem quarūdam, recte præmittitur, quia est tanquam solida petra supra quam tota fabrica & exercitatio sanctæ religionis construitur ac fundatur. Deniq; opus bonum speciale solet habere difficultatem ex temporis diurnitate. Nam vt cōmuniter dicitur: Facile est inchoare, sed diu vsq; in finē vite, in actibus virtuosis ac arduis p̄manere, est difficile. Idcirco ne hac difficultate vincamur, & ne ex humana instabilitate, fragilitate, & infirmitate, a bonis incerp̄ris ante terminū in vita deficiamus, indigemus speciali virtute, quæ stabilitas seu p̄seuerantia, nuncupatur: per quam ex intentione verę salutis, firmiter p̄ponimus permanere vsq; in finē vitæ præsentis in actibus virtuosis. Hinc religiosi ad stabilitatem & p̄seuerantiam istam voto se obligāt, & nō solū ad tale p̄positū p̄seuerandi finaliter, sed itē ad executionē & finalē cōsumationē eiusdē p̄positi. Ideo quicqd̄ huic stabilitati directe cōtrariat, hoc professioni monasticæ contrarium perhibetur. Et est non solū mortale peccatum, sed etiam peccatum mortale valde enorme in religioso, videlicet violatio voti, q̄ grauius crimen consistit, quā periurium, vt sanctus Thomas declarat. Porro stabilitati huic duo directe ac specialiter contrariātur: Primum est, propositum seu desiderium deliberatiuum non manendi in religione assumpta. Secundum est, non manere in ea vsq; ad finem. Ideo quotiescūq; religiosa persona proponit, aut deliberato animo cupit ordinem suum exire atq; relinquere: toties peccat valde mortaliter, & contra suam agit professionem. Similiter peccat mortaliter, si ordinem suum exierit. Veruntamen istud intelligendum est, nisi cum licentia petita vellet intrare ordinem arctiorem & altiorem, in loco vbi obseruantia regularis vigeret. Aut certe ordinem inferiorem & leuiorē, in quo obseruantia vigeret, si in ordine suo aut claustrō nō vigeat, nec in ordine suo possit acquirere

locum in q̄ obseruantia viget: q̄ tamen in casu superioris iudicium est requirendum. Aut si rigorem ordinis sui ferre nō possit. Et hoc tamē in casu dispensatio est necessaria. Insuper qm̄ religiosus p̄fitetur stabilitatem, put est v̄tus, vtpote, p̄seuerare in ordine, p̄pter deum, & finem beatum: idcirco si religiosus corrueret ad tā tā tentatiōem, aut cordis tepiditatē, q̄d ordinē suum exiret, nisi ex humana cōsuetudine aut temporali incōmodo omitteret: hoc q̄que esset mortale peccatū, & cōtra votū: nō tamē tā graue, neq; tā periculofum, sicut absolute velle exire, aut realiter ab ipsa religione recedere imo saltr̄ ex tali causa i religioe manere, & retrahi ab egressu, possit esse occasio redeundi ad cor, ac penitentiā: Certū est etiā, q̄d realiter à religioe discedere, sit vitiosius magisq; scādaloſum, q̄ velle exire. Itēq; omnino apostatare à religione, vitiosius ac scādaloſius est, q̄ laxiorē, & inferiorē ordinē introire. Si aut̄ q̄s ex irrationabili cā, hoc est, absq; necessitate, aut vera utilitate, intreret ordinē aut cōueniū laxiorē: nō excusatur corā deo de instabilitatis peccato, quīs cū dispēsatiōe hoc agat, qm̄ talis dispēsatio, est dissipatio iuris, scdm̄ sc̄tūm Bernardū aliosq; doctores. Præterea sicut circa præcepta dei, q̄nque peccatur venialiter, qm̄ videlicet nō penitus violantur, sed tamen nō satis plene implentur, nec eorum transgressiōi perfecte resistitur, sed aliqualiter cōsentitur, & modicum quid agitur cōtra ea, q̄d tamen charitati dei atque iustitiæ nō repugnat totaliter aut cōplete: sic circa votū stabilitatis huius potest cōtingere veniale peccatum, si religiosa persona, ex fragilitate humana, aut suggestiōe maligna, aliquid inclinatur ad ea, quæ iuxta iam dicta, cōtrariantur virtuti ac voto per seuerantiæ: nō tamen plene cōsentiat, sed intuitu & amore dei, ex deliberatiōe & superioris ratiōis resistat. Periculofum tamen esset, in tali cōsiliū taliter reluctari: imo mox, fortiterq; abicienda est talis tentatio. Postremo ex inductis nunc patet, qualiter intelligendū sit, q̄d sanctus ait Bernardus.

ros

Promissiōi stabilitatis, tria cōtrariātur. Remissio de Bernar. scēp̄, cōtētiōsus discessus, & vagus seu curiosus discursus. Remissio descēsus ē ex negligētia & torpore, paulatim à pristino feruore deficere, & ad deteriora conuere: sicut quibusdam scribit Apost. Cum spiritu cōperitis Gala. 3 nunc carne cōsummamini. Vnde in Apoca. d̄is ait ad Apoca. 2 quendā: Habeo aduersum te, q̄d charitatem tuam primam reliquisti. Contentiosus discessus est, apostatare ab ordine, vel laxiorem conuentum seu ordinem, ex irrationabili causa intrare. Curiosus & vagus discursus, est ex leuitate, & cā iustificiēte, de loco ad locū, de clauſtro ad clauſtrū, de cōgregatiōe ad cōgregatiōem trāsire: atq; hinc inde p̄ aliquot dies morari, & pigritiæ ac carnalitati vacare. Hinc sc̄tūs Benedictus in regula sua ponit quatuor genera monachorum, quorum Bened. primi vocantur Cœnobitæ qui in clauſtro & cōgregatione viuunt sub regula & obedientia patris. Secundi vocantur Anachoritæ, qui omnino solitarij sunt, & vitam angelicam ducunt in terra, Tertij dicti sunt Sarabaitæ, qui coram hominibus magnam deuotiōem finxerūt, sed in suis latibulis gula & omni torpori vocabant. Quarti Cyrouagi sunt vocati, quia hinc inde discurrunt, vt tactum est: quos sanctus Benedictus ait Sarabaitis esse peiores. Ex his religiosa persona consideret, qualiter circa votum stabilitatis, debeat se habere, studeatq; de die in diē magis hilariter in regulari obseruatiā permanere, & in loco & habitu suo, atque p̄posito permanere.

De his, quæ stabilitatem nutriunt & confortant

¶ Arr. 5.

Oprimū est gratia stabiliri cor. Ad Hebr̄. Homo Hebr̄. 19 ex sua natura fragilis est, atque instabilis: idcirco p̄ gratiā & virtutes ac dona spiritus sancti indiget roborari, iuari, ac stabiliri, in bonis. Deniq; sicut passiōes & vitia, fatuitas, & insipientia, efficiūt hominē, vagū, dissolutū, instabilē: Sic gratia & virtutes, prudētia, & sapientia, faciūt eū stabilē, vniformē, cōstāre & p̄b̄t

Vnde

Eccle. 17

Iob. 11.

Vnde in Ecclesiastico legitur: Homo sanctus in sapientia manet vt sol: stultus autē mutatur vt luna. In Iob quoque scriptum est: Si iniquitatem, quæ est in manibus. i. operibus tuis abstuleris, stabilis eris, & non commoueberis. Itaque quæ cupit in vera stabilitate proficere, conetur cor suum a passionibus, & peccatis purgare: in gratia & virtutibus crescere, in prudentia ac verâ sapientia quotidianum adipisci profectum: & non sequi impetum passionis, sed rectum iudicium rationis, ac deum semper habere præ oculis. Secundo, ad stabilitatem multum specialiter confert charitas dei. Etenim ubi amor, ibi oculus: & quod quis feruentius diligit, in illo magis quiescit. Idcirco quo religiosa persona plus proficit in diuino amore, tanto robustius deo virtutibusque inhæret, & in perseverandi proposito radicatur. Tertio stabilitatem hanc nutrit diligens consideratio æternalium tormentorum, quæ in stabilibus atque apostatis insiguntur. Consideratio quoque distractionis metuendissimi iudicii dei, qui infideles, carnales, instabiles, & puerfos religiosos, durissime iudicat, damnat ac punit. Quarto stabilitatem istam confortat & alacritatem attendit consideratio futuræ, æternæ, & maximæ felicitatis ac gloriæ, fidelibus, virtuosis, ac stabilibus religiosis, præparatæ ac dandæ. Etenim consideratio remunerationis minuit vim laboris, ac incitat & confortat animum laborantis. Et utique tanta est pulchritudo lucis æternæ, tanta est beatitudo & merces paradisi cœlestis, tanta dignitas beatificæ visionis super gloriosissimam trinitatis, quæ licet non esse eas habituri, nisi per horulam vnam, dignum esset mille annis pro eis usque ad sanguinem laborare. Quinto, ad profectum in mentis firmitate ac stabilitate atque custodia cordis, maxime confert & adiuvat, quod homo faciat sibi consuetudinem cogitandi diuinæ maiestatis præsentiam in omni loco, actu, & tempore: & cum sancto Helia iugiter dicat in corde suo: Viuit dominus, in cuius conspectu sto hodie. Sic enim erubescet, se negligenter ac

Reg. 17.

Reg. 18.

vlt

visiter coram deo habere, & diuini rigoris iudicii formidabit. Cumque senserit se mente distractum a deo, promptus reuocabit cor suum ad dei considerationem, dicendo: Viuit dominus, in cuius conspectu sto hodie. Sicque cum sancto Dauid dicere poterit: Oculi mei semper ad dominum. Sexto ad stabilitatem inducit consideratio propriæ professionis, & rite pensare, quàm ineffabiliter, enorme atque damnable sit, professionem hanc violare: & quam inhonestum ac offensiuum sit hoc coram omnibus angelis dei & sanctis ac bonis hominibus. Septimo, ad stabilitatem inducit, seipsum strenue exercitare in actibus bonis, & omnem ociositatem pigritiamque vitare, ac semper agere aliquid boni. Ex multis etenim actibus bonis, generatur habitus virtuosus, consuetudoque bona: quæ est velut altera natura, quia per eam prompte ac delectabiliter operamur, ea quæ deo sunt placita. Octauo, stabilitatem hanc nutrit assidua oratio, qua omnipotentem feruide deprecamur, vt in vera stabilitate nos roboret semper ac seruet. Vt ergo, o religiosa persona, in sancta stabilitate proficias & persistas, stude in diuino amore proficere, in creatore tuo incomparabiliter bono, pulchro, dulcissimo libentius quam in creaturis quiescere. Nouissima tua sollicitè præmeditari non cesses, distractionem intueri diuini iudicii, damnationem religiosi instabilis, gloriosissima sempiternaque præmia religiosi perseverantis: diuini quoque vultus præsentiam indefinenter attende, accidiam fuge, omne tempus tibi concessum, fructuose expedere: nec desinas dei auxiliū implorare. Postremo hæc omnia agere tanto plus necessarium est monialibus, quanto formius naturaliter magis instabiles esse solent. De laudibus autem & effectibus perseverantiæ hoc sufficiat tangere, quod ipsa est virtutum omnium completētum, decor & gloria. Quæ sola coronari meretur, sine qua nulla virtus, nullum meritum, æternam felicitatem sortitur. Sine qua, nec orans in suis petitionibus exauditur. Quia, vt ait Saluator, oportet semper

4. Reg. 4.

Psal. 24.

Luc. 18.

orare

2. Theff. 3

Heb. 12

Apoc. 3

Grego.

orare & non deficere. Hinc hortat Apost. Benefacientes nolite deficere, tēpore em suo metemus, nō deficientes Itēq; in disciplina p̄seuerate. Dñs ḡque in Apoc. Esto (in q̄) fidelis vsq; ad mortē: & dabo tibi coronā vitę. Idcirco ait Grego. In cassum bonū igitur, si ante vitę terminum deseratur.

¶ Quid sit cōuersio morę & ḡliter impleatur: & qñ ac q̄modo religiosa p̄sona circa hanc mortaliter, aut venialiter, peccet.

¶ Art. .6.

Ephē. 4

Col. 3.

Exo. 32

EXpoliate vos veterē hoēm cū actibus suis, & induite nouum, qui secundū deum creatus est, in virtute & sanctitate veritatis. Inter sacrificia veteris testamenti vnum fuit dignissimum, quod holocaustum vocatur: quod ad diuinā maiestatis reuerentiam totaliter cōburebatur. Per ḡd religiosa p̄figurabatur p̄sonę, quę ex charitatis feruore debent seip̄sas totaliter deo offerre, ac eius obsequijs mancipare. Idcirco morę suę cōuersiōem deo p̄mittunt, vt si in seculo erant superbi, iracūdi, impatiētes, pigri, gulosi, immundi, inanes, instabiles, inuidi, loquaces, auari, cōtentiosi, aut obloquētes: iam de cetero in claustro diuine conētur & efficaciter suadeāt, esse humiles m̄asueti patientes, feruidi, sobrii, cōtinentes, timorati, stabiles, chatitatiui, silentes, pauperes, pacifici, & bene de pximis suis loquentes. Et q̄ ante temerarie iudicabant, pximos que spernebant, atq; ex leuibus causis ac signis suspicabantur mala de alijs, & verba & facta proximoꝝ interpretantur in peius: iam de cetero ab omni incauto, temerario, vsurpato pximorum iudicio prorsus abstant: discutiant que, iudicent, ac diiudicent semetip̄sos: nec mala faciliter de alijs suspiciētur imo v̄ba & facta ip̄soꝝ interpretentur in melius. Itaque ad morę cōuersiōē p̄tinet, singulas vires animę reformare, in v̄bis & actibus ordinatū cōsistere, interiorē exterioreꝝ sensus reprimere: ḡtenus sicut religiosus totū ḡd est & habet, in anima & corpore, a deo accepit: sic totū hoc ad dei cultū, amorem, & honorem

con-

conuertat: nec aliquid sui relinquat sibi: sed ḡ feruēs & sollicitus fuit aut esse potuit in seculo ad complacendū hominibus, atq; ad obtinendū p̄priā laudē, honorem, delectatiōem & cōmodū: tam imo & multo plus sollicitus sit & feruens in claustro, ad cōplacendū altissimo ad vilipendendū ac castigandū seip̄sum, ad p̄mouendū creatoris honorem, laudē, & gloriā. Et sicut in seculo alios multipliciter scandalizare nō timuit: sic de cetero summe deuinet, ne aliquē scandalizet, sed v̄bis, & actibus vniuersos edificare conetur. Stude ergo & fatage o religiosa p̄sona, intellectu tuū & rationē, ab omni errore & falsitate, ab ḡni cogitatiōe inani & praua, ab ḡni distractiōe (p̄sertim tēpore oratiōis ac diuini officij) expurgare & custodire: sanctis & salubribus meditationibus, cōtēplationibus diuinorę, cōsideratiōe defectuū, p̄prioꝝ, cōmemoratiōe dominicę passōis, recordationibus beneficiorę, promissionūque dei mētem tuam stude implere, ornare, & exercere. Cogita semper ḡnipotentis p̄sentiā & aspectū. Indefinenter attende, quid deus requirat a te, & ḡliter satis facere queas tuę p̄fessiōi. Quotidiana tua peccata ḡtidie p̄missa, desse, emenda: Sicque tib̄ipsi in tantū displiceas & vilescas, vt omni cōfusiōe & p̄cna, omni corruptiōe & correctiōe, te reputes dignū: nec alios asperneris aut vilipendas, neq; alicui indigneris, irascaris, aut detrahas, quis videatur offendere te. Si ista peregeris, intellectū tuū & rationē reformabis, custodies, & ornabis: Voluntatē ḡque tuā ab omni malicia, inuidia, amaritudine fellea, crudelitate, perinatia, duritia, elatiōe ambitiōe, cupiditate, ac priuato amore emūda, atque p̄serua. Et eandē om̄i virtuositate, interna ac spiritali suauitate, feruore, pietate diuini, ac fraterni amoris, dirigibilitate, humilitate, ad p̄ple ac perfice: vt nemini feruesirā, nulli signa auerisiōis ostendas: imo cūctis charitate, beneuolentiāq; demōstres, verbo, signo, & opere potissime his, q̄ tibi grauiores esse videntur: ḡtenus nequāq; vincaris a malo, sed vincas in bono malū.

Sic

Sicque totum cor tuum in affectum totius bonitatis, ac virtuositatis sincerissime transformetur, ita vt vix queas malum cogitare de proximo tuo: nullique noceas, sed cunctis prodesse coneris. Insuper memoriam tuam, ab inutilium & noxiorum recordatione restitues, iniuriarum tibi forsitan factiarum, confestim obliuiscaris, atq; in rebus salubribus ac diuinis totam tuam defigas memoriam. Interiores quoq; sensus tuos à vanis & stultis phantasijs, ab immundis & indecentibus imaginationibus, semp purges, & custodire nõ cesses. Et quoties sentis, tibi intus occurrere vana & vitiosa, toties te inde statim auertas, atque ad dominicæ passionis memoriam: & ad cætera salutaria iam præserta, cogitationem & affectionem tui cordis conuertas. Præterea ab omni immoderantia & impetu passionis (quæ sunt motus & affectiões sensitiui appetitus) te abstinerere oportet: vt de rebus sensibilibus, exterioribus non appetas, nec contristeris, nec delecteris, nec timeas, nisi secundum deum, vcs, ordinate ac iuste. Sicque circa cibum & potum, circa vestes, & alia utensilia quibus vteris & indiges, non afficiaris, nisi in quantum tibi vtilia aut necessaria sunt ad bene viuendum, ad spirituales profectum, & ad animæ tuæ salutem. Sicq; omnem superfluitatem, curiositatem & sensualem delectationem, omnino diuites. Amplius, exteriores sensus tuos te oportet compescere, ne mors culpæ ingrediatur animam tuam per corporis tui fenestras: Hoc est, per visum incustoditum, per audientiam illicitoꝝ verborum, per indecentem contactum, per delectationē gustus, odoratus aut tactus: sed & linguam potissime te refrenare oportet, ab omni fractione silentij, à male dicta detractione, à diabolica seminatione discordiæ, à serpentina suffuratione, à damnabili murmuratiõne, à contentiõne pestifera, à loquacitate vitiosa ac factua: sicque sola necessaria, edificatoria, vtilia loq; apto loco & tempore, cum vera discretione, & recta intentione. Postremo totū corpus tuum, & oia mēbra eius,

diui

diuino obsequio exhibe semper, alacriter præpara in omni vigilia & labore, in abstinentia, ieiunio, disciplina & castigatione, in incessu modesto, & apparatu maturo. Ecce in his reformatio morum consistit, quæ & hoc requirit, vt quanto quis magis excessit in aliquâ passione & culpa, tanto deinceps plus studeat se exercere in virtute, passioni & culpæ illi contraria. Præterea cõuersio ista morum multa includit, & est quid vnum aggregatiue, sicut exercitus: non vnum simpliciter sicut vnus homo. Ideo si religiosa persona cõmittat aliquod moribus bonis contrarium, seu conuersiõnis morum oppositum, intus in aia, vel in verbis ab factis, nõ ex contemptu suæ religionis aut prof: fissionis, neq; ex pertinacia cordis: sed potius ex ignorantia aut infirmitate vel fragilitate humana, seu ex vehementia tentationis: hoc non videtur mox esse contra votum suæ professionis, quo ad morum conuersionem se obligauit: quamuis aliunde possit esse peccatū mortale. Vt si sit contra præceptum dei, siue ecclesiæ: sicut dum excedit per gulam, accidiam, iram, aut similem passionē. Nec talis particularis excessus contrariatur toti mori conuersioni, sed parti ipsius. Votum quoque conuersiõnis morum, cum sit affirmatiuum, obligat semper, sed nõ ad semper. Idcirco si religiosa persona fiat multum remissa, negligens & tepida ita qd de spiritali profectu nõ curet, nec in vno, neque in alio conetur se reformare, abnegare ac vincere: sed in claustro gerat cor seculare, & quantum potuerit, habeat se mundane, externas & carnales consolatunculas, loquacitates, dissolutiones querendo & acceptando, nec cor à deo solcite conuersando. Hoc directe repugnat suæ professioni, ac promissæ morum conuersioni: Conformiter professioni contrariatur, si ex contemptu & pertinacia peccet, aut immanis a, inflexibilē, seu in corrigibilē exhibeat se. Tenetur namque ad perfectionem quotidie tendere. Hinc in libro de præceptis & dispensatiõne scilicet scribit Bernardus: Sane interest q̄ causa, q̄ affectu, q̄ intentione,

K quo

Ierem. 9.

quo præcipiente, in quoue præcepto, aliquid fiat. Ex quibus verbis elicitur, quod licet irangressio aggrauetur aut alleuietur. Specialiter quoque vitanda est religioso consuetudo agendi aliquid contra regulam aut more conuersione: Quia irrefrenata consuetudo peccandi, includit contemptum, nec simul stare videtur, conuersio morum & consuetudo ei contraria. Aduertendum est etiam diligenter, quod iterum ait Beatus pater Bernardus: Diuidenda est, inquit, in duo vniuersa hæc obseruantia regularis. Vide licet, in præcepta, & remedia. Præceptis instruumur contra peccata, remedijs restituitur & reparat post peccatum innocentia. Sic ergo professio nostra complectitur duo ista, ut dum professus in aliquo regularium mandatorum excesserit, si ad remedium quod regulare confugerit & sic conuincatur transgressor mandati: non tamen præuaricator pacti. id est, promissi. Ideo illum solum senserim fregisse votum, & violasse, propositum, qui contemnit præceptum atque remedium, hoc est peccatum, & satisfactionem ab ordine institutam. Hoc aduertant ac timeant quod suas culpas non recognoscunt humiliter, nec correptionem & castigationem suscipiunt patienter: sed se impudenter excusant, ac præsentem facilliter indignantur, & dure loquuntur: quibus grauissima instat damnatio, nisi de tantis pueris sitatibus respiciant seque condigne emendent, humiliant, desistant, & accusent.

Quam periculosum sit religiosis, non proficere in interiorum reformatione & purificatione. **Art. 7.**

Induite vos sicut electi dei, viscera misericordie, benignitatis, humilitatis, modestiam, patientiam: supportantes iniuriam, & donantes vobismet ipsis, si quis aduersus aliquem habet querelam. Quem admodum Christus in Evangelio præfatur: Cui plus datum est, plus regretur ab eo. Idcirco qui religiosus plura & aptiora habet media prædicandi in omni gratia & virtute, quam etiam plura atque maiora omnipotenti promittit, & ad sublimiora sua professio ne se obligauit: eo coram iudice summo culpabilior ac damnabilior inuenitur nisi secundum exigentiam a sua vocationis, & iuxta suam professionis tenorem præserit in interi-

or

orum suorum reformatione, in passionum & vitiorum extirpatione, in puritate interna, in omni virtute & gratia. Certum est autem, exteriores obseruantias regulares, abstinentias, ieiunia, disciplinas, filitium, duricam stratum, abiectionem vestitus, separationem a mundo & claustrum, ad interiorum reformationem, ornatum, & perfectionem principaliter ordinari. Vbi ergo manebunt ubi latebit, quo frugiet, quod diu aut multis annis fuerit in ordine: & tamen ad huc tam passioati sunt, tam proni ad iram, impatientiam, peruiam, accidiam, ac proprium sensus immutationem, sicut dum ordinem primo introierunt aut magis? Nunquid tales suis satisfaciunt votis? Non utique. Imo peruersi & stulti sunt, ac similes illis, qui nauem habent, aut scapham: nec tamen eis vtuntur, nauigando aut ascendendo. Hinc in hominibus suis loquitur Eusebius Emisenus: Videte vocationem vestram charissimi. Venire ad claustrum aut eremum, summam perfectionis exordia est: sed non perfecte in eremo viuere, summa damnatio est. Quid prodest si locus claustralis & getus, corporaliter teneatur: & quietudo in corde versetur? Quid (inquam) prodest, si in habitatio silentium sit, & in habitantibus sit vitiorum tumultus, & colluctatio passionum: si exteriora nostra serenitas teneat, & interiora tempestat? Non enim ad istum conuenimus locum, ut honoremur & nobis deseruiatur: ut rebus omnibus abudemus, & corporali quiete fruamur. Non ad securitatem, sed ad pugnam huc venimus, ut contra vitia pluemur, ut lingua gladius retidamus. id est, verba pungitiua, contentiosa, maligna, detractoria euitemus: ut non solum iniuicem non inferamus iniurias, sed nec sentiamus illatas. Specialem vero ad nostram spectat professionem, nihil in hac vita consolationis terrenae requirere, nec velle recipere bona in vita presenti: sed honores fugere, abiectione & subiectione gaudere, paupertatem amare: nec solam facultates, sed ipsas quoque cupiditates, & omnes inordinatas affectiones e cordibus extirpare, & solis necessarijs contentari. Nisi enim amor habendi fundit: eradicet e corde

Eusebius.

Col. 3.

Lucæ. 12

D. DIONYS. CARTH.

ardētiōr est in paruis, & plus torquet in minimis. Scia-
mus itaq; nihil nobis prodesse, si corpora nostra ieiū-
nijs, atque vigilijs affligamus. & mentem nostram nō
emundemus. Quid prodest afflictio corporalis, si men-
tem malitijs & nequitijs, ac linguam obrectatiōibus
aut mendacijs polluamus? Nonne omnes labores nō
siri in nihilum rediguntur? Nonne opus nostrum ves-
lut fumus & umbra euanescit? Quam magni & diu-
turni labores subito pereunt, dum bona quæ fecimus
custodire negligimus. Quapropter si exterior noster
homō religiosi laboribus exercetur, & interior ho-
mō à passionibus nō curatur: sic est ac si quis domum
faciat à foris pulchram, intus vero serpentibus & scor-
pionibus plenam. Quid prodest, quod affligis corpus
tuum, quando nihil proficit cor tuum ieiunare, & vigi-
lare, & mores non emendare, sic est, ac si quis extra & prope
vineam extirpet & colat, ipsamq; vineam desertam &
incultam relinquat, ut spinas ac tribulos germinat.
O nimis dura & defendenda cōditio, die ac nocte labora-
re, & fructum laboris non obtinere. Quid corporalia
exercitia profunt ei, quem malitia deprauat, quæ ira-
cundiæ furor exagitat, quem superbia omni gratia dei
exspoliat, quem virtutis verbis maculat lingua, quæ per-
turbant atque excecant passiones & vitia, quem pro-
teritua vincit: quem rancor exulcerat, cui pertinacia ac
vindictæ desiderium dominatur? Quid tibi prodest ha-
bitatiōis claustralis secretū aut claustra, quā tyrannico
dominatu ite regnat malicia, superat ira: quā maiore
metū tibi incurrit humanus oculus, quā diuinus, dū tu quæ
extra mūdū esse te credis, per varias passiones, vanitates
ac vitia, mūdū in te tenes inclusum: ita quod quod putas rep-
cibis tuis ac meritis mūdo posse succurrere, indigeas in-
tercessiōibus mūdi? Certū est penitentiā, quod nisi religiosa
persona discat seipsam quæ die f. agere, passiones proprias ex-
tirpare, suamque vocationem attendere: multo dete-
rior sit in claustro, quam erat aut esse valebat in secu-
lo. Vnde videmus quasdam religiosas personas, esse
in

1. Corin. 3

DE PROF. MON. Fo. 75.

inconvertibiles, inflexibiles, ac duriores, mūdanis hominibus. Studeat ergo religiosus, quædam humilior, timorator, & custoditior fieri, atque in reformatiōe interna perfectior inueniri.

De proprietatibus personatum fæminei sexus.

Art. 8.

AN non cognoscitis vosmetipsos, nisi forsan re-
probi sitis. Ad hoc quod religiosa persona stu-
deat reformare seipsam, necesse est, ut dispositi-
onem suam cognoscat. i. proprietates & inclinationes
suas naturales, aut consuetudinales, quatenus in quibus
defectuosior culpabiliorque consistit, ac promior
ad peccandum, in illis fortius instet ad reformandum
& emendandum se. Nam iuxta diuersitatem complexi-
onū, diuersæ sunt inclinatioes & pronitates ad mala.
Sanguinei namque communiter proniores sunt ad de-
lectationes, cholericus ad iram, phlegmaticus ad pigritiam
melancholicus ad tristitiam atque inuidiam. Vnde vir
sanctus Leo papa testatur: Dæmones quoque hominū
tentatores singulorum discutiunt mores, scrutantur
affectus, ventilant curas: & ibi quarunt artes nocendi
ubi viderint quæmpiam amplius occupari. Veritatem
sunt quædam proprietates, in quibus fæminæ commu-
niter conueniunt. Etenim fæminæ secundum com-
munem cursum imperfectiores & defectuosiores sunt
viris. Nihilominus quædam fæminæ sunt multum
viriles, constantes atque prudētes: partim ex naturali
sua dispositiōe, partim ex gratia studioque virtutum.
Itaque sicut Aristoteles & alij docent, mulieres ex sua
dispositiōe naturali, communiter sunt verecundæ ac
timidæ, & hoc est bonum. Quia ex naturali verecundia
ac timore, retrahuntur & abstinēt à multis excessibus
Quædam tamen sunt inuerecundæ, & male audaces
quæ solēt multa & magna peccata incidere, & difficul-
ter corrigibiles eē. Insuper mulieres communiter sunt
ex naturali dispositione pusillanimes & cupidæ hono-
ris, & non bene sciunt secreta celare. Idcirco cōsultur

2. Cori. 13

Leo papa

uiris vt secreta sua nõ reuelēt vxoribus suis: Dñe em̄ cõ
ueniūt, solent sibi inuicem reuelare secreta maritoꝝ
suor̄. Fœminæ q̄que communiter sunt molles corde
& multum compassiuæ ac p̄næ ad sctum: & ista sunt
bona. Communiter q̄que nõ sunt ita superbæ & duræ
vt viri: idcirco ad deuotiõem solent esse magis disposi
tæ, quã sunt viri. Vnde in antiphona dixit Gregorius:
Intercede, p̄ deuoto fœmineo sexu. Præterea commu
niter sunt debiliores in ratiõẽ, q̄ viri: & nisi p̄ gratiam
ac virtutes iuuentur, multum sequuntur suas passiones
& inclinationes. Ex q̄ vltra cõsequitur q̄ non bene ne
que faciliter sciunt se frangere, nisi gratia auxiliante.
Et quales sunt, tales sunt valde: q̄ si ex naturali dispo
sitione sunt piæ compassiuæ atq; flexibiles, tunc sunt
nimis piæ & compassiuæ ac flexibiles. Si autem ex na
turali dispositiõẽ sint duræ, p̄teruæ, ac pertinaces, ira
cundæ & cõtentiõsæ: tunc sunt valde duræ, proteruæ
immãsiuæ, iracundæ, litigiosæ, p̄teruæ, turbulentiæ.
Ideo in Ecclesi. scriptũ est: Non est caput nequius sup
caput colubri, & nõ est ira sup iram mulieris. Cõmo
rari leõi & draconĩ placebit magis, q̄ habitare cũ mulie
rene q̄. Omnis plaga, tristitia cordis, & ois nequitia, ne
q̄tia mulieris. Hinc Salomon dixit: Tecta iugiter p̄sili
lãtia, & mulier mala comparãtur. Et sicut in libris sa
pientialibus, mulier bona excellẽter laudatur: ita in li
bris illis mulier mala vehemẽtissime vitupatur. In sup
mulieres ex naturali dispositiõẽ communiter sunt in
stabile mēte, & p̄næ ad fabulãdum: atq; ad ea q̄ ipsis
p̄hibentur, magis affici solent. Sicq; suæ reformatiõĩ
& bonæ informatiõĩ, multæ earũ difficillime acq̄scũt.
Hæc de naturalibus p̄prietatibus fœminarum breui
ter tãgo, nõ qd omnes sint tales: Sed q̄ communiter
tales sunt. Et quis ex naturali dispositiõẽ tales existãt
tamẽ auxilio gratiæ dei, studioq; virtutũ, possunt esse
valde virtuõsæ ac sapiẽtes: sicut & multæ earum sunt.
Attamẽ q̄dam earũ etiã in medio deuotay & sanctay
congregatiõum, nõ satis efficaciter p̄ sui emendatiõẽ

labo

laborant: sed in præactis proprietatibus prauis ac
pessimis perseuerant, ac instar luparum atque vrsarum
conforores suas deuotas ac piãs inquietant, &
grauant: imo & superioribus suis rebelles sunt. Hæc
dico in generali, quatenus vnaquæque diligenter se
ipsam consideret, veraciterque agnoscat, humiliet,
& emendet. Hinc gloriosus expertissimusque H I E
R O N Y M V S in regula sua, quam monialibus
deuotis & sanctis scripsit, interdum alloquitur eas du
rissime, & præactas earum proprietates defectuosas
acriter tangit, atque vituperat, dicens: Debilis est ni
mium sexus, quem geritis, & fragilis ac mobilis, si suo
relinquatur arbitrio. Et si virtuosus sit animus, tar
men nisi regatur ac dirigatur continuẽ, cito dẽscit
a sancto proposito, sicut in Eua hoc patuit. Profecto
nihil virtutum in vobis foret durabile, si vos ipsæ tan
tum de vobis ipsis curam ac regimen haberetis. Proh
dolor infelix conditio sexus vestri. Sanctior mulier
vltra quã dici liceat, si viro adhæreat: quantum
cunque spiritali instinctu, inclinatur tandem ad
nephãs, si in viro virtus deficiat. Hinc rursus sanc
ctus affirmat H I E R O N Y M V S. Infortuna
tissimum genus mulierum, hãmõ capiuntur vt pisces.
Ad macellum conducuntur, vt bestię. Proteru
uæ nimium fœminæ, sictitia cupiunt, subornata ver
ba depokunt, exquirunt mendacia, fabulas non fã
stidiunt. Hæc & consimilia multa beatus tangit Hie
ronymus, quatenus moniales suam imperfectiõẽ
nem aduertant, atque in quibus se emendare ac refre
nare indigent ac tenentur, prudenter p̄pendant:
seque in prædictis vincere semper nitantur.

¶ Quod vnaquæque religiosa persona, tanto sã
licitior ac feruentior esse debet, vt cohabitantes sibi
ædificet, & nullatenus scandalizet: quanto maior
est congregatio in qua manet.

¶ Art. 9.

k 4 Qui

Grego.

Eccle. 25

Prou. 19.

Hiero.

Gene.

Hiero.

Matth. 18

D. DION. CARTV.

Quifcandalizauerit vnum ex his pusillis, qui in me credunt, expedit ei, vt suspēdatur mōla afinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Vt homini per quem scandalū venit. Hac sunt verba dei & Saluatoris ac iudicis nostri Iesu Christi. In quibus v̄bis horribiliter valde loquitur contra eos, qui non metuūt suos proximos scandalizare hoc est, verbo aut factō minus recto occasiōem peccābi praestare. Porro pusilli vocantur, homines bonā voluntatis, sed imperfecti atque ad peccandum procliuēs: qui tamen peccare solent potius ex ignorantia vel infirmitate. i. vehementia passionis: quam ex proposito, ac certa malitia. Perfecti autem non scandalizantur facilliter, sed peccantibus & scandalizantibus compatiuntur, & orant pro ipsis, eosque increpant & informant. Pusillorum vero scandalizatio est maxime praecauēda, cum sit contra dei honorem, & proximorum salutem: ac duplex sit scandalizantis transgressio atque peditio. Denique si ita damnabile, periculosum & enorme est, vnū scādalizare pusillum, vt ex praesentis Christi verbis ostensum est: quā mens concipere, quā lingua possit exprimere, quā vitiosum sit, totā communitatem aut multos pusillos scandalizare, inquietare, turbare: & eos qui iusti ac perfecti sunt, prauitate propria contristare: cum per Ezechie prophetam dominus inter grauissima ludaeorū peccata computet, quod iusti contristauerunt: Mōrere (inquiens) fecistis cor iusti, quem ego non contristauī: Audi o religiose, quid precipuus religiosorum doctor sanctus dicat Bernardus: An non grauiorem persecutionem videtur tibi Christus pati ab eo qui suggestionē maligna, exemplo pernicioso, scādali occasione, auertit ab eo animas quas sanguine suo redemit: quā a Iudaeo, qui sanguinem ipsum fudit? Certe religiosus, qui hoc verbum non ex pauescit, spiritaliter viuere non videtur. Nā vt rursus fatetur Bernardus: Saluatori animarum, non potest grauior persecutio fieri: quā vt animā auertantur

Eze. 13.

DE PROF. MON. Fo. 77

ab eo, aut a spiritali impediuntur profectu. Præterea sicut Sanctus asserit Augustinus, qui in cōspectu aliorū male agit, quantum in ipso est, eos spiritaliter perimit a quibus cōspicitur. Imo, vt beatus Gregorius p̄testatur, qui coram alijs scādala seminat, tot & tantis condemnationibus dignus est, a quot & quantis videtur. Tenetur ergo religiosus, proximis suis exemplaris cōsistere, sicut iussit Saluator, dicendo: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videātur opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est. Hoc autē impletur, quando apparet misericordia in effectu, benignitas in vultu, humilitas in habitu, modestia in cōhabitatione, patientia in tribulatione. Quantis enim exempla verā humilitatis, charitatis, & aliarum virtutum præberis: pro tantis & cum tantis aeterna p̄mia possidebis. Ideo ait Bernardus: Nullum cōsiliū melius arbitror, quam vt exemplo tuo doceas, p̄ximum quæ oporteat, & quæ non oporteat fieri: puocans eum ad meliora, nō verbo tantum, sed opere & veritate. Nempe vt asserit Leo papa: Validiora sunt exempla. i. exemplaria seu edificatoria opera, quam verba. Et plenius est opere docere, quā voce. Hinc innotescit, quod religiosus tanto maiorem gloriam promeretur, quanto inter plures exemplariter conuersatur. Tanto quoque grauiorem damnationem incurrit, quanto inter plures peruerse & scādaloſe se habet. Idcirco qui in medio congregatiōis versatur, cum summa sollicitudine studeat exemplaris esse, in verbis & factis: & tanquam angelus pacis satagat de domo dei scādala tollere. De hac materia, notabiliter loquitur in suis sermonibus Eusebius Emisenus: Si bene perspiciamus, non solum solitudo ista. i. locus monasterij, constringit & obligat nos ad cōuersandum perfecte: sed cōgregatiōis etiam multitudo. Nam sicut preciosum atque p̄cipuum est in medio multorū bene agere, plurimos ad p̄fectum exemplo boni operis excitare: ita periculosum & pernitiosum est, negligentius tepidiusque agendo, multorū

Augusti. Grego.

Matth. 5.

Bernar.

Leo papa.

Matth. 13

Eusebius.

deuotionē impedire multos animas deprauare. Hoc autē cur dico? Quia (quod peius est) facilius inuenimus, quae ea quae deteriora sunt, quam qui meliora sectentur. Itaque qui inter multos vitam agere statuerunt, cum grati fructu sunt diligentes, aut cum grati periculo negligētes. Unde felix est illa anima, quae dum bene in cōgregatiōe versatur, multos gaudiū est: & plurimi ex ea edificatur, aut illustrat. Itaque si in cōgregatiōe positus religiosus, obedientiam tenuit, si parietem humilemque se praebuit, quātos edificauit, tātos & fecerit autē: & quātum bonū ex se proximis commēdauit, tātum in sua lucra conuertit. Si vero per inobediētiam vel superbiam, alios ad peccandum induxit: quātos destruxit, de tātis periculum damnatiōis incurrit: & peccatū quod ab eo semel processit, ad ipsum multipliciter redundauit. Quamobrē sicut ille valde admirandus est atque laudandus, cuius curus multos profectus est: ita ille merito lugendus est cuius vita multos ruina est. Itaque in medio multos positi, ea quae ad aedificatiōem pertinent agere studeamus, ne vitia nostra aliorum virtutibus nocent, ne aliorum feruorem tepor noster debilitet, ne aliorum patientiam nostra iracundia violet, ne aliorum humilitatem superbia nostra deprauet, ne alios ardētes lampades extinguamus, si nostras illuminare negligimus. Et quidem stultae illae virgines, quae tumlibet stultae, non tamē lampades alienas extinguere, sed suas illuminare cupiebant. Ad istarum ergo virginum similitudinē si alicui nostrum deest pinguis gratia humilitatis, si fidei ignis, si flamma feruoris, si oleum charitatis, si lumē discretiōnis: veniat ad eos, quos in his bonis magis abundare perspexerit, & gratiā proximi sui in se, non auferēdo, sed imitando, transfundat: & bona possessiōis alienae sine dāno, imo cum lucro possessōris, inuadat. Benedicte deo illa anima, cuius humilitas, alterius cōfundit superbiam, cuius patientia, proximi extinguit iracundiam, cuius obedientia, pigritiā alterius tacite increpat, cuius feruor inertiam alieni teporis exuscitat, qui

Matth. 25

ocul

oculum cordis proximi sui turbatum per ira, verbo cōsolationis & aedificationis illuminat. Melior est hic, quam qui proximum suum ab alio contristatum aut tentatum, multiloquio suo adiuuat ad ruinam. Itaque caueat unusquisque, ne sit alteri occasio perditiois, aut detrimenti sed profectus, ac maioris salutis.

De perpetua continētia, quae est tertium pūctū in praefata professione contētum. ¶ Art. 10.

Quam pulchra est casta generatio cum claritate. Vitia carnis, delectationesque tactus, mentem hominis vehementissime caecant, hominem quoque vilificat, ac bestiis reddunt consimilem: Ideo religiosi castitatē perpetuā sponso permittunt caelesti. Est autē castitas ista virtus moralis, concupiscentias & voluptates carnis refrenās, ac auferēs. Ideo quicquid huic castitati cōtrariatur monasticę professioni repugnat, & morale peccatū est: imo & fractio voti in religiosa persona. Porro castitati huic cōtrariat, nō solum cōmixtiō viri & fornicis, sed etiā cōsensus in delectationē Toris ergo violat religiosus suā professionē, quies plene cōsentit in delectationē obscenā, aut in opus venerē: & maxime si (quod absit) ad cōmixtiōnem ruar carnalē. Promisit enim castitatē, quae virtus est, quae non solum cauet ab opere: sed ipsam quoque concupiscentiā reprimat, & vitiosam delectationē contemnit. Tu ergo o monialis cōsecrata, & oblata altissimo, desponsata vni genito dei, coniuncta per fidē & charitatē, professionēque monasticā sponso caelesti, dignitatē tuā grata ac humili mēte aduerte. Noli vilificare teipsum. Nequaquam alienū appetas, aut aspicias amatorē. Oculos cordis sige in sponso supno. Oculo corporali nō optes aspicerē, quod nō licet tibi appetere. Si fecerit aliquid imaginatio, cogitatio ve imūda, occurrerit tibi: mox atque celerrime auerte te inde, & ad caelestis sponsi cōtēplationē te erige. Passiōne ipsius diligētissime cum p̄cordiali dilectiōe & cōpassiōe, stabiliter intuere. Nouissima tua attēde, deū iuoca, lauda, amplectere. Nullū locū, nullā morā, tribue in te cogitatiōi imūde, inclinatiōi vilis.

Sap. 3.

Noli

D. DION. CARTH.

Noli vix cogitare aut amare, vt vix sed vt hominem
 Obliviscere sexum: Familiaritatem cum viro, secreta
 colloquia, periculosum amorem sensualem, profus
 deuita. Nihil periculosius mulieri, quam vir, & viro q̄
 mulier. Denique castitatem cōseruant refrenatio sen-
 suum exteriorum, occupatio bona, studium scriptura-
 rum, sobrietas, asperitas lecti ac vestii, oratio, domi-
 nicæ passionis memoria, consideratio districtiōis di-
 uini iudicij, & infernalium tormentorum grauissimo-
 rum, quæ in continentibus sunt parata, euitatio occasi-
 onum & opportunitatū peccandi: vt pote loci & tem-
 poris, ac personæ, raritasq; sermonis. Hinc intra clau-
 suram, & ad facialem intuitum monialium, viri non
 admittantur, nec ad colloquium, nisi per fenestram
 velo obtectā: pro vt in regula sua sc̄tus scribit Hierō.
 in qua de ista materia, cōscripsit multa salubria. Præ-
 rea castitati ac virginitati humilitas firma semper ad-
 denda est, timor & verecundia. Nec enim castitas sine
 his placet. O quāta est dignitas virginis monialis, quæ
 casta est mente & corpore, humilis & pudica: timorata
 ac taciturna, in sancta dilectione sponsi cœlestis fixa &
 feruida, atque custodiæ sui cordis indefinenter inueta
 Ideo ait scriptura: Gratia super gratiam, mulier sanc-
 ta & pudorata ac tacita.

De voluntaria paupertate, quam profitentur re-
 ligiosi.

Art. 11.

Math. 8

Lucæ 9

Vlipes foueas habent, & volucres cœli nidos: fili-
 us aut̄ hominis non habet, vbi caput suum recti-
 net. Hæc verba loquutus est de seipso, sponsus
 cœlestis dominus Iesus Christus. Qui cum diues esset,
 p̄pter nos paup factus est, vt eius inopia diuites esse-
 mus. i. merito suæ paupertatis, spirituali opulentiā gra-
 tiæ ac virtutum, atque donorum spiritus sancti adim-
 pleamur. Hanc paupertatem filij dei, cupientes aliqua-
 liter imitari religiosæ personæ, paupertatem promit-
 tunt, prout paupertas est virtus per quam temporalia
 contemnuntur amore sponsi cœlestis: ita q̄ de eis nil
 pro

proprium possidetur, neque appetitur. Ideo quiescunt
 que persona religiosa aliquid proprium cupit habere
 aut habet, aut aliquo proprio vitur: toties professio-
 nem suam transgreditur, & valde mortaliter peccat. S̄
 autem tentetur de habendo aliquid proprium, nec sa-
 tis cito viriliterq; resistat tali tentationi, quamuis nō
 consentiat plene: venialiter peccat, quemadmodum
 si tentetur de vitio aut concupiscentia carnis. Itaque
 parum est, imo & religioso nil prodest, terrenas opes,
 & propria cuncta relinquere: nisi mētem suam expur-
 get ab omni cupiditate & inordinato affectu, circa ter-
 rena & temporalia bona, nec quicquam de tempora-
 libus cupiat, tāquam proprium possidere: imo nec in
 communi, nisi in quantum vile aut necessarium est, p̄
 moderata & sobria corporis sustentatione, vt aprius
 sit ad religiosa dei obsequia: iuxta illud Apostoli. Ha-
 bentes victum, & quibus tegamur, his contenti simus.
 Hinc ait Eusebius: Hunc modum sibi specialiter impo-
 nere debet religiosus, vt tm̄ habeat, quantum necessi-
 tas postulat: non quantum cupiditas cōcupiscit. Etenim
 nisi ex corde pauper sis & affectu, paupertas tua non
 virtus, sed miseria iudicanda est. In hac re quædam re-
 ligiosæ personæ valde insipienter ac culpabiliter ha-
 bent se, quæ licet nil proprium habēt, nec cupiant: ve-
 runtamen in his quæ earum vsui conceduntur, non so-
 la necessaria prouisione contentæ sunt: sed aliqua cur-
 siosa atque superflua petunt, procurant, & amant: &
 circa ea tam immoderate afficiuntur, vt confratribus
 aut consorioribus suis ea vix velint ad modicum tem-
 pus concedere: nec sine turbatione, murmuratione, &
 indignatione, patiantur ea sibi a superioribus suis au-
 ferri. Quod periculosum est, & vitio proprietatis val-
 de propinquum, prout magni patres Cassianus, & Clu-
 macus contestantur. Et quoniam corda sua ab inor-
 dinatis affectibus circa terrēna, nō satis purificant: id-
 circo interdum p̄ amissionem, ablationem, aut deteriora-
 tionem villi reijcunt eis ad vsum cōcessarum, tā impatiētes
 &

Hierō.

Eccle. 26

1. Timō. 6

Eusebius.

& turbulētā redditur: vt hōēs seculares p magnis dā
 nis, vix tantū tristētur, aut p̄turbentur. Qui vt aclum
 est, nisi amor desideriumq; habendi terrena, plene &
 integre extirpēt de corde, ipsa inordinata affectio ar
 dentior est in paruis, & plus vexat & inquietat in mi
 nimis. Tales p̄sonae paup; aut nihil in religione p̄ficiūt
 sed manent in passionibus & fecibus ac puerilitatibus
 suis. Aduertat & ponderet religiosus, quod doctor ille
 famosus dominus Guilielmus Antiochensis ait in
 summa sua: Tenuitas victus & vestit^o, ita sunt de essen
 tia religionis, qd sup ea non cadit dispensatio. Cur er
 go religiosi emunt, q̄runt, & pcurant sup sua, nec ne
 cessarijs sunt cōtēti: sed agrum agro, domum domui,
 possessionem possessioni coniungunt, nō sine grandi
 scādalo & obloquutiōe pusilloꝝ, & secularium homi
 num: cum tamen religiosi maxime teneātur esse om
 nib^o exēplares. Atq; vt sanctus affirmat Hiero. quicqd
 vitari potest salua triplici veritate, & pote veritate do
 ctrina, veritate vitæ, & veritate iustitiæ, hoc vitādum
 est etiā a secularib^o: quātomagis a religiosis, p̄pter vit
 tāda scādala pusilloꝝ: Certe vt aserit Cassianus, cup
 piditas aut auaritia a religiosis p̄sonis in exordio con
 uersionis eoz, faciliter vincitur, ac vitatur. Sed si ruz
 sus cōperint cupiditatē admittere, sunt cupidi nimis,
 ac difficillime a cupiditate purgātur: imo multis secu
 laribus sūt auariores: qd est vehementer detestabile,
 ac defendendum. Insup sunt quidam religiosi, votum sue
 paupertatis non satis pensantes, quibus si a superiori
 bus suis nō ministretur de cibo, potu, vestitu, aut cons
 similibus ad voluntatem eorum, mox indignātur, ob
 loquūtur ac murmurāt. Sicut de impijs in Psalmo cā
 tatur: Si vero non fuerint saturati, & murmurabunt.
 Imo nōnulli qui in domib^o suorum parētū, vix tenuē
 alimoniam habuissent, iam in claustrō abundantiam que
 runt. Attendat ergo religiosus cur terrena reliquerit
 nec p̄prium habeat: quatenus cor suum a varijs distra
 ctionibus, curis & affectiōibus liberatum & ereptū, in
 deo

Guiliel.
Antist.

Hierō.

Cassia.

Psal. 58

deo suo totaliter occupetur, accendatur, stabilatur,
 & quietetur: atque hoc indefesse conetur. Sicque curio
 sa, superflua, delicata & carnalia, spernet.

¶ De vera & sancta obediētia, ad religiosos spectāte

¶ Art. 12.

Melior est obediētia q̄ victima: & auscultare
 magis, q̄ offerre adipē arietū: qm̄ q̄si peccatū
 hariolādī est, repugnare: & q̄si scelus idolo
 latria, nolle acq̄scere. Hęc sunt yba Samuelis, p̄phe
 tæ. Si ergo inobediētia, tam enorme peccatum est in
 vnoquoq; credētium: q̄tomagis in religiosis, q̄ altissima
 mo & eius vicarijs obediētiā solenniter promisē
 runt: Porro obediētia virtus est castitate & paupertate
 et p̄stantior, & obediētiæ votum alijs duobus vo
 tis est dignius atq; sublimius. Quia per obediētiā
 offert & subiicit religiosus deo & eius vices gerētī seip
 sum, sc̄s, p̄prium voluntatem, & intellectum. Est enī
 obediētia virtus, per q̄ homo sponte subdit seipsum
 superiorū suorum p̄ceptis, & primum deo: deinde
 vices eius gerentibus propter deum. Debetq; obediē
 tia ista ex charitate exhiberi ac fieri, quemadmodum
 beatissimus princeps apostolorum loquutus est, dicēs
 Castificantes animas vestras in obediētia charitatis.

1. Reg. 17

1. Pet. 1

1. Thess. 5.

Heb. 12

vt

vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes. Hoc enim expedit vobis. Itaque religioſus obedire tenetur ſuo ſuperiori ex promptitudine cordis: & ſuam voluntatem ſubijcere voluntati ſpiritualis patris aut matris. Et non ſolum propriam voluntatem, ſed & iudicium proprii intellectus debet ſubijcere iudicio præſidentis, ne ſit immaniſſius, aut pertinax. Idcirco conari non debet ad hoc, vt voluntatem ſuperioris retorqueat, & inſeſtat ad acquieſcendum ſuæ voluntati, vel vt id ſibi iniungatur à præſidente, ad quod ipſe magis efficitur: imo hæc obedientiæ contrariantur, prout ſanctus Baſilius in regula ſua, & alij ſancti patres teſtantur. Hinc quotieſcunq; religioſa perſona, præcepto ſui ſuperioris non obedit ſpontaneæ propter deum, aut propoſitum firmum ſeu deliberatum habet non obediendi, ſi ſibi aliquid præcipitur, propriæ voluntati cõtrarium, vel ſuperiorem ſuum importune iniuſtè & irrationabiliter trahit aut trahere nititur, ad acquieſcendum ſuæ voluntati: toties contra votum obedientiæ agit, & valde mortaliter peccat. Dicitur autem voluntas propria quæ ſic eſt volentis, quod non eſt dei, nec ordinis, id eſt, nec voluntati dei, nec ordinis eſt cõformis. Porro ſi religioſus ſuperiori ſuo obediat, non tamen tam libenter & prompte vt decet, & regula docet, peccatum eſt veniale. Similiter ſi tenetur de peccato inobedientiæ, nec reſiſtat ſatis cito ac fortiter: non tamen plene contentiatur, aut voluntatem ſuperioris ſui nitatur inſectere ad acquieſcendum ſuæ voluntati, aliquantuliter importune: non tamen inflexibiliter aut incorrigibiliter, peccat in hoc venialiter tantum, niſi forſan conſuetudinem habeat ita agendi. Itaque religioſus voluntatem ſuam & intellectum, quos ſolenniter vovit conſecrauit, ac obtulit creatori: nequaquam ſibi reſumat, retrahat, aut uſurpet, ne fiat ſacrilegus. I. abutens re ſacra, videlicet voluntate ſua & intellectu, cõſecratis oblatiſq; deo. Alioquin ſpirituale furtiſſimum & rapinam committeret. Obediat quoq; ſuo ſuperiori,

non

non quia ſibi placet & conuenit, quod ei iniungitur: ſed quia ſic placet ſuperiori, cuius voluntati, ſuam cõformare voluntatem tenetur. Poſtremo ad obediendū promptiſſime, inducere debet omnem religioſum, imo & omnem Chriſtianū: quod ait Apoſt. Omnis anima poſteſtatibus ſublimeribus ſubdita ſit: Non eſt enim poſteſtas, niſi à deo. Quæ autem à deo ſunt, ordinata ſunt: Itaque qui reſiſtit poſteſtati, dei ordinationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt. Hinc quoque ſpiritus ſanctus per Moſen eſt loquutus: Anima quæ per ſuperbiam aliquid commiſerit, quæ aduerſus dominum rebellis fuit, peribit de populo ſuo.

Roma. 13

Num. 15

Quam feruide & frequenter, ſancti patres exhortati ſunt religioſos, ad obediendū libenter ac prompte.

¶ Art. 13.

Descendi de cælo, nõ vt faciam voluntatē meā ſed voluntatem eius qui miſit me. Hæc ſunt verba filij dei. Religioſa ergo perſonæ, quarum eſt Chriſtum perfectius ac ſpecialius imitari, quæ ſecularium hominum: neququam inniti debent immorari aut adherere, proprijs cõſilijs, proprijs iudicijs, aut volūtatibus, proprijs, cõtra doctrinam & iuſſionem ſuperiorum ſuorum: regulariter conuertantur: ſed ſeipſos in cunctis humiliare, ſubijcere, frægere, omnemq; ſingularitatem ac p̄tinatiam euitare, ne eis conueniat, quod ait ſanctus Iudas Apoſt. Hi ſunt, qui ſeſe regrāt ſemeipſos, animales, ſpiritu nõ habentes. Itaque beatiffimi patres, ſcientes vniuerſos labores, & obſeruantias religioſorum, ſine obedientia, nõ ſolum non habere beatam mercedem, ſed etiam ſempiternam adipiſci dænationem, ſpecialiſſime ac ſeruentiſſime exhortati ſunt cunctos religioſos ad obediendum prompte in omnibus. Hinc etenim glorioſus Hierony. ait in regula ſua. Horror, admõeo, & exoro vos chariſſimæ, ac dilectiſſimæ filiæ, quæ iam mortuæ & ſepultæ eſtis cum Chriſto, quæ iam carne & omni gloria eius contempta, ad nouitatē vitæ ſpiritus eſtis reuocata, vt tanq̄ peregrinas

Iohan. 6.

Iudas.

Hieron.

Coloſſ. 3

L &

1. Pet. 1

Aduenas abſtineatis vos à carnalibus deſiderijs, que militat aduerſus animam, ſubiicientes vos in omni obediētia, & timore, & reuerentia præpoſitæ matri veſtræ, vt iam omnino nil liceat velle, aut nolle, aliter quàm abbatiffima ſeu mater domus mandauerit, nihil graue aut importabile videatur, quamuis iuſſum nõ conſideret, propriæ voluntati. Vere obediēs, & qui pro Chriſto caret omni voluntatis ſuæ arbitrio, nihil nouit diſſimulare, nihil iniuſtum. Memento chariſſimæ quæ in religionis ingreſſu, omnem volendi aut nolendi licentiã ac libertatem, pro Chriſto dimiſiſtis, & abnegatiſtis, niſi quæ Chriſtus ordinaret de vobis, per gerentes vices ipſius. Obeditis namque certiffime Chriſto, cum obeditis præpoſitæ matri. Tuncque ſponſo cœleſti magis gratæ, magis eſtis placentes, citiusque meremini duci ad thalamum eius ſuper num, vt cum omni iucunditate aſtringamini beatiſſimis atque mûdiſſimis eius amplexibus, dum ſtudetis obedire eius mādatis, in ſua vicaria. Honor enim vicarij redundat ad dominum. A Emulationi ſemper in hac de æmulatione, vt certatim adiuuicem vna conetur aliam excedere in obedientia. Non eſt monaſterium, nõ religioſi, nec moniales: vbi ſubditis deſt obedientia erga prælatum. Deſtructio corꝑus expoſitum eſt, dum membra diſcordant à capite. Hinc rufus ait Hiero. Nondum viuut deo, nõdum attingit ſemitas religioſis ac Chriſti monialis, quæ nõ eſſicit ita ſimpli: & pura, vt quicquid ſibi mādatum fuerit pro præpoſitam matrem, putet angelico ore trãſmiſiſſum. O quã aduertendum ac metuendum eſt verbum hoc monia libus vniuerſis. Nam denuo, præſtat Hierony. O quã felix & abũdãſ gratia eſt obediētia; ſumma vultum cauſa. Nam ſimplici greſſu, hominem ducit ad Chriſtum: & mēs nõ ſolum excuſatur à reddēda ratione, pro ſubditis, ſed nec etiã obligat reddere de ſeiſpa. O ſumma libertas, qua obtēta vix poſſit homo peccare. Præterea ſanctus Bened. ſcribit in regula ſua: Primus militatiæ gradus eſt, obediētia abſque mora, quæ conuenit

Idem.

Idem.

Bened.

veris religioſis: qui mox vt aliquid iuſſum fuerit aſſeſſe perſore, ſine mora obediunt, ac ſi diuinitus imperet: qui relinquentes quæ ſua ſunt, & voluntatem propriam deſerentes, mox ex occupatis manibus, & quod agebant, impediunt relinquentes, vicino obediētia pede iubētis vocem factis ſequitur. Obedientia namque acceptabilis erit deo, & dulcis hominibus: ſi quod iubetur, fiat & impleatur, non trepide, nõ tarde, nõ tepide, neque cum murmure, nec cum reſponſione nolentis. Nam obedientia quæ ſuperioribus exhibetur, deo offertur, quæ ſuis vicarijs loquitur: Qui vos audit, me audit. Ideo bono animo eam exhibere oportet. Si em̄ malo animo, aut cum murmuratiõe obediatur ſubditis, & ſi impleatur iuſſionem: tamẽ acceptum deo nõ erit, quia cor reſpicit murmurãtis. Et pro tali facto nullam conſequitur gratiã imo murmurãtium poenam meretur. Inſup Eufebius Emiſſenus fatetur: Omnia detrimēta animæ ex inobediētia vitio oriuntur. Obedientes autem & humiles, multas tribulationes atque labores æquanimiter ſuſtinent & in ſuum profeſſum conuertunt. Sciendum eſt enim, quod quanto humiliores & obediētiore fuerimus, tanto iugum domini ſuper nos leuius ac dulcius ſentiemus. Quanto obediētiore fuerimus patribus & ſuperioribus noſtris, in tantum deus obediatur orationibus noſtris. Videamus quam acceptabilia ſint deo opera vel ieiunia eorum, qui potius obſequantur voluntatibus ſuis, quàm ſuperiorum ſuorum. Clamãt illi: Quare ieiunauim⁹, & neſciſti, i. nõ ap. p. baſtic humiliauimus animas noſtras, & non aſpexiſti? Ad quod de⁹ reſpōdet: Quia in diebus ieiunioꝝ veſtroꝝ, inuenitur voluntas veſtra. i. propriã facitis voluntatē. Videmus propter inobediētiam opera animarum nõ reſpici, ieiunia nõ acceptari, vota nõ ſuſcipi. Idcirco nos potius ſectemur mādata illius, qui ad hoc ad nos de cœlo deſcēdit, vt non ſolum redimeret nos precio ſuæ mortis: ſed etiã ædificaret exẽplo conuerſatiõis, & cum illo dicamus: Ego non veni facere voluntatē meã,

Lucæ. 10.

Eufebius.

Iſai. 53

Eodem.

Iohan. 6.

sed voluntatem eius qui misit me patris. Ire autē post
 propterea voluntates, tam punitivum est, ut hoc dñs iratus
 pro peccati irroget dicens: Dimisi eos scelerum de
 sideria cordis eorum. Quamobrem q̄ vult opera sua
 esse tuta & recta in conspectu dei, nihil obedientiæ præ
 ferat, nihil penitus ante ponat, siue iunior siue senior
 imo quo senior est, eo ædificatiōi & pfectiōi plus stude
 at, nullum sibi faciat finem proficiendi. Deniq; his cōs
 sonat, qd̄ sanctus ait Bernardus: O quā pauci inveni
 untur in hac pfectæ obedientiæ forma, qui ita pfecte
 suam abijciāt voluntatē, ut omni hora requirant nō
 qd̄ ipsi, sed qd̄ dominus vult: dicētes cū Paulo Apōsto.
 Domine quid me vis facere? Multorū pusillanimitas
 & pueritas hodie exigit, ut ab eis q̄ri oporteat: Quid
 vis faciam tibi? Nō ipsi quærunt, domine quid me vis
 facere? Considerare necesse habet vicarius Christi, qd̄
 sibi præcipi velint: non ipsi considerāt, quæ sit præcep
 toris voluntas. Discernunt & dijudicant, eligentes, in
 quibus obediunt imperanti: imo in quibus præceptorē
 suum necesse sit obedire voluntati eorū. Non est eorū
 obedientia plena, non in omnibus parati sunt obseq̄.
 Non per omnia sequi proposuerunt eum, qui non sur
 am, sed patris venit facere voluntatem. Hinc iteꝛ loq̄
 tur sanctus Berna. Quicūq; aperte, vel occulte sarapit,
 ut id qd̄ ipse in sua habet voluntate, hoc ei spiritalis
 pater iniungat: ipse se seducit, si sibi de obedientia blā
 diatur. Neq; em̄ in illa re ipse obedit prælato, sed mag
 is prælatus ei. Quod si quis obediatur quidem ad oculū
 murmuret autem in corde, falsa est obedientia. Sola
 etenim charitas est, quæ obedientiam gratam facit, &
 acceptabilē deo: verus obediēs, dat suum velle & nolle.
 Hinc dicit beatus Grego. Obedientia non feruli metu
 sed charitatis affectu seruanda est: non formidine pec
 næ, sed amore iustitiæ. Religiosus ergo nō se excuset
 ab adimpletiōe eius qd̄ sibi iniūgit superior, quasi me
 lius aut sublimius quid acturus: quia ut ait Bernardus
 Nec studium bonæ actionis, nec quiete contemplatiōis,

acc

nec lachryma contritionis extra obedientiam placeat
 deo. Qui iterum præstat: Verus obediens mandatū
 non procrastinat, sed statim parat aures auditui: in
 quam voci, pedes itineri, manus operi: seq; totum col
 ligitur, ut mandatum impleat præsentis.

¶ De varijs causis & moriis, quæ oēm religiosam
 personam inducere debent, ad fortē impletionem vo
 ti obedientiæ, & aliorū, quæ in sua professione ac regu
 la continentur. ¶ Art. 14.

¶ Quæcumq; vouit, reddam domino pro salute.
 Ad indefessam atq; idoneam impletionem
 suæ p̄fessionis, inducere debet quemlibet re
 ligiosum ipsa obligatio per maxima suæ solennis pro
 missionis, q̄ fecit altissimo: quæ maior ac fortior est,
 q̄ obligatio iuramenti, ut dictum est. Videmus autē qd̄
 etiam homines seculares, ruteri, & militares ac bella
 tores, & qui deum non metunt, in tantum abhorret
 violationem suæ p̄missionis ac iuramenti, p̄pter vi
 tadam humanam diffamiam: ut cum capti fuerint &
 sub iuramento seu p̄missiōe redeundi infra tempus
 taxatum dimissi fuerint, reuertantur: quamuis sciāt se
 diro carceri mancipiādos, aut aliter puniēdos, vel etiā
 occidendos. Quanto magis satagere debet religiosus,
 ut ea quæ deo vouit aut iurauit, fideliter in dilateq; im
 pleat: ne coram omnipotēte & omnibus sanctis eius in
 ueniatur & sit perfidus, diffamis, damnabilis: Secundo
 ad hoc incitare debet religiosum ineffabilis magnitudo
 atq; enormitas peccati, qd̄ in transgressiōe p̄fessi
 ois cōsistit, qd̄ p̄iurio grauius est. Ideo ne religiosus tā
 abominabilis, vilis, & impius, coram deo reddat, de
 bet incessabilem diligentiam adhibere, ut p̄fessiōem
 suam p̄soluat. Tertio ad hoc religiosus debet induci,
 ex consideratione & horrore æternalium tormentorū
 acerbissimorum, quæ violatoribus suarum p̄fessionū
 infliguntur: q̄ p̄ cæteris in inferno tāto acrius intolerabi
 liusq; torquetur, quāto eorū scelera sunt enormiora.
 Similiter cōsideratio & p̄uor rigorosissimi iudicii dei

Ionæ. 2.

Psal. 30

Bern.

Actu. 9.

Thom.

Grego.

eis imminentiſ, qui ſua vota tranſgrediuntur, ad executionem votorum virilem accendere debet omnem religioſum. O quali vultu aſpiciet ſponſus cœleſtiſ iudex ſupremus, animas religioſoꝝ, præſertim monaſtialium, q̄ ſibi fidelitatem nō ſeruauerunt: ſed cū dæmonibus ſpiritualiter fornicatæ ſunt, aut corporaliter q̄q̄ cū amatoribus alienis. Quarto ad hoc, puocare debet, contemplatio glorioſiſſimæ beatitudinis, quæ obſervantibus ſuam, ꝑfeſſionem promiſſa eſt ac ꝑſtanda. Quanto enim in hac vita ſeipſos plenius offerunt deo, & eius ſeruituti ſe m̄cipiāt: t̄to in regno cœleſti deus ſeipſum, plenius, clarius, atq̄ ſuauius reddet, coniunget, & applicabit ſe ipſis. Et quanto plus propter deum ſuas frægerūt ac abiecerūt volūtates, & q̄ per obediētiam profundius humiliauerunt ſeipſos: eo in paradyſo cœleſti deus omnipotens glorioſius adimplebit voluntē ipſoꝝ, eoſq̄ ſublimes collocabit. Hinc in Vitaſpatrum narratur, q̄ qui dam ſanctoꝝ patrum, in extaſi poſitus, vidit quatuor genera hominum deo placentiū. Vnum fuit infirmorum, qui in ſuis infirmitatibus patientiam habent, & deo regratiātur. Secundū fuit eoz̄ q̄ hospitalitatē & opera miſericordiæ exhibent. Tertium fuit omnino ſolitariorum. Quartum cœnobitaz̄, qui ſub ſpiritualis patris, aut matris regimine ſeruiūt deo. Hi erāt maiores in gloria, & torquibus vti aureis videbātur, quia præ cæteris propriam volūtate ꝑpter deum integralius dereliquerunt. Quinto ad idem inducere debet conſideratio ſaluatoris, qui ꝑpter nos factus eſt obediēs patri vſq̄ ad mortē, & paſſioꝝ proximus dixit ad patrem. Non q̄d ego volo, ſtat: ſed q̄d tu. Et antea: Sicut mandatum dedit mihi pater, ſic facio. Conſideratio q̄q̄ obediētis ſancti Abrahæ, & oim religioſoꝝ ſanctoꝝ, q̄ in magnis & arduis fideliffime atq̄ ꝑmptiffime obediērūt. Sexto, q̄a deus om̄ipotēs ꝑ multa clara miracula oſtēdit, ſibi obediētiam eēt gratiſſimā, v̄ patet in eo, q̄ ad uiffionē abbatis filiū ſuū infantulū ꝑiecit in formacē ardentem, & m̄aſt̄ ibidē puer illuſtratus.

Simil

Similiter in diſcipulo Pauli abbatis, qui ad uiffionem ſui abbatis, cingulo ꝑprio ligauit draconem, & ligatū duxit vſq̄ ad clauſtrū. In fratre q̄q̄, q̄ mortuū ſuſcitauit merito obediētis ſup. Atq̄ in ſc̄to Mauro diſcipulo Beatiſſ. Benedic̄ti, q̄ cucurrit ſup aq̄s, q̄ ſi ſup terrā: & pueri nom̄ie i Placidū ſubmersum, extraxit de aq̄. Septimo, q̄a diuina ſcriptura, & oēs patres ſc̄ti, ex ꝑlo & v̄bis ac ſcriptis, obediētiam maxime laudauerūt. Oſtāuo, q̄m obediētis & v̄bis religioſis, dat deus multiplicē cōſolationē, mētis tranquillitatē, cōſc̄iētis ſerenitatē, & copioſum in omni gratia ac virtute ꝑfeſſū. Et tē q̄a to plus amore dei ſpernūt ac virḡ ſolatia carnalia & m̄dana, & timorati ſunt in iuḡ cordis cuſtodia: t̄to copioſius ꝑmerentur cōſolationēs ſpirituales, interinas, diuinas. De talibus quippe, ꝑpheta loquitur deo: Q̄ magna multitudo dulcedinis tuæ dñe, q̄ abſcōdiſti timētib⁹ te: ꝑfecisti eis q̄ ſperāt in te, in cōſpectu filioꝝ hōim. Proteges eos in tabernaculo tuo, a cōtradictiōe linguaz̄. Abſcōdes eos in abſcōdito faciei tuæ, a cōſpectu hōim. Ita q̄ mōialis reclusa, & oīs religioſa ꝑſona, cupiēs increatā, & infinitā ſpōſi æ: erni dulcedinē experiri, ac futurā beatitudinē dulcē ꝑgutare: vanas & viles cōſolatiūculas ſpernat, loq̄citatē & rumores ſeculares deuiter, cuſtodita ſit corde & ſolicita iugiter corā deo, ne eū offēdat i aliq̄. Nono, q̄m t̄ta eſt obediētia v̄tus, vt de⁹ oī potēs dicat obediētibus obedire. i. ꝑ modū obediētis ſe circa illos habere ꝑces & deſideria eoz̄ celerit̄ exaudiēdo. Sicut patuit in Iofue, de q̄ ait ſcrip. Non ꝑteriuuit Iofue de vniuerſis m̄adatis dñi, ne vnū qdē v̄bū. Et de eodē viro ait ſcripto. diuina: Dixit Iofue: Sol cōtra Cabaō ne mouearis, & luna cōtra valē Hailō: ſteterūt itaq̄ ſol & luna in medio cœli, ſpacio vnus diei, obediēte deo voci hōis. Decimo & maxime debet religioſa perſona implere fideliter ſua vota, ex puro dei amore: potius quā intuitu ꝑæmiorū, aut timore ſuppliciorum. Et quanto ille ſponſus, cuius ſapientia, nobilitas, pulchritudo, dulcedo, excellētia,

Iofu. 11.

Iofu. 10.

Phil. 2
Matth. 6
Mar. 14
Iohan. 14
Gene. 22

perfectio, felicitas, finem prorsus non habet, gratiosius & amosius se habuit circa eam: tanto & ipsa religiosius persona, infatigabilis debet conari, ut sit grata, fidelis, ac toto corde intenta, atque unita sponso superno. Hæc de obedientia tacta sunt, quæ est quintum punctum in professione regularissimarum præfata contentum. Præterea si quaratur, cui monialis magis obedire teneatur, suæ abbatissæ, seu matri spirituali, an confessori? Respondetur, quod quantum ad ecclesiastica sacramenta magis obedire tenetur rectori & confessori. In his vero, quæ ad obseruantiam pertinent regularem, magis astricta est obedire matri spirituali, cui & obedientiam vouit. Sicque obedientia illa essentialis est suæ professioni, & maior quam obedientia, quam confessori tenetur.

¶ De clausura perpetua, & magnitudine præmissi eius ac de causa eius finali. ¶ Art. 15.

Abscondit me dominus in tabernaculo suo in die malorum, protexit me in abscondito tabernaculi sui. Ex his quæ supra octauo articulo dicta sunt de proprietatibus mulierum, facillime potest perpendi, quam periculosum sit monialibus egredi claustrum, vagari per mundum, inter seculares homines conuersari, viros, iuuenes, ac adulescètos intruere. Sunt enim naturaliter molles, instabiles, fragiles, atque ex intuitu obiectorum concupiscibilem mobiles valde. Idcirco earum compunctio, deuotio, relectio & amor ad sponsum cœlestem, cito atque facillime disperguntur impediuntur ac pereunt, nisi indefinenter custodiantur. Imo nisi omnis peccandi occasio eis præscidatur, protinus mens earum mundanis ac sensualibus inficitur ac repletur affectibus. Hinc sancti patres instructi ac moti à spiritu sancto, saluberrime ac sapientissime ordinauerunt, ut vniuersæ moniales perpetuo clausæ sint, & ab exordio omnes fuerunt clausæ. Porro, quod ad tantam lapsæ sunt calamitatem, relaxatione ac vanitatem, quod iam multæ eas passim monasteria sua egrediuntur, venit ex negligentia & vitioso

supp

superiorum suorum regimine: qui ab obseruantia regulari miserabiliter damna biliterque collapsi, subditas quoque eis personas, permiserunt corruere: & non solum ad istam mundanitatem venire, quæ ex eunt claustrum, imo etiam ad damna bilissimum istum statum permiserunt descendere, quod proprietaria sunt: atque dum ad visitandum homines seculares inãiter exierunt tam precise & curioso se vestiunt, ut nisi diligenter inspiciantur, vix moniales esse noscatur: nisi forsitan extenui velo, aut modico scapulari. Sicque suo vestitu patunt se potius esse filias Babylonis, adulterasque diaboli, secundum quod sanctus docet Augustinus: quæ filias dei, & sponas Christi. Quamuis autem in regulis quorundam patrum sanctorum de monialium clausura perpetua nihil dicatur, quia, videlicet, regulæ illæ primo à sanctis patribus datae sunt monachis: postea tamen, dum & feminae cœperunt regulas illas assumere, sancti patres tunc existentes, inter cætera per monialium conseruatione instituerunt, ut vsque ad mortem, sint in monasterio clausæ. Et hoc manifeste iubetur in regula gloriosi Hieronymi, quæ à sanctus vir ille monialibus dedit, & scripsit. Hinc Bonifacius papa octauus volens vniuersas moniales ad pristinam clausuram reducere, dedit de hoc generale mandatum, prout sexto decretalium continetur, hoc modo: Cupientes salubriter providere periculoso ac detestabili statui quorundam monialium, quæ laxatis honestatis habentis & monastica modestia ac verecundia sui sexus impudenter abiectis, nunquam discurrunt extra monasteria sua, per habitacula secularium hominum, & infra monasteria sua frequenter admittunt suspectas personas, in grauem illius offensam, cui suam integritatem & castitatem voluntate spontanea deuouerunt, & in religionis opprobrium ac scandalum plurimorum: presentem constitutionem perpetuè irrefragabiliter valitura sanximus, vniuersas ac singulas moniales presentes atque futuras, cuiuscunque sint ordinis, debere

Augusti.

Hiero.
Bonif.

manere sub perpetua monasterii sui clausura: nisi tali ac tanto morbo earum aliqua laboraret, quod non posset cum alijs absque graui periculo commorari. Nulli etiam inhonestae personae, nec honestae pateat accessus ad moniales, absque speciali superioris licentia, & nisi fuerit manifesta & rationabilis causa: quatenus moniales sic se paratae a publicis ac mundanis conspectibus, valeant deo seruire liberius, eoque diligentius custodire corda sua & corpora in omni sanctimonia, omni opportunitate lasciuiendi sublata. Ecce in hac constitutione asserit pontifex summus, quod usus ac status monialium sua monasteria egredientium sit periculosus ac detestandus: & quod moniales sic exeuntes, laxant honestatis habenas, hoc est, contra virtutem & frenum honestatis debite agunt: ac impudenter abijciunt religiosam modestiam ac verecundiam, ad sexum foemineum potissime pertinentem. Quod item per hoc grauius deum offendunt, ac sponsum caelestem cui suam integritatem vouerunt, atque quod exitus ille cedit in sanctae religionis opprobrium ac scandalum plurimorum. Idcirco moniales exeundo cœnobium non excusantur a graui culpa per dispensationem & licentiam superiorum suorum, cum dispensatio & licentia illa iustam & rationabilem causam non habeat: propter quod dissipatio iuris est & abusus. Vniuersisque quoque fidelium, tam religiosus quam secularis, magis tenetur obedire potestifici summo, videlicet domino papae, quam cuiuscunque inferiori praelato: quemadmodum super secundum Sententiarum doctores concorditer scribunt. Amplius, in constitutione praetacta tangitur causa finalis, propter quam moniales iubentur ac obligantur esse reclusae, videlicet, ut omnis occasio incontinentiae eis penitus auferatur: & tanto purius ac liberius seruiant & inhæreant sponso caelesti, in omni castitate & sanctitate mentis & corporis, quanto plus separatae sunt ab humanis aspectibus, ac mundanis consortijs. Porro quanta scelera & scelerata oriatur ex monialium egressione de claustris suis;

quidne

quid necesse est scribere & probare, cum tuentes vter & argumenta super terram gradienria, satis & plus quam satis hoc protestentur? Aliae quoque dissolutiones & vanitates quae plurimae inde sequuntur. Ideo deuoratae & timoratae moniales in suis claustris libere ac hilariter manent, & quicquid a contemplatione, amore, & amplexu sponsi caelestis, quicquid a puritate interna & spiritali profectu, atque a stabili recollectiōe mentis in deo, impeditum est, horrent ac vitant. Et si (quod absit) absque iusta & rationabili causa exire optarent, aut exeundi licentiam procurarent, nequam a grandi excusarentur peccato. Denique huius spontanea ac perpetua clausura, ineffabiliter magna, gloriosaque merces est apud deum in caelis. Nec dubium, quin religiosae personae sua clausuram fideliter conseruantes, tanto iucundius post hanc vitam, volabunt per longitudinem latitudinemque caeli Empyreii, quanto nunc, propter deum in strictiori se continent loco. Veruntamen quoniam parum aut nihil confert clausura exterior corporalis, nisi mens clausa, custodita, & munda sit a cogitationibus vanis, & vilibus: ab imaginibus foedis, a vitiosis affectibus, ab inquietudine passionum, a solitudine mundanorum, a secularibus occupationibus, curiositatibus, fabulationibus, atque seculariorum. Ideo religiosa persona reclusa, indefinenter conetur, de die in diem, magis ac magis, pura, stabilita, quæta, illuminata, ac seruida esse in deo. Ab otiosis & superfluis caueat verbis. In cibo & potu moderantiam seruet, & necessitatem quaeratur, non voluptatem. Discretionem tamen seruet in omnibus, & iuxta superiores suorum informationem, procedat. Consuetudinē faciat sibi, ut in omni loco & tempore, aspiret ad deum & mentem suam leuet ad ipsum: considerando infinitam bonitatem, sapientiam, pulchritudinem, suauitatem ipsius: & omnem charitatem, pietatem ac liberalitatem eius circa genus humanum. Atque in horum consideratione vehementer accendatur diuino amore & gloriæ in suo creatore, congratulando infinite excellenti omnique perfectioni & beatitudini eius. Sic se regescat in ipso,

vt ex

Pfal. 24
Pfal. 76
Pfal. 38

vt ex sententia dicere queat: In pace in idipsum, dormiam & requiescam. Et rursus: Oculi mei semper ad dominum. Itemq; Memor fui dei, & delectatus sum. Et: In meditatione mea exardescet ignis.

De aliquibus rebus, in quibus religioſa perſona debent ſe prudenter habere.

¶ Art. 16.

Apoc. 2

Habeo aduerſum te, qđ charitatē tuam primā reliquiſti: Hęc ſunt verba Chriſti, ad quendā qui ā primo ſuo ſeruore corruerat. Et idē impropere at dominus vniciq; negligentī religioſo, qui pro eo, qđ de die in diem, deberet in charitatis ſeruore & in omni virtute, puritate, ac ſtabilitate, ꝑficere: paulatim negligentior, tepidiorq; efficit. Sicq; immemor ſit ſuę profeſſionis, ex qua coram altiſſimo obligatur q̄tidie ad perfectionem conari ac tendere. Ideo omni tali religioſo, valde horrendum eſt, qđ in Apocalypſi dominus Ieſus Chriſtus ait ad quendam: Scio opera tua, quia neque frigidus es, neq; calidus: Vt nam frigidus eſſes (ſaltem ſeruili timore deum timēdo) aut calidus (charitatis ardore) ſed quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. Primum ergo, in quo religioſa ꝑſona, debet ſe caute ac ſapienter habere, eſt, vt ā primo ſuo ſeruore, & prompta voluntate, atq; laudabili diſpoſitione, ex quibus religionē intrauit & in ea deo ſeruire cępit, non ſolum non deſiciat, ſed etiā in eis crefcere ſtudeat in ceſſante. Certe magn⁹ fuit ſeruor, quo vniuerſos propinquos, amicos, conſortes, totum que mundum, & cuncta quę habuit, aut habiturus fuit propter deum reliquit: & religionem ingreſſus eſt. Perpendat, quam verecundus, obſequioſus, taciturnus, obediens, agilis fuerit in exordio ſuę conuerſionis, & talis permaneat: imo, quotidie perfectior fiat talis. Sed contra hoc agunt, qui paulatim ſiunt audaces, inuerecūdi, verboli, diſſoluti, atq; ad inobediētā ꝑni. Nonne multi inueniuntur magis procliuēs ad impatientiam, iram, detractiōem, ſuſpicionem, murmurationē, gulofitatē, rebellionē, ſuperbiam, diſſolutionē,

poſt

poſtquā multis annis fuerunt in ordine: quā in ſuę conuerſionis & profeſſionis ſuę exordio? O quanta damnatio imminet eis, niſi cōdigne ꝑniteāt & emendant: In talium ꝑſona ait Euſebius Emiſſenus: Inter diximus nobis diuerſas ſeculi voluptates, ad relinquēdos parētes & cognatos chariſſimos forriſſimi fui⁹: & nunc abſtinere non poſſumus ā venenatis paſſionibus ſuperbia, inuidiā, irā, impatiētia, in quibus nihil eſt, niſi quicquid amaritudinis eſt, & rancoris. Ad declinandum negligentias, ad vincēdum leuiſſima vitia debiles ſumus: pro rebus viliſſimis indignamur, & in iites ac iurgia concitāmur. Hinc ſicut in Vitaſpatrum narratur: Quidam ſenior ſanctus, interrogatus ā fratre, qualiter habere ſe deberet in religione, reſpondit: Vide qualis fueris primo die tuę conuerſionis, & ſic iugiter viuere. Secundum, in quo religioſa ꝑſona prudenter habere ſe debet, eſt, ne aliquem temere iudicet aut contemnat. Sed proprios defectus ſemper in te aſtutur, ponderet, deſeat & emendet: ꝑccantibus vero cōſpatiatur, & culpas eorū quantum poteſt alleviet: propriamq; fragilitatem ꝑꝑedens vreatur & dicat: Ille cecidit hodie, ergo cras. Hinc in Eccleſi. ſcriptum eſt: Memor eſto iudiciꝝ mei, ſic em̄ erit & tuum. Mihi hodie, & tibi cras, Vnde Apoſt. Cōſidera (inquit) teipſum ne & tu tenteris. Verum ſunt quędam religioſa ꝑſona, imo ꝑꝑerſa & irreligioſa, quę ad obſeruandum aggrauandum & accuſandum defectus aliorum, ſunt vigilantes, acutę, & celeres: ad cōſiderādum vero propria vitia cęcę ſunt, nec a quānimit̄ ferunt, ſi increpentur. Porro bonus religioſus, quicquid virtuoſitatis cernit in alijs ſtudet ſectari, culpas vero aliorum ꝑꝑe tranſit, ſaluā correptione fraternā. Tertium eſt ne ex aliorum negligentia, diſſolutione, verboſitate, & ꝑꝑrais conſortijs, aut exemplis fiat remiſſus. Sed in deſinenter atēdat cauſam animę ſuę, quā habet cum deo, & qualiter cito iudicabitur ab eodem, imo ex ali orū damnis fiat peritior. Quarum eſt, vt ea qđ agit in

Euſe.

Eccle. 38

Gal. 6.

dei

dei obsequio, agat quotidie cum diligentia ampliorē.
 Quidam em̄ ad tempus deuoti videntur, & horas suas
 atq; confessiones, ac consilia, proferunt ac p̄soluūt
 attente: sed postea cum arida quadam consuetudine.
 Quintum est, ne aliquem scandalizet, sed omnes quā-
 tum valet edificet. Deo namq; debemus conscientia
 puram, proximis exemplaritatem & bonam famam.

Matth. 18

Matth. 5

Rom. 14

Ab. Past.

Math. 11

Matth. 10

Anto.

Hiero.

Vnde dixit Saluator: Vt homini, per quē scādaliū veniit
 Et denuo: Luceat lux vestra coram hominib⁹, vt vide
 ant opera vestra bona: & glorificent patrem vestrum
 qui in cōlis est. Apostolus quoq; hortatur: Videte, ne
 ponatis fratri offendiculum, aut scandalum. Sextum
 est, vt totam cōuersationem suam fundet in vera & p̄-
 funda humilitate, atq; in stabili dei timore, in quibus
 duobus iugiter crescere ac firmati conetur. Ideo scētus
 vir abbas Pastor disseuit, q̄ religiosus debet tam in-
 definitenter humilitatem ac dei timorem mente reuol-
 uere ac tenere, q̄ incessanter attrahit sibi aerem ore.
 Hinc loquutus est Christus: Discite a me, q̄a mitis sum
 & humilis corde. Itemq;: Nolite timere eos, q̄ corpus
 occidunt: sed cum timete, q̄ habet potestatem corpus &
 animam perdere in gehennam ignis. Septimum est, vt
 omnia agat cum discretiōe: quia vt beatissimus pater
 Antonius docuit, discretio compēdiōsus ducit religio-
 sum ad perfectiōem. Octauum est, vt circa superiores
 suos semp se habeat reuerēter, pacifice, obedienter &
 grate: yba quoq; eorū & facta interpretetur in melius.
 ¶ De aliquibus documētis sancti Hieronymi ad mo-
 niales pertinentibus. ¶ Art. 17.

Sanctus Hieronymus in regula sua, multa scribit
 saluberrima documēta: quæ quis specialiter scri-
 bat monialibus ordinis sui, nihilominus, ad oīs
 pertinet moniales. Itaq; primo admonet eas, ad syn-
 cerā & integram charitatem, pacem, atq; concordia
 in omnibus obseruandas: sicut allegatum est supra se-
 cundo articulo. Deniq; eas hortatur, ad omnem p̄pri-
 etatē vitandā, dicēdo: Adificat fatuus ille in zabulo,
 q̄ in

qui in religione q̄rit tēporales diuitias. Hinc attendite
 o filia diligēter, hic periculum omne est, hic interitus
 hic mors eterna. Qui iā ex voto renūciauerūt om̄ibus
 q̄ possidebāt, p̄miserūt p̄ter Christum, nihil tēporale
 & terrenum possidere, neq; appetere ea q̄ dimiserunt.
 Idcirco obtestor vos omnes & sigulas corā deo, vt ar-
 gētum & aurū, & terrena substantia, mētē vestrā nulla
 ratiōe seducat: vt nitatur aliq̄ vestrum mētē spiritui
 scō, retinēdo apud se q̄tumcūq; minimū tēporale, vs-
 tra ea q̄ ex necessitate portātur, nec hoc, nisi ex licētia
 matris. Ideo hęc obseruatio in vestro monasterio p̄pe-
 tua maneat, q̄ nulla cōnino tāgere, aut aliq̄ mō rerine-
 re audeat phorā cēsum, aut obulū, seu aliqd q̄tūcūq;
 minimū, q̄quā a matre aut sorore mittatur. In sup̄ ad-
 monet eas. Nulla in vestibus p̄ciositas, nulla melioris
 tas sit: vt vna videatur ancilla, alia domina. Sedi in oīs
 bus æq̄les existāt, q̄ vni sponso nupte, cōmuni voto p̄-
 fessæ sunt. Nec filia regis, militis filia pauperis excede-
 re velit. Pompis terrenis, dignitatibus, & nobilitatibus
 carnis, spiritualis vita non indiget. Nobiliores imple-
 at qd ait scriptura: Quāro maior es humilia te in om-
 nibus. Nunquam inter vos disputetur, aut contēdatur
 de carnis nobilitate. Nō nobilior, sed ytuosior p̄ferat
 Oīs vanitas, mollities, pōpa, sup̄suitas vestimetorū cō-
 tēnat, & abñciat a vobis. Viroz cōsortia fugite. Zelo
 typ⁹ valde ē spōsus vester, nullaten⁹ patit spōsas suas
 p̄ferri in publicū, ne cōcupiscatur ab amatoribus secu-
 li huius. Semp vult solus amari, atq; amplecti, neminē
 vult admittere ad solatiū. Tam iustus & nobilis est, q̄
 si alium quesieritis amatorem, statim recedet, & dissol-
 uet omne coniugiū. Idcirco, o domina mea, quia spō-
 se domini mei, omni custodia vosp̄sas seruate, ne spō-
 sus separet a vobis. In monasterio vestro velut in tha-
 lamo maneatis cū spōso. Feruētissime hęc admonet
 eas Hiero. ad linguæ refrenationē. In refrenatiōe (in-
 q̄s) linguæ beatitudo cōsistit: vt detur intelligi, q̄ de⁹
 q̄ est beatitudo, i multiloquo haberi nō p̄t, nec inuerti.

Eccle. 3

Prou. 4

Isaia. 30.

Linguas

D. DION. CARTH.

Linguas domate, vt beatæ esse possitis, nec conuertantur ad lites, nec iurgia, contentiones, rixas, & scandala resonent: Inter vos nunquam disputetis de vita alterius, mañeat diuino examini omne iudicium. Delicta vestra cognoscite, delicta vestra plorate, vos ipsas vnuerfis existimate peiores. Si quem audieritis alicui detrahentem, prócul fugientes dimittite eum velut serpentes: vt verecundia victus, discat de aliorum factis silere. Præterea q̄liter castigandæ sint duræ & inuercundæ sorores, docet Hiero. dicens: Contumax præsumptuosa, & superba mulier, in vestro sancto cõsortio, quæ dedignat esse subiecta, suisq; litibus ac iurgijs scandalum præbet quieti soror: & inobedienciæ monstrat exemplum: arduis crebrisq; ieiunijs castigetur, cum resistit mädatis. Si eã ieiunia non castigant, superbia eius dometur verberibus, confussionibus, & grauius disciplinis: vt discat, qd nisi obediat superiori, partem cum Christo habere non poterit in regno cœlesti: quanquam etiam mandata ei iniuncta videantur extranea, nec consona rationi. Si aut nec sic fuerit emendata, cum apostatis angelis expellatur (quod nunc est incarceration) Insuper de Simonia vitanda, in receptione sororis saluberrime iubet, dicens: Detestabilem hæresim Simonix, quã communi prauitate diaboli, mortales assuetæ committit, etia in auditu horreat & deuinet sc̄tã focietas vestra. Pœna Ciezi, quem lepra impleuit: & prauitas Simonis, quem beatissimus, Petrus Apost. maledixit, vos terreat. Vox sacratissimi Petri, summi vicarij Christi ad Simonem dicta nunquã exeat de auribus vestris: Pecunia tua sit tecum in perditio ðem. Existimasti enim donum dei, pecunia possideri. Ad vos venientes sorores ad Christi nuptias suscipite gratis: præponatur sanctitas pecuniæ, exquiratur bonitas vitæ: non generositas carnis, non utilitas mñdi. Nulla omnino pactio, nulla conuentio aut conditio, quæ mentis puritatem perturbet præueniat. Sapientia clamat, eũ esse beatum, qui excutit manus suas ab õni

4. Reg. 5.

Actu. 5.

Isai. 33.

Eccle. 15

DE PROF. MON. Fo. 89.

munere. & qui post aux non abijt, nec sperauit in thesauris pecuniæ: quæ subuertit iudicium. Si qua soror ex sua abundantia, inopiam sororum cupit supplere omnia det ad vsum cõmunem: & fiat sicut vna ex minimis. Nec murmuret, si sibi sumptuosius nõ ministratur, quã his, quæ ex paupertate venerunt. Nec extollatur, & ceruice erecta, more femineo impropere cæteris: se tantum ex suis facultatibus attulisse. Plus etenim attulit soror pauperula, quæ ingrediens religionem affectum habendi dimisit, quã quæ multum apportans, superbiam domui intulit. His gloriosi Hiero. verbis, per omnia consonat constitutio Vrbanipapæ quinti. Quã & Gregorius papa vndecim⁹ legitur cõfirmasse. In qua constitutiõ & bulla Urbanus ille sub horribilibus pœnis iubet religiosis, ne a persona recipiente, aliquid exigant, directe aut indirecte, neq; per se, neq; per alios, nec vestem, nec prædium, nec aliquid quãtumlibet paruum aut magnum, nec ante receptionem personæ, nec in receptione, neq; post eam.

De aliqbus documētis, ad religiosos spectantibus, ex libris Iohannis Cassiani.

Art. 18.

Homo homini seruat iram, & a deo querit melam. In Ecclesi. Hoc est quod dominus Iesus Christus ait in Euangelio: Cum stas ad orandum, dimittite si quid habetis aduersus aliquem, vt & pater vester cœlestis dimittat vobis peccata vestra. Qd si nõ remiseritis, nec pater vester cœlestis, dimittet vobis peccata vestra. Cumq; doctrina hæc ad oẽm pertinet Christianum: quãto magis ad religiosas personas? Hinc loquitur Cassianus: Religiosus ad perfectionem tendens, ab omni vitio iræ & indignationis alienus consistere debet. Et si proximum delinquentem velicorripere, tam charitative, mansuete, iuste, ac discrete id faciat: qd non lædat seipsum, per iram, impatientiam, aut rancorem: nec alios scandalizet. Etenim eum qui alterius vitium vult curare, oportet spiritaliter sanũ esse, ne ei dicatur: Medice cura teipsum. Quid ergo

M

dicemus

Eccle. 15

Vrba.

Ecclesi. 23

Marci. 11.

Cassia.

Luc. 4.

dicemus de his, q̄iram & impatientiam aut indignationem, multis diebus portat in corde: qui & si dicant se non irasci, tamen re ipsa & opere indignari atq; irasci proximis suis probantur: quia nec solita affabilitate illis loquuntur, nec congruenter eos appellant, nec amicitiae signa eis ostendunt: imo sua taciturnitate & Prattatiōe interdum plus prouocant illos, quam si eis cor suum effunderent? Præterea si quis ad tantam mentis obdurationem, insipientiam labatur, vt ex vehementia passionum suarum ab ecclesiasticis sacramentis retrahatur atque absteineat: talis ineffabiliter errat: & victus est, ac descendus, & acriter puniendus: cū tāta impietas in secularibus q̄q; hominibus intolerabiliter magna, grauis, damnabilisq; consistat. Hinc vt asserit Cassianus: Non solum foris refrenanda est ira à verbis & factis prauis, sed est etiā ab arcana pectoris suūditus eruēda: ne eius caligine obscurati, & susceptione salubris consilij, ac salutaris scientiæ, impediāmur, nec templum spūs sancti esse possimus. Qui etiā iram portat in corde, etiā si mortuos suscitet, deo placere non valet. Cohibitus quoq; iracūdię motus in corde, quis eos q̄ assunt hoēs non offendat: attri sp̄itē didissimū lumē spūs sancti impedit, & excludit à mēte ac si effunderet in publicū. Nec vult Saluat. irā ad mōmētum in corde manere, q̄ nec spiritalia orationū nostrarū sacrificia p̄mittit nos sibi offerre, si alium aliqd cōtra nos habere cognoscimus. Præterea quidā tā diu patietēs & humiles esse vidētur, q̄ diu non cōtingit eis aliqd volūtari eorū contrariū. Si vero occurrat eis aduerfiras aliq̄, aut alicui⁹ cōmotiōis occasio, apparebit quā longe à vera humilitate patietia & māuetudine distent: Tunc em̄ erūpent passiones ac vitia, quæ latebāt & tāquam eq̄ indomiti otio lōgiore nutriti, in dānum miserorum acrius surgunt. Idcirco passioes sunt radicibus extirpandę, ita, vt nec contra irrationabilia prouocemur ad iram. Insuper vitanda est omni religioſę p̄sonę vana gloria, quæ est vitijū periculosissimū

& inquietū: quod religioſos vere deuotos solet multum vexare, & q̄ magis deicitur, magis insurgit. Sed hoc vitium vincit, qui omne bonū deo indefinēter cū omni humilitate & gratiā: actiōe ascribit: & propria p̄ſat peccata: se quoq; aduertit esse incertū, an in charitate existat, & an finaliter sit saluandus.

De aliquibus v̄bis doctrinalibus Iohānis Climachi

[Art. 19.

Confusio maxima est post primā vocationē, q̄ vocauit nos deus & non homo, de aliq̄ alio curare aut sollicitari, nisi qd̄ possit nobis p̄desse ad cōuersationē hac vocationē & p̄fessionē cōdignā: hoc nāq; est retro respicere: Nō corruam⁹ à primo nostro seruire, sed in eo crescimus quidie. Carnobiū est cœlum terrenū: deo sicut angeli sancti in cœlo deferuunt deo cum omni charitatis ardore, puritate, ac reuerētia: sic religioſa p̄sona quantum sibi possibile est, deo seruire debet cū omni custodia, reuerētia, & seruire. Considerare nō cesses p̄funditatē & immēstatē ignis æterni, immanissimosq; ministros, & implacibile iudicē, atq; immēsum chaos flāmę infernalis. Subterraneū quoq; & terribilem locum, vbi imp̄tēternaliter ac acerbissimē puniuntur: Omniā horū memoria omni vespere cœnet ac dormiat tecū & tecū pariter surgat: & non dominabitur tibi negligētia, aut somnolentia in diuino officio. Qui genas suas rigat quotidie lachrymis ex recordatione mortis & culparum suarum, stabilitur in deo. Multiloquium est vana glorię cathedra, porta detractionis, origo mendacię, resolutio compunctionis, impedimentum diuinę illuminationis, mater accidię, exterminatio interioris custodię, frigeſactor feruoris, obscurator oratiōis, scurrilitatis in deo otioſisq; cā. Qui peccata sua attrēdit, linguā suā refrenat: Amās silētiū, deo p̄pinquat. Et orās ac laudās deū, illuminaf ac inflāmur ab eo. Accidia & ocioſitas disſipant vniuersarum virtutum diuitias. Accidiosus & piger semper cogitat de lauta ventris sui repletionē, & querit,

Iohan. 19.

D. DION. CART.

exteriora solatia, ac vana colloquia. Dum manducas & bibis, cogitare non cesses qualiter rex tuus, pro te aceto & felle potatus est: & sobrius eris, nec delectationem sensualem in cibo ac potu queres. Non cessemus nos ipsos quotidie examinare, considerare, & iudicare per comparationem ad sanctos patres, qui præcesserunt: & tunc inueniemus, nos nondum calcasse aut inchoasse diligentis ac dignæ conuersationis exordium sed adhuc quasi in seculari vita esse detentos. Superbus religiosus non indiget dæmone se tentante, ipse enim sibi ipsi factus est dæmon & impugnator. Vere humilis atq; obediens semper abominatur propriam voluntatem, vt seducitrem. Ranam cum aqua haurimus, quando opera bona cum negligentia & torpore efficitimus. Si quis cupit deo exhibere corpus castum, & cor mundum, integre seruet seipsum, in impassibilitate, & sobrietate: sine quibus, ois labor noster est inutilis. Sicut qui portat aromata etiã nolens deprehenditur: ita spiritum dei habens, & vere virtuosus, ex verbis & actibus suis cognoscitur. Sicut ignis non producit, sed dissipat niuem: ita qui in præsentia vita propriam querit honorem, iucunditate futuri honoris cælestis priuabitur. Quæ admodum nemo viuere potest, sine esca: ita nunquam conuenit eum, qui vult saluari, dare negligentia locum. Dæmones in omnibus bonis res foueas nobis suffodiunt. Nam primo conantur, vt à bonis agendis impediant nos. Et quando in hoc vincuntur, conantur vt non secundum deum fiant opera ipsa, id est, non recta intentione & cū debita diligentia. Cūq; in hoc fuerint superati, nobis nequiter adulantur, vt de bonis peractis stolidè extollamur, aut inaniter gloriemur. Quemadmodum impossibile est serpentē suam antiquitatem exuere, nisi intrando per angustum foramen: ita & nos non poterimus veteres nostras consuetudines prauas, & solitas vanitates dissolutionesq; cordis abijcere, nisi pergendo per arctam viam penitentia: ac salutis. Quemadmodum radius solis domū in

grediens

DE PROF. MON. Fol. 91

grediens, illuminat eam, & tenuissimos pulueres eius volitantes in aere, facit videri: sic illuminatio spiritus sancti timor dei, mentem illustrant, ad intendum & considerandum oia eius peccata etiam minima. Sicut cancri velociter procedere nequeunt, quia nunc ante, nunc retrocedunt propter quod facilius capiuntur: sic homo quandoq; ridens, aliquando lugens, interdum custodite, interdum dissolute se habens, parum aut nihil proficere potest. Sicut regi terreno abominabilis est ei assistens, & vultum ab eo auertens eiusque hostibus loquens: ita abominabilis est deo, qui in oratione cogitationes immundas admittit.

¶ Breuis formula vitæ virtuosæ, ac spiritualis profectus.

¶ Art. 20.

Custodi temetipsum, & animam tuam solícite. Ars artium est, viuere deo, & compendiose proficere. Si ergo vis cito copiosum obtinere profectum, deū stude super omnia semper diligere: & te ipsum non ames, nisi pure in deo, hoc est, omnia illa desideres & acceptes, quæ tibi magis expediunt ad complacendum deo, atq; ad obtinendum felicitatē æternā. Id est, aduersa & aspera, correptiones & correctiones, pro tuis peccatis, abstinentias, ieiunia, disciplinas, vigilias. Ama nesciri, opus subesse: honores, promotiones laudes, adulationes abhorre. Aduersarios & persecutores tuos cordialiter dilige, tãquam purgatores & locupletatores animæ tuæ. Nullam horulam temporis tibi cõcessi, instructuose expendas. Ante orationem & psalmodiã, atq; horarū persoluitiõem, cor tuū recollige, propriã vilitatē, defectuositatē, & vitiositatē attēde: creatoris quoq; altissimi maiestatem, dignitatem, excellentiamq; immensam, considera. Et ita cū omni humilitate, attentione, timore, & reuerentia, ac seruore, omnipotentem adora, lauda, & cole. Ab eius inuocatione & laude, nunquam quãtum possibile est, cesses. Antequam eas dormitum, recogita qualiter diem expenderitis, quid boni in eo omiseris, quid mali commiseris:

M 3 tunicæ

Deu. 4.

Deu. 6

Matth. 22

Matth. 5

Eccle. 18

Luca. 18

tunc reprehēde & disciplina teipsum, veniā pete, emēdationem propon e: confiteri intēde, satisfacere stude Deum fugiter ora, ut in omni virtute & gratia te cōfirmet, perficiat, & conferuet. In diuino amore te exercitare non desinas, contemplādo, quā perfectus & infinitus sit deus æternus & gloriosus, in omni bonitate amabilitate, pietate, dulcedine, pulchritudine, felicitate, iustitia, sanctitate, sapientia, potestate, libertate, perfectione & gloria. Atq; in horum contemplatione ascendatur cor tuum præualide, in ipsius sincerissima charitate. Aspira & ingemisce ad deū, dicendo: O deus omnipotens, o suauissime & incomparabiliter bone, amabilissime, ac gratiosissime deus, quā diu manebo, in hac mea imperfectione, negligentia, frigiditate, & defectuositate. Quando te toto corde ardēter amabo quando in tua dilectionis feruore stabiliter permanebo? O fons omnis bonitatis, dulcedinis, & decoris accende me tuo sancto & puro amore totaliter. Fac me tibi quotidie magis deuotum, gratum, perfectū. Indesinenter posside totum cor meum. Fac me coram te, quod cotidie magis custoditum, timoratum, sollicitū, & in omni cōuersatione mea magis sincerum, ac tibi cōplacitum atq; in tua laude, contemplatione, dilectione & cultu quotidie iucundiorē ac fortiorē.

Oratio.

De cōparatione monasticarū p̄fessionū adinuicē

Art. 21.

Psal. 63

Reddā tibi vota mea, quod distinxerūt labia mea. Forma p̄fessionis regularissarum, saltem quæ runda, supra Articulo tercio est descripra. In quod sicut ibi expositum est, puncta sex continentur. Porro forma p̄fessionis secundum regulam Benedicti hæc est: Ego frater. N. promitto stabilitatem, & cōuersionem morum meorum, & obedientiā, coram deo, & sanctis eius: secundum regulam beati Bened. in præsentia Abbatis. Et iuxta hunc modum, diuersi religiosi diuersas habēt formas suarū p̄fessionū. Cōmuniter tamē p̄mittunt obedientiā cū quadā limitatione, vtz, scdm regulā

regulam suam. Porro Carthusienses videntur in hoc cæteros religiosos excedere, quod promittunt obedientiam absolute dicendo: Ego frater. N. promitto stabilitatem, obedientiam, & cōuersionem morum meorum. Vnde videtur peritis, quod sicut se habet tale secundum quid ad tale simpliciter: ita se habeat aliorum religionum p̄fessio ad p̄fessionem Carthusiensium. Idcirco Carthusiēsis sanctus scripsit Bernardus: Altissima est p̄fessio vestra, cœlos penetrat, par angelis est, angelicæ similis puritati. Non enim solum p̄missis omnī sanctitatē, & omnis sanctitatis perfectionem, & omnis cōsumationis finem: Itaq; quæ in isto opusculo dicta sunt, de intellectu & expositione prædictæ p̄fessionis regularissarū, applicari possunt facillime ad omnium quorū ceterorū religiosorū p̄fessiones & cōuersationes.

Exhortatio ad matrē regularissarū, imo & p̄sidentes quoslibet religiosos.

Art. 22.

TEipsum præbe exemplū bonorum operū, in doctrina, in integritate, in virtute: Exphabitis innotescit, quantæ virtuositatis & illuminationis esse debeant regularissæ, atq; ad quā magnam perfectionem tendere obligentur ex sua p̄fessione. Sed spiritualem matrem earum oportet esse tantæ excellentiæ, in dei virtute & gratia, in vera discretionē, & sapientia saluari, in exercitatione interna, in vera pietate, & equitate, in charitatis feruore, atq; virili cōstantia: vt de plenitudine suæ virtuositatis & discretionis, de exuberantia suæ perfectionis, de abundantia suæ constantiæ, possit suis filiabus & conforibus, communicare, influere, prouidere & totum conuentum sibi commissum, digne dirigere, salubriter gubernare, sollicitè custodire: vniuersas ac singulas, publice & priuatim, hortari, instruere, edificare: sicq; sponsas Christi virtutibus adornare, spiritalibus p̄fectibus decorare, ac sp̄so cœlesti easdem quod cotidie pulchriores mēte, cōplacentioresq; exhibere. Eas quorū, quæ negligētē aut p̄uērse se habent, nec a fornicis leuitatibus abstinēt.

Bernard. ad fratres de monte dei.

Titu. 2.
1. Tim. 4.

seriose corripiat: prout magis aut minus sunt culpabiles, & prout eas videri posse sufferre. In qua re indiget magna discretione. Cum enim iuxta præhabita in foeminis communiter sint multæ defectuositates, imo & in quibusdam magnæ perversitates: oportet mater filiarum tam diuersimode dispositarum esse excellenter discretam, seriosam, mansuetam, & patientem, charitatiuâ ac piâ: vt sciat defectuosas & onerosas taliter tolerare, charitatiue, pie, ac mite: vt tñ hortetur, infor met & corripiat eas discrete. Quod si aliq̄ fuerint (qd̄ deus auertat) incorrigibiles, pertinaces, rebelles, et in duratæ: debet mater cum consilio prudentiorum, & meliorum, paci communi totius conuentus prouidere: & turbatrices cõmunitatis ac gregis dominici, ita corrigere, vt cedant alijs in exemplum & timorẽ, nec similia audeant attritare: ne totus grex ex vna, aut paucis infectis ouibus, imo pessimis feris, inficiatur: prout supra ex v̄bis sancti Hierony. est probatũ. Sit itaq; mater cõgregatiõis, re & noie mater, & priorissã seu abbatissã: ita, vt maternaliter foueat, spiritaliter pascat, pie supportet, diligenter custodiat, solícite regat, spon sas ac amicas & filias dei, & omni modo sibi possibili, ad spirituales profectus dirigat eas: pro ipsis die ac nocte, cum gemitu & lachrymis exorando, eas sapienter & feruide exhortando, exemplariter corã ipsis incessabiliter conuersando, & sine personarum acceptione procedẽdo in omnibus, excluso omni humano timore, foeminocq; furore. Sicq; in cunctis intentionem habeat rectam, discretum rigorem, virilem constantiam & sua charitate, pietate, prudentia, virtuositate, & perfectione, filiarum suarum defectuosarum, seu perversarum, malitiam, duritiam, insipientiam, defectuositatemq; vincat, expellat, reformet. Insuper mater spiritalis indefinenter inuocet, & exoret directionem & opem atq; præcipuam illuminationem spiritus sancti: vt ab ipso dirigatur, iuuetur, ac doceatur in omnibus ad præsidendum, & gubernadũ cõdigne sibi cõmissas.

Sit in

Sit in omnibus timorata & humilis, imo tanto timoratius, humilior que consistat: quæ grauius, ac terribilius iudicium imminet ei, quo pro pluribus reddere rationẽ tenetur: q̄ maiori auxilio indiget spiritus sc̄i, & quo ceteris virtuosior esse atq; perfectior obligatur. Consideret ergo quotidie, imo quolibet die sæpe magnitudinem sui periculi, onus iniustici officij, districcionem diuini iudicij: & qualiter sorores sibi commisit se habeãt circa deum, & circa se inuicem, ac suos superiores. Ad mutuam charitatem, pacem, concordiam, ad humilitatem, diligentiam, & spiritalem profectum, ad deuotissimam diuini officij resolutionem, ad indefinenter cordis custodiam, ac linguæ refrenationem, eas assidue exhortetur. Et vt orent omni hora feruenter pro communi bono totius ecclesiæ, pro viuis ac mortuis, pro parentibus, propinquis & benefactoribus suis, pro infidelium repressione & conuersione, pro fidelium reformatione, pro vniuersarum salute. Aduertat mater, quod sc̄us Hiero. ait ad matrem spiritualem: Attrẽde mi domina, q̄ grauis tibi imponitur sarcina quæ de subditarum animabus & corporibus, de verbis earum ac moribus, obligaris apud diuinum examen. Cauet quæso, ne de te leuis suspicio possit oriri, aut haberi in malo. Ne dispergas & perdas quas saluare & colligere, quantum in te est, obligaris. Sic ordinata & conformia mãdata, cunctis proponas vt etiam deprauatæ, superbeq; mentes, animentur ad obedientiæ vias. Sic dulcis & mitis sit sermo, vt non irã, duritiam, aut impatientiam excitet: sed mitiget succisitas. Sice erga inobediẽtes viralis sit animus, vt omnis muliebris discedat mollicies: Nihil quippe periculosius est in præsidente, quã vana humilitas ad correctionem circa delinquentes, præsertim circa proteruos superbosq; subditos. Imo vt sanctus asserit Benedictus. Christus iudex à spiritali patre ac matre regret, quic quid minus de virtuositate in subiectis personis inuenit. Rursus aut gloriosus Hierony. Cauet quæ præes

Hieb. 13

1. Tim. 2

Hiero.

Bened.

Hiero.

M 5 nec

ne ex regendi officio eleueris ad alta vt agas illicita, & qua sunt importuna & inquieta subiectis. Non enim ambulat in via dei, qui in amministrazione regimini, proprios honores & utilitates exquirunt. Non efficeris domina, sed ministra, Nec data est tibi potestas, vt inter sorores & filias hanc eleues, hanc deprimas, sicut velis: sed quid tibi a deo iniungatur attende. Sollicitudo enim & custodia omnium rerum ac fororum monasterij tibi committitur: quatenus ceteris sororibus dormientibus, te deceat crebro in somnes duce re noctes, pro rebus vtilibus ac necessarijs domui prospiciendis. Hanc igitur vniuersa adimpleat strenue mater spiritualis, & omnis qui praest, & suum officium cum omni sancta sollicitudine & feruore semper adimplere conetur. Ad laudem & gloriam omnipotentis qui est sup omnia deus sublimis & benedictus, Amen.

¶ Appendix: quàm sit fructuosum de professione facta gaudere.

ententia est Bernardini aliorumque multorum doctorum. Quotiescunq; religiosus suae recordatur professionis, & hanc esse factam gaudet, adeo vt si illam non fecisset adhuc dei amore motus faceret, hoc est mundo cunctis que vicijs eius denuo abrenunciaret, & ei qui se propter hominem nem exinaniauit formam serui accipiens, qui que venit non ministrari sed ministrare: sese in hostiam ac seruitutem perpetuam offerre paratus esset. Hoc inquam modo suae professionis quicumque fuerit memor, indulgentiam omnium peccatorum suorum plenam assequitur. Quod hoc probatur modo. Deus & si non minus sit iustus quam misericors (quippe cui omnes virtutes insunt modo incomprehensibilis & infinitus) magis tamen exercet misericordiam, vt pote quae suae naturae vicinius arridet, quam iustitiam: dicente

dicente propheta. Suavis dominus vniuersis, & misericordiones eius super omnia opera eius. Astipulantur ad hoc lex Arrianus, ff. de acti, & obli. & l. fauorabilior res. ff. de regu. iur. vbi dicitur. Quod faciliores & fauorabiliores sumus ad absolendum quam ad condemnandum. Quam sententiam ALEXANDER de Hales. in 3. par. summae in explanatione decalogi confirmat. Itaque si homines vicijs & peccatis dediti, pleni iniquitate & impietate hoc faciunt, quid de deo sentiendum est cuius misericordia plena est terra? Iusto igitur hoc fundamento, illud inferitur: Homo qui post peccatum gaudet de eodem scelere a se patrato, paratus iterum hoc peccatum facere si posset: hic tamen & si nequeat iterare peccatum propter malam tamen voluntatem (cui non deest peccatum) commeteret a deo tot gradus bonae, quot ante commuerat quando peccatum opere consummauit. Testatur hoc Alexander. in 3. par. summae, in tractatu de prohibitione concupiscentiae. Ratio huius est quia mala voluntas apud deum pro opere computatur, de peccati distinctione prima capite homicidiorum. cap. omnis. capite. nunc quid. capite. noli & capite si propterea. Ergo ediuerso quoties aliquis facit vnum bonum opus, & postea de eo gaudet, ita vt rursus illud faceret si posset, quamuis non possit amplius illud facere, deus dabit illi tot gradus meriti & praemij essentialis ratione huius bonae voluntatis, quot prius dare debuit quando bonum illud fecit, quia bonum est potestius malo. i. Ethicorum. Cum ergo in professione acquirat religiosus indulgentiam plenariam omnium suorum peccatorum, conficitur quod etiam quotiescunq; gaudet se fecisse, ita vt rursus ipsam faceret si non fecisset: eandem indulgentiam plenariam absque dubio consequitur quam in professione habuit: Et hanc potest renouare omni tempore, quoties voluerit sola bonae voluntatis renouatione.

Psal. 144.

Psal. 132

Philip. 2
Matth. 20

¶ Ceterum

D. DION. CARTH.

Ceterum hoc nō solum in professiōe sed in om-
nibus operibus locum habet, vt quicumq; delibērato
animo statuit peccatum aliqd committere, ipso solo
cōsensu meretur pœnā illi peccato debitā: sicut Chri-
stus dicit, Qui viderit mulierem ad concupiscendum
eam iam mœchatus est in corde suo. Et eregiōe qui ex
dei amore proponit aliquod opus bonum suo tempo-
re perficere, si impeditur ex rationabili causā, non ne-
gligētia spontanea: nihilo minus bona voluntas ei
apud deum computabitur pro opere. Vnde liquet quā
vile sit bonis exerceri desiderijs. Nam qui se exercet
deuotis aspiratiōibus & desiderijs ad deum, cupiens
ex toto corde suo & ex totis viribus suis deum amare,
laudare, & glorificare, etiam supra quā ipse aut que-
cumq; creatura operē possit implere: bona hęc volū-
tas (vbi deest facultas) pro opere coronabitur.

Quoties autem homo etiam secularis sese pamo-
rem toto corde ad deum conuerterit, & suam volun-
tatem propriam funditus abnegatam, diuino bene-
siglacito plenissime subiecerit, conformauerit, & re-
mauerit, atq; in deum transfuderit, paratus deo, ec-
clesiæ, superioribusq; suis, & rectæ rationi suæ à deo illi
luminari in prosperis & aduersis constanter obedire
toties plenariam à deo consequitur indulgentiam
omnium peccatorum, quum hęc sit vera professio
cuiuscumq; hominis Christiani sæpius renouanda.
Quam etiā nemo est qui deo facere nō possit. Pro hac
obtinenda quilibet Christianus totis viribus nisi des-
unq; assiduis p̄cibus pulsare debet. Nā licet facile dis-
cere possit: Resigno me in volūtate dei, tamē non nisi
maxima dei munificētia, summoq; labore, p̄fecte ob-
tinebit: vt in omni aduersitate & pressura (q̄ verā religio-
nationē p̄bat) deo adherēs: gratus & obediens vsq; ad
mortē persistere passionēq; suas viciofas vsq; ad san-
guinē resistēdo mortificare, deiq; honorē & beneplaci-
tū in omnibus q̄rere valeat, amore, p̄prio (q̄ semper &
vbiq; ad se reflexus est (s̄p̄m quærēs) penitus exundō.
Finis.

D. DION

SII CARTHVSIANI DE FRVCTVO
sa temporis deductione, non ingratus tractatus.
PRO O E M I V M

Eruauī mandata tua, & testimonia
tua: quia omnes viæ meæ in cōspectu
tuo. Hęc est sufficientissima ac hone-
stissima ratio ambulandi obediēter
atq; synceriter, custodite ac fructuosè
se coram deo indefinenter: quoniam

Psal. 118

Mich. 6

omnes viæ nostrę, omnes vçz, cogitationes & affectio-
nes nostrę, omnia verba & opera nostra, sunt in eius
cōspectu: & incessantē inspiciūt & cōsiderātur ab eo. Si er-
go verecūdamur p̄sente aliq̄ viro honesto & magno
sapiente & virtuoso, habere nos negligētē, aut turpi-
ter loq; seu rep̄hēnsibiliter agere: nōne in cōp̄rahēnsibiliter
plus erubescere nos oportet in p̄sētia diuini vultus
& corā deo creatore ac iudice nostro, rege ac prin-
cipe maiestatis immēse, habere nos irruerētē: cogita-
re inania, affectare illicita, stolide loqui, culpabiliter
conuersari, & opus ipsius facere negligenter? Hęc con-
sideratio sapientialis, saluberrima, & pfunda, induxit
beatissimos viros Heliam ac Heliseum ad dicendū fre-
quenter: Viuit dominus, ante cuius vultum sto hodie.
Sed & Daud regem ad proferendum, quod nunc pro-
themate est inducū. Itemq; Meditatio cordis mei in
cōspectu tuo semper. Iustum quoq; ac pium Iob, vt
fateretur ac diceret: Nonne deus cōsiderat vias meas,
& omnes gressus meos dinumerat? Et rursus: Semper
quasi timētes super me fluitus timui deum. Et denuo:
A facie (inquit) eius turbatus sum, & considerans eum
timore sollicitor. Hinc dixit & Moses legislator: Custodi
temetipsum, & animam tuam sollicito. Eruntq; ver-
ba domini in corde tuo: & meditaberis ea sedēs in do-
mo tuā, & ambulās in itinere, & dormiēs atq; cōsurgēs:
& ligās

3. Regm.

17. 18.

4. Reg. 3.

Psal. 118

Psal. 18

Iob. 3. 1.

Eodem.

Iob. 23.

Deut. 4

D. DION. CARTHV.

& ligabis ea quasi signum in manu tua: eruntq; & me-
uebuntur inter oculos tuos: scribesq; ea in volumine
& ostijs domus tue. Ecce hæc omnia in veteri Testa-
mento per Mosen dicta & iussa sunt rudi populo Iu-
dæorum: quanto magis dicenda & obseruanda sunt
in nouo Testamento plebi Christianorum: & maxime
vniuersitati religiosorum, quos oportet iugiter
esse intentos deo, & iuxta tenorem sacræ scripturæ se
regere. Præterea quia ad huiuscemodi directionem
proprie vitæ, requiritur salutaris notitia eius. Quis
enim poterit viuere virtuose ac fructuose atq; vniuer-
sos euadere laqueos inimici, nisi in primis cognoscat
qualiter id faciat? Idcirco qualiter istud agendum sit,
nunc breuiter quantum præstitit spiritus sanctus, iu-
gam: quamuis hæc à nemine queant describi ac edoce-
ri, nisi qui horum experientiam habet. Deniq; ad ag-
grediendum istud, quod etiam meas omnino super-
greditur vires, inclinauit & quodammodo compulsi-
me deuota humilifq; instantia quorundam fratrum
domus ordinis Carthusiensis prope Leodium, annis
non prudētia nec moribus, iuniorum, zelo spiritualis
professus feruentium: mihi in Christo adeo dilectio-
rum, vt nec id quod facultatē meam excedit, eis pura-
uerim denegandum. Postremo in moralibus doctri-
næ sunt tanto perfectiora, quanto plus ad particula-
ria descēdunt, ac limitantur: Idcirco nunc quasi pimo
roductione exemplari describam, qualiter religiosus
vnumquēq; diē ordinare, fructuose, diuine & scite ex-
pēdere debeat: quatenus inde elicit atq; agnoscat, qua-
liter vnumquemq; debeat expēdere diem.

De alaci surrectiōe ad matutinas. ¶ Art. 1
Con surge, lauda in nocte, in principio vigilantiæ
 & effunde sicut aqua cor tuum ante cōspectum
 domini dei tui. Leua ad eum manus tuas, & mi-
 serere tui. Modicus error in principio magn⁹ erit
 in fine, secundum philosophum. Cum ergo quotidie
 nū dei cultū à matutinali inchoem⁹ officio, debemus
 officio

Thron. 2

DE FRVC. TEMP. DEDVC. Fo. 98

officium illud cū præcipua deuotiōe incipere, alacri-
ter continuare, delectabiliter cōsumare Itaq; signo
furgendi audito, mox omni mora postposita, ōni tor-
pore excusso, ōni pigritia cōculcata, cum interna ius-
cunditate prōptissime cōsurgamus: vt pōte clangore
buccinæ summi regis nos excitāte, atq; ad creatoris
ac regis nostri præconiū, spiritaleq; prælium inuitam-
te, audito. Erubescat ergo tunc monachus vel ad pun-
ctum tardare, aut caput sub operimēto celare. Et quā-
uis intēsum sit frigus, nihilo minus cōfessim delectus-
lo exiliat & protinus cordialiter gloriatur: q̄a ad allo-
quēdum, ad colēdum, ad laudādum, ac adorādum, do-
minum deum suum, quē sup̄ omnia totis p̄cordijs in-
comparabiliter diligit, excitatur, inuitatur, cōsurgit:
Eodē ergo momento q̄ exp̄giscitur, m̄tē ad dñm, ele-
uetur, scq; induēdo legere pōt P̄sal. 111: Miserere mei
de⁹. Aut aliud, q̄d sup̄ deuotiōi magis deseruit, seu dul-
cius sapit, Deniq; scimus, quā tū exultēt seculi huius va-
nissimi amatores, q̄n̄ ad sua spectacula, ad choreas, ad
ludicia atq; scurrilia cōuocātur ac p̄gunt, & ea exer-
cēt: intantū vt q̄sq; totū pene spaciū noctis in talibus
absq; tēdio, imo cū delectatione puerfa, expēdant. Et t
hoc quare, nisi q̄m respiciūt & diligit vanitates, & in sa-
nias falsas? Quanto magis serui & amatores domini
dei sui ad eius laudes, oratiōes, & honorificentias cū in-
gētiliticia surgere, & accedere, easq; deuotissime cū sa-
pore interno, p̄sequi atq; cōplere debēt: si tamē creato-
rē & regē suū toto corde, sicut tenetur, s̄nceriter dili-
gāt: p̄sertim cū iuxta Theologos nulla forma tā p̄mp-
te ac delectabiliter operetur, vt charitas: q̄ parit seruo-
rē, cui accidia directe cōtrariatur. In sup̄ sicut in laere da-
torē sic vtq; alacri celerēq; debiti solutorē, feruentē
queq; ministrū diligit deus: tepidū verō & pigrū ex suo
euomit ore. Heu q̄ta est nostra calamitas, imo & inue-
recundia, incōsideratio & negligentia: q̄a interdū, deo
& sanctis angelis videntibus ac præsēntibus, non eru-
bescimus signo surgēdi audito, misere: caput reclinare
vel in

Psal. 111

Psal. 111

2. Cor. 9.

Apoc. 3

vel in suo situ ac loco dimittere, ad pauſandum parſi-
per, ad differendum ac quieſcendum pauliſper, & hor-
ret ſpiritus noſter ad imminentem quaſi labore: ſic
q; anima noſtra præ tædio dormitante, corpus inſe-
rurſum obdormit, nõ certe in dño, nõ in pace in iudi-
pſum: ſed potius in principe tenebrarum & conſuſio-
nis. Vitemus ergo de cætero dedecus ac vitium ranti,
& quod prelato noſtro præſente ac intuẽte atq; homi-
nibus agnoſcentibus facere verecũdã remur, imo nec
auderemus: deo ſublĩmi & benedicto præſente & in-
ſpiciente, ſanctiſq; angelis eius ſcientibus, facere vere-
cundemur, nec audeamus. Præterea cum iuxta præta-
gã ſurrexerimus ſtrenue, & induti fuerimus, matu-
nas de domina deuotiſſime pſoluamus, & mox vt an-
gelicam ſalutationem cœperimus dicere, dicẽdo: Ave
Maria: accendatur cor noſtrum amore Mariæ, & de-
lectetur in ea: quæ nunquam porras memoriae piæ in-
greditur abſq; in ſiſe ſibi dulcedinis aſperſione, prout
ſanctiſſimus pater noſter Bernardus teſtatur. Deinde
verbum bonæ fiduciae proferendo, vtz: Domine labia
mea aperies: cordialiter affectemus, vt dominus deus
noſter omnipotens mentem noſtram ſic tangat, virgo
at, illuſtret, moueat & accẽdeat: vt eo agente labia no-
ſtra ſic aperiamus, q̄ eius præconiã digne & efficaciter
proferamus. Conſequenter Inuitatorium depro-
mendo, vt pote: Venite exultemus domino iubilemus &c.
conuocemus & congregemus ac recolligamus in vni-
uerſas vires animæ noſtræ: præſertim intellectum
& voluntatem atq; memoriã, in quibus ſuper beatiffi-
mã trinitatis reſplẽdet imago, ſicq; omni diſtra-
ctiõẽ ſecluſa, corde intẽro accẽſo ac fixo dicamus [Venite
o vires præfatæ [exultemus], .i. tam vehementer iuci-
demur in ſpiritu, vt ſpiritalis illa iucũditas redẽdet in
corpus: & hoc] domino .i. ad gloriã dei, & in ipſo iux-
ta qđ ſcriptum eſt: Qui gloriã, in domino gloriatur
[iubilemus,] .i. ineffabiliter gaudeamus, [deò ſaluti-
ri noſtro] .i. in deo ad laudẽ ipſius, q̄ eſt totius noſtrę
ſaluti

Pſal. 118.

Pſal. 4.

Lucæ. 1

Bernar.

Pſal. 50

Pſal. 94

Breuis ex
Poſt. Pſal.
huius.
Ierem. 9.
1. Cor. 1.
1. Cor. 10.

ſalutis cauſa, obiectum, & dator, [præoccupemus fa-
ciem eius in confeſſione] id eſt, antequam alia facia-
mus, & priuſquam deus noſter nobis propter noſtra
vitia irascatur, feſtinemus eius præſentiam, ſeu ipſum
vbiq; præſentem ac omnia intuentem præuenire, ho-
norare, & nobis ſi opus fuerit reconciliare in cõfeſſio-
ne, vt pote ipſum laudando, & noſiſſos humiliter ac
contritionaliter accuſando [& in pſalmis iubilemus
ei] id eſt, pſalmos legendo ac decãtando, indicibiliter
delectemur ad gloriã creatoris, ei duntaxat placere
oprantes: nequaquam inaniter gloriantes, vel in pſal-
lendo, placere hominibus cupẽtes. Deinceps in pſal-
iſto tanguntur variæ rationes, cur taliter exultare iu-
bilarẽq; deo & eius faciem præoccupare debeamus in
confeſſione, cum dicitur: Quoniam deus magnus do-
minus, &c. Amplius, quoniam ex ſapientiſſima, ſalu-
berrima, & deuotiſſima patrũ noſtrorum inſtitutione
legimus pro lectiõibus in matutinis de domina ſacro
ſanctam Euangelicam illam hiſtoriam: Miſſus eſt Ga-
briel angelus: in qua angelica nunciatio, Chriſtiq; in
carnatio, & alia plurima ſalutifera deſcribũtur: ideo
lectiõẽ illas cum omni attentione iucunditate & gra-
tiam adione legere ſemper debemus, recordãdo &
conſiderando, quã incomprehenſibilis ſit ſuper-
nos charitas & miſericordia totius ſuperdigniſſimæ
trinitatis, quoniam deus pater voluit vnigenitum ſu-
perdilectiſſimum filium ſuum pro noſtra redemptione
ac ſalute incarnari, inter homines conuerſari, tan-
demq; crucifigi & mori. Ipſe quoq; filius dei tot & tan-
ta pro noſtra ſaluatione aſſumpſit, fecit, ac paſſus eſt:
& ſpiritus ſanctus ſanctam virginem ſecundauit, cor-
pus Chriſti formauit, animam eius in cunctis direxit.
Deinde Carmẽ illud angelicum: Te deum laudamus,
cum ſumma deuotiõẽ legamus: & inſtar angelo qđ quã
tum poſſibile eſt, eleuatiſſima atq; puriſſima mête, p-
nũciemus. Pro recuperatiõẽ etiã terræ ſanctæ, vt cul-
tui Chriſtiãõ reſtituatur, affectuoſiſſime deprecemur.

Luc. 1.

Ambro. &
Aug. can.

Nomen tuum & memoriale tuum, domine, in desiderio animæ: Anima mea desiderauit te in nocte: sed & spiritus meus in precordijs meis. Quia in ordine Carthusiano à festo Exaltationis sanctæ crucis vigiliæ crescunt paulatim vsq; ad festum omnium sanctorum, atq; ab omnium sanctorum vsq; ad Septuagesimam protrahuntur ac durat tã diu, vt vna quinquagena legi possit in eis. A septuagesima vero vsq; ad Paschæ paulatim decrescunt. Ideo nunc tangendũ est, qualiter tempus illud vigiliæ fructuosius possit expendi. Quocirca scripsit electus dei Bernardus, nõ esse cõueniens, vt tempore illo anima Psalmoz multitudine obruatur: sed hoc potius expedire, vt spiritus tunc dirigatur ad dominũ. Deniq; sicut ait scriptura: Non omnibus omnia cõueniunt: qã non omnes atq; dispositi sunt: sed qui ad altiore perfectionem deuenerunt virtutum, sublimius atq; diuinius pñt se occupare. Porro viri heroici ac perfecti in dono sapientiæ cõsummati, qui per excellentiam doni illius deo propinquissime cõiuncti sunt, imo quasi consiliarij ac secretarij eius effecti: hi possunt se diuinitate exercere atq; altissimo purissime fixa mente vacare. Itaq; hora illarum vigiliarum aliter occupare se potest incipiens aliter proficiens, aliterq; perfectus. Incipiens ergo & imperfectus ac animalis, exercere se potest tunc circa ordinem negligentiarum & culparum suarum quotidianarum, præteritorumq; vitiorum: omnia illa in amaritudine animæ suæ recogitando, de eis coram deo se accusando, desedendo, castigando, & emendatione plenariã proponendo. Deniq; de breuitate, fallacia, & incertitudine vitæ præsentis, de mortis acerbitate, de diuini districtione iudicij, de tormentis inferni, felicitate & gaudijs paradisi superni meditetur intente. Dein ceptus de beneficijs dei generalibus ac specialibus, & quã misericorditer egit secũ, qd tã diũ sibi pepercit in peccatis tam mult

Bernar.

1. Cori. 6

Iob. 10.

DE FRVC. TEMP. DEDVC. Fo. 93
tam multis & magnis: atq; post scelera tanta, ad tã sanctã se perduxit religionem. Sed & de passioe Christi nõ solum hac hora, sed assidue quoque cogitet intime ac dolenter. Insuper proficietes exercere se possunt sublimiorem vocationem & professionem considerado attentius & circa reformationem ac decorationem interiorum suorum se occupado: qualiter scilicet Christi humilitatem, mansuetudinem, patientiam, fortitudinem, charitatem, plenius imitentur: & vniuersa quæ mundi & carnis sunt, cordialiter aspernantur, atq; in deo vniuersas suas intentiones, affectiones, & occupationes recolligat, simpliciter ac defigant. Quotidie quoq; cũ ampliori cordis custodia, stabilitate, mundicia, & seruore, deseruiant deo, orent, psallant, & omne opus dei perficiant. At vero perfecti, heroici, spiritualesq; viri, quoz est solidus cibus, qui in præinductis iam dudum exercitati & habitati sunt, atq; à vitijs expurgati, in passionibus reformati, moralibus quoq; virtutibus excellenter ornati: hi possunt se hora illa diuinitate occupare, mentem suam ad dei cõtemplationem sincerã, dilectionem quoq; feruidã eleuando, in dei intuitu & amplexu diuinitus immorado: super beatissimæ trinitatis infinitam beatitudinem, mutua intuituionem, mutua dilectionem superaradentissimam & immensam, mutua communicationem ac fruitionem, emanationem & cõmunicationem adintra, & super felicissimam cõsistentiam eius æternam, sapienter cõtemplado. Deinde pro cõmuni bono totius Ecclesiæ, pro vnione, pace, & reformatione eius in omnibus, p̄ viuus ac mortuis, p̄ omnibus propinquis, cõmissis & benefactoribus, p̄ infideliumq; cõuersione & vniuersoz salute, affectuosissime & fidelissimè exorando. Imo vnusquisq; de quocunq; sit statu, de omnibus iam prædictis meditari potest & debet, iuxta dispositionis suæ mensuram, & mentis suæ capacitatem: nec potest in ijs regula certa præfigi. Sed vnusquisq; prout spiritus sanctus cor eius t. tigerit, inspirauerit.

Hebra. 5

D. DION. CART.

direxerit, exercere se habet. Et si interdum meditationibus insistere grauat, potest duodecim Psalmos aut circiter cum omni deuotione puritateq; legere. Præterea absit, quod aliquis sit tam piger, inuerecūsus & negligens, vt in illa hora somnolentiæ locū tribuat aut scribat seu studeat: tunc namq; nō solum mala, sed & minus bona sunt postponenda: & melioribus, salutiq; vicinioribus est insistendum.

¶ De modo meditando & psallendi.

¶ Art. 3.

Hebra. 6.

Psal. 38

Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Meditari de deo, est interiorius seu intellectualliter loqui cū eo, vel de eo. Porro orare, est postulare d deo ea, q̄ decet postulari ab ipso. Psallere autē est, deū laudare. In plurimis hęc Psalmis laudes dei & orationes sibi inuicem sunt permixtæ. Nec potest q̄s deuote efficaciterq; orare & psallere sine meditatione interna, hoc est, absq; cordiali attentione sensus verborum, quæ orando aut psallendo pronunciat: nisi forte ad aliquid altius eleuetur, aut deo pie intendat, si verborum psalmodiæ sensum nō capit. Deniq; ad hoc, quod deuote ac lympide meditemur, feruenter oremus, attente psallamus, plurima requiruntur. Primo, vt mētem nostram ab exterioribus retrahamus, hoc est, ab euagationibus suis & cogitationibus impertinentibus, ab occupationibus quoq; extraneis. Secundo, vt coram deo nos constituamus considerando eum verissime esse presentem, & omnia cognoscentem: sicq; coram eo habeamus nos timorate, custodite, ac reuerēter. Tertio, vt id de q̄ volumus meditari, consideremus non superficialiter atq; cursorie sed stabiliter ac profunde, & cum quodam gustu mentali. Vt si cogitare optemus de mundi cōtemptu ac vanitate, pensare debemus, quā difficile sit saluari in mundo. Quorū animę in eo quotidie pereant, quā multa & magna peccata iugiter incidāt habitātes in eo & vbi iam sint q̄ paulo ante floruerūt & delectabatur in

seculo

DE FRVC. TEMP. DEDVC. Fo. 99

seculo, quā incerta & breuis sit eius prosperitas, imo quā fallacissima ac nocentissima: quoniam quanto quis copiosius prosperatur in mundo, tanto grauius periclitatur. Propter q̄d electi dei, & vere illuminati ab eo, multo plus metuūt, prospera mūdi, quā eius aduersa. Conformiter si meditari volumus de inferno, intuemur, quā intolerabile esset vna hora iacere nudo corpore in fornace ardente: & quā misererrimum reputaremus eum, quem videremus ita iacentem, atq; in tanto supplicio perenniter, imo vno anno mansurum. Ex hoc itaq; ponderemus, quid sit æternaliter esse damnatum: præsertim cum damnati pœnalti torquantur in mente ex hoc, quod in tantis calamitatibus ac tormentis sciunt se æternaliter detinendos, quām exterius affigantur ab igne ac frigore infernali: Insuper in orando debemus principaliter duo attendere, loquēdo in generali, videlicet proprietates nostras, & proprietates dei. Proprietates nostrę sunt, ineffabilis defectiofita nostra, & pronitas ad omne malum omnisq; culpa, negligētia, & prouersitas nostra. Quod item tot & tantis æternæ damnationis periculis sumus expositi, tot inuisibilium hostium laq̄is circumuallati, tot ignorantis ac passionibus pleni. Quod item incerti in amore an odio digni simus, atq; tam indigentes, impotentes ac pauperes, tam incessabiliter dei auxilio indigentes, quod nec ad momentum valemus subsistere, neq; in dei gratia permanere, nisi deo nos conseruāte. Præterea proprietates dei sunt, infinita bonitas, immensa misericordia eius, interminata iustitia, opulentia, liberalitas, sapientia eius, incircumscripibilis & prorsus incomparabilis maiestas & excellentia, beatitudo sanctitas, præsentia, atq; perfectio eius. Itaq; ex consideratione, proprietatum nostrarum debemus deum cū omni humilitate, anxietate, contritione, diligentia & timore orare. Ex consideratione vero proprietatum dei debemus eum cum omni filiali fiducia, cum feruētissimo charitatis affectu, cum incessabili instantia, cū

Eccle. 9

N 3 summa

D. DION. CARTH.

summa reuerentia, cum maxima cordis custodia inuocare: nec interioribus nec exterioribus oculis euasgari, nec aliud quicquam aduertere, in tueri aut pertraetare, nisi quod forte ad diuinū officium spectat directe, nec possit differri. Postremo in psallendo sunt etiam præacta iam cōsideranda, potissime proprietates dei: videlicet vera p̄sentia, infinita maiestas, bonitas, dignitasq; ipsius, & c. iam præacta. Atq; vt ait sanctus Basilius super illud, psallite sapiēter, quæ ad modū gustus exterior vnamquamq; cibi buccellam distincte sumit degustat ac masticat: sic debet interior gustus mentis singula psalmodiæ v̄ba distincte aduertere, & sentium cū interno sapore inspiciere: sicq; cum omni reuerētia attentioe, feruore, viuacitate, vigilantia est psallendū & cor a deo ac angelis atq; cōuentu decētissime standū.

Qualiter in matutinali officio habere nos debeamus.

Art. 4.

IN matutinis meditabor in te. Cum itaq; iuxta præscripta ad matutinas surrexerimus, legimusque matutinas de domina, & si tempus vigiliae fuerit, illud expenderimus modo præacta, atq; pulsari cœperit ad chorum: statim illuc eundem est cum meditationibus sanctis, vel legendo hymnum: Veni creator spiritus. Seu Psalmum: Miserere mei deus. Aut aliqd tale, quod legentem magis accedit, conseruat, & fouet in bono. Ad chorū quoq; eundo, intrādo, & se in stalluo ponēdo, vitandę sunt occupationes, considerationes, aspersiones impertinētes, leues & pueriles: p̄ quas grauitas cordis dissoluitur, præconcepta deuotio dissipatur, & mens facillime aliquam inquietudinē, euagationem, culpam, inertiamq; incurrit. Deinde oratio dominica, salutatioque angelica ter deuotissime est dicenda, aduertēdo singillatim singulas partes, seu petitiunculas dominicę orationis: in qua septē petitiōes particulares cōtinētur. Itaq; cū dicim⁹ [Pater noster] attēdat cor nostrū, q̄ summa & ineffabilis sit charitas pietas atq; dignatio dñi dei nostri ad nos, q̄ ipse deus creator

Basilius.

Psal. 46

Psal. 62

Psal. 70

Expositio orationis dominicę breuis. Math. 6

DE FRVG. TEMP. DEDVC. Fo. 100
 creator omnipotens & immensus a nobis pauperrimis defectu ossissimiq; vermiculis pater appellari dignatur, cū ipse sit princeps vniuersorū. rex excellentiā in finitā, quæ cœlum, tellus p̄tūs q; contremunt, quem Dan. 7.
 & ipsæ angelicorū spiritūū altitudines perhorrescunt. Cum ergo cum patre vocemur, eius amore p̄tinus ac tendamur, filiali affectu ad ipsum afficiamur, & plene cōfidamus in ipso tanquā in patre fidelissimo, sapiētissimo atq; piissimo, optime cognoscente quid nobis expediat, cum scō Iob p̄stāte? Et si occiderit me, in ipso sperabo. Eum quoq; filialiter & perfecte honorare conemur, & alios, quantum valeamus, ad ipsius debitam venerationē excitemus, verbo, exēplo, oratiōe: Ipse etenim loquitur per prophetam: Si pater ego sum vbi est honor meus? Et si dominus ego sum, vbi est timor meus? Deniq; cum dicimus [pater noster] cogitemus, nos inuicē fratres esse: & charitate fraternana nos mutuo diligamus indefinenter ac feruide, qui patrem habemus eundē, de q̄ ait scriptura: Nonne pater vnus omnīū nostrorū? Nonne pater deus vn⁹ creauit nos? Cum aut̄ subiungimus [qui es in cœlis] dirigamus & eleuemus cor nostrum in cœlum ad triumphārē ecclesiam, ad inspectores glorię dei patriamq; cœlestem, & illuc pduci optemus. Quāuis etē deus sit vere vbiq; vt pote incircūscriptibilis & immensus, qui p̄ Ieremiā testatur. Nonne cœlum & terrā ego impleo? tamē specialiter dicitur esse in cœlo. Primo, quia in cœlo Em-pyreo euidentius & excellētius operatur. Secūdo, quā ibi clarius repræsentat & ostendit seipsum. Tertio, vt sciamus quo nostram intentionem, considerationem & affectiōem ferre ac figere debeamus, puta, in summū cœlum vbi patrem habemus altissimum. luxuria illud Apostoli: Quæ sursum sunt, querite: vbi Christus est in dextera patris: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terrā: q̄tenus cōuersatio nostra semp̄ in cœlis sit. Amplius, cū dicimus [Sanctificetur nomē tuū] hoc rogāmus, vt deus sc̄tificet ab omnibus. i. sc̄tūs esse cognoscatur

Dan. 7.

Iob. 13.

Malac. 1.

Malac. 2

Ierem. 23

Colo. 3

Phil. 3

D. DION. CARTH.

puræq; mente colatur à cunctis: quatenus in sanctitate & iustitia ei iugiter seruiamus, secundum quod decet tãto domino deferviri. Et istud præ omnibus & super omnia affectare debemus, quia bonor; filior; est honorẽ & gloriam sui patris desiderare. Nec dubium, quin cœlestis patris sanctificationem, honorificentiam, & gloriam teneamur summe & incomparabiliter cupere, querere, atq; pro viribus procurare. Deniq; cum dicim; [Adueniat regnũ tuũ] hoc petimus, vt Ecclesia militas crescat quotidie, seu populus Christianus omni die augeatur numero, virtute, ac merito: vt etiã triumphans Ecclesia impleatur, & ad eius societatem feliciter perducamur. Et totum istud ardentissime debemus appetere & orare, cum oratio nõ sit aliud nisi interpres ac nũcius desiderij. Porro cum dicimus, [Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra] hoc postulamus, sicut ciues cœlestes deo promptissime in cunctis obediunt ac ministrant: ita & nos in terra hac deo quantum possibile est, indefinenter in omnibus obsequiamur ac obsequiamur, agendo quæ complacent ei, & vitando quæ ei non placent. Deinceps dicendo [Panẽ nostrum quotidianum da nobis hodie] hoc precamur, vt deus pater multiplici pane nos reficere dignetur, vt pote sacramentali seu corpore Christi, pane lachrymarum, pane bonæ operationis, pane vitæ & intellectus pane quoq; corporalis refectiois, vt illũ de manu ipsius sobrie accipiamus: sicq; tor panibus refecti confortemur, ac stabiliamur, delectemur, crescamos ac perficiamur in domino. Demum dicentes [Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris] videamus ne contra aliquem habeamus irrationabilem displicentiam, iram, impatientiam, auersionem seu rancorẽ: ne vlla iniuriæ recordatio insit memoria, ne vindictam queramus, ne quis alium inquirere, grauare, cõtristare, cõfundere optet: hoc namq; diabolicum esset. Propterea syncerum, dulcem, amorosum habeamus affectum ad inuicem, & ad omnes.

Insuper

DE FRVC. TEMP. DEDVC. Fo. 101
Insuper subiungendo [Et ne nos inducas in tentationem] id deprecamur, ne tentatione vlla vincamur, ne propria animositate, carnali affectu, aut aliqua passione, seu negligentia, superemur. Ne etiam alterius actum verbo, signo, omissione, aut alia aliqua improbitate, leuitate, seu culpa illius, scandalizemur, prouocemur, aut corruamus. Hinc etiam providere debemus, ne ex cantu aut modo cantandi seu legendi aliorum facilitate vnquam tentemur: sed mutuo in charitate pie nos supportremus, iuxta quod scriptum est: Alter alterius onera portate. Nec minus sit aliquis alium temere iudicare, contemnere, accusare: imo potius inter se quantum possibile est, excusare, & dubia interpretari in melius: ne etiam circumueniamur à Satana, eiusq; machinatione somnolentiam, aut aliud incidamus peccatum. Postremo dicentes [Sed libera nos à malo] oramus à malo culpæ saluari, quatenus peccata præterita nobis indulgeantur, præsentia amputentur, futura præcaueantur. Petimus quoq; liberari à malo pœniæ: non vt non sustineamus aliqua aspera & aduersa: sed ne per impatientiam vincamur ab illis, & ea modo tam æquanimiter toleremus, quod per hoc ad æternam perducamur iucunditatem. Deniq; oratione hacteniter lecta signaculo crucis deuotissime nos consignemus, memores dominicæ passionis, vt eius virtute ac merito præferuemur ab omni peccato. Et quoniam sine gratioso dei auxilio nil boni facere præualemus, idcirco in psalmis dei subsidium affectuosissime inuocemus, dicendo in psalmis versiculũ istum: Deus in adiutorium meum intende. Et inclinamur, mox addimus Domine ad adiuvandũ me festina: quatenus cito ac incessanter anticipet nos misericordiæ eius. Quo dicto laudem & gloriam superaltilsimæ trinitati cum profunda mētũ & corporis inclinatione offeramus. Deinde in psallendo & orando habeamus nos iuxta prædicta. Et quoniam virtus principij manet in consequentibus studeamus valde deuote ac seruenter incipere, vt p hoc

Gala. 6.
Rom. 14Psal. 69
Psal. 73

D. DION. CARTHV.

totum residuum fiat deo magis acceptum. Ex decantatione quoque Inuitatorij puocemur ad psallendum & cōtinuandum totum officium alacriter ac iucunde. Interim etiam quod alius chorus versum suum decantat, vnusquisque in reliquo stans choro cor suum celebrat & ardentius leuet ad dominum, ipsum laudando & pro se ac alijs exorādo: sic tamē vt alium versum adueriat, nec versum decantandū a suo choro obliuiscatur. Amplius, dum lectiōnes legūtur, alij mentē suam frequēter leuent ad creatorē: præsertim dum lectiōes nō sunt multum spirituales, & fructuosæ. Cumq; in eis occurrerit narratio rei venerę seu carnalis, abstrahendus est ad spiritalia ac diuina. Et dū aliquis vsu rñsorij sui decātat, alij interim leuent se sup se, omniq; momēto assuescamus corda nostra deo vnire, orando meditādo, psallēdo. Præterea aduertēdū, quēdamodū scđm Hugonē de scđo Victore, p verbo omisso repetendus est vsus, p versu psalmus, p psalmo nocturnus. Et qā a sine denominatio fumitur, studeamus officij matutinale deuote alacriterq; finire, ac totis præcordijs gratias deo pro vniuersis beneficijs suis referre.

De persolutiōe Primę. ¶ Art. 5.

Vstus & sapiens cor suum tradet ad vigilandū dilectissimo deprecabil. Matutinis finitis, redeat vnusquisq; ad cellulam suam cum deuotione & oratione, seu psalmodia ac mentis custodia: & lecta prima deo mina ac nudo officio, disponat ac ponat se ad quietēdū, atq; in meditatiōibus salubribus de Christi passione, ac alijs rebus diuinis studeat obdormire: & anteq; ad dormiendum reclinet se, oret deuotissime p communi bono totius Ecclesię, pro viujs ac mortuis, ceterisq; personis, punctis, & causis, vt supra secundo articulo tactum est. Sed & virginem inuocet gloriosam vt ipsa p omnibus ijs intercedere dignet ad dominū. Specialiter quoq; tunc oremus, ne fragilitatē aliquā patiamur

DE FRVC. TEMP. DEDVC. Fo. 102
pariamur in somno. Verūtamē in ijs non est immoderate morādū, ne tēpore vigiladi somno grauemur, aut caput debilitemus. Porro cū ad primā pulsatur & excitamur, mox exurgamus, & eam cū deuotione præcipua persoluamus, legēdo, Pater noster &c, sicut præhabitu est. Sed & symbolū fidei, & pces primę legamus cum grādi attentione, atq; feruenti affectione.

De præparatione ad confessionem & celebrationem, & de occupatione in missa.

¶ Art. 6.

Sacerdotes qui accedunt ad dominum, sanctificentur, ne pecciam eos. Prima finita præparemus nos ad celebrationem. Primo examinando conscientias nostras, & de culpis ac negligētis nostris post vltimā cōfessionē cōtractis, dolētes ac veniā postulātes, emēdationemq; integrā pponentes. Deinde non ex arida cōsuetudine, distracta intimorataq; mēte: sed ex interno dolore, atq; sincero charitatis affectu, faciamus cōfessionē distinctā circūstantionatā & plenā & si qd graue aut insolitū egimus siue incidimus malū, hoc plani⁹ ac diffusū cōfiteamur. Quia si illud esset ex genere suo mortale, vt sunt detractio, susurratio, seminatio discordiæ, inuidētia, ira intēsa, cōfidentū est p̄sidentū: qā in dubijs eligēda est semp pars securior, p̄sertim cū religiosi teneāt non solū ad partē meliorē sed etiā tuiorē. Vñ beatiss. Augustino testante, q se cōmittit discrimini, peccat mortaliter. Deinde pccnitentiā in cōfessione iniūctā, deuota cōtritaq; anima psoluam⁹ nec cōfessione pacta statim ad pristinas leuitates, incustodias, negligētias, culpas, passiones, aut vitia redeam⁹ imo semp, p̄sertim vsq; ad celebrationē, pseuerem⁹ in magna cordis sensuq; custodia, in cōpūctiōe assidua, in oratiōib⁹, meditatiōibusq; deuotis. Deniq; in missa conuentuali simus valde deuoti, & quanta pro nobis assumpsit, fecit, ac pertulit filius dei, cor de grato ac amoroso reminiscamur: & maxime qualiter in cœna nouissima dignissimū istud instituit sacramētū.

Sicque

Thre. 3

Augo.

Eccle. 3 9

Matth. 6

Exo. 19

Augusti.

D. DION. CARTH.

Matth. 26
 Marci. 14.
 Quatuor
 ruminan-
 da diuina
 celebratus
 ro. I

Sicq; in missa conuētuali disponamus nos ad celebra-
 tionem, quādo post illam sumus celebraturi. Insuper
 anrequam celebremus, diligentissime attendamus qua-
 tuor illa, quæ in omni sacrificio sunt pensanda, vt po-
 te, quis, quid, cui, & quare. Pensemus ergo imprimis q-
 uis qui celebrare proponimus, hoc est, quam defec-
 tuosi, culpabiles, quā indigni, & mi seri simus: sicq; p-
 posse apremus & dispōamus nos ad tam incōparabile
 sacrificium offerēdum, iuxta modum præactum: atq;
 cum omni humili rate, reuerēti ali & filiali timore, cō-
 intima compunctiōe, singulari custodia, dilectiōe
 præ feruīda accedamus ac celebremus: singula verba
 deuotissime profertentes, ea potissime quæ post Offer-
 torium vsq; in finem dicuntur officij. Secundo pense-
 mus quid offerimus, vt pote quāta sit dignitas & excel-
 lentia sacramenti istius, in quo totus Christus deus &
 homo offertur. Tertio pensemus cui offerri mus, hoc
 est, quā infinita sit dignitas & maiestas dei patris om-
 nipotentis, cui sacrificium istud offertur. Idcirco cum
 summa & maxima deuotiōe id fieri est necesse. Quar-
 to pensemus, cur, id est, propter quas causas offertur,
 videlicet in commemorationem passiōis dilectiōisq;
 Christi ad nos, & propter dei patris honorificentiam
 ac nostram subuentionem: imo & propter commune
 bonum Ecclesiæ, & tam mortuorum quā uiuorum
 suffragium ac salutem. Idcirco in celebratione sumus
 præcipue memores, quæ & quanta Christus pro nobis
 passus est, quā perfecte & ardentissime nos dilexit,
 quanta beneficia nobis largitus est: atq; in hoc recor-
 datione accendatur præualide sancto ipsius amore,
 eiusq; passioni conformari optemus, & beneficijs eius
 totis semp; regratiemur præcordijs, affectuosisq; meq;
 oremus pro vniuersis, p- quibus in celebratione ora-
 tenemur, siue ex causa generali, siue ex speciali. Post-
 mo fratres, q- pariter celebrant, inuicem in omni cha-
 ritate ac patientia se supportēt: præsertim in tam pri-
 uilegiato diuinissimoq; officio, atq; cum ingenti dili-
 gentia

II

III

III

DE FRVC. TEMP. DEDVC. Fo. 103.
 gentia mutuo sibi ac Christo in hora illa ministrent.
 Qualiter debeamus nos habere post celebratio-
 nem & missam, vsq; ad prandij horam.

¶ Art. 7.

Benedic anima mea dño, & noli obliuisci omnes
 retributiones eius. Ingratitudinis est, beneficiū
 non recognoscere, gratias non referre, nec vicē
 pro posse rependere. Et quāto benefactor est dignior,
 beneficiūq; præstātius atq; frequētius: eo grauioris
 est ingrati tudinis, beneficiū nō p̄sare nec regratiari,
 nec repēdere vicē, p- posse. Nonne ergo ingrati ssimū,
 damna bilissimumque consistit, si benefactori altissi-
 mo vnico dei filio, de hoc suo incōparabili beneficio:
 quo se ipsum quotidie in sacramento nobis largi-
 tur, grates assiduas & vicē totis viribus, non repēdamus?
 Nempe hoc ardentissimæ charitatis & perfecti ssimæ
 liberalitatis exi sit, quod quis seipsum dat alteri, ita q-
 idem est dator & donum. Quid igitur restat, nisi vt ce-
 lebratione completa, deo totis regratiemur præcor-
 dijs, orationibus, hymnis, & psalmis, deuotissime in si-
 stētes: omnemq; dei offensam & inhonorationē cum
 summa sollicitudine deuitātes. Non ergo post missam,
 mox ad solitas loquacitates, leuitates, risus, negligē-
 tias, passiones, imo nec ad exteri ores occupationes, si
 possint differri: sed custoditi, solliciti, timorati, deuoti,
 interne feruentes, tranquillī permaneamus: præfer-
 tim vsq; ad prandij spiritalibus exercitijs immorātes
 Tamē si quis fatigetur in illis, poterit vicissim aliquid
 legere, studere, & scribere. Deniq; ad vitādum omnem
 ociositatem, negligētiam, tædium, & torporem, debe-
 mus singulis horis proprias deputare occupationes:
 ita vt vna hora insitamur meditatiōibus sanctis, alia
 orationibus, alia psalmis, alia vero lectiōi seu studio,
 & alia scripioni. Nihilominus obediētiam omnibus
 præferamus: quod vna hora negligimus, alia recupe-
 remus. Demum si grauat quoti die legere vnū psalteri-
 um, saltē non pigeat legere vnū in omni hebdomada.

Psal. 103

Hoc quosq;

D. DION. CARTH.

Hoc quoque sit precipuus noster conatus, & summa affectio ut ea ad qua ex ordine obligamur, quotidie deuotius persequamur, nec ex consuetudine torpeamus, sed quo ex frequentius agimus, eo cum maiori puritate atque seruire ea agamus. Unde & preces quas in singulis dicimus horis, cum attente dicimus precipua: quia in eis oramus pro uiuis ac mortuis, pro nobis in christis & alijs, pro sacerdotibus & presbiteris, pro principibus, pro benefactoribus, pro afflictis, & captiuis, & pro omni populo Christiano, seu uniuersali Ecclesia. Cui itaque dicimus: [Ego dixi domine miserere mei, sana animam meam, quia peccaui tibi] Hoc seruide cupiamus, ut deus nobis misericordissimus sit & animas nostras ab omni faner lectione peccati, ab impetu passionum, a consuetudine praua, & perterim a passionibus & peccatis, ad que vel naturali dispositione, vel ex usu pueris consistimus, priores. Porro cum dicimus [Conuertere domine, usquequo] optemus, ut deus omnipotens a rigore sue iustitie se conuertat ad effectum sue clementie, sicque [deprecabilis sit super seruos suos] unum pie exaudiendo, pro alio, & quemlibet pro seipso Cum dicimus [Sacerdotes tui iuduantur iustitie] seruienter desideremus, ut episcopi & presbyteri fiant & sine undique iusti, virtuosissimi, & exemplares. Dum addimus [Domine saluos fac reges] hoc affectemus, ut principes seculares a peccatis atque periculis eruantur, & bene uiuendo, iusteque presidendo aeternam consequantur salutem. Deinde, pro tota Ecclesia uniuersoque populo Christiano deuotissime deprecemur, dicentes [Saluum fac populum tuum domine] &c. Pro communi etiam pace patrie oremus dicentes [Fiat pax in uirtute tua, & abundantia]. i. uirtuosorum operum copia, [in turribus tuis], id est, in particularibus ecclesijs, seu in principibus & presbiteris atque in omnibus qui alijs preesunt, ac predicant.

Qualiter debeamus nos habere in preadio, & post modum, usque ad uesperas. ¶ Art. 8.

Col. 3.

O Mne quodcumque facitis in uerbo aut opere, omnia in nomine domini nostri Iesu Christi agite, gratia

DE FRVC. TEMP. DEDVC. Fo. 164

gratias agentes deo patri per ipsum. Quemadmodum anima rationalis est finis, reatrix, ac domina, corporis sui: sic corporalia omnia ad spiritalia ordinare debemus. Corporale itaque cibum debemus accipere non propter uoluptate sensuale, aut repauratione seu consolatione carnalem, sed propter corporis necessitate & conseruationem, ut possit anime subseruire in dei obsequio. Denique ubi maius instat periculum, faciliusque peccatur: ubi necessaria est maior custodia aut cautela. Cum ergo in cibo & potu multi sint casus, variique excessus, oportet nos cibum & potum cum magno dei timore, cum uera discretione, cum spiritali meditatione accipere: & lectione aduertere, seu aliquid deuotionale dum soli reficiamur, aliquando legere aut prelarere: nec instat brutorum effunderet nos super cibum, nec nimis diu in mensa federet. Et quamuis soli reficiamur, nihilominus coram deo disciplinae & honeste nos in cultis habere cum sapientialiter pudore debemus, quod omne indecorum coram deo uitium est. Denique ante mensam cibum & potum deuote benedicamus. Refectio completa gratias antequam legamus. Nec murmuret religiofus, si uictualia sibi non ministrantur ad libitum: ne annumeretur reprobis atque carnalibus illis, de quibus ait scripta. Si uero non fuerint saturati & murmurabit, sed potius cogitet, quod natura paucis minimisque est contenta. Quod item tenuitas uictus & uelutis sunt indispensabiliter de essentia religionis. Præterea prædico factum, & nonis de domina & de tempore deuote lectis, potest religiofus, pro recreatione aut alia rationabili causa, manuale aliquid exercere: non tamen immoderate tali operi immorari, nec in eo spiritalium obliuisci: imo in ipso mente frequenter ad deum erigere pro meditationes & concupiscentes internas, pro orationes breues ac seruidas. Interdum quoque poterit aliquid scribere aut studere, vel psallere, & pro defunctis orare: specialissime quoque pro communi bono totius Ecclesie in omni gradu, statu, & ordine.

Quod debeamus nos habere a primo pulsu ad uesperas usque completorii pulsum. ¶ Art. 9.

Eleuatio

Psal. 40

Psal. 29

Psal. 132

Psal. 19

Psal. 27

Psal. 121

Psal. 158

E Leuatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Primo ad vespertas pulsu audito, mox ceteras occupationes abijcientes vespertas de domina, si paulo ante lecta non sint, deuote legamus. Deinde per alias orationes, meditationes, aut psalmodias preparamus nos ad congruam deuotionem in choro habendam, atq; in vespertis in choro cantandis ita nos habeamus, in psallendo, orando, meditando, sicut in matutinis. Prout supra. iij. & iij. articulis notatum est. In officio autem defunctorum vigilanter deuote & solite oremus, & agamus sicut tenemur ex professione de charitate pro eis, qui amplius mereri, aut se ipsos iuuare non possunt: & sicut pro nobis post vitam hanc orari optamus: pensantes in quam diris supplicij sint, p quibus oramus, & quantum sibi cupiant subueniri, quam fideliter etiam post suam liberationem orabunt pro ijs, qui modo subueniunt ipsis. Nec opus est querere quid psalmi, & lectiones quas dicimus, p defunctis, pertineat ad defunctos. Non enim oportet vt omnia verba illorum psalmodie ac lectionum dicantur in persona defunctorum: sed dicuntur hoc est offeruntur tanquam psumum ac spiritale sacrificij pro defunctis: quatenus deus sacrificio illo & orationibus, q in ipso dicuntur, dignetur placari, & defunctis ignoscere penas eis debitas diminuendo, aut prorsus tollendo. Deniq; hoc modo etiam pro defunctis fiunt peregrinationes, ieiunia, eleemosyna, ac cõsimilia pœnitentię opera: & audiuntur missæ, accenduntur quoq; candela: pro eis, imo & celebratur pro eis, quatenus virtute ac merito passionis dominicæ & hostiæ salutaris, atq; orationum celebrantis, ac diuini officij, indulgentiam consequantur. Præterea officio vespertino consummato, cum grauitate decenti, cum honesto silentio, cum alacritate in eunda, cum celeritate discretæ, redeamus ad cellas, & in eis deinceps spiritaliter occupemur, ac deuote exerceamur. Si vero cœnæ adit breuis & sobria sit hæc cœna: & obseruanda sunt in ea quæ ia

DE FRVC. TEMP. DEDVC. Fo. 109
quæ in prandio, quæ in præcedenti capitulo tangunt: Postremo post cœnam, seu potum, non nisi deuotioni compunctioni, & spiritalibus vacandum est actibus, vsq; ad cõpletorij pulsus.

Qualiter debeamus nos habere à pulsu cõpletorij vsq; ad quietem in lecto.

¶ Art. 10.

Pone me vt signaculum super cor tuum. Completorium tanquam finis & cõsumatio totius diuini officij, cum singulari deuotione dicendum est: & confessio ipsum præcedens cum intima cõtritione ac humili cõpunctione est proferenda. Cõformiter symbolum apostolorum, quod in precibus legitur, certissima atq; firmissima fide legendum est: q tenuis virtute ac merito scutoq; sacratissimæ fidei huius ab omnibus protegamur aduersis, nec timeamus à timore nocturno. Sicut ait Psalmista: Scuto circumdabit te vitas eius, nõ timebis à timore nocturno. Nempe vt Clymachus ait: Puerilis mos est, de nocte potius timere q in die: & ex fidei defectu procedit huiusmodi timor: Nonne deus & sancti angeli sunt nobiscum in nocte, sicut in die? Nonne, pudentia dei vniuersa moderatur ac complectitur, ita, quod animæ defunctorum spiritusq; maligni, nec apparere possunt hominibus, nec aliquid eis inferre: nisi deo altissimo permittente ac moderatè? Quid ergo timet, qui patrem omnipotentem habet præsentem, omnia disponentem, & ad proregendum ac adiuturum ad summe paratum? O si sensum psalmi illius pulcherrimi. Qui habitat in adiutorio altissimi, bene aduerteremus: cum quanta securitate, tranquillitateq; mentis, in dño quiesceremus: Simus ergo in fide certissimi, in spe fortissimi, in charitate pferuidi, & ex confidentia diuinæ assistentię semp magnanimes, cum propheta dicentes: Dominus illuminatio vitæ meæ, & salus mea, quæ timebo? Dominus pector vitæ meæ, à quo trepidabo? Hinc ait scriptura: Iustus q si leo confidens, absq; terrore erit. Si ergo cõtingat in solitus

Canti. 8

Psal. 90

Clyma-

Psal. 90

Psal. 26
Prou. 28

Solitus strepitus, aut vehemens clamor, aut grande tonitruum, & fulgur assiduum, tranquillitatem mentis non amittimus. Et si primos timoris motus vitare nequimus, erubescamus de imperfectione, puerilitateque nostra: & eleuamus ac animemus cor nostrum in deo dicentes: Si consistat aduersum me castra, non timebit cor meum. Itaque: Dominus mecum est, tanquam bellator fortis: ideo qui me persequitur, insirmi erunt & cadent. Nonne olim sancti patres imperterrita mente, habitauerunt in solitudinibus, in montibus, & in speluncis, & in cauernis terrarum: imo in vastissimis eremi locis, in medio venenatissimarum ac ferocissimarum ferarum. Præterea contra huiusmodi puerilem timorem, non mediocriter valet Christi passionem habere mentem impressam, & Christumque, si in cruce pendentem aspiciere & cuncta que protulit attente recollere. Abiecto ergo tali timore inani, mentis libertatem querere & iucunditatem internam valde impediunt, siuis semper in pectoris pace, in spiritus libertate, in gaudio spiritus tali. Insuper copletoribus deuotissime lectis, ponamus rationem cum anima nostra, & coram Deo examinet vnusquisque conscientiam suam: quod liter totum die expenderit, quod liter ea que ordinis sunt obseruauerit, quod mali commiserit, quod boni commiserit, quum profecerit, quosque deuenit, quod liter huiusmodi sue satisfecit, professionem, an que episcopi scandalizauerit. Tunc ergo in omnipotentis conspectu seipsum accuset humiliter, deficiat vehementer, corripiat acriter, castiget disciplinaliter: vetitamen cum discretione & superiorum consensu. Et firmissime proponat se emendare totaliter. Sicque post orationes & meditationes solitas ac feruentibus, se deo commendans pergat ad lectum, & in meditationibus sanctis vel orationibus studeat obdormire: quoniam si euigilauerit, statim cor suum ad deum meditatio siue oratio erigere debet. Quod si etiam machinatione diaboli aut causa aliqua naturali seu accidentali, apprehensionibus fantastice aut imaginationes terribiles seu terribiles formæ, memoriarum occurrerint: talia omnia vana & friuola peritus ac penitus excludamus, per cordiam

Psal. 26
Ierc. 20.

Hebr. 11

DE FRV. TEMP. DEDVC. Fo. 106
dialem & intimam considerationem passionis dominice, per orationes & angelicam salutationem, per diuinam presentiam & protectionis sue contemplationem fidelem. Et antequam eamus dormitum, non negligamus feruenter orare pro communi bono Ecclesie, pro reformatione ipsius in omnibus, pro viuus ac mortuis, pro parentibus, propinquis, committis, ac benefactoribus, pro fratribus domus, totiusque ordinis, oraque vnusquisque pro cella sue fundatione & ei annexis. Itaque quæ tempus suum hodie iuxta formulam iam scriptam expenderit, confido in domino & dicere audeo, quod in breui mirabiliter crescat atque proficiat.

De copendio sissimo modo proficiendi per extirpationem priuati amoris, & de aliquibus salutaribus documentis.

ART. II.

Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Christus in Euangelio multipliciter docet, ut abnegemus, relinquamus & odiamus nos ipsos, ut oculum, manum, pedem scandalizatem eruamus, abscidamus, & proficiamus a nobis, ut aduersarios diligamus, odientibus beneficiamus, & per calumniantoribus persecutoribus deprecemur, omnique in nos peccati indulgeamus ex corde: & alia quædam similia, que ad exequendum forsitan videtur difficilia. Veruntamen omnium horum documento: seu precepto: imo & omnium moralium doctrinarum ac iussionum totius scripturæ, vis & summa atque sententia in paucis videtur consistere, ut scilicet priuati amoris eradicemur omnino ex nobis: quod faciendo, in omni proficiemus ac proficiemur virtute, etiam in diuino amore. Item Augustinus testatur: Amor priuatus est omnium vitiorum origo. Amor autem diuinus, seu charitas, omnium bonorum est radix. Duo quippe amores duas constituit ciuitates. Nam amor sui crescens usque ad contemptum dei constituit ciuitatem Babylonis, que est ecclesia malignantis, & corpus ac regnum diaboli. Sed amor dei crescens usque ad contemptum sui, constituit ciuitatem dei, que est Ecclesia militans, & corpus ac regnum Christi.

Itaque

Iohan. 12.
Matth. 26.
Luc. 9. 14
Matth. 5.

August.

Itaq; minoratio priuati amoris, est augmentatio in profectus amoris diuini, seu charitatis: Plena autem priuati amoris euulsio est perfecta charitatis adeptio. Oportet igit scire, quod sit amor priuatus seu amor sui, quod ite sit amor dei. Itaq; amor sui est inordinata affectio, qua homo amat se in se: & amor iste vocatur impropius, ad se reflexus, priuatus & vitiosus, quonia non est ordinatus ad deum ac vltimum finem, qui est eterna felicitas. Cum enim homo creatus sit ad dei honorem & gloriam, eiusq; beatificam visionem, ita quod deo seu beatifica visio est hominis finis: ideo debet homo semetipsum & totam vitam suam, omniaq; que habet, ad deum referre, & ad eius honorem ac gloriam, visionemq; beatificam ordinare: nec aliter se amare nisi in deo, & per ordinationem sui ad vltimum finem suum. Hinc amare se in se est inordinatum peruersum atq; damnabile. Deniq; amare se in se, est ea velle & affectare quae sunt homini delectabilia, vtilia, seu honesta, quae ad propriam inclinationem & naturam in se ipsa consideratam: sicq; ex amore isto priuato statim procedit concupiscentia sensualis, & omnia vitia carnis, in quantum ex amore priuato appetit homo delectabilia sibi in se. Sic enim ex isto maledicto amore, procedunt gula luxuria, desiderium delicati cibi & potus, oscula & amplexus, lasciuia aspectus, carnalis affectus, libidinosi tactus, applicatio corporalis, confabulatio vana, molles & diuturna dormitio, horror poenitentiae & laboris, ridere & iocari & inordinate solatiari, hoc est in se & in rebus caducis, non in deo consolari & gloriarum. Praeterea in quantum homo ex amore priuato appetit vtilia sibi, in se & secundum se: sic ex pessimo isto amore procedunt auaritia siue cupiditas, sollicitudo superflua, fraus, dolus, furtum, rapina, adulatio, quaestus, infortunatio, occupatio, timor perdendi terrena, dolor superfluus de amissione eorum, curiosus superfluus vilitus. Amplius in quantum ex petifero sui amore appetit honesta sibi in se, & secundum proprium appetitum: sic ex amore isto nascuntur ambitio, deside-

DE FRVC. TEMP. DEDVC. Fo. 107.
rium praelationis, cupido propriae libertatis, simoniaca pestis, blanda promissio, praua suspicio, partialitas, simulatio, calliditas, infidelitas, hypocrisis, singularitas complacencia vana: aliaq; diuersa ac graui vitia, sicut inobedientia, rebellio, contentio, induratio, pertinacia, atq; similia. Praeterea sicut ex priuato amore appetit homo delectabilia & honesta sibi in se, sic ex eodem amore horret & fugit contraria illis: sicq; ex amore priuato procedit detestatio trisium, puta eorum quae poenalia & molesta sunt corpori: vt sunt abstinentia, ieiunium, vigilia, disciplina, rigor poenitentiae, obedientia, labor, asperitas vestis, permissio nuditatis, carentia fabulationum, iocorum ac terrestrium. Hinc sciamus & aduertamus, tamen adhuc nobis inesse & animae nostrae visceribus inherere de priuato amore: quantum de praetactis eius effectibus vitiosq; praefatis est & inuenit in nobis. Porro amor dei seu charitatis, est pura ac spiritalis dilectio, quae super omnia diligimus deum, & nos ipsos in deo, hoc est secundum doctrinam, praecipuum, & beneplacitum dei. Itaq; amare se in deo, est omnia illa appetere & amplecti, quae sunt homini expedienda aut necessaria, ad complacendum deo, ad approximandum ei ad proficiendum in gratia & charitate eius, ad obtinendum aeternam salutem: sicq; ex dei amore seu charitate, procedit castitas, castigatio corporis, refrenatio desideriorum carnalium, patientia in aduersis, amor iniuriarum, increparationum & correctionum, obedire in omnibus, velle subesse, nolle praesse, seipsum despiciere, ab alijs despici velle, operibus poenitentiae infundare, & omne tempus fructuose deducere, bona pro malis rependere, in diuinis alacriter laborare, sibi ipsi non parcere nec blandiri, iniuriantibus, increpantibus, ac cusantibus, detrahentibus, nunquam irasci, indignari nec contristari, neq; se vindicare: paupertate, inopia, deiectione gaudere, deum totis viribus, omnique modo possibili honorare, & alios ad idem pro posse inducere, eorumq; scandalizationem toto conatu vitare, in

O 3 dei laudi

Matth. 22.

dei laudibus, orationibus, meditationibus, delectari, ac immorari. Ecce isti sunt effectus & signa diuini amoris verę & charitatis: & quum ab istis actibus deficiamus tunc a perfecta charitate, & a diuini amoris perfectione & puritate deficiamus. Si itaque affectamus vniuersa virtuta amputare, omnes passiones refrenare, in omni virtute persistere, in charitate & gratia perfici, nostrę satis facere, profici, & iuxta nostrę vocatiōis exigentiā digne deo iugiter cōuersari: studeamus indefinēter priuatiū amorem expellere, atque in deo nos vere diligere: quia in hoc consistit, ut tactus est, tota summa & vis ac sententiā omni moralium documentorum ac preceptorum totius scripturę & ecclesię omnique doctrinę fidei Christianę. Pręterea si queratur quomodo possit ac debeat homo ista implere. Respondetur, quod ad hoc sunt plurimę vię. Prima est, ut homo incessanter ac seruidē inuocet deū, per virtute & gratia sic agendi. Scđa, ut etiā inuocet virginē gloriosam, & angelū scđm suę vitę custodē, ac scđos ad quos maiorē habet affectū ac deuotionē: ut intercedāt, pro eo ad dñm, istamque gratiā sibi impetrare dignētur. Tertia ē, ut faciat etiā assidue quod in se est, faciēdo sibi forte, propositū reformandi se taliter, & amandi se in deo dñtaxat, & dicēdi frequenter in animo suo. Ecce in solo deo volo, intēdo, propono, me amare: & omnia illa desiderare, & cū gaudio tolerare ac facere ea per quę possum ei placere, ac proximare & vniui. Quarta est, cōsiderare quę ineffabilē fructū cōsequitur homo sic faciēdo, & quum dñm incurrit hoc negligēdo. Quinta est, inueni Christū & ceteros scđos quia egerūt deo: sequi vestigia. Sexta est, ut discat & assuescat quid die frāgere se in paruis, ut paulatim se frāgat ac vincat in maioribus, & tādē in maximis. Sequitur in cunctis ex toto corde humiliet, quia per specialissimam opem ac gratiam desuper obtinebit.

Ierem. 9

Iohan. 17.

In hoc glorietur quod gloriatur, scire & nosse me, dicit dñs. In cognitiōe dei beatitudinē nostrā cōsistere Christus testat, dicēdo ad patrē: Hęc est vita eterna

vt cogit

DE FRVC. TEMP. DEDVC. Fo. 108
vt cognoscāt te verę deū, & quę missi Iesum Christū. Denique cū incognitū amari nō valeat, nō possumus deū diligere, nisi aliq̄ eū modo cognoscamus. Nūc igitur breuiter aliq̄d est tāgendū de dei cognitiōe. Possumus itaque deū cognoscere. Primo per naturalē rationē. Quę admodū nāque causa ex effectibus suis cognoscitur, sicut quod videt pulchrū ædificiū, ex magistrali & pulchra structura ipsius pendit prudentiā artificis eius: ita ex pulchritudine, dispositiōe ac ordine creaturę, cognoscere & cōsiderare debem⁹, quę in mēsa & in æstūmabilis sit sapiētia, oipotētia, & bonitas, sup̄gloriosissimi creatoris. Indeque cognoscimus, quod quęd bonitatis, amabilitatis & excellētię, quęd dulcedinis, pulchritudinis, & sapiētię, quęd virtutis, sanctitatis, perfectiōis & glorię in vniuersitate creaturę cōsistit: hoc totū perfectissimę & simplicissimę cū infinita & in cōparabili eminētia inē & cōpetit deo. Hinc dixerūt & cōscripserūt summi phī, quod deus est bonitas pura, ens absolute perfectū, esse purę, plenū, infinitū, & separatiū, ops virtus, sapiētia infinita, pulchritudo in mēsa, dulcedo intermiata, & totū hoc docet etiā sacra scriptura. Nā Christus in Euāg. loquitur: Nemo bonus, nisi deus solus. Quod ideo dixit: quoniam tam plena, perfectā & infinita est bonitas dei, quod eius cōparatiōe nulla creatura est bona. Sic quę de⁹ altiss. dixit ad Moysen. Ego sum quod sum. Hęc dices filiis Israel: Qui est, misit me ad vos. Per quod insinuat, quod esse cōpetit deo æterno ac adorādo, cū plenitudine & excellētia tā in mēsa, quod ei⁹ respectu nulli creaturę cōpetit esse. Propter quod etiā ait Isa. Omnes gētes quę nō sunt, sic sunt corā deo, & quę nihilū, & inane, reputatę sunt ei. Similiter sapiētia cōpetit deo cū eminētia tā infinita, ut dicat Apost. Soli sapiēti deo. Et iterum: Beat⁹ & sol⁹ potēs rex regū, quod solus habet immortalitē, & lucē inhabitat inaccessibilē. Ex quibus vbi monstrat, quod beatitudo, potestas, & immortalitas tā infinite & sup̄plenissime cōpetit deo, ut eius cōparatiōe nulla creatura dicatur, beata, potēs, & immortalis. Sic & puritas, & claritas tā inscripibiliter deo cōueniūt

Exo. 3

Isai. 40.

Rom. 16

1. Timo. 6

O 4 vt in

vt in libro Iob scriptum sit: Ecce luna non splendet, & stellæ non sunt mundæ in conspectu eius. Consimiliter pulchritudo, dulcedo, iustitia, pietas, opulentiæ, & quæcunquæ quid perfectionis est, cum incomprehensibili plenitudine competit creatori: qui solus est in infinitum superamabilis, superhonorabilis, & superdulcissimus. Insuper deum cognoscimus per fidem, utpote, quod ipse sit non solum vnus & simplex in essentia, sed etiam trinus in personis, & quod dei vnigenitus factus est, propter nos homo: Multa quoque alia quæ naturalem rationem transcendunt, & in scripturis creduntur. Hæc autem nuda & informis cognitio non vocatur nec est contemplatio, sed omnium prædictorum cognitio formata dulcis & amoroſa contemplatio appellatur, quæ est actus doni sapientiæ. Sapientia namque, quæ est donum spiritus sancti dicitur quasi sapida scientia: estque supernaturalis & infusa, saporosa & effectiua notitia dei, & est charitati inseparabiliter coniuncta: & quanto quis amplius proficit in charitate, tanto plus crescit in sapientia ista: ad quam obtinendam, non oportet multum frudere, & liberos diuersos percurrere, sed puritati atque custodiæ cordis indefinenter intendere, passionum refrenationi studere, patientiæ, obedientiæ, mansuetudini, sobrietati, cæterisque virtutibus operam dare: & super omnia, ad proficiendum in charitate infatigabiliter laborare. Ita quicquid bonitatis, amabilitatis, perfectionis, decoris, suauitatis, sapientiæ, potentiæ, & eminentiæ, in rebus creatis videmus: totum creatori omnipotenti & excelso cum infinita excellentia ascribamus. Insuper discamus & assuescamus, mentem nostram ad ipsum vbique erigere eum orando, ac meditando eius altitudinem incomprehensibilem & immensam, considerando, admirando, ac venerando, eumque instantiter ac feruente exorando, ut corda nostra ad suæ maiestatis contemplationem sinceram illuminet, vngat, ac eleuet, & radiis sapientiæ suæ animas nostras quotidie magis ac magis impleat, doceat, ac perfundat. Denique si ita egerimus

Iob. 25

Iohan. 1

I. Cor. 11.

DE FRVC. TEMP. DEDVC. Fo. 100.
egerimus, & iuxta prædicta direxerimus vitam nostram fiet nobis de die in diem magis promptè ac facile mentem nostram ad deum leuare, eumque sinceriter contemplari, atque in ipso spiritaliter delectari. Imo istud erit nobis facilius quam manum mouere, aut barbam fricare: quia dum anima fuerit reformata, puritatis intentionem, charitate accensa, a passionibus, negligentis, & a peccatis immunis: iam deo vnita est, & quasi in contactu radiorum sapientiæ suæ consistit, ita quod copiose ac assidue, illustratur, impletur, & inflammatur ab eo. Postremo quamuis non omnium sit superbeatissima: trinitatis emanationem & communicationem ad intra, contemplari, quilibet tamen deuotus potest dulciter speculari, quemadmodum superbenedictæ tres personæ: videlicet pater & filius & spiritus sanctus, se inuicem æternaliter contemplantur ac intueantur superclarissime cum infinita iucunditate, atque se inuicem diligant cum superardentissimo & infinito amore, mutuo quoque sibi complacent superdulcissime & immente & se inuicem perfruantur superbeatissime. Hæc amorose & dulciter sine immoderata & presumptuosa persecrutione sunt contemplanda; congratulando beatitudini dei congratulatione præcordiali atque iucunda.

¶ De modis ac vijs & practica proficiendi in sincerissimo dei amore. ¶ Art. 15.

Qui diligunt te domine, sicut sol in ortu suo splendet: sic rutilent. Multa sunt quæ inducunt & accendunt vnus ad amorem alterius vipote cognitio, intuitio, bonitas, similitudo, beneficentia, ac alia quædam: Vna itaque via erigendi se ad dei amorem & inflammandi se in dilectione ipsius est, consideratio seu contemplatio bonitatis & amabilitatis ac totius perfectionis ipsius. Cum enim vnusquodque sicut tanto amabilius, quanto melius, perfectius, dulcius pulchriusque consistit: certum est, quod sicut deus est vnusquisque ac singulis in infinitum, melior, pulchrior, dulcior, sapientior, atque perfectior: sic ipse omnibus infinite ac

¶ s prorsus

Iudic. 5.

profus incōparabiliter amabilior est. Hoc ergo considerando, & deum fideliter contemplan- do, debemus mox suo amore accendi & sancta dilectione ipsius totaliter inflammari. Secunda via est, consideratio eorū quæ quotidie in scripturis & in libris sanctorum, atq; ex ore deuorum audimus de deo. quæ omnia honestissima sunt, virtuosa, ac sancta, omnique laude dignissima. Si ergo interdum inflammamur in amore alicuius hominis, quem nunquam vidimus, quoniam multa bona de eo audimus: incomparabiliter magis debemus dei amore vehementissime inflammari, de quo indefinēter tot maxima ac honestissima bona audiui- mus ac legimus. Tertia via est, diligenter pensare quod ipse deus prior dilexit nos, & sua gratuita charitate multipliciter nos præuenit. Propter quod ait Iohannes Apostolus: Charissimi diligamus deum, quoniam deus prior dilexit nos. Ingratissima enim mentis est, non redamare eum, a quo quis scit se primo esse amatum. Quarta via est, considerare intente vniuersa beneficia dei, naturalia & supernaturalia, generalia ac specialia, corporalia ac spiritualia: & maxime quod pater æternus vnigenitum suum filium supercharissimum propter nos voluit incarnari, in mundo hoc cōuersari ac pati: & quod filius dei tot & tanta pro nostra salute sustinuit, fecit, & laborauit: quod item quotidie ita se nobis in sacramento communicat. Si ergo valde diligere- mus eum, qui manum ac pedem abscissum restitueret nobis, aut quotidie nos gratis nutrirēt: nonne incōparabiliter feruentius deum amare debemus a quo corpus & animam, omnia membra & vniuersas vires ac cetera dona suscepimus? Quinta via est, sapienter attendere, quanta bona deus nobis promisit ac præparauit in cœlis: quæ tanta & talia sunt, quod oculus ea non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt. Nonne deus superliberalissimus præparauit seipsum nobis in præmium, & beatificam frui- tionem suam plenissimam? Sexta via est, seipsum ad dei

1. Iohann. 4

Isa. 64.

1. Cori. 2

DE FRVC. TEMP. DEDVC. Fo. 110
ad dei amorem assidue excitare per verba amorosa, dicendo: O deus dulcissime, quando te feruenter ama- bo, quam diu frigidus permanebo, quando tua sancta dilectione totaliter inflammabor? Septima via est, deum indefinenter orare, vt in se suam charitatem perficere accendere & conseruare omni hora dignetur. Octaua via est, seipsum & totam vitam suam, ac omnia sua, ad honorem dei & gloriam actualiter ordina- re. Quoniam enim charitas dei fit virtus summa & omnium finis virtutum, debemus omnia bona quæ agimus, ideo agere, vt per ea in dei amore crescamus. De hac ma- teria plura scribere cogitavi, sed abbreviare & consummare compellor. Hæc autem celerri- me scripta cum supporta- tiōe pia suscipiantur, ad laudē & gloriā creatoris: qui est sup omnia deus sublimis ac benedictus, Amen.

Finis.

D·DION·Y·

CARTH·V· DE MORTIFICATIONE Vt
uifica & reformatiōe interna, doct̄is, plane libellus.

PROOEMIUM.

2. Cori. 3

PRo omnibus mortuus est Christus, vt qui viuunt iam non sibi viuūt, sed ei qui pro ipsis mortuus est. Hæc sunt verba Pauli Apostoli ad Christū pro nobis crucifixi imitationem nos imitantis. Nam vt idem ait Apostolus, Si Christo cōparimur, conregnabimus ei. Non enim est feruus maior domino suo. Si ergo oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suā quomodo nos gloriam istam intrabimus, si Christum sequi negligimus: eius humilitatem, patientiam, mansuetudinem, obedientiam, charitatem, non curantes sectari: p̄sertim cum Petrus dicat Apostolus: Christus passus est p̄ nobis, vobis relinquēs exemplū vt sequamini vestigia eius: Quid autem est Christi vestigia sequi nisi per præfatas virtutes suā sanctissimę cōuersationis ac passionis, nostram cōuersationem (quantum possibile est) conformari? Quemadmodum docet euangelista Iohannes: Qui se dicit in Christo manere debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. Igitur sicut vita Christi in mundo hoc tribulationibus & persecutionibus fuit plena: sic electorum Christianorum vita in seculo isto diuersis tribulationibus & persecutionibus exercetur, probatur, & coronatione gloriae sempiternę digna efficitur. Propter q̄d dicit Apost. Omnes q̄ volunt pie viuere in Christo, persecutionē patientur. Et rursum: Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum. Itemq; Non coronabitur nisi qui legitime certauerit. Etenim cōtra tres hostes forte & incessabile prælium habent electi: videlicet cōtra diabolū, mundū, & p̄priam carnem, imo & cōtra p̄p̄riam

Rom. 8
Iohan. 13.
Luc. 24

1. Petri. 2

1. Iohan. 2

1. Tim. 3
Actu. 14
2. Tim. 2

DE MORTIFIC. VIVIF. Fo. 111

propriam voluntatem, quam laboriosum ac difficile est in omnibus abnegare, & vincere, rectificare & diuinę voluntati subicere. Hinc magis timere debet Christianus se non esse in statu salutis & gratiæ, nec ad electorum confortium pertinere: dum nil aduersitatis, nihil videlicet tentationis, tribulationis, aut persecutionis sibi contingit: quā cum diuersis fatigatur molestiis, p̄sertim cum dominus p̄seatur: Ego q̄s amo, arguo, & castigo. Quoniam ergo pro nobis mortuus est Christus, non nobis sed ei viuamus, hoc est nō secundum propriam voluntatem & libertatem, non secundum passionē & concupiscentias nostras, non secundum desideria vanitatum & prisina vitia conuersemur, sed secundum Christi voluntatem, doctrinam, exempla, præcepta, siue consilia, vitam quoq; nō firmam ad Christi honorem & gloriam, & non ad propriam laudem seu utilitatem finaliter ordinemus: hoc vtiq; est viuere non sibi p̄p̄, sed Christo. Præterea qui sic viuunt atq; iustitiam diligunt, q̄d vere paratus est vitam suam p̄ Christo morti exponere, ille Christus viuunt, non sibi. Manifestum est autem quod taliter viuere sit salubriter mortificari, de qua mortificatione cōtamus: Propter te mortificamur tota die. Ad quam monet Apostolus dicendo: Mortificate mēbra vestra quæ sunt sup̄ terrā. Et Christus in Euāgelio: Si oculus tuus scandalizat te, erue eum & proice ab te: quæ nō sunt intelligenda per amputationem membrorum: sed vitiōrum quæ fiunt per membra, quatenus omnibus membris corporis ad dei honorem virtuose vtamur.

Apoc. 3
2. Cori. 5

Psal. 13
Col. 3.
Mat. 5

De sui p̄p̄ius mortificatione viuifica ac salubri.

Art. 1.

In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur, semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumferentes, vt & vita Iesu manifestetur in carne nostra mortali. Rationalis creaturæ p̄fectio atq; felicitas aliud prorsus non est, nisi plena eius ad suum creatorem cōuersio: quamuis aut cōuersio ista essentia

2. Cori. 4

essentialiter nihil sit, nisi contemplatio atque dilectio dei, multa tñ requirit & p̄supponit in nobis. Nam q̄ ad peccata multa delapsi sumus. Primo requirit & p̄supponit, vt p̄ labores & actus penitentia satisfactio: mus deo, & emēdemus nos. In maliuolā em̄ animā nō introibit sapiētia. Hic ipsa q̄ridiana penitētia nostra q̄ p̄ contritionē, stētū, & opera v̄tuosa nos ad deū cōuertimur mortificatio appellatur. Secūdo p̄dicta conuersio p̄supponit & exigit vt caro nostra subiecta sit anime quemadmodū famula dominae, q̄tenus tātum & nō amplius accipiamus de cibo, potu, somno, & ceteris q̄ bus indiget corpus nostrū, q̄tum animā p̄dest ad dei obsequiū, sicq; corpus nostrum deo offerimus. Ad h̄c nos hortat Apost. dicēs: Obsecro vos p̄ misericordiā dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiā viuētē, sanctā deo placētē. Cōsistit q̄q; subiectio ista corporis sub aīa in hoc, vt oībus mēbris bene vtaī, exercēdo p̄ ea actus iustitiae, non opera culpae. Propter q̄d itē ait Apost. Nō regnet peccatū in vestro mortali corpore, neq; exhibeatis mēbra vestra arma iniquitatis peccato, sed arma iustitiae deo. Hāc itaq; subiectio recte mortificatio hominis nūcupat, q̄a p̄ eā sicut p̄ penitētiā definit homo esse id q̄d fuit p̄ culpā, definit etiā esse talis q̄lis fuit definit itē esse suūp̄s, & incipit esse sicut creatoris. Quis uis etiā oīs homo sit dei p̄ cōditionē seu creationē, iustitiae & penitētes p̄cipue, nō aut iniusti sunt dei, p̄ cultū seu operationē ac dilectionē. Ideo de electis ait Psal. inīta: Ipse est dñs deus noster, nos aut populus eius & oues pascae eius. Tertio p̄fata cōuersio p̄supponit & exigit subiectiōnē anime q̄tum ad suas inferiores potentias sub ratioe ac rationabili voluntate, q̄tenus omnes interiores exterioresq; sensus, sensitiuos appetitus scdm̄ rectū illumīnatae ratiois iudiciū dirigātur & gubernentur. Custodiēdi sunt itaq; sensus exteriores, visus, auditus, tactus, gustus, & odoratus, vt p̄ actū eorū ratio adiuuet in bonis, & ad diuina atq; celestia erigatur; Refrenādi q̄q; sunt sensus isti, ne in sensibilibus

rebus

rebus carnaliter delectentur, sed scdm̄ ratiois iudiciū vel conuenientiā naturalē sensus ad suū sensibile sine immoderato excessu. Deniq; appetitus sensitiuus sic rationi subdendus est, vt oēs eius affectiones, q̄ anime passiones vocātur, ad mediū rationis deducātur, ac tamen reserentur, ne per eas diuino cōtemplatio, celestiumq; bonorū dilectio impediātur. Q̄d qualiter fieri queat, infra deo p̄stāte eluciabo. Quarto & vltimo p̄inducta conuersio requirit subiectiōnem rationis ac voluntatis sub deo, quatenus scdm̄ legē diuinā facta scripturā & fidē catholicā, omnes actus ratiois ac voluntatis regantur. Redigenda em̄ & captiuanda est ratio in obsequium Christi, vt omnia q̄q; Christianae sunt fidei credat, q̄uis naturalem rationem vehementer excedat. Voluntas quoq; sic subiiciēda est deo, vt credita amet, inuisibilia apperiat, incomprehensibilia illa bona quae oculus non vidit nec auris audiuit, adipsi desideret. Hinc quippe dicit Apost. In captiuitate redigētes omnem intellectum in obsequium Christi. Cum itaq; homo his modis totaliter subiectus fuerit deo, sic ad diuina, aeterna, summa, & inuisibilia bona cōceptāda ac diligēda erit aptissimus. Subiectio demū ratiois ac voluntatis nunc dicta sub deo, mortificatio ratiois voluntatisq; dicenda est, q̄ per theologicas firmitates, vt pote fidē, sp̄s, & charitatem, p̄ quae actus ad eū immediate cōuertimur, imo hāc virtutū actio, est mētis nostrae ad deum actualis conuersio. Ecce in p̄cedentibus subiectiōnibus seu mortificatiōnibus consistit perfectio nostra dispositiue. In actuali vero cōuersiōe ad deū essentialiter sita est, qm̄ subiectiōnes illae ad cōuersiōnē hāc disponūt seu p̄parāt mētē. Sed & p̄fata subiectiōnes, seu mortificatiōnes particulares ac speciales dici possunt, & sunt vna hominis mortificatiō generalis atq; totalis, q̄ se totū abnegat, deoq; subdit, & in ipso p̄ gratiā secundum ipsius voluntatem salubriter viuūt. Propterea mortificatio ista vocatur viuifica, quia per eam verius, perfectius, atq; salubrius viuūt quis deo, quā in

Sapi. 4

Rom. 12

Rom. 6

Psal. 94

2. Cori. 10

Isa. 64.

1. Cori. 2

2. Cori. 10

quã sine ea viuere sibi ipsi: imo sibi met ipsi viuere est
 morti morte peccati, de q̄ morte ait Saluator: Dimitte
 mortuos sepelire mortuos suos. Cum autem prædicitã
 mortificationem perfecte adepti fuerimus, tunc sicur
 corporaliter mortui, nil amplius sentiunt, sic nos ne
 que aduersis nec prosperis à deo impediri poterimus.
 Nec hõm laudibus extollemur, nec vituperiis delictis
 mur, non propter contumelias, iniurias, irrisiões, vel
 alias quaslibet aduersitates nobis illatas, ad iram, im-
 patientiam, perturbationem, seu inquietudinem cor-
 dis mouebimur: sicq; puro, stabilito, ac libero animo
 per cõtemplationẽ sinceram, ac feruidã dilectionem
 deo uocare poterimus. Tales fuerunt viri perfecti, in
 quorum persona dicit Apostolus. In omnibus ingens
 tribulationem patimur. Multæ enim sunt tribulatio-
 nes iustorũ. Et per multas tribulatiões ingrediuntur
 electi in regnum cœlestē: sed non angustiamur, hoc est
 non propter aduersa huiusmodi formidamus, anxiamur,
 opprimimur, imo in domino delectamur, õnia
 amorofo, læto, p̄mptoq; animo sufferentes, cuius rati-
 onẽ subdit Apostolus: Semper mortificationẽ Iesu, i.
 Christi passionem seu persequutionem quã toto (sin
 mundo conuersatus est) tempore ab impijs ptulit, in
 corpore nostro circumferentes, illud quotidie castigã-
 do, flagellando, macerãdo, alijsq; virtuosis laboribus
 fatigando. Vel mortificatio Iesu potest intelligi subie-
 ctio qua suam voluntatem creatam, atq; assumptam
 humanitatem, deo patri subiecit, non suam sed patris
 in omnibus faciẽs voluntatẽ. Hanc mortificationem in
 nostro conferimus corpore, dum illud rationi ac di-
 uinæ voluntati obedire compellimus, vt & vita Iesu
 manifestetur in carne nostra mortali, hoc est, vt in cõ-
 uerfatione nostra quam habemus in hac carne mor-
 tali ostendatur, siue appareat qualis fuit conuersatio
 Christi in seculo isto: hoc qd̄ eius cõuerfatiõis nostrã
 vitã p̄ viribus cõformamus, sequẽtes ipsius vestigia.
 Vel sic: Vt vita Iesu .i. immortalis & glorificata vita
 Christi

Math. 3

1. Cori. 4
 Psal. 33
 Actu 19

Iohan. 5.

Christi, quã nunc habet in corpore glorioso in patris
 manifestẽ in carne nostra mortali, id est, reluceat ac
 monstretur in corporibus nostris in resurrectione fu-
 tura, quando in die iudicij electi resurgent in corpore
 glorioso ac immortalis, vcz, tali quale Christus nunc
 habet. Si. n. compatimur corpori Christi nunc, cõglo-
 rificabitur corpus nostrum corpori eius tunc, iuxta il-
 lud beati Apost. Saluatorem expectamus Iesum Chri-
 stum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, con-
 figuratum corpori claritatis suæ.

Rom. 8
Phil. 3

¶ Quod mortificatio ista viuifica nõ sit aliud quã
 sumptius abnegatio spontanea, fractio conseruatiua,
 violentia virtuosa, odium amorosum, ac salutaris p̄-
 ditio.

¶ Art. 2.

Qui odit animam suam in hoc mũdo, in vitã
 eternam custodit illam: Sacra scriptura vnũ
 & idem frequenter sub diuersis exprimit ver-
 bis. Porro iam dictum est, quemadmodum in prescrip-
 ta mortificatione viuifica cõsistat perfectio nostra. Id-
 circo ad eam vberrime nos hortatur diuina scriptu-
 ra, quamuis sub forma verborum diuersa. Nunc vo-
 ro prædictum est, quod homo idcirco dicitur viuifice
 seu vitaliter ac salubriter se mortificare, quoniam nõ
 secundum propriam voluntatem, naturalem inclinã-
 tionem, aut carnalem concupiscentiam, sed iuxta deũ
 omnipotentis voluntatem, legem ac documẽta viuut,
 Christu sequens vestigia, consilia, vel exempla. Quan-
 tum ergo ad hoc, mortificatio ista viuifica appellatur
 sumptius abnegatio spontanea, per quã homo à seipso
 & proprio velle aueritur, vt ad deum plenius conuers-
 tatur, propriæ affectioni diuinam in omnibus præfe-
 ret voluntatem. Ad quam abnegationem hortatur
 nos Christus in Euãgelio dicens: Qui vnũ venire post
 me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quoti-
 die & sequatur me. Rursus, vt tactum est, homo dicitur
 mortificare seipsum, qm̄ castigat, flagellat, maceratq;
 corpus suum, imo per diuersos labores virtuosos, &

Iohan. 12

Luca. 9

P p̄anis

D. DION. CARTH.

penitentiae opera dura & afflictiva, seipsum quotidie corrigit, purgat & tribulat, prout ait Psalmista, Propter verba labiorum tuorum, ego custodivi vias duras Et denuo: Fui (inquit) flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis. Paulus quoque: Castigo ait corpus meum & in servitutum redigo. Itaque quantum ad hoc mortificationis memorata vocatur sui ipsius odium. Christote stante, qui loquitur: Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam aeternam custodit eam. Et in Evangelio Lucae: Qui non odit animam suam, non potest meus esse discipulus. Cum namque amare sit alicui bonum vel le: Odire vero velle alicui malum: nos ipsos vel animas nostras quodammodo odire asserimus, dum ei tormenta poenalia volumus atque insignimus, sicut dum aliquem percuti cernimus, quem defendere quidem possemus, non tamen defendimus, eum odire videmus. Veruntamen, quoniam in veritate expedit nobis pati haec mala poenalia, in quantum sunt vitiorum nostrorum purgamenta, atque ad maiorem gratiam in presenti, amplioreque gloriam in futuro cor nostrum disponentia, imo & Christo eiusque passioni sanctissime nos conformantia, itemque in exemplum patientiae, & imitationem penitentiae, alijs profutura: idcirco odium istud dicitur amorosum, bonum & virtuosum, cui procedat ex charitate. Iterum mortificatio praedicta est odium sui ipsius vocatur, quia per eam odimus in nobis vicia, non naturam. Etenim tam in nobis qui in proximis debemus odisse, de quo naturam sed culpam quod est odium perfectum, de quo habetur in Psalmo Perfectio odio oderam illos. Hoc modo sermo dicitur aduersarius noster. Christo illud in Evangelio perhibente. Concorda cum aduersario tuo dum es cum illo in via. Non quod sermo dei sit vere aduersarius noster, cum sit amicissimus & vilissimus nobis, sed quoniam am cupiscens, vicijs, & proprijs nostris voluntatibus aduersus. Hinc ait Gregorius: Tunc bene animam nostram odimus, cum eius carnalibus desiderijs non acquiescimus.

Psalm. 16
Psalm. 73
1. Corin. 9

Iohan. 13.
Luc. 14

Psalm. 13.
Matth. 5

Grego.

DE MORTIFIC. VIVIF. Fo. 114.
non acquiescimus, cum eius appetitum frangimus, cum eius voluptatibus reluctamur. Praeterea quoniam per mortificationem praefaram nos ipsos relinquimus, & esse definimus quales eramus, separantes ac diuidentes vicia a persona, ideo mortificatio haec dicta est fractio, quae etiam conseruatiua vocatur, quia per eam nos ipsos veraciter ac spiritaliter integramus in deo, et adherentes toto indiuisoque animo, conseruantes nos per hoc esse veritutum & gratiae, pro qua integratione spiritali orat pro discipulis Apostolus ad Thessaloni. dico. Deus pacis sanctificet vos per omnia ut integer spiritus vester & anima & corpus sine querela seruetur in aduentum domini nostri Iesu Christi. Hinc frequenter cantat Psalmista Confitebor tibi domine in toto corde meo: hoc est in intellectu & voluntate, ut in intellectu sit diligens aduertentia, atque in voluntate affectuosa deuotio. Vnde de impijs ac mundanis, qui non toto corde adherent deo, sed contra diuinum amorem implicati sunt rebus vanis & vicijs ait Osee, propheta: Diuisum est cor eorum, nunc interibunt. Toto namque corde, & integerrima ac fidelissima mente adheremus, ceterum, & obsequimur, deo nostro, quae admodum scriptum est: Timete dominum & seruite ei corde perfecto atque vniuerso. Praeterea quoniam per mortificationem praedictam nos ipsos superamus cum laborioso conatu, studendo virtutibus, resistendoque vicijs, negantes naturam nostram multa quae illicite vel minus vtiliter appetit, & ad multa cogites seu excitantes eandem quae fugit, ut sunt labores & assidua virtutum, ideo mortificatio haec violentia virtuosae vocatur, quae omni homini vno modo scilicet, quae ad ea quae cadunt sub praecipito necessaria est ad salutem. Nam, ut ait Saluator Regnum caelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Specialiter vero violentia ista ad Monachos Monialesque pertinet, quorum est seipsum in omnibus frangere, & non solum praecipitis, sed & consilijs ac regularibus insitutis parere. Propter quod magnus, profundus, ac deuotissimus ille Clymachus definit monachum, Monachus inquit est violentia naturae indeficiens, & custodia sensuum indeficiens.

Psalm. 72
1. Thess. 5

Psalm. 93.

Osee. 10.

Iosue. 24

Matth. 11

Clymach.

D. DION. CART.

Apoc. 3
Eodem
Eodem

Taliter vincenti seu violento multa pmittit Christus in Apoca, dicendo; Vincenti dabo edere de ligno vitæ qd est in paradiso dei mei. Et rursus: Qui vicerit non lædetur a morte sc̄c̄da. Itemq; Vincenti dabo m̄na absconditum. Lignum vitæ est ipsa æterna & increta sapientia sc̄s, deus, quem admodum de sapientia Salomon loquitur; Lignum vitæ est omnibus apprehensibilibus illam. De hac beati in patria spiritaliter editi, atq; dulcissime reficiuntur, dum ea beatifice perfructur, per quod in omni bono confirmantur, replentur ac satiantur, dicente Psalmista. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Et denuo: inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & terrente voluptatis tuæ potabis eos. Postremo, quoniam per mortificationem sæpe dicta, homo exponit seipsum tot aduersitatibus, doloribus atq; laboribus, vt quodammodo videatur non curare vel attendere, sed negligere semetipsum, quod vitæ sic est quantum ad delectabilia carni, & propria cōmoda. Propterea mortificatio ista vocatur suiipsius perditio, secundum quod Christus in Euāgelio dicit. Qui amat animam suam perdet eā. Hoc est, qui vere animam suam diligit in p̄sente vita, aduersitatibus & laboriosis p̄nitentiæ atq; iustitiæ exercitijs, imo si ratio existit, etiam mortis periculis eam exponit. Sed quia per hanc perditionem vere saluamur. Ideo salutaris perditio nominatur, de qua loquitur Christus. Qui perdidit animam suam p̄pter me inueniet eam, id est, saluam reperiet in futuro.

Pouer. 3.

Psal. 16
Psal. 75

Lucæ. 9
Ioha. 13

Ioha. 11.

Quod mortificatio ista viuifica, non sit nisi primi amoris extinctio, ac diuine charitatis adeptio: & quo modo amor priuatus sit omnis peccati origo, ita ad in eius plenaria extirpatione p̄fectio nostra consistit.

Cart. 3.

Iudic. 7.
Augu.

Qui diligunt re dñe sicut sol in ortu suo splendet, ita rutilent. Quemamodum sc̄s Augustinus nos edocet, duo amores duas cōstituit ciuitates, nam amor dei crescens vsq; ad cōtempnum

fui con

DE MORTIFIC. VIVIF. FO. 115

sui, cōstituit ciuitatem dei ierusalem, quæ est ecclesia electorum, hoc est dum electi in tantum crescunt atq; proficiunt in diuino amore quod contemnit seipsum tunc vere sunt membra ecclesie. Porro amor sui crescens vsq; ad contemptum dei, ciuitatem efficit Babylonis, regnūq; mundi, cuius princeps vocatur diabolus quem admodum Christus differuit. Venit ad me princeps mundi huius, & in me non habet quicquam: hoc est, dum peruersi sic crescunt in suiipsius priuato amore, quod dei p̄cepta non curant, nec deum honorant tunc vere sunt membra diaboli, suntque de numero congregationis damnandorum. Constat ergo qd omnium viciorum origo est amor sui, seu amor priuatus. Vnde si in dei amore, omniumq; virtutum decore, optamus proficere, omnino oportet vt istum amorem priuatum conemur funditus extirpare & ebannire: & quāto in hoc magis proficimus, tanto in dei amore & vniuersis virtutibus sublimius promouemur & crescimus. Oportet itaq; scire quid sit amor iste priuatus ita notius, & quid sit amare se in se, quid item sit amare se in deo. Considerandum est itaq; quod amare se in se, seu amor priuatus, & amare se in deo, seu amor diuinus penitus contrariantur, & se mutuo expellunt seu destrunt. Cum em̄ amare sit alicui bonum velle, amare se in se, est sibi ipsi bonum velle per comparationē, seu respectum ad seipsum, & propriam volūtatē seu concupiscentiam: non per relationem atq; intuitum ad deum & vltimum finem, veramq; felicitatem, sicut dum aliquis amat & appetit delectabilia, vtilia vel honesta, quo ad statum ac vitam p̄sentem, propriā carnem ac volūtatē peruersam, per quæ impeditur & elongatur a deo. Deniq; amare se in deo, est ipsum deum gloriosum ac omnipotentem super omnia diligere, & ea quæ bona atq; proficua sunt quo ad deum, ad vltimum finem, seu vitam æternam ad beatitudinē cōsummatā, cordiali affectu appetere, omnia q̄q; semper ac vbique principaliter ad dei honorē referre.

Ioha. 14

Matth. 22.
Mar. 12:

P 3 Patet

Patet ergo qd amor sui, seu amor priuatus est amor inordinatus, viciosus ad seipsum reflexus, q̄ bona terrena, vana, caduca, vicia, dū fama, & gloria huius mundi, diuitiæ, deliciæ & honores seculi huius, plus amantur quam deus æternus, & bona cœlestia, spiritalia, ac diuina, quæ admodū faciunt ambitiosi, auari, superbi, carnales, & omnes viciosi, q̄ ea exquirūt, quæ ppriæ voluntati & affectioni, atq; naturæ, q̄ ad seipsam dulcescunt & placēt, carnaliterq; delectāt eos q̄q; qui talia sibi impediunt, carnaliter diligunt. Ea vero q̄ ppriæ affectioni cōtrariātur, quāuis saluberrima sint detestātur, vicia, increpationem, disciplinā, carnis macerationem & humiliationem. Vnde & his q̄ talia eis inferūt, indignantur, ac irascūtur. Itaq; ex isto priuato amore, innumerabilia vicia oriuntur, puta superbia, ira, impatientia, vana gloria, p̄sumptio, inuidia, ambitio: Vicia quoq; carnalia, gula & auaritia. Ex hoc nempe qd aliquis p̄dicto modo amat seipsum, statim oritur desiderii ppriæ excellentiæ, quod est superbia. Deinde affectus vindictæ contra eos qui aliquid iniuriæ vel paruipensionis irrogare videntur, qui affectus est ira. Vterius tristitia contra eos qui aduersa infigunt quæ est impatientia. Sicq; ex isto amore sui ad se, vniuersa scaturiunt vicia. Idcirco si cuncta peccata superare optamus nō amemus nos per reflexionem istam priuatam ad nos, sed solum in deo. Euellamusq; funditus priuatū amorem, omnia detestando per quæ elongamur aut separamur a deo, per peccata quippe mortalia separamur a deo: per venalia vero quodammodo elongamur ab eo. Omnia quoque per quæ promouemur, p̄ducimur, seu iuuamur ad deum, cordialiter diligam⁹ & amplectamur. Insuper ad vitam æternam optima & compendiosissima via est per ignem & aquam transire, hoc est diuersas tribulationes æquanimiter ferre ignominia pati, ab oibus vilipendi, increpari, vituperari, nesciri, corpus affigere, sacris vigilijs insudare, pijs laboribus fatigari, in orationibus & meditationibus sanctis

Psal. 65

sanctis pernoctare. In omni diuinitatis obsequio feruenter ac indefessissime occupari. Omnia ergo hæc amat, qui seipsum in deo efficaciter diligit, & sicut ista desiderat, sic horum opposita, scilicet aduersa nō pati, ab omnibus honorari, vane laudari, famari, deliciose nutrirī, somno ocioq; vacare, a dei cultu cessare. Hæc inquam spernit, odit, & vitat. Cum autem quis aliquid vere desiderat, tunc in illius adeptione atq; presentia cordialiter delectatur: Dum vero aliquid odit & fugit tunc plane in illius euentu tristatur. Si ergo nos ipsi in deo vere diligimus, tunc summe ac intime gloriamur, dum tribulationibus conuassamur, dum ignominias patimur, & ab vniuersis contemnimur, deridemur, arguimur, reprobamur: antemus nesciri, cupimus subesse & obedire, affectemus in omnibus nos ipsos relinquere, in carnis afflictione, & in sanctis vigilijs, continuis precibus, meditationibus bonis, ceterisq; exercitijs virtuosis ac pijs, laboribus vehementer lætemur, aduersarios nostros intime diligamus, vituperantibus atq; spernentibus nos ipsum ac charitativum rependam⁹ affectum: siquidem per illos purgamur a vitijs, gratiam impetram⁹, Christo atq; martyribus assimilamur, & deo placemus. Deniq; hæc prædicta ad religiosos præcipue pertinent, quemadmodum ait Eusebius loquens ad monachos: Nō ad requiem, nō ad securitatem, sed ad pugnam, claustrum intrauimus, ad exercenda cum vicijs bella, ut linguā resrenemus, neq; illatas iniurias sentiam⁹. Peculiaris autem istud ad nostram, pertinet professionem: Nihil in hac vita consolationis requirere, nihil quietis, nec velle recipere bona in vita presenti, sed honores refugere, subiectione & abiectioe gaudere, paupertatem studio querere, non solum facultates, sed etiā cupiditates a cordibus eradicare. Ecce in istis consistit p̄fectus noster, atq; p̄fectio: q̄ ad ista, deo auxiliante, pertingit, potest dicere cum Paulo. Christo confixus sum cruci, viuo autē iā nō ego, uiuit vō in me Christus

Euseb.

Gala. 2.

D. DION. CARTH.

Philip. 1.

Et iterum : In omni fiducia magnificabitur Christus in corpore meo, siue per vitam, siue per mortem: mihi enim viuere Christus est, & mori lucrum. Sic namq; priuatum amorem extirpare est vere seipsum salubriter mortificare, carnem cum vitijs & concupiscentijs crucifigere, mori mundum & viuere deo, quod qui facit, dicere cum Apосто. potest. Ego stigmata domini Iesu in corpore meo porto. Itaq; secundum quod Aggeus propheta hortatur. Ponamus corda nostra super vias nostras, considerando diligenter quotidie, imo frequenter quolibet die quid nobis, q̄ ad deum, bonum & vtile sit, idq; iugiter diligamus. Quid item nos a deo auer- rat, impediat, aut eloger, idq; infatigabiliter euitemus. Verum quoniam ista difficilia sunt, nec cito adipsen- tur, virtus enim est circa difficilia: & quo perfectio al- tior est, tanto opus est maiorem adhibere conatum. Idcirco totam spem nostram cõstituamus in deo, eius opem & gratiam incessabiliter implorando, fideliter quoq; quod in nobis est, faciendo. Inchoemus fiducia- liter, prosequamur viriliter, vt obtineamus feliciter, considerantes quod ait Apóst. Stabiles estote & immo- biles, abundantes in opere domini semper, scientes q; labor vester nõ est inanis in domino. Itq; Psalmista: Expecta dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum & sustine dominum.

Gal. 5.
Gal. 6
Agg. 1

1. Cori. 15

Psal. 30

Psal. 26

¶ De tribus consilijs euangelicis, ad perfectam sus- p̄sius mortificationem perducẽtib; in qbus fundan- tur tres virtutes, vel tria veta, quæ sunt de essentia cu- iuslibet religionis seu ordinis.

Art. 4.

1. Tim. 1

Finis præcepti est charitas de corde puro & cõsci- entia bona, & fide non ficta. Finis rei vocatur vlti- matima eius perfectio. Perfectio autẽ consistit pos- titus in actu quàm in habitu. Cum ergo ait Apóstolus quod finis præcepti, i. omnium præceptorum plenu- do atq; perfectio est charitas, per charitatẽ actum cha- ritatis, videlicet actualem dei dilectionem seruientem adhe- sio

DE MORTIFIC. VIVIF. Fo. 117

adhesionem, affectuosam vnionem intelligit. In hac siquidem charitatis vnione perfectio nostra essentia- liter fita est, quoniam vita animæ est charitas, quæ etiã est forma, decor, finis, & vigor vniuersarum virtutum ita quod sine ea eiusq; præsentia directione atq; impe- rio actuali, vel saltem habituali nullius virtutis opus deo acceptum aut meritorium est. Charitatis nãq; est cunãtis virtutibus imperare, idcirco qui quid agimus ex charitate dei, peedere debet: Propter qd dicit Apo- stolus: Si si linguis angelorum loquar aut hominum, charitatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans, aut cy mbalum tinniens. Iohãnes quoq; Apo- stolus in prima sua scribit epistola. Qui nõ diligit ma- ner in morte. Et rursus: Scimus quia de morte transi- ti sumus ad vitam, quia diligimus fratres. Ex quibus verbis euidenter patet qd spiritus vita animæ con- sistit in charitate, quæ non amittitur nisi per peccatum mortale, qua perdita omnes virtutes perduntur quan- tum ad efficaciam promerendi vitam æternam. Cum itaq; charitas sit virtus altissima, diuinitissima, atq; dig- nissima, eiusq; actus sit summa perfectio nostra, patet quod non duntaxat omnium præceptorum, sed om- nium quoq; consiliorum finis, sit actus interior cha- ritatis, non qualiscunq; sed perfectæ. De qua (vt tactũ est) protestatur Apóstolus: Finis præcepti est charitas id est, actualis dilectio dei. De qua denuo dicit Aposto. Plenitudo legis est dilectio, procedens de corde puro, hoc est à passionibus & peccatis purgato, & conscien- tia bona, id est, peccati remorsum nõ habente. Quem admodum Paulus ait: Nihil mihi conscius sum. Et Io- hannes: Charissimi, cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciã habemus ad deum. Et fide non ficta, illa videlicet quæ per dilectionem operatur. Christus itaq; tanquam æterna, increata, perfectæ, immensa, ac ge- nita sapientia dei patris optime sciens, quomodo cõ- peditiosus, salubrius, magisq; meritorie possemus deo vniri, in eius dilectione proficere & perfici, æternamq;

1. Cori. 13

1. Iohan. 3
Eodem.

1. Tim. 1
Rom. 13

1. Cori. 4
1. Iohan. 3

Gal. 5.

D. DION. CARTHV.

beatitudinem adipisci, per os suæ assumptæ humanitatis, saluberrima nobis dedit consilia, pertingedi ad charitatis perfectionem, ac sincerissimam cum deo unionem, eiusq; beatificam fruitionem. Porro charitatis perfectio vno modo attenditur ex parte dei, qui sicut est infinitè bonitatis, sic est & infinita amabilitas. Idcirco à nulla creatura tantum diligi potest, quantum ipse diligibilis est, imo dilectio nostra in hac via, sanctorum quoq; in patria, in infinitum minor est dilectione tanta qua deus sublimis & benedictus dignus est diligi, vnde ipse solus seipsum amat perfecte, si hoc modo charitatis pensetur perfectio. Quilibet quoq; trium diuinarum personarum videlicet pater, & filius & spiritus sanctus, aliam diligit tanto quanto est digna amore, vtpote penitus infinito. Secundo charitatis perfectio consideratur ex parte intellectualis creaturæ deum amantis, sicq; beati in patria deum amant perfecte, quoniam teste Augustino. Perfecite implent charitatis diuinæ præceptum, quod Christus proponit, dicens. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua. Sancti namq; in patria toto corde totisq; anima, mente, & virtute sic actualiter feruntur in deum, ei incessabiliter affectuosissime ac integerrime adhaerendo, quod in his quatuor nihil est quod non sine cessatione totum feratur in deum. Diligent igitur deum toto corde, id est, pleno voluntatis affectu: vel toto corde, id est, integra intentione, quoniam in vniuersis qua cogitant, agunt, & diligunt, tota eorū intentio indefinenter fertur in deum. Tota mente, id est, tota consideratione, notitia, seu contemplatione intellectus deum iugiter inuenies, & in ipso omnia conspicientes, atq; de omnibus secundum eius veritatem infallibiliter iudicantes. Tota anima, id est, tota affectione quantum ad inferiorem appetitum. Vnde Psalmographus decantat: Cor meū & caro mea, exultauerunt in deū viuum. Vbi per cor appetitus superior

puta vo

August.

1. Cor. 12

Phil. 3

DE MORTIFIC. VIVIF. Fo. 113

puta voluntas, per carnem autem appetitus inferior scilicet sensitiuus intelligi potest. Non quod appetitus sensitiuus directe & immediate pertingat ad simplicissimum ac insensibilem deum, sed quia per redundantiā quandam amoris & delectationis superioris appetitus, seu voluntatis in ipsum delectatur in deo, quæ admodum etiam nunc in via quidam deuoti, tam vehementer subinde delectantur in deo in superioribus animæ viribus, quod vires inferiores & corpus nõ modice alterantur, & in deo per redundantiā delectari videntur. Tota virtute, id est, tota executione in opere exteriori, cuius tota ratio est in beatis dei dilectio. Deniq; ista charitatis perfectio non est nobis in hac vita possibilis, sed perfectio charitatis quæ est de necessitate salutis, hoc modo sumenda est, vis scilicet ad dei dilectionem nobis nil desit, quod non actualiter vel virtualiter ordinemus in deum, put dicit Apostolus ad Colossenses: Omne quodcumq; facitis in verbo aut opere, omnia in nomine domini nostri Iesu Christi agite. Et ad Corinthios: Siue manducatis siue bibitis, siue aliud aliquid facitis, omnia in gloriam dei facite. Dum em̄ quæ vitæ suæ ad dei obsequiũ ordinat, sic vniuersa quæ agit virtualiter vel habitualiter refert ad deũ. Sic quoq; viatores tenentur deum diligere tota mente, ita quod in omnibus credendis intellectũ deo subiciat & tota anima vt oẽm affectionẽ suam ad dei amorem generaliter referat, & cuncta quæ diligunt, in deo diligat. Tota quæ virtute, vt omnia exteriora tam vba quæ opera nostra, ex charitate pcedant diuina: sicut docet Apost. Sermo vester semp in gratia sale sit conditus. Et omnia vestra in charitate fiant. Præterea quis charitatis perfectio cõueniens sanctis in patria, nõ sit huic vitæ possibilis: nihilominus decet & expedit nobis, vt quatum gratia auxiliante valeamus, conemur sanctorum illorum perfectioni in charitate assimilari & propinquare, adiuti exemplo Pauli, qui ad Philippenses fertur. Fratres, ego non arbitror me comprehendisse.

Virtum

Col. 1.

1. Cor. 10

Col. 4

1. Cor. 16

Philipp. 3

Eodem. Vnum autem quod quidem retro sunt oblitus, ad ea vero quae priora sunt extendens me ipsum, ad definitum persequor ad brauium vocationis supernae. Rufus quoque loquitur: Non quod sciam acceperim aut perfectus sim sequor autem si quo modo comprehendam scilicet perfectionem beatorum in patria, seu deum per speciem videndo eum facie ad faciem. Ut autem et nos taliter peragamus, consequenter admonuit: Quicumque perfectus sumus, hoc sentiamus. Insuper constat quod cor hominis tanto perfectius, purius, ac fortius fertur in vnum illud amando seu considerando, quanto amplius a multis abstrahitur, ideo ad divinam dilectionem tanto aptiores efficitur, quanto plus a temporalium rerum affectu elogamur, ac remouemur, prout elucet ex verbis Augustini dicentis: Venenum charitatis est cupiditas temporalium rerum. Augmentum vero ipsius est cupiditatis diminutio: perfectio autem eius est nulla cupiditas. Itaque ad haec omnia tendunt Evangelica consilia, ut anima nostra ab inordinato temporalium rerum amore auersa, in deum dirigatur, perfectius sumum illud bonum sinceriter contemplando, feruente diligendo, eiusque voluntatem in omnibus implendo. Itemque aduertendum quod temporalium rerum nos a deo frequenter impediunt quaedam sunt penitentiae extra nos sicut diuitiae, quaedam vero sunt partim extra nos & partim nobis coniunctae, quemadmodum ea quae nobis communiione naturae vel affinitate, seu simili modo iunguntur, ut parentes, propinqui, cognati. Vir quoque & coniunx vna sunt caro. Aliae autem sunt penitentiae intra nos, ut propria voluntas, quae maxime retrahit nos a deo, quia nec alia sine eius consensu nos a deo auertunt. Primo igitur consulit Christus ut exteriora propter deum, & ob diuinam charitatis perfectionem relinquamus. In quo consilio fundatur votum paupertatis, & virtus paupertatis spontanea. Hoc autem consilium dat Christus dicendo: Si vis perfectus esse, uade & vende omnia quae habes, & da pauperibus, & uenies sequere

1. Cori. 13
Phil. 3

August.

Gene. 2
Math. 19.
1. Cori. 13

Math. 19.

sequere me. Secundum autem consilium dat Christus Si quis uenit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & fratres, & sorores, & uxorem, & filios, non potest meus esse discipulus. In hoc autem consilio fundatur secundum votum, quod est de essentia cuiuslibet ordinis, utpote votum perpetuae castitatis, quae maxime necessaria est uolentibus perfectionem attingere, quoniam am concupiscentia carnis ueneriorumque uisus actum rationis maxime impedit & absorbet, per uinculum quoque conjugale praecipue implicatur homo curis mundanis quemadmodum dicit Apostolus. Qui sine uxore est, sollicitus est quae sunt dei quomodo placeat deo. Qui autem cum uxore est, sollicitus est quae sunt mundi, quomodo placeat uxori: & diuinus est, utpote quoniam deo non adheret toto ac libero animo. Siquidem Augustinus dicente: Tanto amplius inhaeretur deo quanto minus diligitur proprium. In hoc consilio fundatur continentiae uirtus, quam religiosi promittunt. Postremo tertium consilium uidelicet de propriae uoluntatis relictione dicit Christus. Qui uult uenire post me abneget semetipsum & tollat crucem suam & sequatur me. In quo plane consilio fundatur obedientiae uirtus & votum. Estque uotum illud perfectius alijs, quoniam uoluntas propria, eiusque libertas est homini naturaliter ualde amabilis, magis utique quam exteriora, & caetera nunc praedicta. Itaque religiosi per haec tria uota, & tres uirtutes praefatas seipsum & omnia relinquunt dei amore, sicque perfecte offerunt atque sacrificant seipsum & omnia sua deo, uidelicet corpus & spiritum ac caetera quae pertinent ad ipsos. Unde praefigurabatur per illud dignissimum sacrificium ueteris legis, quod dicebatur holocaustum. Holocaustum etenim dicebatur quando sacrificium deo oblatum, totaliter incendebatur & comburebatur ad diuinam maiestatis honorem, ad designandum quod religiosi seipsum & omnia sua deo totaliter immolarent. Unde status religionis, non tantum charitatis, sed & penitentiae perfectionem includit. Ita quod

Luca. 14

1. Cori. 7

August.

Luca. 9

Leuit. 1

D. DION. CARTH.

pro peccatis quantumcumque grauissimis possit religio-
nis ingressus pro satisfatione imponi in confessionem
vt habetur in iure. Veruntamē in hoc quidam religio
firudes, crudi, & superficiales fallunt seipfos, non po-
nentes corda sua sup vias suas, nec medium à fine seu
instrumentum à principali sapiencialiter distinguens
tes, putātes sibi ad salutē sufficere exteriora relinqre,
claustrū intrare, votū abnegandi seipfos emittere, q̄si
in istis esset essentialiter nostra pfectio: Sed ita nō est
qm̄ ista nō sunt nisi viē & media seu instrumēta ad pfe-
ctiōem, q̄ iuxta p̄habita in actu diuinę charitatis cōsi-
sit, imo paupertas, castitas, & obediētia sunt viē & me-
dia ad pfectiōem hanc ipsam. Nō ergo de vñs & me-
dijs istis inaniter gloriemur, sed ea cum omni humili-
tate, ac diligētia ad dei & pximi (p̄ferentia ad dei) pur-
rissimam dilectiōem iugiter ordinemus. Ecce in hōy-
trium euāgelicorum consiliorum adimpletione, seu
p̄dicatarum abnegationum, atq; votorum obserua-
tione, mortificatio nostra, qua mundo & nobismeti-
p̄s morimur, fita est.

¶ De causa finali inclusiōis religiosorū in dño.

¶ Arti. 5.

Obscuro vos vt digne ambuletis vocatione qua
vocati estis, cum omni humilitate, & mansue-
tudine, & patientia, supportantes iniuriam in
charitate. Quoniam voluntas hominis prona est ad
peccata, intellectus quoq; ipsius debilis ad cognoscen-
dum vera, ac salutaria bona, memoria etiam eius plu-
rimum vaga. Hinc sancti patres conati sunt volenti-
bus ad pfectionem venire, auferre obstacula profici-
endi, atq; de his quę compendiosius ad pfectionem
virtutum perducunt providere eisdem. Quoniam er-
go venerabiles Christi ancillę ac sponsę eius deuote
non solum ingredi claustrum, sed insuper in eodem
penitus claudi voluistis, scire ac diligenter advertere
debetis, quis sit finis & fructus vestrę inclusiōis. Ince-
sante quoq; conari, pro fine hoc obrinendo. Deniq;
claustrū

claustrum intrare, seu ordinē assumere, est seculo ab-
renunciare, mundo & vanitatibus eius incipere mori
cuius finis est ad diuinę charitatis pfectionem per-
ringere. Recludi autem in claustro, est sibi ipsi occasio-
nem reciduiandi, aditum quoq; mundanę vanitatis
amputare, ac impedimenta monasticę pfectiōis so-
lterare vitare, quatenus homo cum singulari mētis pur-
tate ac innocentia, sine imaginationibus scilicet, &
memoria secularium rerum in omni virtute & gra-
tia dei quotidie crescat, sicq; ad charitatis pfectiōem
excellentiōri modo perueniat. Quanto enim religio-
sus ea quę mundi sunt rarij videt, audit, sentit, seu
percipit, eo pfectius obliuiscitur talium, & minus
cor suum occupatur in illis, atq; per hoc aptior, fortia-
orq; consistit ad vacandum deo pura ac libera mente
ad proficiendum in eius nobilissima, sanctissima, &
dulcissima charitate, imo ad crescendum in omni gra-
tia & virtute. Quantum vero religiosus noceat clau-
strum exire, cum secularibus conuersari, loqui, & epu-
lari, & ea quę mundi sunt intueri, non est opus descri-
bere, cum experientia id pro dolor satis docuerit, at-
q; quotidie doceat; quemadmodum filijs Israel maxi-
me nocuit conuersari cum Chananeis, sic religiosus
potissime nocet conuersari cum mundanis homini-
bus, imo secundum sanctum Anthonium, sicut pisces
si extra aquam perseuerent, protinus moriuntur, sic
religiosi si extra claustrum vel cellam perdurent. Vos
ergo deuotissima Christi ancillę ac hunc finem clau-
strę estis, vt inundo isto vanissimo extra cor vestrum
p̄sus excluso, contempto, obliuioniq; tradito, pura ac
simplici, amorosa ac stabili mēte cęlesti & immortalī
sp̄so vestro, filio patris eterni Iesu Christo vacetis, eū
cōtēplādo, amādo, brachijq; p̄ssimę dilectiōis intra
vos ardēter, fręq̄nter, & dulciter, stringēdo ac cōplectē-
do cū colubina simplicitate, & ya cordis illuminationē
Quę admodū in Canticis canticorū loq̄ sp̄sa: Fasciculus
myrrę dilecti⁹ me⁹ mihi, inter ybera mea cōmorabit.

Ad hęc

Agg. 3

Gene. 3

Num. 32.

Can. 1.

Ad hanc itaq; perfectionem aspirate quotidie est omni cordis custodia, sollicitudine & feruore saragentes thalamum animæ vestræ ornatum, atq; purissimum sponso vestro dei vnigenito pparare, exhibere, & iugiter conseruare. Porro si (quod absit) pigra & negligenter essetis, si rumores seculi libenter audiretis, & mundanarum rerum memoria cor vestrum impleret, in clusio vestra esset inanis, nec digne ambularetis vocatione, qua vocauit vos deus, secundum quod ait Eusebius Emisenus: Quid prodest si locus quietus corporaliter teneatur, & in quietudo in corde ver setur? Quid inquam prodest, si in habitaculo silentium sit, & in habitatoribus victorum tumultus & colluctatio passionum, si exteriora nostra serenitas teneat, & interiora tempestas, quædo nos qui extra mundum esse nos credimus, per diuersarum vicia passionum mundum intra nos inclusum tenemus, & corde vago vbiq; discurremus? Hinc iterum ait idem Eusebius. Quid nobis prodest habitacionis huius secretum quando in nobis tyrânico dominatu malitia regnat? Ira super equitat, & maiorem nobis metum humanus oculus incutit quàm diuinus? Itaq; sicut corpore clausæ estis intra parietes claustrî, sic spiritu clausæ sitis in pectore Christi. Ibi manete, & omnem cogitationem, affectionem, sollicitudinemq; humanam excludite, prout Climachus dicit. In veritate dominum nostrum Iesum Christum diligens, eumq; in corde & corpore portans in veritate regnum dei percipere querês, in veritate de suis offensionibus & vicis dolens, diuinisq; iudicij ac infernalium tormentorum memoriam veraciter habens, mortis quoq; suæ timorê & recordationem vere assumens nõ vltra amabit terræna, nõ sollicitus erit de pecunijs possessionibus, parentibus, amicis, fratribus aut gloria vitæ præsentis: sed omnem passionem ac sollicitudinem deponens, Christum sine pigritia sequetur. In celum semp aspiciet, & inde auxilium inuocabit, exemplo Dauid qui ait ad dominum: Adhæsit anima mea

Col. 1
1. Thess. 2.
Euseb.

Idem.

Clyma.

mea post te. Et Ieremiæ dicentis: Diem hominis non desideravi. Insuper Climachus dicit: Confusio maxima est post abnegationem terrenorum, & vocationem nostram a deo ad claustrum, de aliquo curare vel sollicitari, quod nõ potest nobis in hora mortis pdesse. ¶ De aliquibus præclaris verbis sancti Hieronymi concernentibus præsertim statum religiosorum.

¶ Arti. 6.

In hoc cognoscant omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem. Quoniã iuxta prædicta, charitas dei vita est animæ, forma, motrix, & imperatrix vniuersarum virtutum: sine q; nihil est validum, nihil sanctum, nihil meritorij spiritua liter viuum, vel deo acceptum. Omnes namq; virtutes secundum charitatis imperium procedere debent in actum. Idcirco à charitate spirituales religio famq; conuersationem oportet odiri. Nihilominus ad charitatis perfectiõem tota spiritalis seu virtuosa vita est ordinanda, eo q; charitas sit præstantissima virtus & finis virtutum: Hinc ergo gloriosus Hieronymus ait in regula sua: Sine charitatis præceptis nemo spiritalem vitam ingreditur, charitas sola reddit hominem deo viuẽtem, hæc religiosos, hæc monachos facit, sine hac monasteria sunt tartara, habitâtes in eis sunt demones cum hac vero sunt paradus in terris, & in eis degenerates sunt angeli. Ideo quæ amuis lœga macerent ieiunia, abiecta vestis deformet, longa officiorum & operum textatur series, si intus desit charitas: ad infimum nondum religionis gradum peruentum est. Propterea hinc inapiendum est iter ad Apostolicæ vitæ culmen. Nullo pro certo vitæ deterior quam simul degere corpore & nõ mète. Et vere infelices sunt, quibus nõ inest vna sed diuersa voluntas. Sit itaq; vobis semper vnus affectus vna fraternitas, vna voluntas vna proportio seu cõcordia morum, vna iocunditas, vna tristitia, ne qd vni placet displiceat alteri, vel quo alter gaudet, alter tristetur. Hæc Hieronymus: Si sic ageritis placebitis Christo

Icre. 17.

Iohan. 13.

Hiero.

Christo

Christo, qui habitare facit vni us moris in domo. Et
 riq; sc̄larices primitiue ecclesie, sc̄licet Apostolor;
 & hominum apostolicorum de quibus ait sacra scrip-
 tura: Multitudinis credentium erat cor vnum, & ani-
 ma vna: & erant eis omnia cōmunia. Delitiæ dei sunt
 esse cum talibus, & cum speciali fauore & gaudio do-
 minus bona sua communicat eis. Quemadmodum p̄
 Ieremiam testatur: Dabo eis cor vnum & animā vnā
 & labor super eis cum benefecero eis. Hinc Petrus
 Aposto⁹ admonet: Ante omnia mutuā in vobismetis-
 p̄s charitatem habentes continuam, qm̄ charitas ope-
 rit multitudinem peccatorum. Paulus quoque hortat-
 ur nos omnes: Estote imitatores dei sicut filij charis-
 simi, & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit
 nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem &
 hostiā deo in odorem suauitatis. Verum vt docet Gre-
 gorius: Signum dilectionis est exhibitio operis: quem
 admodum ergo qui se dicit deum diligere, & mādāta
 eius nō custodit, mēdax est secundum Iohānem Apo-
 stolū: sic qui dicit se proximum suum diligere & di-
 lectionem hanc opere non ostendit secundum Christi
 doctrinam seu iustionem, sed eum sc̄licet proximum
 scādālizare, turbare, in virtutibus impedire nō vetur
 vel gaudet, aut saltem non dolet dum peccat, aduersi-
 tatibus subiacet vel perit, talis mendax probatur, pr̄-
 fertim cum dicat Iohannes Apostolus: Non diligam⁹
 verbo, neq; lingua, sed opere & veritate. Deniq; Chri-
 sti pr̄ceptum de charitate proximi impleamus, ame-
 mus proximos nostros sicut nosmetipsos, puta in deo
 desiderando eis æternam felicitatem, & omnia quæ re-
 quiruntur ad hanc, cooperemurq; eis in bono, verbo,
 exemplo, & precibus de ipsorum profectu virtuoso
 gloriemur in domino. Dum autem detrimentum in
 spiritualibus sustinent, cōdolescamus. In his constituit
 Paulus perfectionē nostram, cum ait ad Galatas: Per
 charitatem seruite inuicem. Omnis enim lex in vno
 verbo impletur: Diliges proximum tuū sicut teipsum:
 Verum

Veruntamen non debemus vicia nostra inuicem pal-
 pare sed emē dare, semperq; optare vt & nostra & p̄xi-
 morum nostrorum peccata in præsentī seculo incre-
 pentur, corrigantur, & expurgentur. Propter quod lo-
 quitur Augustinus: Non omnes qui parci t amicus est
 nec omnis qui ŷberat inimicus est. Melius est cum fe-
 veritate diligere, quam cum lenitate decipere. Et iteq;
 Obiurget amicus amicum, non inquantia studio, sed
 charitatis affectu. Neq; monito aspera sit, neq; obiur-
 gatio cōtumeliosa. Hoc est qd ait Apost. Si p̄occupatus
 fuerit homo in aliq; delicto, vos q̄ spiritu ales estis hu-
 iusmodi instruite in spiritu lenitatis: considerans tei-
 psum, ne & tu tenteris: Insuper Hieronymus in regula
 diligentissime admonet Moniales, quibus scribit, de
 charitate & humilitate seruāda, ne vna se præferat al-
 teri, si forte nobilior aut doctior fuerit, sed quo aliqua
 forte in aliquo maior extiterit, eo in omnibus p̄ cætes-
 ris se toto corde sine omni simulatiōe humiliet. Deus
 nanq; superbis resistit: De vicio quoq; symoniac in re-
 ceptiōe fororum vitādo, diligentissime admonet eas.
 Et vt profus nil proprium habeant, sed in monaste-
 rio tanquam in sepulchrō cum Christo se arbitretur
 sepultas, totiq; mundo & voluntati propriæ penitus
 mortuas. Præterea ad obedientiam superiori exhibē-
 dam ardentem admonet eas inter cætera dicens: O fe-
 lix & abundans gratia, in obedientia summa virtutū
 causa. Nam simplici gressu hominē ducit ad Christiā,
 & mens non solum excusatur à reddenda ratiōe pro
 subditis, sed nec etiā obligat reddere de seipsa. O sum-
 ma libertas, qua obtenta vix possit homo peccare. Ex
 hoc patet quā salubre & tutum sit libenter subesse,
 atq; humiliter obedire. Insuper dicit Hiero. Hortor &
 oro vos dilectissimæ filiæ q̄ iā mortuæ & sepultæ estis
 cū Christo, vt tāquam pegrinas & aduenas abstineatis
 vos à carnalibus desiderijs, quæ militāt aduersus ani-
 mam, subijcētes vos in omni obedientia & timore,
 & reuerentia, p̄positæ matri vestræ, vt iam omnino nil
 Q. 2. aliter

August.

Idem.

Gala. 6.

Hiero.

Iaco. 4.

Hiero.

Idem.

1. Pet. 2.

D. DION. CART.

aliter velle aut nolle liceat, nisi quæ mater domus mādauerit. Nil quod illa mandauerit graue vel importabile videatur, quamuis propriæ nō concordauerit volūtatī. Obeditis Christo firmissime, cum matri vestræ parētis, ac p̄ hoc sponso vestro cœlesti summe placētis. Quāta aut̄ sit laus obediētīe, innotescit ex verbis Gregorij quibus ait: Obidientia menti cæteras virtutes inserit & inferas custodit, meritoq; preponitur victimis quoniam per victimas aliena carō per obediētiam autem voluntas p̄pria mactatur, & deo offertur. Deniq; secundum Bernardum: Nec studium bonæ actiōis, nec otium sanctæ contemplationis nec lachryma pōnitētis extra obediētiam esse poterunt. Obediētiam secūdum Augustinum mādatum non procrastinat, sed statim parat aures auditui, linguam voci, pedes itineri, manus operi, sicq; se totum colligit intus vt mādatum impleat p̄sidentis. Hinc dixit Bernardus: Optimum in moribus dico qui in nullo resistit superioribus, nec inuidet paribus, nec cum superbia p̄cēst subiectis, sed eis vtiliter condescendit. Ad veram humilem, spontaneamq; obediētiam nos debet inducere qd̄ ait Christus in Evangelio: Descendi inquit de cœlo, non vt faciam voluntarem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Et rursus: Meus cibus est, & faciam voluntatē patris mei. Itemq;: Sicut mandatum dedit mihi pater sic facio. Vnde instante iam passione dicebat ad patrē: Non mea voluntas sed tua fiat: Et quod factus est obediens patri vsq; ad mortem, mortem autē crucis, imo quod maius & mirabilius est, etiā matri suæ sanctissimæ, & ipsi Ioseph subditus fuit. Præterea cum iuxta Petrum Apostolum obediendum sit dominis secularibus, non solum modestis & bonis, sed etiam prauis & discolis, quā graue & pessimum est spiritali patri aut matri non obedire? Veruntamē omni spiritali matri, imo omni p̄sato summa cum diligentia aduertendum est, quod ad Eustochium abbatissam scribit Hieronymus: Attende mi domina, quā grauis tibi imponitur

DE MORTIFIC. VIVIF. Fo. 123.
ponitur sarcina, q̄ de subditarū animabus atq; corporibus, de v̄bis & morib; obligaris apud diuinū examē. Caue ne de te saltem leuis suspitio in malo possit oriri, ne dispergas quas educare cōaris: sic ordinata & cōformia mandata fororibus p̄feras, vt etiam deprauatā superbāq; mentes animentur ad obediētiam fermitas. Sic dulcis & mitis sit sermo vt non duriciē suscipiat, aut furorem, sed frangat & deleat. Erga inobedientes vero virilis & constans sit animus. Insuper dicit Hieronymus: Caue ne ex officio regendi eleueris ad alta vt agas illicita, & quæ subditis sunt importuna ac inquieta. Non efficeris domina, sed ministra, nec data est tibi potestas, vt inter forores & filias hanc eleues hanc deprimas sicut velis, sed rerum & fororum ministerij sollicitudo, administratio, & prouidentia tibi committitur, vt cæteris dormitibus te deceat noctes crebras infomes ducere, p̄ vilitatibus & necessarijs domui prouidentis. Itaq; non tantum honor tibi imponitur quantum onus. Non igitur tibi blandiatis de domini pietate, qm̄ vult à te etiam de occultis & minimis exigere ratioem, & si quid eum defraudaueris, tradet te diabolis puniendam. Ex his verbis sancti Hieronymi elucescit quam exemplarem, virtuosum, & irrephensibilem oporteat esse spiritualem patrem ac matrem, quatinus sicut sibi vult obediri à subditis, sic ipse superioribus suis & regularibus obseruatis iuxta sanctorum patrum instituta solerter obediat. Dicit enim beatissimus Augustinus: Quid iniquius quā sibi velle obtemperari à minoribus, & nolle obtemperare maioribus? Veruntamen bonorum subditorum non est superiorum suorum facta & vitam audenter, incaute, siue faciliter iudicare. Hæc p̄scripta Hieronymi, alioque patrum sanctorum documenta & in illis venerabiles ac deuotissimæ Christi ancillæ, & sponsæ, memoriter retinete, & efficaciter adimplete, quatinus tota vita vestra plena sit dei & proximi charitate, profundissima humilitate, veraq; obediētia, vt suis penniter

Hiero.

Mat. 25

Augst.

Q 3 bonus

D. DION. CARTH.

2. Cor. 2.

bonus odor Christi in omni loco, meritis quoque vestris ac precibus deus misericordiam & salutem impendat quæ pluribus. Postremo id puto iungendum, & certiam in statutis ordinis nostri videlicet Carthul. obedientia præcipue commendatur, ad quæ præ ceteris obligamur. Sic ergo nostra dicunt statuta: Quævis multa sunt quæ hic religiose agimus, vno tamen obedientiæ bono omnia nobis credimus profutura.

¶ De vera cordis constantia, & omnis femineæ leuitatis, nobilitatis, & pusillanimitatis abiectione.

¶ Art. 7.

Eccle. 26

Gratia super gratiam, mulier sancta & pudorata, & tacita: sic laudandæ estis in gloriosa conversatione vestra, o sponse ac filicæ saluatoris vt ea non taceantur quæ vos cautiore & humiliores facere possunt. Attendite ergo quod Hieronymus ait in regula sanctis illis sororibus, quibus regulam scripsit: Debilis inquit est nimium sexus quem geritis, & fragilis ac mobilis, si suo relinquatur arbitrio. Et si vtuus sit animus, tamen nisi regatur nisi dirigatur contineat, cito deicitur à suo proposito. Et iterum ait: Proh dolor infelix conditio sexus vestri &c. Huius ratio est secundum doctores, quoniam mulier naturaliter imperfectior, atque in naturalibus defectuosior est viro. Communiter quoque ratio fortior est in viris quam in feminis: idcirco nisi gratia dei suppleat naturæ defectum, femineæ leues sunt animo, mutabiles, molles, & pusillanimes, ad risum & vba procliuës. Veruntamen hoc vobis tristitiam gignat, scitote quod femineæ (vt communiter) sunt magis dispositæ a natura ad humilitatē, deuotiōem, compunctiōem & lachrymas piæ quæ viri. Cuius rationē sanctus Thomas p. 2. q. 152. nat. iterū aliq. femine ex speciali dono creatoris sunt naturaliter fortes in ratione, verecundæ, mature, prudentes. Porro perfectio nostra est vt in his specialius abundantiusque proficere studeamus, in quibus naturaliter vel consuetudinaliter defectuosiores consistimus,

Hiero.

Hiero.

Thom.

DE MORTIFIC. VIVIF. FO. 124

quemadmodum hi qui ex naturali dispositione ad iram superbiā, & impatientiā, pni sunt, ad mansuetudinē, humilitatē, & patientiā singulariter & incessabiliter aspirare conarique debent. Simili modo hoc ad vestræ, pusillitatis diligentia pertinet, vt per gratia veræ constantiæ spiritualis fortitudinis, seu vtuositatis stabilitatis, deum incessanter deuotissimis precibus exoretis, quibus à feruenti proposito, proficiendi nunquam cessetis. Quis sæpe difficultatē in proficiendo, vel tentationē seu gratiæ minorationē, aut consolationis internæ subtractionē, aut aliam quamlibet aduersitatē senseritis. Quoniam vt ait Augustinus Nemo est in hac vita sic mundus, vt non sit magis inagis que mundadus. Et Leo papa fatetur: Ibi quisque incidit deficiendi periculum, vbi proficiendi postpositus appetit. Propter hoc secundum Bernar. in via dei non progredi est regredi, non proficere est deficere. Porro vna meritis constantia hæc est, vt nec desperis nec aduersis nec minis neque blatiis, non laudibus nec vituperiis, homo à virtutibus retrahatur. Talis fuit B. Iob qui dixit: Donec deficiam non recedam ab innocentia mea. Iustificatiōem quæ cæpi tenere non deseram. Et Pau. qui ait: Quis nos separabit a charitate dei? tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames an gladius? Hic scriptum est: Esto firmus in via dei, & in veritate sensus tui. Ad Iosue quoque dominus ait: Cōfortare & esto robustus valde, vt custodias omnem legem, ne declines ab ea ad dexteram vel ad sinistram. Noli timere, quoniam tecum est dominus deus tuus. Ad hanc spirituale animæ corroboratiōem, hortatur nos Paulus dicēdo: Cōfortamini in domino, & in potestate virtutis eius. Induite armaturam dei, vt possistis stare aduersus insidias diaboli. Ad istam denique perfectionem pertingere non valemus nisi passionē appetitus nostri sentiat videlicet timor, tristitia, delectatio, & ceteræ fuerint imperio rationis subiectæ. Omnis quoque leuitas loquacitas & cachinnus vitentur, sicque fortes & stabiles simus in ratione. Quoniam secundum diuinum & magnū Dionysium. Optimum hominis est esse secundum rationem: quod maxime verum est secundum quod ratio nostra non

August.

Leo papa.

Bernar.

Iob. 27.

Roma. 8

Eccle. 5
Iosue. 1

Ephe. 6.

Diony.

Q + solum

D. DION. CARTH.

Ecd. 27
Prou. 10

Eph. 4.
1. Cori. 14.
Eph. 6.
Hebr. 13.
Prou. 15

Tre. 1.

Prou. 31.
Eodem

Isai. 11.

solum virtutibus moralibus adornatur, sed & septem donis spiritus sancti decoratur, per quæ in omnibus à spiritu sancto dirigitur. Ideo scriptum est. Homo sanctus in sapientia permanet vt sol, nam stultus mutatur vt luna. Et Salomon loquitur: Iustus quasi fundamentum æternum. Impius quasi tempestas transiit non erit. Itaq; iuxta Pauli doctrinam: Non sumus paruuli fluctuante s, nec efficiamur pueri sensibus, sed cõfortemur in gratia dei, quoniam opimum est gratia stabiliri cor: Ad hanc demum cordis constantiam precipue disponit nos timor dei, quoniam timor dei retrahit hominem a peccato, quod est causa instabilitatis, quemadmodum Ieremias scribit, peccatum peccauit Ierusalem, propterea instabilis facta est. Peccata quippe tollunt aut minuunt in nobis virtutes & gratiã dei p quas cor nostrum stabilitur in deo, ne peccatis, passionibus, & tentationibus, cæterisq; virtutum obstaculis recedat à recto iudicio ratiõis & actibus virtuosis. Hęc mentis constantia magna & ardua virtus est pferim in fœminis, propter quod Salomon dicit: Mulierem fortem quis inueniet? Et iterum: fallax gratia & vana est pulchritudo, mulier timens dominum ipsa laudabitur: Præterea omnium operum meritoriorum in nobis generale causæ sunt gratia dei gratificans, id est, nos deo acceptos, atq; ad promerendum vitam æternam idoneos agens, & charitas: & quanto hæc duo in anima nostra amplius perficiuntur, tanto cætera virtutes, & septē dona spiritus sancti magis in nobis crescunt, & agiliores redduntur. Vt ergo charissima non solum in p̄dicta mentis constantia, sed in cunctis q; virtutibus ac donis spiritus sancti vehemēter & digne proficiatis: debetis indefinēter quotidie, mane, ac vespere, omniq; hora sponsum vestrum cœlestem Iesum Christum p̄cordialissimis, internis, ac fiduciaissimis precibus deprecari. vt omni loco & tempore conferuet, auḡeat, atq; perficiat in vobis gratiam gratificantem, & charitatem, quatinus omnibus virtutibus in anima

DE MORTIFIC. VIVIF. Fo. 125

anima vestra crescentibus impletis omne opus dei quod cotidie magis reuerenter diligatisq; deum magis ardentet, & contemplantini eum magis synceriter. Et tunc vtiq; eritis vere constantes & fortes fortitudine spiritali sanctorum. De qua dicit Gregorius: Iustorum fortitudo est carnis vincere, proprijs voluntatibus contrahere, delectationē vitæ p̄sentis extinguere, huius mundi aduersa pro præmijs vitæ æternæ amare, prosperitatis blandimenta cõtemnere, aduersitatis metum in corde superare: O quã beata est soror quæ in hac vere constantiæ perfectione, quotidie digne proficiet, omnibus se exhibet exemplarem, amabilem, irreprehensibilem. Illi vtiq; competit istud in Ecclesiastico scriptum: Sicut sol oriens in mûdo in altissimis dei, sic mulieris bonæ species in ornamentum domus suæ, id est, cõgregatiõis seu claustrum. Nẽpe vt ait Eusebius Emisenus: Non solum solitudo seu claustrum nos ad perfectionis necessitatem, sed etiam ipsa cõgregatiõis multitudo constringit. Nam sicut preciosum atq; præcipuum est in medio multorum bene agere, plurimos ad profectum exemplo boni operis excitare, ita periculosum atq; perniciosum est negligentius atq; tepidius agendo multorum fidem quantum in se est frangere, animasq; deprauare, & destructiõis aliquid agere. Præterea dicit Eusebius quod religiosus est diligentissime pensandum, qui inter multos vitam agere constituerunt, aut cum grandi fructu diligentes, aut cum grandi periculo negligentes sunt. Vnde felix est illa anima quæ dum bene in congregatione versatur multorum gaudium est & plurimi ex ea edificantur aut illuminantur. Itaq; si in cõgregatiõe penitus obedientiam tenuit, si humilem & obedientem se præbuit, quantos edificauit, tantos fœnerauit, & quantum bonum ex se proximis commendauit, tantum in sua lucra conuertit. Si vero ecõtrario per obedientiam, vel superbiam alios ad peccatum induxit, quantos destruxit de tantis periculum damnatiõis incurrit. Quãobrẽ sicut ille

Grego.

Ecd. 28

Euse.

valde laudandus est, cuius cursus multoꝝ ꝑfectus est ita ille merito laudendus est cuius vita multorum ruina est. Ideo charissimi quæ ad ædificationem pertinent ea agere studeamus, ne vicia nostra aliorum virtutibus noceant. Ne aliorum feruorem tepor noster debilitet. Ne aliorum patientiam iracundia nostra violet. Ne aliorum humilitatem superbia nostra deprauet. Porro benedicta domino illa anima, cuius humilitas aliorum confundit superbiam, cuius patientia alterius extinguit iracundiam, cuius obedientia pigritiam altetius tacite increpat: Cuius feruor inertiam alieni teporis exuscitat, qui proximi sui turbatum præira oculum gratia consolationis & ædificationis illuminat. Hoc totum de cet Apost. dicens: Itaq; q̄ pacis sunt sciamur, & q̄ ædificationis sunt inuicem custodiamus.

De humilitate, mansuetudine, & patientia Christi sectanda, quatinus omnis vana gloria & pompa, ita & impatientia expellantur.

Carri. 8.

Induite vos sicut electi dei viscera misericordia, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, supponentes inuicem, & donantes vobis inuicem, si quis aduersus aliquem haber querelam, sicut & Christus donauit vobis: Ad vitam contemplatiuam theoreticam seu diuinam, nemo aptus est, nisi q̄ per virtutes morales q̄rum est animæ passiones refrenare ac ordinare, seipsum a vitijs & passionum immoderatis emundauerit, atq; ad tranquillitatem quædam cordis sui peruenerit. Hoc autem præcipue fit ꝑ humilitatem, mansuetudinem, patientiam, continentiam &c. Verge de istis virtutibus quæ dicte tot auditis ac legitis o filia Christi veneranda, vt videatur pene superfluum de eis aliquid hic loqui, vnde non nisi cursorie modicis de eis iam tangam: Est ergo humilitas per quam ex suis ꝑcipuis vna cognitiōe sibimetipsum vilescit, seipsum in omnibus deprimat & accusat, increpationem & correctionem hilariter recipit, se alijs subicit, laudem gloriamq; humanam contemnit. Hanc habere poterimus, si corporum &

Rom. 14

Col. 3

humilitas quid.

animarum

animarum nostrarum naturales defectuositates, innumerablemque indigentiam rite attendemus, si puritatem animæ & sensualitatis nostræ ad vicia bene perpendimus, si peccatorum multitudinem, magnitudinem, & enormitatem digne pensamus, si imperfectionem nostram in debito obsequio efficaciter consideramus. Eo quod Isaia testante Omnes nostræ iustitiæ sint sicut panus menstruatus. Si insuper attendemus quales prius efficeremur, si in os dicti dei gratia prouidemur. Si quoque, p̄funde inspiceremus, quam vehementer conuersatio nostra distat ac distat à sanctorum patrum nostrorum conuersatione, virtute, ac gratia. Si etiam intueremur quod profundissime se humiliauerunt in omnibus viri & feminae qui in omni virtute perfecti fuerunt, quos & canonizauit ac colit ecclesia, quorum non sumus digni osculari vestigia. Cur ergo nos pauperes & pusilli peccatis & passionibus pleni, vanissime superbumus? Cur in supbia & duritia nostra manemus? Cur infinitas calamitates nostras exaceratissimo oculo præterimus? Quid contra deum tumet cor nostrum, qui nihil boni à nobis, sed omne ab illo bonum habemus? Quid supra proximos nostros erigimus nos, & illos contemnimus, quorum interiora, virtutumque opera ignoramus, & quales fuerint ipsi prorsus ne scimus? Præterea si Christi humilitatem perpendimus, in infinitum supbia nostra confunditur. Si postremo dei & creatoris nostri maiestatem immensam sanctitatem, perfectionem, & dignitatem penitus infinitam sagaciter contemplamus inuenimus infinitam rationem humiliandi nos ipsos, cum ipse veraciter dignus sit amore, cultu, & reuerentia, in infinitum maiori ac perfectiori quam nos: imo quam totum vniuersum ei queat impendere, sicque omne quod ei immolamus, obsequium ꝑ nihilo reuertemus. Ista prælaui quidam deuotus qui notabiliter ait: Si me non inspicio, me ipsum non nosco. Si autem me inspicio, tolerare me nequeo, tunc in me inuenio quod digna sunt reprehensione, & quocumque sapius atque subtilius me ipsum discutio

Isaia. 64

Iob. 15

tanto

D. DION. CARTH.

tantò plures abominationes in angulo cordis mei inuenio. Ex quo nanq; peccare cepi nunquam vnũ diem sine peccato transiui, nec adhuc peccare cesso, sed q; tidie peccata peccatis adhiçio, & ea p̄ oculis habeo, nec gemo, erubescenda video nec erubescio, dolèda intueor & nõ doleo, leuis & dissolutus sum nec me corripo, sed ad peccata quæ confessus sum quotidie redeo, nec caueo foueã in q̄ cecidi, vel alium cadere vidi. Cumq; plorare & orare deberem pro malis quæ feci & bonis quæ facere neglexi, proh dolor verum est mihi in contrarium. Nam tepui ab orationis seruore & frigidus, q; sine sensu frigidus mansi, & ideo flere meipsum nõ valeo, quia gratia lachrymarum exigentibus culpis meis recessit à me. En quanta est insipientia mea. hæc itaq; præinducta humilitatis incitamenta, frequenter ac luculeuter, imò acutissime perpendamus, atq; ex hoc cõs profundissime humiliemus, certi quod quanto diuinæ maiestatis altitudini animas nostras humiliter, bassius, seu profundius subtraherimus, eo copiosius de gratia eius suscipiemus. Quemadmodum sulli cidia aquæ ad valles descendunt, & illico congregantur, donec valles penitus impleantur: Ita & gratia dona à fonte æterno atq; purissimo, deo glorioso & sancto, ad humilium corda descendunt: illicq; cumulantur donec corda illa plena reddantur. Porro ex hac humilitate præscriptus actus mansuetudinis deriuatur. Ad mansuetudinem etiam pertinet iram fricare seu extinguere. Cum vero se homo prædicto modo humiliat ex consideratione peccatorum suorum, arbitratur se omni confusione pœna & contumelia dignum. Ideo quicquid ab alijs iniuriæ patitur, nequaquam appetit vitionem, sed animo tranquillo omnia perferit, q̄ est non irasci, quoniam ira est appetitus vindicte propter paruipensioem iniuriæ illatæ. Mansuetudo enim est virtus valde suavis, decora, veneranda, & diligenda, quæ a modum ira est passio multum amara, turpis, inhonesta, ac detestanda. Quia vt Salomon dicit

quid

DE MORTIFIC. VIVIF. FO. 117

dicij: Ira in sinu stulti requiescit. Mansuetudo autem singulariter à deo gratiam promeretur. Has duas præfatas virtutes, videlicet humilitatem & mansuetudinem, vult Christus ab ipso nos specialiter discere: Discite, inquiens, à me quia mitis sum, & humilis corde. Ex humilitate demũ & mansuetudine, patientia actus, procedit: qui volentibus in via dei proficere atq; ad contemplationis charitatisq; apicem peruenire, valde singulariter necessarius est, nec sine eo potest quis inter proximos suos conuersari amabiliter, pacifice, & quiete. Ex hoc autem quod homo per humilitatem se omnĩ aduersitate & pœna dignum existimat. Per mansuetudinem quoq; illatam aduersitatẽ æquantimter suffert sequitur quod contra aduersitatem & persequentẽ nõ contristatur, sed potius diligit eum tanquam diuinæ iustitiæ instrumentum quo purgatur. Cum ergo patientia virtus sit tristitiam tollens, cõstat quod ex humilitate & mansuetudine actus patientiæ deriuatur. Quanta autem sit patientiæ dignitas, elucefcit ex testimonio Christi dicentis: In patientia vestra possidebitis animas vestras. Iacobus quoq; ait: Patientia opus perfectũ habet. Et sapiens asserit: Qui patiens est multa gubernatur prudentia, stultus autem indicat iram suam. Istæ quoq; tres virtutes, puta humilitas, mansuetudo, & patientia ad vos o sponsa Christi specialissime pertinet, vosq; præcipue decet. Sponsa siquidẽ sponso suo debet assimilari præcipue in affectu. Cum ergo immortalis sponsus vester sit vniuersæ humilitatis, patientiæ mansuetudinisq; exemplar, sponfas humiles mansuetas, ac patientes requirit, diligit, amplexatur. Superbas vero prorsus repellit, odit, & detestatur, imò verbis explicari non potest, quã indecens sit in fœmina religiosæ, præsertim inclusa, tumor superbiæ, seruor iræ, impatienciæ moles. Itaq; quicquid boni in vobis est, quicquid virtutis & gratiæ, Christo semper cum omni humilitate ascribite. Omne inanis gloriæ motum odite: Omnem præsumptionis atq; iactantiæ malignitatem

Eccl. 7.

Mat. 12

Patien. qd

Luca. 23

Iaco. 5

Prou. 14

totò

D. DION. CARTHV.

toto corde reſcite, attendentes qđ ait quidam deus
 Chriſte Ieſu creaturę tuę reformator, quis te inueni
 et, aut vbi vel quomodo quęret, niſi quęrentem præ
 ueneris, præuentum direxeris, directo donec te inue
 nerit comes indiuiduus fueris. Dormientes vt ſurgā
 exciſas, tardos vt currāt acriter ſtimulas, & ne deſiciāt
 leſos releuas, cibis, & potas, vulnus tui amoris ſanis
 anſigis, vt properent ad te ſauciati, qui torpebant ſani
 Totum igitur das quod boni habemus, qui dediſti vt
 eſſemus, nec aliquid a nobis recipis, niſi quod dederis
 O admirandę dulcedinis pietas. O voluntaria gratia
 ſua uitas, lege tua nos erudis, implendę legis uirtutem
 tribuis, meritum in nobis cumulas, & quod das remu
 neras. Totum itaq; tuę gratię debetur, quod homo
 proſcindo te meretur.

De reformatione paſſionum animę.

Arti. 2.

Homo cum in honore eſſet non intellexit, cōpa
 ratus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus
 eſt illis. Duplex cognitio conuenit homini, ſci
 licet ſenſitiua & intellectiua. Duplex quoq; appetitio
 homini conuenit. Ad cognitionem enim appetitio ſe
 quitur. Nam ad cognitionem ſenſitiuā ſequitur appetitio
 ſenſitiua quę eſt in potentia animę, q̄ appetitus ſenſi
 tiuus uocatur. Dum em̄ aliq̄ rem ſenſibilem apprehēdi
 mus uocatori exteriori ſenſu, appetitus ſenſitiuus ad
 rem illam afficitur, vel ad eam inclinatur, ſi ipſa ſub
 ratiōe boni conuenientis cōcipitur. Si uero ſub ratiōe
 mali apprehendatur, appetitus ſenſitiuus eam deſta
 tur, fugit, & execratur. Porro ad cognitionem intellectu
 uā, ſequitur appetitio intellectualis, q̄ in uoluntate cō
 ſiſtit. Dum namq; intelligimus aliqđ, uoluntas in illud
 fertur amādo, ſi bonū cōueniensq; uidetur. Vel odien
 do, ſi in cōueniens & malū apparet. Itaq; per cognitio
 nem & appetitionem ſenſitiuā cōmunicamus cum beſtis
 Per cognitionem autē & appetitionem intellectualem cō
 munionem habemus cum angelis, imo & cum deo, ad
 cuius

DE MORTIFIC. VIVIF. Fo. 128
 cuius imaginē & ſimilitudinem cōditi ſumus. Sed qm̄
 beſtię cognitione & appetitiōe ſenſitiua, niſi alius ha
 bent, idcirco uires ſenſitiuę & appetitiuę quibus ſenſi
 biliter, cognofcunt & appetunt, operātur in eis ſolum
 ſcđm naturalem habitudinē potentię ad obiecta, hoc
 eſt, ſcđm proportionem cōuenientię, vel diſconue
 nientię potentiarum & obiectorum adinutem & nō
 ſcđm comparationem ad rationis iudicium, eo
 q̄ careant ratione. Propterea beſtię impetum paſſio
 nis ſemper quantum ualent ſequuntur, potiusq; agunt
 tur quā agunt, quoniam non libere ſcđm ratiōis
 cenſuram, ſed quaſi de neceſſitate ſecundū naturę in
 clinacionem mouentur in appetendo. Homo autem
 cum ſit ratione ornatus ſic ſe in ſentiendo & ſenſibi
 lia appetendo aut fugiendo habere non debet, ſed ex
 teriora, terrena & ſenſibilia debet ſolum appetere, aut
 horrere ſcđm rectę rationis iudicium, utpote illa amā
 do vel deſiderando, quę recta ratio dicat amanda, vel
 deſideranda. Illa quoq; odiendo vel fugiendo, quę re
 cta ratio iudicat odienda vel fugienda. Cum em̄ ſenſi
 bilia ad ſpiritualia ordināda ſint, toties peccamus, q̄
 ties circa ſenſibilia aliter quam ſcđm naturam uerum ra
 tionis dictamen, vel contra illud afficimur, hoc enim
 eſt ſcđm carnem, vel ſenſualiter atq; carnaliter
 uiuere, ut Apoſtolus ait: Si ſcđm carnem uixeris
 morieris. Vtiq; morte culpę & ſempiternę miſe
 rię. Prędictas igitur appetitus ſenſitiui affectiōes, ſeu
 animę paſſiones oportet nos reſrenare ac gubernare
 per uirtutes morales, ac omnem delectationem & ſu
 perſuitatem, quę eſt in cibo & potu, reſrenare per tem
 perantiam ut iuxta Saluatoris doctrinam: Non gra
 uentur corda noſtra crapula vel ebrietate. Abſtine
 amus quoque (iuxta P E T R I ſententiam) a car
 nalibus deſiderijs, quę militant aduerſus animam.
 Sicque in uictualibus neceſſitatem naturę, non car
 nis, ac ſenſus uoluntatem quęramus. Per quod par
 tim implemus quod ad Timotheum docet Apoſtolus:
 Habens

Gen. 1

Rom. 13

Luc. 21.

1. Pet. 2.

Ti. im. 6

Psal. 48

D. DION. CARTH.

1. Tim. 6

Habentes victum & quibus tegamur, his contēti simus.
Per fortitudinem autem refrenamus passionem que
dicitur timor: Ne dura corpori, imo nec mortem suam
mortis pericula immoderanter formidemus: Sed propter
ter deum atq; iustitiam oia fortiter toleremus, quem
admodum ait Saluator: Nolite timere eos qui corpus
occidunt; animam autem non possunt occidere. Itaq;
dum animæ passionēs per virtutes morales debite ordi-
nantur, fit homo virtuosus. Dum enim in sensibili-
bus & terrenis ac corporalibus rebus homo nil amat
aut odit. Nihil desiderat aut fugit, in nullo delectatur
aut contristatur, nisi secundum rectæ ratiōis dictamē-
tū: utpote in præsentis vitæ rebus, sola amanda a manu, so-
la odienda odiens, sola desideranda desiderans, sola fu-
gienda fugiens, atq; in horum adeptione seu præsen-
tia nō delectās aut mœrens, nisi vt ratio iudicat. Dum
insuper sola speranda sperat, sola aggredienda seu au-
denda audet, sola desperāda desperat, sola timenda timet,
de solis irascendis irascitur, neq; p̄dictas affectio-
nes seu passionēs excessiue vel immoderanter admit-
tit, tunc virtutibus moralibus adornatur, ad p̄fectio-
nem superiorū virium animæ est dispositus. Nec pars
sensitiua ratiōem eius obtenebrat, vincit, vel impedit,
imo substernitur eidē, & obedit in omnibus, & coope-
ratur ei in bonis. In hac perfectione condidit deus ho-
minem primum, dando & concretando ei originalem
iustitiam, per quam in eo caro spiritali, sensualitas ra-
tioni, & ratio deo erat subiecta, quousq; diuinum p̄-
ceptum transgressus est. Tunc enim ratione à deo per
peccatum mortale auersa, cœpit caro reluctari spiri-
tuali, & sensualitas rationi. Vnde perfectio nostra est, vt
ad originalem iustitiæ conformitatem studendo vir-
tutibus redeamus. Quod fit dum modo præfato passio-
nes animæ reformamus, per quod Christi cōuersio-
nem virtuosissimā sequimur in nouitate spiritus am-
bulando, & primi nostri parentis Adæ vetustam inse-
ctionem, p̄uaricationem, ac deformatam imaginē
digne

Mat. 10

Gene. 1
Eccl. 17

Gene. 3

Rom. 6

DE MORTIFIC. VIVIF. Fo. 129

digne abijcimus. Prout monet Paulus dicēdo: Primus
homo de terra terrenus, scds homo de celo cœlestis
igitur sicut portauimus imaginē terrē, ita portemus
imaginē & cœlestis. Hic primus homo de terra terrenus
est Adam de limo terræ formatus, cuius conuersatio
esse debebat in cœlis, sed diuinum mandatum trāsgre-
ditis, factus est magis terrenus, & extra paradysum pul-
sus, coactus est terram spinas tribulosq; ferentem ex-
colere, deo ad eum dicēte: In sudore vultus tui, vesceris
pane tuo. Porro secundus homo de celo cœlestis est
Christus, qui de celo descendit, & cœlesti virtute con-
ceptus ac natus, non terrenam sed cœlestem vitam in
hoc seculo duxit, qui dicitur est secundus homo: quoni-
am sicut Adam caput principiumq; fuit hominum vs-
niuersorum, quo ad naturalem generatiōem: sic Chri-
stus est caput principiumq; ipsorum, quantum ad spi-
ritalem regeneratiōem. Igitur sicut portauimus im-
aginē terreni. i. sicut primo nostro parenti assimilati
sumus per diuinorum inobedientiam p̄ceptorum,
& originalis peccati cōtractionem: sic portemus ima-
ginē cœlestis, hoc est Christo assimilari conemur p̄
virtutes & gratiam, ac reformationem internam, ser-
uando ei in sanctitate & iustitia omnibus diebus vitę
nostrę. Itaq; o deuotissimę filię saluatoris ac doming
meę: utpote sp̄s̄a domini mei, circa nullam rem sen-
sibilem, hoc est visibilem, audibilem, odorabilem, gu-
stabilem, habeatis inordinatam affectionem, aut dele-
stationem carnalem: Nec circa cibum & potum, nec
circa vestem, domum, & lectum, nec circa sermonem
aut somnum: sed omnibus istis atq; similibus ordina-
te vitam secundum quod prodest vobis ad profectū
virtutum, & non magis nec minus quam vt implere
possitis, Christum pro gratia magna incessanter oretis.
Deniq; ad hoc assumptimus exteriora ista virtutū
exercitia & corporales labores, puta abstinentias, ie-
iunia, disciplinas, vigilias, clausurā, silētū, vestes mo-
nasticas, multaq; alia, q̄tinus per hæctanq; instrumēta
R auxi

1. Cori. 15.

Gene. 1
Phil. 3
Gene. 3

Iohan. 5.
Luc. 1. 2
1. Cor. 15.

Luc. 8

auxiliante nobis gratia dei per omnia, passiones animæ modo nunc dicto reformemus, & vicia extirpemus. Quod si passiones & vicia dominantur & perseverant in nobis, non vana & infructuosa sunt præata exteriora exercitia nostra, sumusque miserabiles & miserissimi, pauperes, cæci, & nudi. Ideo dicit Eusebius Emislenus: Quid est quod nos preciosis vigilijs, laboribusque conficimus, & ea quæ maxime dominus noster Iesus Christus à nobis desiderat, atque à nobis requirit, non habemus? hoc est cor mundum, & à quotidianis negligentibus liberum, quas quæ servat paulatim desinit, & ad maiora mala, plabitur. Illud ergo in primis habere studeamus, quod à nobis deus expectat & exigit, id est, benignum, suavemque sermōem, mentem ab omni malitia liberam, & vitatis his quibus spiritus sanctus offenditur, humilitati, quieti, charitatique operam demus. Hæc sunt præcipua sacrificia, hæc pinguis holocausta deo placentia, quæ in conspectu eius ascendunt. Hoc etiam maxime studeamus, ut ea quæ in honore dei agimus, cum claro agamus animo, cum fidei gaudio, cum bonæ atque deuotæ voluntatis affectu, ne in eius obsequio tristes, graues, & ingrati inueniamur, potiusque penam mereamur quàm gloriam. Rursus ait Eusebius: Nouerimus nihil nobis prodesse, si corpus nostrum ieiunijs atque vigilijs affligamus, & mentem nostram non emittimus, nec interiora nostra curemus. Quid prodest afflictio corporis, si linguam nostram nequitijs & obrectationibus polluamus? Inaniter nobis de cruce & corporis afflictione blandimur, si exterior homo sanctus laboribus exercetur, & interior à peccatis & passionibus non curetur. Sic est quomodo si quis statuam faciendam foris auream, & intus luteam. Ieiunare & vigilare, & mores non corrigere, sic est, quomodo si quis extra & citra vineam extirpet & colat, vineam autem ipsam incultam atque desertam relinquat, ut spinas & tribulos germinet. Quid iuuat si quis corpore sit castus, & mente pollutus? quem malitia deprauat, furor iracundiæ agit,

Eusebius

Idem.

agit, supbia omni gratia spoliatur. Nonne ipse seipsum decipit ac deridet? Denique quam gloriosum & salutare sit per præmemorata exteriora virtutum exercitia à passionibus purificari, ad mentis munditiam peruenire, in gratia dei quotidie crescere, innotescit ex verbis beati Bernardi, ad Sophiam virginem ita scribentis: Omitte bona gloriæ tibi in futuro reposita, præsentia tantum loquor gratiæ dona, videlicet cælestis sponsi encenia, arras, sponsalia, benedictiones dulcedinis, quibus te præuenit. Ille in medium veniat spiritalis ornatus tibi collatus in virtutibus & gratia dei consistens, summo decore spectabilis, ipsiusque angelicis spiritibus admirandus, & præferam si quid simile habeant filiæ Babylonis, huius seculi amatrices, quarum gloria est in confusione peccati. Induuntur bysso & purpura & sub his conscientia iacet pannosa, fulgent monilibus & moribus sordent. E contra, tu foris pannosa, intus autem speciosa, resplendens diuino conspectui, non humano. Præterea certum est quod bonæ ac virtuosæ conuersationis præmium incipit quodammodo in præfenti quod Christus ad perfectiōem tendentibus reppromissit. Qui reliquerit, inquiens, patrem, vel matrem & ceterum accipiet, id est, bona spiritalia, bona virtutum & gratiæ exterioribus bonis nimis præstantiora & vitam æternam possidebit. Hinc optime ait Eusebius: Si bene aspiciamus in hoc ipso opere bono quod agimus in præfenti vita, quodammodo partem præmij possidemus. Et plane magnus vitæ fructus est seculum posse despiciere, deo seruire coepisse, euasisse viciorum infelicissimum dominatum, effugisse gulam atque luxuriam fedissimam seruitutem. Quid ergo? Nonne nunc præmij pars est nihil iam commune habere cum mundo, vanarum rerum cupiditatibus non excruciari, sceleribus non admisceri, & in innocentia diem transigere, beatæ castitatis operam dare, gloriosæ paupertatis sufficientiam cum timore domini possidere? Intelligamus itaque quantum nobis deus pia vocatiōe contulerit.

Bernard.

Eusebius.

D. DION. CARTH.

Consideremus ex illo tempore quo hic conuersari incepimus, quanta peccata euasimus, de quantis iniquitatibus liberati sumus, & tunc videbimus quantum etiam de presentibus beneficijs domino debeamus. Si enim nunc in mūdo essemus, quid aliud ageremus si uoluermur in malis nostris, & animas nostras quidam nis violaremus in oculis, quotidianis confoderemus vulneribus, & ira immaniter atq; tam grauitate nec sentiremus: Habet enim hoc infelix consuetudo peccandi, ut quāto amplius quis peccauerit, tāto minus ipsa peccata intelligat, tantoque amplius eum peccare delectet. Peccatum enim rationem excæcat & lædit, & quāto magis peccamus, tāto anima nostra excæcior red dicitur. Idcirco in libro Sapientie scriptum est. Excæcavit cos malitia eorū. Et Salomō loquitur. Impius cum in profundum peccatorum uenerit cōtempnit. i. indu raturus efficitur, & nec increpationem charitatiuam, nec iustam correctionem patienter admittit, sicq; cōmū ceter legem dei trāsgreditur. Cui timendum est ualde quod dominus ait per Moſen: Anima quæ per superbiam aliqd cōmiserit, qm̄ cōtra dñm rebellis fuit, p. ribit

Sap. 2.
Prou. 18

Leui. 15

De reformatiōe interna, utpote de spiritali ornatu rationis, uoluntatis, atq; memoriæ.

Art. 10.

Eph. 4

Renouamini spiritu mētis uestræ, & induite nouum hominem qui secundum deum creatus est. Postquam inferior pars animæ utpote sensitiuus appetitus fuerit reformatus, & ratio perfecte subiectus, factus est homo capax omnium gratiarum uirtutum atq; donorum: Est enim per uirtutes morales factus tranquillus, qui erus, patiens, mitis, modestus humilis, atq; in omnibus bene dispositus ad excellentissimam rationis illuminationem, ac feruentissimam uoluntatis inslammatiōem à spiritu sancto. Unde nil restat, nisi ut cor suum applicet deo, illudque aperiat spiritui sancto per orationem & affectionem mentalem, ut tibi mox iniret deus adorādus, super gloriosus & sanctus

DE MORIFIC. VIVIF. FO. 131

& sanctus qui est sol intellectualis ac spiritalis scdm diuinum Dionysium: Sol utiq; intelligentiæ, atq; iustitię adimplebit illud donis & gratijs suis. Rationem enim implebit dono sapientiæ, donisq; intellectus & scientiæ atq; consilij. Voluntatem uero implebit donis fortitudinis & pietatis, ac timoris, quæ sunt septem dona spiritus sancti. Tunc quoq; charitas dei in corde maxime accendetur, spes confortabitur longanimis, & certissima fiet, fides etiam maxima charitate fulgebis, atq; immobilis erit, & in omnibus bonis his memoria mentis nostræ fixa, firma, robustaq; stabit: quo facto anima nostra quotidie, imo quasi indefinēter in omni perfectione deifica, in omni gratia salutaris, in omni decore interno proficiet, quousq; uitæ præsentis cursum feliciter in Christo consummet. In his ergo consistit reformatio nostra interna, ut sc; ratio nostra in summæ trinitatis perfectæ ac simplicis deitatis cōtemp latione sincera, suauis, & stabili sit erecta. Voluntas quæ in eius ardenti amore sit radicata, atq; memoria in utroq; stabiliter eleuata. Quanto in hac perfectiōe magis pficimus, tanto uere perfectiores sumus, & beatitudini cœlestis patriæ uehementius propinquamus. In his nempe secundum omnes theologos felicitas uie & summa præsentis uitæ consistit perfectio. Itaq; deū altissimum synceriter contemplari, eius amore succedat, eius immensæ perfectioni ac beatitudini cordialiter congratulari, in eius laude ac seruitute proinptissimo animo iocundari, est plenitudo iustitiæ, summaq; adornatio animæ nostræ, ad quem utiq; spiritalē cordis nostri decorem ordinare debemus omne exercitiū nostrum, ut concupiscat rex regum deus omnipotens decorem nostrum, dicatq; animæ nostræ illud ex Cant. 5: Aperi mihi foror mea, colūba mea. Irēq; Pulchra es amica mea, suauis & decora sicut Ierusalem. Porro de gratia contemplationis admonet Hieronymus deuotissimas illas sanctimoniales, quibus regulam scribit, ut intus manentes, nihil sentiat præter piū Iesum

Isai. 11.

Psal. 44
Cant. 5
Cant. 8
Hier.

R 3 & hunc

D. DION. CARTH.

& hunc paradiso possideat, vbi ineffabilis trinitatis immensam beatitudinem contemplantur, caelestium quoque spirituum & omnium beatorum gaudia speculentur. Ex consideratione obedientiae patriarcharum, antiquorumque patrum ad obediendum docentur, Ex prophetarum vaticinijs ad diuinorum promissorum adeptorem attendantur. Ex doctrina Apostolorum in illuminatione sacramentorum fidei prouehantur. Ex consideratione fortitudinis ac patientiae martyrum, cuncta aduersa mundi & tentamenta diaboli superare addiscant. Ex deuotione confessorum ad diuinorum contemplationem assiduam surgant. Ex conuersione monachorum sanctorum in obseruantijs regularis vitae proficiant. Exemplo virginis Mariae, altarumque virginum beatarum, omnem feminei sexus mollietatem superare, & sanctae virginis tatis propositum obseruare iugiter curent. Hec autem omnia etiam vos praedilectae Christi filiae adimplere satagite, & vere vobis conueniet quod ait Hieronymus O felix societas vestra, o felices vos, si tali ac tante gratiae non estis ingratae, si dignitatem vestram cognoscitis, qua omnium regi spiritali matrimonio estis coniunctae. Ipsumque in sponsum habere meremini, quem angeli videre desiderant. Si ad praefatam dei ac beatorum contemplationem pertingere atque caelestibus gaudijs interesse curatis, nil vobis dulcius, nil iocundius erit quam spiritalibus ferculis, consolationibusque internis recreari ac refici: quibus semel gustatis, terrena omnia videbuntur amara. Tunc clausuram conuicti quam vagae ac deuiae mentes abhorrent, summam reputabitis gloriam. Exire vero monasterij limines, abhorrebitis quasi mortem. De hac vita contemplatiua plura prosequi, aut profundiora inserere non videtur hoc loco consultum. Modicum tamen adhuc inde tangendum videtur.

¶ De contemplatione sponsi caelestis, & summae deitatis, aeternaeque trinitatis.

¶ ART. II.

Existimo

DE MORTIFIC. VIVIF. Fo. 132

Existimo omnia detrimentum esse, propter eminentem scientiam domini nostri Iesu Christi. Secundum Augustinum: Amor ex cognitione praecedit. Ignora enim amari non possunt. Quomodo ergo o filiae regis aeterni Christum sponsum vestrum perfecte diligere poteritis, nisi eum clare fideliterque noueritis: Vnde ut in Christi amore inflammetur vester affectus, & deum ardentius diligatis, aliquid de ista materia non subtiliter sed simpliciter est tradendum. Itaque in primis scire debetis quod Iesus Christus sponsum vestrum est & vus homo non in unitate naturae, sed in unitate personae, ita quod in ipso sunt duae perfectae naturae, videlicet humanitas atque diuinitas, & una duntaxat persona. Nam humana naturam Christi filius dei suae diuinitati personali vnione coniunxit. Contemplari ergo debetis Christum secundum vtramque eius naturam: Contemplatio autem Christi secundum suam humilitatem via est, & ordinatur ad contemplationem ipsius secundum suam diuinitatem tanquam ad finem. Denique Christum secundum suam humanitatem contemplari debetis hoc modo, videlicet quod sita tim postquam virgo Maria respondit Gabrieli archangelo Ecce ancilla domini: fiat mihi secundum verbum tuum quibus verbis dedit assensum ut ex ea filius dei nasceretur. Tunc inquam in instanti concepit vnigenitum dei filium: Ita quod tunc spiritus sanctus ex purissimis sanguinibus sanctae virginis corpus Christi perfecte formauit, & in eodem instanti deus trinitas animam Christi creauit, suoque corpori copulauit, atque in eodem instanti, vtrumque filio vnigenito vnuit. In illo itaque instanti ornauit ac adimpleuit animam Christi omni virtute perfecta & gratia, ac sapientia, septemque donis spiritus sancti, ita quod anima Christi ex tunc vidit deum, seu trinitatem clare per speciem, sicut beati in patria, imo tam clare ut modo. Sic itaque contemplari debetis sponsum vestrum secundum suam humanitatem, quae etiam secundum illam fuit semper ab incarnationis principio & splendorissimus, pulcherrimus, purissimus atque sanctissimus,

Phil. 3

August.

Contemplatio de incarnatione filii dei quod captanda

Lucæ. 1

R 4 & magis

Idem.

1. Pet. 1

D. DION. CARTH.

& magis perfectus, & plusq; deo dilectus, quā omnes electi simul accepti, imo quā totum pariter vniuersum. Deinde contemplari debetis Christum secundum humanitatem quam pro nobis assumpsit, considerando de eo omnia quæ pro nostra salute egit ac pertulit iuxta omnia quæ de ipso secundum suam humanitatem beatissimi Euangelistæ scripserunt. Cætera quosque quæ Apostoli ac prophætæ loquuti sunt. Et quomodo tota conuersatio eius in seculo isto plena fuit paupertate, humilitate, patientia, mansuetudine, caritate, omnique virtute, sanctitate, ac perfectiōe: Quemadmodum ex diligenti consideratione sancti Euangelij clare patet. Quomodo etiam amarissimam pro nobis mortem summa charitate sustinuit, quam gloriose à morte surrexit, & ad cælos ascendit. In omnium horum contemplatione accendi debet merito anima vestra, ardentissimo sponsi vestri amore, desiderioq; sequendi vestigia eius in prænominatis virtutibus, qui tanta pro animarum vestrarum salute operari, ac pati dignatus est. Præterea contemplari debetis sponsum vestrum secundum ipsius diuinitatem. Et de hac quidem contemplatione multa profunda atq; subtilia dici possunt quæ vestrę simplicitati proponenda non sunt sed tantum sufficiat dicere, quod Iesus Christus secundum ipsius deitatem, consubstantialis coæqualis & cōtempiternus est patri ac sancto spiritui. Patris enim & filij ac spiritus sancti vna est essentia atq; diuinitas, eęlis gloria, eademq; felicitas, & cōæterna maiestas. Quæ admodum ergo spūs vester Iesus Christus secundū humanā naturā natus est ex virgine matre temporaliter sine patre, sic natus est secundum naturam diuinā ex deo patre æternaliter sine matre. Hoc ergo modo contempleturini sponsum vestrum tāquam verum adorandum, æternum, immensum, perfectūq; deum cui inest infinita pulchritudo, immensa dulcedo, in circumscripta perfectio, infinita quoque felicitas, immensa potestas, sapiētia interminata. Sicq; à dulcedine bonitate

Za ch. 9
Mat. 8
Lucæ. 9
Mar. 15
Iohan. 20.

Augst.

DE MORTIFIC. VIVIF. FO. 133

bonitate, pulchritudine, nobilitate, & sapientia sponsi vestri, distat ac deficit infinite omnis vtiq; creatura. Ex hac igitur contemplatione Christi creatoris, salutis, sponisq; vestri toto corde accendi debetis igne dilectione ipsius, amando eum incomparabiliter, magis quam vniuersa creata. Hæc de contemplatione spūs celestis breuissime tacta sint potius quam expressa. Fæminis namq; quamuis deuotis, contemplatio diuinorum multum profunda, periculosa videtur. Porro ad contemplatiōem deitatis seu dei omnipotentis hoc modo pcedite: In primis pensando quod quicquid bonitatis, felicitatis, dulcedinis, pulchritudinis, nobilitatis, amabilitatis, & perfectiōnis, est in omnibus creaturis per modum finitum ac dispersitum: Hoc totum est in deo sublimi, glorioso, & benedicto per modum infinitum ac simplicem. Hoc est, cum plenitudine, seu excellentia & perfectiōe penitus infinita, & simplicitate immensa. Sic itaq; contempleturini deum, sicut ens omnino perfectum: quod est bonitas infinita ac pura, sincerissima vita, immensa sapientia, beatitudo æterna, omnipotens virtus. In quo cum infinita plenitudine continetur ac inuenitur, quicquid perfectiōnis, felicitatis, & excellentiæ poterit cogitari. Sicq; dominus deus noster in infinitum amabilior, desiderabilior, perfectior, dulcior, pulchrior, gloriosiorq; consistit omnibus creaturis: Quicquid itaq; bonitatis, decoris, dulcedinis, desiderabilitatis & perfectiōis in creaturis videritis, statim ex hoc ad contemplationem dei creatoris cor vestrum assurgat, considerando quod omnia ista in ipso perfectissime, & cum incomparabili excellentia continentur: Sicq; ex omnium creaturarum intuitu in diuina contemplatione ac dilectione crescat. Positemo de contemplatione benedictæ summæ ac indiuiduæ trinitatis aliqua vestrę humilitati, pponere magis formido. Si tamen dulciter contemplari potestis, quomodo tres personę, videlicet, pater, & filius, ac spiritus sanctus, quæ sunt vnus deus, se mutuo diligunt in infinito

amore ardentissimo & perfecto, cum sint æque perfecti, æque sapientes & æque sublimes, & quomodo cum infinita cōplacētia vnaq; cōplacet alteri, & q̄libet sibi quōd etiā seinuicē ater aliter cū infinita delectatione inspiciunt, & vitam infinite beatam inuariabiliter ducunt. Ita quod dulcedo, opulētia, pax, beatitudo, & gloria superbeatissimæ trinitatis in seipsa est prorsus immensa, perfecta, & plena. Si inquam hæc suauiter contemplari poteritis, magnum est & valde salubre. Verū ista quæ de Christi & diuinitatis ac trinitatis contemplatione præacta sunt non nisi cum magna reuerentia, timore, humilitate, atq; cautela speculari debent, vt ipse simplicitate ac deuote, non cum curiosa ac periculosa perscrutatione, perpendentes, eo quod præsertim in feminis periculosa sit valde profunda secretorum perscrutatio diuinorum. Nam & viris quamuis ingeniosis atque doctissimis periculosa est satis, secundum quod Salomon contestatur: Sicut qui multum comedit mel, non est ei bonum, sed postea euomet illud: sic qui perscrutator est maiestatis opprimetur a gloria.

¶ Quod ad obtinendā prædictam charitatis perfectionem contemplationisq; gratiam, & animæ puritatem, necesse sit omnes sensus iugiter custodire, linguam frenare, in victu moderatiam obseruare, cordis quoque custodiæ incessabiliter cum seriosa vigilantia insudare.

¶ Arti. 11.

¶ **O**mnis custodia custodi cor tuū, quia ex ipso vita procedit. Sicut dicit Eusebius: Hæc est spirituum malum bonorum ratio siue proprietates, q̄ cū summo acquantur labore, tam facile per eunt atq; perditur, vt vix possit intelligi. Cum em̄ virtus sit de numero horum q̄ difficulter acquiruntur, q̄to vtilior perfectio siue iraltior, t̄to laboriosius obinetur, & ampliori op̄e est diligentia, vt in suo vigore seruetur. Difficulte n̄. mpe ad alta ascenditur, facilliter vero descenditur. Cum ergo, sicut præhabitu est feruor dilectiōis puritat

DE MORTIFIC. VIVIF. FO. 134
 puritas cordis, & gratia contemplationis, sit excellēs perfectio animæ, constat quod non nisi grandi labore perenni oratione, ac diligentissima cordis custodia ad eam pertingitur; facilliter vero, nisi cor in sua perfeueret custodia, perditur. Ita q; volens proficere, perfectus que fieri, vel in perfectiōe adepta permanere, indiget primo omnes exteriores sensus diligentissime custodire: ne per eos venenum spirituale introeat in animā morsq; ingrediatur per corporis fenestras ad mētem. Et vos ergo charissimē vt timorate, fructuose, & sollicitate coram deo iudice omnia inspiciente, considerante, iudicante, ac remunerate ambuletis, exteriores sensus per dei timorem, & æquitatis a morem sapiēter in omnibus custodite, visum frenando, ne hinc inde vegetur, ne curiose discurrat, ne in vultū alicuius morose ac periculose figatur, & ea incaute aspiciat, quæ desiderare nō licet. Hinc orat Psalm. Auerte oculos meos ne videāt vanitatē. Sic quoq; præsertim custodiendus est visus tēpore diuini officii, & potissime tēpore missæ præcipue quoque in ecclesia, in choro, in refectorio. Hinc dominus per Moſen filijs Israel ne sequerentur oculos suos per res varias fornicātes. In super auditū a verbis inutilibus, detractorijs, vanis, secularibus, p̄nitentijs auertite, præsertim a detractiōe, quia detractio est maius peccatum quam furtum secundum beatum Thomā, vnde in Ecclesiastico scriptum est: Sepi aures tuas spinis, & noli audire linguā nequā. Sic & t̄ctus custodiendus est, ne illa t̄gamus ex q̄bus corpus nostrū inordinate moueatur. Gustus quoq; a voluptate ciborum aptuum, omniumq; saporū, ne delectetur in his nisi in q̄rum natura requirit. Sed & olfactus a carnali delectatione odoriferorum seruandus est. Insuper quam necessaria sit, nō solum religiosis, sed cunctis quoq; deo placere volentibus, refrenatio linguæ, sacra scriptura copiosissime, præstat. Hinc nāq; orat Psalm. Pone diē custodiā ori meo, & ostiū circūstātiæ labijs meis. Et iterū q̄ loquax nō gubernetur a deo, demōstrat dicēdo:
 Vir lim

Iere. 9

Psal. 118

Nume. 15

Detractio detestabilis
 us peccatū
 quā furtū.
 Eccl. 28

Psal. 140

Pro. 25.

Prou. 4
 Euse

Pfal. 139
Pfal. 38
Prou. 29
Prou. 21
Eccl. 20

Iaco. 1
Iaco. 3

Prou. 3
Iaco. 1

Iaco. 3
Prou. 13

Hiero.

Vir linguosus non dirigitur in terra, Propterea dicitur
Dixi custodiam vias meas, vt non deinquā in lingua
mea. Salomon quoq; fatetur & loquitur: Vidisti homi-
nem velocem ad loquendum, stultitia magis speranda
est quam illius correctio. Et denuo ait: Qui custodit
os suum, & linguā suam: custodit ab angustijs animā
suam. Et in Ecclesiastico scriptum est: Qui multis vici-
tur verbis, lædit animam suam. Maxime demum ad-
uertendum est religiosi quod Iacobus scribit Apostolus.
Si quis putat se religiosum esse, non refrenans linguā
suam, huius vana est religio. Itemq;: Vniuersas iniqui-
tatis lingua cōstituitur in membris nostris. Ideo dicitur
scriptura diuina: Qui moderatur labia sua, prudens
simus est. Hinc ergo iuxta Iacobi documenta: Simus
veloces ad audiendum q̄ dei sunt: tardi autē ad loquen-
dum, & tardi ad iram. Deniq; in loquendo obseruare
debemus aptum locum, & congruum tempus: quanti-
tatem quoq; ne pluribus q̄ oportet seu expedit, verbis
vramur: & qualitatem, quatinus modeste, mansuete,
suauiterq; loquamur. Oportet quoq; attendere cui lo-
quamur, & quo sine, seu propter quid. Nam aliter lo-
oportet superiori, aliter pari aut inferiori. Sed quomodo
am ista implere & inuolubiler obseruare ē satis diffi-
cile, nec sine magna gratia nobis possibile, inuocare
re debemus deum intensissima prece, vt nobis gratiā
præstet semper, & vbiq; moderamen rectum tenere in
loquendo atq; tacendo, linguam enim (vt Iacobus ait)
nemo domare potest, vcs, sine gratia singulari, pro-
pter quod Salomon loquitur: Hominis est animā appa-
parare, & dñi est gubernare linguam. Hinc dicit sanctus
Hieronymus: In refrenatione lingue beatitudo ponit-
tur, vt detur intelligi, qd̄ in multiloquio deus, qui est
beatitudo nostra, haberi nō potest. Hinc sancti patres
religiosis summe obseruandum statuerunt silentium
Porro omnis oratio habēs aut faciens intelligibilem
sensum, sine licentia vel necessitate, aut valde euidenti
utilitate prolata, est fractio silentij: vt si quis di-
catur

Quis est

Quis est ille? Præterea Hieronymus filias suas horra-
tur in regula sua, ne aliorum vitam iudicent, siue dis-
cutiant: sed seipsas omnibus peiores existiment, pro-
priaq; peccata attendant & desistant, à detrahentibus
quoq; tanquam à serpentibus fugiant, & fenestram p-
quam loquēbantur mox claudant. Hæc omnia o vir-
tutum amatrices immobiliter obseruare, & cum licen-
tia datur loquendi de spiritalibus rebus sit sermo, de
his quibus feruor proficiendi augetur, quibus deus al-
tissimus delectatur, quibus audientes & dificantur, qui
bus cordis euagatio minoratur, ne post loquutionem
sitis turbare & animo vagæ, atq; in precibus, medita-
tionibus laudibusq; diuinis distractæ. Sic enim cor ve
Phil. 3
strum custodire poteritis, vniuersa vitæ do, quibus pu-
ritas mentis, stabilitas animæ, deuotiōisq; feruor im-
pediuntur: Sic ergo cum metu, timore, acque tremore
operemini vestram salutem, omni mane ac vespere,
aut sapius, conuersationem vestram discutiendo, des-
fectus vestros deslendo, emendationem fortiter pro-
ponendo, & quotidie quasi de nouo cum recenti dili-
gentia inchoando. Præterea scitis quod superfluitatē
cibi, ac potus & somni, vicia multa sequuntur. Idcirco
sobrietatem amētis, omnemq; carnalem consolatio-
nem, quietem & delectationem viteris, quoniam testis
Hieronymo. Non potest ad diuinæ contemplationis
dulcedinem cor secularibus plenum negocijs aspira-
re, sed oportet vt seculo moriatur: quatenus soli deo p-
sanctas meditationes & desideria superna inhæreat.
Domum nāq; paternam, & vestes seculares relinque-
re, & nomen sumere monachi, parum prodest, si mēs
misera ea quæ in mundo habētur desideret, & quæ re-
liquerat, affectibus reperat. Penfate qua pœna sunt pu-
niendæ quæ mundi vanitates affectant in monasterio.
Nam cum vxore Loth retro aspiciunt efficiuntur in-
sensibiles statuz salis: vt iam nihil de supernæ contem-
plationis dulcedine valeant degustare. Idcirco securū
Gene. 12
August.
diuin Augustinū, ad diuinorum cœlestiumq; bonorū
speculatio

speculationem, non potest anima eleuari, nisi à terro-
ris & exterioribus rebus à passionum & viciorum tur-
multu, atque à carnalibus delitijs studeat expurgari.
Vt ergo mūdissimis ac internis spōsi celestis amplecti-
bus mereamini fringi ac frui, vt eius consolatio & oc-
cultā efficiamini digna, vt ab eo quotidie p̄ ampliori
gratiæ infusionem visitari possitis, cōsolatiu nculas vi-
les, leuitates, cachinnos, & risus abijcite. In solo deo de-
lectari, cōsolari, & recreari eligite, mentem purissimā
omnipotenti saluatori semper offerre satagite; parua
peccata vt magna vitate ac plangite. Et breuiter quic-
quid æterni sponsi oculos offendere aliquo modo no-
ueritis, cum omni vigilācia vitare curetis, atq; in hoc
sancto labore torum huius breuissimę vitę tempus ex-
pendere nullatenus omittatis.

¶ De propria p̄fessionis adimplentione, & incessan-
ti mentis profectu.

¶ Art. 13.

SI quid vouisti deo, nō moreris soluere: displicet
enim ei stulta & infidelis promissio. Aliquid deo
vouere, est actus virtutis quæ patria appellatur
secundum doctores. Porro inter virtutes morales pa-
tria est dignissima, quia per eam deo altissimō cultum
ceremoniamq; impendimus. Idecirco vouere aliquid,
est actus valde virtuosus ac meritorius: & multo perse-
ctius est opus bonū ex voto facere, quā sine voto. Nem-
pe q̄ facit bona ex voto, offert arborem simul cum fru-
ctu. Verūtamē sicut ait scriptura diuina: Melius est nō
vouere, quā vouere & v̄ta nō soluere, p̄pter qd̄ dicit
Psalmista: Vouere & reddite dño deo vestro. In sup̄ p̄-
fessio q̄ faciunt religiosi, est solēnissima p̄missio. Pro-
missio quoq; (scdm̄ beatum Thomā) plus obligat quā
iuramentum: Ita vt iam periuro videatur esse deterior
qui p̄missionem, multoq; amplius qui p̄fessionē suā
adimplere nō satagit. Idecirco charissimæ p̄fessionem
q̄ immortalī atq; dignissimo spōso vestro fecistis, cum
debita diligentia, omni hora implete conemini: vicio-
rum expulsio, passionū restrenatio, mentali p̄fectio,
quidē

DE MORTIFIC. VIVI. Fo. 116
quotidie insudando. Per p̄fessionē etē obligat se
religiosus ad p̄fectiōem non qd̄ mox facta p̄fessio
teneatur esse p̄fectus, sed qd̄ ex tunc quo p̄fessionē
egit obligetur ad p̄fectionem quotidie tendere atq;
proficere, studendo puritati internæ cum seriosa cor-
dis custodia: & hoc vocat incessanter in gratia ac do-
nis sp̄itus sancti, cunctisq; virtutibus crescere. Quo
autem religiosus in studio isto virtutum constanter
steterit, fortiusq; profecerit, eo plus delectabit eum ta-
liter viuere, iugiterq; proficere. Sicut enim vnū pec-
catum disponit ad aliud, & animam lædit atq; debili-
tat, sic vna actio virtuosa disponit ad aliam, & animā
spiritaliter sanat ac roborat: gratiamq; in ea cōfortat
per quod ad omnia opera meritoria efficitur homo
agilior. Si vero cōperit religiosus studium virtutum
paululū laxare, siue remittere seq; ad exteriora effun-
dere, & cordis custodiam minorare, paulatim decre-
cet, & protinus nisi fortiter respiscat, omnino, insen-
sibiliterq; deficiet. Hoc etiam est qd̄ ait Eusebius Emisse-
nus: Quotidie addamus ad merita, nec aliqd̄ p̄suma-
mus de nobis quoniam dei est omne quod possumus.
Simus itaq; in opere dei indeficientes, propter retribu-
tionem æternam, & quotidie ad meliora tendamus.
Ipsa enim apprehendendi auiditas, ipsa consuetudo
proficendi, semper nos ad meliora prouocabit, & vbi
viderit deus animi nostri deuotiōem, ardentiorē in
sinuabit affectum, & quātum nos addiderimus ad sus-
dium, tantum ille apponet auxilium, quātum nos ap-
posuerimus ad diligentiam, tantum ille addet ad gra-
tiam, quemadmodum ipse dicit: Qui habet dabitur ei
& abundabit. Et alio loco: Posui adiutorium super po-
tentem. Gratia ergo de gratia nascitur, & p̄fectus p̄-
fectibus seruiunt, lucrique lucris, & merita meritis lu-
crificiunt. Vt quanto quis plus acquirere cōperit:
tanto plus conetur ac delectetur acquirere, vt acquisi-
tiois lucrū, acquirēdi nutriet appetitū. Vrgamus itaq;
& cursum nostrū, vt̄ crescat in nouissimo vita nostrā,
quāmus

Eccle. 5
Vouere
deo quiddā
quid.

Votū faciē
tis vtili-
tas quæ.
Eccle. 5

psal. 75.

Professio
quātū obli-
gat.

Eusebius

Matth. 45
Psal. 88

quæramus vsq; in finem, vnde sine fine gaudere mereamur: nulla grate, nulla infirmitate, à spiritali affectu lassetur. Rursus, vt pficiatis ardentius, audite quod ait Eusebius: Certum est, inquit, nisi quotidie in claustris nostras refecimus & circumcidamus passiones, deteriores nos multo magis hic efficietur, quam sumus dum in seculo viueremus: ita vt fiant posteriora nostra peiora prioribus. Et denuo: Venire inquit ad claustrum seu eremum, summa perfectio est: sed non perfecte viuere illic, summa damnatio est. Igitur opererabiles Christi ancillæ ac filiæ ad cõplendum perfectionem vestram, hoc est, ad adipiscendum mentis perfectionem, estote semper agiles atq; sollicitæ, vt vniuersa que vestrum conueniat, quod ad quædam religiosam ait Bernardus: locundare filia Sion, exulta filia Ierusalem, quia concupiuit rex speciem tuam. Porro si quæ vestrum ita nõ egerit, sed (quod absit) rebellis, infuuctuosa, indeuotaque fuerit, & sub habitu claustrali mundanum cor gesserit, conueniet ei increpatione illa quam scribit sanctus Bernardus ad quædam, cui sic loquitur. Cur sanctum monialis vocata es, quæ sub sanctitatis nomine, non sancte conuersata es: cui velum in capite tuo reuerentiam mendaciter demonstrabat, & sub velo petulans oculus impudicitiam exhibebat? Caput quidem gerebas velatum, sed elarum, sub reuocandis signo resonabat inuerecundus & indecens sermo, vultus immoderatio, incessus lasciuior, vestitus ornatio vmpelate magis quam velate hæc congruunt. Enia mini itaq; prædilectæ spõse Christi, ac famule Christi omne opus dei quotidie cum reuerentia ampliori exolueret, cū maiori humilitate, stabilitate, perfectiõisq; cordis illud implere. Corde attento, deuoto, ac timorato, deum orate, laudate, atq; in omnibus honorate pro omni statu ecclesiæ, pro viuis ac mortuis, pro pro pinquis, commissis, & benefactoribus vestris: p̄ amicis & inimicis feruenter ac frequenter deo preces offerete: Si habueritis feruentem zelum honorandi dei omnipotentis,

beatum

beatum & sanctum, tunc sicut ignis strupam, sic zelus iste vestra consumet peccata. Deniq; nõ segniter, raro & fastidioso, sed indefinenter, ardentem, p̄mptõq; animo deum laudare & exorare debetis, quem admodum Christus docet in Euãgelio: Oportet semper orare & non deficere. Siquidem dona gratiæ in presenti, & mæra gloriæ in futuro, cum sint p̄clarissima dona bona, cum condigna diligentia sunt quærenda, secundum quod ait Eusebius: In spe cœlestium præmiorum, tantum incitemur studio, tantoq; in ardescamus affectu, vt cum præmiorum dignitate, desideriorum magnitudo concordet. Non vult deus noster bona sua nimia inueniendi facilitate vilescere. Preciosa & concupiscibilis merces, cupidum amatorem, & audidum negotiatorem requirit. Ille ergo tantorum munerum re promissor, nõ vult in opere suo tepidum, despiciat fastidiosum, recusat eo actum, respuit indeuotum: Lætum em̄ & parum gratum querere gratiam diuini muneris, maxima est iniuria remuneratoris. Ergo licet totis animæ & corporis laboribus insudemus, licet totis obedientiæ viribus exerceamus, nihil tamen dignum pro cœlestibus bonis offerre & compensare valebimus. Non enim valent præsentis vitæ obsequia, æternæ vitæ gaudijs comparari. Quamuis etenim membra lasscant vigilijs & ora palleat ieiunijs, nõ tamen erunt cõdignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelebuntur in nobis. Idcirco pulsemus ad ianuam diuinæ pietatis quantum valemus, quoniam non possumus quantum debemus. Verum si fecerimus quod in nobis est, & imperfectum nostrum humiliter fassifuerimus, deus per gratiam suam supplebit, nosq; saluabit.

De spiritali desponsatione & singulari fiducia ac familiaritate dei acquirenda.

Art. 14.

Sponsabo te mihi in fide. Secundum beatum Aug. Osee. 12. gustum: Omnis anima rationalis, aut est Christi sponsa, aut damois adultera. Si enim summo

S bono

Euse.

Luc. 11

Euse.

Bern.

Zach. 9

Psal. 44

Bernar.

Luc. 18

Eusebius

Rom. 8

Psal. 138

D. DION. CARTHV.

bono magis adheret quā alicui bono creato, caduce, & vano, si magis in haret virtutibus quā vitis, si bona ecclesia plus diligit q̄ terrena, tunc sponsa est Christi. Si autē contrario modo se habet, dæmonis est adultera. Itaq; spiritalis desponsatio est amorosa seu virtuosa mentis cum Christo, vel deitate vnitio, siue adhesio. Quanto ergo o deuota Christi filia affectum animæ vestræ a rebus creatis, mundanis, caducis, vanis, sensibilibus, seu carnalibus, purius, totaliusq; abstraxeritis, atq; omnipotenti deo, summo, perfectio, & inuariabili bono, ardentius integriusq; vnieritis, omne desiderium vestræ mentis, eo verius ac sublimius dici poterit sponsa vestri creatoris ac Saluatoris: tuncq; necesse est, vt omnem alienum amatorem penitus contemnat, imo & carnalem ac viciosum amorem procul ab anima vestra pellatis. Non enim simulant amor Christi & amor mundi, amor deitatis & amor carnis. Deniq; speciali modo puella & femina religionem ingressæ continentiamq; professæ, dicendæ sunt Christi sponsæ, quoniam eius amore omnem carnalem secularemq; sponsum spreuerunt, quatinus sponso immortalis, casto corpore, puroq; corde semper adherere valeant, & placere. Si ergo charissimæ singularem fiduciam, peculiarem amicitiam ac præcipuam dulcemq; familiaritatem cum Christo sponso vestro adipisci & conseruare opratis, oportet omnino vt ad vitam internam vos detis, ambulâdo cum deo in medio cordis vestri, abstrahendo videlicet vos ab his quæ non spectant ad vos, & sponsi vestri præsentiam cogitando vbiq; qualiter incessanter, clare, & infallibiliter respicit vos, sicque erubescatis, nec audiatis in eius præsentia cogitare, affectare, operari, aut loqui, quod coram honestis hominibus exprimeret vel agere non auderetis, sed potius quantum per gratiam dei poteritis, semper detis vos tempore ad hoc vacante, etiam in labore ac mensa, ad mentalem dei laudem, & ad orationes internas, præcordiales, secretas, quasi ex pro-

Psal. 100

præ cord

DE MORTIFIC. VIVIF. Fo. 138

præ cordis affectu, verba deuotissima intra vos formâdo, vel silenter in ore proferendo, ea videlicet quæ cordis affectum magis accendere possunt, dicendo: Benignissime deus, dulcissime, amabilissime, pulcherrime domine Iesu Christe, vel similia, prout deuotio suggerit, & spiritus sanctus dabit. Et ea quæ vobis magis necessaria esse cognoscitis ad proficiendum in dei amore, & animæ puritate, præcordialius incessabiliusque postcatis. Insuper habere oportet feruidum zelum honorandi in omnibus deum, & vt ab omnibus honoretur, nec aliquam temporis partem infructuose trāsistis finatis, sed aliquid laudis diuinæ, orationis, vel deuotiōis in corde vestro semper versetur, vt cum Psalmita dicatis: Benedicam dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Maxime vero necesse est deum iugiter totis præcordiis pro gratiæ incremento orare, propriam imperfectionem cum omni humilitate attendere, bonum quoque propositum quotidie renouare, atque in omnibus spiritus sancti illuminationem expetere, quatinus vnctio eius doceat vos de omnibus. Si igitur hoc modo ad tempus vixeritis (quod vtiq; sine grandi exterioris hominis nisu ac violētia fieri nequit) incipietis sentire & experiri maximum gratiæ fructum, & incrementum virtutū, consolationes cœlestes, occultas, internas. Sicq; concipietis ad Christum singularem fiduciam, & quasi amicitiam socialem. Considera deo em̄ & quotidie per diuinorum donorum infusionem dulciter experiendo, quantum Christus vos dilexit ac diligit, quæ dedit, p̄misit, ac p̄parauit, oriet in vobis certissima quædam fiducia ipsum orandi, atq; ab ipso impetrâdi quicquid salubriter ac constanter rogaueritis ipsum p̄ vobis, nec p̄pter exauditiōis dilatiōem frangetur aut minuetur spes vestra, sed semper de sponsi vestri amore ad vos certa securæq; eritis. Per hoc q̄q; ad familiaritatē ipsius pringetis, & vnus est eo efficiemini spiritus, ita qd ipse vos frequen-

psal. 33

1. Iohan. 2

1. Cor. 6.

S a continem

D. DION. CARTH.

contemplationem vos introducet, ac de mysterijs
dei edocebit. Ita postmodum diuinæ visitationis con-
solatione cessante, eructabitis memoriam abundantia
suauitatis sponsi cœlestis ac immortalis. Ad hanc per-
fectionem vos date, beneficia Christi recolite, omne
opus dei cum diligentia adimplere studete. Matri ves-
træ spiritali, & confessori secreta vestra, & quicquid
tentationis vos grauauerit aperite. Ad diuinæ charita-
tis feruorem iugiter aspirate: quatinus incolatu vitæ
huius instabilis cōsummato, ad cœlestis spōsi amplexum
dulcissimum, beatificumq; aspectum, sine dilata-
tione valeatis feliciter introire: quod & omnibus
nobis præstare dignetur creator omnipo-
tens, qui est super omnia deus sublimis &
benedictus, Amen

Finis.

Psal. 144.

D. DION. CARTH.

DE PROPECTV SPIRITVA
li & custodia cordis tractatus, cū omnibus Christia-
nis, tum maxime religiosis & monachi-
cæ vitæ mancipatis, perquam vti-
lis ac necessarius.

Gratia super gratiam, mulier sancta, pu-
dorata, & tacita: Mulier virtuosa q̄to ex
sexu videtur fragilior, tanto ex virtute
est præstantior: Virtus namq; est summa
& vera nobilitas hominis, per quam
suo creatori assimilatur, complacet, &
vnitur: & quanto rationalis creatura est ad mala pro-
cliuor ex se ipsa, tâto cōmēdabilior est dum ingenitâ
illam p̄nitatem ad culpas, refrēnās ac supans adhæret
virtutibus, y eramq; sapientiam apprehendit, ample-
ctitur, & cōseruat. Porro sapientes seculi huius (hoc est
philosophi, qui de naturis & proprietatibus rerum ac
hominum, multe subtiliter conscripserunt) hoc inter
cetera protestantur, quod mulieres ex naturali dispo-
sitione communiter sunt instabiles mente, atq; ad cu-
riosa & vana procliuēs, & cupidæ laudis humanæ, ad
concupiscentias quoq; ac multiloquium, p̄ne. Merito
igitur dictum est: Gratia super gratiam, id est, res vale-
de gratiosa, donum præcipuum, beneficiumq; præcla-
rum ac preciosum est mulier sancta, hoc est mente &
corpore pura ac pudorata, quæ timet incurrere oīa in
honestâ & turpia, & quicquid probitati bonisq; mori-
bus aduersatur, abhorret ac fugit: & tacita, quæ ori suo
ponit custodiam, & linguam suam refrēat ab omni ver-
bo inutili: imo nec in bonis sermonibus modum ex-
cedit. Omnis huiusmodi mulier, siue sit ygo siue ma-
ritata aut vidua, magnis præconijs est condigna: præ-
sertim si etiam opibus seculi, potentia propinquoꝝ,
nobilitate originis, iuuentute, ac pulchritudine decoꝛ-
retur. Quod si omnia hæc desiderio sponsi cœlestis &

Ecd. 26

Ecd. 26

Psal. 144
Psal. 33
Iaco. 3

S 3 det

dei amore contemnat, & mundum cum vnuerſo ſuo ornatu relinquens, clauſtrum ingrediatur atq; ibidem ſe quaſi viuam ſepeliens ac recludens, religioſam vitam aſſumat & proſequatur, excellentiſſimis laudibus digna cenſebitur. Laudanda ergo es valde & honoranda præcipue, o illuſtris deuota & optima domicella, in qua omnia iam prætaſta concurrunt: quæ non immerito Iacoba es vocata. Iacoba enim ſupplantatrix interpretatur: & tu tam carnem cum vitijs & concupiſcentijs, mundum cum ſuis curioſitatibus & uarietatibus uiriliter ſupplantasti, quæ ad omnipotentis & ſuperglorioſiſſimi dei honorem, vniuerſorumq; hominum ædificationem, & tui ipſius copioſam ſalutem in diebus adoleſcentiæ tuæ, regnum mûdi & omnem ornatum eius, magnifice reliquiſti, & monaſterium recluſarum ſancti mōialium es ingreſſa, propter amorem domini tui Ieſu Chriſti, in quem credis, quem diligis: quoniam ipſe conditor & ſaluator ac ſponſus animæ tuæ eſt, ſpecioſus forma præ filijs hominû: imo in finitum & prorsus incomparabiliter dulcis, amabilis, formoſus, diues, delicioſus, ſanctus ac nobilis, ſapientis, & perfectus præ cunctis ordinibus angelorum. Hec interim ad laudem & gloriam dei, à quo tanta tibi conceſſa eſt gratia, potius quàm ad tuum præconium taſta ſint, quoniam ſcriptum eſt: Ne laudes hominem in uita ſua. Et Sapiens quidam locutus eſt: Parce uituperæ, parcus lauda. Sed non ignoro quàm laudo, imo plene conſido in domino quod tantæ ſis bonitatis, ut ex laudibus non niſi ad meliora nequaquam ad inania inciteris. Iam enim uictiorem accepisti à ſpiritu ſancto, & in hoc confirmasti cor tuum, ut ſolè creatori tuo placere deſideres: alijs autem non niſi in ipſo. Cuſtaſti (ni fallor) quam dulcis ſit dominus, quàm immenſa ſit magnitudo dulcedinis eius. Iam mel & lac ex ore Chriſti ſumpſiſti, & ſanguis eius ornauit genas tuas: cuius organa modulatis uocibus auribus cordis tui dulciſſime inſonuerunt, & ac quiſiuiſti intus te admonenti: Egredere

P. 31. 44

Eccl. 1. 17

1. Iohan. 2

1. Pet. 1.
P. ſal. 30

Egredere de terra, & de cognatiōe tua, & de domo patris tui. Itemque: Audi filia & uide & inclina aurem tuam, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui. Etenim niſi cum beata Agnete prætaſta uerba humiliter & ex ſententia dicere poſſes, qualiter cum ipſa beatiſſima Agnete poruiſſes tam prompte ac ſubito uerſa prædicta relinquere, & teiſam ſaluatori tuo in holocauſtum & quotidianum martyrium (tamen reuera dulciſſimum) immolare? Præterea quantum tuum diligas creatorem, quàm uere & ſpiritualiter ames proximas, & conſanguineas tuas, ſalubriter oſtendiſti tot nobiles domicellas tecum ad religioſam uitam duccendo, ac interim attrahendo: quibus omnibus ac cæteris, exempla totius humilitatis atq; conſtantiæ ſpiritualis ſeruorſis, & quotidiani profectus in omni uirtute, debes ingiter, inſatigabiliterq; præbere: quia ſi te tepidius aut incōſtantius agere cernerent, inſirmari poſſent in ſuo propoſito, & à ſancto ardore refrigeſcere charitatis. Quod ne vnquam contingat, conabor in iſto libello aliqua exhortatoria cōſcribere uerba ad ſpiritale profectum introductoria: ſicut hoc ipſum deſiderauit ſublimis humilitas, humilifq; ſublimitas tua.

Quam copioſam ſpectabilemq; gratiam paratus ſit pius & omnipotens deus, conferre religioſis perſonis præſertim illuſtribus atq; nobilibus.

¶ Art. 1.

Sidiligenter & frequenter penſemus, quàm pura & infinita ſit bonitas dei noſtri, quàm incomprehenſibilis ſit liberalitas eius, & quanta ſit charitas eiꝰ ad genus humanum, quàm magna & innumerabilia ſint beneficentia q; gratioſe ac miſericorditer donauit hominibus dubitare nō poſſumus, quin ipſe altiſſimus, ſuperglorioſiſſimusque creator (quantum in ſe eſt) paratiſſimus ſit omnibus nobis pie a deſſe, clementiſſime ſubuenire, & gratiarum ſuarum chariſmata cordibus noſtris inſundere. Propter quod de ipſo cantat ſancta mater eccleſia, quod abundantia pietatis ſuæ merita

Gene. 1. 2.
P. ſal. 44

2. Cor. 9.

supplicium excedit & vota. Apostolus quoque ait, quod potens est omnem gratiam facere super abundare in nobis, supra quam petimus aut intelligimus: Quid ergo in causa est, quod sumus tam defectuosi & inuitruos, aut certe tam imperfecti in omni virtute & donis spiritus sancti, nisi negligentia nostra? quia negligimus & differimus ad dominum deum nostrum confugere & viscera misericordiae eius totis praecordiorum affectibus ineffabiliter inuocare? Ipse enim desiderat nostram salutem, ipse inuitat & excitat nos ad orandum & ad sperandum in se, atque ad confugiendum ad se. Promittit quoque se exauditurum nos, dummodo salubriter & constanter innocauerimus eum. Hinc namque praestatur scriptura in libro beati Iob: Si direxerit homo ad deum cor suum, spiritum illius & statum ad se trahet. Et per Ieremiam prophetam dominus loquitur: Quis est iste, qui applicet cor suum ut appropinquet mihi? Ex quibus verbis elicitur, quod quanto plus disponit & parat se homo ad obtinendum ac suscipiendum gratiam ac virtutes & dona spiritus sancti, feruorem deuotionis, & incrementa interinae compunctionis, consolationemque spiritalem: tanto celerius ac copiosius acquirat haec omnia a deo aeterno ac adorando. Porro hi qui propter deum, & desiderio aeternae salutis, vniuersum mundum relinquunt, diuitias delitias & honores seculi aspernantur, parentes ac propinquos ac patriam deserunt, religionemque ingrediuntur, & in ea abnegantem relinquunt ac domino offerunt semetipsos, maxime disponunt & applicant se ad obtinendum ab ipso exuberanter praefata diuina charismata. Ideo & abundantius suscipiunt ea ab opulentissimo & indeficientissimo fonte a quo bona cuncta procedunt, quae riuos gratiae ac virtutum, lucem sapientiae, & charitatis ardoris effluendo ac dando nequaquam minui potest nec vniquam deficere. Abundantius (inquam) suscipiunt gratiosa haec dona ab omnipotente, nisi per propriam negligentiam & ceteras suas culpas obicem ponant, impediaturque seipso.

Denique

Denique quanto quis plura ac maiora deserit, propter deum, tanto ipse dominus vniuersorum exuberantiora gratiaz charismata paratus est illi rependere: nisi (ut tactum est) per negligentiam aut alio modo, videlicet inaniter gloriando, aut se exrollendo, ponat obicem spiritui sancto. Hinc personae nobiles & illustres, diuites, & potentes, formosae ac iuuenes, quae synceriter propter deum mundum relinquunt, & sanctam religionem ingrediuntur, ad excellentissima gratiarum munera se disponunt & ea sortiuntur a domino, atque perficiunt in eisdem dummodo in vera humilitate ac dei timore & cordis custodia se fundent, ac perseuerent. Tales ergo personae attendant se accepisse a deo, quicquid habent & sunt. Ideoque non reputent se magnum quid egisse, ea quae munus di sunt deserendo & claustrum intrando, nec inde excelsi tollant se. Nec vnquam in se inaniter gloriantur: sed cum sancto Dauid, grata & humili mente dicant deo excelsi ac metuendo: Quae de manu tua accepimus, haec dedimus & obtulimus tibi. Omnia etenim nostra bona sunt dei dona. Hinc tales personae tanto praecordialius atque humiliter reuerentur domino saluatori, quanto a periculosiore statu, maioribus laqueis, pompis & vanitatibus sunt ereptae: & quanto paucioribus personis nobilibus potentibus ac diuitibus datur gratia talis ac rara: cum & Apostolus dicat in priori sua epistola ad Corinthios scripsit, epistola: Videte vocationem vestram, quia non multi sapientens secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles sunt inter vos: sed quae stulta sunt mundi elegit deus, ut confundat sapientes: & infirma mundi elegit deus, ut confundat fortia: & ignobilia & contempnibilia mundi elegit deus, & ea quae non sunt, ut ea quae sunt destrueret, ut non gloriatur in conspectu eius omnis caro. Ideo sanctus fatetur Gregorius: Hos eligit deus, quos despicit mundus. Non ergo superbiunt, nec praesumant, neque inani ter gloriantur nobiles ac potentes: sed timeant vehementer & seipso humilient semper, quia de eorum

1. Par. 29

1. Cor. 1

Grego.

Hiero.

Iere. 9.

Numero paucissimi sunt electi. Imo vt beatus testatur Hieronymus: Vix vnus de ceterum aut mille talibus, regno dei est aptus. Idcirco per Ieremiam, prophetam precipit deus: Nō gloriatur sapiens in sapientia sua, & nō gloriatur fortis in fortitudine sua, & nō gloriatur diues in diuitiis suis: sed in hoc gloriatur, qui gloriatur scire & nosse me.

¶ Qualiter religiosa personæ debeāt cōuersationem suā in claustro sapienter incipere, stabiliter q̄ fundare.

¶ Art. 2.

Iam declaratum est, quā cōpiosam ac præcipuam gratiæ affluentiam sanctus & misericors deus paratus sit largiri his, qui propter ipsum deserunt totū mundum, & intrant cōnobiū. Nam sicut se totos, & cuncta quæ habent, propter deum reliquit: sic benignissimus & liberalissimus deus, se totum & omnes diuitias gratiæ ac gloriæ suæ paratus est eis communicare: & quibus misericorditer inspirauit propositum intrandi religionem, eisdem paratus est dare gratiam digne conuersandi in religione: dummodo totam spem suam figant indefinenter in ipso, dicentes cum sc̄o Iob: Etiam si occiderit me, in ipso sperabo. Sed quia videmus quod quædam religiōsæ personæ, quæ bona intentione in claustrum ingressæ sunt, parum aut nihil in claustro proficiunt, imo paulatim tepescant: pensandum atq; tangendum est, qualiter religiosi debeant vitam suam initiare sapienter, & cōuersationem suā fundare salubriter. Primo itaque in hoc se immobiliter fundent, & in hoc totam cōuersationem suam sapientialiter inchoent, imo quotidie quasi de nouo incipiunt, vt in omni loco & tempore, in omni actiōe verbo & afflictione, in omni cogitatiōe & affectione, summe & præcordialiter intendant ac cupiāt soli deo placere, & eum in omnibus honorare. Nam ipse solus altissimus est, ipse creator & saluator est omnium nostrū in quo tota salus nostra consistit. Istud sit summum desiderii nostrū, incessabilisq; interiō. Istud incessanter

Iob. 13.

DE PROFEC. SPIRI. Fol. 142.

versetur in corde, renouetur in mēte, atq; ad hoc operi cordis infatigabiliter dirigantur, vt pote deo placeat & ipsum in omnibus venerari, & quicquid displicet ei cum omni diligentia euitare. Ideo ait Apostolus: Seruiamus deo placentes cum metu & reuerentia. Verum tamen quod dictum est, quod debeamus summe ac iugiter desiderare soli deo placere, non est ita intelligendum, quasi non debeamus velle etiam proximis complacere, cū rursus dicat Apostolus Paulus: Vnusquisq; proximo suo placeat in bonum, ad ædificationem, quæ nec deo placere valeamus, nisi & proximis complacere cupiamus, ac laboremus in deo, per bona & exemplaria opera ad dei honorem & proximorum ædificationem. Non aut debemus velle proximis placere, propter ipsos finaliter aut, propter humani fauorē, seu propriam cōmodū honorē & laudē, propter quod rursus ait Apostolus. An quero hominibus placere? quasi dicat non. Vnde subiungit: Si adhuc hominibus placere, seruus Christi non essem. Hinc & Psalmista disseruit: Quoniam deus dissipauit ossa eorum, qui hominibus placent, confusi sunt, quoniam deus spreuit eos.

¶ De his quæ necessaria sunt ad hoc quod religiosa persona placeat deo.

¶ Art. 3.

Nihil facit rationalem creaturam deo altissimo displicentem, nisi peccatum, propter quod in libro Sapientiæ scriptū est: Odio sunt deo impius & impietas eius. Atq; in psalmo dicit deo: Odisti oēs, qui operantur iniquitatem. Isaïas quoq; testatur: Iniquitates vestræ diuiserunt inter deum vestrum & vos. Ad hoc igitur vt religiosus placeat deo, primo exigitur, vt cum omni diligentia vitet vniuersa peccata, præsertim mortalia. Ideo asserit Isaïas propheta: Iste est omni s fructus, vt auferatur iniquitas, & quia venialia peccata ad mortale peccatum disponunt intantum ad secundum sanctorum patrum doctrinam, irrefrenata consuetudo venialium peccatorum, est culpa mortalis.

Idcirco

Hebræ. 12

ROM. 15.

Gala. 1.
Ibidem.
Psal. 52

Sap. 14.

Psal. 5
Isaïa. 52.

Isaïa. 27.

D. DION. CARTH.

Idcirco volētem deo placere oportet nō solum culpas vitare mortales, sed etiam veniales, ita vt & venialia q̄ quotidie incidit ex fragilitate humana, deploret quotidie: Nam & Sapiens quidam p̄statur: Qui negligit modica, paulatim decedit. Et rursus ait: Si nō in timore dei tenueris te instāter, cito subuertetur domus tua. Istud nō solum ad religiosos, sed ad vniuersos quosq̄ pertinet Christianos, propter quod Christus in exordio suæ prædicationis locutus est: Pœnitentiam agere appropinquabit enim regnum cœlorum. Porro pœnitentia est præteritas culpas deserre, & desenda iterum non committere. Præterea peccata mortalia vitare non est aliud, quā præcepta implere, quoniam cuncta mortalia vitia sunt à deo prohibita, vel ab eis vicariis ac prælatis quibus ait: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Sicque vitare peccata est cum ceteris hominibus necessarium ad salutem promouendam ac obtinendam, cum dicat Saluator: Si vis intrare ad vitam (hoc est, si vere desideras nunc spiritualiter viuere per charitatem & gratiam, atq; post vitæ huius curriculum ad ipsi scilicet ac ingredi vitā gloriæ æternalis) serua mandata. Nec sufficit vnum aut duo mandata seruare, sed necesse est vniuersa & singula adimplere. In hoc & tempore opportuno, cū dicat apostolus Iacobus: Quicumq; totam legem impleuerit offendat autem in vno, factus est omnium reus. Ecce quā arda est via salutis. Deniq; præcepta implere est, nō solum mala non agere, sed etiam bona cum debitis circumstantiis facere: vt pote congruo loco & tempore, recta intentione, & cum discretione, atq; ex charitate. Et nisi homo sit diligens coram deo, & tempus sibi concessum fructu ac fructuose expendere, frequenter facilliterq; contemnit, vt quotidie magis ac grauius peccet, bona operamittendo, quā mala agendo. Et hoc multi nō fatentur, vt uertunt, ppter quod interdum dicere solent: Ego hodie, seu post vltimā confessionem meam, non feci aliquid mali, quid deo confiteri? Isti modicum pœnitentiam

Eccle. 19

Eccle. 27

Matth. 4

Lucæ. 10

Mat. 29

Iaco. 2

Matth. 7.

DE PROFEC. SPIRI. No. 147.

quod & quanta bona possint quotidie, imo & qualibet hora peragere, quæ negligunt & committunt. Secundo ad hoc quod religioſa persona placeat deo, regitur qd̄ feruens, velox, & agilis sit ad obseruandum ea quæ sui sunt ordinis, vel quæ ad suam vocationem congregationemq; pertinent: quatinus iuxta doctrinā Apostoli ambulet digne deo secundum exigentiā suæ vocationis, aut professionis. Nam vt ait Eusebius Emisenus: Hoc deus præcipue regit à religioſis personis, vt bona quæ agunt, agant corde prompto ac seruido clarioque animo. Ita vt seruiant deo cum iucunditate interna, sine torpore atq; fastidio. Quemadmodum scriptum est: Seruite domino in lætitia. Propter quod hortatur Apostolus: Gaudete in domino semper. Religioſus ergo omni tarditate, pigritia, fastidio ac torpore abiectis, spreto ac conculcatis, viriliter, celeriter, & seruenter aggrediatur & inchoet opera bona, q̄ & strenue profequatur, ac virtuose consummet. Tertio ad hoc quod religioſus placeat deo requiritur, vt à pristino suo seruore non infrigidetur per negligentiam & teporem, sed quotidie conetur in charitate & in omni virtute proficere, & omne opus dei cum puriori stabiliiori ac diligentiori mente implere. Quia vt scribitur Bernardus: In via dei non progredi est regredi. Et in schola virtutum, in clauſtro, in congregatione deuota nō proficere in charismatibus spiritus sancti, in cordis munditia, in exercitatione interna, est deficere atq; corruere ad peccata. Hinc in Apocalypsi dominus deus omnipotens cuidam improperat dicens: Habeo aduerſum te, quod charitatem tuam primam reliſti. Memor esto itaq; vnde excideris, & pœnitentiam age, & prima opera fac: alioquin venio tibi cito. Acuertat hæc inuitabiles, insipientes, & negligentes: qui ad tepus in dei obsequio sunt feruentes, dein de vana & periculosa securitate torpescunt, leuitantibus resoluntur, & quasi iam aliquid sint, de suo profectu præsumunt: & tanq̄ nunc apprehenderint, de præteritis suis operibus

Colof. 1.

Eusebius.

Pſal. 99

Philp. 4

Bernar.

Apoc. 3

merito

quod

Philp. 3

meritorijs stolidè gloriantes, remissius agunt, cum in
men dicat Apostolus: Ego non arbitror me apprehen-
disse, sed in anteriora extendo me ipsum. Aduertamus
ergo & iugiter formidemus, quod in Apocalypsi iudeo
caelestis increpatorie loquitur negligenti & pigro: Scio
opera tua, quia nec calidus es, neque frigidus: vitam
calidus esses, aut frigidus: sed nunc quia tepidus es, in-
cipiam te euomere ex ore meo. Ecce quantum iustus
& sanctus deus detestatur omnem accidiam & tepori-
sentem & metuunt hoc, qui opera dei quæ quotidie
agunt, non nisi ex quadam arida atque insipida consue-
tudine operantur: & tanto in deuotius faciunt ea quan-
to frequentius. Vnicuique tali religioso clamat Iohann-
es Apostolus: Nomen habes, inquit, quod viuus sis,
mortuus es. Non enim inuenio opera tua plena coram
deo meo. In mente itaque habe, qualiter acceperis &
audieris, & penitentiam age & esto vigilans, id est, so-
licitus coram deo ac diligens: Religiosa ergo persona
opera bona quæ agit quotidie, studeat omni die peni-
tentiùs agere, ardentiusque complere. Ecce si princeps te-
renus videat suos ministros sibi cum fastidio & torpo-
re seruire, & irruenter astare, inuite quoque & cum
maestitia obedire: nonne indignabitur talibus seruis
& potius reputabit sibi factam iniuriã, irruentiam
& obedientiam, quã honorem & debitum famulari-
tatis magis deus maiestatis immensis rex regum & de-
vniuersorũ, indignabitur nobis si viderit nos in or-
obsequio in deuotos, in suis laudibus frigidos, in or-
tione distractos, in missarum solennijs, in sacra cõmu-
nicæ, in p̄sentia superdignissimi sacramenti insipidos,
in spiritalibus exercitijs fastidiosos ac pigros: Insurgere
sunt & alia multa quæ exiguntur ad hoc, quod religio-
sa persona placeat deo, de quibus infra rãgetur.

De diligenti & indefinente cordis custodia.

Art. 4.

IN scripturis diuinis multa documenta traduntur
quæ sub alijs & alijs verbis eundem continent sensum
Cum

Cum enim ad complacendum deo, primo & maxime
necessariũ sit, vitare peccata. Idcirco scriptura sud diuersis
vrbis dat nobis de hoc plurima documenta, vt cũ sc̄tus
Moses legifer filiorum Israel ait ac tubet: Custodi tei
psum & animam tuam sollicitè. Ne obliuiscaris verbo-
rum domini, & ne excidant de corde tuo cunctis die-
bus vitæ tuæ. Nempe quid est seipsum & propriam ani-
mam sollicitè custodire, nisi ab omni peccato se p̄ser-
uare? Et quid est verborum dei nunquã obliuisci, nisi
scdm ea iugiter conuersari? Hinc & Salomõ: Omni (in-
quit) custodia custodi cor tuum. In Eccle. 10. habetur:
Quasi à facie colubri fuge peccatũ. Et Thobias hortatur:
Omnibus diebus vitæ tuæ deũ in mente habeto, & caue
ne aliqũdo cõsentias peccato. Sed quomodo non potest
ista implere sine speciali & gratioso auxilio spiritus
sancti, ideo Dauid rex & p̄pheta ad dei subsidium sa-
pienter cõfugit, ipsum deuotissime deprecãs: Gressus
meos dirige scdm eloquium tuum, & non dominetur
mei omnis iniquitas. Sed deo iustus & sapiens, pius atque
omnipotens, qui paratus est hoẽm paterne & miseris
corditer adiuuare, regit ab homine vt faciat etiã qd
est in se. id diligentiã suã, se disponens ad gratiã & vtutes
ac spiritalẽ p̄fectũ, p hoc qd diligenter p̄ posse vitat pec-
cata, & adiutorium dei implorat. Ideo Salo. admõuit di-
cens: Omni custodia custodi cor tuũ. Quid est omni custo-
dia cor custodire? nisi intellectũ & rationẽ ab omni im-
mũda & mala cogitatioẽ purgare, ab omni falsitate &
errorẽ immunẽ seruare, voluntariẽ quoque ab vniuersis
sullicitis desiderijs & à cõsuetis malitijs purificare & p̄-
seruare? Itemque memoriã ab euagatiõibus cohibere &
à diuinis obliuioẽ cõpescere? Torũ istud agendũ est
cũ omni custodia, hoc est, cũ diligentiã summa, cũ inde-
finiti conatu, cũ sollicitudine timorata, & etiã cũ exte-
riorum sensũ custoditiõẽ, interiorumque sensũ di-
rectiõẽ & cum sensitiui appetitus forti refrenatiõẽ:
ne aliquid sensibile aut carnale seu transitorium ap-
petatur, nisi secundum rectã rationis iudicium.

Deut. 4

Prou. 4

Eccle. 2. 5

Thobi. 4

Psal. 118

Prou. 6

Acto. 10.

Apoc. 19

Hoc igitur creator noster summe ac specialissimè
 rit à religiosa persona, vt incessanter cum ingenti di-
 ligentia mentem suam custodiat, quoniam menti im-
 pressa est & in ea resplendet super benedictæ eternæ &
 adorandæ trinitatis imago: & ipsa mens debet esse thro-
 nus ac thalamus altissimæ ac gloriosissimæ trinitatis,
 atq; post vitam hanc in regno cælorum ipsa mens vi-
 uenda est clare & immediate deo puritatis immensa
 & quâ diu mens cum omni custodia custoditur, caro
 & sensualitas à vitijs cohibetur: imò & actibus virtuo-
 sis, rationi, voluntatisq; obsequuntur. Purgada ergo &
 refrenanda est mens ab omni cogitatione; scilicet, vili-
 imunda, carnali & praua, qm̄ per Isaiam dñs iubet:
 Auferre malum cogitationum vestrarum ab oculis
 meis. Et item per Ieremiam in utero matris suæ san-
 ctificata disseruit: Vsq; quo morabuntur in te co-
 gitatiões noxiæ: Hinc q̄q; in libro Sapiētici scripti est:
 Spiritus sanctus disciplina effugiet fictum, & auferret
 à cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Deniq; mēt
 hominis est q̄si aurea speciosaq; tabula: quæ admodum
 ergo aurea tabula pulcherrima, valde deturparetur
 si super eam stercore ac putredines p̄icerentur, atque
 deforme picturæ ei imprimerentur: sic, imò & incon-
 parabiliter & vere ineffabiliter plus, mens hominis p̄
 prauas cogitationes & vitiosas affectiones inquinata
 dehonestat, & vilificatur. Erubescamus igitur in pres-
 entia dei sanctissimi & in aspectu infinitæ sapiētiae ei
 cogitationes immundas & malas habere in mente, &
 iniustum aliquid desiderare aut velle, omnēq; immu-
 ditiam culpæ toto corde abhorreamus ac repellamus
 ne in oculis summi ac sup̄dignissimi dei simus viliter
 occupati, aut turpiter mente depicti. Nec solum fugia-
 mus hæc mala, sed etiam sapientibus ac salubribus me-
 ditationibus, virtuosis ac sanctis affectionibus, occu-
 pemus, impleamus, decoremus ac depingamus ineff-
 abilitè corda nostra, & custodiamus ea in illis, quæ
 mus sanctis meditationibus ac virtuosis affectionibus sa-
 biliter

Isaia. 1.
 Ier. 4.

Sap. 10.

biliter immoremur. Præterea si quaratur q̄liter possit
 ac debeat homo cor suū sic custodire, ita vt prauas co-
 gitationes, & vitiosas affectiones, semper deuitet, in
 bonisq; meditationibus ac salubribus affectionibus stabili-
 ter immoret atq; adhæreat: Dicendū, q̄ ad hoc multa
 sunt necessaria, de quibus erit mērio in seq̄nti articulo.

De his q̄ necessar ia sunt ad interiorē ac diligentē
 cordis custodia.

Art. 5.

Exteriores oculi videre non possunt seipsum, nisi
 ina qua, aut speculo aut aliquo tali in quibus po-
 tius vident similitudines suas, quam semetipsos
 Proprium vero actum videre non queunt. Porro inte-
 riores oculi, scilicet intellectus & ratio seipsos possunt
 intellectualiter videre, id est, cognoscere: p̄prios quo-
 que actus considerare & inspicere valent. Ideo homo
 potest ac debet custodire cor suum, considerando per
 intellectum actiones, hoc est, cogitationes & affectio-
 nes ac cæteras occupatiões propriæ cordis. Hinc dñs ait
 per Aggeum p̄phetam: Ponite corda vestra super vias
 vestras. Id est, opera vestra per considerationem intel-
 lectualem attendite. Itaque qui cupit cor suum custo-
 dire, debet frequenter, imò sæpissime omni die consi-
 derare ac intueri cogitationes, appetitiones, occupa-
 tionesq; cordis sui, an sint bonæ, iustæ ac deo placētes
 cūq; iuenerit & viderit in se aliq̄ cogitationē malā, oc-
 cupationē inutilē, intrētionē puerfam aut carnalē vanā
 & vitiosam affectionē: debet hæc oia statim sine dilatiōe
 abijcere, detestari, & nullaten⁹ cōsentire: ac mentē suā
 conuertere ad cogitatiões salubres, ad desideria iusta
 ad rectam intentionem, occupationemq; fructuosam
 Præterea, ad hoc quod homo & specialiter religiosa p̄-
 sona hæc faciat, multa sunt necessaria. Primum est re-
 frenatio & custodia sensuum exteriorū, qui sunt q̄si
 quedam fenestræ ac nunciū, per quos anima videt & p̄-
 cipit exteriora. Primo igitur præcipue custodiendus est
 visus, ne incaute inspiciat, q̄d concupisci nō licet, vel
 q̄d mēi inducere p̄t distractiões & cogitatiões inuiles

Agg. 1

T Præfers

Præsertim cum ad eos qui huiusmodi vanas cogitationes animam suam subire sinunt, nec mentem ab his cohibere curant, dominus dicat per Macheam prophetam: Væ vobis qui cogitatis inutile. Hinc David rex in seipso expertus, quanta vitia homo incurrat ex incuria oculorum suorum, dominum exorauit: Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Etenim incuriosus oculus signum est vitie cordis incuriositatis. Nec dignus est religiosus vocari, qui oculos suos ab imprudenti circumspeditione non reprimat. Nec debemus quin in ecclesia, & in choro, & in diuino officio, præsertim tempore orationis, refrenandi ac custodiendi sint oculi, ne aliquod deuotionis atque internæ recollectionis impedimentum ingerant cordi. Hinc Salomon loquitur: Oculi sapientis in capite eius, oculi autem stulti in finibus terræ. Et vt alia habet translatio: Oculi hominis stulti sunt in calcaneo. Quid est hoc quod Salomon ait: Oculi sapientis in capite eius? Nonne etiã oculi stulti stant & sunt in capite eius? & quomodo oculi stulti dicuntur esse in pede ipsius? Ad hoc respondendum quod oculi sapientis sunt in capite, id est, in corde ipsius. Non quod corporales oculi stent in corde, sed quoniam sapiens per rationis iudicium regit ac reprimat oculos suos exteriores. Porro oculi stultorum sunt in finibus terræ, quia vndique euagantur nec refrenantur. Sunt quoque in pede, quia ad intuentium carnalia ac terrena aperiuntur magis, quam ad inspicendum cœlestia, & ea quæ deuotionem possunt inducere: vel ad legendum scripturas diuinas ac libros deuotionales. Legitur de sancta virgine Catharina de Senis, quod dum quadam vice in ecclesia aperuisset oculos suos ad videndum quendam ante se transeuntem sponsum cœlestis dominus Iesus mox eam acriter reprehendit, dicendo: Deberes tu oculos cordis tui auertere à me creatore tuo, aperiendo oculos tuos exteriores ad videndum creaturam mortalem, & hoc in ecclesiis legitur quoque in Vita patris de sancta virgine nomine

Sara,

Sara, egregium sane, & hominibus maxime imitandum de visus custodia exemplum. Nam vsque adeo ab omnium vanarum rerum inspectione visum reprimere solita fuisse perhibetur, quod vndecim annis habitauit super fluuium quendam, nec vnquam infra tot annos inspectit fluuium illum. Secundo reprimendus & auertendus est auditus à verbis illicitis detractionis & nociuis imo ab omni locutione ociosa, vana, non edificatoria. Propter quod in ecclesia scriptum est: Sepi aures tuas spiritibus & noli audire linguam neque. Qui omnia verba illicita seu in risum & dissolutionem mouentia audit libenter, seu per consensum, nec corripit culpabiliter loquentem, ita peccat vt is qui talia profert. Ita quoque non sine cordis afflictione audiat religiosa persona locutionem inutilem, sed ex cluso humano timore, mox charitatiue corripat sic loquentem. Tertio refrenandus est tactus ab omni carnali amplexu, de oscula id est, attractu, ac sensuali mollitie, ex quibus potest concupiscentia mala gigni, & caro moueri. Quod si quis ex aliquo tali sentiat se carnaliter stimulari, & non statim cessauerit inde, non excusatur à culpa mortali, vt ait Bonauentura. Ideo Clyma ait: Cohibe tactum inuerecunde, persistente. In regula quoque sancti Pachomij de celo allata ab angelo fuit prohibere, quod vnus religiosus non teneret manum alterius. Vnde legitur de quadam virginem sanctam, quod dum confessor eius teneret manum ipsius, & ipse confessor ex hoc stimularetur, virgo illa statim auertit in spiritum: Noli me tangere. Ignoras cur vocem illam audisset, retulit suo confessori verba audita, & tunc confessor in cœlestia sua percussus agnouit, quod propter incautum illum culpabilemque attractum virgo illa sancta auertisset huiusmodi verba. Quarto refrenandus est gustus à voluptate ciborum ac potuum, in quibus querenda est necessaria ac moderata refectio, non delectatio sensualis. Quinto, coercendus est odoratus à carnali odore inauitate. Insuper ad custodiendum cor in sua puritate ac deuotione valde necessaria ac vtilissima est custodia moris & refrenatio lingue ab omni ocioso sermone, & ab

T a omni

Mich. 2

Psal. 112

Eccles. 2

Eccle. 28

Bonauen.
Iohã. Cly.
Pachon.

August.

omni verbo illicito: vt sine præmeditatione & timore dei nihil loquamur. Nec solum vitemus verba illorum sed in verbis quoq; bonis atq; salubribus modum non excedamus: sed iuxta exigentiam loci ac tēporis, scilicet atq; personæ, cum qua seu ad quā loquimur, verba cum mēsurā & modestiā dirigamus. Nec etiam tacemus, quādo rationabilis causa loquendi occurrit: Et enim tempus loquendi, & tempus tacendi. Cum ergo difficile & valde salubre sit modum obseruare in verbis: imo cum omnino necessarium sit ad perficiendā vitam spirituali, refrenare & debite gubernare linguā debet religiosa psona cum magno & indefinente conatu diligentiam adhibere circa oris sui custodiam & linguę cohercionem, in multiloquio namq; peccatum non deerit. Et qui multis vititur verbis, ledit animam suam: imo loquacitas est signum stultitię, cū Salomō dicat: Stultus vba multiplicat. Et rursus: Vidisti hominem velocem ad loquendum, stultitia magis speranda est, quā illius correctio. Sanctus quoq; Iob ait: Vt in manu taceretis, vt putaremini esse sapiētes. Ex quo constat, quod taciturnitas sit sapientię signum. Nam vt Salomō testatur: Qui moderatur labia sua, prudentissimus est. Qui iterum loquitur: Qui custodit os suum & linguam suam, custodit ab angustijs animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala. Hinc sancti patres inter regulares obseruantias precipue & concorditer statuerunt obseruariōem silentij, cuius fractio nem voluerunt & instituerunt per cussione vergarum vicisci. Nempē quem admodum olla non testā impletur puluerib⁹, immūdicijq; diuersis: sic anima non claudens os suum, multis & magnis repletur peccatis. Propterea dixit Apostolus Iacob⁹: Si quis putat se religiosum esse, non refrenās linguam suam, sedit ducens cor suum, huius vana est religio. Hęc refrenatio linguę tanto plus necessaria est religiosi: ferminis & monialibus, quanto communiter solent esse magis pronę ad loquacitatem. Ideo ait sanctus Ambrosius:

Eccl̃s. 3

Prou. 10

Eccl̃e. 20

Eccl̃s. 10

Prou. 29.

Iob. 13.

Prou. 10.

Prou. 21

Iaco. 3

Ambro.

Dominica virgo ab omni inuerecūdo sermōe & risu dissoluto debet penitus abstinere, & cum disciplina atque silentio omnem vitā suam ornare: imo virgo sermone garrula, aut loquacitate excessiua, vel curiositate superflua, non est digna casta aut virgo vocari. Itē ait Ambrosius: Dominica virgo, nec sermonis taciturnitas, nec diuitijs, nec generis dignitate, se debet extollerere: sed in humilitate & spiritus paupertate, q̃ diu vixerit permanere. Atq; vt sancti patres conscribunt: Ad virgines pertinet, vt semper sint verecundę ac pauidę & ad omnem virorum affatum formidolose, & vt vident discursus, nec vnquam sint otiosa sed semper laudabiliter occupata, virorum quoq; ac iuuenum vitę aspectum. Præterea cum refrenatio ac moderatio linguę sit valde difficilis, & speciale donum dei cū Salomō non asserat: Dñi est gubernare linguam: ideo religiosus, imo & quilibet Christianus cupiēs deo placere, & in via virtutū, proficere, debet deum incessabiliter exorare, vt sibi dignetur cōferre gratiam refrenandi ac moderandi propriam linguā. Hinc namq; orauit P salmista: Pone dñe custodiam ori meo, & ostiū circumstantię labijs meis. Hic etiā Sapiēs in Eccle. ait: Quis dabit ori meo custodiam, & super labia mea signaculum cerni, vt non cadam ab ipsis, & lingua mea me perdat. Amplius, ad diligētē cordis custodiam valde necessaria est refrenatio gustus & ventris ab omni immoderantia & excessu cibi ac potus. Ex immoderata namq; repletione ventris, multa & grauiora vitia oriuntur. Puta pigritia, accidia, loquacitas, somnolentia etiam in diuinis obsequijs, vana latitia, cōcupiscentia carnis, hebetudo rationis, multaq; alia que sancti patres, Gregorius, Isidorus, Climachus, & Cassianus, numerat & describūt. Hinc beatissimi patres eremitę & anachoretę dixerunt, quod ad cordis vigilantem & indefinentem custodiam præcipue exiguntur, refrenatio exteriorę sensuum & linguę ac ventris. Postremo qui in cibo & potu aliud querit, quā necessariam & mediocrem

Idem.

Prou. 16

Psal. 140

Eccle. 23

Grego.
Isidorus
Iohan. Cli
ma. Iohan
Cassianus

corporis refectiōem, vt cōuenientius ac fortius possit deo seruire, hoc est, qui in cibo & potu quærit sensualem delectationem, aut recreationem carnalem, omni spiritali consolatione se facit indignum. Qui vero in tantum se replet cibo ac potu, quod ex hoc ineptior recidit ad actiones virtutum, non euadit peccatum, & agit contra id quod Christus in Euangelio loquitur. Videte, ne grauent corda vestra crapula vel ebrietate. Hinc iuxta sanctorum patrum doctrinam, fundamentum vitæ spiritualis est sobrietas in cibo & potu. Et sanctus Benedictus ait in regula sua, quod nihil ita vitandum est religioso vt gula. Veruntamen valde quoque cauendum est, ne religiosa persona ex indifferetia temperuore caput & vires corporis sui sic per abstinentiam tenuioremq; debilitet, quod ad diuinum obsequium & ad virtuosos atque communes labores, & ad sequendum conuentum impotens fiat.

De saluberrima assuetudine eleuandi propria mente ad deum, in omni loco & tempore, quantum possibile est.

Art. 6.

Sanctus David de se ipso testatur, & ait: Oculi mei semper ad dominum: quod de interioribus oculis, vt potest intellectu & ratione, est intelligendum. Hi oculi semper sunt dirigendi ac eleuandi ad deum per cōtemplationem & dilectionem ipsius, per meditationes deuotas, per frequentes orationes, per rectam intentionem, per aspirationem assiduam ad cœlestis regni introitum, eternalisque gloriæ securam possessionem, atq; per iucundam & internam omnipotentis creatoris laudationem. In his actibus sanctus religiosus debet mentem suam iugiter exercere & occupare: quoniam admodum rursus beatissimus David se fecisse fatetur. Prouidebam (inquiens) dominum in conspectu meo semper: quoniam a dextris est mihi, ne commouear. Ecce si David rursus in exterioribus Israelitici regni negotiis multipliciter occupatus, atq; in medio hominum omni die conuersatus, mentem suam tam indefinenter, deuote erexit, & recte direxit ad creatorem; quanto magis religiosa persona ab

excitio

exterioribus occupatiōibus liberata, à tumultu & inquietudine hominum segregata, & in deuota congregatione consistens, aut in monasterio clausa, debet cor suum incessanter ad deum suum erigere & animam suam sp̄so cœlesti vnire, nec ab eius inuocatiōe & fraude cessare. Sed forsitan quis dicet: Qualiter potest fragilis & instabilis creatura mentem suam indefinenter ad deum leuare: præsertim cum oporteat interdum dormire quandoque manducare & bibere, aliquando cum hominibus loqui, nonnunquam manualiter laborare, & vicissim vti exteriori solatio? Ad hoc respondendum, quod religiosus debet cor suum cleuare ad deum indefinenter, & semper id est, omni tempore opportuno, scilicet quod Saluator in Euangelio loquitur: Oportet temporare, & non deficere. Et Psalm. Benedicam (ait) dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Præterea quod homo non potest ex se ipso ac proprijs viribus, potest per adiutorij gratiam & per cōfortationem omnipotentis, sicut ait Apostolus: Omnia possum in eo qui me cōfortat. Idcirco religiosus debet deum cum omni fiducia & seruoore omni hora orare, vt mentem suam in ipso quotidie magis ac magis stabiliat, & cordi suo gratiam tantam dignetur infundere, quod mentem suam iugiter leuet ad ipsum, omnium fontem bonorum: Insuper sicut cōmuniter dicitur, cōsuetudo est quasi altera natura, nihil est homini ita difficile, quin per consuetudinem facile ei fiat. Consuetudo autem ex multis actibus frequenter reiteratis generatur. Et sicut cōsuetudo mala ac vitiosa gignitur ex actibus prauis: sic consuetudo virtuosa oritur & conseruatur ex actibus bonis. Ideo certum est, quod si homo studeat mentem suam ad deum omni hora leuare, non solum in oratione, celebratione, & Psalmodia: sed item in refectione, & exteriori labore, colloquioque humano & in omni actu & occupatione, cito veniet ad consuetudinem bonam ac optimam, & erit sibi quotidie magis ac magis facile & suauis cor suum ad D. O. M. I. N. V. M. cleuare, & cogitare de ipso.

T 4 In sanctis

Lucr. 21

Benedict.

Psalm. 14

Psalm. 15

Luc. 18
Psalm. 33

Philp. 4

psal. 78

In sanctis quoque meditationibus inflammari amore ipsius, quemadmodum ait propheta: Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescit ignis id est, flamma diuini amoris. Assuesce ergo, o religiose cor tuum ad deum assidue eleuare, ipsum intra te recogitando, ipsum laudando & exorando, eius infinitam excellentiam contemplantando, & suam superpurissimam bonitatis amorete inflammando. Hinc quippe Salomon dixit: In omnibus vijs tuis cogita illum, & ipse dirigit gressus tuos. Fac tibi violentiam salutarem, & a distractionibus vanis, & cogitationibus friuolis reprime intellectum, & sicut per ancoram figitur nauis, ne fluctuet: Ita per virtuosum istum conatum diligentiamque quotidianam, fige, stabili, & immobilita mentem tuam in deo, dicens cum viro sancto: Mihi adherere deo bonum est. Quicquid ab ista recollectione & occupatione mentis tuæ in deo impedit & auertit, fuge tanquam venenum & pestem, omnem videlicet confabulationem inutilem & quicquid offensiuum est dei. Postremo, amor est via vnitatis, vniens amantem cum amato, & frequentem dilecti memoriam ingerens cordi amantis: & quanto quis aliquid ardentius amat, tanto frequentius recordatur illius. Propter quod Saluator differuit: Vbi fuerit thesaurus tuus, ibi & cor tuum. Augustinus quoque testatur: Vbi amor, ibi oculus. Si ergo religiosa persona digne studuerit quotidie in dei amore proficere & in vera ac febrida creuerit charitate, sentiet sibi non solum possibile, sed etiam dulce ac facile esse mentem suam præfato modo ad dominum eleuare: & ita siue eat ad mensam, siue ad laborem, siue ad lectum, memor erit domini dei sui. Et si hominem alloquatur aut humane intersit collationi, frequenter tamen mente loquatur cum deo per orationes internas, & laudes secretas. Denique in exteriori solatio præcauebit, ne mens sua immoderanter aut inaniter resoluatur. Quemadmodum enim ignis iugiter sursum mouetur, & sicut calor solis vapores trahit in altum: sic feruidus amor dei mentem

amantem

Prou. 3

Psal. 78

Matth. 6.
Augusti.

amantis excitat, mouet, & erigit sursum ad deum: & cogitationes, affectionesque animæ, trahit ad creatorem: in quo solo dulciter requiescit, nec alibi quietatur.

De quibusdam autem ad medijs necessarijs, & valde speciosis ad speciosum in vita spiritali ac religiosa.

Art. 7.

AD hoc, quod religiosa seu deuota persona digne deo ambulet in sua vocatione & professione, primo perutile est, vt penset quotidie diligenter ad quid venerit, hoc est, cur reliquerit mundum, & claustrum seu congregationem deuotam ingressa est. Ideo nanque hoc egit, quatinus varias occasiones peccandi vitaret, & deo libentius perfectiusque seruiret. Non ergo in congregatione admittat nec querat peccandi occasiones, propter quas vitas das semel reliquit mundum. Porro occasiones peccandi sunt sollicitudo circa exteriora, societas mala, frequens & diuturna locutio, humanum solatium, sensualis affectio, propria libertas, rumorum perceptio. Igitur omnia ista statim ac prorsus deuitet religiosa persona a primo die quo congregationem seu religionem intrauerit. Omnia quoque mundana quæ propter deum reliquit, excludat de sua memoria, Nisi quod pro suis propinquis a micis ac notis spiritaliter oret. Non inquirat rumores nec super suas narrationes aduertat, sed cum propheta dicat humiliter deo: Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua. Quod si persona excellens habuerit secum in monasterio personas, sibi olim in seculo seruientes, aut cognatas, seu familiariter notas: nequaquam tamè afficiatur ad illas sensuali amore, nec immoderatam habeat familiaritatem cum ipsis, nec in eis querat vel habeat priuata solatia: sed vniuersam suam affectionem, intentionem, & occupationem, in deo constituat, simplici, & cõseruet. Nec acquiescat neque permitrat se ab illis more solito specialiter honorari, vel domicellam aut dominam appellari: sed quo nobilitate excellentior maiorque exstitit & exstitit, eo per cunctis

T 5 seipsam

Colos. 1.

Occasiones
peccandi q̄.

Psal. 118

seipſam humiliter: in tantum, vt potius velit vocari & eſſe ancilla, quã domina: & ſoror, quã domicella. Car nis nobilitatem arbitretur quaſi ꝑ nihilo, atq; in inſi ma ſorore plus reputet minimum gradum humilita tis, quã omnem ſuã nobilitatem propaginis. Secundo ad proficiendum in congregatione valde perutile ne ceſſariumꝑ conſiſtit, vt perſona ſpiritalis non ſit cu rioſa ad obſeruandum aut conſiderandum aliorum defectus, nec eos imprimat ſuã memoriã, nec temere iudicet quicquam: ſed proprios defectus quotidianã que culpas aſſidue intueatur, ponderet, puniat, deſle at & emendare conetur. Valde etenim attendendum eſt, quod filius dei in Euangelio ait: Quid vides feſtu cam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Hypocrita eijce primo trabem de oculo tuo: & tunc videbis vt eijcias feſtuã de oculo fratris tui. Hinc ait Gregori⁹: Graue curioſitatis eſt vitium, quod dum hominem immoderate occupat circa alioꝝ defectũ, abſcõdit ei ſeipſum. Propterea ſancti patres in eremo maxime abhorruerunt hoc vitium, & omne temera rium iudicium. Tertio ad proficiendum in congrega tione & religione, omnino ꝑficiuum eſt, non intromi tere ſe de impertinentibus ſibi: ſed quod ad ſe pertinet & quod deus requirit à ſe, primo & principaliter adim plere. Ideo perſonã in officijs non conſtituta, non de bent ſe de exterioribus rebus & officialium factis inuul nerit occupare: Nec velle ad conſilium euocari: Nec aliquam ad officia ꝑmotionem optare. Vnde in Vita patrum narratur, qd dum ſanctus vir abbas Paſtor ꝑ ceptiſſet quendam fratrem ita in monaſterio facientem vocauit eũ ad ſe, interrogauitq; illum: Vnde tibi oſra ter hæc virtus: Qui reſpondit: A primo die quo cõgre gatione ingreſſus ſum, poſui in corde meo, qd ego & alius vnus ſumus. Hinc quoq; religioſa perſona nõ debet contriſtari, ſi viderit ſua verba non reputari. Quartum eſt, vt religioſus à principio ſui ingreſſus in monaſterium, dicat & aſſueſcat nõ eſſe propriũ ſenſus,

nec pro

nec proprio iudicio pertinaciter inhzere: ſed de ciliſ ac dirigibilis eſſe in omnibus, & ſuperiorum ac ſapientiorum informationi libenter obtemperare. Hinc Sa lomõ ait: Ne ſis ſapiens apud te metiſpſum, & ne inni taris prudentiã tuã. Iſaias quoque: Vã (inquit) vobis qui ſapientes eſtis in oculis veſtris. Nam & ſanctus te ſtatur Bernardus: Peſſima anima lepra eſt, immanſio ꝑpriũ ſenſus. Quintũ eſt, vt oẽs tẽtãtões quas patitur & vniuerſas ſuggeſtiones ac vitia quibus pulſatur, & impugnatur, ſuperioribus ſuis humiliter & conſiden ter ac clare aperiat, omni periculofa erubefcentia cõ culcata, & iuxta illorum conſilium ac doctrinam ꝑ cedat, reſiſtat ac operetur. Eſt itud etiam in ſacramen tali confeſſione eſt faciendum. Veruntamen periculo ſum eſſet, in expertis & indiſcretis ſic reuelare propriũ cordis ſecreta. Sextum eſt, vt à principio ſuã cõuerſio nis diſcat & aſſueſcat ſeipſum in omnibus abnegare, & frangere atq; ſalubriter mortificare, ſubiectione & abiectione gaudere, ſuperioribus quoq; hilariter obe dire, ac perſeuerare in his vſque in finem. Hoc nanque eſt vere ac ſaluberrime ſequi vnigenitum patris pter ni, qui venit non propriam ſed patris facere voluntã tem, cui factus eſt obediens vſq; ad mortem, & dixit: Qui vult venire poſt me abneget ſemetiſpſum, & tollat crucem ſuã quotidie, & ſequatur me. Qui in con gregatione iſta ſeruauerit, mirabiliter creſcet in gra tia, celeriterque pertinget ad verã perfectionem, atque de die in diem abundantius in ſpiritali conuer ſatione gaudebit, & copioſe experietur in ſe quã verifſime dixit Saluator: Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Prãdictis addi poteſt & ſeptimum, vt ſcilicet q̄tidie diſcutiat cõſcientiã ſuã, & ꝑſer quid deo ꝑmiſerit, qualiter hucusq; ꝑfeſſionẽ ſuã imple nerit, quouſq; in via virtutũ puenerit, qd omiſerit bo ni, & comiſerit mali: ſicq; conetur q̄tidie cõ grãdi dili gentia adimplere ea ad q̄ tenetur, & quã ordinũ ſuna & vltra hæc aliquid ſuperogatiõis deo offerre nitatur.

¶ Quod

Matth. 7
Luca. 6
Grego.

Prou. 9
Iſaiã. 5.
Bernar.

nec meditationes suas figunt in creatore: sed potius de vna cogitatione peruersa & vana ad aliam peruersiorē labuntur: Sic homo spiritalis & religiosus tam diligenter & frequenter, imo & indefinenter occupare se debet in meditationibus salubribus ac diuinis: vt quāuis non possit incessanter aut diuturne immorari ac inherere vni cogitationi salutari ac virtuosa: non tamen à cogitatione bona ad cogitationem corrumpat malam: sed de vna meditatione sancta labatur, vel potius ascendat, ad aliam meditationem sanctam ac meliorem. Quod si interdum ex fragilitate humana, aut negligentia quadam, corruerit ad cogitationem aliquam malam, celeriter inde se retrahat, ac redeat ad cogitationes salubres, & cum maiori diligentia ac diuturnitate in illis permaneat. Præterea quanto quis ad maiorem virtutum perfectionem deuenerit, tanto alioribus ac diuiniorem meditationibus potest & debet se occupare. Qui enim perfectus est, atque ad contemplationis gratiam, lumen ac culmen perductus, potest & debet assidue cogitare de domino deo suo: & nunc de infinita sapientia eius, nunc de eius omnipotentia, nunc de eius beatitudine & gloria prorsus immensa, nunc de eius bonitate purissima, nunc de eius pietate & misericordia, nunc de eius iustitia & rigore nunc de eius pulchritudine vere incircumscrip̄ta, nunc de eius sanctitate cuius nullus est finis, nunc de eius dulcedine incomparabili, quæ nullam habet mensuram, nunc de superbeatissima trinitate, patre, & filio, ac spiritu sancto, & de harum trium superuenerabilium & superdignissimarum personarum mutua intuitiōe dilectione, amplexu & gloria, & de emanatiōe earum a dextra. Nunc de operibus supergloriosæ trinitatis naturalibus & supernaturalibus, & de beneficijs eius. Specialiter de admirabili atque altissimo eius cōsilio super redemptione generis humani, & de incomprehensibili incarnatione verbi æterni, id est, vniuersi filij dei. Porro qui adhuc imperfectus est, cogitare diligenter

genter ac frequenter potest ac debet de enormitate & multitudine peccatorū suorum, de mortis terribili acerbitate. & metuendissimo dei iudicio, de supplicijs illis durissimis purgatorij & inferni, de breuitate incertitudine & fallacia vitæ præsentis: Omnes vero tam perfecti quam imperfecti quotidie cogitare debent in mente & affectuose de amarissima Christi passione, & de omni eius charitate ac beneficentia ad genus humanum, de eius operibus virtutibus & doctrinis, de gaudijs regni cœlestis. Postremo, quamuis de omnibus iam prædictis sit quotidie cogitandum, potest tamen homo die dominico specialiter meditari de omni felicitate & gloria electorum in cœlo. Feria secunda de morte. Feria tertia de beneficijs dei. Feria quarta de iudicio dei. Feria quinta de penis purgatorij & inferni. Feria sexta de passione Christi. Sabbato de peccatis.

¶ De fructuosa temporis deductione.

¶ Art. 10.

Quanto quis crescit in charitate dei & in spiritali feruore, tanto plus illuminatur à spiritu sancto. Propter quod ait scriptura: Qui timeatis dominum, diligite illum, & illuminabuntur corda vestra. Et quanto quis plus illuminatur à spiritu sancto, tanto diutius intuetur quod preciosum sit tempus, quanta bona possit omnia bona pagere, & quantum valeat quotidie in charitate dei atque in omni virtute proficere, & quod sultus sit, tempus expendere negligenter, seque elongare à deo, ac retroire & propriam lædere animam. Ex quorum consideratione accenditur ac bene & fructuose agendum indefinenter, ita, vt nullum temporis partem nullum momentum infructuose expendat. Hinc homines sancti ex feruentissimo desiderio honorandi dei, & proficendi in eius amore, ac fructificandi in actibus virtuosis, maxime studuerunt incessabiliter meritorie occupari: & non solum bona, sed etiam meliora ac viciniora salutis irragabiliter operari, in tantis, & modico somno erant

contem

contenti, nec in confabulationibus vanis & inuilibus
tempus aliquod expendunt: sed vel orando, vel me-
ditando, aut contemplando, seu psallendo, siue stude-
do, aut scribendo, vel corporales exercendo labores,
oē tēpus suū cōsumere nitebātur. In exterioribus quo-
que laborib⁹, & in studendo atq; scribendo conuertunt
mentem suam ad deum sēpissime, per orationes
breues, ac feruidas, per meditationes salubres, per ar-
dentes affectiones ad creatorem, & per frequentes aspi-
rationes ad regnum cœlestē. Porro necessaria corpori
parce sumpserunt, quantum vtile aut necessarium
exitit animæ ad spiritalem profectum, & ad verā sa-
lutem. Sic ergo & tu, o religiosa persona, quæ cupis spi-
ritaliter locupletari, & deo quotidie magis sincere as-
seruenter vniri, assuesce indefinenter cum deo te occu-
pare. Ab oratione & laudibus eius nō cesses, siue ad mea-
sam eas, siue ad lectum, vel ad quodcunq; aliud opus
deum inuoca & collauda, & salutaribus meditationibus
semper insiste. Nunquam tædium tibi insit in deo
obsequio occupari, de lectare in domino, & dabit tibi
quod postulas. In omni opere bono gaude, nec vllum
dammū ira abhorreas ac deuites, sicut infructuosam
temporis tibi concessi deductionem.

¶ De refrenatione & refectione passionum.

¶ Art. 11.

Frequenter contingit, quod homo cupit deo cō-
tranquillitate & stabilitate cordis seruire, & ad-
hærere: sed, per aduersa aut prospera occurrētia
impeditur, dum ex aduersis ad iram impatientiamq;
mouetur, aut inordinate tristatur: vel in humanum
& carnalem cadit timorem, p̄ quæ omnia sinceritas
mentis, quies animæ, lumen sapientiæ, sancta deuotio
affectio charitatis impediuntur, minuuntur, seu peni-
tus amittuntur. Vel dum ex prosperis ad inanem lau-
dationem, elationem, aut præsumptionē stolidè excitatur:
sicq; compunctio cordis, timor dei, & timorata castitas
animæ dissipantur. Interdum quoque contingit,
quod

quod homo ex propria carne tanq̄ a domestico hoste
tentatur, inquietatur, & ad diuersa inducitur vitia sen-
sibilia vel obiecta, vt cibus, potus, pecunia, vestes &
ornamenta: & hominum pulchritudo ac dispositio sæ-
pe alliciunt hominem ad concupiscentias & amores
& delectationes illicitas. Idcirco ad hoc qd hō sit in vir-
tutibus stabilis & firmus, in spiritali profectu atq; in
vera deuotione tranquillus ac constans, necesse est, vt
omnes præfatas passiones & inordinatos motus sensu-
alitatatis refrenet & vincat, ita vt per māsuetudinem
vincat iram, per patientiam superet prauam tristitiā,
per humilitatem extirpet omnem superbiam, per casti-
tatem & sobrietatem suppeditet & contemnat oēm
gustus & tactus voluptatem, per liberalitatem & spiri-
tus paupertatem extinguat in se vniuersam cupidita-
tem, sicq; ad nullam rem temporalem & corporalem
afficiatur, nisi in q̄tum vtilis aut necessaria est ad profi-
ciendum in spiritalibus bonis, & ad æternam salutem.
Nec delectetur in aliqua creatura, nisi in deo & scdm
deū, hoc est vtuose in q̄tū creatura sibi deseruit & nec
necessaria vtili sue cōsistit ad cōplacendū deo & ad cres-
cendū in eius amore ac gratia, atque ad obtinendum fe-
licitatem perpetuam. Necesse est ergo vt in præta cūis
virtutibus quotidie exerceat homo seipsum, & vincat
proprium animum, ac contra omnia tentamenta dia-
bolici armatus. In aduersis non perturbetur, nec cō-
tristetur, sed in eis tanquam in cunctis diuitijs glories-
tur. In prosperis quoque non extollatur, sed in eis oc-
culto dei iudicio vehementius exauescat, & omnem
carnalem amorem ac concupiscentiam sensualem p̄
spiritalē dilectionem & corporis sui discretam casti-
gationem reprimat, despiciat, & conculcet: & non nisi
in deo suo consolari, & delectari, desideret. Deniq; to-
tū hoc poterit homo deo auxiliante implere, si discat
& assuecat seipsum pure in deo amare. Qui emamat
se vere in deo, omnia illa appetit amat atq; amplectit,
quæ sibi vtilia & proficua extāt ad hoc, qd deo placeat,
v
vniatur

vnatur ac perfruatur. Hoc est aduersa & aspera corpori, disciplinas, vigiliæ, correptiones & correctiones in vita Præsenti, humiliari, subesse & despici: prospera autem & delectabilia carni, prælationem & propriam laudem, omnem gustitatem, & somnum superfluum, volemque consolationem detestatur & vitare conatur. Ad istam passionum refrenationem & virtutum constantiam indefinenter laborare debemus, dei auxilium iugiter inuocando, sanctorum patrum doctrinam & exempla diligenter pensando & contra nos ipsos viriliter præliando: quoniã regnum cælorum vim patitur & violenti rapiunt illud. Non etenim potest hominem regnum cæleste mereri & ad virtutum stabilitatem pertingere, nisi seipsum fortiter superado, nec coronatur nisi qui legitime certauerit. Insuper religiosa persona abirecere debet ac spernere vanas suspitiones, formicas leuitates, temeraria quoque iudicia ac periciles timores & dominum deum filialiter formidare, ac eius rigorem iudicij semp metuere, propriosque defectus & culpas quotidie ponderare, discutere, & punire. seque in omnibus exemplarem præbere.

Mat. 11

2. Timo. 2

Titum. 2

De interiori mētis decore innouatiōe & reformatione.

ART. 12.

In hoc consistit animæ rationalis nobilitas, per quam cunctis terrenis & irrationalibus creaturis excellensior nobiliorque consistit, quod habet sibi impressam summam & adorandam super benedictamque trinitatis imaginem. Per hoc quod habet in se intellectum a potentia, libera voluntatem, & intellectualem memoriam: ita quod capax est dei, cognoscendo diligendoque eum, & ipsum intra se memoriter retinendo. Nepe cum deus gloriosus & sanctus sit prima & summa veritas, infinitaque bonitas, & beatitudo perfecta, per intellectum coniungimur deo tanquam prima & summa veritati, & capaces sumus beatificæ cognitionis eius in regno cælorum. Per voluntatem autem unimur deo, tanquam æternali & inremabili bonitati. Per memoriam vero ei tenaciter adheremus, & in nobis ipsum amplectimur.

amplectimur, tanquam fontem & causam totius beatitudinis nostræ: itaque sicut deus suam veritatem æternam & propriam bonitatem æternaliter inuariabiliter ardentissime ac delitiosissime contemplatur & diligit, atque in sua perfecta & infinita beatitudine plenissime contentatur, immobiliterque quiescit. Sic homo spiritalis ac desuper illustratus per intellectum suum contemplatur altissimam veritatem, & diligit deum per voluntatem tanquam summum & incomparabile bonum, atque per memoriam firmiter stabilitur in actibus istis. Reformatio ergo & innouatio rationis & intellectus, est ipsum intellectum & rationem ab omni perfidia & errore, ab ignorantia falsitate & distractione purgare, & intellectum seu rationem per fidem sanctam & dona spiritus sancti (quæ sunt sapientia scientia consilium) decorare, rationesque fidei sinceriter contemplari. Vera autem falsis, virtutes à vitis discernere, documenta scripturæ, opera & miracula Christi cognoscere. Deinde deum per donum sapientiæ frequenter ac limpide contemplari, & in diuitias gloriæ eius rapi. Porro reformatio voluntatis, est ipsam voluntatem ab omni malitia emundare, tentationibus & peccatis inuicte resistere, vniuersas animæ affectiones congregare & reificare in deo, & illud vnum altissimum quod solum necessarium est, toto corde diligere, ac per ardentissimam charitatis affectum fieri vnum cum deo. Reformatio memoriæ est, praus obliuionibus euagationibusque exclusis, in meditationibus bonis salubriter stabilire, beneficia & promissa dei assidue recordari, ac iugiter esse memoræ dei & omnium que pertinent ad salutem. Cuius præter tres superiores animæ res sic fuerint reformatæ ac decoratæ, tunc trinitas super gloriosissima libenter comoratur & quiescit in anima, tanquam in throno & thalamo suo & tanquam in sponsa, amica, & filia. Imo per reformationem istam internam fit homo vniuersus & sanctus quasi secretarius & consiliarius dei, & copiosissime illuminatur, insinuat, exhibet, spiritaliterque dirigitur ab ipso. Spiritus exaudit ab eo. Cuiusque ad istam perfectionem peruenit homo, hæc paradisu in terra

Mat. 11

Luca. 10

Phil. 3 & unum pedē habet in cælo, imo tota conuersatio sua
 in cælis est, & cum ingenti lætitia seruit deo vacans, quæ
 stans, & videns quam dulcis sit dominus, & quam infinita
 magnitudo dulcedinis ei. Tunc salubriter & frequenter
 ueter facillime & frequenter leuat se homo huiusmodi
 sup se, & in suo quiescit suauiter creatore, atq; in deo
 super omnia incomparabiliter prædicte obdormit feliciter.

¶ De perfecta sui ipsius abnegatione.

¶ Art. 11.

Luca. 9

Christus in Euangelio loquitur: Qui uult uenire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie & sequatur me. Nemo potest deo placere, nisi aliquo modo abneget semetipsum, id est, propriam uoluntatem diuinæ uoluntati subijciat, ob seruando ad minus præcepta dei atque ecclesiæ. Sic hæc que nemo potest deo placere, nisi aliquo modo tollat crucem suam quotidie, id est, proprium corpus castiget, desideria praua frægat, & per artem incedat uiam salutis. Nam ut ait Apostolus: Qui Christi sunt (hoc est qui per charitatem & gratiam spectant ad Christum) carnem suam crucifixerunt cum uitijs & concupiscentijs. Cõformiter nemo potest deo placere, nisi aliquo modo relinquat mundum, id est, mundanas despectas uanitates, nec carnaliter afficiatur ad homines qui sunt in mundo, nec immoderanter amet aut cupiat res terrenas seu opes mundanas. Ait namque Iohannes Apostolus: Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Quonia si quis diligit mundum, nõ est charitas dei patris in eo. Hinc quoque Apostolus Iacobus loquitur: An nescitis, quia amicitia huius mundi inimica est deo? Quicumque ergo uoluerit esse amicus huius mundi, inimicus dei constituetur. Est igitur alia abnegatio sui ipsius altior atque perfectior, quam prædicta, quare ligiosa persona abneget se per professionem solennem, renunciando propriæ uoluntati per obedientiam uoluntati quæ obligat se ad seruandũ deo sub obedientia spirituali patris

patris, aut matris, ita quod seipsam offert deo totaliter, exhibens ei arborem cum fructibus, & indissolubiler vinciens se cum deo: quod est acceptissimum creatori. Et sicut omnes sancti patres atque doctores concorditer protestantur, multo plus meritorium est apud deum, eadem opera bona facere ex voto, quam sine voto. Tertio abnegatio sui ipsius est perfectissima, qua homo per ardentissimum dei amorem sic transformatur in deum, & tam eminenter ei uenit ac cõformatur quod tota conuersatio sua est diuina potius quam humana, quia nil agit secundum propriam uoluntatem, neque secundum propriam naturam inclinationem nec per respectum ad proprium commodũ & honorẽ sed omne quod agit intus & extra, agit ex charitate diuina, iuxta uoluntatem dei & iuxta legem consiliumque ipsius, ad dei honorem & gloriam. De taliter se abnegantibus ait Apostolus: Mortui estis & uita uestra abscondita est cũ Christo in deo. Tales quippe sunt mortui propriæ uoluntati, sed uiuunt deo per ardentissimam charitatem, & gratiam excellentem. Qui talis est cũ Apostolo Paulo dicere potest: uiuunt iam non ego, uiuit uero in me Christus. Ad hanc perfectionem hortatur nos idem Apostolus: Omne (inquiens) quodcumque facitis in ybo aut opere, omnia in nomine domini nostri Iesu Christi facite, gratias agentes deo patri per ipsum. Et rursus: Siue manducatis siue bibitis, siue aliud aliquid facitis, omnia in gloriam dei facite. Tali homini graue est & molestum, quidquid displicet deo, utpote omnis uanitas & uoluptas huius mundi, id est, hominum mundanorum atque carnalium hominũ & cum diuino Apostolo dicere potest: Mihi absit gloriari nisi in cruce domini mei Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mudo. Si ad istam abnegationem & perfectionem peruenissemus, nequaquam delectaret nos cum hominibus inutiliter fabulari, ridere, iocari, diu dormire, ornate uestiri, delicate abundanterque refici, aut ab hominibus honorari ac reparari:

Colos. 3.

Gala. 2.

1. Cori. 10

Gala. 6.

sed tota delectatio cōsolatio affectio & occupatio nos
 fra esset in deo, in orationibus, psalmodijs, meditatio-
 bus sanctis, in cōtemplationibus diuinis & eternorum
 in desiderio delectatiōe & amplexu supoptimi ac sup
 dulcissimi dei: nec in exterioribus operibus aut diui-
 nis illis actibus cessaremus. In subiectione quoque & ab-
 iectiōe, in aduersitatibus, aspernationibus, correptioni-
 bus, & correctionibus cordialiter gauderemus, Deo
 que gratias ageremus. Imo qui ad abnegationem hęc
 suūpsius peruenit, interdum in deum tam valide rapi-
 tur, & in infinitas diuitias glorię supgloriosissimi dei
 sic eleuatur ac absorbetur, qđ ab omni exteriori sensu
 alienat & obliuiscitur suūpsius, rerumque omnium crea-
 tarum. O quanta est negligentia nostra, quod ad diui-
 nos & præclarissimos actus istos tam modice aspira-
 mus, quod tam parum proficimus, quod ad veram p-
 fectionem tam pigre ascendimus. Imo inhiar cancrio-
 rum potius retroimus, & quicquid deuotionis vna ho-
 ra colligimus, alia hora amittimus, quæ quid spiritua-
 lis profectus & gratiæ vna hora a deo haurimus, alia
 hora per negligentiam & ingritudinē nostrā effun-
 dimus. Sicque post longum tempus, quo in monasterio
 aut congregatiōe exstitimus, sumus magis in deuoti &
 frigidi, magis leues & intimatori, aut etiam (qđ pessim-
 um est) magis impatientes iracundi atque ad exteriora
 solati prouisi, quàm in exordio nostrę conuersio-
 nis eramus. Erubescamus igitur coram deo, & redea-
 mus ac cor, ad desineamus nos ipsos, & resuscitemus gra-
 tiam dei in nobis. Atque de cætero indefinenter profici-
 amus, & iugiter custoditi perseueremus.

¶ De plena mūdi relictione. ¶ Art. 14.

Dominus & saluator docuit atque consuluit nos
 bis mundū relinquere: non qđ debeamus cor-
 lum & terrā exire: sed vt propinquos & cogni-
 tos, diuitias & honores, voluptatesque mundi & carnis
 ppter deum deseramus & fugiamus: quatinus ab omni
 carnali & seculari affectu purgati, tota & sincerrima
 cordis

cordis affectione deo feruenter adhareamus. Est itaque
 triplex gradus relictionis mūdi, Primus & infimus est,
 quo corporaliter deserimus consanguineos, familia-
 res, honores, delectationesque seculi: & iste gradus non
 est, per se sufficiens ad salutem. Ideo secundus est, quo
 omnem inordinatam atque culpabilem affectionē ad
 prædicta abijcimus, ita quod propinquos solo spiri-
 tali amore diligimus, & ad nullam rem corporalem
 afficimur, nisi in quantum nobis vtilis aut necessaria
 extat ad bene viuendum, & ad spiritalem profectum.
 Iste secundus gradus relinquendi mundū valde est ne-
 cessarius religionis psonis, quia sine eo primus ille gra-
 dus ipsis nil prodest, sed potius obest. Valde etenim op-
 probriosum & turpe est religioſa & spiritali personæ
 omnia illa iam dicta propter deum corporaliter reli-
 quisse: & tamen in congregatiōe seu clauſtro carnales
 & seculares pueriles & immoderatas affectiones ad co-
 gnatos, & ad ea quæ mundi sunt, intra se retinere. Vile
 & fatuum est, & coram deo ridiculosum, mundum &
 ea quæ mundi sunt, corporaliter reliquisse: & tamen
 per mentis affectum, per cogitationes inanes, per inu-
 siodiam miseri cordis, mundum discurrere, & mun-
 dum intra se clausum tenere, per fœda & vana phan-
 tasmata distrahi, & eos qui in mundo prosperantur &
 sublimantur quodāmodo beatificare. Hinc iuxta san-
 ctorum patrum doctrinam, spiritali personæ cupienti
 proficere prorsus necessarium est, omnem carna-
 lem sensualem & inordinatam ad terrena affectiōem
 radicē pure & plene de proprio corde eradicare atque
 abijcere: & nisi hoc fecerit, multa vitia incidet, imo quæ
 dios magis intense & inordinate afficietur ad rem vti-
 lem & parū in clauſtro, quæ ad magnā & piosā afficie-
 batur in seculo: & tū aut plus cōturbabitur & cōtrista-
 bis de puā: & viliū reſe amittit, peioratiōe, aut sub-
 ſtratiōe in cōgregatiōe deuota, qđ tū turbabat de mag-
 nis dānis in mūdo. Religioſa ergo & spiritalis psona nō
 reputer magnū, qđ ea quæ mūdi sunt corporaliter deseruit
 nisi ab

Haic. 46.
 2. Tim. 1

Mich. 6

nisi ab omni mundano & inordinato affectu se intus expurgeret, mores reformaret: & id propter quod mundum reliquit corpore, obtineat atque possideat in mente, videlicet puram feruentem ac stabilem vniuersam cum deo reformationem internam & plenam ad suum creatorem conuersionem. Imo ut sancti patres testantur nisi religiosa persona conetur quotidie se intus purgare, motus & impetus passionum refrenare, & coram deo solite ambulare ac digne proficere: efficitur multo incorrigibilior, durior, & peior in claustro, quam erat in seculo. Nunquam ergo periculosa & stulta securitate dissoluitur aut torpeat religiosus, sed quotidie timor ac diligentior & fructuosior fiat. Tertius gradus religionis mundi est, etiã semetipsum & propriũ voluntatẽ ppter deum oio relinqre & nihil sui relinqre sibi sed quẽadmodũ totũ quod est, potest, & habet, à deo omnipotẽte æternò & benedictò accepit: Sic totum quod est quod potest, quod habet, deo rependat offerat obliget ac persoluat, & ppter deum pure & perfecte tota propertitudine cordis obediat. Sicque totaliter eleuetur ac transferatur in deum, ac stabilietur in ipso, & igne amoris incendatur ac comburatur in eo, atque per hoc fiat holocaustum deo gratissimum.

¶ Qualiter religiosa persona debeat deum incessanter ac feruente inuocare.

¶ Art. 15.

1. Cor. 3.

Fundamentum atque principium spiritualis & fructuosæ conuersationis est fides ista, qua vere & humiliter credimus, quod nõ possumus aliquid merito cogitare, appetere, loqui, operari aut pati sine gratia dei, & supernaturali auxilio, ac motione spiritus sancti: & non solum habemus à deo & eius adiutorio gratiose principium actus boni, sed etiam perfectionem & completionem omnis operis virtuosii. Etenim ex nobis ipsis non habemus nisi omnem defectuositatem, peruersitatem, & culpam. Propterea dominus loquitur vnicuique per Osee prophetã: Perditio tua ex te, in

Osee. 13

metas

me tantummodo auxilium tuum. Hinc sancti viri de suo spiritali profectu, & de omni eminentia gratiæ eis concessæ non extolluntur, neque inanimiter gloriantur sed cãto humiliter affectuosius & obedientialius regratiantur altissimo, quãto plura & excellentiora gratiæ dona ac merita susceperunt ab eo. Hinc ait Apostolus Gratia dei sum id quod sum. Cũ ergo iã multa sint tacta de cordis puritate atque custodia, de spiritali profectu & profectiõne virtutum, debet spiritalis homo attendere, quod ad ista obtinenda, sequenda ac perficenda, primo ac maxime semper indigeat speciali & indefinẽti gratiã, directiõne & obseruatiõne spiritus sancti. Ideo ut quãtã omnia impetrare à domino, digne proficere, perseveranter implere, debet dñm deum omni hora infatigabiliter exorare, cum omni humilitate fiducia & feruore. Nã & Saluator in Euãgelio dicit: Oportet semper orare & non deficere. Paulus quoque apost. Sine intermissione, inquit, orate. Denique qualiter debeamus deum inuocare, possumus pensare ex multis. Primo ex magnitudine causæ, quam habemus cum deo, & pro cuius felici expeditione dominum deprecamur: & hæc causa est æternam damnationem euadere, & gloriam obtinere perpetuam. Ecce quãdam magna incomparabilis & preciosissima causa, in qua nõ aurum, pecunia, aut temporale quid postulatur: sed salus æterna, & quicquid ad illam adipiscendã requiritur: vt pote remissio omnium peccatorum, gratia & virtutes, perseverantia quoque finalis in actibus virtuosis. Consideremus, quãdam diligenter obedienter humiliter diuturne aliqui seruiunt ac supplicat principibus aut prelatiis pro beneficio ecclesiastico, pro temporali mercede, pro corporalibus rebus. Cur ergo tã irreuerenter & frigide deprecamur altissimum pro præmio illo incomparabili & æternò pro charismatibus spiritus sancti, pro remissione omnis peccati? Secundo possumus ponderare, qualiter debeamus deum orare ex magnitudine periculorum, quæ imminet nobis. Grauius namque & multipliciter deum

1. Cor. 15.

Luc. 18

1. Theff. 5

P 5 offendimus

offendimus, per qđ aternā damnationē varijs modis
meruimus, atq; in medio laqueo; incedimus, & inuisi-
sibilib⁹ acrocissimis & calidissimis hostibus sumus vn-
dic; circūuallati. Proni quoq; sumus ex nobis ipsis ad
diuersa enormiaq; peccata. Idcirco ex omni parte im-
minēt nobis ineffabiliter plura & maxima prorsus pe-
ricula. Hinc cum omni timore, reuerētia, affectu, metu
& perseverantia debemus inuocare omnipotentem
quatenus nobis indefinēter misericordissime & pater-
naliter subuenire, & a cūctis piculis nos saluare dignetur.
Ecce latrōes & fures & homicidę depræhensi, si alia
quam habeant spem euadendi supplicii mortis tempo-
ralis quā meruerunt, quā uehementē se corā iudice
suo humiliant, qualiter se, p̄sternunt, inclinant, quā
affectuose lacrymosęq; rogant, quantā etiam emēda-
tionē promittūt. Nos ergo q̄ toties toties animas pro-
prias, imo & animas proximorū nostrorū peccando &
scādalizando occidimus, honorē quoq; & gloriā que
solī deo debentur, vsurpauimus nobis & per innume-
rabilia peccata innumerabiliter aterna tormēta me-
ruimus: Nōne cū omni timore, humiliatiōe, cōtritiōe,
reuerentia, affectione, & lachrymis deū indefinēter in-
uocare debemus, vt nobis indulgere, & ab infernalib⁹
pœnis eruere nos dignetur? Tertio ppendere possum⁹
q̄liter creatorē nostrū orare debeamus, ex infinita ex-
cellētia, maiestate, dignitate, iustitia, liberalitate, & mi-
sericordia eius. Videmus, cū q̄ta reuerētia & humilitate
attentione atq; modestia serui loquātur regibus &
principib⁹ suis terrenis. Nōne igitur magis metemur
repulsam & iram ac condēnationē, q̄ indulgētia &
gratiam & salutem, pro eo qđ tam inattente, irreuerē-
ter, intimore, impure deum altissimū exorare & p̄su-
minimus? Itaq; cū deus sit rex excellentiē maiestatis &
dignitatis p̄nitens infinitę, debemus eum cū omni at-
tentione & reuerentia, nobis possibili, inuocare ad-
orare laudare & colere. Et qm̄ ipse est iudex infinita
stitiē cui⁹ iudicia sunt incōprehensibilia metuēdissima

& secretis

& secreta, tanq̄ abyssus multa, debemus eum orare cū
ingenti metu atq; tremore. Præsertim cū igaoremus,
qualiter stemus cum ipso, & an simus amore digni an
odio. Cumq; sit libertatis & misericordię prorūs im-
mensa, debemus eum inuocare laudare & colere, cū
spe magna & cōfidentia copiosa. Præsertim, quoniam
ipse qui nec fallere potest nec mentiri, promittit piam
excuditionem & gratiam inuocantibus se sicut opor-
tet. Quarto possumus idem perpendere ex considera-
tione proprię vilitatis & indigentię atq; miserię, ex
quarum intuitione debemus deum orare. sicut mens
dici pauperrimi vulneribus pleni & penitus nudi, so-
lent rogare eleemosynam à pertransuentibus coram
se. Sic ergo cum profundissima humilitate, ardentissi-
ma affectione, præcordialissima contritione, summa
attentione, uehementi pauore, & pia spe, Deum glo-
riosum & infinitum indefinēter oremus. Nec cesset
cor nostrum clamare ad ipsum, vt nos sine cessatione
pie & paterne aspiciat, purget, conseruet, accendat, cō-
seruet, p̄ficiat & illustret, ac sibi placentes efficiat. Præ-
terea si queratur qualiter possit mens humana instabi-
lis, defectuosa, inuisibilem deum cum tam intima &
stabili attentione orare? Respondēdum, quod deo au-
xilante hoc potest, si adhibuerit & fecerit orationem di-
ligentiam suam, implendo quod ait Scriptura: Ante
orationem præpara animam tuam. Quid est ante ora-
tionem præparare animam ad orandū, nisi ante ora-
tionis inceptionem, cogitationes impertinentes ina-
nes ac prauas abijcere, meditationes quoque salubres
mentis inferere, & qualiter sit orandum præcogitare?
Sicq; corde recollecto ad orandum accedere, tanquā
ad loquēdū cum principe summo, q̄ vnuerfis & sin-
gulis extat p̄stantior in finitē. Specialiter v̄o tam ante
orationis inchoationē quā in ipsa oratione debet ho-
mo ppendere omnipotētis dei maiestatem immensam
& propriā vilitatē, ac magnitudinē causę pro q̄ orat.
¶ De profecta in cognitione & contemplatiōe dei.

Art. 16.

Filius

Psal. 35
Eccl. 9Hebr. 6
Psal. 90

Eccl. 18

1. Timo. 1

Rom. 11

Iohann. 17.

Colos. 1

Filius dei in Euangelio loquitur deo patri. Hec est vita æterna, vt cognoscatur solum verum deum & quem misisti Iesum Christum. Itaque vita æterna, id est, vera & perpetua nostra felicitas, est clara & immediata cognitio dei, qui in essentia est simplex & vnus, & in personis trinus. Cum itaque felicitas nostra futura, quam speramus in regno cœlesti suscipere, sit deitatem in seipsa ardentissime ac fruiuue conspiciere certum est, quod quanto in hac vita magis proficimus in amorosa & pura dei cognitione, tanto plus appropinquamus ad beatitudinem illam futuram. Ideo ait Apostolus: Postulamur, vt impleamini agnitione voluntatis dei in omni sapientia & intellectu spiritali, vt ambuletis digne deo per oia, crescentes in sciã dei. Veruntamē his auditis, forsità cōtristabitur religiosa psona humilis & deuota, sed simplex & idiota, & forsitan rudis, aut mediocris ingenij: eo quod non sit multum erudita, nec capax altæ & magnæ scientiæ neque materialium subtilium: Vtpote qualiter pater æternus seipsum intelligendo producat & gignat intra se verbum æternum, qd est vnigenitus filius eius, & qualiter pater æternus ac vnigenitus filius eius se inuicem diligendo producant, & intra se emanent ac spirent spiritum sanctum: Qualiter etiam deus sit esse purissimum simplicissimū, prorsus immateriale infinite perfectū & penitus incircumscriptum. Et quoniam ista & consilia alta ac difficilia capere nequit, putabit se valde elongatam à felicitate futura, nec posse ad eam multum appropinquare: sicq; valde imperfectam consistere, & quod dolorosius est, non posse multum proficere. Sed noli o deuota persona, quæ talis es, noli tristari. Quoniam vnusquisque tanto est melior, ac felicitati futuræ propinquior, imo & tanto maiori beatitudi-
ne dignus ac præmiandus, quanto plus diligit deum vero & spiritali amore. Deniq; ea quæ dicta sunt de perfectu cognitionis dei, non sunt intelligenda de quocunq; dei cognitione: sed de ea q̄ est actus sapientiæ salutaris, quæ est

quæ est vnum & primū donum inter septem dona spiritus sancti. Hanc autem sapientiam nemo habet, q̄ est in peccato mortali: sed quicunq; est in charitate dei & proximi, habet sapientiam istam: & quanto plus crescit & proficit homo in charitate sincera infusa & spiritali, quæ nõ est naturalis amor dei, sed theologica virtus infusa, & data à spiritu sancto: tãto plus crescit & proficit in hac sapientia salutari, & in cognitione dei formata, & amorosa. Cuius magister est deus, sicut ait Iohannes Apostolus: Vnctio (id est, gratiosa illuminatio) eius docet vos de omnibus. Et Paulus Apostolus: Dabit, inquit, tibi dominus deus de omnibus intellectum. Præterea per sapientiam istam salutarem cognoscimus deum cognitione formata, id est, per dilectionē & bona opera meritorie decorata, & per interiorem ac spiritalem mentis saporem, ita quod deo tanquam summo & incomparabili bono finaliter adhareremus & delectamur in ipso, totam spem ac salutem nostram constituentes in eo. Qui igitur cupit illuminari à deo, & in cognitione seu contemplatione ipsius proficere, conetur ab omni peccato se præseruare, & in puritate cordis proficere, atq; in diuinæ charitatis profectu ac incendio stabiliri: quoniam sapientia ista in malivolam non ingreditur animam, nec habitat in corpore subdito peccatis: sed in animas sanctas se trãsfert, & in mentibus puris moratur. Amplius, quamuis sapientia ista infundatur menti ac detur à spiritu sancto, crescit tamen & perficitur per exercitia virtuosa, vt tacitum est & ex sacra scriptura, ex informatione sapientiorum, ex consideratiōe creaturarum proficit homo in dei cognitione. Ideo homo debet à deo sic quærere illuminationem & instructionem, vt tamen informationem hominum non excludat, nec omitat facere diligentiam suam ad proficiendum in salubri notitia dei. Ad proficiendum ergo in cognitione dei aduertendum, qd Christus in Euangelio ait: Spiritus est deus, & eos q̄ adorant eū, in spiritu & veritate adorare oportet. Ex quib⁹

1. Iohann. 2

2. Tim. 2

Sap. 1.

Iohann. 4.

Ex quibus verbis duo eliciuntur. Primum est, quod deus in propria sua natura est substantia penitus simplex in corporalis, immaterialis, insensibilis, pura. Secundum est, quod hi qui volunt deum orare, debent mentem suam eleuare super omnia sensibilia atque corporea, ne cogitent deum esse corporalem, aut aliquo sensu perceptibilem, aut inuicem figuram corporalem in sua deitate habentem: quamuis unigenitus dei filius habeat ista in natura sua humana, quam pro nobis assumpsit. Sicque in spiritu & veritate deum orare debent, credendo seu intelligendo quod deus sit ens purissimum, simplicissimum, in circumscriptionem, ubique praesens omnia penetrans, vniuersa inspicens. Deinde aduertendum, quod rursum in Euangelio ait Saluator: Nemo bonus nisi deus, ex quo patet quod deus sit in seipso tam pura perfecta infinitaque bonitas, quod eius comparatione nulla creatura vocetur bona: ideo deus natura est bonitas pura & infinita, in qua nihil esse non cogitari potest, nisi bonum sanctum & virtuosum. Deinceps pensandum est quod deus dixit ad Moysen: Ego sum quiesum. Hec dices filius Israel: Qui est misit me ad vos. Ex quibus vobis docemur, quod deus est esse quiddam altissimum tam nobilissimum perfectissimum & immensum, quod esse omnium creaturarum comparatione esse diuini & increati est potius non esse & nihil, quam esse aut aliquid, tam in finite & incoparabiliter esse dei est perfectius omni esse creato. Hinc esse dei comprehendit & simplicissime continet atque cum infinita eminentia includit in se omni nobilitate, beatitudine, potestate, opulentiâ, pulchritudine, suauitate, omnem bonitatem, amabilitatem, sapientiam, iustitiam, sanctitatem & pietatem. Et quicquid beatitudinis amabilitatis perfectionis decoris dulcedinis & delectabilitatis extat in creaturis, hoc in infinitum perfectius & excellentius est in creatore omnipotente super beatissimo & eterno. Ideo deus benedictus sublimis & adorandus est praevniuersis & singulis creaturis prorsus incomparabiliter & immense, optimus, amabilissimus,

pulcher

pulcherrimus, suauissimus, sapientissimus, ditissimus honorabilissimus, sanctissimus, iustissimus, purissimus inuendissimus, omnipotens, superfelicitissimus, & sine omni mensura perfectus. Hoc itaque modo deum cognoscere & contemplari debemus, cum omni admiratione & veneratione maiestatis & excellentie sue, cum nostrae paruitatis profundissima humiliatioe, & cum feruenci summae deitatis amore.

De moderata & humili contemplatione summae ac beatissimae trinitatis.

ART. 17.

Personis simplicibus non multum eruditus non conuenit nec expedit, ut multum se occupent circa cognitionem & contemplationem adorandae benedictaeque trinitatis. Sed sufficit eis simpliciter credere, quod pater & filius & spiritus sanctus sunt tres personae aeternae & in creaturae, co-substantiales, co-aequales & adorandae, ita quod pater a nullo est, filius autem a solo patre est genitus, spiritus sanctus ab utroque procedens: & haec tres personae altissimae sunt vnus vnus deus, vnus vniuersusque creator, gubernator, & iudex. Deinde deuotus & simplex homo potest humiliatere atque suauiter contemplari aut cogitare, quod pater aeternus unigenitum filium suum aeternaliter intuetur cum infinito iucunditate, & quod diligit eundem filium suum ardentissimo infinito iucundissimoque amore. Filius quoque patrem suum aeternum aeternaliter amat & inspicit tam ameroso & gaudiose, sicut pater inspicit ac diligit ipsum. Similiter pater & filius intuentur ac diligunt spiritum sanctum tam ardentissime & delectatissime, sicut seinuicem & seipso. Sic quoque quaelibet diuina increata & aeterna persona infinitam & suauissimam complacentiam habet in qualibet altera persona diuina, & cum infinita purissima voluptate fruuntur se inuicem. Haec considerando debemus tantae felicitati & gloriae super dignissimae trinitatis toto corde ex charitate ipsius congratulari: Insuper considerare debemus, quae ineffabiliter magna sit charitas & misericordia huius altissimae trinitatis super nos quoniam propter nostram salutem unigenitus filius patris aeterni dignatus

Iohan. 1.

dignatus est assumere humanam naturam, & veritate est homo, inuariabiliter permanens deus volente ac mittente ad nos patre aeterno suum charissimum filium, & cooperante ad filij incarnatione spiritu sancto. Itaque dominus noster Iesus Christus in unitate personae est verus deus, & homo perfectus. Eiusque anima à suae creationis exordio fuit impleta omni virtute, dono ac gratia spiritus sancti.

¶ De generalibus remedijs contra omnem tentationem, & de Christi passione iugiter recolenda.

¶ Art. 18.

Iob. 7.

Sicut scripturà testatur: Militia & tentatio est vita hominis super terram. Nam homini bono est bellum, & certamen ac incessabile bellum contra inuisibiles hostes, contra aciem vitiorum, contra proprium corpus & contra aduersitates, quae oportet patienter & cum gaudio sustinere: Cum sint homini multipliciter & inenarrabiliter vitales & salubres dummodo eis sapienter vitatur, nec per impatientiam superetur, quia per se purgatur à vitijs, ad gratiam ac virtutes disponitur. Christo propter se passio aequaliter conformatur, alioquin exemplum proponitur, in spiritalis vitae exercitijs expertus efficitur. Atque per hoc aptus fit alijs consilijs & doctrinam salubrem impendere. A futuris quoque poenis per has temporales tribulationes paruas & breues eripitur. Volens igitur deo placere ac spiritaliter conuersari, stet semper accinctus spiritalibus armis & preparatus ad tentationes, & ad resistendum esse: cum gaudio & seruire, ita, vt tanto instantius atque frequentius deo adhæreat & in actibus virtuosus se occupet quanto acrius & frequentius impugnatur. Porro arma & remedia generalia per quae resistendum est omni tentationi, sunt ista: seipsum in omnibus humiliare, vituperare, & spernari. De proprijs viribus nihil presumere. In deo totam spem collocare, misericordiam dei & eius auxilium ardentem ac iugiter inuocare, virginem quoque Mariam & sanctos ad quos quis maiore habere deuitio

deuotionem, lac proprium angelum sanctum. Considerare breuitatem, fallaciam & incertitudinem vitae praesentis, amaritudinem mortis, rigorem diuini iudicij, supplicia purgatorij & inferni. Gaudia quoque regni caelestis, & quanta sit beatitudo & gloria horum, & tentationes ac vitia superant, quanta item eorum calamitas qui superantur ab illis. Item vitare ociositatem & semper agere aliquid boni, sanctorum vitam & sacras historias legere, dei praesentiam assidue considerare. Et specialissime ad omnia tentamenta ac vitia superanda, ad fugiendum omnia delectabilia carni, ad salubrem compunctionem, & ad proficiendum feruet in omni virtute, specialissime valet, quotidie, imò omni die sapissime, recordari, ac diligentissime considerare, cum cordiali compassione, quasi cum sensibili quodam dolore, quae quanta & qualia vnigenitus patris aeterni pro nostra redemptione sustinuit: & omnia illa ita distincte & attente inspicere mente, ac si iam in praesentia nostra talia pateretur. Sicque pensare, quales habebat dolores, dum clauis illi grossi penetrabant sacratissimas manus eius & pedes. Dum tota caro eius tenerrima lacerabatur flagellis, & nobilissimum caput ipsius spinis perforabatur, totumque corpus in cruce violentissime distendebatur.

¶ De modo & ordine ascendendi ac pertingendi ad sanctam perfectionem.

¶ Art. 19.

Sicut in corporali aedificio primo proponitur fundamentum, deinde parietes, & postea tectum quibus completis domus ornatur & fiunt in ea interstitia multa atque solaria, vtenilia quoque, canelabrum, mensa, lectus, & consimilia: Ita in spiritali aedificio anima in fabrica & connexione ac profectibus virtutum, primo ponendum est fundamentum, cuius & Apostolus dicit: Non prius quod spiritale est, sed quod animale, deinde quod spiritale est. Quem admodum etiam fundamentum fit tanto fortius atque profundius, quanto maius

1. Cor. 13.

X maius

maius ac alti⁹ habitaculum, castrum, aut fortalicium super ipsum est construendum: Ita necesse est, ut quo spiritalis homo intendit ad maiorem perfectionem ascendere, eo in fortiori ac profundiori virtutum fundamento figat & fundet suam conuersationem & suum profectum, sicut in proficiendo ordinate procedat. Praeterea quamuis fundamentum istud possit dici fides, sine qua nihil est meritorium, & quae est oculus cordis officens homini quo debeat suam dirigere intentionem, & quis sit suus vltimus finis ac vera felicitas: communitertamen fertur, quod fundamentum istud existat humilitas, quae est securissima virtus collocans hominem in statione salubri ac firma, & protegens eum à cunctis insidijs aduersariorum suae salutis. Itaque religiosa persona primo sudeat habere in se profundam & stabilem humilitatem, & in ea seipsam exerceat & concresecat quotidie. Aspiciat indefinenter vniuersas suas culpas, defectuositates, fragilitates & pronitates ad vitia, & diuinas omissiones, & commissiones illicitas: & quae vehementer indigeat misericordia, conseruatione, auxilio, protectione & gratia dei: quantum etiam à vita sanctorum deficiat, & quod à seipsa non habeat nisi deficere & peccare, ne aliquid habeat boni nisi à deo: cui tenetur tanto humiliter ac gratius esse subiecta ac seruiens, quanto maiora ac plura à ipso bona suscepit. Consideret quoque sordes miserias innumerabilesque defectus proprii corporis, & quantum superbia displiceat deo, & quantum humilitas complaceat ei. Quam humiliter vnigenitus filius dei rex & dominus vniuersorum: in hoc mundo sit conuersatus, qui & iussit: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde Super hoc saluberrimum fundamentum humilitatis ponendi sunt parietes, puta virtutes morales, per quas refrenantur ac moderantur animae passionibus: hoc est in assuetudo, patientia, sobrietas, castitas, liberalitas, fortitudo: quibus superponenda sunt intellectualia virtutes, ut prudentia, sapientia, & ceterae, quae sunt in superioribus viribus animae, sicut iustitia, & septem dona spiritus sancti, & maxime charitas

Rom. 14

Matth. 8

Mat. 11

dei, quae est cacumen & apex seu turris aedificij huius virtutum. Porro interstitia atque solaria domus huius sunt tres status seruientium deo, videlicet, status incipientium, qui est quasi tabulatum vel pauimentum: status proficientium, qui est primum solarium in quo à pauimento primo ascenditur: & status perfectorum, qui est supremum solarium, ad quod à statu proficientium peruenitur. Porro ad statum incipientium pertinet, diligenter ab omni peccato recedere, tantummodo vitisque reluctari, circa passionum refrenationem quotidie occupari. In cibo, potu, vestitu, somno, & locutione moderantiam obseruare. In exterioribus gestibus in incessu, exteriorumque sensuum vsu, se morigerate habere. In obseruantijs quoque criminalibus & religiosis seruare modestiam. Haec omnia oportet in primis tenere, & ab his spiritalē ascensum incipere. Sicut paulatim & ordinate ad diuini amoris perfectionem, & ad diuinorum contemplationem ascendere: ita ut à statu incipientium primo ad statum proficientium progredatur, quod totum ad purgatiuam pertinet viam. Amplius, ad statum proficientium spectat, circa virtutum incrementa diligenter esse intentum, & in bonis inchoatis fortiter perseverare, atque proficere in eisdem: sicut mente purgata à vitijs, & passionibus reformatis, illuminari à spiritu sancto: & non solum bona, sed etiam meliora & viciniora saluti eligere & implere, inter bona & mala prudenter discernere, & cuncti discretione agere vniuersa: sicut in orationibus, meditationibus, & laudibus dei ac ceteris exercitijs virtuosissimè se quotidie magis deuote habere. Istud totum ad illuminationem pertinet viam, sicut ad perfectiorē pertingitur statum, ad quem spectat deo glorioso seruentissime adherere, in ipso quiescere, & eum stabiliter contemplari, vacare, videre & sapere, quod dulcis est dominus, ipsoque frui quantum in hac fieri valet vita, & rapti, atque demergi in illud immensum in circūscriptibilis lympidissimè ac superdulcissimè deitatis oceanum. Vere sicut scriptatur Grego. Animus hoc modo

Hebrae. 6

Psal. 133

1. Pet. 2.

contemplanti creatorem angusta est omnis creatura
& qui ita suo creatori vnitur, omnia ista carnalia mū-
dana & transitoria arbitratur ac spernit vt iterora:
Nihilq; ei tædiosus est, quā circa exteriora & tempo-
ralia occupari, quoniam tota sua intentio affectio &
delectatio est in deo. Totum istud ad vnitum perti-
net viam. Religiosa ergo & omnis spiritalis persona
studeat modo iam tacto proficere, vt totum eius obse-
quium sit rationale, ordinatum, discretum, & fructuo-
sum: & per sanctum ac filialem timorem dei custodiat
incessanter oēs spiritalis diuitias suas, sibi à deo con-
cessas. Sapiens quippe in omnibus metuit: Et qui sine
timore dei est, nō potest iustificari. Nam q̄ diu sumus
in hac fragili carne & in via huius exiliū hostibus ple-
na, spoliari possumus, decipi, euacuari, ac cadere, sicut
& sanctus Augustinus fatetur: Vidi (inquiens) cedros
libani corruisse, de quorum casu nō magis suspicabar
quā Hieronymi atq; Ambrosij. Postremo quedam per-
sonę in exordio suæ conuersionis tam gratiose, copio-
se, ac dulciter preueniuntur, implentur, illuminantur
& adiuantur à spiritu sancto, quod non diu nec mul-
tum indigent se occupare in actibus & exercitijs status
incipientium, viæque purgatiuæ: sed statim cum ma-
gna promptitudine, cum dulci deuotione, cum charita-
tis seruuore deo adherent, vacant, & obsequuntur. Ver-
rum hoc paucis donatū est. Tales quoq; grandi egent
caurela, ne periculosa securitate per temporis procel-
sum fallantur. Omnes igitur vsq; in finem vitæ presen-
tis oremus dñm incessanter, ne vnquā nos deserat, sed
semper dirigat & conseruet: & cum propheta dicamus
Deduc me domine in via tua, & ingrediar in veritate
tua. Letetur cor meum vt timeat nomen tuum.

De interioribus ornamentis ac vtenilibus domus
virtutū in aīa spiritali. ¶ Art. 20.

Dignum est iam articulo precedenti, qualiter in
anima construenda sit fabrica spiritalis, ad
faciendū virtutum: sed sicut domus corporalis
quantū

quantumcunq; pulchra & fortis ac magna non suffi-
cit habitanti in ea, nisi & necessaria vtenilia habeat.
Ita domus interior vtenilibus indiget. Porro vrēilia
domus sunt, mensa, vasa, lectus, sedilia, & alia quædā.
Itaq; in anima debet esse mensa, per quā potest intelli-
gi sacra scriptura, in qua sunt quatuor fercula, vt pote
qua druplex sensus scripturę, id est, sensus literalis, tro-
pologicus, allegoricus, & anagogicus. Sacra ergo scrip-
tura cum hac sua quadripartita expositione delicate
atque salubriter reficit animam, de qua refectioe ait
deus per Ieremiam: Dabo vobis pastores iuxta cor me-
um, & pascent vos scientia & doctrina. Potest quoque
per mensam istam intelligi fides, sup quā ponitur nos-
bis eucharistia cibus, imo & cætera sacramenta gratię
contentiuā, quæ sunt quasi medicinalia vasa, per quæ
vulnera animæ, id est, peccata sanantur, & mens ipsa
salubriter alitur. Iterum mensa hæc dici potest pœnis-
tentię sacramentum, in qua pane lachrymarum refi-
cimur, & aqua compunctionis potamur. Operibus q̄q;
satisfactionis tanquam salubri cibo nutrimur, sine cuius
panis edulio aridi reddimur. Propter quod dixit
Psalmita: Percussus sum vt frænum, & aruit cor meū,
quia oblitus sum comedere panem meum. Deniq; va-
sa animæ sunt desideria virtuosa, per quæ in quibus
recipit de super cōcupita gratiarum charismata, Vasa
etiam animæ sunt potentie eius, quæ sunt gratiarum
ac virtutum subiecta. Iterum vasa hæc sunt ecclesiasti-
ca sacramenta, quæ continent & conferunt sacra-
mentalem gratiam, quā designant. Sedilia vero in anima
sunt ordinata & discreta iudicia, quibus homo spirita-
lis examinat ac iudicat semetipsum, & sibi commissos
Per quod in ipso residet deus. Vnde ait propheta: Iudi-
cium & iustitia preparatio sedis tuæ. At vero lectus ani-
mæ in quo deus quiescit in ea & cum ipsa, est pax &
tranquillitas cordis, de qua erit sermo sequenti arti-
culo. Ornamenta vero animæ sunt bonę & mundę co-
gitationes, virtuosę affectiones, edificatoria verba,

Phil. 9

Rom. 12.

Eccle. 18
Eccle. 1

August.

Psal. 95

Ieremias. 9

Psal. 104

Psal. 88

meritoria opera, aspirationes ad deum feruentes, syn-
ceræ & affectuosæ contemplationes, dona & fructus
spiritus sancti. His vtenlibus & ornamentis impleamur
ac decoremus animas nostras: secundum quod mulier
illa magnanimis Sunamicis præparauit hæc corpora
liter Heliseo propheta, dicens ad suum maritum: Fas-
ciamus ei conuaculum paruum, & ponamus in eo lectu-
lum & mensam & sellam & candelabrum, vt cum vene-
rit ad nos maneat ibi: quatenus sicut Heliseus vir san-
ctus quieuit interdum in domo illius marionis, sic do-
minus & Saluator per Heliseum figuratus, dignetur in
cordibus nostris perennem facere mansionem & requiem.

Quod præcipuum studium spiritualis persona
debeat esse indefinenter habere pacem mentis.

Art. 21

Dominus noster Iesus discipulos suos salutare
consequutus, his verbis: Pax vobis, quibus etiam
iussit, vt & ipsi alto raliter salutarerent. Ideo pax
appetenda est cuilibet christiano, præsertim religiosis pso-
nis. Est autem pax triplex. Prima vocatur pax temporis
Secunda pax pectoris. Tertia pax eternitatis. Pax tem-
poris, est pax exterior & humana, quæ habet homo cum
proximo suo, dum bene concordat cum illo in rebus
honestis & actibus bonis, quæ pacem debet vnusquisque
a mare & conseruare cum proximis suis, quum sibi possi-
bile est, cum dicat in Euangelio dominus: Pacem ha-
bete inter vos. Apostolus quoque: Si fieri potest quod ex
vobis est: cum omnibus hominibus pacem habete, Et
rursus: Solliciti, inquit, sitis seruare veritatem spiritus
in vinculo pacis. Itemque: Vnanimis vno ore honorifi-
catis deum: Imo lis & contentio paci atque concordie huic
contrariæ, sunt peccata mortalia. Ideo religiosæ pso-
næ debent ab omni contentione & lite diligentissime
abstinere. Veruntamen non debet aliquis alteri con-
sentire & concordare in malo, nec propter pacem seruam-
dam cum alio debet omittere charitatem & iustam
correctionem aut correctionem proximi delinquentis.

Denique

Denique religiosa persona pacem debet habere cum sit
prioribus suis, sicut iubet Apostolus: Propter opus il-
lorum pacem habete cum illis. A quorum etiam incau-
to temerarioque iudicio cauere oportet, & facta ipsorum
quæ atum possibile est, interpretari in melius: & si culpa-
biles videantur, ex charitate sunt admonendi, cum res-
uerentia & humilitate: Insuper pacem debet habere re-
ligiosus cum suis conuentualibus, cum dicat Saluator:
Beati pacifici, quoniam filii dei vocabuntur. Caveat ergo,
ne aliqua praua singularitate, perrinatia, impati-
entia, impetuositate, aut scandalo, seu verbis illicitis quum
pax turbet, & ad discordiam prouocet: sed alijs hu-
militer se conformet quantum sine dei offensa & propriæ
salutis dispendio potest. Præterea pax pectoris est quæ
& tranquillitas mentis in deo imperturbata, dum homo
conscientiam bonam habet in ipso, & dulciter sine in-
quietudine animi quiescit in suo creatore, tanquam to-
tius suæ salutis causa, obiecto, & fonte. Ad hanc pacem
debet religiosa persona potissime aspirare, conari, &
festinare, eamque adeptam diligentissime custodire, tan-
quam thesaurum vere preciosissimum: quatenus quic-
quid aduersitatis ab extra contigerit, quicquid tentatio-
nis infixerint demones, quicquid persecutionis intu-
lerint homines, quicquid infirmitatis oriatum in cor-
pore, mens in sua pace & tranquillitate permaneat: Imo
& gratias agat deo, & eius collaudet iudicia, atque pro ma-
suetudinem & patientiam præueniat & excludat om-
nem tristitiam malam, indignationem, impetuositatem
& iram: sciens quod sine oculo & iusto dei iudicio
& sine paterna providentia eius nil tale sibi contin-
gat. Quam diu alius sua improbitate aut prauitate po-
test nos perturbare & mentem nostram hac sua inter-
na pace priuare, tanquam diu sumus pusilli imperfe-
cti & pauperes nimis: quoniam pax nostra in manu est aliorum, qui
cum eis placuerit possunt nos spoliare cordis nostri di-
uitiis. Roboremus ergo ac muniamus cor nostrum omni
virtute morali, ne passionum inquietudinibus agitemur.

X 4 Per h

4 Reg. 4

Luc. 24.
Iohan. 20.
Matth. 10.
Lucæ. 10

Mar. 9
Rom. 12
Eph. 4.
Roma. 15

1. Theff. 5.

Math. 8

Per fidem, spem, & charitatem confirmemur ac stabiliamur in omnipotente, ne vilo errore, diffidentia, auersione deiciamur. Sequamur venerabile illā Annā cuius vultus non fuerunt amplius in diuersa mutati. Virtutes reddunt hominem quietum & stabilem. Ideo non contritatur iustum quicquid ei acciderit, si in luce sapientiæ & virtutum vigore manet quasi fundamentum æternum. Hinc vt ait scriptura: Homo sanctus in sapientia manet vt sol, stultus vero mutatur vt luna. Passiones namq; & vitia inconstantem & cito mutabilem faciunt hominem. Et vere stultus est, quicumque peccat mortaliter, aut in mortali iacet peccato: quoniam creaturis magis inhæret quā creatori, & ista carnalia vana caduca præfert summo infinito & sperdignissimo bono. De talibus etenim stultis locutus est Salomon: Stultorum infinitus est numerus.

¶ Quod religiosa persona omne qd agit, ordinare debet ad pfectū, puritatē, atq; seruorē diuini amoris.

¶ Art. 22.

1. Cor. 13.

Charitas inter vniuersas virtutes tenet primatū. Estq; præclarissima omnium virtutum regina. Imperatrix, motrix, vita & forma: ita quod sine charitate nihil est meritum vitæ æternæ, nil deo acceptum: & sicut anima est vita corporis, sic charitas vita est anime. Charitas namq; maxime vnit nos deo. Ideo omnium cæterarum virtutum actus & exercitia sunt quotidie ordinanda ad sanctæ ac diuinæ charitatis augmentum & inflammationē: & quicquid agimus boni, quicquid laudabiliter loquimur aut patimur, ad hoc ordinare debemus, vt p ea crescamus in dei amore. Deniq; ob hoc religiosa persona mundum, parentes, propinquos, & omnia quæ sunt mundi, relinquunt: quatenus ab omnibus illis abstracti corda sua cū maiori charitatis seruire, cum puriori & stabiliori amore vniant deo: sicq; per sanctas affectiones, & contemplationes, ac meditationes quiescant in ipso. Quoniam mens humana tāto integrius atq; perfectius occupari & affici

& affici potest in vno, q̄to minus circa diuersa & multa distrahitur, occupatur, & afficitur. Hinc quoq; religiosæ personæ faciunt votum perpetuæ castitatis, ne per carnales voluptates, & concupiscentias sensuales, impediuntur & auertantur à puritate spiritualis ac diuini amoris. Ob hoc etiā paupertatem promittunt, ne per sollicitudines, occupationes, & cupiditates circa temporalia ac terrena ab integritate, stabilitate, sinceritate, & seruire diuini amoris retrahantur, ac dilabatur. Ob eandem causam & obedientiam vouent, ne propria voluntate & libertate abutendo, agant & incidant ea, quæ diuinæ charitati contrariantur: atq; vt diuinæ voluntati se conformando, & iuxta sui superioris ac ordinis imperium conuersando, celerius copiosiusq; proficiant omni die in dei amore. Et breuiter, ad diuinæ charitatis perfectionem pertingere, est finis ac ratio omnium euangelicorum, quæ Christus dedit ac docuit, consiliorum. Quemadmodum enim præcepta dei iubent ea quæ necessaria sunt ad charitatem & prohibent ea quæ charitati contrariantur directe: ita euangelica Christi consilia docent: & persuadent ea vitari, quæ solent à charitate dei & eius profectu ac perfectione impedire atq; retrahere, quamuis nō sint mala in se, sicut habere vxorem ac propria possidere. Ea quoque suadent arripere & amplecti, quæ accommodata sunt, & compendiosius ducunt ad profectum & plenitudinē charitatis diuinæ. Vt sub obedientia viuere, propria nō habere, perpetuam castitatem seruare. Præterea charitas, virtus est à spiritu sancto infusa & data, per quam deum primo & principaliter super omnia & incomparabiliter diligimus propter puram & infinitam bonitatem ipsius, & quia prior dilexit nos, & propter vniuersa beneficia ac promissa ipsius, & maxime propter ea q̄ vnigenitus patris æterni pro nostra salute assumpsit, sicut ac pertulit. Qui autem crediderit se esse in charitate & deum vere diligere, p̄ter an inueniat in se ea quæ Apostolus de charitate affirmat: Charitas (ingens)

1. Ioham. 4

1. Cori. 13

X 5 pati

patiens est, benigna est. Caritas non amulatur, non agit perperā, non inflatur, nō est ambitiosa, non q̄rit q̄ sua sunt, non irritatur, nō cogitat malū, non gaudet super iniquitate, & oīa suffert. Amplius ad charitatē pertinet, voluntatē amātis cōformare volūtati amatitētenim amantium se inuicē est eadem velle & nolle Idcirco ad hoc, quod quis diligat deum requiritur, vt præcepta dei adimpleat: & peccata q̄ odit deus, deteste tur: v̄tutes quoq; ac opera sancta, q̄ diligit deus, amet Nec aliter blādiatur quis sibi, q̄d diligat deum. Rurſus amās cupit felicitatem & honorem eius, quem diligit: idcirco qui diligit deum, congaudet infinita beatitudini eius, & veneratur eum pro posse, cupitq; eum ab omnibus honorari, & proximos suos pro viribus suis auertit ab inhonorationibus dei, eos quoq; verbo & opere inducit, quantum valet, ad honoratiōnem maiestatis diuinæ. Præterea potest quis scificari, qualiter possit ac debeat in charitate dei proficere? Ad quod respondendum, quod multis modis. Primo, vt dictum est, omnia q̄ agit ac patitur, propter hoc agēdo ac patiendo, vt per ea crescat in sancta deitatis dilectione. Sic namq; assidue cogitando de profectu & inflammatione diuini amoris in se & aspirando ad talem charitatis profectum, fouet in se charitatem & aptat se ad hoc quod spiritus sanctus veram charitatem in ipso augmentet, accendat, atq; perficiat. Nam quanto plus homo disponit & aptat se ad aliquam dei gratiā ac virtutem, tant oplus perficitur in eis a deo. Secundo proficit & perficitur homo in charitate, deum fideliter & in franter orando, vt suam diuinam dilectionem dignetur in se augere inflammare perficere. Tertio, frequenter aspirando & gemendo ad deum cum his & cōsimilibus verbis: O Deus dulcissime, quando te toto corde ama bo? O pulcherrime & incomparabilis deus quā diu a tua sanctissima charitate tā frigida remanebo? Obone & superoptime domine, q̄do tibi iugiter ac feruide ad hærebo? Quarto assidue considerādo, q̄ admirabilis & super

& superabilis sit dominus deus omnipotēs, quā in finite pulcherrimus, sapientissimus, piſsimus perfectissimusq; cōstitat, & q̄d prior tā vehemēt dilexit nos. Cognitio em̄ est via ad amorē. Quinto indefinēt p̄ sando vniuersa beneficia eius generalia ac specialia, corporalia & spiritalia, naturalia & supernaturalia, & q̄d ad æternā beatitudinē nos creauit. Itemq; q̄d pater æternus vnigenitū filiū suū misit & dedit, p nobis, & q̄d spiritus sanctus tā gloriosissime egit nobiscū, & q̄d deus tā diu sustinuit nos in vitis & excessibus nostris, & toties ad suā gratiā nos reduxit. Sexto frequēt nos eleuādo ad actualem dei amorem. Ex multis etem̄ a sibus gignitur habitus, & eadem consuetudo. Vnaq; actio bona disponit ad aliam sibi cōsimilem ac meliorem: sicut & vnū peccatum trahit ad aliud. Septimo peccata vitando intuitu & amore dei, id est propter deum, ne offendatur: quem ad modū legitur de sanctissima & admirabili illa Elizabeth de Thuringia, quod quando ad gerendum alijs mortem cogebatur quodammodo chorisare, statim cum semel circueiuit dixit: Alia volo dimittere propter deum. Et ita consuevit dicere & facere in alijs ludis. Octauo animam ab omni carnali & sensuali amore purgando, quatenus possit amore repleri diuino & spiritali: quia hi duo amores simul inesse & stare non queunt. Imo cum omne peccatum mortale contrarietur charitati, necesse est ab omni peccato mortali diligentissime abstinere: & quia venialia peccata charitatis feruorem puritatem & incrementum impediunt, ipsamque charitatem in frigidant atque debilitant: necesse est a venialibus quoq; peccatis sollicitè præcauere, & cordis puritati studere: sicq; cum summa vigiliā deuitare, quicquid offensiuū est oculorum maiestatis diuinæ. Nono quod amabilitatis, suauitatis, & excellentiē in creaturis cōspicit & occurrit ac placet, statim referre ad p̄coniū creatoris, qui largitus est illud, ac taliter cogitare. O q̄ gloriosus atq; amabilis est deus creator vniuersorū,

1. Iohan. 4

Grego.

qui re

quibus istis corporeis tantam amabilitatem, virtutem, suauitatem, aut eminentiam indidit & concessit, quibus omnibus ipse in seipso infinite est amabilior, virtuosior, dulcior, atque perfectior.

De actibus & effectibus charitatis diuinæ in anima amorosa & spiritali. Arti. 23.

Quam magna & mirabilia, vel poti⁹ miserabilia, operetur in hominib⁹ carnalibus, ac mundanis amor carnalis, videmus ad oculū: quibus periculis atq; laboribus exponit se aliqui fatui amatores amore psonę dilectę, inq; amor carnalis inter dū sic crescit & inualefcit, qd p̄ amorē rei amatę vix q̄ sit comedere, aut dormire, nec aliud cogitare nisi q̄ diligunt, cuius amore q̄doq; vulnerantur ac languent, & tandem p̄ amore tam vili ad carnē mortālē moridicuntur. Cum igitur spiritalis dilectio sit incōparabiliter fortior, nobilior, & efficacior carnali amore, non mirum, qd amor spiritalis magna & vere mirāda ac p̄ clarissima in hominibus virtuosis ac feruidis operetur quęadmodum in beatissimis martyribus singulariter patuit ac resultit, qui immanissima tormenta pro deo protulerunt cū gaudio, quoz vn⁹ p̄secutatis & cōminatis sibi varijs grauissimisq; supplicijs, dixit: Has ego epulas semp optaui. Et alius cū sup ardentē abularet carbones: Videtur (inquit) mihi qd sup dulcissimas rosas deambulē. Imo & tenerinnę ac nobilissimę virgines, non obstātibus teneritudine sui corpusculi & fragilitate sexus fœminiei, crudelissimas pœnas & violentissimas mortes, amore sponsi cœlestis, victoriosissimo animo prorsus imperterrito atq; p̄optissimo protulerunt, quarum vna post dira sibi illata supplicia, iuit cum omni alacritate ad terribilē tenebrosūq; carcerem, tanq̄ ad refectiōnem lautissimā: Hoc amore succensus fctus martyr Genesis in martyrio positus dixit: Non est rex p̄ter Christū, p̄ quo si millies patiar ipsam mihi de corde auferre nequa q̄ poteritis. Denique illusterrima pulcherrima doctissima ac magnanimitissima illa

⁹ has occidat.

virgo

virgo p̄ amabilis Catharina charitate hac inflāmata persecutori locuta est: Quęcumq; tormenta potes excogitare nō differas, qm̄ carnē meā & sanguinē Christo offerre desidero, sicut ipse pro me obtulit semetipsum. Paratā me videbis ad omnia sustinenda. Et qm̄ charitas efficit amātem vnū esse spiritū cum amato, & charitas illa ardentissima plene conformat voluntatē amātis cum amato, ita vt idem velint, & nolint, & vn⁹ voluntati alterius facilliter acquiescat. Hinc sancti & sc̄ti diuino amore ineffabiliter inflāmati, facillime intrauerunt ā suo dulcissimo ac dilectissimo deo, qd ad eoz petitionē multa & p̄ clara fecit miracula, & castissimā gratię dona non solummodo eis, sed alijs quoq; infudit. Insup sc̄ti cōfessores de itatis charitate succēssimā magnificā virā duxerunt in carne, nostrę fragilitati ac frigiditati mirabilē magis, q̄ imitabilem. Nā multo illoz hominū frequentia & aspectū vitates, in vastissimis & horrendis habitauerūt desertis, & inter ferocissimas feras tāq̄ inter māfuetissimas oues ambulauerūt illasi. Non solū sicco pane, & aq̄ contenti, verum etiam panē & aq̄ in arda mensura sumpserunt paratissime: & interdum in hebdomada non nisi semel edebāt, q̄ & modico somno cōtentabātur. Et frequenter totas noctes in orationibus & cōtēplationibus duxerunt in somnes. Quoꝝ vnus differuit. Sufficit monacho vna hora ad dormiendū, si tamen operarius est. Hi inclytissimi ac p̄clarissimi viri vberimā ac corporeis sensib⁹ abstrahētur, tāque validissime ac p̄fundissime rapti bātur in deū, & in diuitias glorię eius demergebātur p̄ cōtēplationem purissimā, & stuātissimūq; amorē, qd nullo sensu corporeo nullo corporis motu vtebātur. Imo quidā eoz in tali diuinissimo supernaturali raptu fixi māserunt, non tātum p̄ plures horas, sed p̄ plures etiā dies. Hoꝝ vnus in exordio suę ingressio nis in claustrū sic fuit puentus ā spiritu sc̄to, & ita trāsformatus in creatorē, qd pro cereuisia bibir oleū, & p̄ butyro sagimen māducauerit, nec sensit. Talis fuit & seraphicus

D. DION. CARTHV.

seraphicus ille Franciscus, qui in contemplationibus atq; feruoribus suis ad deum frequenter alte eleuabatur in aere: imo quoadq; tā alte, quod a stāte in terra videri vix poterat. Nec solum tales fuerunt confesso- res electi & vni perfecti: sed & virgines sanctę ac vidę virtuosę, imo & aliz forminz maritata, q̄rum quedā in breui fuerunt, vt virgo innocentissima sc̄ta Catharina de Zenis, Brigida quozq; beatissima vidua. Præterea charitas sc̄ta ac feruida multos occultos saluberrimos ac diuinos actus facit in mente, q̄ in primis suo creatori, Saluatori ac sp̄so cōiūgit, despōsat amabile & āplexabile efficit. Imo p̄ charitatē fit aīa dei sui filia & amica, & imp̄gnatur, ac fructuosa efficitur a sp̄itu sc̄to lumine gratia, semine verbi cōcelsis, cōceptu sapientiz, splendore operibusq; virtutum. Sicq; deinceps charitas crescens & incallescens mentem amāris transfomat in dilectum, ita quod sicut ferrum missum in ignem q̄si trāsformatur in ignem. Quoniā fit ignitua & proprijs frigiditate, duritia & inflexibilitate amissa, in calorem vehementem mutatur, & flexibile atq; in diuersas figuras v̄ribile redditur. Sic mens amāris trāsformata in creatorē tota repletur igne increati amoris, qui est sp̄itus sc̄tus, qui est ignis cōsumens atq; in nocue ardens. Sicq; abiecto frigore negligentiz & torporis, & sublato corde lapideo, fit facillime flexibilis & ducibilis ad omne bonum virtutis, & ad omnē obedientiz actum, ad omnem compunctionem compassionem & sc̄tum p̄ssimum. Cupitq; feruide vniuersozq; saluē, & pro cunctis orat hominibus. Ac per hoc diuina efficitur, quærendo bonū commune. Et zelo diuini honoris ardētissime appetit, ac precatur, vt deus a cunctis hominibus debite honoretur, vt infideles cōuertātur, credentes reformentur, & omnes saluentur. Deinde hæc charitas amātem inseparabiliter ligat cū deo, quem tam feruide amat, ita vt nullies malit occidit quā deum semel offendere, & tota sua affectio sicut deū cōuersa fit, collecta & stabilita, vt nil aliud cogitet & affectet

DE PROFEC. SPIRI. Fo. 168

& affectet, nisi quod complaceat deo. Sicq; cū Apostolo dicere q̄at: Quis nos separabit a charitate dei? Et iterum: Nec mors, neq; vita, neq; creatura alia poterit nos separare a charitate dei. Consequēter charitas nos fecit amorosam ac sanctam salubriter vulnerat & desiderij iaculo penetrat, ita vt dicat: Vulnerata charitate ego sum. Et insar aquę ebullientis foris erūpat in gessus & signa, ex vehemētia, impetu & excessu charitatis exiliencia. Hoc sanctus Augustinus expertus dixit ad doctum: Sagittaueras tu cor meū charitate tua, & gestabam verba tua transfixa in visceribus meis, & clamabam alto cordis mei clamore: In pace in idipsum dormiam & requiescam. O in pace: O in idipsum: O q̄ dixit, dormiam & requiescam. Tu es enim idipsum, qui nunquam mutaris. Tu æternaliter idem ipse es. In te solo requies vera, faciens obliuisci vniuersorum laborum. Tu tarditatem meam rupisti, coruscasti & splendidisti in anima mea, & cæcitatem meam fugasti. Serote amauī, o pulchritudinem antiquam, id est æterna, & tam noua sero te amauī. Intuseras, & ego te foras quærebam: nec redij ad te, quousque reuocasti & reduxisti me ad te. Insuper charitas ista tam calida animam tam salubriter vulneratam efficit languidam ita vt illud in Canticis scriptum dicat: Fulcite me floribus, stipate me malis, quia a amore languo. Etenim ex vulneratione oritur languor, ideo anima diuino vulnerata amore languet, id est, grandi dolore affigitur præ nimio desiderio clare visionis, & plenæ ac beatificæ fruitionis sponsi cælestis, & suæ expectationis dilatione torquetur: quoniam spes quæ differitur affligit animam. Ideo clamat talis amator. Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te deo. Sitiuit anima mea ad deum fontem viuum, quando veniam & apparebo ante faciem dei? Et rursus: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est. Sic languabat Apostolus, quando dixit: Infelix ego homo, q̄s me liberabit de corpore mortis huius? Itemq;

Rom. 7
Ibice n.

Cant. 3

Augst.

Psal. 4
Malac 3
psal. 103

Cant. 3

Prou. 13.

Psal. 41

Psal. 109

Rom. 7

Philp. 1

Item: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Postremo
 charitas ista facit hominem penitus introuersum, &
 summe intentū atq; feliciter circa deū, & omnia ista car-
 nalia ac terrena fastidientē, & iugiter excitat mētē ad
 eleuationē sui ad creatorē, ad cōtēplationē & amorē
 eius sāmigerū. Et qm̄ dei amor renuit in a niter cōso-
 lari ac uiliter delectari in uerbis, signis, rebus, ac factis
 illicitis, in cogitationibus uanis, in ludis, iocis, ac risu-
 bus puerilibus, in laudibus atq; honoribus hominū
 deo pmeretur frequenter ac copiose cōsolari & xhi-
 larari a dño. Et qm̄ delectabile est homini diu cōferre
 ei eo quē feruide diligit, & eum amplecti: ideo homo
 charitate hac vehementer succensus, orationibus, me-
 ditationibus, ac laudibus dei libentissime occupatur,
 eisq; diuturne & quasi infatigabiliter cū ingēti leticia
 immoratur, ac tēdiosum est ei a talibus exercitijs spi-
 ritualibus & internis auelli, atq; ad necessaria corpori
 suo reuertī: imo frequenter ad mensam & ad lectū q̄
 ad carcerē pergit. Tamen in hoc uti discretiōe necesse
 est, qm̄ in oī actu ytuoso moderatrix, ductrix, & uelut
 auriga debet esse discretio. Hoc opusculū de cordis cu-
 stodia & pfectu, ppter te editū, o illustris deuota & o-
 ptima domicella, tā dignāter & gratāter suscipiat: ex-
 cellētia tua q̄ charitatiue, p tuo pfectu est cōpilatum, &
 sponsum tuū cōlestem pro me peccatore inuocare dis-
 gneris, quaten⁹ cordi meo pauperrimo gratiā praestet,
 per quā ego ipse tecū adimpleā, quā in hoc libello con-
 scripsi de cordis custodia & pfectu. Sicq; in hac uita
 tā incessanter ac feruide studeamus corda nostra cu-
 stodire, atque in omni uirtute proficere, quod post
 huius incertā ac labilis uitā decursum feliciter
 perducamur ad inuendum æternaliter & se-
 cure fontem totius mūdiciā: Qui est super
 omnia deus sublimis & benedictus,
 Amen.

Finis.

Psal. 76

D. DION. Y.

CARTHUSIANI DE PERFECTIONE
 charitatis opusculū: religiosi alijsq; deuotiōi deditis,
 cum primis accommodum.

¶ Proœmium.

Super omnia charitatem habete: quod
 est uinculum perfectionis. Charitatis
 excellentia in diuino eloquio, in san-
 ctorum patrum doctorūq; scriptis
 yberrime commendatur. Vnde Iohā-
 nes ait Apostolus: Deus charitas est.
 Et: Qui diligit, legē impleuit: qui nō diligit, manet in
 morte. Deniq; doctor qdam sic scribit: Charitas est y-
 tutū ytus, & quo dāmodo oīs uirtus: & si nō actū, tamē
 habitu. Item Gregorius ait: Non habet aliquid uiridi-
 tatis ramus boni operis, si nō māserit in radice chari-
 tatis. Et August. Sola, inq; charitas discernit inter fili-
 os regni, & filios gehēnæ. Vñ consiliū & uile uidet de
 charitate tractare, scribendo, legendo, conferendo, &
 meditando: & maxime secundum eam operādo. Ideo
 q; ea quæ sequitur materia, ex diuersis sanctorum pa-
 trum & aliorum catholicorū uirorum, pura, Dionysij
 Augustini, Anselmi, Bernardi, Hugonis, Richardi, Ver-
 cellensis, Lincomiensis, Bonauenturæ, Gerſonis ac cæ-
 terorum contemplatiuorum scriptis, compōrata est.
 Non quidem quantum ad uerborum formam, sed q̄-
 rum ad sententiam. Intentionis q̄ppe huiusmodi fuit
 ipse collector, non quod noua uellet cudere: sed ab a-
 lijs maioribus dudum fabricata, pro sua deuotione, p-
 prijs suis uerbis in unum sentētraliter congerere: qua
 tenuis ita promptius habere posset ad manum de cha-
 ritate materiam, qua subinde suam posset mentē tor-
 pentem excitare commodius, & occupare salubrius,
 atq; in deum eleuare frequētius. Et quamuis materia
 hæc originem ducat ex theologia mystica: innitendo
 Y uidelicet

Colof. 3

1. Iohan. 4

Roma. 13

1. Iohan. 3

Grego.

August.

D. DION. CARTH.

vcz iam purgatiua, iam illuminatiua, & iam vnitiva
 seu perfectiua vñs: principalis tamen via intēdit va
 nitiva, quæ in dilectionis perfectiōe consistit. Modus
 autē procedendi in subsequēntibus nō est directe scho
 lasticus: sed potius monasticus, qui decet religiosos: eo
 quod hic agitur de his, quæ magis & principalit̄ ad de
 uotionis affectum, quā ad inquisitionis intellectum p̄
 tinere videntur: pro vt ea colligentis memoriæ ex pri
 us quandoq; lectis occurrerent. Notandum quoque
 est: quod hic nonnunquam ponitur effectus pro causa
 & contra, illiq; termini amor, dilectio, & charitas, hic
 pro vno capiuntur. Et licet principaliter hic intenda
 tur de theologia mystica: interdum tamen aliqua etiā
 intrant de theologia scholastica. Et proceditur nunc
 practice, nunc theorice, scilicet modo discendo à do
 mino, modo orando ad dominum: quem admodum
 scribenti dominus dabat. Potissimum vero quod hic
 queritur, est impetrare à domino, & cōseq̄ charitatis
 donum, per deuotionis exercitium, & deo vniri per as
 moris affectum intimum: quo nihil homini extat me
 litus in hac vita. Per modum quoque dialogi, discipulo
 videlicet interrogante & domino respondente, hic p̄
 ceditur: & hoc ideo, vt scilicet homo sit deo magis in
 tentus, fiatque magis familiaris ei, cum quo tanquam
 corporali serui sibi præsente loquitur: & ita assues
 cat ceterorum omnium interim obliuisci.

Aspir

DE PERFECT. CHARIT. Fo. 170

Aspirationes ad deum pro lege charitatis, vt in
 corde scribatur. ¶ Art. 1.

Amor meus, amor meus, amantissime,
 amabilissime domine Iesu Christe, deus
 meus, saluator meus. Qui amore venisti
 ad homines in incarnatione, factus homo
 qui etiam amore venisti in homines, in
 gratia collatione: qui & prænimo amore, mori pro
 homine dignatus es in cruce: qui vinculis quoq; amo
 ris vincti voluisti, licet alias inuincibilis sis. O quam di
 gne, quam iuste, quam & recte tibi amorem meum to
 tum vendicas. Sed vtiā non tantum seruidū, imo
 superferuidum atq; superferuidissimū, amorem tibi
 rependere valerem. O qui me sic amasti & amas, cur vī
 ce versa à me non amaris? O miser ego hominū, q̄
 re talem actantum amatorem, non ex omnibus me
 dulis cordis mei, amor! Domine tu prior dilexisti nō
 diligētē, vt de non diligente diligentem faceres. Gra
 tias tibi dulcissime domine. Sed ignosce (obsecro) qd̄
 præuentus non subsequor, tractus vix sequor. Ad te
 diligendum, prænūc me inuitas, supplicis terres. Si
 enim dilexero, perpetue felix ero: si neglexero, in ater
 num peribo. Hæc ex tuo dono scio: atramen (heu me
 miserum) aure surda pertranseo: non satis curans, p̄
 missam dilectionis mercedem: nec debite metuens, si
 non dilexero, periculi imminētis magnitudinē. Nihil
 ominus domine tu meum nostri desiderium, neque
 ignoras meum imperfectum. Igitur, o deus meus, qui
 charitates, charitatem infundis, charitate delectaris,
 miserere mei. Tu q̄ nihil odisti eorum quæ fecisti, qui
 solem tuum oriri facis super bonos & malos, pluuq;
 super iustos & iniustos, qui & nulli te denegas, nisi soli
 illi qui te non desiderat, qui etiam charitatis legem p̄
 bo & exemplo nos docuisti, scribe (quæso) sanctissimā
 charitatis legem in corde serui tui infidelis: mei (in q̄)
 miserimi peccatoris, de tua tamen bonitate multum
 Y 2 præsus

Luc. 1

Math. 29

Marc. 15

Luc. 23.

Iohan. 19.

Isa. 64.

1. Cor. 2.

Iaco. 1.

1. Iohan. 4

Sapient. 11

Math. 5

presumentis: scribe eam (precor) sacra lancea quæ la-
tus tuum aperuit filo seu calamo, cū preciosi sangui-
nis tui quem pro nostra salute fudisti, atramento seu
rubrimento: vt hanc non solum scire, sed & facere at-
q; implere veraciter valeam. Et si domine tibi placue-
rit, adde adhuc etiam ꝑ efficaciori huius scripturæ im-
pressionem, sanctos clauos qui manus & pedes tuos for-
derunt: nec non sac, qd beata vbera tuæ virginæ ma-
tris tibi præbuerunt. Et nisi ira feceris domine, inua-
num quodammodo mihi præcipis, lege timoris lege-
q; amoris, in veteri testamēto & in testamēto nouo, vt
te diligā. Idē sensisse videtur dñe ille singularis amicus
& amator tuus, eum diceret: Da domine quod iubes:
& iube quod vis. Nisi enim domine, nostrum tu cona-
tum iuueris, sibi ipsi relictus remanebit inanis. Sine te
quippe nihil validum, nihil sanctum: nec quisquā san-
ctus viribus suis. Veruntamē noui quoq; domine, qd
tu promptior es ad gratiam dandum, quā nos, heu,
simus ad desiderandum & accipiendum. Hoc dico in ꝑ-
pria meā confusionē domine, & in tuī iustificationem.

¶ Exponitur præceptū de diligendo deum, & quid
sit ex toto.

¶ Art. 2. DISC.

Bene sum memor domine tui de diligendo præ-
cepti, ad sciendum: sed vtiā etiam ad faciē-
dum. Nescio tamen, si recte intelligam quæ legi
& audiui. Vbi ergo deficio, doce me obsecro domine.
Præcipis domine, vt te diligā ex toto corde: per quod
intelligo, ex toto intellectu, sine errore: totum videlicet
intellectum in tuum captiuādō obsequium. Ex to-
ta mēte, per qd accipio, ex tota memoria, sine obliuio-
ne. Ita vt nihil nisi te, & quæ ad tuum pertinent hono-
rem, meamq; salutem, cogitem. Et ex tota anima, per
hoc capio ex tota voluntate sine contradictione: sicq;
mandatis tuis prompte & perfecte obediam, ab eis nec
in prosperis, neq; in aduersis, declinando. Et tandem
addis, ex tota fortitudine, seu ex omnibus viribus: per
quod

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 171
quod intelligo, ex omnibus potētīs & viribus animæ
executiuis. Si iste intellectus est secundum te, confirmā
eū ꝑcor domine in me. Si aliter fuerit, doce me, rogo
te. Etiam vellem scire libenter domine, cur in dilectio-
nis huiusmodi præcepto, ad clausulas singulas, addide-
ris, totum dicens, ex toto corde, ex tota mente &c.
DOM. Quamuis secundum meorum seruorum eru-
ditorumq; tuorum traditionem yba hæc varie expo-
nantur (& bene) iste tamen quæ teigisti intellectus to-
rundem verborum, non est inter cæteros minimus: &
ideo digne tuæ memoriæ commendandus. Si autē vis
habere verborum horum breuem sententiam, intelli-
ge sic: vt diligas dominum deum tuum, quantum pos-
tes. Ita vt posse tuum sit tibi mensura tua. Quia quan-
to plus deum amas, tanto plenius ipsum habes. Et quā-
to plus eum habes, tanto felicior es. Non tamen tantū
diligere ipsum tu potes, quantum ipse diligi potest: cū
ipse sit infinitus: tu vero finitus. Sufficit igitur tibi, vt
tantum diligas eum, quantum potes. DISC: Bona
est domine hæc doctrina: pro qua gratias tuæ ago ho-
nitati. DOM. Quoniam vero quæstionem moyses de
totalitate, audi. Si bene esses in scholasticis institutus
disciplinis, intelligere posses, quod quātum ad propo-
situm, idem sunt totum & perfectum. Nam etiam secū-
dum mundi sapientes, perfectio est rei integritas con-
summata: quemadmodum totalitas est partium inte-
gralium rei summa multituō. Quare illud totum seu
perfectum meretur dici, cui nihil deest de his, quæ ad
suum pertinent finem. Et talis totalitas seu perfectio
in spiritualibus, & inter virtutes, est ipsa charitas: quā
ob hoc Apostolus nominat vinculum perfectionis.
DISC. Dñe quæ ita est vt tu dicis, territus sum (fateor)
vitra modū. Quomodo enim mortalis homo posset
totaliter & perfecte te diligere? Puto nanq; hoc tantū
beatis fore possibile. DOM. Non ex toto erras. Audi
tamen distinctionem: & sic intelligere poteris quæstio-
nā. Totalitas seu perfectio capitur quandoq; simpliciter

Colof. 3.

absolute seu proprie. Et tunc ponitur pro re cui nihil omnino deest: & in qua est omne quod melius est esse quā non esse. Sicque soli deo conuenit. Etiam capitur quandoque non simpliciter, sed secundum quid, & tractate. Et sic ponitur pro tali re, cui nihil deest de his, quæ sibi iuxta suæ speciei, vel suæ naturæ, vel etiam gratiæ superadditæ conditionem, competunt. Sicque potest conuenire creaturis. In præcepto autem dilectionis noueris totalitatem seu perfectionem capi non per his, quæ homini ex natura competunt: sed pro talibus quæ homini competunt per mores & gratiam. Et debes scire quod totalitas seu perfectio, secundo modo accepta distingui potest in habitualem, quæ est in pueris baptizatis, & adultis dormientibus, & cæteris huiusmodi: nec non in continuam & actualem sine intermissione, ut in beatis: atque in discontinuatam & interruptam, qualem ad minus oportet esse in omnibus in gratia gratum faciente existentibus. Et hæc uenialia peccata quandoque secum admittit. Ex his collige, quod quicumque est sine peccato mortali, est in statu totalitatis seu perfectionis catholice. DISC. Bona sunt quæ dixisti dñe. Sed rogo, ut planius aliquid inde dicas. DOM. Totum seu perfectum quandoque capitur strictè, pro omnibus quæ haberi possent, & quandoque large, pro his quæ alicui de necessitate competunt. De secundo non de primo modo totalitatis seu perfectionis præceptum dilectionis intelligendo, potes ipsum bene implere: quod & sufficit ad salutem. Sicque capiendo totum seu perfectum, non solum expedit, sed & necessarium existit, ut nec contra nec supra deum, sed & nec equaliter deo, quicumque diligere presumas. Et ab hac totalitate seu perfectione diligendi, nemo se excusare ualet: qui uisionis saltem non caret.

¶ Perfectio quid sit, & quomodo est duplex.

T

Art. 3.

DISC.

Etigisti aliquid, domine, de perfectione occasione huius termini totum: de qua materia opto plinius

plenius informari. DOM. Intellige, quod uera iustorum perfectio consistit essentialiter & per se in amplitudine charitatis dei & proximi præceptorumque dei, ex charitate obseruatione: Accidentaliter uero, seu instrumentaliter, consistit in consiliis dei ex charitate implendi. Præcepta enim ordinantur ad ea, quæ charitati sunt contraria, scilicet contra peccata. Sed consilia ordinantur ad remouendum ea, quæ charitatis perfectionem possent impedire, licet non omnimode sint charitati contraria, ut sunt peccata uenialia. Ad charitatis autem perfectionem tendere tenentur religiosi per consilia semitas, propter professionis solemnitatem. Secularibus uero sufficit ad huiusmodi perfectione charitatis, ire per uiam mandatorum dei, licet diffculter & periculose, id possit fieri. DISC. Domine, ex his uiderur eliciendum, quod religiosi sint perfectiores, & in statu perfectiori, quàm communiter seculares: cum illi per arduas consilia tuorum incedant semitas, & isti ambulent per uias mandatorum tuorum latas. Attamen cõstat quod tam in ueteri quàm in nouo testamento, utriusque sexus fuerunt homines, atque ad huc hodie sunt, qui non secundum consilia tua, sed secundum tua præcepta uixerunt in conuugio consueti, diuitiis abundantes, & ea quæ sunt seculi nequaquam deferentes: quos tamen magnæ fuisse perfectionis, minime dubitamus. Exemplum de Abraham, Dauid, & cæteris. DOM. Bene arguis. Sed audi declarationem. Aliud est esse perfectum, & aliud est esse in statu perfectionis. Circa quàm materiam multi errauerunt, distinctionem hanc ignorantes. Statigitur aliquos esse in statu perfectiõis, qui tamen sunt imperfecti, quales interdum reperiuntur tepidi religiosi, uerbis & moribus dissoluti: habitu religionis quasi contenti. Sic & contra stat nonnullos fore in statu quasi imperfectiõis, qui tamen sunt perfecti, quia perfectiorum habent opera, quales nonnulli reperiuntur seculares, et ualida, operibus charitatis abundantes, necessitate in

Matth. v

uitabili feruientes seculo, sed toto affectu adherentes deo. Et tibi quoque notandum, quod perfectionis status est duplex. Quorum vnus est perfectionis acquirenda, alter perfectionis exercenda. Primus iudicatur securior, & consistit in exercitijs spiritualibus, quibus ad charitatis apicem ascenditur: ut in votis tribus religioforum, disciplinis, ieiunijs, orationibus, & ceteris huiusmodi. Secundus videtur altero præstantior, licet sit periculosior; & consistit in ponendo animam pro fratribus ex abundantia charitatis. Et quemadmodum iste secundus pertinet ad ouium Christi pastores & rectores ecclesiarum, puta Prælatos, Episcopos, Abbates, &c. ita primus spectat ad religiosos, & seculum relinquentes. **D I S C.** Domine ex verbis tuis his elicio, quod in sola charitate consistit vera perfectio. Et quod hic dicendus est perfectior, qui charitatem habuerit maiorem, etiam licet statum teneat inferiorem. Vnde videtur & mihi, quod religiosi inaniter quodam modo disputent de superioritate suorum ordinum, nisi ad charitatis excellentiam habuerint respectum. **D O M.** Recte iudicasti, hoc fac & viues. Debes etiam notare, quod licet innumerabiles possent dici perfectionis gradus (quæ in domo patris mei mansiones multæ sunt) tamen ad certam poteris eos reducere diuisionem. Dic ergo, quod perfectio, seu totalitas charitatis, seu perfecta dilectio capta secundum totalitatem diligibilis & diligenti, scilicet creatoris & creaturæ, sit vna. Et hæc nulli creaturæ est possibilis. Sed est & alia, capta secundum totalitatem absolutam, scilicet solius diligentis: quæ diligenti affectus totus semper in deum feratur. Nec ista est alicui viatori possibilis, sed habet tamen locum in patria in beatis. Insuper est adhuc alia capta secundum hanc totalitatem, qua excluduntur ea, quæ dilectionis motui in deum repugnant. Hæc viatoribus possibilis est, ac ad salutem sufficiens & necessaria. **D I S C.** Domine quia docuisti seruum tuum saluberrima, gratias tuas pietati: iustificat quoque, quod non a me omnem requiris

coram

totalitatem seu perfectionem in diligendo: sed contentaris in aliquo. Sed vix misero, quia nescio si in gradu sum infimo, aut minimo tuæ dilectionis, vel si inde quicquam habeam. Fac ergo mecum misericordiam misericordia mea

¶ Modus ac media tendendi ad perfectionem.

¶ Art. 4. DISC.

Sym Domine iam bene informatus de totalitate in præcepto de diligendo & de perfectione: sed velle (bone domine) libenter aliquid audire etiam de hoc, quia supra dixisti, quod religiosi nihilominus teneantur ex solemnitate professionis, ad totalitatem seu perfectionem quædam dilectionis præ alijs. **D O M.** Et in hoc exaudi te. Tu non satis obseruasti, verba quæ dixi non enim dixi, religiosos ad perfectionem obligatos fore simpliciter: sed dixi ipsos ad perfectionem tendere debere. Intellege ergo, quod valde felix esset religiosus, si perfectus foret: sed si hoc non potest, sufficit sibi ad salutem, ut intentionem habeat in dilectione semper proficiendi & ad perfectionem veniendi. **D I S C.** Bone Domine, desidero audire a te, si quæ huiusmodi tendentiæ sint signa, ex quibus intelligere valeam in me, an sim in tali tendentiâ, an non. **D O M.** Quia cupis proficere non dedignor te instruere. Signa tendendi ad perfectionem multa sunt. De quibus ista pauca nota. Signum bonum huius tendentiæ est, si semper steteris humiliter in timore dei, de meis donis tibi per me collatis te non extollendo, neque de tuis viribus ac de bene per te actis præsumendo: sed totaliter hominem nihil te ex corde reputando, omnemque hominem, te maiorem æstimando. Bonum quoque huius tendentiæ signum est, si pro dei amore libenter consolationes carnis mundi que prosperæ res pueris, atque aduersa tam corporalia, quæ spiritu alia, libenter sustinueris. Similiter signum bonum tendendi est, si conscientiam tuam sæpe discusseris, si pure & frequenter confessus fueris cum firmo emendandi proposito. **D I S C.** Heu me miserum, qui pene nihil de his signis tendentiæ in me inuenio. Miserere mihi dñe:

Y 5 & me

Iohann. 14.

D. DION. CARTH.

& me paterne emenda, obsecro. DOM. Si emendare te volueris, dabo tibi etiam doctrinam de medijs seu instrumentis, quibus huiusmodi tendentiam ad perfectionem iuuare poteris. DISC. Eia domine dulcissime, hoc desidero ex toto corde. DOM. Si vis ad dilectionis tendere perfectionem, necesse est, vt studeas mentis tuæ vitiosas passiones edomare, puta iræ, inuidiæ, accidia, suspitionum, &c. puritatisque & tranquillitati cordis operam dare, occupationes superfluas vitare, verborum & morum leuitates fugere, silentium & solitudinem diligere, orationes frequentare, affectum & intellectum spiritualibus occupare, ad deum sepius suspirare, corde frequenter dicere: O deus meus quando vis mihi dare, vt perfecte te possim diligere: Deum in cunctis suis operibus benedicere, à proficiendi studio non tepescere, cogitareque sæpe, quam magnam mercedem recipient, qui magni fuerunt in perfecta dilectione. Sic enim mercatores faciunt, qui cogitantes de lucro laboribus non parcunt, etiam si timeant de periculo. DISC. O domine deus meus, quæ vitia instrumenta tendendi ad perfectam dilectionem seruum tuum indignum docuisti, sed (vt videtur) satis ardua, & absque tua gratia, mihi quodammodo impossibilia. DOM. Non audisti aliquando, quod quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud deum? Habero proficiendi bonam voluntatem, spera in deo, & fac quod in te est: sicque cito senties per gratiam facile, quod per naturam fuit difficile; & quod videbatur impossibile, senties paulatim multum possibile.

Signa quibus coniecturatur, si quis sit in charitate.

Art. 5.
DISC.

Fix quo bone domine, tam dignæ meam ignorantiam docuisti de signis & instrumentis tendendi ad perfectionem dilectionis, valde desidero etiam audire de signis (si qua sint) vñ intelligere valeam sim in charitate. DOM. Nisi parem tuæ simplicitati

Matth. 19.
Luca. 18
Mar. 9. 10

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 174

citati darem tibi responsum, minus gratum. Cur non ad mentem tibi venit quod scriptum est, quia nemo scit vtum amore an odio dignus habeatur. Veruntamen Eccl. 9 quia non curiose, sed studiose inquiris, non præsumptuose sed pie cupis, accipe quod petis. De lege communi, noueris hæc signa neminem satis scire posse: prefer tim quibus habeatur de hoc certitudo: sunt tamē nō nulla spiritualia exercitia, ex quibus coniecturatur spes concipi potest, si quis in his frequens fuerit, atq; in talibus vsq; in finem perseverauerit: quod hic in charitate sit. Verbi gratia, perpende bene in te, si deū semper, aut saltem frequenter, in cunctis tuis cogitationibus, verbis, & factis, habeas præ oculis, ipsum vbique præsentem sentiendo, & quomodo ipse scrutatur cūctorum renes & corda pensando, ac ipsum propterea in omni loco humiliter reuerendo: hoc est boni signum, quod non sis sine charitate. Item bonum est signum, quod habeas aliquid de charitate, & quod non sis absq; gratia, si libenter cum deo in orationibus aut meditationibus & de deo cum hominibus loqueris, atq; loqui de deo libenter in prædicationibus aut lectionibus audieris. Item si deū libenter videris in suis operibus mirificis, & in venerabili altaris sacramento, inde gratias agendo. Itē si delectaris visitare loca in quibus frequenter deus inuenitur, puta ecclesias, sanctorum limina: & alia loca sacra. Itē si (put propriū est amico) deū deo tuo miseris sepius munuscula deuota: suspiriorum, piore gemituum, deuota: lachrymarum, & seruicium orationis ab eoq; grater vice versa receperis sua, quibus suos honorare cōsuevit amicos, Xenia, puta opprobria, iniurias, irrisiōes, labores, dolores, infirmitates, grauitates, & quæcunque aduersa, corporalia, & spiritualia: cum magnum non sit pro beneficijs & in proe speris gratias agere, nam etiā ethnici norunt pro bonis gratitudinem reddere: si sic feceris considerare poteris, te non totaliter sine charitatis gratia existerere. Item si valde letaris cū deum laudari à suis fidelibus audis,

psal. 7

& maxie

D. DION. CARTH.

& maxime contristaris, cum ipsum a peccatoribus in honorari cernis, bonum signum est, quod aliquid de charitate habeas. Item si ex corde congaudes proximi tui prosperitati, tanquam tuæ felicitati propria, atq; ex animo condoles aliorum miseris, tam corporalibus, quã spiritualibus, puta in firmitatibus & tentationibus: tanquam tuis proprijs aduersis. Hoc fit tibi signum in bonum quod non ex toto a charitate sis vacuus. Item si habueris amarum zelum, trahendo quoscuque potes ad deum, orando, verbo, exemplo, increpando, obsecrando ut deus in omnibus laudetur: argumentum est alicuius in te charitatis. Item si conatus fueris prope me sequi me in virtutibus, maxime quas verbo & exemplo te docui: scilicet mititate & humilitate: signum est quod meus sis filius, cum filiorum sit patribus assimilari. Et hoc non fit sine notabili charitatis gratia. Et si post hæc signa, hoc unum adhuc adiectum signum in te senseris, scilicet ut propter deum, veraciter & non sitte diligas tuum inimicum: non dolens de iniurijs pro eum tibi illatis, sed magis condolens suo (quia in te deliquit) periculo pro peccatorum illius remissione cordialiter orando: spem magnam habere poteris, quod non ex toto sine charitate sis. DISC. O domine deus meus qui charitas es, da mihi hæc charitatis signa. Tu nosti domine, quia nullus præter te sufficit hoc facere.

¶ De scriptio charitatis varia, & quomodo differt a dilectione, & amore.

¶ Art. 6. DISC.

Libenter peterem (Domine) si auderem etiam in formari, quod sit charitas in se, cuius signa (ut primis) sunt ita ardua. Oportet quod sit aliquid magnum, quod tam magnificum, varium, signorum præ requirit apparatus. DOM. Benefentis, recte loqueris. Iam immediate dixisti, quod deus sit charitas: si hanc vocem bene intelligeres, videlicet quomodo deus sit charitas, tunc posses etiam alia plura de charitate intelligere. Intellige ergo iuxta Apostoli & Euangelistæ mei

1. Iohan. 4

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 175

mei, qui plenus fuit charitate, scilicet iuxta Iohannis verba, quomodo deus charitas est, & qui manet in charitate, in deo manet, videlicet tanquam amans in amato, & tanquam participans in participato: & deus manet in eo, tanquam habitator in sua domo propria: & tanquam dominus in templo sancto suo. Nolo tamē putes, quod deus sit illa charitas essentialiter aut formaliter, quæ ad diligendum immediate mouet absque aliquo charitatis habitu. Hoc enim diuinæ derogaret perfectioni. Sicuti etiam deus non potest esse alicuius rei causa formalis aut materialis. Sed est bene deus causa rei efficiens aut finalis. Nota etiam quod habitus charitatis procedit immediate a gratia, veluti a lumine gratiæ infusus. Vnde Apostolus meus Paulus ait: Fuitis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Ab hac itaque luce procedit charitas, sicut a lumine naturali virtutes procedunt morales. Deus autem per suam gratiam mouet charitatis habitum, ad operationes charitatis: non tamen mouet animam sine habitibus. Hæc charitas nihil aliud est quã dilectio, qua deus amatur propter se: proximusque in deo, aut propter deum. Est quoque ipsa charitas quedã vita, quæ donatur a deo ac virtus virtutum: cæteræ autem virtutes, sunt quasi huius vitæ munitiones, ut non vita ipsa, mortē incurset per aliquod peccatū, videlicet mortale. Nam charitas cum peccato mortali stare non potest. Itaque peccato mortali adueniente ipsa recedit. DISC. Gratias tibi dulcissime domine, quia tam dignæ erudis me. DOM. Ex quo gratias agis potiora ut audias dignus eris. Aduerte quod charitas adhuc multis alijs modis describitur. Charitas est virtus quæ vnanimeque res habetur tanti quanti est habenda, qua & deum videre in ardescit animus, eoque perfui desiderat. Estque virtus, quæ melius experientia quã doctrina discitur. Et est, proprie loquendo, forma habitualis, superaddita potentie naturali: inclinans ipsam potentiam, ad charitatis actum. Estque amicitia hominis ad deum, eoque deus homini

Eph. 4

hominis sua communicat beatitudinem. Est nihilominus ipsa charitas quoque virtus, primam attingens regulam, omnem acium virtuosum regulatam, scilicet deum. Estque virtutū forma, sine qua nulla vera virtus esse potest, neque perfecta: veniens in hominem per spiritus sancti infusionem, potentiam excedens naturalē: quod potest ex spiritus sancti gratia simul & ex hominis merito augeri quidem, sed nequaquam minui: quin potius nota peccatum mortale corrumpitur, atque exterminatur. Et est in incipientibus studium a peccato recedendi, tanquam terminus a quo. In proficientibus est studium in bono proficiendi, tanquam terminus ad quem. In perfectis vero est desiderium deo semper inherendi, tanquam terminus in quo quies existit desiderata & finalis. **D I S C.** Domine, alia sunt quae dixisti, & nescio an cuncta sane intelligam. Dic igitur (Obscuro piissime dñe) aliquid inde planius. Praesertim scire vellem, an charitas, dilectio, & amor sint vnum. Et quid tamen tibi facio, cum te diligo aut amo. **D O M.** Non possum tibi aduersari quod humiliter cupis informari. Potes non incongrue capere vnum pro reliquo, quando de charitate fit sermo. Est tamen charitas, proprie loquendo gratia, dilectio voluntatis, sed amor naturae. Vel amor importat magnum affectum ad deum, dilectio maiorem, sed charitas maximum. Vnde patet quod sunt vnum in re, sed differunt aliquomodo in ratione. Ex his potes pendere consequenter, quod mihi facias, cum me diligis. Vt tamen amplius tuae condescendam simplicitati, dic mihi quod est carum: vnde charitas nomen accepit. Nonne a precioso, & non vilis? Et quid est dilectio, nisi duorum, quasi simul ligatio aut collectio? Et quod amor nisi mutua animorum vnio? Ecce, o paruule, lac tibi exhibui, qui cibum non capis solidioris verbi. Igitur cum dominum deum tuum ex charitate amas aut diligis, tunc eum, & non aliud ab eo, concupiscis: & vis eo frui, ipsumque vis habere & possidere: atque ideo eum praeponebis ceteris tibi charis: concupiscentiam habens magnam in ipsius perse

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 176
 perfectionibus, dolenque valde, quod a te, & ab omnibus, non potest digne satis honorari. Et in his poteris ad tantum delectari, si frequens & constans in talibus fueris, quod spiritus tuus in deum quasi absorbebitur vnus quasi spiritus cum deo factus, nihil desiderans, nihil volens, nisi quod ipse, eum maxima cordis dulcedine. Nec quicquam videbitur tibi difficile, pro ipsius nimio amore, imo & morte in turpissimam, libenter sustinebis, propter ipsum, ex maxima dilectione. **D I S C.** Eta praedulcissime domine, laus tibi mille millies, & in infinitum pluries, quia tam pie docuisti meam ignorantiam. Bone domine, quod posuisti in seruilis tui vteumque cognitionem, pone (quae so) hoc ipsum etiam in meam affectionem. Nosti namque domine, quia si sicut ardere parum est, ita & lucere vanum. Nisi igitur vtrumque iunxeris, vnum sine altero nihil mihi proderit. Da ergo vt lux, cognitionis in mente etiam ardeat igne amoris in corde.

¶ Desiguris charitatis in sacris literis eiusque laudibus

¶ Art. 7.

D I S C.

Video domine, quod non inconuenienter dixerim, charitatem esse aliquod magnum in simplicitate mea. Et vt mihi videtur, non potest satis laudari. Vnde desidero valde, bone domine, vt non de dignis pauperculo tuo aliquid de eius commendatione referare. **D O M I N V S.** Quamuis esset vtilis charitatis nosse experimentaliter operationem, quam eius scire magistraliter commendationem: tamen vteo amplius desideres eam habere, quo magis intellexeris ipsam pluribus laudum titulis fulgere, audi quae dico. Charitas figurata est in illa arbore euangelica, quae fructus bonos facit. Item figurata est per **P S A L M I S T A M** in vmbra alarum, in qua ipse sperauit: in aquila **E Z E C H I E L I S**, cuius facies desuper ipsorum quatuor, in arca Noe, in qua nullus perijt & extra quam nullus saluatus fuit: per aus

Math. 7

Psal. 56

Eze. 1

Gene. 8

Cant. 6 per auroram confurgentem dei æternitatis præhunc
 Gene. 2 ciam: per aurum terræ Euiath, supra cuncta minoræ:
 Eccl. 24 lia optimum, per non mixtum balsamum, quia nō ad
 Math. 16 mittit peccati mortalis consortium: per claue[m] regni
 4. Reg. 2 cælorum, quæ nemo sine charitate habebit illic introiis-
 Math. 15 tum. Item curru[m] Helicæ assimilatur, quia per ipsam in
 1. Reg. 14 cælum homo vehitur. Ipsa quoque comparatur euange-
 Psal. 44 lio, quo cælestem sponsam psalmista vidit indutam,
 psal. 18 Item designatur per solem, in quo deus suum posuit
 Math. 22 tabernaculum: Vestis nuptialis ipsa verissime accipit-
 Math. 27 tur, sine qua nemo ad cælestes nuptias intrōmittitur.
 Denique ipsa etiam per velum templi quod in morte mea
 ruptum est, proprie figuratur: quia per peccati mortē
 seu mortale peccatū, & ipsa rūpitur: Hæc si nō tibi suffi-
 ciunt figuratiue, audi adhuc alia de charitatis laude.
 Charitas est virtus virtutum, inter omnes virtutes te-
 nens principatum. Ipsa namque cæteris virtutibus tri-
 buit vigorem, & cunctis bonis operibus præstat valorē
 Quare & recte dicitur pondus sanctuarū, quæ cuncta
 bona ponderantur in conspectu dei, ipsa adueniente
 omnia sunt sana, ipsa abscedente omnia sunt inania.
 Sine ipsa nihil validum, cum ipsa totum sanctū & me-
 ritorium. Sicuti liquoribus cunctis supernatāt oleum:
 ita super virtutes omnes ipsa tenet dominum. Ut inter
 1. Pet. 4. metalla præfulget aurum, sic inter virtutes ipsa omne
 excellit meritōrium. Ipsa multitudinem cooperit pec-
 catorum, & stolæ primæ reddit ornatum. Ipsa omnū
 bonorum est mater, cuncta reddēs pacata: & ideo me-
 rito inter fructus spiritus per Apostolum meum Pau-
 1. Cor. 13. lum in capite locata. Charitas est gratia gratiarum,
 charitas est summa summarū omnium meritoriorū.
 Qui eam habet, nihil illi deest: qui eā nescit, omnibor-
 no deficit. Cum quo ipsa habitat, hic & aliorum bonis
 communikat: & quo amplius ipse se alijs impenderit,
 tanto

tato plus diues fit. Hęc est etiā illa, quæ sola inter regni &
 perditōis filios discernit: in quæ sola quoque lex pēdet &
 pphetæ: Hęc est insuper summū sacrificiū ad placādū
 Math. 7 deum, sine quo nec martyrium, aut quodcunque aliud
 bonum, potest deo esse acceptum. Hęc quoque est illa
 virtus, quæ diabolus maxime persequitur in homine.
 quæ valde eam odit: cum nouerit, quod deus ipsam plus
 rimam diligit. Contra hanc virtutem, nulla præualeat
 fortitudo, nulla potentia, nulla violentia. Quia ipsa
 cunctis est fortior, non metuens mortem, neque om-
 nia mundi & inferni tormenta. Igitur qui eam habet,
 facile cuncta despiciit, nihil est quod ipsum terrere pos-
 sit. Qui eam habet, testimoniū habet, quia fit filius dei.
 Qui eam habet, perire non potest, etiam si totus mun-
 dus cōtrarius illi esset. Sic namque ipsa hominem deo,
 & deum homini conglutinat inseparabiliter (quæ diu
 adest) quod mortalis sit quasi immortalis, infirmus sit
 insuperabilis, & terrestis sit cælestis: imo sit quasi di-
 uinus, ex participatiua vnione, quæ in charitate iungi-
 tur deo. D O M. Audisti ne satis de laudibus chari-
 tatis, & placet ne talis virtus? D I S C. O clemen-
 tissime domine, gratias tuæ clementię agant, oro, om-
 nes sancti tui, quia docuisti me tam bona, cordi meo
 super mel & fauum suauia. O quæ felix essem, si qui pe-
 piam de tam nobilis & magnæ virtutis donarijs adipi-
 sci possem. Eia bone domine, qui nosti seruulū tui desi-
 derium, ne patiaris (quæso) mendicum tuum a te abi-
 re vacuum. Tu enim solus es, pijsissime deus, qui largi-
 ris charitatem:

Quantum humilitas valeat ad obtinendum cha-
 ritatem.

Art. 3.

D O M.

A vdiui tuum intentum: quod quidem approba-
 rem, si non videretur præsumptuosum. Tu nā-
 que præsumis te dignum ad recipiendum tam
 pretiosum charitatis donarium: & non satis attendis,
 an habeas aptū ad hoc in quo ipsum recipias vasculū.

Z Vasculum

Vasculum loquor cor tuum: quod (vt nosti) est adhuc peccatorum & vitiosarum passionum spurcissis plenum. Vide igitur si sit iustum, vt tanta puritas in tam fetentem proficiat cloacam. **D I S C.** O domine deus meus, parce obsecro, parce mea temeritati, ignosce iniurati, miserere infirmitati, succurre mea cecitati. Peccatorem me cōfiteor, beneficij tuis me indignum fateor. Charitate petere tamē præsumpsisti, quia cum peccatorum multitudinem operiri intellexi. **D O M.** Verum dicis, quod charitas peccatorum multitudinē operit: sed intellige de his, qui peccata sua per contritionem & confessionem humiliter aperiunt: nō de illis qui sua peccata ex timore aut timore dissimulant, aut abscondunt. **D I S C.** O domine, modo inteligo, quid vis. Puto enim, quod velis vt prius exhibeam humilitatem, antequam accedam ad charitatem. Prius debeo fundamentum humilitatis in me fodere: & post ad charitatis fastigium aspirare. Noui domine quod hæc est via regia, & hic ordo rationis est, vt primo purificationem recipiam, antequam queram salutis medellā. O sancta humilitas, mater, custos, & ornamentum, ceterarum virtutum, veni ad me amore eius, qui te nos verbo & exemplo docuit, atq; ab hora suæ natiuitatis vsque ad mortem crucis, te in omnibus suis gestis comitem habuit: qui & matri suæ cunctisque maioribus suis amicis te tam familiarem fecit, vt in eis vbique reluceres. Veni obsecro in cor meum. Veni & dic mihi, quis ego sim, vt per hoc domino deo meo valeam placere, & ad charitatem aptus fieri. O veneranda humilitas, ope tua adiutus cognosco me peccatorem vilissimū, omni miseria plenum: at tamen vane adhuc præsumptuosum, nullo dei beneficio dignū, dānationi perpetuæ vltima q̄ millesies (vt timeo) obnoxium. Peccavi namq; innumerabiliter contra dominū deum meū, & in sc̄os eius cōtra me ipsum & in proximum meū, non tantū ex iniuria, & in sapientia, sed ex mera malitia. De quibus (vt timeo) nunq̄ satis contritus sum, nunq̄ sufficienter cō-

fessus

fessus: nec vnq̄ digne pro his, vt debui, satisfeci. Et nescio pro certo, si in cōspectu districti iudicis domini dei mei sint mihi dimissa peccata, aut forsitan in futuro referuata. O misericordia mea, dñe deus meus, ne intres in iudicium (obsecro) cū seruo tuo: quia nō iustificabitur in cōspectu tuo omnis viuens. Tibi nanque propriū est misereri semp & parcere. Non autē dubito dñe, quin multi sint in inferno perpetuē dānati, q̄ minus te offensa derunt q̄ ego. Attamē illos perdidisti, mihi pepercisti. Locū penitentiæ & spaciū vitæ mihi miserēditer indulsisti: illos e medio ad moriē dā indispositos trulisti. O deus meus, ad q̄tā tibi proinde obligor gratiarum actionē: Non tamē (prohdolor) sic facies peccatū peccatis quidie accumulo, offensiones heu multiplico, & commendando me in nullo. Væ tibi duritia cordis mei, q̄ nec timore horribilis gehennæ, nec amore celestis gloriæ ad cōpunctionē emolliris. Nō ppter accepta beneficia nec ob imminētia supplicia cōcueris: Sicut superans frigiditate, & admētē duritiam, tuo corpore & ostinatione. Non tibi blandiaris nimis de dei misericordia, sanctissima eius neglecta iustitia: Est em̄ & iustus & misericors, ita nullum relinquens malum impunitum, sicut nullum bonum dimittit irremuneratum: quamquam vnum citra condignam, & vltra condignam re liquum exhibeat. O deus meus, qui non vis mortē peccatoris, sed magis vt cōuertatur & viuat, fac cū me perpetuo peccatore vt fecisti cum Iarrone in cruce, cū Magdalenā, Petro, Paulo, Zachæo, Mathæo, & alijs peccatoribus, de quibus magnos fecisti sanctos. Hoc em̄ dñe magis erit ad gloriā nominis tui, cū vez, vasa iræ cōmutas ex mera tua bonitate in vasa misericordiae: & cum ea quæ apta erūt in interitum, assumis ad gloriā celestis complementum. O sancta humilitas, gratias tibi, quia tetigisti utcumque cor meum, rogo mane semper mecum, & para iter dominæ tuæ & meæ in me sanctę vez, charitati. Scio quippe, quia q̄ maior est in humilitate, hic est & aprior ad p̄ficiendū in charitate.

Z a QD: dd

1. Pet. 4.

Math. 11.
Phil. 2.

Psal. 148

Eze. 19
Luc. 27
Luc. 7
Iohan. 19.
Actu. 9.
Luc. 19.
Luc. 5
Roma 9

D. DION. CARTH.

De dilectione proximi, & quomodo hoc præceptum intelligatur.

Art. 9.

D O M.

Quia cognoscis teipsum, docebo te: quod ultra pertineat ad meum de diligendo præceptum. Non enim mihi sufficit, ut diligas me, nisi etiam proximum tuum diligas in me, aut propter me. **D I S C.** Obone domine loquere, quia audit seruum tuus. **D O M.** Qui perfecte diligere vult deum, necesse est ut diligat & proximum, sicut seipsum. Hoc præceptum dilectionis innuit. Hoc rectæ rationis dictamen requirit. Quomodo namque quis prudens crederet te diligere talem dominum, cuius contemnis seruum? Constat etenim, quoniam qui quempiam vere diligit dominum, diligit non tantum & eius seruum, imo & ipsam canem: & quicquid per tiner ad ipsum. Iraque si vis ut credatur tibi, cum dicis diligo deum, ostende hoc erga tuum seruum propter dominum. Alioquin dicit, quod mentita sit iniquitas sibi. Si enim proximum quem vides, non diligis, deum quem non vides, quomodo potes diligere? Quis etiam diligit regem, & eius centum imaginem? **D I S C.** Bone domine, libenter volo tui amore meum diligere proximum: sed rogo, doce me diligendi modum: & quis per vocabulum proximi accipiendus sit. **D O M.** Accipe per vocabulum proximi omnem hominem: sit ille inimicus vel amicus, iustus vel peccator, iudeus vel paganus: imo omne quod est beati, aut beatificabile, qualis est omnis homo vitætor, quales & sunt omnes sancti in cælo, nec non omnes animæ in purgatorio: quales etiam omnes angeli boni sunt. Quia tales omnes sunt beati, aut beatitudinis capaces: & ideo tibi sunt diligendi, tanquam tui proximi. Sicque exclusos à dilectione huiusmodi, intellige solum spiritus malignos, & homines iam damnatos. Quia hi tales non sunt perpetuè beatitudinis capaces. **Deut. 6.** **Matth. 22.** Debes autem diligere proximum tuum, sicut teipsum. Intellige dictionem, Sic ut, sane, vix non secundum æqualitatem sed secundum

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 170

sed secundum similitudinem, id est, dilige proximum simili modo, quo te diligis, si recte te diligis, non tantum quantum te diligis. Hoc est dicere: In eo in quo te diligis, illum dilige: hoc quod tibi cupis, etiam illi cupiendo. Vide igitur, ut diligas proximum tuum propter deum, in deo, & secundum deum, ex eiusdem charitatis sinceritate qua teipsum diligis, quando te recte & bene diligis, exclusa omni sinistra affectionis corruptela, puta, carnis, cognationis, beneficentia, aut alterius huiusmodi. Tunc autem recte diligis teipsum, cum te diligis propter deum, & ad dei honorem: ut deus sit finis huius dilectionis, non tu ipse. Sic dilige & proximum spiritualiter, videlicet hoc seruato ordine. Primum, ut diligas animam tuam. Secundo, animam proximi tui Tertio, corpus tuum. Quarto, corpus proximi tui. Ex his poteris elicere, quod plus diligere teneris animam proximi, quam corpus tuum. Et plus proximi corpus, quam bona tua temporalia. Et aduerte diligenter, quod ordinata dilectione diligere debes & teipsum & proximum, ad triplicia bona consequenda, scilicet ad bona supremam & maxima, quæ consistunt in felicitate æterna: & ad bona media & magna, quæ consistunt in dei gratia, in virtutibus, & in bonis operibus, quibus mediantibus mereri potest perpetua beatitudo: & ad bona infima & temporalia, quæ consistunt in donis naturæ, & fortunæ bonis, mediantibus quibus homo potest (si his bene usus fuerit) peruenire ad bona media: & tandem quoque ad suprema. Verum contingit quandoque talibus abuti, & sic melius foret homini his carere, quam ea habere: ut patet de potentia, diuitiis, & honoribus, de sapientia, fortitudine, pulchritudine, sanitate, eloquentia, & cæteris transitoriis prærogatiuis: quibus (licet hæc dei sint dona, & in se bona) multi male vtuntur, in dei iniuriam, proximorum grauenam, & propriam perditionem. Hæc bona vltima debes sub differentia, sub conditione, & sub certo moderamine, & non simpliciter, tibi & proximo velle & optare, videlicet, si & in quantum

Z ; prodesse

proficere poterunt ad dei honorem animarumque salu-
tem. Et si quando in bonis huiusmodi proximam dam-
nificasti, age penitentiam, & labora ad restitutionem
possibilem. Alioquin non credas te secundum charitatis
legem ambulare. **D I S C.** Domine mi, o quam salu-
tarem mihi tradidisti doctrinam: da ut eam implere queam.
Adhuc tamen unum me mouet domine, super quod peto
respondere. Precipis namque, ut diligam te & proximum
cur non etiam precipis, ut diligam meipsum? **D O M.**
Non fuit hoc necessarium, sed foret superfluum. Natu-
rale namque est, ut homo seipsum diligat. Sed & si res-
te scis de dilectione dei, tunc etiam intelliges, quomodo
dilectio tui, includitur in dilectione dei. Diligendo
quippe recte deum, diligis tuum vix: unicuique & sum-
mum bonum; diligendo autem tuum bonum, vixque
diligis teipsum. **D I S C.** Gratias tibi dulcis domi-
ne, quod tam benigne audisti me. Intelligo namque iam
ex propheta: quoniam qui te non diligit, sed iniquita-
tem diligit, ille non seipsum diligit: sed odit animam suam.

¶ Dilectio inimici quomodo & quare sit adimplenda.

¶ Art. 10.

D I S C.

Dixisti domine iam immediate, quomodo dilectio
proximi etiam in inimicum comprehendatur. Ita, quod
etiam tanquam proximum diligere debeam meum ini-
micum. Fateor domine, quia durus est hic sermo. Ergo
potest esse, non dico tantum audire, sed & factum (ut tu vis)
implere? Nosti dicitur, quoniam natura hoc non habet: quin te-
mo recalcitrat, odio laborat, vindictam affectat, & læta
fronte inimicum respicere non valet: in super & sola inimi-
ci memoria hominem vexat. Sed & bestie ex naturali in-
stinctu non contra: euerunt diligere se lædentes: quin po-
tius eos odio habent, licet diligere norint eos, qui ipsi
beneficiunt. **D O M.** O pauper hominum, quod simplici-
ter arguis. Dic quæso, an non plus sis quam bestia? Bestia ex
naturæ instinctu regit, tu rationis ductu. Illa mouet
aut sensu, tu intellectu. Illa moritur rota, quando caro

debet

deficit: tu perpetuo manes, cum spiritus corpus relinque.
Perpende igitur, si non obligatus sis merito, ad maio-
ra quam bestia. Non tamen nego hic adesse difficultatem,
sed non concedo impossibilitatem. Quod igitur natura
refugit gratia operari valebit. Quare si per adoptionis
gratiam filius dei dici & esse uolueris, necesse est ut patrem
in virtutibus imiteris: qui per suis inimicis in cruce ora-
m. Quædam modum & protomartyr meus sanctus Stepha-
nus fecit, atque nonnulli alii sancti similiter egerunt. Attens
de Moyses & Paulus: Quorum primus operari deleri de li-
bro vitæ propter eos, qui eum uoluerunt lapidare. Scis quo
occupauit anathema fieri pro eis, qui sanguinem ipsius
stiterunt. Intellige, quod affectus in eis loquebatur, qui
quasi securus de dei dilectione comminabatur, quasi amari-
tis & amari separationem propter proximi dilectionem: sine qua
si possibile foret, noluit solus saluus fieri. Quod utique
magna fuit signum in eis fraternæ charitatis, vade, & tu
fac similiter. Si autem causaris de rei magnitudine, scias
etiam magna premia reposita esse. Si oculos velles interio-
res aperire, posses intelligere: quod inimicus esset tibi dili-
gendus potius quam amicus. Quare? Quia ille est tibi causa
mercedi, si patiens fueris: iste vero coronam tibi minuit, quia
nihil apponit. Et diligendo eos qui te diligunt, similis es es
thnicis & publicanis: imo & bestiis, qui etiam diligunt suos
benefactores. Sed diligendo inimicos, & eos qui te oderunt
assimilaris deo tuo, & eius magnis amicis. Modo elige,
cui similari velis potius. **D I S C.** Gratias tibi præstanti
me domine, quod ita bene informasti me. Vellem tamen
libenter audire adhuc rationes alias, cur præceperis mihi
ut proximum diligam. **D O M.** Sit tibi ratio sufficiens, quod
ego quærrare nequeo, nec quam decipio, hoc præceperis & volo
impleri. Tamen quia tardus es ad intelligendum, audi adhuc.
Proximus tuus & tu venisti originaliter de uno patre
Adam, igitur estis fratres, imo magis estis fratres ex uno
patre deo, qui vos ad imaginem & similitudinem suam
creauit. Etiam eritis simul, si uolueritis, regni celestis
eius & heredes. Ego hominem quia maxime diligo

Lucæ. 18

Acto. 7.

Exodi. 17

Rom. 9

Gene. 1.

Z 4 debet

Philo.

1. Cor. 12.
Eph. 1.5

debes diligere & tu, quod ego diligo: alioquin tuã ad me dilectionem, pro nihilo reputo. Diligere teneris q̄ que proximum: quia hoc est nature consonum. Vides enim quod omne animal diligit simile sibi. Vnde nõ sine causa, discipulus ille quem maxime diligebam dicere frequẽter solebat: Filioi, diligite inuicem. Nouit enim hoc esse à me præceptum. Et ideo addidit. Quod solum, si fuerit bene seruatum satis est. Apostolus meus quoq; Paulus, ponit efficacem diligendi proximi rationem, qua diligẽter pensata, posses vtiliter manu duci ad dilectionem proximi. Comparat enim plures corp⁹ meum mysticum (quod est ecclesia, cuius ego caput vtiq; sum) corpori organico seu naturali. Sicut autem in tuo corpore, vnum membrum alteri non in uidet, sed membra se inuicem fouent, & quasi diligit, nec vnum tantum sibi, sed & cæteris membris seruit ac vno læso, alia sibi compatiuntur: sic quoq; esse deberet, in corpore meo mystico int̄ meos videlicet fideles, in dilectione fraterna, vt vno gaudente, alij sibi congauderent: ac vno dolente, alij sibi cõdolerent. Hanc similitudinem si sæpẽ præ oculis haberes, cito in dilectione fraterna proficeres, Et vt plura, verbis cõcludam paucis, noueris, quod ego solus debeo tibi causa esse dilectionis, tam dei quã proximi. Nec aliquam aliam debes tibi diligendi rationem assumere, si non vis errare, & gratis laborare. Attende super hoc, mellis similitudinem. Quid diligitur in melle? Nõne dulcedos? Itaq; si propter sui dulcedinem, mel diligis, certe diliges & fauum. Quare? Quia & in fauo mel habetur. Est enim fauus, mel in cera. Accipe igitur per mel, dulcedinem dilectionis diuinæ. Per fauum vero, dulcedinem dilectionis fraternæ; id est proximi tui, in quo est, aut si actu non est, esse tamen poterit, dei bonitas, iustitia, veritas, & cæterę virtutes que à deo homini insunt, seu in esse poterunt. Si autem videris deficere mel faui, & receptacula vacua, dõle, & ora deum, vt replere ea misericorditer dignetur. Si autem non est de hoc spes (pro

Vt con

vt constat de spiritibus malignis, & animabus iã damnatis) tunc committe deo. Quia ad talium dilectionem, non teneris, cum deum & eius dona in eis nõ inuenias. Sicut igitur deum diligere debes, quia in se est bonus: sic etiam diligere debes proximum tuum, quia ex bono deo, bon⁹ est aut bonus fieri potest ex dei bonitate. Hoc est dicer e summarie. Dilige deum, vt mellis dulcedinem, & propter seipsum, suasq; perfectiones: & dilige fratrem, vt mellis fauum, scilicet in deo, si fuerit iustus, aut propter deum, si fuerit peccator: q̄ regredi tamen potest iustificandus, & tutes dei in eo veras, non temporalia, carnem, diuitias, &c. amãdo. Ex his collige, quod licet duo sint præcepta charitatis, dei videlicet & proximi distincta, vnum tamẽ sine altero, rite impleri non potest: Quia non possunt in actione separari. Sed si perfecte diligis deum, diligis & pximũ. Et si proximum recte diligis, tunc & deum diligis: siue ille sit ami⁹ siue inimicus, iude⁹, pagan⁹, &c. **D I S C.** O deus meus, parce peccatis meis. Quia nescio: an dignè diligam amicos: heu, quo modo tunc synecerit diligere potero inimicos? Tuum donum hoc erit domine. Igitur quod minus est in me suppleatur per te.

¶ Ad diligẽdum deum, quo mō mouet beneficia & perfectiones eius.

¶ Art. 11.

D I S C.

Multum necessaria, de pximi dilectione (dñe) docuisti seruũ tuum: de quo valde egratior. Sed reuertamur, obsecro, ad primum, & maximum mandatum, scilicet de diligendo deum. Ibi enĩ multa adhuc me mouent, sup qbus melius infor mari opto. Specialiter tamen libẽter haberecm aliqua: meã tarditatem in tui amorem incitantia. Non enim satis me (prohdolor) mouet, quia tu hoc præcipis, quia facientibus promittis bona, & quia non curantibus, minaris mala: ideo adde quæso, aliq̄ attractiua. **D O M.** Miror de tua ruditate, cū audieris sæpẽ, de diuina potentia, sapientia, & bonitate, an ne in istis copiosam

Z 5 habes

habeas amoris materiam. **D I S C.** Verum quidem est domine, quod dicis: sed & verum est (pro ut nosti) quod ego dicere volo. Delectat me bone dñe tecum loqui: quare rogo ut mecum habeas pacientiam: & ne auertas à me indigno tuo seruo faciem tuam. Quicquid enim domine tu dicis, hoc magis mihi sapit, citius me illuminat, plus me inflamat: & tenacius memoriam meam inhaeret. **D O M.** Multa sunt quae ad diligendum deum, merito hominibus mentem mouere debent. beneficia solent facile mouere animum, sed oportet te circa talia esse cautum. Non enim deus est diligendus, tantum propter beneficia, aut munera, cum sic diligere consueuerint etiam ipsi adulatores, auari, inopes, & fatuae mulieres: sed potius deus debes diligere, propter suas multas & magnas perfectiones. Hoc est, propter semetipsum. Dilige ergo deum, non tantum quia tibi bonus, & tibi misericors, sed quia ipse in se est bonus, & quia in seculum misericordia eius. Est tamen nihilominus deus propter sua beneficia diligendus, sed non tamè principaliter: nec solum propter beneficia, sed principaliter & maxime, propter ipsius perfectiones. Alioquin haberes deum viliozem, & dona eius meliora quam ipsum: quia ipsum non diligeres, si tibi non beneficeret. Igitur cum multa gratiarum actione, debes eius recipere beneficia: sed non debet pedes affectionum tuarum illic sistere gradum, quinimo debent pergere ultra, usque ad ipsum benefactorem, & in ipsum, per amorem intimum: ita ut in ipso solo principaliter tuus delectetur animus, etiam si nullum tibi conferret beneficium. **D I S C.** O domine, iam mirabile me docuisti puerum, gratias tibi. Scribe ipsum rogo in corde meo, ne obliuioni per me tradatur. Et die quod seruo tuo aliquid de tuis perfectionibus. **D O M.** Quamuis caelum & terra, & omnia quae in eis sunt, dicant in te ligentibus, de dei perfectionibus satis, tamen quia de numero simplicium es, cum quibus libenter mea est sermocinatio audi. Quis soli iacet, lunae splendorem, & stellis fulgorem dedit. Quis noctis tenebras, & diem claritatem fecit? Per que

Luc. 1

Prou. 9

Per que facta sunt elementa & elementata: Vñ est motus orbium, & vicissitudo temporum: Per que in aere suspenduntur nubes, ut quibus pluatur, quibus se continent: Vñ vis insuetudinis astris in inferiobus istis: Quis spirat aere, & quis veteris facit alterationem? Quis volucrum species in aere discernit? Quis in eis pennarum varietatem, & modulationum suauitatem posuit? Per que fit maris fremitus, & tranquillitas eius? Quis aquis posuit terminum, ne cooperiantur superficiem terrae? Quis numerabit piscium & beluarum in mari, & vndis varietatem? Quis terrae multiplicat fecunditatem? Quis replet eam pecudibus, animalibus, reptilibus, & vermibus? A quo viscerata terrae & venae dotantur, auro argento aliisque mineralibus, ac pretiosis lapidibus? A quo recipiunt arbores fructum herbarum virorem, flores odorem, gemmarum medicum vim, & radices sanandi effectum? Vnde inest mellis dulcedo, aceto acedo, vngentis fragrantia, vino virtus confortificandi, cibo vis corporis sustentandi? Vnde est in hominibus complexio numerum varietas, linguarum diuersitas, morum singularitas, tantaque in faciebus discrepantia, ut vix duo ita similes inueniantur inter mille, quod in eis non notari aliqua possit differentia? Haec sic vel breuiter perstricta sunt, ut ex his sensibilibus, eius qui omnia haec facit videlicet dei tui, elicias aliquam potentiam, sapientiam, & bonitatem, atque perfectionem. Sed longe amplius relucet diuina potestas in inuisibilibus & caelestibus, puta in spiritibus, humanis & angelicis, nobilissimis creatoris suis, & in eorum virtutibus, gratiaque & gloria. Haec tamen omnia parua sunt, respectu perfectionis illius quam habet deus in se: & quae per se est ipse. Modo considera, an ne talis dominus sit honore & amore dignus. **D I S C.** O domine deus meus, quam magnus & perfectus es in te, qui tam magnificus in tuis refulces creaturis. Et quis mihi dabit, ut te digne velim, sciam, & valem diligere toto corde, teque honorare, laudare, benedicere, & glorificare deuotissime.

Iob. 36.

Psal. 9

Nostri dñe,

Nosti domine, quia nullus praeter te hoc mihi potest tribuere. Igitur qui moues affectum, confer etiam in his obsecro effectum.

Beneficia periculosa quomodo ad dilectionem prouocant.

¶ Art. 12.

D I S C.

Primissime domine dixisti superius, quod beneficia habeant efficaciam prouocandi ad dilectionem: quaquam cautelam adieceris, de non sistendo ibi: vellem ergo libenter audire a te, quomodo me habere debeam in recogitando specialia beneficia tua illa, quae mihi indigno tam misericorditer & largiter concessisti. Nosti enim, quod grossus sum. **D O M.** Cogita, si quis tibi oculum erutum, vel nasum, manum, aut pedem amputatum, restitueret, quae dilectum talem haberes. Igitur multo fortius utique diligere debes eum, qui te totum fecit secundum corpus & animam, deditque tibi esse & viuere. Qui te non bestiam, non terrae vermiculum, non insensatam rem fecit: sed creaturam rationalem, aeternae beatitudinis cum sanctis angelis capacem. Qui secundum corpus te fecit sanum, integrum, robustum, non claudum, non caecum, non monstruosum, non defectuosum. Qui non permisit te in vtero matris, in infantia in igne, aqua, aut alias in periculis diuersis (pro ut multis contingit) ante legitimam aetatem interire. Quique a multis periculis animae & corporis te (ut nosti) per totam vitam tuam praeseruauit: imo & a talibus non nunquam miraculose liberauit. Qui te multis donis, naturalibus, fortuitis, & gratuitis honorauit: parentes & si simplices & pauperes, honestos tamē & catholicos tibi prouidit. Si enim habuisses parentes infideles, puta paganos, vel Iudaeos, etiam possibile est te fecisse ut ipsi. Quique tibi secundum animam, contulit ingenium bonum, memoriam tenacem, rationem perspicacem, literarum scientiam competentem virtutesque naturales & morales. Et (quod his amplius est) quod tibi post natiuitatem carnis, concessit renasci per sacri

per sacri baptismatis gratiam secundum spiritum. Qui animam tuam sibi disponauit per sanctam catholicam fidem. Qui etiam te non solum inter suum clerum, suosque ministros, leuitas & sacerdotes, sed & inter domesticos suos, scilicet inter religiosos, tam solennis religionis Carthusiensium annumerare dignatus est. Quique caetera bona omnia (si quae habes) tibi gratis, absque tuo merito contulit, & plura alia contulisset, si te ad eius gratiam aprasset: atque adhuc paratus est alia plurima beneficia conferre, si tu idoneum te ad ea faceres. Nunc itaque cogita diligenter, an ne talis benefactor sit tua dignus dilectione, ut eum super omnia diligas. **D I S C.** O domine deus meus, quanta dignus sum confusione, & quanta demerui supplicia: quia nunquam pro tot, tantis, & talibus beneficiis, tanto benefactori fui unquam gratus: neque te dominum deum meum pro his (ut debuissim) dilexi. Sed & (quod peius est) te ad iracundiam meis peccatis prouocare non es rubui, mala tibi pro bonis reddendo. Et ut verum tibi fatear domine, quando tua dona in me recogito, meaque mala quae feci contra te, mente pertracto (quod ystinam frequentius facerem) mirum est, quod cor meum praeter dolorem non rumpitur, & quod non totus in lacrymas amarissimas resolo. Quia tam pius, magnus, & potentis dominum, tam grauius offendi ego nequam seruus, stercus & vermiculus, puluis & cinis, ad nihil valens domine, nec in aliquo utilis, sine tua specialissima gratia. O domine deus meus, misericordia mea ignosce, & emendationem quaeso largire.

Creatio & redemptio, quomodo ad dilectionem faciunt.

¶ Art. 13.

D I S C.

Misericordissime domine, dico rogo mihi figmento tuo, si quae sint adhuc alia in tui amorem incitantia. Nosti namque mei tarditatem intellectus, & frigiditatem mei affectus. **D O M.** Satis es tardus & frigidus, si te non mouet, quae supra commemorata sunt

D. DION. CARTH

sunt. **D I S C.** O dulcis domine, mouent quidē, sed libenter haberem copiosam materiam pro fastidij, pellenda miseria, & ad excitandam meam pigritiā, igitur ne irascaris, quaeso, meae importunitati. **D O M.** Quia pijs desiderijs, consueui promptus intendere, accipe quod petis. Tactum est immediate supra aliquid de hoc per quem factus sis. Audi nunc quomodo sis factus, atque post perditionem reparatus, id est, qualiter sis creatus, & redemptus. Quae duo si bene pensares, sufficientem diligendi dominum deum tuum materiam haberes. Considera diligēter, quia factus a domino deo tuo es, quantum ad animam, ad eius imaginem & similitudinem. Ecce quanta nobilitas, habere in se imaginem, & similitudinem dei. Et cum in Adam per originale peccatum perieras, factus filius mortis perpetuae, antequam esses natus in hac luce, ego propter te fieri homo non dubitavi. Mortalem me fecit tui amore, ut a morte te liberarem: & ad vitam reducerem. Noluī te redimere auro vel argento, neque per angelum, vel ullam creaturam: sed placuit magis mihi hoc facere meo proprio sanguine, nimio tui victus amore. Ecce quanta pietas, seruum redimi domini sanguine. Ideoque pensa bene, si ego dignus sim viceuersa amari. **D I S C.** Fateor domine dulcissime, quod super dignissimus es omni amore, quod possibilis est creaturae tuae. Et parce, quod nunquam digne te dilexi. Vtinā adhuc hoc possim facere, dñe, tuo ex speciali munere. Sed quoniam dixisti domine, me ad dei factum imaginem & similitudinem, obsecro, doce meam simplicitatem, quod sit in anima mea dei mei imago, & eius similitudo. **D O M.** Multa de hac materia dici vtiliter possent, sed accipe pro nunc parum inde pro tui informatione, quia inferius loquendum erit inde latius. Imago dei in anima tua relucet, si tuo pro modulo infatigabiliter memor dei fueris, deum intellexeris, & deum ama ueris. Tunc enim facis hoc, quod semper facit deus: quia ipse semper meminit sui, intelligit se, & amat se. Ideoque totum

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 134

totum quod uiuis, debes referre ad memorandum, intelligendum, amandū, atque ad laudandum summū bonum, quod est deus. Hoc si feceris, creationis tuae dignitatem, quae ad dei tui imaginem secundum animā factus es, in te salubriter exprimis. Similitudinem vero dei in anima tua ita intellige, si deum tuum consideraueris esse bonū, iustum, misericordē, & sic de ceteris eius virtutibus: deum imitari conatus fueris, ut etiam pro tuo modulo contendas esse bonus, iustus, & misericors, de tui similitudine vtiliter in te ostendis. Vider ergo quoniam dignior est imago, quam similitudo. Nam similitudinem quandam habent cum homine etiam pecora, quia mouentur, comedunt, bibunt & sentiunt, sicut homo. Imaginationem autem hominis nihil veraciter habet, nisi alter homo, eiusdem cum ipso naturae, cuius est imago. Pro his ergo dilige dominum deum tuum, & diligendo lauda, laudando quae peccata. Quia ad hoc tam nobiliter creatus es. Quod si feceris in deficienter, eris beatus perenniter. **D I S C.** Eia domine deus meus, gratias tibi, quia tam dignanter me am illuminasti caritatem. Da quaeso seruo tuo, in his profectum efficacem. Hoc mihi dominae (ut nosti) est valde necessarium. Tua factura sumi opus manu tuae. **¶ De redemptione & vita redemptoris.**

¶ Art. 14. D I S C.

Nondum satis dixisti (dñe) de reparatione, seu redemptione mea per tuam facta passionē, qualiter illa facit ad tui dilectionē. **D O M.** Non possunt omnia simul dici, neque multa simul capi. Audi igitur hūc obsequenter, quod postulas, propter tuā de imagine & similitudine questionē dilatā. Magnū est quod te creauit: magnū similiter ē, quod te redemit. Sed dic mihi in simplicitate tua, quod homo tibi videt maior: & quod te in his primis nec apostolus? **D I S C.** Dñe (ut vix fatear) vtrūque beneficium, creauit vis videlicet & redemptionis, valde magnum est: meta tamen magis mouet ipsa redemptio, quae creatio.

D O M.

D O M. Et quare hoc? D I S C. Domine, in mea & omnis creaturæ formatione videtur quod tua magis resplendat potentia, quæ ut placuit omnia fecit: sed in mea & totius generis humani redemptione, plus videtur tua redire charitas: quæ se continere non potuit quin redimeret per te, quod perierat ex se. Etiam domine, sine labore cuncta creasti: sed maximo cum labore & dolore nos redemisti. Nam per verbum fiat, omnia facta sunt: sed per verbum incarnatum, crucifixum, & mortuum, quæ lapsa erant, reformata fuerunt. Nosti quoque domine, quod nihil nasci profuit, nisi redimi profuisset. Ergo piissime domine, plus mihi sapit, magisq; me tibi afficit, & obligatior me tibi reddi, quæ per te redemptus sum, quam quod per te creatus sum Domine si erro, doce me & ignosce, peto. D O M. Non erras sed recte iudicas. Habes etiam tecum concordantes in hoc patrum sententias. Vide igitur quomodo sis gratus, gratitudinem ostendendo dilectione, & dilectionem probando operis exhibitione. D I S C. Habeo, bone domine, voluntatem, sed tribue, precor, facultatem cõplendi, quæ dicis, agendi quæ vis. Meum est domine applicare vasculum, sed tuum est infundere oleum. Da ergo piissime domine, ut nunquam obliuiscar, quomodo ut nequam seruum redimeres, te ipsum tradidisti. Ut reum mortis absolueres, mortem sponte subisti. Ut mortem nostram ab cœlestem reuocares patriam per te, exilium xxxiiij. annis voluntarie perulisti. Ut ouem centesimam & dragmam decimam recuperare posses, proprios humeros spontaneos supponere, & domum totam euertere, factus homo manens deus, non distulisti. Beneficia innumera nobis terræ vicinulis conuersando nobiscum exhibuisti, docendo, consolando, sanando, obsecrando, increpando, propter nos quoque vigilando, orando, ieiunando, discurrendo, & labore innumeris sustinendo. Et licet nostri amore hæc nostra infirma domine, pertuleris, nonis?

Gene. 1.

Lucæ. 15

non tamen diuinitatis tuæ virtus interim latere mortales potuit: quinimo in naturæ mutatione, in spirituum immundorum expulsionem, & mortuorum suscitationem, mirifice resplendit. Et quid pro his talibus ac tantis recepisti domine beneficiis à nobis miseris? Certe modicam gratitudinem, imo, quod peius est, iniurias blasphemias, contumelias, irrisiones, in dictis & factis tuis obseruatores, insidiatores, detractores, calumniatores, & tandem persecutiones manifestas. Nam dixerunt tibi iudæi: Non est hic homo à deo, qui sabbatum non custodit. Vorax & potator vini est, amicus publicanorum. Homo peccator est, Samaritanus es: & demonium habes. O domine deus meus, quanta est tua patientia, quæ tam humiliter sustinuit talia. Gratias (dulcissime domine) tibi ago, ut inam acceptissimas: & desidero, ut omnes sancti tui id suppleant, quod miseriam meam non valent. Omnia enim hæc pertulisti mei amore. Heu quæ ergo te non cordialissime diligo, ego nequæ seruus tuus, quæ tu tamen ita vehementer diligis?

¶ Passio domini summarie pro excitanda dilectione.

¶ Art. 15.

D I S C.

Gratias tibi bone domine, quæ tam laboriosam & dolorosam, mei amore duxisti in terris vitam: sed grauissimam & crudelissimam habuisti vite finem, & mortem: unde adhuc amplius tibi obligor. Et quamquam huius historiam sciam, audirem tamē libenter eam domine à te, ut ex tua colloquutione valeam ad ampliores tecum familiaritatem peruenire. Loquere ergo, dulcissime domine, ut audiat seruum tuum, non solum auribus corporis, sed potius auribus cordis intimis. D O M. Memento, & diligenter mente pertracta, quomodo tui amore, pro tuaque salute, in vltima cena me habui ad meos discipulos. Quid eis feci, & quæ eos docui, ac qualia eis prædixi, ut & ipsi possint cum aliis de his informare possent. Cum eis charitatem tenui. Traditorem meum à cena non repulsi.

Iohan. 9.
Matth. 11
Iohan. 3.

¶ Agnum

Matth. 26 Agnum paschalem ad terminandum veterem legem,
 Mari. 14 cum eis comedi. Pedes eorum manibus proprijs lau-
 Luca. 21 atque linteo deterfi. Cur hoc fecissem, ipsi declarauit.
 Iohan. 18. Me ipsum eis ex maxima charitate in cibum & potum
 sub eucharistia mysterio dedi. Sacramentum corporis
 & sanguinis mei saluberrimum sic institui, & noui
 testamentum inchoaui. Sermonem longum, profundum
 & omni suauitate plenum eis feci. Contristatos
 Iohan. 17. consolari curauit. Patri meo eos commendauit. Non
 tantum pro eis, sed & pro credituris per verbum eorum
 in me orauit. Post hæc cum eis in montem transiit oli-
 ueti. Scandalum eis venturum in me, aduentum meo-
 rum inimicorum, & Petro negationem prædixi. Ora-
 do ter ad patrem pro calicis imminenti ablatione, in
 tantam ueni sicut uerus homo anxietatē, ut sudor me-
 us fieret tanquam guttæ sanguinis in terram decurre-
 retis. Interim appropinquabat Iudas cum armatis, qui
 & osculo me tradidit illis, quibus me prius pro triginta
 Matth. 26 argenteis vendidit. Fugit a me discipuli, Petrus
 Marc. 14 dicit se me non nosse. Inimici mei ligant me, derident
 Iohan. 18. me, trahunt me hinc inde ut latronem. Vix quisquam
 Luca. 22 mihi compatitur. Ex fuga discipulorum, & de eorum
 Marc. 14. desolatione tristitia mihi augetur. Velant mihi oculos,
 Psal. 128 supra dorsum meum fabricant, conspuunt faciem me-
 am, alapis & colaphis me fatigant. Subfannationes,
 Matth. 26. blasphemias, iniurias, contumelias, & vexationes quas
 Luca. 22 sustinui, non sunt omnes scriptæ. A pontificibus,
 Iohan. 18. rege, præfide, scribis, pharisæis, & eorum ministris
 Matth. 26 contemptus sum. A filiis testibus sum accusatus, ab ini-
 Luca. 22 iustis iudicibus sum condemnatus. Nemo pro me stitit,
 Psal. 37 nullus mihi assistit. Ego tanquam mutus os non aper-
 Luca. 22 rui, me excusare nolui. Tanquam fatuum in alba me
 Iohan. 19. veste deriserunt, & uelut culpabilem flagellis & uirgis
 Marc. 14. absq; aliqua pietate corripuerunt. Veste purpurea ab-
 Matth. 27. iecta, ut sicut regem, me induerunt, spinis coronauerunt,
 Marc. 15. arundinibus caput meum percusserunt, & arundinem
 Iohan. 19. pro sceptro mihi in manum dederunt. Irritorie
 Luca. 23

genus

genus coram me fiebat, & aue rex Iudæorū, dixerunt. Alapas mihi dederunt, & faciem meam conspuerunt. Sine cessatione, crucifige crucifige contra me clamauerunt. Tandemque optione eis data per Pilatum elegendi, elegerunt latronem: & me tanquam peiorem damnari ad mortem crucis sua importunitate obtinuerunt. Supplicium crucis proprijs portauit humeris ad montem caluarie inter latrones, quasi uerus essem ex eis, cum fatigatione maxima. Vino myrrhato cum felle mixto me potauerunt. Vestibus me spoliauerunt. In terram me proiecerunt. Funibus in cruce, sic me extenderunt, ut ossa mea omnia possent dinumerari. Violenter nimis me clauis cruci confixerunt, & crucifixum inter duos latrones erexerunt. Illudentes capita mouebant: ut de cruce descenderem, si rex Israel & filius dei essem, fuggererunt. Vnus latronum etiam me blasphemauit. Sed & nimium auxit meam afflictionē dolor matris meæ hæc uidētis, cuius cor non ui. Quam & pro aliquali consolatione Iohanni commendauit. Ad tantam ueni angustiam quod ad patrem meum clamauit: Deus deus meus, ut quid dereliquisti me? Cum serio dixissem, aceto cum hyssopo me potabant, Milites inter se uerimenta mea sibi diuiserunt, & super tunicam inconsutilem sortem miserunt. Causam mortis meæ super caput meum Pilatus posuit litteris hebraicis, græcis, & latinis, scribens: Hic est Iesus Nazarens rex Iudæorum. Post hæc omnia dixi: Consummatum est. Et nondiu post subiunxi: Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Hoc dicto capite inclinato tradidi spiritum, cum multis mirabilibus, quæ per totum mundum fiebant, in detestationē tantisceleris, quod in me perpetrabatur. Quo factio lancea militis aperuit, unde sanguis & aqua ueraciter exiit. Deinde fui de cruce depositus ac sepultura traditus: & quamuis reuerenter, tamē multum propter matrem meā & secum existentes dolēter

a a Hæc

Matth. 27.
 Iohan. 19.
 Matth. 27
 Marci. 15.
 Iohan. 19
 Mar. 15
 Psal. 28
 Luca. 23
 Matth. 27
 Luca. 23
 Iohan. 19.
 Matth. 27
 Marci. 15.
 Iohan. 19.
 Ibidem.
 Luca. 23
 Iohan. 19.
 Ibidem
 Luca. 23
 Psal. 30
 Iohan. 19.
 Matth. 27

D. DION. CARTH.

Hæc omnia tui amore, & pro tua sustinui salute. Nunc igitur vide bene, an meruerim vel non, vt diligas me atque vice versa patiaris saltem aliquid propter me. **D I S C.** O domine deus meus, confundor nimis in meipso, quod nūquam, heu me miserum, te dilexi, vt debuī. Et nescio si quidquam tui amore patienter tui Domine da gratiam obsecro, vt emendare velim, sciam, & valeam me veraciter.

¶ Circa passionem considerationes ad deuotionem valentes. ¶ Art. 16.

D I S C.

Copiosam ministrasti mihi domine de tua dilectione tractandi materiam. Non tamen sic tan- git cor meum, vt vellem: heu culpa mea. Vnde videt, qd rebus insensatis sim insensibilior, & lapidib' (heu) durior. Cū em in cruce mortē sustineres, terræ mot' factus est, tenebrę factę sunt, petre scisse sunt, mōnumēta aperta sunt, mortui surrexerunt tibi quasi cō- patiēdo, & iniurias contra te factas, detestando: ego autem (proh dolor) parum tibi compatiōr. O magna peruersitas. Tu propter me pateris tam grauiā, & vix cor meum tangere vult propter te compassionis affectio aliqua. Si essem tuis ex membris tuq; mihi caput, non possem vtique non dolere te dolente, Vt tibi duritia cordis mei. Si qua pietatis viscera forent in te, & bestiam pati videres talia, posses naturaliter, vt puto, non in merito ad condolendū moueri: & non te mouet (heu) cum vides dominum deum tuum tā grauiā propter te ex nimia sua charitate ppeti. O anima mea attende, imo omnia mea interiora, & exteriora considerate, & diligenter perpendite, quis sit hic qui patitur qualia sint quę patitur, & ob quam causam patitur. Certe is qui patitur, est verus deus, vnigenitus dei patris, ac verus homo, primogenitus virginis matris, nobilissimę complexionis, & ex consequenti, ipse est rex regum, dominus dominantium, & princeps regū terrarū. Ipse est etiam iudex viuorū, & mortuorū, vnicuique

secun

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 187

scdm opera sua redditurus. Hinc vide (o anima mea) qualia sunt quę talis ac tantus pati digna s. Talia certe sunt, & tam immania, quod per os prophetę cōqueri cogitur & dicere. O vos omnes, qui transitis per viā attendite & videte, si est dolor similis, sicut dolor meus. Responde ei, o anima mea, & dic: O domine, vere non est dolor similis. Tu nanque habuisti dolorem super dolorem propter multiplicem passionem. Quā passus es in inferiori portioe rationis animę, cui potētia sensitivę cōiuncta sunt. Ideo ex sola terribilium imaginatioe tristis facta fuit, teipso teste, anima tua vsque ad mortem. Passus es etiam toto corpore & in omnibus membris tuis. Quia a planta pedis vsq; ad capitis verticem, non mansit in te sanitas. Passus quoque es non solum in teipso, sed & in tuis tibi cōiunctis, videlicet in matre tua tuisque discipulis. Quorum afflictioem propter tuam passionem optime nouisti. Sed & augebat tuam domine miseriam ingratitudo illorum peccatorum, in quibus prauidisti tuam passionem non fructificare posse. Iam etiam vide, o anima mea, causam, propter quam hic talis ac tantus talia ac tanta patitur. Ecce tu & ego sumus ei nostris cum peccatis causa tanti doloris. Vt enim pro nostris peccatis deo patri satisfacere, & ei nos reconciliare nosque de diabolica potestate, & a perpetua damnatioe eruere valeat, tam crudelia tormenta amore nostri sponte tolerat. Non pepercit sibi dominus de' noster, vt parcere possit tibi & mihi. O charitas domini dei mei, o peruersitas nequę serui, quā estis distantes. **D O M.** Quia bene arguis, docebo te, vnde amplius moueri poteris. Vide oculis tuę mentis diligenter meam in cruce dispositionem. Sto nanque in cruce extētis brachijs, vt quotiens venire volueris ad me, in amplexibus suscipere quę a te. Pedibus stricissimē affixus sum cruci, vt intelligas qd recedere nō possim neq; velim a te. Manibus sto confossis, vt scias, quod nihil continere velim de his quę desiderantur a me. Et scias qd clam non retinet me in

2 3 cruce

Asto. 4.
Apoc. 28

psal. 68

Matth. 26

Isaiz. 1.

Rom. 8

Bernard.

August.

Matth. 27.
Marc. 15
Luc. 23.

Isaiz. 53.

Apoc. 19.

D. DION. CARTH.

Isaie. 49.

cruce, sed charitas, qua ab aeterno dilexi testamē in
mea perseveraueris & tu dilectione. Propterea namq;
vt nunq̄ obliuisceretur tui, in manibus & pedibus meis
descripsi te, tam fortiter, studiose & charitativē. Imo &
adhuc aliud quod his est maius propter te feci. Nam
omnibus his quasi non contentus, lancea militis feci
tibi aperiri latus meum, vt tibi liberum darem introi-
tum ad cor meum. Vt hinc quoq; intelligeres, ex qua
ta charitate mortuus sum pro te, & tandem vt citius te
ad me possem allicere & vt obligatius valerem astrin-
gere te mihi, vinculo perfectæ dilectionis, propinquaui
tibi de latere meo post mortem meam veraciter sans-
guinem & aquam. Sanguinem quidem in redemptionis
precium, & aquam in ablutionem criminum: sic
te sacramentorum in hinc emanantium efficaciam libera-
tati restituendo, & innocentię redonando. D I S C.

Iohā. 14.

O charitas dei mei, imo charitas deus meus: nimis est
vltra modum, quod pro me fecisti. Mirum est valde,
quod cor meum præ amore tui non rumpitur, quan-
do tanta signa amoris in te ad se experitur. Vere tu es
summus amicorum, cuius amor modum nescit, can-
ta transcendit, nullamque comparationem admittit.
Quis mihi tribuet vt aliqualem tibi vicissitudi-
nem rependere queam? Scis domine, quia nullus ad
hoc sufficit, nisi tu ipse. Igitur bone domine, rogo tran-
seat quandoque cum effectu in affectum, quod deui-
dilectione capio per intellectum.

Augustin⁹

De amore violento, eiusque conditionibus.

Arti. 17.

D I S C.

SI bene memini domine, dixisti superius, quod a-
mor, dilectio, & charitas, pene vnum sint. Vellem
ergo libenter informari de aliquibus, quæ de a-
more dici solent: quia fortassis etiam valere poterūt
ad nostrum de charitate propositum: Præsertim, quo-
entiam nonnulli loquuntur quandoque de amore vio-
lento: ideo desidero p̄ssimē dñe, vt de hoc digneris

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 138

meam simplicitatem erudire. D O M I N V S:
Materia de qua tangis, erit ad propositum non inuti-
lis, si ea bene vt quis nouerit, gratia mea cooperante.
Noueris igitur amorem violentum fore tantæ effica-
ciæ, vt amantis cor ardoris sui flamma ita valeat con-
cremare, alienare, transfigere, & captiuare, quod a-
mans non videatur suspensus compos: sed quasi totus
in amati potestate redactus, animam videlicet amā-
tis præ amari nimio desiderio vulnerando, ligando,
languidam faciendo, & ei defectum inducendo.

D I S C I P V L V S: Viderur mihi quod ali-
quando de hac materia legerim aliquid domine.

D O M I N V S: Dic ergo quid legisti. D I S C I P V L V S: Magis vellem domine, quod tu
diceres, & ego audirem. Plus enim me delectat, ma-
gisque edificat vox tua. Veruntamen quoniam vis vt
loquar, dicam in insipientia mea, quod memoriæ oc-
currit. Dicam autem orando, vt tu intendas exaudi-
endo. O amor vulnerans, o amor ligans, o amor
languorem inducens, o amor defectum faciens, quan-
do venies ad me, vt secundum te diligam dominum
deum meum. O domine nunquam hoc fiet in me,
nisi per te. Vulnera igitur obsecro, domine deus me-
us, & medullitus transuerbera omnia interiora ani-
mæ meæ, aculeo super mellisui amoris tui tam valide,
vt ipsa anima dicere valeat veraciter: Vulnerata cha-
ritate ego sum. Ita vt abscondere intrus nequeat vul-
nus amoris quod portat, quin certis foras prodeat in-
dictis, scilicet pallore vultus, maceratione corporis,
profundis gemitibus, & altis suspirijs. Alliga etiam
rogo domine tam stricte cunctas mētis meæ vires, vin-
culis beneficiorum tuorum, quibus me tam gratuite p̄-
uenisti, naturam bonam donando, virtutes infunde-
do, & gloriam promittendo: vt quasi impotens mei &
tuus totus nihil cogitare, nihil mentis oculis intueri
valeam, nisi te vnicum animæ meæ dilectum siue dor-
miam, siue vigilem, siue quicquam aliud faciam.

Cat. 2. 8

D. DION. CARTH.

Luc. 10

Psal. 118

1. Reg. 3

Psal. 17
2. Reg. 22.
Rom. 8

Psal. 136
Psal. 62
Psal. 76

Phil. 3

Psal. 115

estis omnibus, tanquam nihili contempis. Languet
quocq; tota anima mea substantia post te, & ad te tuo
salutifero liqua efacta amore ita fortiter, vt nihil defu-
derem, nihil requirerem, & nihil sentiam, nisi vnum, ni-
hil mihi sapiat, nihil libeat, nihilq; astuanti aie mea
refrigerium praestare queat, nisi vnu. Sint cetera om-
nia mihi oneri, imo & ego mihi ipsi, vt hoc solum vnum
apprehendere valeam, quod tantum sufficit quietare
animam meam, cum quo vno & ego vnum sim: qd
vnum vtiq; tu es domine deus meus benedictus. Desi-
ciat etiam domine, in salutare tuu anima mea: hoc est
in te & ad te ipsum, qd es saluator meus, deficiat. Sic ait
a se in teq; & ad te deficere, est proficere. Deficiat ergo
anima mea feruentissimi amoris tui igne totaliter co-
cremata. Ita vt quodammodo extra se facta, & supra
se rapta videatur no subsistere in se, sed in te, in amor-
is tui abyssum quasi absorpta, sentiendo non sentiens
& vclut amens facta, in-elligendo non intelligens, nul-
la naturae vi hunc defectu prohibere valere. D O M.
Ardua de amore petisti, quae si obtineres, non parum
profecisses. Veruntamen ego aliqua addam que tu no
tetigisti. D I S C. O bone domine loquere, quia au-
dit seruis tuus. D O M. Pro adductorum per te con-
firmatione noueris, quod hic amor violentus, de quo
nunc agitur, tangitur pulchre in literis sacris. Nam
amor vulnerans, innuitur per prophetam qui ait: Diligam
te domine fortitudo mea. Et per Apostolum, cui
ait: Quis nos separabit a charitate dei? Tribulatio an
angustia &c. Sed amor ligans, tangitur per prophetam,
cum ait: Adhaereat lingua mea faucibus meis, si non
meminero tui. Item ibi: Adhaesit anima mea posite.
Amor vero languens, innuitur per eundem prophetam
cu dicit: Renuit consolari anima mea, memor fui dei
& delectat sum. Similiter per Apostolum: Arbitratus
sum omnia vt stercorea, vt Christu lucrificarem. Amor
autem deficiens, tangitur a propheta dicente: Quidre
tribuum domino pro omnibus quae retribuit mihi

Item

DE PERFECT. CHARIT. Fo. 180

Item ab Apostolo: Mihi viuere Christus est, & mori uol-
eri. D I S C. Gratias tibi bone dne, quia tu supple-
sti, quod neglexi. O super eminentia charitatis dei, que
parentu dilectionem vincis, amorem obliuisceris plis,
affectione transcedis contagi, ppria aiam homini in o-
dnu ybis, & castas naturales yutes transgrederis: qn vis
venire ad me mihiq; hanc sancta & salutarem facere
violentiam amorosam, ad diligendum dominum de-
um meum, amore insuperabili, amore insuperabili,
amore irremediabili, & amore infatigabili. Hoc enim
vult dicere amor vulnerans, ligans, languens, & defi-
ciens. O deus meus misericordia mea miserere mei.

Quomodo quatuor sunt gradus amoris violenti.

Art. 18.

D I S C.

Q Via ultra modu mihi suauia sunt, quae tacta
sunt domino de violento amore, supplico no
displiceat de tam nobili materia plus tracta-
re. Praesertim delectat domine audire de huius sancti
amoris violenti gradibus, & graduum conditionibus
si sit distinctio in his. D O M. Miror, quod in tam alta
materia delectaris, cum tamen satis haberes agere, te
exercitando adhuc in infimis. Vide igitur, vt curiosita-
tis vanitate non magis qua descendae veritatis amore
ducaris, & educaris. D I S C. O bone domine, parce
mea praesumptio, si tibi non placuerit mea supplica-
tio. In tantum enim praesumo de tua pietate domine,
quod meae in dignitatis non facis sum memor. Igitur
dulcissime dne, ne irascaris meae temeritati, sed dic dis-
gnanter, quae seruis tuus audiret libenter. D O M.
Vicitu tua importunitate. Ideoq; audi quod cupis, de
violento amore. Quando mihi complacet in aliquo,
vt eu meo amore violento velim honorare, & dotare:
tunc hunc ad solam recollectionem me tantae inebrio
interius dulcedine, & meo vulnere amore, vt etia fo-
ris innotescat in ybis: quasi habeat mel & lac sub lin-
gua, & taquam fauus distillans sint labia sua: ita qd ex

Matth. 12

a 5 abun

D. DION. CARTHV.

Luc. 6.

abundantia cordis: os eius quoque loqui de amoris mei dulcedine sentiat. Quia dulcedine amoris mei frequentiter confueui eos, quos quandoque de seculi vanitatibus, ad religionis portum traho: ne videlicet obferuantia austeritate territi, retrosum abeant, in Aegyptum reuertente. Hæc dulcedo spiritalis designata fuit per manna, quo pauci filios Israel in deserto, cum de Aegypto eos educerem. Et diligenter in similitudine hac aduertendum est quod antequam filii Israel hac dulcedine essent digni, oportuit eos Aegyptum deserere, mare rubrum transire, ægyptios in mari perire, & cibos ægyptiacos deficere. Sic quoque priusquam conuersos de seculo manna huiusmodi consolationis reficiam, necessarium est, vt mundum relinquunt, non tantum corpore, sed & mente, amaritudinem maris, id est, mundi tristitiam pertransiant calcando Aegypti mores, id est, opera tenebrarum, cum curribus & equitibus suis de mergant in maricō tritionis, ac cibos ægyptiorum, id est, carnales consolationes, amplius non gustare neque habere curent. Tunc demum manna cœlestis consolationis erunt digni. In hoc statu me amanti ita me exhibeo præsentem, vt tamen faciem meam anima eius non videat, in fundoque eius auaritatem, sed contineo claritatem: accendo eius affectum, sed nondum illustro intellectum, ideoque ad sequentem aspirat gradum. Et hic potest dici primus gradus amoris violenti. Profecundo gradu quod dicam accipe. Et consistit in hoc quod anima deuota sit amans, ita ligatur amanti amore, cuiusque ardet desiderio, vt dicere audeat: Si inueni gratiam coram oculis tuis, ostende mihi teipsum. Sed scias, quod antequam anima diligens & dilecta ad hunc ascendere mereatur gradum, necesse est, vt feruenter petat, frequenter pulset, & fortiter perseueret, dicendo cum propheta sapius: Visquequo domine obliuisceris me in sinem? Quare auertis faciem tuam a me? Et sic tandem quando mihi placuerit, misertus anima

Exodi. 16

Exodi. 14

Exodi. 16

Psal. 12

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 120

anima: talis eleuo intellectum eius ad contemplandam, quæ oculus nō vidit, nec auris audiuit: ita, quod postea poterit dicere cum propheta: Vidi dominum facie ad faciem. Et in hac illustratione tanto anima perfunditur gaudio, quod nūquam eius in posterum valet obliuisci, eodem gaudio, tanquam vinculo fortissimo, vt sui impotens, alligata. In hoc statu cupit anima amans audire, quod videt: sed quoniam ipsum est inaccessible (quia deus lucem inhabitat inaccessibleem) nequit hoc ex se perficere: ideoque consequenter ad tertium amoris violenti aspirat gradum. Et sic fit de vulnerata atq; ligata, quasi languida præ nimia amoris violentia. Fatigaturque ineffabiliter, donec per gratiam visitata & confortata, mereatur in diuini luminis rari abyssum: ita, vt omnium oblitam, etiam seipsum quasi nesciat, & totaliter in deum transeat, omnium carnalium desideriorum tumultuatione sopita: sicque in huius animæ cœlo silentium fiat quasi hora dimidia, & quicquid molestiæ prius affuit, tunc absorbeatur à gloria. Et tunc anima hæc amorosa seipsum quasi exuens, diuinum quendam induit affectum, visæ diuinæ pulchritudini configurata, in aliam translata gloriam: quemadmodum ferrum in igne in aliam transmutatur formam. Hi sic amore meo languentes propria nihil agere presumunt voluntate, nihilque proprio referuare volunt arbitrio: sed totaliter se meæ committunt providentiæ, inter prospera & aduersa æquanimis: nec occupant se alijs, nisi ad quæ violentus amor meus languens eos impellit. Ita, vt quasi sine libero essent arbitrio, cum tamen non sit ita: sed manente libero arbitrio, excellentior virtus ipsum p gratiā mouet & in eo operat. Hoc p tertio sic dictū gradu. Verū huic animæ amorosæ, & iam q̄si dei formæ, adhuc quæritus restat p sui pfectione gradus amoris violenti: non quidē exaltatiōis, sed humilitatiōis. Oportet namque, vt anima hæc ad instar mei obediat ad omnia amore dei, etiam vsq; ad mortem, ponendo videlicet

Isa. 64.
1. Cor. 2.
Gen. 12

1. Tim. 6

B. DION. CARTH.
Matth. 23. videlicet quādo cumq; necesse fuerit, animam suam
 pro fratribus: nullam propter deum metuens aduersi
 tatem, neq; mortem quācumq;: sed magis cupiens me
 cum fieri deo patri in holocaustum odoris suauissimi
 Et sic primum homo erit in mea dilectione consumas
 tus, vicz in hoc quarto violenti amoris gradu. Quia
 maiorem charitatem nemo habet, vt animā suam pon
 nat quis, p̄ amicis suis. Per hunc gradum fit homo deo
 maxime similis, qm̄ fit cum eo quodammodo inpassi
 bilis & immortalis, ex quo pati & mori non metuit.
D I S C O. domine deus meus, quā magna sunt que
 dixisti, supra me sunt loq̄e. Timeo, quod nunquam te
 his amoris quatuor gradibus possim diligere. Laus ni
 hilominus tibi, quia ostendisti mihi perfecti & violenti
 ei amoris gradus. Bonum mihi, vt saltem desiderē, etiā
 si non totum apprehendam.

De angelorum dilectione secundum choros.

¶ Art. 19.

D I S C.

In superioribus dñe ostendisti seruo tuo, quomodo
 operum tuorum perfectio & excellentia possunt eos
 perari ad tuam dilectionem; si attente considerētur
 Vnde videtur meā simplicitati, quod spiritus angelici,
 qui hęc melius norunt & te etiam absq; his clarius vi
 dent, in tua dilectiōe sint feruentiores & perfectiores,
 quā nos mortales sumus; aut etiam hic esse possimus.
 O igitur quā libenter vellem domine audire aliquid
 de spirituū celestium dilectiōe: si de auditis possem
 fortassis quippiā etiā in vsum meū trahere. **D O M.**
 Auidus es satis ad sciendum, vt inam & sic ad faciendū
D I S C. Domine vtrumq; in tua consistit potestate,
 parū in mea voluntate. **D O M.** Ne te excusare vas
 leas per ignorantiam, audi que tibi pandam. Noueris
 igitur, quod spiritus celestes, qui angeli nuncupantur
 multum me diligunt. Ideo, quia irreperusta mentis
 acie multam iudiciorum meorum abyssum intuetur:
 q̄: iudicio: dilectione ipsi sunt beati, gloriāt es atq;
 gauden

Angeli.

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 199
 gaudentes hinc, quoniam mediāte eorum ministerio
 eadem iudicia mea palam sunt in creaturis, executio
 nisq; demandantur. Et in hoc specialiter consistit dile
 ctionis eorum materia. Archangelos quia ad mea ad
 mitto cōsilia, hoc mirabiliter eos delectat, gaudent
 quia dispensanda hęc eis per me creditur. Vnde & ra
 tionem hinc hauriunt speciale me diligendi. Virtu
 tes vero quia virtutū & prodigiorum singulariter no
 runt in me occultas causas, & ad exhibendum ea quan
 doque destinantur, ex hoc mea in dilectione specialē
 habent prouocationem feruendi. Potestates autē, qm̄
 crucis meę specialiter contemplantur potentiam vbi
 q; attingentem, delectantur modo miro hanc magni
 ficare, & cum hac hominum & dæmonū (quando opus
 est) temeritatem humiliare, causam me diligendi spe
 ciale hinc colligentes. Principatus quoq; cognoscē
 tes in me, quomodo ego sum principium omnium, &
 primogenitus omnis creaturę, in effabiliter in hoc de
 lectantur, me diligentes, vnde capiunt a me potestātē
 principandi, regnāq; terrę & principatus moderandi
 deponendo videlicet, cum hoc ego voluero, potentes
 de sede, & exaltando humiles. Dominationes, meum
 speculātes super cuncta dominium, & quomodo cum
 voluero ad nutum meum sunt omnia, & quomodo ni
 hil fit in creaturis sine mea voluntate, sine quacūque
 tamen mea inquietudine, delectabilissimam hinc sibi
 assumunt me diligendi causam: iucundātes in æstima
 biliter in hac speculatione: cum tanta pace, tranqui
 litate, & securitate, vt cætera spirituum beatorū agmē
 na militare & ministrare videantur, his spiritibus pau
 fantibus, tanquam eorum dominis. Et quamuis præf
 batis spiritibus beatis singulis copiosa sit ratio me di
 ligendi, prout audisti: est tamen altior & maior me di
 ligendi causa spiritibus illis beatis, q̄ Throni dicti sunt.
 Nam hi tanta mihi familiaritate iuncti sunt, quod in
 eis quasi residens, per ipsos tanquā de confessorio ima
 mediate doceo angelum & hominem scientiam: ita,
 vt singu

Archāgeli

Virtutes

Potestates

principat
 Apo. 1. 21.

Dominas
 tiones.

Throni

D. DION. CARTH.

vt finguli in celo infra eos, & in terra vniuersi ab eis recipiant iuxta meum beneplacitum, ad meum honorem, & ad vniuersitatis conuersionem, dignitatum & officiorum suorum moderamen & gubernationem

Cherubi Cherubim autem spiritus hauriunt de me, qui eterna sapientia, scientia plenitudinem. De qua admirantes & letantes in immensum, me maxime diligunt: sapientia donum ad meum quoque nutum, prout mihi visum fuerit, pro vniuersalis ecclesie directione & omnium salute singulis distribuendo. Seraphim vero spiritus beatissimi præ omnibus enumeratis beatissimis spiritibus, causam habent me diligendi hinc potissimam, quia ego qui charitas sum, eos adeo mihi vniu- & in amoris mei pelagus absorbui, vt vnus spiritus mecum omnino esse videatur. Quemadmodum apparet in aere quem ignis inflamat, vnde recipit aer ignis calorem, & colorem: ita, vt aer non tantum ignis, sed & totus ignis factus videatur. Et quoniam horum seraphicorum spirituum dilectio declaratione indiget ampliori, si sane intelligi debeat: ideo in consequentibus de hac plus dicendum restat. **D I S C.** Pulchra dixisti mihi domine de angelicorum spirituum dilectione, quibus licet assimilari nequeam, largire tamen rex angelorum, obsecro, vt eos saltem in aliquo imitari valeam: te videlicet ob tuorum acquisitorum iudiciorum profunditatem diligendo cum angelis, propter consiliorum tuorum arcana cum archangelis, ob mirabilium tuorum magnificentiam cum virtutibus, ob tuam summam potentiam cum potestatibus. Diligamque te vt omnium fontalem principalem, cum principalibus cum dominationibus, propter tuum imperturbabile dominium. Cum thronis, obtranquillissimam tuam gubernationem. Cum Cherubim, ob scientia tua profunditatem. Et cum seraphim, propter maximam tuam ad creaturas tuas dilectionem. Quia nihil odisti, eorum que fecisti. Sicut autem (prout domine tu nostri) celestium harum virtutum dilectio

Cherubi
Prou. 3.
Ecd. 24

Seraphim

2. Iohan. 4

Sapient. 11

DE PERFECT. CHARIT. FO. 192

dilectio est continua, & per nihil impediri, auerti, aut interrumpi potest, quin semper feratur in te, ita largiare mihi tuo paupculo, vt saltem ad instar eorum te & ego diligam fortius & frequentius absque peccati interruptione.

De seraphico amore, eiusque gradibus.

Art. 20.

D I S C.

Promissisti domine, de dilectione seraphicorum spirituum plenius velle disserere, expectat seruus tuus promissi impletionem. Multum desidero nanque domine, audire aliquid de modo diligendi tam nobilis creaturæ: in qua vique dilectio est perfectior, quam in creaturis tuis rationabilibus ceteris. **D O M.** Audi quæ dico, & cura, vt aliquid inde in tuum vsum trahere possis. Alioquin quid prodest multa scire, & ad scientia fructum nunquam peruenire. Gradus esse noueris in hoc seraphico amore. Quorum primū dicere consueuerunt patres mobile. Et non incongrue Quia hic amor seraphicus nullam patitur in amado interruptionem, per aliquā pausam aut quietem: sed continue & irremissibiliter fertur & mouetur semper in suum amatum, sui que amoris obiectum, hoc est in deum. Post hunc gradum sequitur alius seraphici amoris gradus, quæ nonnulli dicunt incessabile, id est, sine cessatōe: hoc est, infinitum & interminabile. Quia iste amor seraphicus nullū recipit suæ magnitudinis incrementis, vel augmentationis, in sua actione terminū. Cum ipsius obiectū, in quod fertur, id est deus, sit in finitæ potentia, sapientia, & bonitatis, pulchritudinisque, pietatis, & iustitia. Bene ergo dixit, qui ait: Vere diligendi deum modū esse, sine modo: quia infinitus est deus. Deinde ponunt aliqui in amore seraphico pro gradu tertio, calidū. Et quidem satis congrue. Sicut enim prima actio ponderosa aut leuis, est ad locum sibi connatalem, scilicet deorsum, aut sursum: quemadmodum patet in lapide, & plumis, nec non in terra & igne. Ita oper

Augu.

Ita operatio virtutis amatiuæ ipsius seraphici amoris (quæ bene igni comparatur) semper sursum tendit in suum obiectum desideratum, puta in deum. Quia hæc ignea amoris vis, nullo modo quiescere valet, nisi in loco sibi connaturali. Et quamuis nondum ad nutum penetret suum amatum, est tamen in quadam continua in ipsum tendētia. In qua quidem dulciter ardet, & audiendo in immensum se dilatat, in gaudio ineffabili, si soli soli cognito. Habet hic amor seraphicus etiam in se gradus quarto, acutum. Acutum autem in naturalibus dicitur, quod in motu est velox, & in penetrando subtile, per quæ duo, in quod tendit peruenit. Sic iste amor seraphicus beatissimorum horum spirituum a suo cessare nequit motu, quousque amatum suum etiam subtilissime & subtilissime non solum attingat, sed etiam quantum possibilitas admittit, usque ad intima tam profunde penetret, ut modo mirabili vnum suo cum amato factus videatur. Est quoque in seraphico amore, adhuc gradus aliorum, videlicet quintus. Qui nonnullis indicatur esse summus, & vocatur secundum tales superferuidum. Cui tamen alium superferunt gradum alium quem dicunt simpliciter feruidum. Et nonnulli huic superponunt gradum adhuc alium tamquam summum, quem dicunt inaccessible. Qui tamen gradus duo, si licet feruidum & inaccessible, secundum alios in ceteris gradibus satis comprehensivi videtur. Bene autem hic summus seraphici amoris gradus superferuidum nominatur. Quia habet se secundum aliquam similitudinem quodammodo ad instar aquæ bullientis, quæ ex nimio seruore extra & supra se saltat continue, licet sua naturali ponderositate labatur e conuerso in se. Si vero naturæ virtus ad hoc sufficeret (quod tamen non potest) ut seruo bullientem aquam in sursum elevatione, absque relapsu posset retinere: tunc talis aqua dici meretur proprie superferuere, id est, plus quam feruida fore. Ita & iste seraphici amoris gradus iuste dici potest superferuidus, quia sic in suum amatum tendens, se supra se

elevat

elevat, seruore tam ineffabili, quod nunquam in se relabatur: imo & (quod amplius est) ut sui ipsius nescius, & extra se factus, totaliter in sui transeat amoris obiectum, in eodem irremissibiliter, & intimissime continue versando. Et in hoc consistit proprium ac singularissimum ipsius seraphici amoris privilegium. In quo nullus amor alius, quantumcumque seruens, potest eisdem comparari. Unde bene dixit ille qui ait: Non perfecte nec vere diligit, qui cum eo quem diligit, etiam ad huc seipsum, aut aliquid aliud diligit. Amor quippe imperfectus est, quam diu non se totum perdit in amato sed cogitat adhuc de seipso. **D I S C.** Ignoscere peccatis domine, quia tam altam & nobilem materiam indignus audiui, nescio ob quem fructum. Est enim nimis ultra me. Re gratior tamen tuæ pietati, quia condescendere non dubitasti desiderio serui tui. Domine ut fructum puritatis in me lectio tam preciosa, hoc in tua statim principaliter potestate. Fiat igitur, peto domine, misericordia tua super me, quem admodum speravi in te.

De imagine & similitudine dei in anima.

Art. 21.

D I S C.

Recordare, precor dulcissime domine, quomodo in superioribus promissisti: quod velles me de imagine & similitudine dei in anima mea informare latius. Præstolor igitur, promissum, imple (quæ so) pauperculi tui desiderium. **D O M.** Non ego promissionem, sed reseruaui ad congruam loci opportunitatem eius impletionem. Hoc autem scire te volo primum, quoniam non parum tibi prodesset ad cognoscendum deum ipsumque diligendum, si bene theologice atque scholasticè nosceres animam tuam quidditatem eiusque nobilitatem. Intellige igitur, quomodo deus est, vivit, & sapit: ita & anima rationalis pro modulo suo, est, vivit, & sapit. Et quamuis anima rationalis sit vnius naturæ, habet tamen tres in se vires, in quibus consistit intellectum scilicet, voluntatem, & memoriā.

b

Et sicut

D. DION. CARTHV.

Et sicut in diuinis ex patre gignitur filius, & ex patre & filio procedit spiritus sanctus: ita suo modo ex intellectu generatur voluntas, & ex his ambobus procedit memoria. Rursum quoque sicut deus pater & deus filius & deus spiritus sanctus, est tantum vnus deus, & non tres dii, attamen tres personae: ita anima intellectus, & anima voluntas, & anima memoria, tantum vna est anima: & non tres animae in vno corpore: quia istres nihilominus sint vires. Ecce habes gloriosae trinitatis imaginem. Accipe etiam eiu sdem in rationali anima similitudinem. Deus est charitas, bonitas, iustitia, sanctitas, misericordia, gratia & gloria: & sic de ceteris suis intellige perfectiōibus: pro vt etiam supra tactum est: ita deus imagini suae, id est, animae rationali, indidit, vt (si non ad omnimodam, saltē ad aliqualem consonantiam) habeat in se dei similitudinē, scilicet vt homo animal rationale habeat charitatem, sit bonus, iustus, sanctus, misericors, & sic intellige quoque de alijs virtutibus: in quibus quanto quis perfectior fuerit, tanto cōditoris sui similitudinē plenius in se ostēdit, etque propinquior & acceptior erit. **D I S C.** Non sum in memore domine, quid in principio dixeris, cū declarares mihi, quomodo intelligendū sit, ex toto corde, id est, intellectu, ex tota mente, id est, memoria: & ex tota anima, id est, voluntate. Ideoque recognosco, quod mihi bene est necessariū, vt de anima rationali aliquid intelligā. **D O M.** Quia sapis huius scientiae vtilitatē, dicā tibi plus de animae tuae nobilitate. Ecce deus vnus est, semper & vbique totus omnia viuificans, mouens, & gubernans, prout Apostolus meus Paulus loquitur dicens. In ipso em viuimus, mouemur, & sumus: ita anima rationalis suo in corpore vbique tota viger, illud viuificans mouens, & gubernans. Et quāuis eadē anima non sit in se diuersa, diuersa tamē per sensus operatur. Estque anima scđm modulū suū ita in suo corpore, sicuti deus in vniuerso modo, interiori puta, exteriori, superius, & inferi⁹. Regēdo quippe ipsa est superius, portādo ē inferi⁹ replendo

2. Iohan. 4

Actu. 17.

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 194

replendo est interiori, sed circundādo est exteriori⁹. Sicque anima est interiori, vt extra sit: sic circūdat, vt penetret sic possidet, vt portet: & sic portat, vt tñ p̄fideat. Et quē admodū deus crescentibus creaturis nō crescit, nec eis decrecentibus decrescit: ita & anima rationalis in membris corporis sui mēbris non minuitur, necq; membris autē ipsa augetur. Ecce quāndā rationalis animae in his habes deiformitatē: & per consequens ipsius excellentiam, & maximā nobilitatem. Quam nobilissimā excellentiam animae suae si homo diligenter attenderet, mirum, si vnquam per peccata degenere & ignobilem se fieri consentiret. **D I S C.** Domine gratias, vtinam vberes, refero, quia tam vtiliter instructus sum sacro tuo eloquio. Et oro, bone domine, vt nobilitatem reformare hanc in anima mea misericorditer digneris, conseruare, & consummare, in tui laudem & mihi in salutem, alijsque (quantum expediat) ad edificationem. Da etiam, obsecro p̄ssime domine, vt per gratiarum actione anima mea te tam feruenter ex omnibus suis viribus & potentijs diligere velit, sciat & valeat, vt peruenire tādem mereatur illuc, vbi fulget quod non capit locus: vbi sonat, quod non rapit tempus: vbi redolet, quod non spargit status: vbi sapit, quod non minuit edactitas: vbi inhaeret, quod non auellit: facietas: vt illic domine te videā sine intermissione, cognoscā absque diminutiōe, te amē sine offensione teque laudare merear perpetue absque fatigatione.

De dilectione perfectorum & imperfectorum.

Art. 22.

D I S C.

Applicationē desideraro dñe horū, q̄ dignanter effudisti de anima: quō vcz, hęc faciā ad dilectionē tui. **D O M.** Propterea v̄bū tibi feci de anima, vt scires, quō p̄fecta fieri habeat in anima dei dilectio. Non potest autē hoc p̄fecte fieri, nisi poteris anima seu viribus eius recollecti: ita, vt ipsa toto affectu, ex omni intellectu, & cum omnibus suis viribus,

b 2 scđdas

D. DION. CARTH.

tendat in vñū: hoc est in solū deū, cæteris omnibus seclusis. Hoc scilicet vñum solum desiderando, requirendo, & intimi amoris brachijs indefinenter amplexando: sic vt vnus spiritus cum deo factus videatur homo per amoris purissimi & feruentissimi liquefactionem, per serenissimæ speculationis illustrationem, & per intimissimā in dei vultu ab omnī exteriori strepitu absconditā, cum quietissima diuinæ dulcedinis fruitione, quā timentibus se feruuliter vtrique dominum merito abscondit, sed diligentibus se filialiter ostēdit. Vbi omnes vires & potentia animæ a suis dispersis in vñum congregatæ, atque in vñum verum summū & simplicissimū bonū suspensæ, in quandam diuinæ conformitatis perpetuæque stabilitatis similitudinem necesse est transformentur: sic, quod reliquæ cogitationum nulli nisi illi summo bono, quod est deus diem festum agant, maneatque motū & sensuum exteriorum & interiorum quisq; apud se, ne contra legis præceptum ostium mentis præsumat egredi: quatenus sic soli deo totus interior & exterior homo sabbatizare valeat, neque dilectam huiusmodi animam ita in cælestis sponsi amplexibus quiescentem quā suscitare audeat, donec ad sponsi nutū ipsa velit. En modo audisti, quomodo fieri habeat perfecta dilectio per virium animæ recollectionem internam, quæ mentis dispersio seu euagatio cohibetur. Et proprie ad contemplatiuos hæc pertinet recollectio atque perfectio huiusmodi. Ex præmissis collige, quod quamdiu ratio, memoria, & voluntas, quæ potentia animæ nominatur, non sunt in te ex toto impressæ deo, anima tua non meretur dici deiformis: cum tamen animæ rationalis forma sit deus: cui formæ anima habet imprimi, tanquam signarum sigillo. Quod quidem fit, cum in anima ratio cognitione dei (qui est summa veritas) perfecte pro sua capacitate illuminatur, & voluntas in diuino amore (quia ipse est summū bonū) digne inflamatur, ac memoria in dei fruitione (quæ ipse est summa felicitas) placet

Psal. 175

Exodi. 10
Leui. 10

Cant. 1

DE PERFECT. CHARIT. Fo. 155

plene absorberetur. Et quoniam in horum perfecta consumatione consistit æternæ gloriæ beatitudo: quæ non nisi in patria cælesti complete reuelabitur: colligere hinc potes, quomodo horū perfecta hic inchoatio est viatoribus in via possibilis perfectio. D I S C. Dixisti domine mihi facturæ tuæ de dilectione perfecta plura in prioribus, quæ libenter audiui: sed ego adhuc indigerem infor mari de dilectione imperfectæ, seu incipientium, vt mihi videtur. Ex carnali quippe concupiscentia propagatus, & in vitis carnis enutritus, molestusque carnis grauatus, possum (vt nosti) difficulter & vix ad amorem spiritus, seu ad dilectionem spiritualem, me erigere cum potentis animæ meæ, pro vt docuisti me. Adiuua igit me, obsecro dulcissime dñe. D O M. Incipe ergo ab amore carnali, quem naturalem voco, vt sic gratia ductrice ad dilectionem superinfusam atque gratuitam merearis aspirando quandoq; peruenire. Ita que quemadmodū naturaliter diligis te ipsum propter te, atque deum etiam propter te: quia nosti te beneficijs eius indigere: sic discere cum dei adiutorio in hac dilectione non sistendo, sed proficiendo, deū quoque diligere non tantum propter te, nec ob propriam tuam vtilitatē, sed propter seipsum, id est, propter eius infinitam bonitatem, quæ summa dilectione & omni laude est digna. Deinde discere nihilominus quoque vt diligas te, non propter te ipsum, sed propter me, & ob honorem meum. Quod fieri gratia ductrice poterit, si tu ad instar mei, qui homo factus dilexi te dulciter, forsan seruilem induendo: sapienter, naturę corruptio nem caute vitando: & fortiter, mortem crucis sponte pro te subeundo: dilexeris similiter me cordialiter, prudenter, & perseveranter, contra mundi illecebras, diaboli astutias, & aduersantium persecutiones. D I S C. O domine deus meus, quanta est difficultas in rebus istis. Miserere misero tuo, misericordia mea.

De sex gradibus throni Salomonis, cū petitione pro charitate.

Art. 23.
DISC. b 3 Multa

Phil. 2

M Vita vtilia de charitate seu dilectione dixisti, domine, seruo tuo: adhuc tamen occurrunt aliqua mihi de huiusmodi materia, in quibus desidero humiliter informationem ex tua gratia. Presumo quippe, quod tibi non displiceat de charitate tractare. **D O M.** Si non curiosus, sed religiosus quaesieris; et si non solum ad sciendum, sed etiam ad faciendum intentio tua fuerit, non displicebit tua inquisitio. **D I S C.** Tu nosti domine cor facturæ tuæ, quod si fuerit rectum in conspectu tuo, laus tibi: si aliter se habuerit, ignosce precor mihi. Legi namque de throno regis Salomonis quem & alij dicunt ferculum Salomonis, alij solum: quomodo ad hunc per sex ascende batur gradus. Et additur ibidem presertim in Canticis canticorum, quod hoc fiebat ascensu purpureo media charitate costrato. Puta domine hic aliquid mysterij de charitate signari. Quod peto humiliter domine elucidari. **D O M.** Ita est, vt dicis. Intellige ergo in primo gradu throni eum amoris charitatiui gradum, qui in suauitate mentis consistit: quo agitur, vt amor meus fiat cordi hominis super me & suauis suauissimus. In gradu throni secundo accipe insatiabiles famem & sitim desiderij, quæ sit, vt cor hominis ineffabiliter meo amore æstuet, cætera cuncta fastidiendo. In gradu throni tertio, suscipe mei amoris incidium: quo cor hominis ita feruet, vt omnes adulterinas affectiones consumant: quem admodum calor solis nebulas, & de terra vapores exhalantes consumit, & exiccat fontes aquarum. In gradu quarto, potes bene accipere mei amoris ebrietatem. Quo fit, vt mei amoris plenus sis, tanquam ebrius, inter prospera & aduersa non discernens: sed in mecum sis occupatus, quod amara & dulcia, blanda & aspera, æqualiter tibi sapiant, absque aliqua distinctione & electione. In quinto throni gradu, potes intelligere, singularem in amoris familiaritatem. Qua mihi ita secretus efficiaris, quod timore seruili quasi penitus excluso, pie præsumas de mea dilectione

dilectione, quoniam nunquam me possis separare: & quod ego nequaquam te a facie mea velim abijcere, neque te deserere. Quem ad hunc amoris gradum traxero, hic magna mentis gaudet iucunditate: quam quam cautela sit ei necessaria, vt videlicet sic confidat ne presumptuosus fiat. In gradu throni Salomonis sexto & supremo, accipe mei amoris soporem, vt videlicet amoris mei gustu suauissimo quasi soporatus, refovaris in quandam tranquilissimam mentis quietem, in me solo delectando ineffabiliter, omnium creaturarum strepitu propulso, factus sentiendo quasi non sentiens, neque de exterioribus quicquam intelligens. **D I S C.** Etia domine deus meus, gratias tuæ charitati, quia tam dignanter me vile tuum signum docuisti non tantum de charitate eiusque vtilitate: sed & de eius necessitate, de eius quoque gradibus, & incrementis. Sed quid domine prodest hæc scire, nisi tu misericorditer adicias etiam secundum scientiam operari? O igitur tu creator meus, redemptor meus, saluator meus, amator indeficiens, amicus supereminens, consiliator prudens, consolator excellens, fortissimus adiutor, fidelissimus protector, lumen oculorum meorum, læticia cordis mei, gaudium animæ meæ, vnica spes salutis meæ, fortitudo mea, refugium meum, consolatio mea tota, felicitas mea vera, dulcedo animæ meæ, iubilus mentis meæ, exultatio mea, gloria mea, illuminatio mea, misericordia mea, beatitudo mea, meum desiderium, meum refugium, vita mea, portio mea, thesaurus meus, finis meus, bonum meum, summum, verum, vnicum, perfectum, & plenum: quando vis pauperculæ creaturæ tuæ facere gratiam, mihi que infundere charitatem: O potentissime, sapientissime, clementissime, summe, optime, honorabilissime, reuerendissime, inuicibilissime, fortissime, metuedissime, clementissime, amabilissime, piissime, pulcherrime, dilectissime, desiderabilissime, dulcissime, illustrissime, serenissime, nobilissime, gloriosissime, excellentissimum, pretiosissimum

D. DION. CARTHV.

pretiosissime, superambitissime, dignissime, misericor-
dissime, superlaudabilissime, f. licissime, sanctissime,
beatissime, & perfectissime, domine Iesu Christi, & deus
& homo, mediator dei & hominum, fili dei viui, & filii
us dignissime virginis Mariæ, infinitam tuam depre-
cor bonitatem, quæ omnem superat iniquitatem: ego
totus peccator & nimis indignus, etiã nec dignus, imo
nimo tuo dono, opus tamen manuum tuarum, & pre-
cium sanguinis tui, deprecor inquã per omnium san-
ctorum tuorum merita, fac mecũ misericordia: & etiã
mihi de sancta charitate tantum, quã tu noueris mihi
prodesse in tua laude, & ad meã salutem.

De charitatis aliquibus effectibus.

Arti. 24.

D O M.

Rom. 8

Psal. 80

Verbis multis ostendisti tuum de charitate deside-
rium: sed non expressisti, quem velis diligen-
di ex charitate modum seu effectũ. **D I S C.**
Domine parce meæ quæso, stolidi tati. Tu enim nosti,
quod ignoramus, quid peramus, nisi spiritus tuus (qui
postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus) nos pos-
tulare doceat. Supple ergo, peto bone domine, per te
sponte, quod ego neglexi petere ex simplicitate. **D O M.**
Fac tu quod in te est, & ego faciam quod in me est. Ape-
ri os tuũ, & ego implebo illud. Pete cum fiducia, & nõ
deerit gratia. **D I S C.** Gratiarum tibi dulcissime do-
mine, quia audaciam postulandi præstas facturæ tuæ.
O deus meus, qui charitas es, da mihi terræ vermiculo
charitatem de peccatis dolentem, da charitatẽ à pec-
catis cauere volentem pariter & valentem, & da chari-
tatem tuam in lege tuisque in sermonibus delectantem
Da etiam charitatem sic de proximi malo, vt de pro-
prio dolentem, atque de eius bono sicuti de proprio,
gaudentem. Et vt mihi ipsi cautius, proximo exempla-
rius, & tibi acceptius, viuere valeam, ac per hoc tibi fa-
miliari or fieri merear: da domine, obsecro, charitatẽ,
quæ conscientiam meam semper discutiat strictẽ:

Venialia

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 197

Venialia cauere studeat non sicte, & mortalia ignoret
peccata ex animi puritate. Dare etiam digneris chari-
tatẽ, quæ carnis illecebras & mundi concupiscẽtiã ab
horreat, ac toto corde ad spirituales consolatiões, eccẽ-
lestesque delicias, iugiter aspiret. Peto etiam charitatẽ
domine, quæ nullo metu mortis, nec spe tẽporalis mers-
cedis, à tuis declinet mandatis, quæ & in tuis vbiq; des-
lectetur iudicijs. Quæ nullum in tuo seruitio admit-
tat torporem: sed & de die in diem, inardescat, se totã
expendere ad tuum honorem. Quæ etiam ab omni va-
nitate cor meum reuocet, atque in omnibus me tuam
voluntatem scire & adimplere faciat. Addere etiam,
opto domine, non recuses charitatem illam, qua spe-
ciales & magnos tuos honorare consueuisti amicos,
videlicet vt cum tibi visum fuerit opportunum, nõ du-
bitem animam pro fratribus meis ponere: qua chari-
tate etiam quædam meos inimicos diligere, eis que bo-
na pro malis reddere: qua & valeam quæcumq; aduer-
sario & mortem tui amore non solum patienter, sed
& libenter & gaudenter sustinere: qua & nihil in mun-
do mihi libeat, nisi tu solus, cuncta mihi sint oneri pre-
ter te, omnibusque libenter caream, vt te solum habe-
am. Adhuc vltro precor domine clementissime, place-
at addere charitatem post te & ad te ex intimo cordis
affectu suspirantem, requiẽ nullibi, nisi in te solo quæ-
rentem. Cuius charitatis fortitudine, sursum semper
agatur meus spiritus. Cui charitati sint semper familia-
res tui amoris scintillæ superferuidissimæ. Quam &
nulla creatura consolari valeat. Et qua mediante spi-
ritus meus vnũ tecum fiat, vt & ego pro modulo meo
cum Apostolo tuo Paulo possim dicere: Viuo autem
iam non ego, viuit vero in me Christus. Hæc sunt do-
mine, quæ mihi in simplicitate mea videntur charitas
effectum concernere: pro quo (vt puto) voluisti me
peterete. Si erraui, ignosce bone domine, & doce me
aliter orare. **D O M.** Non errasti, sed pene quicquid
ad charitatem in effectu pertinet, verbis paucis, p. tua

1. Iohan. 3
Math. 5
Rom. 12
1. Pet. 2.

Gala. 8.

b s caparis

D. DION. CARTH.

capacitate perfirinxisti. Nunc sis igitur si non semper, tamen sæpe memor quid postulaueris, & ab huiusmodi postulatione vide ne contrarium agendo cessaueris. Quemadmodum nonnulli faciunt, quorum deuotio est horaria: non autem frequens aut continua: qui cito compunguntur. & cito ad leuitates reuertuntur. **D I S C.** O deus meus, quam bene tetigisti me, vere vnus sum ex illis. Sed ignosce bone domine, quia tua ope libenter me emendare volo.

De difficultatis causa in diligendo deum.

CARTH. 25.

D I S C.

Non parum miror domine, vnde hoc fit, quod libenter vellem in tuo feruere amore: at tamē retrahor, nescio quomodo, ex difficultatis cuiusdam quasi horrore: timendo videlicet, quod nihil proficiam, & cogitando quod mihi satis sit, vt secundū communem modum cum alijs simpliciter ambulem. Et nescio domine, qualiter mecum agis in huiusmodi. Moues enim (vt mihi videtur) in me cordis affectum: at tamen amoris tui rore non perfundis meum desiderium. Excitas cordis conatum, at tamē non tribuis optatum. Concupiscentiam tui aspiras, sed tui copiam non præstas. Vno & eodem motu, vt videtur trahis, sed & repellis: contraria ita quasi agendo simul & semel, & pro eadem vice. Quare hoc facis bone domine? Si peccata mea (vt tibi meo) sint in culpa peccatissime dñe, tu tolle ea. Non vincat, obsecro, mea malitia pietatis tuæ viscera. Noli etiam apud me quærere innocentie meritum qui gratis iustificare cōsueuisti impium. Nec patiaris obstrui fontem tuę pietatis torrente meæ iniquitatis. Aufer (oro domine) cuncta obstracula, vt libere fluere possint gratiæ tuæ stillicidia. Non tamen domine prætendo in tuo amore sentire tantum suauitatem, & nullam difficultatis grauitatem: cum nouerim hoc contra amoris fore conditionē: sed solum hoc me mouet quia mihi in tuo amore est cōsolatio rarior, & grauedo crebrior.

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 198

crebrior: cuius contrarium ego libenter haberem. Sit tamē quicquid sit domine, siue fiat per dura, siue per blanda, dummodo amore tuo non ex toto careā, nullā volo ultra de hoc mouere querelam. Igitur p̄ncipio me totū in tuę paternę pietatis firmitate, vt fiat semp in me tua benedicta voluntas. **D O M.** Recte sapi, bene loqueris. Quia vero miraris de difficultate in meo amore, audē rationē. Si virtutum est versari circa ardua (prout & mundi sapientes non ignorant) & charitas seu amor dei (vt constat) est virtutum regina: non mireris ergo de ipsius difficultate. Verum, est & alia huius difficultatis ratio. Ne enim vilescant in animo ingratorū meę dona, facio ea per laborem expertum ipsis pretiosa. Quod enim laboriose est acquisitum, magis diligitur ac diligētius custoditur. Etiam quoniā in difficultate augetur desiderium, vitaturq; præsumptionis periculum, & crescit meritum: ideo pia dispensatione agitur in electis dei difficultatis huiusmodi negotium. Noueris quoq; quomodo non oportet charitatis eminentiā in hominibus colligere, ex magna (quod nonnulli habent in suis orationibus) deuotione. Illam quippe deuotionem a me gratis receperūt: quam augere aut minuire ad beneplacitum meum possum. Sed ibi attende, cū videris aliquē infortunijs, infirmitatibus, iniurijs, contumelijs, aut alijs aduersitatibus grauatam: & nihilominus hunc in diuinis laudibus, & alijs pietatis operibus, pro modulo virtutum suarum, perseuerantem manere, mihi que cum beato Iob benedicere, & bene contentum esse, idque quod præ debilitate & impedimentis legitimis non potuerit perficere, mihi humiliter committere, nec propter huiusmodi grauamina ac gratiæ subtractionem murmurare: de tali homine sic se æquanimiter habente potes digne tenere, quod charitatis eminentiam possideat, & magnus amicus meus existat. **D I S C.** Modo intelligo domine, quod multi mecum erant, & ego cum ipsis in iudicando de charitatis seu amoris perfectionis seu plenitudinis

Iob. 1. 8

quam

D. DION. CARTH.

quam purabamus consistere in singulari nonnullorum denotione, non habendo respectum ad id, quod tu modo aperuisti, verum fundamentum. Gratias tuæ pietati dulcissime domine, quia tam dignanter dirigis nos ne erremus: & doces, ut nos emendemus. Adhuc tamē domine (vt cum tua indulgentia loquar) tenet me admiratio, cur te diligere cupientibus reddas te tā difficilem, & quasi præ cæteris durio rem? Patet hoc in sanctis martyribus, & multis alijs sanctis & iustis, mortuis & viujs. Attamen quanto plus permittis eos tribulari tanto amplius ipsi videntur in tuo amore feruiscere. D O M. Quæstionem moues, cuius intelligentia est super tuas adhuc vires. Quam melius intelliges, quando in contemplatione proficies. Pro nunc autē tibi sufficiat, quod dico: Quos amo, arguo & castigo. Mihi chariores factio mihi similes.

Ignorantia dei quomodo dilectionem impediatur.

Art. 26.
D I S C.

Reserasti seruulo tuo indigno dignatē, dignissime domine, causas aliquas de difficultate in tui dilectione: sed si non displiceret, vellem adhuc addere alias: sub tua paterna tamen correctione: quæ nō parē videtur facere ad huiusmodi difficultatē. D O M. Loquere, audiam te. D I S C. Tecum disputare domine ad instar serui tui Iob non præsumo: sed hoc quod occurrit, cum tui licetia causa informationis humiliter proponere volo. Intellexi dūc, quod amoris negotium magis ad affectum, quā intellectum pertineat: ita tamē vt intellectus nō ex toto excludat, sed tanquā captiuus affectui se quodā modo submitrat. Nihilominus tamen videtur mihi domine, in fatuitate mea, quod non parum impedimentū nobis mortalibus præstet, quod minus de te intelligimus, quā angelici spiritus, & animæ beatæ exuræ corporibus: cum vtiq; ita sit naturaliter, vt nihil ā nobis sit volitū negamati, nisi prius sit cognitū. Nam quod nemo nouit quando

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 190
quando hoc diligit: O igitur quā felices sunt beatorum spiritus, & quā miseri sumus nos. Quod enim de tui cognitione ipsi est facie ad faciem cōtinue, hoc est nobis per speculum & ænigmatē. Puto namque domine, si plus de te intelligerem, quod etiā amplius te amarem. D O M. Si memoriter retineres, quæ superius cōmemorata sunt, non modo sic argueres de ignorantia. Et vtiā in tantum me diligeres, quantum de me intelligis: non enim ex toto me ignoras. Triplici quippe lumine illuxi tibi, si bene aduerteres. Habes namque & me lumen naturæ, lumen scripturæ, & lumen fidei catholice. Per quæ lumina tria potes, si volueris, me vtiq; inuenire: imo non poteris me ignorare, etiā clausis (vt ita dicam) oculis, nisi omnino priuatus esses vsu rationis. Ex natura etenim intelligere vales ductu rationis: quod ego sum, & sim tui causa, cum ex te ipso nō sis. Similiter ex scriptura intelligis, si vis, qualiter ego sum ex me, & cuncta non ex se, sed per me: sic & te per me. Sic etiā per fidē inuenis, quomodo ego sum autor salutis tuæ, te proprio meo redimendo sanguine. Insuper si quas speciales in te noueris gratias, recolle quæso, vnde eas habeas. Mirum igitur est, cur ignorantiam meā in argumentum quasi excusationis, propter difficultatem de diligendo me, prætere dē audeas. Verius namque posses tuam allegare ignauitiam, quam ignorantiam. D I S C. Parce mihi domine, quia locutus sum incaute. Præsumebam bene, qd tali responsio meam velles fatuitatem retundere. Tamen conceptum sermonem non potui retinere. Nihilominus etiā audiui libenter, quæ disseruisti dignatē. Et addo ego domine, quod non est quisquam peccator tā magnus: sit ille Iudæus, paganus, aut malus Christianus: quod non plusquam ego te diligeret, si tantum quantum ego te cognosceret: etiam si vix medietatem ā te recepisset beneficiorum, quæ ego miser de tua bonitate paternam copiose recepi. Hoc dico domine in propriam meam confusionem, & ad tuam dignissimam laudem.

Sed igno-

Isaia. 40.
Iohan. 14.
Apoc. 1.

2. Cor. 10.

Apo. 7.

Iob. 13.

D. DION. CARTH.

Sed ignosce peccatis meis, obsecro, domine deus meus: parce meis negligentis: remitte meam ingrati tudinem, tolle meam iniquitatem, da mihi vitam emendationem, transeant vetera in obliuionem, noua sint omnia, per amoris tui viuifici infusionem. Tu enim non si domine, quod nihil boni est in me, nisi dilectione tua operante: nihil meriti, nisi virtute amoris tui, charitas igitur est omnia. Quam qui habet, illi omnia cooperantur in bonum: qui autem ea caret, nullum vespere de suis operibus expectet premium, etiam si qua habere videatur de genere bonorum. O igitur sancta charitas, quam necessaria es nobis miseris.

¶ Amoris operationes varia, & cor offertur.

¶ Art. 27.

D I S C.

Articulo 4 **S**uperius audiui domine, quid sit charitas, dilectio seu amor, vnum capiendo pro reliquo, tam casualiter quam effectualiter: adhuc tamen de ipso quid dicitur non parum moueor, propter eius varias, imo & sibi inuicem quasi contrarias operationes: & nescio quid inde sentire debeam. Vtinam placeret domine dulcissime, adhuc aliquid de hoc tangere. **D O M.** Putabam quod superiora deberent tibi sufficere: quia tamen adhuc dubitas, audi pro quo postulas. Amor meus est quidam sentimentum internum, ex dulci & amaro confectum. Et est vinum noui, odoriferum, & saporosum, non depuratum: suauitas mentis est ineffabilis, non accipientis nutum perseverabilis: iucunditas mentem exhilarans, quae cum teneri putatur, non cõparet. Iustus super omnia delectans, sed non ad nutum satias mentem sic cibans, ut post refectionem plus sit esuritis. **Iohan. 6.** Estque manna caeleste, omne in se delectamentum continens: non tamen omnifarie palatum cordis oblectans. Et est gaudium morore mixtum, mororque gaudio annexum habes effectum. Est consolatio producens lacrymas, nunc tristes, nunc latus. Et est tale quid, ut non satis possit depingi calamo, neque satis explicari verbo.

Et ybia

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 260

Et verbis si exprimeretur, non tamen intellectu plene caperetur. In intimis cordium potest quidem sentiri, sed ratione nequit comprehendere, neque voce enunciarı. Et ut breuiter multa expediam: verus amor meus, est tale quid, quod nemo nouit, nisi qui accipit: quod nemo accipit, nisi qui sollicitè quaerit: quodque nemo querit, nisi qui prius aliquid inde gustauit. De quo & dubitatur per nonnullos, an amor ipse sit, vel an potius sit ipsa res amata. Sed de hoc nullum manet dubium, imo & est certissimum, sit quicquid velit, hoc ipsum amando quaeritur, amando inuenitur, & non nisi amando possidetur. **D I S C.** O domine, quam dulcia me docuisti de quidditate amoris, tibi laus honor & gloria pro omni bonitate tua. Vtinam bone domine, digne & ris haec scribere in corde serui tui, quatenus per hanc in contrariarum qualitatium tui amoris vicissitudinibus semper aequanimis possim perseverare, usque in fine meo. **D O M.** Quomodo vis, ut in corde tuo scribam amorem meum, nisi tu ipse cor tuum mihi prius donaueris? Alioquin perderem, quicquid tibi impederem. **D I S C.** O domine, intelligo (ut puto) quid velis. Sum memor verborum tuorum, o aeterna sapientia, quae per sapientis dixisti oraculum, inquitens: Praebe mihi cor tuum, fili mi. O quam libenter domine hoc faciam, sed doce obsecro formam. **D O M.** Intellige id faciendum per cordialem seruentem affectionem, qua omnibus ceteris amoribus exclusis semper mihi intendas: ita ut veraciter dicere queas: Ego dilectio meo, supple in te: & ad me conuersio eius. **D I S C.** O domine, de seruenti affectione me expedire nescio. Tu enim meum non nisi torporem. Sed utinam istud tibi placeat domine sacrificium. Offero ecce me tibi totum: tunc etiam domine habebis cor meum. Volo namque domine libenter esse sine corde, si tu digneris cor meum habere: imo si haberem cor ita magnum, ut corda siamul sunt omnium hominum, & hoc ipsum cor esset castissimum, sincerissimum, & delicatissimo amore, plenissimum nullis

Iohan. 3. 8

Proq. 34

Caat. 7

nulli domine hoc cor vellem fauere, nisi tibi. sciens, & nec sic tuo dulcissimo, quo me diligis, amori possem pro minimo respodere. Nunc itaque quia nihil possum ultra, accipe, obsecro bone domine, tuæ pauperculæ facturæ gratanter oblationem: & sicut tibi placet, da mihi cor illud, ne forte absque corde incidam in mortis discrimen. D O M. Rem grandem fecisti, meque ad dandum tibi cor nouū obligasti. Quod & facere volo: si tamē te mihi seruare fidem inuenero. D I S C. Et domine parce mihi, quia tuo amore quasi ebrius, nescio quid feci aut dixi. Si tibi placet, bene: sin autem, agnosce.

¶ De cordis instabilitate, eiusque causa & remedio.

¶ Arr. 28

D I S C.

COr meum, imo & me totū domine tibi obtulisti: sed (proh dolor) conditionem fidelitatis, quam tu apposuisti, non seruauit. Cor nāque meum heu post, ut ante in diuersa rapitur, nō tibi & tuo amoris soli intendit: sed pene cū omnibus quæ sunt in mundo, se occupat: & te tuumque amorem quasi pro nihilo repprat. Quia non est res aliqua tā vana, inutilis, aut turpis, quin cordi meo illabatur citius: quā tu aut amor tuus. Et quamuis ipsum reuocare coner quādoque, nihil tamen possum proficere. Vnde puto fuisse mihi utilis, si cordis tibi non fecissem oblationē: quā offerre & oblatum repetere: aut non donasse, quā donatio nem infringere. Væ mihi misero. Sperabam amoris perfectioni appropinquare, & in eo proficere: sed remotior factus sum, & magis incipio heu deficere. D O M. Si quid boni egisti, non te poeniteat. Noui enim tuā intentionem, nō cignoro tuam infirmitatem. Supra factis tacitum est de operationū varietate in amore meo. Noli igitur quærere in via, quod promittitur in patria. Hic cōtrarias oportet sustinere vicissitudines, ibi erit solida res. D I S C. Scio domine quid ita est, vt tu dicis. Attamen multum miror, sup in quietudine mei cordis,

quia

quia vix ad momentū, possum ipsum in aliquo stabili ter retinere. Vnde est hoc bone domine? Dic obsecro vnde, si forsità possem remedium inuenire? D O M. Scias huius instabilitatis causam esse peccatum. Quia enim homo noluit in primis parentibus suo obedire superiori, sed mandatum dei transgressus est: ideo in pōnā peccati originalis, sensualitas rebellis est: ut homo etiam cum vult, non sciat, nec valeat absque speciali dei gratia, salutem suam operari: nec cor suū ad salutaria facile absque contentione reuocare, salua semper tñ libertate liberi arbitrii. Sponte enim homo de seruit bonum suum incommutabile, scilicet deum, & declinauit ad commutabile, post suas concupiscentias eundo: quare & in pōnam peccati cum conatur regredi, nequit, nisi diuinitus adiuuetur. Remedium ergo retinendi cor, de quo quæris, noueris esse dei gratiam principaliter, prout scriptum est: Optimum est gratia stabili cor. Verum multū huic gratiæ cooperari potest hominis diligentia: si videlicet homo studeat cum diuino auxilio, quādo cordis sentit distractiones, cor ipsum sapius reuocare, & ad spiritualia & vtilia quasi violenter cogere. Etiam vera & profunda humilitas facit hominem multum internum, & excludit ab eo pene omne externum. Humilitatis quippe est, cor hominis congregare: quem admodum superbiæ est, ipsum pene in omnē ventum dispergere. Igitur noueris, non tibi imputari damnabiliter in culpā huiusmodi cordis instabilitatem, præsertim, cum per te non præsteris tibi causam notabiliter, aut occasionem, neque habueris in hac inquietudine cordis complacentiā: sed magis grauamen & detestationem. Imo potest tibi cedere in meritum propter laborem quē sustines, mitem do in contrarium, & propter tuam humiliationem, hinc consequeris, considerando hanc in te miseriam, & cōsiderando huiusmodi tuæ infirmitatis exercitiū. Nō enim tibi esset bonū, si cūcta succederet, etiā in spiritualibus, ad nutum tuum, propter psumptionis maxime piculū

Hebra. 13

c caua

D. DION. CARTH.

cauendū. D I S C. Gratias tibi dulcissime dñe, q̄a vñs
ter instruxisti me. Cōualefcit oro tua doctrina in me,
& parce cordis mei in stabilitati: q̄ tu sol^o cū placuerit,
potes in melius cōmutare. Tuus sum ego, saluū me fac
¶ Quare quandoque dominus non exaudit.

¶ Art. 29.
D I S C.

Dixisti dñe supius aliq̄ de hoc, cur diligerete vō
lētibus reddas te ita difficilem, diuersa graua
mina eis occurrere pmittēdo, & eos quasi non
exaudiendo, cū te inuocauerint: nō tñ mihi adhuc sa-
tis factum est per adductas per te tunc rationes. Moue
or enim non parum domine hinc, quia cum spiritua-
lia & salutaria peto, puta charitatis affectum, & in eo p-
fectum, & cetera huiusmodi, videris quasi non aduer-
tere (vt salua tua sic loquar gratia) nec curas paupculi
tui desiderium attendere. Quia quanto plus quique te
pulsō, tanto aridior fio. Cur facis hoc bone domine,
cum tñ sis autor pietatis, & pater misericordiz? Non
dubito, qn̄ torū facias pia intentiōe, atq; dispensatiue.
Vellem tñ libenter aliqd̄ inde intelligere, pro mea in
huiusmodi tērationibus aliquali consolatione. Satis
intelligo domine, qd̄ sic fiat mecū, ppter peccata mea
nec non ppter cautelā ad humiliandū me, & pbandū
in me lōganimitatē, atq; ad augēdū desiderij, & ex cō-
sequenti & meritū. Sed qm̄ h̄c rationes sunt generales
audirē libentius speciales. D O M. Possem tibi respō-
dere & dicere, q̄ cōtra scripturā cōsiliū nimis velis esse
curiosus in dei iudicijs & opibus, ratiōes q̄rendo plus
quā necessarium sit: ne tamen turbatum p̄urbare am-
plius videar, audi in specie aliquid inde, vnde te dicis
morum. Cum salubria videris petere, & a me non ex-
audiris, crede firmiter, quod indubitanter & veraci-
ter te exaudio in tempore opportuno, licet pro tuo bo-
no differo. Multa enim iustus meis nō statim vt vellēt
tribuo, sed tempus quo cōgruentius dentur expēdo.
Igitur si hi fide & spe perseuerantes ad me clamare nō
cessauerint, tunc tempore debito experimento discēt,
me eorum desideria non contempnisse. Nolo enim vt
quis mihi exaudiendi p̄stifigat terminum, sed vt ma-
gis humiliter meum p̄stifigetur beneplacitum. Ego
enim electis meis libentissime eorum desideria tribuo
etiam abundantius quā ipsi p̄sumere audent: dum
modo hoc pro eorum fuerit salute: sin autem, tunc ta-
men tribuo alia meliora. Eset ergo homini valde p̄-
suum, si in orationibus suis & desiderijs spiritualis-
bus: imo etiam in corporalibus quibuscunq; necessi-
tatis, eum quem docui seruare modum. Dixi enim
in agonia cōstitutus: Pater si fieri potest, transeat a me
calix iste. Non autem sicut ego volo, sed sicut tu: fiat
voluntas tua. Hinc etiam institui, vt in oratione quo-
tidiana dicatur: Fiat voluntas tua, sicut in cōlo & in
terra. Multum quippe mihi placet, & est homini valde
vile, vt de me bene confidat: & nihil de se, suisque viri-
bus, virtutibus, meritis, & factis, seu deuotione, & in-
dustria, p̄sumat: faciendo nihilominus quantum
in se est, quicquid potest. Talem hominem nō possum
derelinquere. Et si sibi videatur interdum, quod quasi
a me derelictus sit in suis aduersitatibus: tunc sit me-
mor, qualiter mihi in cruce contigerit, quando p̄-
nimio dolore ad patrem meum cōlestem clamare co-
gebat: Deus meus, deus me^{us}, vt quid dereliquisti me?
Non quod mea humanitas fuerit a deitate derelicta,
sed humanitas tanta patiebarur, quod ei videbarur
quasi esset derelicta: cum a diuinitate nullam percipe-
rer in tantis afflictionibus consolationem. Si igitur
tibi quandoque similiter contigerit, tunc cogita quod
te maxime diligo: q̄a te hic in p̄nis, & suo modo etiā
per gloriā postea in cōlis, mihi simile facere intendo.
Bñ p̄terea aduertēdū, qm̄ misericorditer q̄idā in eorū
orationibus quandoq; non exaudio, & damnabiliter
nonnullos cum petunt, in malum ip̄sorum exaudio.
In exempla tibi sint, Paulus Apostolus, quē nolui ex-
audire, quando petijt a se auferri stimulum carnis:

2. Cor. 1.

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 202

Math. 20

Psal. 21
Math. 27.

2. Cor. 12

& filij Israel: quibus, exaudiendo, dum importune peterent, in furore meo regē Saul dedit. Sic & pia mater dilectio puero non semper dat, quæ desiderat. Et prout dicitur, deus medicus concedit agro quæcumque vult, quando de eius salute desperat. Consultum igitur tibi sit, ut in tuis cunctis necessitatibus fiducia liter me petas: sed tempus, modum, & effectum, exaudiendi mihi relinquant.

D I S C. Gratias tibi dulcissime domine, quia tam salutarem dedisti mihi doctrinam. Da bone domine, ut secundum eam me regere valeam, ne gratis in me laborasse videaris.

Quomodo deus vult inuocari per mediū sanctorū.

[Art. 30.]

D O M.

Adhuc vnum te docebo modum, quē seruabis, quando in orationibus tuis efficaciter & cito exaudiri vis. Fac sicut scriptura illa dicit: Ad aliquem sanctorum conuertere. Ego namque singularē habeo complacentiam in meorum sanctorum honorificentia, eis à mortalibus impensa. Vnde do vni gratiam subueniendi se inuocantibus, in necessitate vna, alteri vero succurrendi sibi deuotus in necessitate alia quatenus sic in omnibus honorificetur, qui eos condidit, secūgit, sanctificauit, & glorificauit. Quare & quandoque exaudio inuocantes aliquē sanctorum nō maiorem: & inuocantes maiorem non exaudio: ut sic singulis honor etiā à terrigenis impēdatur. Etiam nolli, quod quicumque negotia aliqua habet in curia terreni regis, hic causæ suæ querere solet patronū, inuocat regis domesticos, sollicitat regi acceptos, rogat quoscumque regi familiariter notos, ut dignentur se, suamque causam in conspectu regis habere commissam, reputans seipsum indignum & insufficientem, ad proponendum & tractandum, coram regali maiestate. Hunc modum seruauit mulier Cananæa, interpellando, per suam filiam. Nam cum ei respondere differrem, ipsa fortis mansit in fide, peruersa in humilitate, & nō cessauit à sua deuota

deuota importunitate, quousque & Apostolorum meorum in se, prouocauit compassionem atque intercessionem: quare & meruit a me sui commendationem, & filiarē liberationem. Ideoque si hanc & tu imitatus fueris orandi formam, senties citius & crebrius in tuis precibus consolationem operatam. Sed noui quod cum tuis in orationibus me quasi tibi durum & inexorabilem putas & in aduersis consolationem non ad nutum tuum reportas, cito cum quadam mentis deiectione, ab orationis instantia cessas. Verum tunc deberes magis ad operandum te ipsum cogere: sicque multum posses in deuotione, gratia, & virtutibus, proficere. Accipe de igne similitudinem. Cum enim ignis à vento & aqua sibi contrarijs sentit pugnam, amplius & validius inualefcit, ac stridentibus flammis se quantum proualeat, defendit, faciendo eis tota virtute sua resistentiam. Sic & homo deuotus deberet facere in tentatione quacumque ei occurrente. **D I S C.** Gratias tibi referant (opto domine) omnes sancti tui, quia tam bonum tradidisti mihi indigno modum orandi. Quod utique fecisti domine ex nimio, quo tu me diligis, amore, & ex mera tua bonitate. O amor indeficiens, cuncta transcendens, nullo egeas, omnibus abundans, mentes immutans, te gratis communicans eis, qui te desiderant, nemini te denegans, nisi eis qui de te non curant, de hominibus deos faciens, terrena celestibus iungens: sine quo nullus est felix, cum quo nemo est infelix: quibus te laudibus referam, nescio: & tamen ex toto tuas laudes tacere nequeo. Etia quando vis me mutare in virum alium? Veni, obsecro, o amor deificus in seruuili tui cor, quod creasti: reple vasculum quod fecisti, dilata opus quod statuisti, factra quillum quod inquiturasti, perforce quod coepisti consolare quod turbasti, sana quod vulnerasti, possis de quod proprio sanguine emisti, vni tibi ex toto quod in parte tibi attraxisti. Tuæ enim domine sunt deliciae, esse cum filiis hominum: & nostræ sunt diuitiæ domine: necesse tecum. Sic igitur superdulcissime domine, esse digneris

D. DION. CARTH.

digneris tu semp mecum, vt ego semp valeam esse tecu, & a te nunq separar imperuisti: hoc em pprium est, dñe, amatis & amati. Alioqn yus amor int eos nõ est.

¶ Sanctorum inuocatio pro dono charitatis.

¶ Art. 31.

D I S C.

Quoniam docuisti me domine, vt qram in orationibus meis patronos & intercessores, ne frustra orasse fortassis videar: hoc libeter facere volo, gratia tua pauperculo mihi succurrere. Primum igitur venio ad te, o virgo virginu, que genuisti dei filiu, plus in te q in omnes sanctos confidens. Scio em, q tu potes apud dñm deũ meũ plus quã oēs sancti. Regina celoꝝ, mater regis angeloꝝ, mñi dñã, impara trix toti orbis gloriosissima. Sed & mater misericorditã pñssima, peccatoꝝ aduocata fidelissima, reoꝝ reconciliatrix clemētissima, miseroꝝ cōsolatrix dulcissima, fateor me indignũ inuocare nomen tuũ sc̄m: tũ necessitate me compellere, recurro ad materne yplneę & deificatã pietatis tuę viscera: q nunq alicui tibi supplicati clausisti, totus lachrymis cordis suffusus, ante sanctitatis tuę pedes iacens pstratus, ego totus pauper, miser, & miserabilis peccator, peccatur, domina mea, a tua clemētia vnã eleemosynã, ne fame pereã. Peto in q o dñã mea, mea dñã, dñã mea charitatiuissima, tep illũ charitatis ardore, qui te matre dei fecit, cũ diceres. Ecce ancilla domini, fiat mihi sc̄m verbum tuũ, impetra mihi saltem vnã scintillã charitatis a tuo dulcissimo filio, qui tibi nihil negabit. Alioquin ad pedes tuos pã charitatis fame & hui moriar. Et sic domina (vt salua gratia tua sic loqr) tu videreris i morte mea rea: quia non subuenisti, vt potuisti. Ne permittas hoc bona domina, vt talia dicantur de tua magnificentia. Vos beatissimi celestes spiritus, trium Hierarchiarũ & nouẽ choroꝝ, sancti seraphim, cherubim, & throni dominatiões, principatus, & potestates, yutes, archangeli, & angeli. Quos in dei laudibus & gloria celesti

confirma

DE PERFECT. CHARIT. Fo. 204

Isaia. 14.

confirmauit charitas, qua mediante vos angelis apostaticis cadentibus, stabiles permanistis, qua & perpetuo felices estis, qua etiam incessanter continue flagrantis: eia misereamini mei indigni seruuli vestri, tamen dono dei rationis vobiscum & gloriã celestis capacis impetrãdo mihi a summo patre familias (cui vos charissimi estis) charitatis eleemosynã: ne corpore & anima peream: & sic non promouendo vestrum mendicum, sed perire patiẽdo, vtiq; non euaderetis negligentie signum. Sed & vos beatissimi patriarchæ, pphe tæ, Apostoli, martyres, confessores, virgines, & continentes, in ea charitate, qua saluari estis, sitis, obsecro, memores meã quã patior miseria: quã & vos quãdã tolerastis, & quam vos per charitatem misericorditer euastis: & subuen te mendico vestro, mihi miserrimo communicando mihi saltem vnã charitatis micã aut guttam, de vestra abundantia: ne ad pedes sanctitatum vestrarum peream inedia: quod certe (vt salua vestra charitate ita loquar) non esset gloriã vestra absque nota, cum confortẽ naturæ permisisset sine eleemosynæ subsidio interire. Specialiter tamen inuoco pro charitatis eleemosyna vos omnes meos sanctos patronos, de quorum meritis & promotione singulariter præsumo. Eia nolite pietatis vestræ viscera mihi seruitori vestro indigno claudere, qui meruistis deo per charitatem placere, cuncta mala euadere, & perpetuã beatitudinis gloriam percipere. Alioquin cogere dicere, quod cum mutatione status vestri, etiã mutassetis charitatis affectum: non in laudabilis, sed in deterius (quod absit) quia hic ex charitate fuissetis com passui, nunc vero videremini duri. Cordialissime tamen singulariter singulos rogo, vos omnes sanctos, & sanctas dei, qui præ cæteris sanctis & supra alios sc̄tos fuisistis & estis a deo charitatis dono specialiter priuilegiati, ostendite vestræ charitatis magnum affectum erga me pauperculum vestrum in effectu: & nolite me inopem a vestris opibus excludere, nec manu

Luce. 1

vacua permittatis (quæso) vestrum mendicium à vestro conspectu recedere. Quo modo enim alias reuocabit vestra charitas, nisi eam experiatur miserorum necessitas: Eia domine deus meus, iam nescio quid vltra debeat facere, miserere pauperculæ facturæ tuæ. Tu nosti feruuli tui desiderium. Et si iuste preces meas non exaudis, non tamen potes tot intercessorum quos inuocaui, contemnere interuentum. Da ergo bone domine, charitatis necessarium donum.

¶ Comendatur orationis instantia cum eius efficacia.

Art. 32.
D O M.

Libenter audiui tuam erga sanctos meos instantiam, habeo in tua deuotione complacentiam, nec possum sanctorum meorum refutare, cum pro te interpellauerint petitione. Veruntamen tu facias quod in te est, te humiliando, pulsando, & sanctorum patrocinia sæpe querendo: & reliquum mihi committas, scilicet modum & tempus exaudiendi. Si ita feceris, confide quod cum minus putas, mirabilia experieris. **D I S C.** O domine, fiat voluntas tua. Ego tuum sum figmentum, tu es vnicum meum refugium. Tu es deus meus, ego portiuicula creaturæ tuæ. Tu es dominus meus, ego indignus seruus tuus. Quicquid tibi placet, fac mecum: dum modo non me frustraueris domine charitatis munusculo. **D O M.** Si te defraudare vellem operato, non incitarem tuum desiderium, ad petendum per charitatis donario. Volo autem te scire, quod postquam anima mihi deuota, pro charitatis dono, & dilectionis perfectione, seu amoris feruore consequendis, per ea que potest exercitia, fecit quod in se est, me scilicet intime desiderando, amore mei nullis parcendo laboribus, & si omnia propter me contempserit, tunc tandem tempore quo mihi placuerit, eam per mentis excessum, sursum in contemplatione rapio. Ita ut fiat silentium in eius caelo, diuidia quasi hora, nullaque alternantium cogitationum tumultuatione animus huius contemplantis conturbetur.

Apo. 3

conturbetur. Nec vltra quicquam inueniat, quod appetat, nihilque occurrat quod fastidiat. Sed animus ipse totus, intra contemplationis tranquillitatem intro mittitur & colligitur. Vbi sentit quendam affectum, multum inusitatum qui est tate dulcedinis, quod sentiri quidem potest, sed verbis nequamquam valet exprimi. Hic affectus si sic anima continue perseueraret, tunc ipsa quasi felix perpetuo iam esset. Nam tunc nihil sensualitas, nihilque imaginatio, in anima operantur. Imo & omnes inferiores vires animæ, tunc proprio viduantur officio. Sed animæ superior, ac purior vis tunc in illud intrinsecus quietis secretum, summæque tranquillitatis arcanum, delectabilissima iucunditate intro ducitur. Et in hoc tranquillitatis silentio, omnia quæ ipsius animæ sunt, silent: quinimo & ipsa anima silet sibi ipsi, ut solum verbum æternum, tunc loquatur huic animæ deuotæ in hac contemplatione. Non quidem per linguam carnis, nec per alicuius similitudinis phantasmata, sed immediate per semetipsum. **D I S C.** Placent domine quæ dixisti, sed contentare nequeo nisi experimento didicero quandoque, quæ promisisti, ut sic domine cum tua licentia, fiducialiter & non proterue loquar. Si tamen tibi mea displicerit instantia, tunc rogo domine cum venia, ut habeas eam, pro nulla. Ego enim quandoque nescio quid loquor. Sed quia multum de tua confido pietate, quicquid occurrit menti, hoc coram te effundere non dubito, etiam voce vbi. **D O M.** Quantuncumque te ad longanimitatem hortor, video quod tu nihilominus in tua perseueras importunitate, quæ non ex toto abijcio: si tamen non caruerit discretionis freno. Sed vnum adhuc tibi restat, in quo perbanduses, antequam beneficio quod petis, dignus fias. Pro charitatis namque elemosyna importune & opportune per medium meorum amicorum & sanctorum postulasti: sed nondum tu alijs indigentibus charitatis elemosynam forsan pro tuo modulo dignetur bñiti. **D I S C.** O dñe deus meus, quod est quod modo dicis?

D. DION. CARTH.

Multum nanque de hoc miror. Domine quomodo ego
possum alijs dare, quod ipse non habeo? Mendicus es
ego ipse, quid mendicis possum facere?

¶ Exhortatio ad charitatis eleemosynā dādū alijs.

¶ Art. 33.

D O M.

Charitatis eleemosynā, vnde alijs tribuas, dicit
quod non habetas: miror, si quod dicit, non cōsi-
deras. Si nihil esses, vix diceres, quia nihil ha-
beres. Nunc autē ex quo esse habes, nec alijs donis dei
cares, non recte dicit quod charitatis eleemosynā, vnde
de alijs tribuas, nō habetas. Nonne habes intellectum,
affectū, & memoriam, pedes, manus, oculos, & os, quibus
poteris, cū vis, mihi seruire, & pximis subuenire? Et si
in ceteris tibi deesset facultas, non tamen tibi deesse
poterit cum vis, bona voluntas. **D I S C.** Optissime
domine, ignosce meæ insipientiæ, quia non sic tuum y-
bum intellexi, de exercendo charitatis opere. Putabā
enim te velle, vt ego alios charitatiuos facerē, cū ipse
si charitatus sim, ignorem. Nunc autē, quia sentio quod
vis, vt in charitate & ex charitate alijs p modulo meo
per te mihi concedendo charitatiue subueniā, & chari-
tatis eleemosynam alijs impendam: o domine, quam
libenter te me iuuantē id faciam. Sed tamen bone
domine, quia tu nosti, quod argentū & aurū non est mihi
& quā inops & pauper sum ego, totusq; miser & misera-
bilis & mente & corpore, adiuua me obsecro, vt tētem
si aliquid valeam salte deuota oratiōe. **D O M.** Hoc
est, quod volo. **D I S C.** Bone domine, doce modū,
quō ex charitate p oratiōes possim charitatis eleemo-
synam dare, vt alijs proficiat, tibiq; placeat, & mihi es-
tiam pinguiorem charitatis eleemosynam obtineat.
D O M. Aperi oculos cordis tui, & vide quot miserū
pericula, dolores, angustia, gemitus, ploratus, vlti-
mus, & cruciatus, sunt in toto mundo: in terra vcz, & in
purgatorio. O quot homines sunt in periculis animæ
& corporis in diuersis mūdi partibus de tuis fratribus

& sororibus

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 206

& sororibus, non tantum tuæ religionis Charrhusiag
sed & cōmunis religionis fidei christiana, qui indigēt
charitatis eleemosyna, ne ex toto depercant inter ten-
tationū varietates, atq; insidiarum iacula. Quorū: aliq
patiuntur à propria carne, aliq à pueris hominibus,
aliqui à malignis spiritibus. Et ex illis sunt aliq in pe-
culis aquæ, ignis, latronum, ferarum, & agritudinum
diuersarū. Nonnulli quoq; ex eis, clerici, religiosi, or-
phani, vidua, & miserabiles psonæ alia, defendere se
non valentes, oppressi sunt iniuriis, falsis iudiciis, & ty-
rannorū violentiis. Nonnulli vero infirmitatibus, do-
lorib; paupertatibus, sentio, & alijs diuersis incōmodis,
sunt fatigati nimis. Aliq etiā ex his detinēt ita crude-
liter in vinculis & carceribus, q magis eligūt mortē q
vitā. Alii sunt in ppetuos seruos & ancillas vediti in sa-
delibus: vbi viliores bestiis reputant: vel die noctuq;
in frigore & calore in mari in nauibus remigare, cate-
nis compediti: vel super terrā aratrū aut currū, more
equorum, vincti trahere, in caumatib; solis, & imbric-
bus frigoris, panis & aqua, non nisi ad solam necessita-
tem refecti, & vix camisia pro solo tegmine nuditatis,
die noctuq; vestiti. Et cum ex defectu virium, aut alias
non ad nurum ribaldorum qui eos regunt, ambulāt:
tunc flagellantur circa crura vsq; ad sanguinis copio-
sam effusionem. Quorum nonnulli, cum se quocūque
modo à vinculis possunt excutere, præ nimia mentis
amaritudine, & ex desperatione seipfos miserabiliter
perimunt, in mare se precipitādo, aut caput in petras
illidendo. Attamen multi de talibus sunt sacerdotēs,
clerici, milites, mercatores, religiosi, & magni domini
in seculo fuerunt. Vnde tanto fit eis miseria sua graui-
or, quanto prius fuit eorum felicitas maior. Cogita
etiā pie, quid fiat de virginibus & mulieribus Chris-
tianijs, quæ per infideles captiuantur. Quarum aliq;
sunt, moniales, nobiles, & magnorum filia & vxores.
Quæ vt vitam redimant, voluntatem eorum infidelū
vni à quibus detinentur, oportet quod faciant.

Item

A. Act. 3
p. sal. 36
Apoc. 3

D. DION. CARTH.

Item multi sunt diabolica fraude decepti, multi à pra-
uis hominibus seducti, & multi propria opinione ille-
cti, ad sentendum erronee in fide, in moribus, & alijs
dogmatibus periculosis. Modo bene pensa, si nõ occa-
sionem inuenias sufficientem, dandi talibus charita-
tis eleemosynã. Adhuc autem amplius attende, & vide
diligenter quoque miseras fidelium defunctorũ: quo-
rum animã in purgatorij igne ineffabiliter grauitè
puniuntur. Attamen aliqua ex his sunt apud me ma-
gni meriti. Quas ex naturali mea pietate licet vellem
libenter de tormentis eripere, non tamen hoc finitè
quitas meã iustitiã, quoad pro suis peccatis vsque ad
minimum quadrantẽ satisfecerint, per se in huiusmo-
di tormentis, aut per alios viuos cum ecclesiã suffra-
gijs. Inter quas si tu adhuc patrem, matrem, fratres, fo-
rores, aut alios habeas amicos & benefactores, pro quibus
vtique obligaris ad subueniendum eis, ignoras.
Nam dico tibi pro certo, quod multorum animã ibi-
dem adhuc purgantur, quẽ ante annos multos à viujs
suis amicis purabantur ad gloriam euolasse. Ex quibus
sunt etiam nonnulli pauperculã animã, nulla alia ha-
bentes suffragia, nisi quã in communi facit sancta ec-
clesia. Hi sic in purgatorio detenti clamant sine inter-
missione cum ineffabili desiderio ad suos in terra ami-
cos viuos, & ad alios: vt eorum misereãtur. Quod cer-
te valde charitatiũ esset, & op⁹ magnã pietatis. Quia
amici dei sunt, se ipsos tamen iuuare non valentes, sed
aliorum indigentes eleemosyna, qui & potentes erunt
post sui ereptionem promouere & iuuare alios apud
deum. Vides ergo quot modos, quot causas, quot occa-
siones habes charitatis eleemosynã alijs dandi, & alijs
ex charitate subueniendis. Et si non vales pecunijs,
beneficijs, obsequijs, ieiunijs, aut missis, vel alijs me-
dijs, consolationem facere eis: poteris ad minus talibus
subuenire pro eis deuote orando, aut saltè ad deu-
m ppter ipsos lachrymabiliter, ex fraternã charita-
tis zelo suspirando. Et noueris, quod de q̃to plus te in
huiusmo-

Math. 5

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 207

huiusmodi compassionis affectu exercueris, tanto ci-
uius & copiosius tu à me charitatis donis repleberis: ita
vt non tibi opus sit charitatis eleemosynã amplius
mendicare ab alijs. D. I. S. C. O. domine quã bonam
lectionem mihi de charitatis eleemosyna erogandã
legisti: quã omnia mea interiora (vt verum fatear) ita
conculsit, vt vix lachrymas possim continere. Confir-
ma, obsecro domine, hoc quod operatus es in me. Heu
quantũ sunt humanã conditionis miserã. O miseri-
cordiarum pater, & deus totius consolationis, ne despi-
cias op⁹ manũ tuarum, & ne obliuiscaris nos in finẽ.
¶ De charitatis eleemosyna pro viujs.

Psal. 67

1. Cor. 1.

¶ Art. 34.
D. I. S. C.

CRatias tibi domine piissime, quã copiosã mas-
terã mihi ministrãsti de modo tribuendi cha-
ritatis eleemosynã. Largire, precor dominẽ
dulcissime; etiam charitatis tribuendi eleemosynã
formã tibi placidã. In nomine etenim in tu tentare
volo orando, id quod tu dare dignatus fueris, inspirã-
do. Per factosãnciam itaq; domine tuã passionem,
per dignissimã genitricis tuã intercessionem, per san-
ctorum angelicorum spiritũ tuorum ministratiõnẽ
per beatorum patriarcharum & prophetarum merita
per gloriosorum Apostolorũ charitatem, per sancto-
rum martyrum constantiam, per illustrium confesso-
rum deuotionem, & per sanctarum virginum ac con-
tinentium puritatem, obsecro domine clementissime
non praualeant nostra peccata contra infinitã tuã
bonitatem. Sed potius attende, misericordissime do-
mine, omnium horum sanctorum tuorum p̃clara me-
rita, cunctorumq; tuorum iustorum & electorum pia
vota: & obliuisci digneris clementer offensiones nos-
tras. Memento, qd iustus tui, licet caduci plasmati:
Nedes honore nominis tui, precamur, alteri. Et ne in-
eres in iudicium cum seruis tuis, quia non iustificabi-
tar in conspectu tuo omnis viuens. Tu enim factor
noster es,

Isaiã. 42.

Psal. 142

Mat. 23.
Matth. 6
Iob. 13.
Abas. 8

D. DION. CARTH.

noſter es, nos vero opus manuum tuarum. Tu noſter es redemptor, nos precium ſanguinis tui. Pater noſter nihilo minus tu quoq; es, nos autem tui filii, licet heu prodigi, & nimis indigni. Etiam ſi nos occideris, adhuc tamen in te ſperabimus. Scimus nanq; quoniam etiã cum iratus fueris, miſericordiã recordaberis. Eia ergo bone pater, pie redemptor, omnipotẽs creator noſter, rogo intimus quo poſſum, reſpice ordinẽ noſtrũ dirige do ipſum tam in capite quã in membris, in platisque & ſubditis feliciter in tui nominis laudem, aliorum ædificationem, & totius eccleſiã tuã ſanctã decorem uſque in finem. Similiter commendo tuã grauiam, omnes religiones totius Chriſtianitatis, virorum & mulierum. Præſerua, pie domine eas à ruina, multiplicata tua in eis dona, ad totius eccleſiã tuã ſanctã conſolationem. Potiſſimum tamẽ oro bone domine, intue re paternẽ ſanctam Romanam eccleſiam, fidei vtrique noſtrã magiſtram: nec nõ dominum noſtrum apoſtolicum tuum vicarium, cui regimẽ eius cõmitti voluiffi, vna cum dominis cardinalibus, patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, ſpecialiter tamen cum noſtro ordinario: necnon cum abbatibus, prioribus, & cæteris eccleſiarum platis: vt ſpiritus tui virtute cuncta ſanctitate, digne, & laudabiliter, in pacis tranquillitate: ad tui nominis gloriã, populique credentium felicem augmentationem. Præcipue tamen peto domine, vt eccleſiã tuam ſanctam, quam tuam vocare ſponſam voluiffi, ab hæreſum veneno, & ſchiſmatum cõtagio, cunctisque erroribus, ſemper præſeruari digneris illibatam: contra infidelium & tyrannorum rabiẽm dextra potẽtiã tuã ipſam quoq; miſericorditer protegendo. Da etiã miſericors deus, preſbyteris, diaconis, ſubdiaconis, clericis, monachis, monialibus, & cæteris perſonis eccleſiaſticis miniſtris tuis, ac tibi deuotis, gratiã tuã abundantiam: qua dotati, valeant ſinguli ſeruitutis ſuã debitum tibi reddere quãtidie obſequium, nõ ſolum ſine offenſione ſed etiam pro totius mundi ſalute, Chriſtianaque

Cant. 2

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 208

neque plebis cõſeruatione. Reſpice etiam oculis tuã pietatis, quaſo omnipotens deus, Romanum imperiũ aliãque regna, & dominia terrarum, vna cũ noſtro imperatore, cæteriſque regibus, principibus, & terrarum dominis Chriſtianis: necnon cum ſuis comitibus, cõmilitionibus, & clientibus, temporali gladio vtentibus, atque cum eorũ ſubditis: vt dextere tuę potẽtia roborati, paganoſque, & alioſque infidelium ſuperbiã, ceterorũque inglorioſe temeritate poteſtate ſibi credita humiliare & cõuincere nouerint, & poſſint, ita viriliter & viriliter, vt omnibus in eccleſia tua & in populo Chriſtiano pacatis, tibi autori pacis digna vniuerſi mereamur gratiarum reddere actiones. Tribuere etiam digneris, bone domine, cunctis rectoribus & officialibus ciuitatis, vilſarum, oppidorum & locorum quorumcũque in terris Chriſtianoſque prudentiã & iuſtitiã ad regẽdũ digne alioſque ſubditis vero obedientiam & fidelitatem, & cõuerſandum pacifice inter ſe & ad maiores: quatenus in omnibus vbiq; laus tua perficiatur. Sint etiam tuę pietati, ſp̄cor domine, ſpecialiter cõmiſſi omnes mei conſanguinei, benefactores, amici, & pro quibus in ſpecie obligor. Fac eos, opto dulciſſime domine, experiri ex mercede tua gratia, quod religioſorum familiaritas eis fuerit vilis atque conſolatoria. Sed & inimicos meos & æmulos, aduerſarios & perſecutores, ſi qui ſint, domine dilectioni tuã, qua cuncta diligis, & nihil odis eorum qua feciſti, commendo. Da nobis pariter, hoc eſt & ipſis & mihi, veram charitatem, qua tibi placere poſſimus perpetue. Peto etiam indulgentiſſime domine vt ſpiritus dones conſilii ſanioris omnibus errantibus, fallis Chriſtianis, peruerſis & obduratis, excommunicatis & interdicitis, necnon perſidis iudeis, & cæcis paganis, ad cognoscendum tuam bonitatem, ſuam que ſulcitiam: ne propter ſuam obſtinatiam, incurſant finaliter perpetuam damnationem. Et quoniam, prout noſti domine, temporali indigemus hic cõſolatione, igitur vt valeamus tibi ſeruire ſalacriter,

Sapient. 12

concede

D. DION. CARTHV.

concede nobis propitius, terrarum pacem, aeris temperiam, fructuum ubertatem, & corporum sanitatem cum aliis necessariis. Refrenando hostium rabiem, pestem comprimendo, fulgura, tonitrua, gradines, & pruinas, mitigando, famem, & corruptionem aeris, & fluminum repellendo, pestilentiam, & omnem languorem auferendo. Valde etiam cordialiter deprecor domine misericordissime (quia tibi cura est de omnibus) & quoniam tu es miserorum consolatio vera, sis consolator adiutor & protector, vniuersis & singulis, tribulatis, tentatis, captiuis, tristes, & afflictis, nec non viduis, orphanis, pupillis, mulieribusq; pregnantibus & in partu laborantibus, atq; cunctis infirmantibus, nauigantibus, & peregrinantibus, ac ceteris miserabilibus personis, in quacumq; angustia constitutis, ita ut in aduersitatibus suis non deficiant, sed humiliter consolationem à te expectent, atque tandem eam operante percipere ex tua clementia mereantur. Ne forte cogantur (quod absit domine) impie agere, ex desperatione, aut nomen tuum sanctum blasphemare p̄mentis inopia, in propriam perditionem, inimicorum suorum gaudium, & christiani nominis confusionem.

D O M. Sita sapius orares ex corde, promitto tibi, quod non remaneres absque remuneratiōe, tam pro te quā pro aliis.

¶ Pro defunctis, charitatis elemosyna.

¶ Art. 35.
D I S C.

ET quoniam domine, tuæ bonitati (vt præsumo) non displicet facta per me pro viuis deprecatio, supplico adiuuare dignare me tuum pauperculum, vt etiam ipsi defunctis charitatis elemosynam orando digne impendere valeam. Eia ergo dñe deus meus, qui nos patrem & matrem honorare præcepisti miserere pp̄tius animabus patris & matris meæ. Red de patr̄ vicem quæso pro laboribus, & cura pro mea educatione habitis, & largire matri consolationem, p̄ doloris

Sapient. 6
1. Pet. 5.

Exodi. 20
Deut. 5.

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 209

doloribus & miseria, fidelitate & diligentia, in mei portatione in vtero, necnon in pariendo me conseruando & gubernando, per ipsam exhibitis. Et da eis pacem, requiem, lætitiā, lucem, & gloriam sempiternā. Memēto etiam in bonum eorum, quibus ex naturali obligor dilectione: quam tu vtiq; nobis indidisti, licet præposueris ei dilectionem spiritualem: videlicet, meorū fratrum, sororum, progenitorum, cōsanguineorum, cōsanguinorum, & omnium meorum amicorum, in quocūque gradu cōsanguinitatis, vel affinitatis mihi attrinentium. Libera animas eorum misericors deus, ab omni cruciatu inferorum, & transfer eas ad locū beatitudinis: vbi cum sanctis tuis gaudere mereantur in sempiternum. Subueniat etiam, oro, tua clementia omnipotens deus animabus meorum charorum, benefactorum, & recomēdatorum: quibus specialis me obligat gratitudo. Responde, precor domine, eis tu pro me: ne propter meam inopiam videantur in me perdidisse piā suā ad me affectionem. Specialiter quoq; domine, cōmendo tuæ miseratiōi animas meorum in ordine & domo fratrum ac sororum, necnon ordinis & domus habentium participationem & societatem, necnon illorum quorum apud nos corpora resurgunt: erue eas de omni angustia, & indulge ipsis propitius refrigerij sedem, quietis beatitudinem, & luminis claritatem. Supplicij etiam cum instantia commendandum duxi, misericors deus, tuæ bonitatis specialiter animas nostri fundatoris & omnium suorum ad ipsum modo quocumq; pertinentium: necnon eorum, qui notabiliter nostræ domui & congregationi benefecerunt. Da eis, bone domine, pro temporalis nostræ sustentatione tabernacula sine fine māsura, cum celestium bonorum ubertate. Tandem quoq; totis ex præcordijs cōmendo tuæ infinitæ clementiæ, o auctor pietatis, animas omnium fidelium defunctorum, tam generaliter quam specialiter: Eia respice, obsecro, oculis misericordiæ in opera manuum tuarum,

d nullam

D. DION. CARTH.

nullam in tormētis, nisi solam tuam paternam boni-
tate & cōmuniā sanctæ matris ecclesiæ dātatur suffra-
gia, habentia consolationem. Et clementer miserere
omnibus fidelibus defunctis, etiā in purgatorio quō-
cumq; detentis. Specialiter tamen pie domine, succur-
re cito peto miseris, egenis, & paupculis animabus eo-
rum, qui non bene parati, improuise, subito, ex ignis,
aqua, latronum, aut aliorum inopinatum casuum
periculo, morte præoccupantur, vel suffocantur in
somno, vel per publicam iustitiam violenter subijci-
untur mortis tormento. O domine, præsta talibus id
de misericordiarum tuarum thesauris, quod ipsi mi-
nus sibi prouiderunt, dum potuissent in tempore sa-
nitatis & libertatis. Nosti enim pie domine, quoniam
miseris misericordia est necessaria: tibi que proprium
est misereri & parcere. D O M. Fortiter instas, & effi-
caciter vrget: sed non recte iudicas. Vis enim vt mis-
ericordiam exhibeam, & iustitiam meam negligam: re-
os absoluā, & eos iustus æquiparē. D I S C. O domi-
ne, si tibi mea displicuerit deprecatio, veniā peto. Atta-
men videtur mea simplicitati, bone dñe (vt salua tua
gratia ita loquar) quod nihil derogat tuæ sanctæ iusti-
tiæ, si miseris misericordiam feceris ex mera tua boni-
tate. Imo si nūquam misereri velles, hoc domine de
tua iustitia faceret iustitiam: cū vniq; iustitia sine mis-
ericordie temporamento careat merito iustitiæ præ-
conio. Etiam domine, vt videas quoniam non extor-
to iustitiæ tuæ præiudicare volo, offero tuæ iustitiæ
satisfactionem pro cūctorum fidelium defunctorum
reatibus, & in supplementum meritorum, quæ eis de-
sunt, in plenamq; ipsorum tecum reconciliationem,
sanctam tuam incarnationem, & natiuitatem: rotam
q; tuam perfectissimam innocentissimam, & laborio-
sissimam vitam: tuam sacrosanctam passionem, & pre-
tiosissimā mortem: tuam gloriosam resurrectionē, ad
mirabilem ascensionem, & spiritali missionem sa-
luberrimā. Insuper offero tibi domine, tuæ dignissimæ
matris

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 270

matris gloriosa merita, suæ videlicet diuinæ mater-
nitatis, & virginæ puritatis excellentiam. Etiam, offero
tibi domine, omnium sanctorum angelorum tuorū
merita, quibus ipsi semper placuerunt tibi, place-
buntq; impetuum. Sed & sanctorum tuorum patri-
archarum, prophetarū, apostolorū, martyrum, confesso-
rum, virginū, & continentū, omniumq; iustorum & electo-
rū tuorum, iam in cælis tecū regnantū, necnon adhuc in
terris degentū, gratissima multa & magna merita, dñe
offerō tuæ pietati. Offero quoq; tibi dñe, omnia bona
quæ in tota ecclesia tua sancta vnq; facta sunt, fiunt, &
fient vsq; ad mundi finem: & specialiter illam excellē-
tissimam reconciliationis nostræ hostiam, in qua Chr-
die adhuc pro nostra salute per mysteriū quodammodo pa-
teris. Eia bone domine, acceptare digneris gratanter,
tantā satisfactionē, & absolue misericorditer animas
tuorum fidelium defunctorum, pro quibus deprecor. Vincat tua
bonitas (rogo domine) nostrā malitiā. Amicorum tuo-
rum merita præualeant, quæso, cōtra captiuorum tuo-
rum delicta. Misericordia tua iustitiæ rigorem tempē-
ret, miserosque lætificet, & ad tuam iucundissimam visio-
nis gloriam perducatur. Amen.

¶ Reprehensio psumptiōis, & de quinque sensibus aīæ.

¶ Art. 30. D O M.

Placet quia largā erogasti charitatis elemosynā:
vniā tu cū cæteris, alijq; tecū haberetis affectū
semptalē in dicēdo preces ad horas, necnon in
lectiōis. Sed oris strepitū facitis, & raro in cōtionē cor-
dis adhibetis. Igitur etiā taliter orando, par-
am pñicitis alijs & vobis ipsis. D I S C. O dñe heu vix est, qd dicit
Da nobis omnibus emēdationē ppter infinitā tuam
bonitatē. Insuper bone dñe, quia feci, licet taliter q̄liter
qd iussisti, in dando charitatis elemosynam: quando
vis reddere seruulo tuo quod pmissisti, charitatis elees-
mosynam mihi tribuendo: D O M. Iam plures dixi
tibi in superioribus, quod hoc debeas mihi committe-
re. Quia ego scio melius quā tu, quid tibi expediat.

D. DION. CARTH.

Perseuera tu in desiderio longanimiter, & experienter tempore opportuno promissionem meam efficaciter Tibi videtur, vt sentio, quod iam aliquid magni feceris, ideoque dignum fore, vt à me reportes aliquid mercedis, in recompensam quasi laboris. Dic mihi hominatio, quid fecisti? Quæ sunt aliorum, mihi obtulisti: de alienis pdigus, in proprijs parcus: Propria mea, & sanctorum meorum mihi obtulisti merita: & quid ultra? De proprijs tuis quid apposuisti? Vbi sunt mistæ, psalteria, pœnitentiales psalmi, vigiliæ, cantica graduum ieiunia, flagella, elemosynæ & lachrymæ, cæteraque huiusmodi spiritualia exercitia, quæ pro liberatione captiuorum quos redimi optas, de proprijs tuis obtulisti?

D I S C. Parce domine, parce rogo meæ præsumptionis, & ignosce meo torpori. Cognosco enim domine, quoniam vere ita est, vt tu dicis. Libenter enim multa expedire aliorum labore: quæ digito minimo (vt sic loquar) vix ipse curo tangere. Da pie domine emendationem, & fac tu nihilominus pro nominis tui gloria, aliquid ad rem, illis indulgendo gloriæ tuæ præmium: & mihi pauperculo tuo largiendo charitatis donatiuum. D O M. Quantumcumque te informem ad longanimitatis refugium, tu tamen semper reuertes in tuum pristinum canticum. Ideoque iterum te docere volo aliqua, adhuc tibi ad inherendum deo per amoris affectum necessaria. Noueris, quod in anima rationali sunt quinque sensus spirituales, seu interiores, quibus ipsa deo coniungitur meditante charitate. Est enim in anima interior auditus, in potentia animæ memoratiua. Cuius est doctrinam & inspirationes diuinas recipere & cõseruare. Vnde loquitur propheta in psalmo, dicens: Audiam quid loquatur in me dominus deus. Et hic sensus, seu potentia, respicit personam patris in diuinis. Sed visus animæ interior consistit in potentia animæ intellectiua. Cuius est diuinas perfectiones pro posse intelligere: non tatum per fidem, sed etiam per aliqualem experientiam. Vnde ait quidam: Sicut

deus

Psal. 84

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 218

deus per memoriam auditur, ita per intelligentiam videtur. Et hic sensus seu hæc potentia, respicit personam filij in diuinis. Ad hunc visum, non sufficit videre deum in creaturis vel in scripturis aut in humanitatis vestibus: sed requiritur, vt anima deuota per vnium amoris immediate absque aliquo medio, etiam in deum suum feratur, omnibus sensibilibus & intelligibilibus penitus exclusis. Hæc est illa diuinissima sapientia, quam non nulli dicunt amentiam, seu stultitiam sapientissimam. Quam nullus mortalium per propriam attinget industria naturalè, nisi singulari præuentas sit gratia: & nisi prius multam præmiserit inquirendi per gemtus, desideria, & bona opera, diligentiam. Reliqui tres spirituales & interiores sensus animæ, puta odoratus tactus, & gustus, sunt spiritualiter in potentia: & voluntate seu affectiua, sed in tres voluntatis actus: quæ sunt desiderare diligere, & delectari: quæ primùm cor respõdet odoratiui: sed in tactui: sed tertium gustui. Nã sicut famelicus primùm à longe cibum odorat, & sic desiderat: deinde propius accedens tangit manibus & tractat, ac postmodum ore recipit & degustat: sic suo modo anima rationalis & deuota suum cibum, qui est deus, per tres actus potentie affectiua, qui spiritui sancto in diuinis attribuitur sentit experimentaliter, & spiritualiter attingit. Primo ipsum quasi odorando per deuotionis desiderium, deinde ipsum gustando per charitatis dilectionem, de post etiam ipsum gustando per vnitiuam adhaesionem. Correspondet his illud in Canticis: In odore vngentorum tuorum curremus, quantum ad primùm. Et illud: Tenui eum, nec dimittam, quantum ad secundum. Et illud in Psalmo: Gustate & videte quoniam suavis est dominus, pro tertio. Hæc autem gustatio & visio non potest fieri in anima, nisi perfecta vnione harum potentiarum animæ cum deo in amore feruentissimo. Ad quæ tu potes aspirare quidem: sed non peringes, nisi cum ego voluero, & te fortiter attraxero. D I S C. Obone domine, quam magistralem legisti mihi lectionem.

d 3 Gratias

Cant. 1

Cantico. 3.
Psal. 33

D. DION. CARTH.

Gratias tuæ bonitati. Da obsecro, vt in me p̄ficiat ad
tui laudem, mihiq; in salutem. Scio namq; dñe, q̄ nihil
valeo, nisi q̄n tu uolueris, & q̄tum tibi placuerit. Atq;
ideo rogo, vt nō aliter fiat, quā prout mihi expedierit.

Qualiter anima quasi in sopore vnitur deo,

Art. 37.

D I S C.

Quoniam sponte declinasti, domine, ad quia
que sensus animæ interiores pro mea infor
matione ex mera tua bonitate: rogo non di
spiceat etiam tradere in practica, qualiter anima tibi
deuora his sensibus tibi iungatur mediante charitate.
D O M. Sicut curiosorum inquisitionem detestor:
ira deuotorum studio condelector. Audi aliquid de q̄
queris. Homo spiritalis cui gratiam huiusmodi fecero
vniendi se scilicet mecum, fit quodam modo ad instar
hominis nobili & forti vino potati: vnde & in sopore
resoluitur, non tamen omnimode in somnum: ita, vt
non ex toto dormiat, nec etiā simpliciter vigilet. Qui
quidem ea quæ circa ipsum fiunt, non plene scit, nec
etiam totaliter nescit: sed quasi advertere non curat,
neque talibus intendit: imo, nec actu de seipso tunc
cogitat: quamuis se fore illic vbi est, non ex toto igno
ret. Et de quanto tunc in anima fuerit amor dei ter
uentior, intellectuq; lucidior: tanto fortius animam
totam in se deus rapit, sibi eam miro modo vniendo:
s̄n tantum, vt demum anima hæc obliuiscatur, & obliuiscatur
omnium aliorum præter deum, nihil sentiat, nihilque
intelligat, nisi solum deum, vnus quasi spiritus facta
cum eo: sed intellige, per amorosam voluntatis suæ
cum voluntate diuina vnionem & conformitatem.
D I S C. Gratias tibi domine, quia non spre
uisti pauperis tui desiderum: sed dignanter tradidisti
vnionis modum, per soporati exemplum. Adhuc ta
mē moueor ad sciendum, si iste sopor sit idem cum pa
ce illa, quæ omnem exuperat sensum: siue cum ea pa
66, 14

Philip. 4

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 212

et, in qua dicit se propheta, in idipsum velle dormire, **Psal. 4**
& requiescere. **D O M.** Non multum erras, si sic
intelligis. Nomina quidē sunt diuersa, sed res eadem
est. Diuersis siquidem nominibus, soporem hunc di
uersi nominant. Aliqui dicunt eum somnum, alqui
dicunt silentium, alqui pacem. Vnus sic, alius aliter,
ex effectuum ratione cum ita dominantes varie. Tan
tum rectissime potest nominari, secundum apostolum
meum Paulum, pax omnem exuperans sensum. Non
enim tantum sensum excedit, imo (quod plus est) et
iam absorbet omnem cogitationem, imaginationem
rationem, memoriam, & intelligentiam. **D I S C.**
Modo intelligo, ex tuo dono (vt mihi videtur domi
ne) illud contemplantiuorum dictum: Deum nemo ve
raciter inuenit, qui se non totaliter perdit. Et illud si
militer ex eodē manans fonte: Nullus deum vere seu
perfecte diligit, qui non se veraciter oderit. Hinc eli
cio domine, quod si voluero contemplando tibi inhæ
rere, oportet omnia, & me quoq; inter alia, relinque
re. Et si voluero in dilectione tua fieri perfectus, ne
cesse est, vt in me omnis extraneus cesset affectus, tam
proprius quam alienus, etiam omnium creaturarum:
ita, vt totus meus affectus nemini nisi tibi soli milita
re præsumat. Delicatus enim (vt quidam ait) amor
tuus est, socium non patitur. Solus cum solo esse vult.
Sicut scriptum est: Dilectus meus mihi, & ego illi. Item
vna est columba mea. **D O M.** Beneficentis, recte
loqueris. Hoc fac & fiet. Fac vt dicis, & fiet quod cupis.
D I S C I P V L V S: O domine bonum est nos
hic esse, ait magnus amator tuus, cum in transfigura
tione tua radiantem faciem tuam vidisset: nesciens
quid diceret, præ mentis stupore. Nescio & ego domi
ne, quid dicam. Benedico, laudo, & honorifico te: vti
nam digne, quia tetigisti vt cumq; cor seruuli tui cum
suauiori affectu & lucidiori intellectu. Sed secre
ta meum mihi, secretum mecum mihi, ait propheta:
Age domine quod agis, operare quod operaris. **Isaiz. 24.**
d 4 Sancto

Philip. 4.

Lucæ. 9

Cant. 2
Cantico. 9

Matth. 17.

Isaiz. 24.

D. DION. CARTHV.

Iaco. 2

Psal. 9

Psal. 50

Eccle. 11

Mat. 6. 26

Sanctorum tuorum deprecationes non sunt contemptæ
Sapientia vicit malitiam. Misericordia superexalta-
uit iudiciū. Desiderium pauperis exaudiuit dominus.
Gratiarum actio largitori. Laudes inrecessorib. & p-
motoribus. Conferua & p̄fice obsecro domine gratiā
tuam, in opere manū tuarum, in tuam perpetuā lau-
dem. Et ne auertas vnquam faciem tuam a me, sed a-
uerte propitius faciem tuam a peccatis meis: ne am-
plius diuisionem inter te & me facere præualeant, quo
modo. D O M. In die bonorum, ne immemor-
sis malorum. Montes & colles habent iuxta se valles.
Si semper esset festum, venirent festa in contemptum.
Vicissitudine sua currunt tempora. D I S C. Intelli-
go domine quid velis. Fiat voluntas tua, quæ semper est
recta, iusta, & cetera: nō mea, quia fatua, curua & indigna.

De vnitio amore & varijs eius operationibus.

Art. 38.

D I S C.

Videtur mihi domine iuxta præmissa, quod vni-
tū tuū adhæsiō, quā tuū amoris suauitas senti-
tur, præsupponat: præsertim ordine naturæ, &
secundum modum communiorē: deuotas medita-
tiones surgentes ex spiritu alibus colloquijs, aut sensu-
monibus, vel ex lectionibus affectuosis: nec non in-
tima desideria cor inflammantia, ac orationū feruentium
sedulitatem, nunc vocalium, nunc mentalium.
Ideoque libenter vellem domine, aliquid de his audi-
re. D O M. Noueris, quod ad contemplationem, quæ
peruenitur ad suauitatis diuinæ gustationem, & cum
deo vnionem, bene requiruntur ea de quibus mentio-
nem fecisti. In theologia enim mystica, secundum cō-
templatiuos, ea quæ tetigisti idem sunt, aut se inuicem
præsupponunt: omnia tamen in vera & perfecta com-
prehenduntur oratione. Omnis quippe orationis, sal-
tem veræ, finis & fructus est deo ad herere, & vnum cū
deo spiritum fieri: videlicet, per liquefactionem purissi-
mi amoris, & per speculationē serenissimam cognitionis,
atq; per

1. Cor. 6.

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 213

atq; per absconsonem in dei vultu, ab omnium fructu
piti mundanorum, per excessum quietissimam fructio-
nis: vbi omnes vires & potentia animæ a suis dispo-
sitionibus simul collectæ, ac in vnum verum summum &
simplicissimum bonum fixæ, in quendam diuinæ con-
formitatis, ac æternæ stabilitatis similitudinem, trās-
formantur. D I S C. Ex dictis domine intelligo, quod
homines deuoti & ad orandum prompti, sint apiores
& proximiores ad contemplandum: & per consequens
etiam ad deo inhærendum per amorē vnitium, magis
idonei. Vtinam, pie domine, & ego fieri merear vs-
que ex his. Quoniam vero de contemplatione aliquid
domine occasio vnitui amoris tetigisti, optarem au-
dire de varietate illa aliquid: quam contemplatiui per
sepe in moribus & per exteriora signa exhibent, quæ
docta tecum conuersantur. Attendi namque in eis, quæ
non vniformiter, sed multum difformiter se tunc ha-
bent Aliqui quasi sint insensati, alii quasi ebrii, alij
sic, alij aliter, se exhibendo. D O M. Verum dixisti
de apris ad contemplandum, propter deuotionem ad
orandum. Audi nunc quoque de quo quæris, si forte
quandoque tibi aliquid de huiusmodi contigerit: vt
scias vnde & quod accidat. Homines mihi specialiter de
uoti, qui abstractam diligunt vitam, ab exterioribus,
quantum fieri poterit, ex occupatam, perueniunt (gra-
tia mea ductrice) nōnunquam ex forti spe, quam suis
in orationibus aut meditationibus concipiunt de cœ-
lesti gloria per ipsos consequenda, ad tantam mentis
iucunditatem, vt intus cohibere eam si velent, neque
antef, velint nolint, per signa aliqua in apertum for-
as prodit: puta per risum, lachrymas, singultus, suspi-
ria, saltus, plausus, gesticulariōes: aut cætera huiusmo-
di mores in consuetos. Et quoniam iucunditatem hæc
verbis exprimeri nequeunt, ipsam his quibus ostē-
dere ex abundantia cordis, velint nolint, contēdunt.
Hanc internam mentis iucunditatem dicunt contem-
platiui iubilum. Representat: ecclesia tale gaudium
d 5 etiam

Signa cōtē-
platiui ore
iubilantiæ

D. DION. CARTH.

etiam in missis, per lectum canticum Halleluia. Quod quidem, multis sit gaudij notis, sed sine expressione significatiue vocis. Nonnunquam etiam corda mihi deuorum suis in orationibus aut meditationibus tanto profundo gaudij spirituali s meiq; amoris feruore, q; videntur quasi ebrj, modum in agendo nescientes: ita, vt præ spirituali læticia loquantur & operentur insolita. Et hæc spiritualis actio vocatur à contemplatiuis ebricitas spiritus. Quandoque rursus cor da deuorum ita amoris mei feruore & dulcedine tango, tam fortiter & abundanter, vt redùdet ex corde totum in corpus: in tantum, qd corpus suas intermittere cogatur operationes. Quia nequit tunc ambulare, stare, loqui, aut videre: sed factum videtur quasi insensibile, donec feruor iste tepescat, & cesset. Et talis interna operatio etiam corpus occupans, dicitur à nonnullis raptus, vel etiam extasis. Interdum quoque cor hominis deuoti ardor diuini amoris ita accendit, vt totum hominem concutiat: & nisi foras erumpat, homo præ caloris vehemètia deficere videat. Quia cor ipsum, tantum vas fictile metallo feruentissimo suscepto in partes multas mox rumpendum, ardorem huiusmodi sustinere non valens, continere se vltra nequit, quin dirumpatur: prout & nonnunquam compertum est in nonnullis psonis deuotis, quæ venis & neruis cordis ruptis spiritum realiter tradiderunt, de morte ita ad vitam veraciter, & haud dubium feliciter transeuntes. Hunc modum aliqui contemplatiuorum vocant insolentiam spiritus. Nonnunquam etiam anima prius in se male dura, tactu diuini amoris ad instar bulientis metalli ita liquefit in huiusmodi sua deuotione, vt iam non videatur fore ipsa quæ prius, sed altera: quia ad omnem dei beneplacitum ita facta flexibilis, quasi vnus spiritus cum ipso sit, ad omnem dei voluntatem aptissima & purissima, in nullo ei cõtraria aut dissona. Modum hunc nominant aliqui cõtemplatiuorum liquefactiõem spiritus. Est & adhuc alius modus cõtemplatiuorum in suis exercitiis

Ebricitas spiritus

Extasis

In solètia spiritus

Liquefactio spiritus

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 214

exercitationibus, quem ipsi dicunt spiritualem iucunditatem, vel gaudium in spiritu scõ. Hoc gaudium cum cor hois diuinitus repletur, fit homo quasi extra se & supra se, nesciens præ spirituali iucunditate quid faciat, aut quid dicat. Et hoc ipsum gaudium testimonium reddere quandoq; cõsuevit cõscientiæ hominis, qd sit filius dei: præsertim, si venerit (put. nonnunquam cõsuevit) post generalem integram & puram cõfessionem, aut post deuotam celebrationem, aut post cordialem passionis mex meditationem: vel si venerit in locis vbi magnæ sunt indulgentiæ, vel vbi magnorum sanctorum sunt reliquiæ: vel in vitæ spiritualis inchoatiõe: prout quandoq; accidit nouitijs in receptiõis habitus, vel in professione, vel in sacrorum ordinum collatiõe, vel in celebrando primitias.

Roma. 14

Gaudium spiritu sancto

Qua similitudine fiat animæ vnio cum deo.

Cart. 39.

D I S C.

Gratias tibi dulcissime domine, quia tam salubria docuisti seruum tuum, de correquisitis ad inhærendum tibi amore vnitiuo, & de diuersis modis quibus agitur cum contemplatiuis. Supplico, bone domine, dignetur tua pietas (quæ vtique de nostro lectatur perfectu) me tuum pauperculum etiã in statu per aliquam similitudinem (quæ nostri qd tardus sum ad intelligendum, tardusq; ad agendum) ex qua capere possim, quomodo fiat in vnitiuo amore anima tecum vnus spiritus, prout iam sepius supra commemoratum est. Miror etenim non parum, quomodo hoc possit fieri: cum (quemadmodum in scholis dicitur) finiti ad infinitum nulla sit proportio. Constat autem hominem esse finitum, & deum infinitum. D O S. M. I. Arguis satis simpliciter. Quia q sunt supra naturam & diuina, putas te humana posse ratione cõprehendere. Veritamè quia similitudinem postulas, noueris diuersas similitudines à diuersis super hac assignari.

Prou. 8

Quarta

D. DION. CARTH.

Ai a trans
formatio

Quæ tamen omnes claudicant, nec sufficienter figura
re quod præterdunt, valent. Nihilominus ad condescen
dendum vicinque tuæ instantiæ, scias, quod hæc amo
rosa vnio animæ cum deo: quæ etiam à plerisque trans
formatio nuncupatur: secundum nonnullos dicitur
fieri ad instar guttæ aquæ, quæ in dolium fortis vini
mittitur, & à vino absorbetur. Secundum alios vero
dicitur fieri ad instar candentis ferri, quod in ignis na
turam conuertere videtur. Alij dicunt, quod hoc fiat co
modo, quo aer per solem illuminatus solis lumen si
bi incorporat, ita, vt aer & lumen solis vnum fore vi
deantur. Alij vero sentiunt, quod taliter fiat, qualiter
ferrum per magnetem affectum, magnetis propieta
tem sibi incorporat, per quæ & aliud ad se ferrum tra
here valeat. Alij autem volūt, quod fiat eo modo, quo,
vapor substantiam aliter aq̄ existēs, ex aeris calore aeris
leuitatem recipit, atq; in aeris quasi naturam transit.
Alij purat id fieri, ad similitudinē vnionis materiæ cū
forma: aut pfectibilis ad suum perfectum. Alij sic, alij
aliter sentiunt & loquuntur, non sine ratione: attamē
cōmuniter in hoc deficiunt, quod conantur discutere
speculatiue per humanam ratiōem, quod melius dis
citur prædicte, & non nisi per diuinam operationem.
Nec est aliqua similitudo, quæ huic rei satis congruat.
Illa tamen quæ vltimo racta est veritati magis appro
pinquat. Constat enim, quod materia ante susceptio
nem formæ imperfecta est, sine decore, sine virtute, &
sine actione. Data vero ei forma, mox ad perfectio
nem venit, iuxta formæ sibi vnitæ proprietatem: Sic
suo modo est de anima, quia priusquam vnatur ipsa
deo per viuificum amorem, manet quasi in spirituali
morte, sine decore, sine virtute, & sine vitali actione:
cum agere nequeat opera vitæ, perpetuæ beatitudinis
meritoria. Cum autem deo coniungitur suo forma
li & totius vitæ principio, tunc datur sibi vita quædam
diuina participatiue: non quidem per formalem ani
mæ inhaesionem ad deum (hoc enim diuine repugnat
perfiti

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 24
perfectiōni) sed per quædam illapsum spirituale in in
tinum, seclusa qualibet imperfectione. Hoc autem fit
mediante amore, tanquam qualitatiua & harmonia
ca dispositione, quodammodo proportionabiliter:
sicuti dispositio materiæ prærequiritur, quæ amnis non
sufficiat ad humanæ formæ susceptionē. Vnde quædam
modū calor naturaliter habet congregare similia atq;
segregare dissimilia: sic facit & amor suo mō. Et quæ
spiritualia cum spiritualibus habent similitudinem,
& cū corporalibus seu terrestribus dissimilitudinem:
ideoque in huiusmodi amorosa vnione animæ cum
deo, quicquid in homine inuenitur spirituale & diuis
num, segregatur quodammodo per viuificum amor
ris calorem ab eo quod in homine est corporeum &
terrestre. Sicque tunc etiam fit diuisio spiritus & ani
mæ, id est, spiritualitatis & animalitatis seu sensuali
tatis, per separationē preciosi à vili. Et quoniam deus
est spiritus, & quoniam anima est spiritus: hinc quædam
inter eos inuenitur similitudo: & cum similitudo cau
sa sit amorosæ vnionis, clarum fit, cur spiritus huma
nus rationalis sic depuratus & defecatus, spiritui vni
atur diuino, ei q; fit quodammodo similis & vnum cū
eo: imo (quod plus est) ex huiusmodi vnione spiritus
humani cum spiritu diuino, sequitur quasi per reddū
dantiam etiam vnio carnis ad spiritum: ita, quod cor
pus quædam spiritus induit proprietates, conditionis
bus proprijs interim neglectis, & à suis actionibus su
spensis. Ex qua felici vnione mirabili sequitur cōforma
ritas, spiritus ad deum, corporisq; ad spiritum. Nam
tunc anima suum habens desideratum sine in, summū
que suum bonum, ac suum centrum, totam quoq; su
am perfectionem & omnium suorum desideriorū
complementum, est quieta & contenta, nihil vltra ap
petens ab extra. D I S C I P V L O magister bone,
quàm pulchram mihi indignissimo fecisti seruo tu
o per felicem experientiam Et gratias tibi, quod tam dē
gnanter

Iohan. 4.

D. DION. CARTHV.

gnanter exaudis pauperum tuorum vora. Nuncitaq;
(bone domine) da obsecro, vt anima mea tibi vtique
propter imaginem & similitudinem tuam propinqua
per vim suam concupiscibilem tendere velit & queat in
spiritu sancti bonitatem, per vim rationalem in filij
veritatem, & per vim irascibilem in patris potentiam
gloriam, & maiestatem: quatenus his viribus suo suspi-
mo appetibili anima ipsa coniuncta, getetur, illustretur,
& satiatur, felici docta experimento, quod domi-
nus deus solus est summa eius voluptas, prima eius ve-
ritas, & suprema dignitas, seu glorificatio, dicaturque:
Renuit consolari anima mea, memor fui dei & dele-
scatus sum. Item: Nihil arbitratus sum me scire inter
vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum. Itemque: Tu autem
dne susceptor meus es, gloria mea, & exaltas caput meum
De practica venedis ad vnitium amorē nō neglecto
timore. **Cart. 40. D I S C.**

Terigit domine tua clementia in superioribus
mea eruditione multa de vnitio amorē, q̄ ani-
ma deuora deo coniungitur: vnde audire libe-
ter adhuc a te modum facilem, & (vt ita dixerim) qua-
si manualemente per quem orando & meditando possem
practicare, tua gratia cooperante, & in vsum venire
huius perfectissimi amoris. **D O M.** Studiosus es ad
inuestigandum, quod non arguo: si ita quoque fueris
ad agendum. Si vis ad vnitium seu extraticum amorē
pronocere, hunc quem te doceo ordinem seruabis. Inre
de cordis cōpunctioni, & time: spiritus admirationi, &
obstuspece: mentis exultationi, & confide. Si inquis q̄-
modo, ecce cōsidera diuinam potentiam: quæ omnia
potest, & iuste iudicat oia: q̄ & tu sepe offēdisti. Attamē
lōganimitē tuā expectās penitentiā, nō tecū, sicut cū
Dathā, Abyrō, & alijs peccatoribus, egit. Hinc cōsidera
etiā diuinā sapiētā, q̄ nouit oia, nihilq; ignorat. No-
uit q̄ppe p̄citos, ad dānationē p̄petuā: nouit p̄destina-
tos, ad p̄petuā gloriā. Cōtra hāc sapiētā tu saepe pecca-
sti. Et ignoras, an oia tua peccata tibi sint dimissa. Nec
scis, an amore dei vel odio dignus sis. Similiter ignoras

Gene. 3.

psal. 47

1. Cori. 2

Psal. 3

Sapien. 12

Nume. 16

Sap. 16.

1. Timo. 2

DE PERFECT. CHARIT. FO. 116

ignoras, q̄ hodie stas, an cras eades: q̄ve sine vitā cōclu-
des, an cū rationis vsu, p̄uide, vel inopinatē violenter
aut naturaliter, in gratia, vel cū desperatione. Et licet
hec oia noscat in te deus, facit tñ p̄ dissimulationē in-
multis, q̄si hęc ignoret, aut nō curet: cū peccas, bona tñ
bi largiedo: & cū recte abulas, te flagellādo. Post hęc y-
te cōsideratiōis oculis ad diuinā bonitatē. Quæ ita est
q̄ nō solū non dici, sed neq; estimari satis potest: citra
cōdignū malos punitis, & ultra cōdignū bonos, etiā p̄
bono minimo, remunerās: cupiēs q̄tu in se est, cunctis
benefacere, & nullū affligere: oēs volēs saluos fieri, &
nemine perire: nisi cū p̄tā hoim ipsum ad hoc cogit,
iustitia mediāte. Pensa q̄ries bonitatē hęc cōtēpisti,
mala, p̄ bonis reddidisti, p̄cā p̄ bñficijs tribuisti, iram
dei q̄tu in te fuit, cōtra te, puocasti. Attamē vsq; hodie
ad penitentiā benigne expectat es ex abidatiōni gra-
tie dono. Hęc tria etiā innuuntur in Cāticis cāticorū, cū
dicitur de aīa deuora: Quæ est ista, q̄ ascendit vt ygula
fumi: fumus puocat lachrymas: sic & dei potētia bene
cōsiderata, q̄tu ad primū. Itē cū dicitur: Quæ est ista, q̄
ascēdit q̄si aurora cōfurgēs: Aurora tenebras illumi-
nat: sic & diuina sapiētia, cū mentē visitat, q̄tu ad sc̄dm
Itē cū dicitur: Quæ est ista q̄ ascēdit de deserto cōditis
affluēs innixa sup dilectū: Inniti sup dilectū, gaudium
sp̄s cū sp̄so indicat: Sic & dei bonitas bene cōsidera-
ta, aīam lætificat. Ecce habes in p̄missis tres principa-
les affectus, puta cōp̄ctiōne cū tremore, admirationē
cū stupore, & exultationē cū fiducia, seu dilectatiōe: q̄b̄
cor respōdet, dei potētia, dei sapiētia, & dei bōitas: etiā
iuxta triū viriū aīa, irascibilis, rationalis, & concupisci-
bilis, distinctiōne. De q̄bus imēdiate supra iā aliq̄liter
tactū est. In his etiā cōphēdunt, viā purgatiua, illūina-
tiua, & p̄fectiua, seu vnitua, sc̄dm Hierarchiā triplicē.
Nihil itaq; inuenies pene in oī scriptura sacra, q̄d non
valeat reduci ad aliq̄d horū triū, directe vel indirecte.
D I S C. Dne audiui libet q̄ dixisti: sp̄s videt mihi q̄ nō
respōderis ad q̄ sitū, neq; ad meū p̄positū. Volebā nāq;
ego modū cōp̄ctiōsum, & q̄si manualemente, pueniendi citō

1. Timo. 2

Cant. 3.

Cant. 6.

Cant. 8.

D. DION. CARTH.

ad tuam amorosam vnionem, & inhaesionem mentis cum deo: & tu me terres per diuinæ potentia & aternæ sapientia diricta iudicia, iustissima quidem, licet nobis occulta. Ego aspiro ad amoris dulcedinem, & tu offendis mihi amaritudinis materiam. Vnionem mentis cum deo quero, & elongationem amplio rem conspicio. Cur sic facis bone domine? D O M. Viam regiam ostendit tibi, si intelligeres, per quæ venit ad desideratū. Hac et nimis via neglecta, nihil poteris proficere. Nā si vis deo per charitatē vniri, necessariū est tibi, vt stes in timore cū spe, & in spe cū timore. Ad quod faciendū cooperantur multū ea quæ dixi. Vix enim ad tantū potest quis in diuino amore hic proficere, & in deum sperare: quin contingat & expediat, ipsum quandoque de iudicijs dei expauescere, saltem quāmdiu de viatorum est numero. Hinc est, quod Apostolus in eus Paulus, vas electionis post raptum in tertium cælum adhuc dicit Castigo corpus meum, & in seruitutē redigo: ne forte alijs prædicans, ipse reprobus efficiar. Et alibi: Nihil mihi conficius sum, sed in hoc iustificatus nō sum. Vt igitur per charitatē ascendere valeas ad deū & in deum cum Israel, vide primum cum Iacob in scala sua, cuius summitas cælos tangebatur, angelos dei non solū ascendentes, sed & descendentes: imo & tu cum eis ascendere & descendere stude: per spem videlicet & timorem, nunc dei amando pietatem, nunc dei timendo æquitatem: donec videre merearis tandem absque omni timore deum deorum in Sion. Quod erit, quando deus contuebitur non amplius per speculum in ænigmate, sed facie ad faciem. Hic igitur timor amoris dei non exstinguit, sed nutrit: nec impedit, sed perficit. De hoc quoque timore canit Psalmista: Beneplacitum est domino super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius. Et rursus: Timor domini sanctus, permanens in seculum seculi. Iste autem timor non debet esse feruillis, solum timendo poenam: nec mercenarius, solum timendo præmij amissionem: sed filialis & castus

4. Cori. 9

1. Cori. 4

Gene. 28

Psal. 33

1. Cor. 13

Psal. 149

Psal. 138

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 117

& castus, timēdo piissimi patris separationē. D I S C. Cum multa gratiarum actione audiui domine tuam informationem. Et sentio ex præmissis, quod timor iste & amor tuus sunt quasi idem. Vnde oro domine (vt inā digne) cum ecclesia tua sancta: Sancti nominis tui domine timorem pariter & amorem fac nos habere per petuum: quia nunquam tua gubernatione defuitis, quos in soliditate tuæ dilectiōis instituitis. Per Christū dominum nostrum.

Contemplatio, meditatio, & cogitatio quō differāt.

Art. 41.

D I S C.

Facere dñe, quod ad sciendū (prout superius quādo a que retigisti) sum sollicitus, sed ad faciendū (heu) tardus: nihilominus tamen quia ita dignanter respondes indigno, quando interrogo: hinc spem concipio, quod tibi non displiceat, vt vltra continuē inuestigando. Peto igitur bone domine, informatiōis causa (quia supra quandoque mouisti de contemplatione) an cōtemplatio, meditatio, & cogitatio, sint idem: vel quomodo differant. D O M. Inconsuetum apud scholasticos habes procedendi ordinem, quare do posterius, quod inuestigandum erat prius, & cōtra. Verum tamen quia in Theologia mystica laboras, in quæ secundum quid, affectus intellectum præoccupat (quia gustus hic pcedit, post sequitur visus) condescendendū tibi est: dum modo tamen non sis nimium ad intelligendū simplex: quemadmodum ille, qui ignorauit ordinem temporis inter apostolos & prophetas: dubitās si apostoli præcessissent prophetas. Igitur no ueris, quod multa in hac materia fuissent modo scholastici præmittenda, antequam veniendum erat ad ea quæ dicta sunt: de quibus quia tu non quæsiuisti, ego quoque tan gere minime curauisti: cum nec multū necessaria ea tuo etiam proposito cognoscerem, ex quo scholas intrasū potius affectus, quā intellectus: quia inquiris experientiam amoris extratici seu vnitui, qui per se castus est

e magis

D. DION. CARTH.

magis, quam eius scientiam: & fortius eius practicam, quã speculatiuam. In Theologia mystica scias, qd contemplatio, meditatio, & cogitatio, possunt dici vnum esse in re: quamquam multum differant in ratione. Cogitatio quippe fit cum facilitate & absq; labore, mente libera hinc inde euagando. Sed non sic meditatio, quã illa fit cum difficultate & labore, ad studium fixe circa certa fantasmata quarendo. Supra has autem ambas fieri habet contemplatio, post frequentatam habitationem, & post diuinam illustrationem, cum facilitate circa spiritualia & diuina, talibus dulciter inherendo. Et vt pleni⁹ intelligas, dicam amplius: Cogitatio vagatur & incipit sine labore, & sine fructu. Meditatio nititur & ascendit cum labore, & fructu. Contemplatio autem circumuolat & circumfertur sine labore, & cū fructu: ita, quã in cogitatione est euagatio mētis, in meditatione inquisitio mentis: sed in contemplatione est mentis admiratio. Et quoniam hæc tria fati sibi contigua sunt, ideoq; cogitatio sæpe transit in meditationem, & meditatio in cōtemplationem cum fructu nõ modico: sic & viceuersa per negligentiam contemplatio relabitur in simplicem meditationem, & meditatio in vagam cogitationem, cum damno non paruo. Ex quibus potes elicere, quod boni oratores & deuoti meditatiui possent faciliter (si facerent diligentiam) effici boni contemplatiui. Sed aduerte circa hæc diligenter, quod licet amor extaticus & vnitiuus reponatur in vi animæ affectiuæ, tamen contemplatio, mediante qua ad hunc nonnunquã peruenitur, residet in animæ vi intellectiuæ. Vnde illa contemplatio, que fit sine extatico & vnitiuo amore, proprie loquendo nõ meretur dici contemplatio, nisi se quoq; extendat ad animæ vim affectiuam. Igitur anagogico amore iusto intellectuq; fit vera cōtemplatio. Vix namq; inueniri potest cognitio, quæ non sit formaliter aut vix equaliter quædam affectio: quemadmodum clarum est qd & affectio vix aliquid possit dari, quæ non quædam sit cognitio, saltem experimentalis: cum cōstat, quod hæc

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 213
rum potentiarum neutra sine altera suum causare cõsueuerit affectum. Sane ergo intelligere debes, cum audis contemplationem reponi in vi animæ intellectiuæ & tamen amorem vnitiuum, seu perfectum, repositum in animæ vi affectiuæ. D I S C. Benedictus sis, bone domine, in æternum & vltra pro tam salubri mihi indigno per te facta doctrina. Sed quoniam sæpe experius (proh dolor) sum hoc domine, quod tetigisti, vides licet de relapsu à contemplatione & meditatione in cogitationes vagas: tamquam à luce in tenebras, à delitijs in miserias, ab aula in cloacã, & à celo in abyssum, mea culpa (heu) id exigente: ita vt nonnunquam in cruce perderem te dominum meum Iesum, tuamq; matrem, & Iohannem, atq; manerem cum solis latronibus & Iudæis, tuisq; crucifixoribus. Peuo bone dñe, ignosce mihi sup hoc, & custodi me, ne simile contingat mihi amplius.

¶ Differentia inter Theologiam speculatiuam & mysticam cum sex potentijs animæ. ¶ Art. 42.

D O M.

Sicut iam dixi, fuisses prius instruendus de alijs quibus ad propositum perinentibus: quæ licet silentio sint pertransita, adhuc tamen aperiam nonnulla Theologiam mysticam, cum qua nunc veraris, concernentia. Iam dixi tibi superius, quomodo contemplatio & Theologia mystica, siue amor extaticus, se adinuicem habeant secundum intellectuam & affectiuam: ne autem dubitare incipias de Theologia mysticæ huiusmodi q̄litate, scias q̄tã ad p̄sens attrinet, q̄ Theologia ẽ duplex. Vna speculatiua, altera mystica. Prima p̄tinet ad intellectuã. Scda ad affectũ. Illa tradit à magistris in literis, ista imediare à deo in orõib⁹ & meditationib⁹ sc̄tis. Vna habet deũ p̄ obiecto, vt verã: altera ipsum inuictur, vt bonũ. Illa potest declinare ad vicia, ista vix vnq; nisi humilitate relicta. Quia illa q̄nq; ex superbia inflat, ista v̄o in charitate edificat. Prima meretur dici scientia. Scda v̄o apprie dicenda est sapientia.

Theologia duplex

D. DION. CARTH.

Ma nisi cōcurrat cum ista, manet inquieta; ista autem
 quietā est in deo. Primam non possunt habere nisi
 si literati & docti. Secundam vero habere possunt etiā
 am laici simplices & idiotæ, qui student deuotioni. Et
 hæc mystica theologia, per quā amor dei perfectus ex
 taticus, seu uitiuus dicitur, inuenitur citius per pœni
 tentem affectum, quā per inuestigantem intellectum;
 & frequentius in scholis religionis, quā in literarum
 studijs. Itaque si te ad vitam contemplatiuam dare vo
 lueris (sicut facere deberēt merito religiosi, quibus hoc
 magis congruit) sis auisatus, ut hoc nō facias ex curio
 sitate aut vanitate, ad sciendum tantum & ad apparen
 dum: sed simpliciter intende dei honorem, propriam
 salutem, & proximorum adiuuamen, cum profunda
 humilitate: ut quanto te plus profecisse senseris, tan
 to despectior tibi fias tuis in oculis. Et sit semp ad au
 res cordis tui vox illa apostolica: Noli altum sapere,
 sed time. Item illud: Beatus vir qui semper est pa
 uidus: cum ceteris similibus scripturis. Dico enim ti
 bi verbum bene horrendum, sed verissimum: quoniā
 contemplatio haberi potest sine gratia gratum facien
 te, & fieri sine charitate: sicuti & cæteræ gratiæ gratis
 datæ: atq; per consequens sine merito cœlestis gloriæ.
 D I S C. Sum domine tua ex informatione consola
 tus: sed non minus de contemplatiuorum periculo
 territus. Differentiam notabilem inter Theologiam
 speculatiuam & mysticam dedisti: sed & de contempla
 tione, quia possit haberi à reprobis, sententiam terri
 bilem adiecisti. D O M. Non mireris de hoc, quia lu
 ditia dei abyssus multa. Quādo enim reprobis gratiā
 contemplationis indulgeo: tunc facio ad instar alicuius
 domini, captiuos cito morti damnandos habentis: quibus
 ex liberalitate mera de illis mittit cibis, vnde sui
 sustentantur filij & fideles serui: at tamen non minus
 postmodum eosdem cum reprobis interire facit iux
 ta suorum exigentiam demeritorum. D I S C. Est
 ne domine aliquid vltra de Theologia mystica & de
 contem

Rom. 11
 Prou. 28.

Psal. 35

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 219

contemplatione pro mea valens informatione: quod
 peto humiliter pauperculo tuo, ut non dedigneris res
 serare ex gratia. D O M. Est adhuc aliquid tibi no
 tandum, de viribus seu potentiis animæ, propter con
 templationis & Theologiæ mysticæ materiā iam mo
 tam. Noueris igitur, quod anima rationalis vires ha
 bet distinctas non res, sed nomine, secundum officio
 & agibilibus diuersitates. Nam primum diuiditur in
 intelligentiam simplicem. Secundo in rationem. Ter
 tio in sensualitatem, seu animalitatem, vel potētiam
 cognitiuam sensualem. Hæc intellige, quantum ad vi
 res animæ cognitiuas. Quo ad vires vero animæ affe
 ctiuas, diuiditur proportionabiliter. Primo in synte
 resim, seu mētis apicem. Secundo in appetitum ratio
 nale, seu voluntatem. Tertio in appetitum animalē
 seu sensualitatem. Ecce sic habes sex potentias animæ
 rationalis: quia in intellectuā tres, & tres in affectiuā.
 Quarum naturam & differentiam si plenius intellige
 res, non parum ad contemplationis & theologiæ my
 sticæ materiā tibi prodesset. Nam appropriate lo
 quēdo, contemplatio est in vi intelligentiæ cognitiuæ:
 sed Theologia mystica, & synteresis vi affectiuæ, secun
 dum modum superius tactum. Nota etiam, quod
 sicut cogitatio, meditatio, & contemplatio, sunt tres
 cognoscendi modi: ita sunt & tres oculi, seu videndi
 modi. Primus oculus est ocul⁹ carnis seu animalis. Se
 cundus oculus est rationis. Tertius spiritalis, supra
 rationem ad æterna euolans. His tribus cognoscendi
 modis etiam correspondent affectionis tres maneris
 es: videlicet cogitationi cupido, meditationi deuotio,
 & contemplationi dilectio, per facile & difficile arque
 per vile & inutile inter se differentes. Ex his poteris
 doctrinaliter aliquo modo intelligere, quid de cōtem
 platione, & de Theologia mystica debeas, quātum ad
 differentiam & conuenientiam sentire. D I S C.
 Gratias tibi p̄ssime domine, quia tam dignanter eru
 distis me. Fac bone domine, me pauperculam creaturā
 tuam

Articu. 47.

tua ex tua eruditione semper proficere, tam affecti-
ue quam intellectuue, in tui laudem.

¶ Cōtemplatiōis sex gradus, quibus ad deū ascenditur.

¶ Art. 43.

D I S C.

Loquendo domine, de vera contemplatiōe, quæ
non tantum in intellectu sistit gradum, sed pro-
greditur ultra ad affectum: imo & nonnunquam
ab affectu præuenitur, & intellectus subsequitur: audiri
adhuc libenter aliqua: si qua forsitan ex his vsui meo
essent accommodata, & opportuna. Intellego enim, quod
ad perfectum tuum amorem, extaticum, vnitivum, seu
anagogicum, iuvat multum cōtemplatio. Da ergo bo-
ne dñe, cōtemplandi modum, mihi in simplicitate mea
expediētem. D O M. Multa in superioribus dicta sunt
ad hoc valentia, vt tñ tuum perfectum adiuvem, nouer-
is q̄ sursum actiōis & cōtemplatiōis origo seu mater,
est deuota & frequēs oratio. Dic ergo sæpe: Deduc me
dñe in viatua: & ingrediar in veritate tua, latetur cor
meum, vt i meat nomen tuum. Hac oratione tria pe-
tuntur. Quorum primum fit p̄ dei vestigium corpora-
le & temporale creaturarum. Scdm, p̄ dei imaginē in
mētē humana: q̄ dei imago est spiritalis, & æterna.
Tertium p̄ cōtemplatiōem supra creaturas, ad æternū
spiritualissimum primum principium aspiciēdo. Et
hæc est via trium dierum in solitudine v̄orum Israeli-
tarum, id est, triplex illuminatiō vnus diei: prima est
vt vespera, sc̄da vt mane, tertia vt merides. Et si sane
singula intelligeres, hæc quoq; cōprehenderent tripli-
cem in me substantiam, q̄ sum mortalib⁹ scala in his,
p̄ corporis mei sc̄z animę & deitatis substantiam. Scdm
hæc quoq; mens humana triplicem habet principaliter
aspectum: vt ipote ad corporalia & exteriora, & sic
vocat animalitas, seu sensualitas: necnon ad spiri-
tualia & intra se, & sic vocatur spiritus: atq; ad æterna
& supra se, & sic proprie dici meretur mens. Itaq; scdm
hæc tria mens humana conari debet ad ascendēdū in
deum

Psal. 87

Exodi. 4.9

deū per cōtēplatiōē: vt ideo deū diligat ex tota mēte
ex toto corde, & ex tota aia: in quibus cōsistit perfecta legis
impletiō oīsq; sapiētia Christiana. D I S C. O dñe
piissimē gratias ago tibi, vt inam congruas, quia quæ
prius ignorabam, me docuisti de contemplatiōe: cō-
tinua (quæso) bone domine materiam hanc vltra:
Quamuis enim ad contemplationem, heu, aptus (vt
timeo) non sum: audio tamen de ea libenter: quates-
aus ita in alijs hanc gratiam saltem collaudare que-
am. D O M. Contemplatio perfectius disci-
tur experimento, quam eloquio: nihilominus tamen
ad contemplandum tuæ instantiæ, scias, in contem-
plando sex fore gradus, quibus anima deuota potest
in deum ascendere, & ad veram pacem, requiemque
peruenire per extaticos mentis excessus. Ad quos est
via amor feruidus mex passionis, eiusque crebra me-
ditatio. Hi sex gradus sunt in scripturis designati di-
uersimode: scilicet p̄ Seraphim sex alarum: p̄ sex dies,
quibus totus mundus factus est: per sex grad⁹, quibus
ascēdebat ad thronū Salomōis: p̄ sex dies, post q̄s Mo-
ses vocat⁹ fuit de medio caliginis: & p̄ sex dies, post q̄s
ego duxi discipulos meos in mōtē in transfiguratiōe
mea. Quibus sex ascensionū gradibus correspondēt
sex grad⁹ potētiarū animę, p̄ quos a temporalibus in
æterna, ab exterioribus ad intima, & ab imis ad sum-
ma ascendit. Qui sex gradus potētiarum sunt, sensus,
imaginatio, ratio, intellectus, intelligentia, & apex mē-
tis, seu synteresis scintilla. Itaq; si vis ad cōtemplati-
onem veram peruenire, & per consequens ad amorem
anagogicum seu extaticum, qui perfectus est, attinge
re: vide vt studiū tuū v̄setur frequenter circa medita-
tionē passionis mex cōpassiuam, circa orationē deuo-
tam, & conuersationem sanctam. D I S C. Placent
mihi domine multum, q̄ dixisti: sed oro da gratiam
vt per ea in vera charitate, ad tuum sanctum amorem
proficiam. Hoc em̄ totum est domine (vt nosti) quod
in his omnibus intendo: q̄d & tu vtiq; p̄ hæc a me regris.

Deut. 6.
Math. 22.
Roma. 13

Isaia. 6.
Gene. 1. 2
3. Reg. 7. 9
Exodi. 19.
Matth. 17

D. DION. CARTH.
Quomodo tribus modis debeat se quis exercere
in meditatione dominicæ passionis.

Art. 44.
D O M I N V S:

Sentio quod tibi placent, quæ audisti de contem-
platione, addam adhuc igitur aliqua ad eam tibi
necessaria, pro tui informatione ampliori. In su-
perioribus dixi tibi de ascendendi in deum scala per
Adam fracta, sed in mea passione reparata: ideòq; nos-
ris, quod nihil in contemplatione proficies, nisi prius
te in passionis meæ meditationibus diligenter exerce-
as. Ego em̄ sum ostiū, p̄ qd̄ te intrare oportet: si volue-
ris ingredi & gredi de contemplando, & p̄fecta inuenire
quiescendo, creatorem in creaturis cognoscendo, &
creaturas in creatore reducendo. Igitur nisi quis passio-
nem meam in contemplando pro fundamento sibi cō-
stituerit, quanto altius ascenderit, tanto profundius
se casurum nouerit. **D I S C.** Firmissime credo do-
mine, & in nullo dubito, quin ita sit vt tu dicis: da er-
go mihi pauperulo tuo compendiosum modū exer-
citandi me ita in tua benedicta passioe, vt per hunc, p̄-
ficere possim in vera contemplatiōe, cuius finis nimit-
rum est, amore extatico atq; p̄fecto tibi vniri in ve-
ra charitate. **D O M.** In meditando passionem me-
am diuersi diuersimode se habent. Tibi tamē possunt
sufficere, p̄ captu tuo modi hi, qui sequuntur. Nam pri-
mo potes te habere compassiue: cogitando, quomodo
is qui patitur, est dominus deus tuus, deus dei filius, &
virginis Mariæ primogenitus, agnus immaculatus, iu-
tus innocens. Cui etiam irracionales compassæ sunt
creaturæ: pro vt patet in terræ motu, petrarum scissu-
ra, ac tenebris super vniuersam terram tūc factis, Cui
tu vtiq; potius debes compati, cum hic tui amore pro-
tuaque salute patiatur. Vnde iustum est, vt eidem cōpa-
tiedo studeas gratias agere, ipsumq; imitando nō ti-
meas etiam propter eum aduersa patienter tolerare.
Potes te etiā habere admiratiue, si primus modus cor-

Iohan. 10.

Matth. 17.

Marci. 15.

Lucæ. 23

suum

DE PERFECT. CHARIT. Fo. 232
tuli non tetigerit. Admirari ergo non immerito pote-
ris ineffabilem illam dignationē, qua dominū maie-
statis deum tuū vides pro te vili figmento, vt te videli-
cet à morte perpetua redimat, à peccatoribus nequis-
simis tam crudelia sustinere tormenta, & mortem cru-
cis turpissimam. Potes quoque mirari, quomodo non
sancti angeli, imo & omnes creaturæ, insurrexerūt cō-
tra crucifixores creatoris sui: & quomō non tota mū-
di machina fuit subuersa in vindictā tanti sceleris. Sed
tempus erat tunc patiendi, postea erit iudicandi. Hæc
cū admiratione cogitando age gratias ei, qui te tantū
reputauit, sicq; dilexit, vt se, p̄ te daret, q̄ si se, p̄pter te o-
dio haberet. Nō ergo magnū tibi videatur, si & tu amo-
re illius aliquid patiaris. Adhuc etiam alio modo pote-
ris te in meditando passionem meam habere, scilicet
extatice seu per mentis excessum. Et hic modus est ex-
cellentior, licet sit difficilior & rarior. Iuuat autem ad
hūc modum tam frequens passionis meæ meditatio,
vt ex continuata deuotionis actu generetur in medi-
tantis mente quidam habitus: per quem homo deuotus
pene semper & vbiq; in corde suo facillime portet
me crucifixum: ita, vt quasi ceterorum oblitus, ad me
meamq; passionem semp sit intentus. Ex qua salubri
frequentatione (nisi ingratitude, acidia, aut spiritualis
superbia, hoc impediatur) sequitur tādē spiritus lique-
factio: per quā homo quasi in deum transformatur,
deiq; amore anagogico seu extatico, qui perfectus est
feliciter vnitur. Et hic est principalis finis huius san-
ctæ meditationis. **D I S C.** Laus tibi domine deus
meus, quia tam dignanter mihi indigno modos dedi-
sti, quibus in tua sancta me exercitare valeam passioe:
atq; sic peruenire ad veram contemplationem, & per
contemplationem ad tuum perfectum amorem. Etia
p̄ssime domine Iesu Christe, inscribere obsecro, sacro-
sanctam passionem tuam cordi meo tam efficaciter:
vt q̄ tu deus meus vnigenitus dei & primogenitus vir-
ginis Mariæ, q̄ maior & nobilior esse non potes, tanq̄

c s caput

caput meum sustinisti in te propter me vile figmentum tuum, q̄ indignior vix esse possum: ego quoq; tanq̄ membrum tuum sentiam, per cordialem compassione in me propter te: ita, vt ego tui amore teq; ad imitandam libenter sustineam quaecunq; aduersa, p̄ tui nominis gloria, & in aliqualem venerandæ passiois tuæ satisfactionem tam feruenter, vt pre nimio charitatis ardore totus à me deficiens videar in te cōmutatus: sic, vt p̄ te, & p̄pter te, mūdus mihi crucifixus sit: & ego mūdo. Largire hoc mihi, bone domine.

¶ Passiois domini septem effectus ostenduntur.

¶ Art. 45.
D O M.

Quia vt asseris, placet tibi passiois meæ iter ad ascendendum in contemplationis montem, dicam tibi aliqua de ipsius passiois meæ effectibus perutili: vt ratio ad eam ferueas amplius, quā: ratio sentis fructum eius plenius. D I S C. Eia gratias tibi bone domine, q̄ tam misericorditer cupis meis, p̄fectum. Loquere ad cor seruuli tui indigni. D O M. Effectus passiois meæ est p̄ciosus, multus, & magnus. Hoc poteris hinc perpendere, quia per passiois meæ operationem mūdo septem magna innotuerunt quæ suis cum cōditionibus ipsum prius latuerat: vt deus admirabilis, spiritus intelligibilis, mūdo sensibilis, paradus desiderabilis, infernus horribilis, & tuus laudabilis, & reatus culpabilis. Hæc septem magna hanc figurata erāt per septem signacula signati libri, quæ Iohannes meus amicus & euāgelista vidit in sua Apocalypsi in spiritu. Quem librum aperire, eiusq; signacula soluere, nemo poterat in cælo & in terra: nisi agnus immaculatus, qui in cruce occisus est. Vide ergo primum diligenter, quomodo in passione mea mirabiliter diuina sapientia diabolus decipit, iustitia dei pretium redemptionis quesuit, & misericordia dei filium pro reis tradidit. Aduerte etiam sollicite, quomodo

Acto. 5.

modo per passionem meam manifestata est triplicis spiritus conditio, vt pote angelorum benignitas, quia dominū suum permiserunt crucifigi: hominū dignitas, quia propter eos dei filius mori dignatus est: & dæmonum crudelitas, quia suum & omnium creatorem crucifigi per suggestiones ex inuidia procurarunt. Cōsidera etiam, quomodo in passione mea apparuit mihi cæcitas, q̄ lucem veram cognoscere noluit, diligendo magis tenebras: mundi sterilitas, quia summū bonum sibi oblātum voluit potius contemnere, quam acceptare: & mundi impietas, quia innocentissimum maluit morte turpissima condemnare, quā venerari. Attende quoq; quomodo per meam passionem sunt aperte paradisi portæ, quæ per originale peccatum clausæ erant. Huius paradisi delitijs (vbi est plenitudo gloriæ, lætitiæ & opulentiæ) vt tu possis perfrui, factus sum ego propter te in passione mea sponte vilis, pauper, & miserabilis. Perpende denique fideliter, quomodo ex mea passione manifestatum est, quam horrendæ sunt inferni miseriæ: & quod ipse infernus plenus est egestate, vilitate, & calamitate. A quibus vt te eruerem, libertati te redderem, & cælestibus ciuibus reconciliarem, mortem pro te subi, meosq; redemi: sed ingrati & infideles, vt illic perpetuo puniantur, decreui. Potes quoq; ex mea passioe intelligere, q̄ laudabilis sit v̄tus. Quia p̄ciosa. Nam antequā ego vellem v̄tutem obedientiæ in me non exhibere, elegi magis mori quā vivere. Speciosa. Nam virtus patientiæ & si in me vbiq; maxime tamen reducebat in mea passione. Fructuosa. Quia vno perfecto virtutis actu ego spoliaui infernū, apertui cœlū, & recuperavi deperditum. Intue etiam prudenter, quomodo per passionem meam claret, quantum maledictionis sit peccatum: in quo diluendo fuit tanta difficultas: quia indignum tam magno precio, tā grādi sacrificio, & tā nobili medicamēto: puta vniuersi genti dei immolatiōe, filij v̄ginis crucifixo, & tam p̄ciosa sanguinis immaculati agni v̄sione. D I S C.

Iohan. 7.

Isaia. 53.

¶ agnus

B. DION. CARTH.

Oagnus dei, qui solus ponisti librum septem signaculis signatum aperire, & mysteria diuina in eo latentia per tuam sacrosanctam passionem referare: fac me indignum peccatorem tibi pro tanta tua charitate, quam mihi in tua hac beatifica exhibuisti passione, ita deo tum & gratum, ut eiusdem venerandae passionis tuae virtute illustrationem intellectus cum insinuatione affectus, in tantum quantum pro tua fuerit laude, meaeque salute, & pro aliorum in tui nominis gloriam aedificanda, merear percipere misericorditer. Amen.

De cautela in meditationibus habenda.

Art. 46.

D O M.

Solicitus pro tuo profectu, reuoco tibi ad memoriam: quomodo in superioribus dixisti, te quandoque in cruce me perdidisse, atque cum latronibus & crucifixoribus permanissem: quare igitur a te, an huius causam noueris, praesertim specialem? Quia si eam non no ueris, minus ab ea cauebis, D I S C. Clemensissime domine, gratias tibi, quia tam libenter meum videres profectum. Certe domine nescio. D O M. Audi ergo, & diligenter aduerte, quae dico. Inter ceteras causas, quae talem lapsum a contemplatione vel meditatione, in huiusmodi inconuenientem cogitationem facere consueuerunt, haec vna est non minima: quae videlicet, nimis diu, nimis fortiter, & nimis curiose, cum tua cogitatione versaris circa passionis meae imagines. Bonum siquidem est, si alter te iuuare non poteris, ita cum imaginibus aut deuotis lectionibus incipere: sed non est cautum in talibus perseverare. Quia caput inde laeditur: & principalis fructus, propter quem huiusmodi cogitatio seu meditatio fieri debet, per hoc impeditur. Principalem fructum dico, ascendere in montem contemplationis, per viuitium, anagogicum, seu extaticum amorem, cum deo. D I S C. Domine prohibes igitur imagines, vel etiam literas? D O M. Vsum imaginum & literarum, non prohibeo: sed eorum abusum,

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 223

abusum, moderamen suadendo. Multi enim antiquorum patrum magni contemplatiui fuerunt, qui literas non nouerunt, & imagines in usu non habuerunt. Proue etiam adhuc hodie inueniuntur laicales personae, quae subtiliores habent mentis illustrationes in suis meditationibus, quam nonnulli multum literati, & imaginibus realibus seu metalibus inuoluti. D I S C. Pater, me domine, doce seruulum tuum indignum, cuius salutem optas, quomodo debeam me ab imaginibus immeditando aut cogitando auertere. A literarum namque superflua occupatione noui (tuo dono) me bene eruere. D O M. Apostolus meus Paulus docet hunc modum, si quis aduerat. Nam ait: Et si cognouimus Christum secundum carnem, nunc tamen eum non nouimus, scilicet tali modo secundum carnem. Ecce quod ipse se a corporali mea auertit notitia. Sed quod denuo ait: Qui factus est nobis a deo patre sapientia, iustitia sanctificatio & redemptio. Ecce qualiter ad spiritualia se conuertit. Sic fac & tu in tuis meditationibus. Corporalibus utere pro scala, ad perueniendum ad spiritualia. Quibus apprehensis corporalia obliuiscere, praesertim pro illa vice. Nolo tamen ut ex toto scalam a te elonges. Erit enim quandoque tibi iterum necessaria quando videlicet post descensum, conaberis rursum ascendere: idque ad nutum nequeris implere. D I S C. Domine quomodo possunt haec fieri, ut sensibilem imaginibus relictis, solis simpliciter intellectualibus intendam? D O M. Si bene institutus esses in scholasticis disciplinis, tunc facilius intelligeres modum, per quem haec possunt fieri. Verum tamen ne impossibilia iudices quae dixi, audi similitudinem: Audiui de aliquo in remotis partibus constituto, quomodo sit magnus sanctus, & multum virtuosus: huic cor tuum afficitur propter eius sanctitatem & virtutes. Cum ergo de eo cogitas, non valet scire, an sit statura longus aut breuis: colore niger aut albus: an stet, aut sedeat: vel si sit nudus aut vestitus: vel si sit in ecclesia, camera, aut campo. Unde licet huiusmodi

2. Cori. 5

1. Cori. 1

D. DION. CARTHV.

huiusmodi imaginationes tibi sub dubio occurrant, quia tamen certitudinem de talibus nullam habes, de illis facilius cogitationem tuam auertis, dicens in tra te: Non est ira ille dispositus. Quomodo ergo aliter? Nescio, nec curo. Sed sufficit mihi quod est amicus dei & magnus sanctus. Vtinam & ego similis ei essem in donis & virtutibus. En lac tibi ministraui vt paruulo, do nec factus vir solidum capere possis cibum. Hoc modo poteris etiam facere in meditationibus sanctis: & sic carput tuum non fatigabis nimis, nec timere habes ita inane in vefaniam, melancholicam, aut fantasticam laesionem. **D I S C.** Laus tibi dulcissime domine pro tam salubri instructione, ex qua intelligo, quomodo vis vt caput habeam liberum, & meditationes traham ad cordis cubiculum, iuxta prophetæ quoque exemplum, qui ait: Meditatio cordis mei, non capit in conspectu tuo semper. **D O M.** Hoc fac, & viues securius sano capite, absque destructionis periculo.

Psal. 18

De cauta conuersione contemplatiui.

Art. 47.

D O M.

FXquo gratanter recepisti cautelam præmissam, audi adhuc aliam, non minus quam illam, tibi necessariam. Si enim bonus fieri volueris contemplatiuus, aut meditatiuus, ac per hoc ad extaticum meum peruenire amore: dabo aliquas tibi regulas, iuxta quæ vitam tuam instituere habes. Has præ cautela in cordo scribe, easque ante mentis tuæ oculos cõtinue tene: alioquin parum cum tuis officijs meditationibus, aliisque exercitijs spiritualibus, **D I S C.** O que libenter discere audiam: sed da, vt te etiam bene intelligam. **D O M.** Si volueris in deum per anagogicos metis excessus ferri in deique amore perfectus fieri, necessarium tibi est: vt ad deum sapius orando suspires, dicendo, si non ore, saltem corde, cum propheta: Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ira desiderat anima mea ad te deus. Sicut inquit anima mea ad deum fortem, viuum quando

Psal. 43

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 224

quando veniam & apparebo ante conspectum dei. Item illud in Cantico: Indica mihi quem diligit anima mea: vbi pascas, vbi cubes in meridie. Item: O domine deus meus quando mihi dabis gratiam, vt ex toto corde te diligam: Quando inardescat torus amore tuum. Quare me totum non vnus intime tibi? Huiusmodi & con similes flammigeras, postquam emiseris ad deum orationes persæpe: tunc spem concipe, quod dominus deus tuus exaudiet te opportunè tempore: si tamen perfectueraueris pulsans. Sed valde oportet & te caute ambulare coram deo tuo, cum proximo, & ad te ipsum. Habe igitur te humiliter ad te ipsum, innocenter ad proximum, reuerenter ad deum. Ex profunda cordis humilitate in nullo præsumas de te: sed omnium nouissimum te existima, non fiste, sed vere. Ex fraternæ charitatis abundantia desidera prodesse & cõplacere in bonum omnibus, neminem offendendo aut cõtemnendo, corde, vbiis aut operibus. Ex filiali dei timore & amore caue diligentissime dei offensam, & stude fidelissime in omnibus implere eius voluntatem. Et vide, vt nunquam dominum dei tui obliuiscaris: sed semper eius cogita assistentiam, qua vtz scdm naturam vniuersaliter cunctis adest, presentiam, potentiam, & presentiam: atque nonnullis specialiter præ gratiam, aut vindictam. Quod ergo coram hominibus non aude res, noli aude coram deo tuo vbiis te intucntem, tuosque gressus, non tantum pedum, sed & desideriorum dinumerantem. Cui & patet minimi tui motus cogitationum & affectuum clarissime. Non igitur coram eo te cor tuum eleuet, nec eius imaginem in proximo tuo indignatio tua cõtemnat. Neminem diiudica in malum, nisi te ipsum. Propriore enim tuo: malo tibi cõscipus es, & proximo: occulta bona videre non potes. Senti bene de omnibus, nullum despicias, nisi te ipsum. Dissuadescere a suspitionibus, & noli temerarijs iniuriis iudicij. Habet enim præ radice non charitatis fraternæ cõpia, sed penuriam. Reputa te nullius esse valoris, neque existimes quæpiam te esse gradus inferioris. In magnis publicis peccatoribus, si non poteris venerari vitam, honora

Cantico. 1

1. Reg. 6.

Actu. 9
Lucr. 19
Math. 9
Lucr. 7
Math. 4
Luca. 4
Iohan. 41.
Rom. 14
1. Cori. 10

D. DION. CARTHV.

honora tamen in eis tibi incognitam dei prædestina-
tionem. Quæ facile cum vult, facit de Saulo Pauli, de
Zachæo diuite pauperem, de telonario euangelistam,
de peccatrice contemplatricem, de piscatore ecclesie
pastorem. Et sic de pluribus alijs. Comitte ergo diuini-
tæ prudentia, quæ tu penetrare nescis: & noli tibi quod
dei est, vsurpare, iudicare scilicet alios. Prout etiam te
docuit Apostolus meus Paulus, vbi ait: Tu quis es, qui
iudicas alienum seruum? Suo domino stat, aut cadit.
Stabit autem, nam deus potens est statuere illum. Qui
autem stat, videat ne cadat. Alia tibi etiam pro discre-
to regimine corporali sunt necessaria. Nam anima si
ne corpore non meretur: licet ipsa debeat se præbere
discrete corporis dominam, corpusq; subiugare, vran-
cillam: Sicutaq; abstinendo & reficiendo, quiescendo
& laborando, moderationem tene: vt a finis tui corpo-
ris ex necessariorum subtractione sub onere non de-
ficiat, neq; ex pastu nimio lasciuens ad iniuicia obedi-
re contemnat. Noli præsumere, quod semper spiritualibus ab-
sque interpolatione corporaliu possis intendere. Igitur
redde vnicuique horæ quod suum est, iuxta religionis tue
normam: Sicut suo tempore est orandum, meditan-
dum, &c. sic suo quoque tempore est manibus laboran-
dum, vescendum, & dormiendum. Et quamuis ad me-
ditandum & contemplandum iuuet multum sobriet-
as, solitudo, & silentium: est tamen corpus reficiendi
opportune, ac quandoque inter alios tibi iucunde con-
uersandum, & fraternæ de bonis conferendum: ne ali-
os videaris contemnere, & ne singularitatis notâ posi-
sis incurrere. Dico enim tibi pro certo, quod nonnul-
tis contemplationi deditis noceret minus in corpore
& anima, si in reficiendo quandoque excederent, quàm in
nimium abstinendo. Similiter talibus esset melius, si
interdum cum aliquo bono fratre solarij causa con-
ferrent de occurrentibus, quàm nimis strictè inniti silen-
tij obseruationibus. Alternis enim vti est delectabile.
Sed idemtas mater est fastidij. Hęc tñ volo sic intelligas
non vs

DE PERFECT. CHARIT. Fo. 225
non vt vitijs licentiam tribuã: sed vt discretionẽ (quæ
auriga est virtutum) doceam. Si vero tibi cogitatio oc-
currat, vt ex toto à corporali refectioe & quiete pros-
per deum abstineas, aut aliquid de consueto tuo viuẽ
di modo tibi subtrahas, vel immutes, quasi tũc sis ma-
gis ad exercitia spiritualia aptus, multum time, caute
age, noli credere, donec superioris tui & aliorum pru-
dentum deum timentium consilia audieris. Alioquin
experieris cum periculo, quod subuersores sunt tecti,
& quod cum scorpionibus habitas, demoniumque me-
ridianum vult te subuertere, & in latetis tenebras de-
mergere. **D I S C.** Gratas tibi dulcis domine,
magister bone, pro tam vtili mei informatione. Sed
aliqua licet miror domine, cur huiusmodi materia
reseruasti quasi in finem. **D O M.** Scias hoc factum
ea de causa, quia illa que post multa in fine quasi dici-
tur, per sæpe strictius retinentur. Et noueris, quod quan-
tumcumque alte quis, contemplando cum aquila volas
uerit, necesse tamen est quã diu mortale corpus gerit,
vt cum aquila etiam de corporalibus necessarijs in ter-
ra prouide sollicitus sit. **D I S C.** Da ergo bone dñe
discretionẽ in omnibus cum perseverantia in bonis.

¶ Affectus deum orandi vt patrem consulitur, & do-
minica oratio elucidatur.

¶ Art. 48.

D I S C.

Gratias ago, vtinam dignas, optoque vt omnes
sancti & electi tui gratias agant tibi ex parte meã
domine deus meus: quia tam multa & magna
de sancta charitate mihi indignissimo peccatori, tamẽ
seruulo tuo, licet nimis indigno, aperuisti. Vtinam dis-
generis pñissime domine, complere desiderium meum
adhuc in vnico verbo, mihi per necessarium. Nosti enim
domine, quomodo diuersi diuersis innitantur affecti-
bus ad te, suis in orationibus, meditationibus, & con-
templationibus, vt supra etiam aliqua lter ractum est.
Tu autem dñe scis, quod non omnibus omnia expeditur.

f. Dicitur

Eze. 2
Psal. 90

1. Cori. 6

D. DION. CARTH.

Dic ergo dulcis domine, quis modus mihi magis con-
gruat. **D O M.** Quocumq; agatur modo, quando me-
hominis in deum eleuatur, satis est. Tibi vero bene co-
uenit hic communis modus, quem in dominica ducis
oratione, cum ad discipulos meos dixi: Sic autem ora-
bitis. Pater noster qui es in cælis. Magnū quippe est
& mira dulcedine plenum: vt homo mortalī existens
in terris, habeat patrem in cælis, qui est deus. Et hunc
patrem dum bene cogitat, quomodo non toto affectu
in eius amorem cum vera charitate filiali assurgat? &
curiosissimus ergo iste modus est, nullum secum trahens
periculum. Amor enim ipse etiam erga deum potest
errare, nisi discretiōis regatur freno: tum propter hu-
manam infirmitatem, tum etiam propter inuisibilibus
hostis vbiq; insidiantis cooperationem. Sub discre-
tis autem freno amor optime tenetur, quando dirigi-
tur tanquam a filio in patrem ab adoptiuo in adopti-
um, a creatura in creatorem. Quia sic reuerentia mo-
deratur affectionem, & discretio instruit deuotionem:
ne illa nimis psumat, & ne ista nimis hæsitet. **D I S C.**
O domine adiuua me, vt affectu filiali valeam anago-
gice orare te, quem admodum docuisti nos per te: qua
tenus ex hoc merear exardescere tor⁹ in tuo paterno
amore. Illustra (quæso) intellectum, ne orando errer:
& inflama affectum, ne orando torpescat. En dico [Pa-
ter] O pater patrum, verissime, optime, & vnice, domi-
ne deus noster: qui solus es nobis nomine & repater,
fidelissimus, amantissimus, & amabilissimus: qui ex ni-
mia tua charitate quā habes ad nos, potius vis a nobis
vocari pater, quam dominus: quando dabis gratiam
vt pfectissimum amore filiali diligamus te? Nullus hoc
præualer facere præter te, prout nosti pater dulcissi-
me [noster] O noster pater, quam late extendis pater-
næ tuæ dilectionis sinum. Vis enim quantum in te est
omnes nos tanquam filios adoptiuos saluare, vt fide-
lis pater. Igitur vis orari, non tamen vt meus, sed vt
omnium nostrum pater. O patrum maxime, quia es
omniū

Matth. 17
Lucæ. 1

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 226

omnium pater, fac nos omnes filiali amore diligere te:
ita, vt filialiter te omnes diligentes nullus nostrum a
tua excludatur paterna adoptione [Qui es] O pater
noster sic illustra intellectum, & accende affectu cūctio-
rum tuorum filiorum: vt singuli intelligamus pari-
ter & gustemus, quomodo tu es qui es. Hoc em̄ nomen,
tu es qui es, vel ego sum q̄ sum, tibi soli cōuenit. Nam
tu vere sol⁹ es, & oīa alia quæ sunt, nō per te, sed per te
sunt, & ex tua dilectione subsistunt. O igitur tu bone
pater, qui nihil odisti eorum quæ fecisti, confouere di-
gnis nos adoptiuos tuos filios tui paterni amoris
vniuerso calore: vt in tua dilectione non tepescamus:
sed ardentissimis desiderijs iugiter possit te & ad te suspi-
remus: donec videre mereamur facie ad faciem, quo-
mō tu es qui es. Sed o pater noster, tu qui es solus, vbi
es, licet vbiq; sis: es tamen signanter in cælis, per bea-
tificam visionem. Eia gloriosissime pater, cuius glori-
am cæli enarrant: cæli vtiq; rationales: fac nos om-
nes tibi cælos, paterni tui amoris radio illustratos, in
quibus libenter habites, vnde & reluceas virtutum si-
deribus, & maxime charitatis fulgoribus [Sanctifice-
tur nomen tuum] Quod nomen tuum bone pater?
Sunt enim multa tibi nomina. Certe hoc nomen tuū
superdulcissimum, pater: quod plus nobis filiolis tuis
merito sapit. Id ipsum igitur sanctissimum, paternum
tuum nomen, obsecramus o pater sanctissime, in se
quidem summe sanctum, da vt etiam in singulis nos
his sanctificetur, id est, sanctum ostendatur per san-
ctæ charitatis intima suspiria, per veræ dilectionis figu-
ra, & per amoris perfecti opera: vt paterni tui nomi-
nis notitia ex hoc etiam in alios ad tui laudem deriue-
tur, ipsosque in tui amorem accendat [Adueniat re-
gnum tuum] Eia pater potentissime, qui es rex re-
gum, dominus dominantium, cuius & regni non
erit finis: quamuis multipliciter in tuis creaturis re-
gnes: nos tamen cordialissime petimus, vt hoc pater-
num tuum nobis adueniat regnum, quo ab intellectu
f 2 nostro

Exodi. 9

Sapient. 18

Psal. 18

Apoc. 19
Lucæ. 1

nostro omnia repellatur fantasmata, & ab affectu excludantur terrena cuncta: quatenus non solum passionibus & vitis, sed & quibuslibet impedimentis alijs à tuo regno (quod intra nos est) expulsis tuus paternus amor solus ubique regnet in nobis, feruentissimi & claudisissimi incendij sui virtute: ita, vt digni habeamur ex paterna tua pietate computari veraciter inter tuos filios, quos facis reges & sacerdotes [Fiat voluntas tua sicut in celo & in terra] Etia pater dulcissime, qui quã rã in te est, ex tuã paterna charitate omnes vis saluos fieri, neminemque perire: da obsecro omnibus adoptionis filijs tam seruẽtem filialem ad te dilectiõem, vt vniuersi & singuli delectemur tuam in nobis & p nos semper hic in terra fieri & adimpleri voluntatẽ paternam: quæ semper recta, iusta & sancta est: sicut fit voluntas tua continue per omnes sanctos tuos in celo ex perfectissima dilectione: ita, vt nostra voluntas nõ quã à tua paterna discorder voluntate. Nostri enim pater piissime, quod nihil sic vnanimis facit, sicut vis amoris [Panem nostrum quotidianum da nobis hodie] Etia pater noster liberalissime, cui cura est de omnibus, qui & cuncta paterne dispensas, da nobis pauca perculis tuis omnibus: qui nõ sumus digni vocari serui tui, & tamen inter adoptionis tuæ filios numerare nos dignaris, ex paterna tua dilectione: da (inquã) nobis panem nostrum. Et licet indigeamus multiplici pane, corporalis scilicet sustentationis in victu & armictu, spiritualisq; consolationis, videlicet verbi dicitur ni & gratiarum ac donorum, quibus quotidie indigemus, ne corpore & anima pereamus: nos tamen potest petimus, bone pater, panẽ super substantialẽ illum, unde tu viuunt sancti in cœlis. Quem nobis mysteria liter venerabile sacramentum altaris repræsẽtat. Qui & panis viuus est de celo descendens, maximam viuifici amoris tui paterni habens efficaciam. O igitur paterni amoris dulcedo, da nobis tuæ adoptionis filijs hunc panem nostrum quotidianum: qui noster est, quæ filijs vniq;

g. Petri. 3

1. Timo. 2

Sap. 11.

1. Petri. 3

filijs vniq; debetur: & quò tidianus nobis esse debet, quæ stitidie eo indigemus, ne à paterna tua deficiamus charitate. Da (inquam) ipsum hodie, id est, in die æternitatis tuæ, quia tibi semper est hodie: quæ dies nobis hic incipiat petimus, & in futuro continetur: sicq; in finem sine fine per seueret [Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris] Etia pater noster indulgentissime, quamuis multum præsumamus de paterna tua pietate, quia tamen in multis offendimus omnes, & scimus quoniam propter tuam mundiciam detestaris omne immundum: igitur cum nobis in mentem veniunt mala quæ fecimus, & recordamur quomodo iudicia tua sunt abyssus multa, terrore pariter & dolore concutimur. Dimitte ergo misericordissime pater noster, id est, da nobis tam seruẽtem filialem dilectionem ad te, & ad tuam paternam charitatem, vt fiduciam magnam concipere mereamur, nobis nostra debita per te misericorditer esse dimissa: quatenus sic experimento discamus, quoniam perfecta charitas foras mittit timorem. Et ne bone pater, sis ad dimittendũ nobis difficilis: ecce placeat nobis, vt nobis dimittas: sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Libentissime enim dulcis pater, dimittimus amore tui fratris tuis nobiscum adoptiuus filijs qui nos offenderunt: etiam quantum cunq; magnum sit illud. Attamẽ parum est quod nos dimittendo sic facimus: sed multum valde est, quod nos dimitti petimus [Et ne nos inducas in tẽtationem] O pater noster celestis, quia superbia meretur illud, ingratitude derelinqui, & incuria plabi: ad tuam paternam confugientes proteãtũdem, petimus ex filiali fiducia, ne induci nos permittas, à carne, diabolo vel mundo, per blanda aut aspera in aliquam tẽtationem: sed tua paterna pietate nostram fragilitatem conforta, & nostram ignorantiam illustra, volũtatemq; gubernata: vt in omnibus tẽtationibus strenue agentes, paterni amoris tui gratiam non perdamus:

Iaco. 3
Prou. 8.
Ams. 6

Psal. 115

1. Iohan. 4

D. DION. CARTH.

sed ampliorem consequi ex hoc & per hoc valeamus.
 [Sed libera nos à malo] O pater noster cœlestis nos
 fili tui, quos charitatis tuæ calore genuisti, supplices
 deprecamur filialis dilectionis motuo: quoniã multa
 mala sunt, quibus sine paternâ tua providentiã resistere
 non possumus: vnum tamen verum summu & per
 petuum malum est, videlicet damnatiõis perpetuæ, à
 quo affectu ossissime precamur omnino liberari, & præ
 seruari clementissime pater. Non quidem tantum ad
 euadendum peccatorum iustam pœnam, sed maxime
 ne frustremur paterni desiderantissimi vultus tui glo
 ria: q̄ ex omnibus medullis cordis nostri desideramus
 contemplari. Separari namq; à delectabilissimi vultus
 tui paterni visõe, est malum super omne malum: cui
 malum aliud nullum potest comparari. A quo malo
 securus est qui habet charitatem. Da ergo nobis hanc,
 bone domine, propter tuam paternã bonitatẽ [Ame] id est,
 fiat ita vt petiuimus amãissime pater noster cœ
 lestis, ad tui nominis gloriam, nobisq; adoptionis tuæ
 filioliis paupculis in salutẽ. Nunc itaq; dñe, si orauĩ vt
 tu voluisti gratias tibi si aliter quã debui, ignosce ob
 secro mihi D O M. Placet mihi orandi modus, quẽ
 tenuisti Et promitto tibi, si ita sepius cũ attentõe tali
 orares, in charitate cito proficeres. Nihil em̄ inter ora
 tiones dominica oratiõe nobilius & efficacius: sed vix
 aliquid apud orantes, propter ipsius assiduitatẽ ex tor
 pore, videtur vilius & inatilius. D I S C. O domine
 q̄ verè, heu, est quod dicis. Parce nobis domine, & præ
 sta vt omnes nos possimus emendare. Et quoniã multis
 verbis dñe aures pulsauĩ tuæ clementiæ pro sancte
 charitatis munere, oro nunc breuiter id ipsum cõcludũ
 ue: Eia tu misericordissime dñe, qui nosti q̄ paye, imo
 quã nihil possum sine dono tuæ gratiæ, inflãma (obse
 cro) me torũ sic sanctæ charitatis igne, vt omnis ignis
 alienus cuiuscunq; cõcupiscentiæ fugiat ab eius facie
 ignisq; ille æternus, qui paratus est diabolo & angelis
 eius, nullam habeat vim ardẽdi in me. Et cum tunica
 carnis q̄

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 228

carnis quã gero exuendus sum, tunc bone domine cir
 cūda me misericorditer obsecro, sanctæ charitatis ves
 titu deaurato, ne nudus appareã. Tegat tunc, precor
 turpitudinis meę maculas vestis p te mihi collata nup
 tialis. Mortalitatĩ sacco exurus, sim tunc oro dñe ge
 mine charitatis stola indut⁹: vt securus intrare valeã
 in amicorũ tuorũ cõiuuiũ felicitatis æternæ: vbi chari
 tas nõ iniciatur, sed hic inchoata consummatur: non
 minuitur, sed augetur: nõ tollitur, sed perficitur: neq;
 in beatis terminat, sed in omnibus regnat.

¶ Modus orandi beatissimam virginẽ Mariam: &
 saluatio angelica explicatur. ¶ Arr. 49.

D I S C.

O Chris̄te Iesu misericordissime domine, docuisti
 dignanter seruum tuũ orandi modum ad deũ
 doce, obsecro, etiam modum inuocandi ma
 trem tuam dulcissimam pro charitate impetranda.
 Scio enim, quod sine ipsa nihil à te obtinebo. D O M.
 Loquere ad eam, ipsam in terroga. Charitate plena est
 de charitate libenter audit & loquitur, diligitq; valde
 eos, qui in charitate ambulãt. D I S C. Audisti o glo
 riosa domina, mater dei dignissima, filij tui consiliũ.
 Nunc itaq; imple, quãso, seruuli tui desideriu. Et dic
 qbus ybis te debeã inuocare, vt p te merear charitatis
 gratiã ipetrare. M A R I A. Miror cur de hoc inter
 rogas, cũ dudũ nosse potuisti: q̄ sicut filius meus cõpla
 cẽtiã habet magnã in oratiõe q̄ p se docuit: ita ego q̄q;
 valde delector i saluatiõe, p q̄ me in suã matrẽ elegit.
 D I S C. Gratias tibi dña mea p̄dulcissima, p tam desi
 deratã doctrina: sed p̄cor ad trahendũ saluatiõe illã
 tuã in sensum ad meum, p̄positũ, paupculum tuum
 adiua. Non enim congruum mihi viderur, vt nomẽ
 sonet timoris, vbi de materia agitur amoris. Sustine
 igitur, o mater dei dignissima, vt non dominam, sed
 matrem te dicamus nostram, Eia mater nostra quæ
 gloriose regnas in cœlis, memẽro filio: tuo: q̄ degen
 tũ interris, Ostende ad nos tuũ maternum affectum
 f 4 vt quan

Apoc. 18

Matth. 22.

Luca. 3

D. DION. CARTH.

vt quandoq; ad te in gloria cœlesti peruenire mereamur, post hoc quod hic p̄a timur exilium. Tu es enim vera mater nostra, magis quàm prima illa nostra mater Eua. Illa quippe nos fecit filios iræ, tu autem filios gratiæ. Illa filios perditionis, tu filios adoptionis. Per illam fuimus à deo elongati, per te sumus deo reconciliati. O Maria mater gratiæ, mater misericordiæ, mater totius salutis nostræ. Scis o mater nostra, quid filius tuus in cruce ad te dixerit de nobis in persona Iohannis: & nobis de te viceversa. Ait enim: Mulier ecce filius tuus. O quâ bonum verbum & suave, præsertim nobis, & si non tibi. Multum enim dissimilis fuit commutatio tibi, cognatum recipere pro filio. Et rursum ait discipulo: Ecce mater tua. In his verbis confidimus non solum Iohannem, sed & omnes electos dei tibi in filios, teq; omnibus electis & nobis in matrem fore commendatos, singularis generationis ordine diuinitus interueniente. Nosti quoque mater dei virginæ, sed & mater nostra fidelissima, quomodo filius tuus vnicus post suam resurrectionem, nos in persona discipuloꝝ nominauit fratres suos dicens: Ite nunciate fratribus meis. Itaq; si sumus filij tui fratres, quomodo nõ & tu nobis es mater? Mater ergo nostra veraciter es, o virgo gloriosa. Sed vitiam tu in nobis à bonos haberes filios, quâ bonâ nos in te habemus materiam. Sed heu nõ est ita. Parce dulcissima mater nostra. Dicimus nos indigni filij tui tibi o mater nostra, ex parte gloriosissimæ trinitatis, vna cum archangelo Gabriele, vitiam ex cordium nostrorum omnium intimis reuerentissime [Aue maria] nõ tam salutem tibi optando, quâ tuę dignitati congratulâdo. Merito autem tibi dicimus: Aue, quia fuisti semper sine omni vâ culpâ per gratiam, sicut filius tuus per naturam. Originale namq; peccatum nunquam cõtraxisti: quæ admodum & peccatũ actuale nullum cõmissisti. Erripe igitur, o bona mater, nos indignos filios tuos ab omni vâ culpâ & pœnæ sanctæ charitatis perfectione.

Quia

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 299

Quia ipsa est, quæ cooperit peccatorum multitudinẽ: & per consequens peccatis deletis, gehennâ nõ meruit damnationem. Iuste etiam, o mater nostra, nomẽ tuum vocatum est [Maria] quod illuminata, seu illuminans interpretatur. O Maria post nomen filij tui, nõ est nomen nec in cœlo nec in terra tam dulce, tã sanctam, & tam efficacem ad omni necessitate. O anima mea pensa bene, quâ delectabilis est eius gloriosa presentia cuius tam suavis est simplex memoria. O Maria, quia iuxta sancti nominis tui interpretationem illuminata es, & illuminans seu illuminatrix: illuminata quippe per deum, illuminans totum mundum: illuminata & inflamma, quæ sumus, corda tuorum pauperum filioꝝ rum igne sanctæ charitatis inextinguibili: vt experientia discamus, quõ tu totaliter charitate, etiã vltra seraphim, ardes: quare & alios diuini amoris incendio accendere præuales [Gratia plena] O mater nostra, plena es non tantum gratia, sed & plena gloria ac diuitijs omnibus. Cui nihil boni deest, cuius potest esse capax pura creatura. Vas plenum, si vel leuiter tactum fuerit, liquorem fundit: ita & tu plenissima omni gratia, pijs tacta cordium desiderijs, facile de abundantia tua, effundis dona virtutum & consolationis. Igitur o mater gratiæ, mater misericordiæ: sed & mater nostra, funde sup nos indignos filios tuos aliqd de tua plenitudine. Potissimum de humilitate tua, qua sup choros angelõrum exaltari: & de tua charitate, qua mater dei fieri meruisti, o redolens viola humilitatis, o rubens rosa charitatis Maria [Dominus tecum] Dominus dominantium summus verus & vnicus, dominus deus (in q) ipse est tecum, o mater nostra, taliter, q̄liter nunq̄ cum aliqua alia fuit creatura. Deus pater namq; est tecum, sicut cum sua filia vnica, per suam potentiam tibi obumbrâs. Deus filius est tecum, sicut cum matre sua vera, per suã sapientiã in te manẽs. Deus q̄q; spiritus sanctus est tecum, sicut cū sua charissima amica & spõsa, igne diuini sui amoris in te superueniens. Toraque

f 3 glorio

Prou. 10.
Iaco. 4.
1. Petri. 3.

Gene. 3
Eph. 2.

Iohan. 19.

Ibidem

Matth. 28

Luca. 1

gloriosissima trinitas & indiuisa vnitas est tecū, ad perficiendum in te hoc præcelsum nostre reparatiōis mysterium, atq; hoc sacrosanctum incarnationis diuinæ sacramentum. O mater nostra, memēto huius ineffabilis exaltationis tuæ: & noli obliuisci eorum, ppter quorum salutem talis actanta effecta es. Eia sula in nos saltem vnam diuini amoris illius scintillā, vnde tu mater dei fieri meruisti: vt sicut dominus fuit est & erit, super excelsum semper tecum: sic tua materna virginea deificata pietas semper maneat nobiscum augendo in nobis sanctæ charitatis ignem vsq; ad felicē consummationem [Benedicta tu in mulieribus] O mater nostra, licet benedicta sis plus quā omnes creaturæ, signanter tamen inter mulieres benedicta prædicaris, propter tuam virgineam fecunditatem, secundamq; virginitatem. Et per hoc excedis omnē sexum mulierum, sed & virilem, atq; omnē quod deus non est. Sed vnde tibi hoc dulcissima mater nostra? Certe ex quo amor spiritus sancti in corde tuo singulariter & excellentissime ardebat: ideoq; in carne tua vtus spiritus sancti opus singulare & excellentissimum mirabiliter factiebat. Et sicut eius dilectio in corde tuo non admisit sortium: ita ipsius operatio in carne tua non habuit exemplum. O benedictissima mater nostra, p omnes benedictiones tuas (quæ sunt innumerabiles, in quibus tibi valde congratulamur) benedic, quæsumus, & filijs tuis: vt per te & ex tua abundantia, in nostris cordibus ignis diuini amoris sic ardeat, vt omnia carnis desideria in nobis extinguere, ac celestibus nos incēdis valeat totaliter transformare [Et benedictus fructus vteris tui] O benedictissima mater dei, sed & mater nostra superdulcissima, nos indigni tui seruuli, quos in filios vocari tuos non dedignaris, ad singulare gaudium cordis tui dicimus tibi quod libenter audis, tanquam bona mater quæ de filijs vtique lætatur gloria: ecce bona mater hoc dicimus, quia benedictus est ille preciosus fructus tui beatissimi vteri. Sic autem benedictus, quod ab ipso benedictio est omnis: vnde & tu bene

dicta. O quale est matri benedictæ gaudium, tam benedictum omnia benedicentem habere filium. Dic rogamus bona mater, tam bono filio, vt amore tui, cui ipse vtique nihil negat, etiam benedicere dignetur nobis suis indignis seruulis, tamen adoptiōis gratia & suis fratribus, tuisq; filijs, præsertim vt charitatis benedictionem abundanter nobis propitiis contribuat [Iesus Christus] O mater saluatoris, o mater gratiæ, quoniam iste verus filius tuus, etiam verus dei filius, dictus est vere nomine & re per mysterium Iesus à saluando Christus ab vnctionis dono: fac materno interuentu tuo, vt nos tui pauperuli, quorum etiam mater dici non verecundaris, sicut à Christo Christiani, id est, vncti, vocati sumus: ita quoq; à Iesu tuo Iesuitæ, id est, saluari vocari veraciter mereamur. Ad quod charitatis gratia maxime est nobis necessaria. Impetra ergo nobis hanc, quæsumus, o mater & domina nostra gloriosissima, post deum nostrum vnica spes nostra, ac tota beatitudo consolatio & salus nostra [Amen] Id est, vere ita est, fiat ergo veraciter, o Maria, prout confidimus, desideramus, & petimus.

[De quibusdā gradibus contēplatiōis sublimioris qui comitari solent meditationem deuotionemq;.]

[Art. 50. DISC.]

Post saluberrimā instructionē de meditationē ac oratiōe, psequere nūc bone dñe, reliquū qd restat de contēplatione: pferim de contēplatiōis gradibus, de quibus desideratissime te cupio audire. Etia si p nūc dñe nō oia intelligo, nō egre feras, qā potest venire hora, quæ ex tuo dono capiā, qd nūc meā subter fugit intelligentiā. D O M. Aliq; succincte dicā tibi, de gradibus contēplatiōis, donec ad discendum plura & maiora has aptior, p successu tēporis. Primus contēplatiōnis gradus est, q creatoris potētia, sapiētia, & benignitas videt in suis creaturis, veluti in signo, simulacro, speculo, exemplo, aut vestigio, per septiforme testimonium: secundum septiformem creaturarum conditionem, scilicet origine, magnitudine, multitudine,

D. DION. CARTHV.

pulchritudine, plenitudine, operatione, & ordine. Origine quidem, secundum creationem, distinctionem, & ornatum. Magnitudine, secundum molem, excellentiam, & efficaciam. Multitudine secundum generalitatem specialem, & indiuidualem diuersitatem. Pulchritudine, secundum lumen, figurarum, & colorum, varietatem. Plenitudine, in materia formis plena, in forma plena virtute, & in virtute, plena effectibus. Operatione, naturali, artificiali, & morali. Ordine creaturæ: ratione durationis, situationis, & influentiæ. In libro scripturæ, ratione diuinarum legum, præceptorum, & iudiciorum, & in corpore ecclesiæ, ratione diuinorum sacramentorum, beneficiorum, & retributionis. Nunc itaq; vide mentis oculis diligenter, an ne sufficientem habeas ex his materiam contemplandi in creaturis, creatoris potentiam, sapientiã & bonitatẽ. **D I S C.** Vere ita est domine, vt tu dicis. Nam reuera cæcus dicendus est, qui ex tantis creaturarum illustrationibus non videt creatorem. Sed quoniam bone domine parum est intelligere ex creaturis creatorem, nisi sequatur & amare: igitur da piissime domine, cum illustratione intellectus, inflammationem quoq; affectus: vt quod de diuina potentia, sapientia, & bonitate, per creaturarum speculum intelligimus, etiam in creatore venerantes deuote amemus. Lux enim nobis ad salutem non sufficit, nisi calor lucis asstet. **D O M.** Contemplationis secundus gradus est, quo deus videtur in creaturis, non solum vt supra per vestigia: sed etiã per suam essentiam, potentiam, & præsentiam. Et hoc mediantibus quinque sensuum portis, quibus mundus maior, mundum intrat minorem. Sed intellige non substantiam, sed secundum similitudines rerum. Quod sit sensibilem apprehensione, oblectatiõe, & dijudicatione. Ex visibilibus enim creaturis, inuisibilia dei cõspiciuntur. Nam deus est omnis creaturæ origo, exemplar, & finis. **D I S C.** Quam clarum est optime domine quod loqueris, da obsecro, vt quemadmodum te ex his

Sapient. 13
Rom. 1

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 211

ex his cognoscimus, ita te quoq; in his amemus, benedicamus, laudemus & glorificemus. Ne forte (quod absit) cum his qui etiam te nouerunt, sed non vt deum glorificauerunt, & ideo perierunt in vanitatibus suis, & nos pereamus: Dic vltra bone domine. **D O M.** Contemplationis gradus tertius est, quo deus videtur non tantum per vestigia ad extra, quemadmodum in omni re lucet creatura, & prout fit in iam dictis duobus gradibus: sed cum vos mortales intraueritis ad vos ipsos, scilicet ad mentem vestram, in qua diuina relucet imago, ibiq; inuemini ipsum deum tãquam per speculum & in enigmate, scilicet eius æternitatem, veritatem & bonitatem, in tribus animæ potentijs, memoria, intellectu, & voluntate. Ad hanc autem speculationem noueris multum animam iuari per lumẽ scientiarum. Nam omnis philosophia, aut est naturalis, que agit de causa essendi, & ducit in cognitionem potentie patris: aut rationalis, quæ agit de ratione intelligendi & ducit in sapientiæ filij cognitionem: aut moralis, quæ agit de ordine viuendi, & ducit in bonitatis spiritus sancti cognitionem. **D I S C.** O domine qui animas nostras ad diuinam imaginem fecisti in tribus anime potentijs: da nobis, quæ iamus, ita deitatis æternitatẽ cogitare, eius veritatem intelligere, & ipsam bonitatẽ diligere, vt à tua gratia nõquam excidamus: sed & gloria perfrui mereamur sempiterna. **D O M.** Quartus contemplationis gradus consistit in hoc, vt videat homo deum in seipso: hoc est in ipso homine, mète videlicet intrando ad seipsum: sed modo alio, quã immediate dictum est supra: vt pote per memoriam à fantasmatibus purgatum, per intelligentiam à concupiscentijs abstractam, & per affectionem à sensibilibus suspensam. Sed ad hoc faciendum mens hominis indiget scæla quadam ascendendi, quæ quidem fracta fuit in Adam: sed per me qui sum ostium, quo ad vitam æternam sparsa intratur, est reparata. Qui igitur mihi appropinquauerit per Theologicas virtutes, in me credendo, sperando

Ibidem

1. Cori. 13

Iohan. 10.

& amando.

D. DION. CARTH.

Amando (per q̄ tria anima purificatur, illuminatur, & perficitur) in illo imago dei reformatur. Nam per virtutes Theologicas anima hominis reformata, disponitur ad excessus mentales, deuotione, admiratione, & exultatione: vt sic fiat homo Hierarchicus, id est, purgatus, illuminatus, atq; perfectus. **D I S C. Prae-**
dulcissime de patre, qui es sponsus ecclesiae tuae sanctae, qui es & nobis deus, & noster proximus, frater, & dominus, rex & amicus: qui es verbū increatū, p nobis incarnatū, noster quoq; formator & reformat, alpha & omega, principium & finis, summusq; Hierarcha: purga q̄ sumus, illumina, & perforce sponfam tuam triplici intelligentia spiritali tuae sacrae scripturae, tropologia videlicet per vitae honestatem, allegoria per intelligentiam claritatem, & analogia per excessus mentales: vt in omnibus nobis laus tua iugiter perficiatur: ne opera tuae potentiae, sapientiae, & bonitatis, in nobis deperant.

De duobus alijs contemplationis gradibus:

Art. 51.
D O M.

Modo aufcula de gradu quinto cōtemplationis. In quo per contemplante[m] potest videri deus, non solum extra & intra contemplante[m], per vestigium videlicet & imaginem, vt iam superius tactum est: sed etiam supra ipsum contemplante[m], scilicet per lumen quod signatum est super vos, & super mentem vestram. Quod lumen est lumē veritatis & claritatis aeternae. Hoc modo videtur deus cōtemplante, vt primum & principale esse, necnō vt lumen bonum. Vt primum esse equidem, non habens praeteritum neq; futurum, sed ratum praesens. Omnis multitudinis, vniuersale principium, atq; omnium causa efficiens, exemplans, & determinans: quem admodū & ipse est omnibus causa essendi, ratio intelligendi, & ordo viuendi. Nam ipse est sphaera intelligibilis, cuius centrum est vbiq; & circumferentia nusquam. Videtur vero deus hoc modo, vt summū bonum: quia vt bonū

quo nō

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 239

quo nihil melius, nihil nobilius, nihil dignius, omnino potens, omnisciens, omnimode bonū. Ideoq; hoc bonum perfecte videre, est esse vere beatum, & perpetuo felicē. **D I S C. O** domine, fac nos quae sumus te semper hictaliter videre, per fidem, spem, & charitatem: vt eadem venire mereamur ad huius visionis rem & veritatem. Sextus cōtemplandi gradus est, quo videtur deus trinus in personis, & vnus in essentia. Licet autem mens humana capere nequeat, quod deus est trinus in personis, & vnus in essentia, potest tamen aliquo modo ratione persuaderi. Nam bonū ē diffusiuū suū ipsius. Summū autē bonū est summae diffusiuum sui. Summa vero diffusio esse nō potest, nisi sit actualis & intrinseca, substantialis & hypostatica, naturalis & voluntaria, liberalis & necessaria, indeficiens & perfecta. Itaq; qm̄ in deo est delectus & cōdilectus, genitus & spiratus: hoc est, pater, & filius, & spiritus sanctus: ideo ipse est vniuersum summū bonū, cū summe se diffundat, cōmunicando alteri totā substantiā & naturā: qd fieri neq; in creaturis. Et haec est res mirāda, credēda, & adorāda: vtz, qā in deo est summe cōmunicabilitas, cū personarū tñ pprietate summa cōsubstantialitas, cū hypostasum pluralitates summa cōfiguralitas, cū discreta psonalitate: summa aequalitas, cū ordine: summa aeternitas, cū emanatione: & summa cōiunitas, cū emissionē. Haec autē in deo neq; essent, si ipse nō esset vnū, verū, & summū bonū. Sed adhuc amplius potes in deo mirari: scz ipsum esse principium & nouissimū, sternū & p̄sentissimū, simplicissimū & circūscriptū, totū vbiq; & nusq; cōprehensum, actum & inuisum & nunquā motum. Et plura alia potes in deo in cōtemplatione admirādo venerari, sed minime scrutādo cōprehedere. Haec sic breuiter de trinitate & vnitate in deo tacta, p̄ tuae simplicitatis captu sufficient. Haec catholicae fidei veritatem de deitate, quanto deuotius in spiritu humiliter absque curiosa discussione diligere & honorare studueris, promitto tibi, quod tanto amplius in virtutibus & spiritalibus proficies donis, & gloria

Iohan. 3.
Deut. 10.
Iohan. 3. 4
Hest. 13. 14
Iohan. 1.
Luc. 1. 2
Istaz. 64.
Apo. 1. 22.

Phil. 4

D. DION. CARTH.

Deo maxi
me placitū

& gloriosius præ cæteris qui hoc non fecerunt, in cele
stibus à me coronaberis. Valde em̄ mihi placet, vt ho
mo de his quæ ad fidem pertinent & ad diuinum hono
rem, quæ non capit intellectu, humili veneretur affe
ctu: dando deo gloriam, qui potest plus in infinitum,
quã capere valet omnis creatura. Sed adhuc ultra po
tes in contem̄ sando non immerito multum admira
ri, & admirando venerari in deo, quomodo videlicet
in incarnationis mysterio (quod etiã nulla sufficit crea
tura scrutando penetrare) deus & homo in persona si
lſi indiuisi sunt vniti, ita, vt deus sit ver⁹ homo, & ho
mo verus sit deus. In qua vnione primum principium
iunctum est cum postremo, æternum cum temporali,
simplicissimum cum cõposito, actualissimū cum passo
& mortuo, perfectissimum & immensum cum modico
summe vnū & omnimodum cum indiuiduo & com
posito. Hæc omnia potes de deo meditari: sed nõ præ
sumas, quod possis ea plene intelligere. **D I S C.**
Multum nimis valde est, piſsime domine, quod tam
preciosam materiam non refugis tam indigno pecca
tori aperire. Laudes tibi gratas referant ex parte mei
omnes sanctitui. Ego autem quid dicam domine, pro
gratiarum actione, nescio, nisi tu me doceas p̄ te. Dicã
igitur orando, quod tu donaueris inspirando: Domi
ne deus meus, super optime, super laudabilissime, & su
per amabilissime, qui trinus existens in personis, & v
nus in essentia, principium es & finis omnis boni. Sine
quo nihil innoxium, nihil validum, nihil sanctū. Da
mihi indigne portunculæ creaturæ tuarum ex me
ra tua bonitate, vt velim, sciam, & valeam, ad glori
nominis tui, in omnibus interioribus & exteriorib⁹
meis motibus, semper tuam sanctam facere volunta
tem, cum tuorum præceptorum feruenti adimpletio
ne: ita vt cum omnibus moribus meis, & desiderijs, y
bisq; & factis, ad nihil aliud tendã, nisi in te solū dñm
deum meum: tanquam in finem meum principalem
& vltimum omnium motuum & desiderioꝝ meoꝝ,
adquies

Oratio.

DE PERFECT. CHARIT. Fol. 233

ad quiescendum videlicet feliciter in te perpetuo sine
fine. Tu enim es vnica, vera, & perpetua salus mea, dñe
deus meus. Quem, licet indignus, ex toro corde atque
ex omnibus visibus & potentijs corporis & animæ meę
cum humili gratiarum actione pro vniuersis benefi
cijs tuis, valde desidero laudare, benedicere, & glorifi
care, ex intima deuotione, per virtutem patriæ, chari
tate imperante, tua gratia meam infirmitatem adiu
uante. Ne ergo despicias, rogo clementissime domine
deus meus, hoc facturæ tuæ desiderium tua vtrique in
spiratione conceptum. Neq; proicias seruitutis meę
obsequium tua virtute in me vnquam peractum, aut
in futurum à me, te donante, peragendum. Sed potius
acceptare dignare, piſsime domine, misericorditer
hoc quod tu ipse donasti clemēter. Opto namq; bone
domine, ex intimis medullis cordis mei, vt ego cū om
nibus meis cogitationibus, affectibus, dictis, & factis,
cum totaq; substantia mea totus tibi sim in sacrifici
um acceptissimū: ita & taliter, vt tu solus, & nullus ali⁹
præter te, quicquam iuris in me habeat: tuq; solus ha
beas totam arborem meã vna cum omni fructu suo,
in laudem tuam perpetuam & in gloriæ sanctoꝝ tuo
rum augmentum, in omniumq; viuoꝝ & defunctoꝝ,
quãcum tuæ maiestati placuerit, consolationē. Quod
prestare digneris misericorditer tu summa potentia
æterna sapientia, infinita bonitas, gloriosissima trini
tas, & indiuisa vnitas, dñe deus meus, pater, & filius,
& spiritus sanctus, in æternum & vltra viuens, re
gnans, & imperans, super omnia benedi
ctus in secula, Amen.

Finis.

g

HVGONIS

CARTHUSIANI AVTHORIS VERTUTIS, DE TRIPlici VIA AD SAPIENTIAM & DIUINORUM CONTEMPLATIONEM, OPUSCULUM PLANE AUREUM.

PROLOGVS GENERALIS IN TOTVM OPVS.

Threno. 1

Non luger, eo qd non fit q veniat ad fontem. Licet vbi hoc dixerit Ieremias propheta captiuitate populi sui deplorans: in hoc potest qd speculator qd intelliges exclamare, tãta captiuitate animarũ tantã declinationem a semitis iustitiarũ &

Ierusalem

vitijs æqueatis in mudo vniuerso discernes. Via em dicitur amãtiũ desideria animarũ, qbus ad deũ & ad supernã ciuitatẽ Ierusalẽ sup oẽm rãdem & intellectuã etiã in terreno corpore habitãtes aĩz subleuãtur. Quẽ qsi lugere dicit, eo qd non fit q ad tãta solẽnitatẽ aspiciat: eo qd abiecta vã sapiẽtia tã clerus qd populus mũdans delitĩs, vel inuutilibus curiositatib⁹ se immergãt. Sed qd multo magis ẽ dolẽdũ, & cordis lachrymis inaccessibiliter lamẽtandũ multi religiosi, multi etiã viri celebri fama reputati, veluti qndã populus Israeliti⁹ relicto cultu creatoris sui manufactis idolis seruierũt: sic relictã vã sapiẽtia qd deus solus pfecte interius colliẽt, & a solis amantibus adoratur, diuersis sciẽtijs & fabricatiõnib⁹ multipliciũ argumentõrũ, inuẽritĩs, qsi qbusã idolis miserabiliter mentẽ impleuerũt. In qb⁹ sic absorbet̃ diabolo insigãte: & sic mēs ipõrũ in istis totaliter possiderur, vt vã sapiẽtia locũ in eis nõ inueniat. Nã i hac pessima occupatiõẽ, qd dedit filijs hoĩm, in feliciter captiuaũtur: ita, vt nõ sit spiraculũ qd creatorẽ suũ aĩz pflãmigeras amoris affectiões cõtingat. Nõ em ad hoc aĩam creauerat a principio deus, vt cõtra gñrositatẽ suã iam multitudine picturã: iutiliũ rẽrẽ repleret: sed ad hoc, vt esset sedes sapiẽtiarũ, & ipsa rex pacificõ ciuitatis supũg, scz deus altissimus, resideret. Sapiẽtia em hac qd

Deut. 32

Sapient. 14

Sap. 7.

mytica

DE VIA PURGAT. Fol. 214

mytica Theologia dicitur, a Paulo Apost. ẽ edocta, a Dionysio Areopagita suo discipulo cõscripta: qd id est qd extẽsio aĩ in deũ p amoris desiderũ, qũt distat orũ ab occidẽte oẽm creatã sciẽtiã incõpabiliter pexcellẽs. Nã alias sciẽtiã mũdi doctores edocẽt: sed de hac a solo deo imediate nõ mortali hoĩe scõs edocet. Ista diuinitus illuminatiõibus & diffusiõibus celestibus scribitur in corde. Illa võ pẽna a feris & atramẽto scribitur in pelle. Ista dicitur sufficit: nã p istã animã toti⁹ vĩ & boni causã inuẽrit, scz deũ creatorẽ suũ, & ipõ qd ẽ fons toti⁹ bonitatis & beatitudinis, imediatissime cõqescit. Alia võ nũ qd dicit sufficit. Nã iustũ iudiciũ ẽ, vt q nõ curãdo de summa sapiẽtiã a summa ṽtate deuiat, veluti cæcus in tenebris inuoluat: & sic p vana & deua aĩã in fatuata, humãis inuẽtiõibus incessanter discurrat. Itẽ, ista affectũ inũmat, intellectuã illuminat. Illa võ qd plures (iuueniẽs vã sapiẽtia cor euacuãtũ) istã qd plures varijs opinionibus & diuersis erroribus intellectuã obtenebrat. Eligitur relicta hũana curiositate sciẽtiã inuutilis, argumentatiõũ & opinionũ capturis religioĩa aĩã p amoris ascẽsionem accẽsionemq; ad fontem omnium desiderando ascendat, in quo solo reperiet veritatem. Et hac inuenta preciosa margarita libentissime pro ipsa conseruanda curiosus, quã vel male vel nunquam dilexit cetera derelinquat. Sed quia hac summa sapientia non potest ab homine edoceri, subditur quomodo quilibet quantumcumq; laic⁹ in schola dei existens, hac sapientiã ab ipso immediate recipiat sup oẽm intellectuã p amoris affectũ: qd nullus phũs, nullusq; alius scholaris seculariq; magister hũana intelligẽtia qũtũcũq; studeat, apprehẽdit. ¶ Triplex igitur via ita ad deũ: prima purgatiua qd mēs ad discẽdã vã sapiẽtiã dispõit. Scda illuminatiua, qd mēs cõgitãdo ad amoris istã marionẽ accẽdit. Tercia vnitiua qd mēs supra oẽm intellectuã rãdẽ & intelligẽtiã a solo deo sursum dirigit. Nã sicut videm⁹ i pẽtib⁹ istis dũ sũt, qd pri mũ ligna supponũt, vt firmitas muri lapidei supi⁹ qd i fice, & pfecto edificio iã ligna supposita penitẽ amouẽt.

Dionysius Areopag. 1. Cor. 2. 3

1. Cori. 3

Nõ sectandã curiositatem sciõtiarũ Matth. 13

Triplex via

Simile de pontibus

fic & mens cum primo fit in amore imperfecta, post ad amoris perfectionem meditando consurgit: & cum per multum exercitium in amore unitio fuerit confirmata, & per multas flammigeras amoris affectiones siue aspiraciones supra seipam creatoris sui dextera subleuata, citius quæ cogitari possit, sine omni cogitatione præuia vel conuomitante, quotiescunq; placet cenies vel millesies de die vel de nocte, in deo afficitur, ad ipsum solum possidendum innumerabilibus desiderijs aspirando. Sic enim quilibet nouus discipulus ad perfectionem huius scientiæ gradatim ascendat: vt primo in via purgatiua, quæ est via puerilis & incipientium, studio sistime se exerceat, quæ incipit ibi: Iustitia & iudicium præparatio sedis tue: Postea autem per mensum unum vel duos, scdm quod diuino superadiate lumine sibi videbitur expedire, ad amorem cogitando consurgat. Quod si præsumptuosum. forte alicui videatur, quod anima inuoluta peccatis multiplicibus audeat à Christo amoris petere unionem: in seipso cogitet nihil esse periculi, dum primo ipsum osculatur in pede pro peccatorum recodationem, Secdo in manu, per beneficiorum sibi colatorum recognitionem. Tertio ascendat ad osculum oris ipsum solum desiderado, & ipsi soli affectibus flammigeris adherendo, scdm quod subsequenter videbitur in oratione dñica, prout per ipsam mens cogitando consurgit vt ordinate ascendat. Quarto se exerceat secundum viam illam quæ illuminatiua dicitur (quæ ibi incipit: Nox illuminatio mea in delictis meis) ascendit anima ad multo eminentiorem gradum & statum: in qua etiam quotiescunq; vult sine aliqua cogitatione præuia immediate in deo afficitur: quod ad plenum non potest aliqua humana industria edoceri, sed exerceo per viam purgatiuam & illuminatiuam, anima experimentaliter percipit solo deo interius dirigente & docente: quod non potest vi aliqua morali vel eloquentia referari. Quod nec Aristoteles, nec Plato, nec aliquis mortalis aliqua phiia vel sciencia potest nec potuit

Psal. 138

Psal. 138

nec potuit

nec poterit intelligere, quod solus amor docet interius: vt discat omnis rationalis anima à summo doctore & aeterno acquirere scientiam: in qua omnis ratio, omnis intellectus deficit, & affectus per amorem dispositus transcendens omnem humanam intelligentiam superenatat, sola amoris unitiui regula ad ipsum, quæ est fons totius bonitatis, spiritum dirigente. Hec igitur est mystica Theologia, id est, oculus sermo diuinus: quæ mens ardore deuotionis disposita, linguis affectionum Christum suum dilectum occulte affigit, prout latius in hoc tractatu mystico infra patebit: in quo sic proceditur. ¶ Primo manifestata via purgatiua, in qua declarantur tria. Primo, quomodo anima purgari debeat. Secundo, quomodo vera oratione gratiæ abundantia impetretur. Tertio, quomodo peccator plenam de peccatis indulgentiam consequatur. ¶ Secundo duo manifestatur. Primo de via illuminatiua, vbi primo docet, quomodo mens vsualiter per orationem dominicam meditando ad amorem consurgat. Secundo, quomodo per eandem viam in exponere orationis dominicæ omnis scriptura analogice (totum referendo in deum) spiritualiter exponatur. ¶ Tertio determinatur de via unitiua. Vbi primo manifestatur quantitas vite sublimitas, & quanta virtutum consumatio per mysticam sapientiam ad hoc vt magis appetatur, in ipsis exercitiis acquiratur. Quod si forte alicui legenti nimis difficile videatur, tum propter scientiæ profunditatem, vel propter verborum obscuritatem: cum id tangat tertiam viam, quæ est super omnem intellectum: exerceat se in via purgatiua, & via illuminatiua subsequente: & statim experietur & inteliget in seipso solo deo interius operante, quicquid de tertia via inueniet in scripto, vel audiet ab aliquo. Nam in hac sapientia necesse est, vt in seipso primo percipiat experimentaliter veritatem, deinde sententiam omnium verborum quæ ad mysticam sapientiam pertinent, in comparatione cuiuslibet doctrinæ facillimè iudicabit. Hæc enim sapientia in hoc differt ab omnibus

sciētis, q̄a in hac primo oportet vsum habere in seipso
 q̄ yba intelligere: & practica hic p̄cedit theorica. In a-
 liis v̄o scientiis necesse ē primo intelligere yba, q̄ quæ
 addidit scientia habeatur. Quæ in q̄tum a nobilio-
 ri doctore acquiritur, intrātū citius possidetur: & ita fit
 vt in ipsa aliq̄ deo doctore sit p̄fectior discipulus, q̄ in
 aliq̄ liberaliū artū p̄fecte intelligēs magister, vel i ar-
 te mechanica bonū faber, vel industri⁹ architect⁹. Secūdo
 docetur, quō p̄ oēs creaturas rāstiores q̄ inferiores
 aia rōnalis ad amorē creatoris obtinēdū p̄fecte instrui-
 tur. Tertio ipsius myſtic Theologie textus manifeste
 exponit, in q̄ licet sint pauca yba, in est q̄si infinita sen-
 tētia. Quo p̄fecte intellecto tā librorū B. Dionysij diffi-
 cultas, q̄ forius veteris & noui testamēti sensus myſti-
 cus v̄is am̄ribus eluceſcit. Nā sicut ab vno fonte egre-
 diūtur plures riuuli, q̄ q̄si in infinitos fluuios diriuantur
 & sicut ab vno puncto cētralī p̄cedūt q̄si infinitæ lineæ
 sic intellectis illis paucalis ybis, q̄ ibi exponūtur, in q̄-
 bus spiritus docetur quō deo vniri debeat in suo sum-
 mo apice cōstitutus, exp̄imentaliter inueniet totius sa-
 piētię originē. Ex q̄ cōiunctiōe mēs de inferiorib⁹ sciē-
 tijs p̄clare intelligēdis & sacre scripturę exp̄onibus y-
 bis idoneis in p̄dicatiōe ad inflāmāda corda audientū
 fidelis discipulus multipliciter & affluētissimē erudit.
 Quarto subditur oēs industria, in q̄bus aia ad ac-
 grēdā istā sapiētiā & cōseruādā habitā sagaciter edoce-
 tur. Vltimo cōtra aliq̄s sciolos hāc sup̄mā sapiētiā
 impugnātes, & dicētes q̄ nūq̄ cōsurgit affect⁹ nisi p̄me-
 ditādo & cogitādo, disputatio subditur: in q̄ authorita-
 tibus & rōnibus ip̄os error cōuincitur, & huius sapie-
 tię v̄itas efficaciter enodatur: q̄ sine mediā p̄unte dis-
 cretiōe, sed solo amoris vehiculo supra seip̄am sciēti-
 cūq̄ vult, exp̄imentaliter aia subleuatur: q̄d nec ratio
 intelligit, nec intellectus speculatur, sicut ibidē dicitur
 Gustate & videte, quoniam suavis est dominus.

DE VIA PURGATIVA.

Prologus in viam purgatiuam.

Iusticia

Viticia & iudiciū p̄paratio sedis tuæ. Cū aia p̄ mēs
 nis affectū ad p̄fectā sponſi cœlestis vnionē puenire
 desiderat, necesse ē, vt q̄ pane āgeloꝝ q̄ beati spirit⁹
 reficiūt i gloria, adhuc in miseria degēs q̄si q̄busdā mi-
 cis cadētib⁹ appetit satiari, triplex officio āgeloꝝ q̄si
 gradati ascēdēdo immittit de diuine influētis subleuet
 Cū em̄ dicat B. Diony. i Hierarchia āgeloꝝ: q̄ triplex
 sit āgeli officiū, scz purgare, illuminare, & p̄ficere: oportet
 vt aia q̄ vulcat. Hec ad altissimū i p̄senti miseria
 in q̄ mēs āgelicę absorbēt i grā, veluti eorū q̄ imitari
 primo purget, scdō diuinis fulgorib⁹ illuminet, tertio
 q̄ i sup̄mo apice affectiue cōstituta, vnitui amoris cu
 mine p̄ficiat. Primo ergo dicēdū ē de prima via scz de
 purgatiua, q̄ ē q̄si puerilis & incipiētis, p̄ q̄ mēs adhuc
 rudis dispōit sine mortaliū hoīm documēto solis insi-
 stēs doctrinis cœlestib⁹: vt exp̄imentaliter q̄tūcūq̄ sit
 simplex vel laic⁹, ad practicā nō ad theorica illuminati-
 onē diuina manifestatione necessario subleuet. Aū
 em̄ q̄ illa sapiētiā q̄ deus ē beatissimē in spiritu rōnali ve-
 luti i domo, p̄pria cōgescat (scd̄m illud: Aia iusti sedes
 ē sapiētię) oportet q̄ de ipsa aia iudiciū & iustitia fiat. Iu-
 diciū, vt sicut a creatore suo se auertēdo (sicut fit i om̄i
 p̄dō mortali) ip̄m cōrepsit, creatorē p̄ creatura lamen-
 tabiliter relinq̄ndo: sic ea humiliet totaliter: vt hūilia-
 tio ip̄s incipiētis intm̄ ip̄ius clemētiā, puocet in q̄tū
 ip̄ius diuinam contra se sententiā i p̄cis anteriori-
 b⁹ puocauit. Optet etiā, q̄ ibi sit iustitia v̄illa aia q̄ ali-
 q̄n delectationē creatoris in delectationem creaturę
 p̄his suis exigētib⁹ cōmutauit, in tm̄ doleat vel saltē se
 nō dolere doleat, vt diuine iniurię scd̄m iudiciū ip̄ius
 tā misericordis videatur scd̄m humanā iniuriā aliq̄te-
 nus satisfactum, iuxta illud Apoca. Quantū glorifica-
 uit se & in delictis fuit, tantū date illi tormētū & luctū
 vt scd̄m artem medicinę p̄ duo cōtraria, scz p̄ humi-
 litatem contra pristinū contemp̄tum, per dolorem de
 peccatis contra pristinam delectationem quasi nascēs
 denuo illi qui ē summa maiestas & indeficiens bonitas
 per vnituum glutinum ardentissimū amoris vniatur.

Diony.

Sapient. 7

Apoc. 18

Psal. 33

Eccles. 3

Psal. 36

Dicendum est ergo, quod humiliatio & dolor de peccatis quadam necessitate congruente acquiratur. Et licet hæc via purgationis puerilis aliquibus videatur maxime respectu sequentium, tamen nisi per istam mens circa diuina negotiari accedens sollicita & attenta pertranseat, nunquam in presenti vita ad cognitionem de diuinis, nec ad ardorem vnitiui amoris practice poterit accedere: nec ab istis inferioribus, suos possessores deutorantibus se sequestrare.

¶ De primo modo purgatiuo, scilicet de recordatione peccatorum diuinorumque beneficiorum.

Sic ergo debet anima se humiliare, vt primo recordat peccata sua in aliquo loco occultissimo & maxime in secreto noctis silentio: & maiora succincte, ne diabolus sibi inferat ad delectationem, vnde debuit habere medicinam, faciem suam dirigendo in caelum: & pur potest, sic maiora peccata sua vsq; ad x. vel. xij. coram deo quasi ipsi loquendo enumeret, & enumerando suspiret ipsum deum in omnibus exaltando: & se in omnibus deprimendo, prout poterit, dicens: Domine Iesu Christe (vel quocunque modo sibi melius placuerit) Ego sum peccator ille nequissimus, miserissimus infeliciter & nequissimis abominabilior: qui tuam maiestatem in tot & tantis criminibus offendit: vt illa enumerare non sufficiam: sicut arena maris præ multitudine numerari non potest, & tibi suspiret vel gemat, prout efficiat poterit. Quia sicut lima operatur in ferro, vt in qualibet ipsius singulari confractione aliquid de ipsius ferri rubigine expellatur: sic quodlibet suspirium vel gemitus aliquid de rubigine peccati, citâ post infusionem gratiæ relicta illuminat. Et sic magis ac magis anima se purgans ad percipiendâ, quæ ratio non inuestigat, nec intellectu speculatur, diuino subsidio vel desiderio eleuatur. Et vt intentius dolore constringatur animus ad sui confusionem & humiliationem, diuinâ beneficia, primo in generali, secundo in specia-lij attentissime coram deo, prout melius poterit, sibi in

grato

in grato diuinitus collata recordet: Primo, quod ipsum **Gene. 1**
 quod ad spiritum tam nobile creaturâ de nihilo sic creauit, dicens: Nonne tu domine me ad imaginem tuam cum nihil antea essem, in tam nobile esse produxisti: vt te tenere per gratiam in presenti, & te facie ad facie contemplerer in gloria: & ego intantum prouocauim districtum iudicium tuum, vt nisi mihi subuenias, magis non nasci quâ ad lucem presentis vite perduci mihi misero profuisset. Secundo beneficium incarnationis recordetur sic dicens: Nonne tu domine es rex ille altissimus angelorum, intantum pro me te ipsum ad nihilans, vt nostras misérias & peregrinationes itineris ad similitudinem cuiusdam pauperis humiliter sustineres. Et ego domine non me humiliando, sed in tantum impudenter extollendo tuam maiestatem contempsi, in misérias huius vite momentaneas te fontem totius beatitudinis commutando. **Psal. 138**
 Quo igitur fugiam? Si ascendero in caelum, tu illic es: si descendero in infernum, ades. De secundo aliquantulum insistendo percurrat ad tertium, scilicet ad recordationem dominicæ passionis, sic dicens: Non sufficit tibi dulcissime domine Iesu Christe, quod intantum te ipsum inclinares, vt manens deus, carnis mortalitatem assumeres: sed insuper propter vnuerforum mortalium misérias subleuandas tam dira verbera, tam innumerabilia vulnera tolerasti: vt à planta pedis vsq; ad verticem non esset **Isa. 1.**
 membrum in corpore tuo, quod non sanguine tuo sacratissimo spargeretur. Quid faciam ergo miserissimus, quod mortis tua sum causa: non tantum vicem pro vice non rependens, sed te in fecibus in. is prouocans vt digno iudicio deberet contra me pugnare totus orbis terrarum, à summo caeli cardine vsq; ad vltimum centrum terre inferni. Surgant ergo creaturæ oēs, & veluti domino proprio famulantes de me vindicent suum proprium dominum & creator em. Et tibi cogitet de passione domini aliquantulum, vt per vulnus lateris vsq; e ad contactum diuinitatis latentis occulte interius **Sap. 7.**
 per exa

per expiatiōem amoris attingere mereatur. Hęc enī tria sunt in generali, q̄ nō sibi tm̄, sed & oib⁹ alijs altissim⁹ cōdonauit. Quę in q̄tū sunt generaliora, in tm̄ indicat maiorē diuinā clemētiā. Postea cogitet in specialī, q̄ sibi nō oibus alijs pater totius cōsolatiōis cōtulerit: qm̄ maxime ad religionē Carthusi. ordinis diuina clemētia puocauit, qm̄ ista via purgatiua solū est corpe, q̄ vīta seculari veluti tumba vel turt in desertū, i secessum cōseplatiōis (sic) adhuc debile supra seipos volare nititur a motib⁹ culpę mortali: q̄ ad iudiciū cōseplatiōis necessariū supponēs. ¶ Primo ergo cogitet, q̄t diuiniōes, q̄t potētiōes, q̄t etiā ad abūdantiōē in futurū diuine gratiæ magis multipliciter pparatos reliq̄t ipse altissim⁹ in miserijs & mūdāis voraginibus inuolutos & se de tenebris miseriz cōuocauit ad suā incōmutabilē yitā. Scđo nō tm̄ respectu miseriz modernę sibi bñficiū collatū recogitet, sed & illud diuinū bñficiū respectu infernalis miseriz ptractet: q̄ multi q̄ nō tm̄ q̄t ipse diuinā maiestatis oculos offenderūt, sempiternę maledictiōis pōnis ppetuis detinētur: & ipse q̄ multo plus idē meruerat, nō meritis ppr̄ijs, sed dono conditoris gratuito ad gratiæ radiū in p̄senti vocat, & ad p̄mia cternę beatitudinis in futuro. Similitudinē duo latronū recolēs, q̄z vnus ab aliq̄ rege terreno cōdignus suspēdit, alter vō plus priore delinq̄ns, sola regis terreni clemētia licet meritis cōradicētib⁹, ipse cōmēsalis grām nō ignominia reportādo. Tertio illud ad qd̄ vocat, recolat: q̄ nō eū ad regulā b. August. vel bñdicti redēptoris nostri gratia puocauit, sed ad illā sacratissimā q̄ ipse met elegit, qm̄ ductus ē in desertū, vbi .xl. dieb⁹ & noctib⁹ continue ieiunauit, & p̄curator su⁹ p̄rie instituit, ipam in seipso seruans & nobis seruādā mōstrauit. Intm̄ alijs regimīnibus regula sublimior, in q̄tū dōctriā humanā diuinū eloq̄ p̄excellit. Sed & sic p̄fites in orōe, nō tm̄ cogitet in seipso: sed ad deū imediate dirigat eloq̄ suū, tā pctā suā q̄ bñficiā in generali & speciali humilī referēdo: tm̄ cū qdā

ordine

Ordo Carthusiensis.

Bñficia specialia recollenda

Unus Carthusiensis institutiois cōsolarij vna.

ordine ista vel alia scđm q̄ ipm̄ intus dñs edocuerit, recolēdo. Sic igitur p recordationē pctōz & diuinoz bñficiōz cōsufus, iā viā humiliatiōis incipiat, sic dicēs Dñe pater totius miseratiōis nō possum tibi satisfaccere de malis, q̄ corā te miserabiliter ppetraui, non tibi rādere valeo ad bñficia q̄ mihi miseranti cōtulisti: sed q̄ me interficere nō debeo, nec valeo: tu me infelicē interfice, si hoc tibi nō placet: mitte angelū tuū gladiatōrē, q̄ de me vitā accipiat. Sed si ppter misericordiā tuā nō vis implere qd̄ meruit, q̄ me interficere nō possum: hoc qd̄ in me est facies, me q̄si latronē tuū tibi reddo in ppetuū seruientē, nūq̄ diebus meis vltē i us a tuo seruitio recedentē. Tūc p̄ternat se tm̄ facies: & q̄rū poterit, seipsum humiliter de primēdo, & altissimū off. nsum exaltādo: & in q̄tū humiliss, intm̄ etiā citi⁹ & abūdanti⁹ gratiā diuinę misericordię puocabit. Et tūc de necessitate oportet, q̄ qm̄ piissimus pater videt ipm̄ sic corā se humiliatū, dolorē cōferat de pctis: vel saltē dolorē, q̄ nō dolet, vt p ista duo corra duo p̄dicta aia purgata, recuperet iā qm̄ qd̄ erat dep̄ditū: & sibi qm̄q̄ multo āplius q̄ antea idipm̄ restauret. Sed si etiā dolorē nō poterit q̄ ad effectū cōseq̄ ea q̄ dicta sunt: tm̄ qua libet nocte succinēte hoc teneat qd̄ dictū est, q̄ creatori sufficit, qm̄ homo facit quod in se est: imo ipse dñs rei exitū ex pctās qm̄q̄ se subtrahit, vt & ista facies dolorē nulli vel cōsolationē inueniat, vt eius patiētia ad tps p̄ diuinā sustinētiā cōprobcetur: & vt sibi postea amplior cōsolatio & de peccatis cōtricio diuinit uscōferat.

De secundo modo purgatiuo, scilicet de impetratione gratiæ per orationis medium.

Ed q̄ q̄ p̄dicta sunt, non possunt fieri sine gratia speciali, seq̄tur de impetratione gratiæ p modū orandi, pur ad viam purgatiuā prinēt. Sicut em̄ oculo corporis vel sensuali de ioculatoribus in curijs magnatū cernit, q̄ cupientes aliqd̄ tēporale cōmodū a principe in cōfusibiliter obtinere, primo ipm̄ multipliciter cōmēdat: deñ qd̄ intēdūt, sibi postulat cōdonari:

Sic &

Collaudā
das deus
quomodo

Sic & nouus ioculator spiritualis mundum deceptorē
despiciens debet ordinate procedere. Cum enim deus
in se sit innominabilis; ipsum tamen in suis effectibus
nominamus; & pīpōs ip̄sus magnificentiā collau-
damus. Primo secundū quod ip̄se est omnis creaturę
tam corporalis q̄ spiritualis primū principii & origo
Secundo aliquāterulū submissius, prout se habet ad cō-
templantes in gloria, scilicet mentes angelicas & hu-
manas; & ip̄sas contemplatiōe s̄ndifibilis pulchri-
tudinis quā vident sicut est beatus, in hoc ab ip̄sis
eliminans omnem egeitatem. Tertio adhuc isto sub-
missius prout ad omnes creaturas se habet, quibus ip̄e
tanquam altissimus imperat, vt omnes tam racionales
quā irracionales sue optemperat maiestati. Quarto re-
spectu nobilissimę creaturę quę est homo. Et primo
respectu illorum qui sunt in charitate famulantium
suo creatori: in hoc quod adhuc de geribus in hac vita
miseriā, superpositus pater: suppositis multa enecia
interiorum consolatiōum veluti quādam futurę di-
uinę beatitudinis seu beatificationis indicia homini-
bus quasi nihilum existētibus veluti filijs altissimus p̄-
ostendit. Quinto & vltimo respectu existentium in
peccatis: quibus in quantiscunq; peccatis diutius sua
scelera proieclantes extiterunt pulsantes ad ianuā di-
uinę pietatis ipsos diuinę elementia in sinum suę
charitatis recolliget: & perpetratis sic in dū-
ger, vt sēpius ab ip̄so quem sic abominabiliter offē-
derunt, quandoque plus quam innocentes vberiora
& preciosiora beneficia illapsa cœlitus consequan-
tur. In his enim diuinā bonitas a primordiali diuinę
diffusionis gratiē manifestatione vsq; ad feces existen-
tium in peccatis ostenditur. Et hęc quinque breuiter in
his quinque vocabulis includuntur scz: pulcherrimus
bonus, dominus, dulcis, misericors. Et postquā in his
commendatus fuerit: illud quod intendit scilicet ple-
nariam remissionem de perpetratis sceleribus, se cure
poterit postulare. Ite em̄ modus postulādi & orādi in
canticis

canticis edocetur vbi sp̄s dicit sponsę. Vox tua dul-
cis: & facies tua decora scilicet per anter iorē purgatio-
nem: obtenebrantem caliginē expellendo, & vox dul-
cis: vt in quolibet verbo sp̄s æternus in aliquo spe-
cialiter commendetur. Et hęc proprie appellationes
sunt cantica canticorum: & in tantum a parte ani-
mę: vt quando mens ad deum se erigit, in ip̄sis voca-
bulis inuoluntarię s̄ndinem inueniat, ne per multi-
loquas narrationes s̄ndales prolationes animus in-
cauto eloquio euagetur, sed in his illectus vel allecius
intra se totaliter adunetur. Sic ergo dicat quoties po-
terit bono modo vel isti consimili. Pulcherrime bo-
ne domine, dulcis misericors, miserere huius peccato-
ris quē redemisti sanguine tuo precioso. In hoc solū
attendens quod sibi de malis perpetratis parcat clemē-
tia redemptoris. Non q̄ in quolibet illorum verbo
includitur: sed affectuose ista vel cōsimilia dicere
prout dicens nouerit maiorem affectiōem in istis vel
cōsimilibus reperire. Sed ad hoc vt mens desiderij cō-
templationem obtineat: necesse est ipsam diuinam in-
fluentiam imitari: vt sicut ip̄se sol spiritualis Ierusalē
diuitis supernę quantū est de se bonos & malos ra-
dijs suę bonitatis illustrat: sic non tantū pro propin-
quis: sed pro omnibus quicunq; sunt beatissimę trimi-
tatis imagine insigniti totis visceribus deprecetur clemē-
tiam conditoris: vt sicut omnes creauit, omnes re-
demittit: ita omnibus indistincte dignetur misericor-
diter subuenire. Et in hoc irrefragabiliter citius diu-
inam misericordiam prouocabit vel obtinebit: in quā
tū hominum creatoris vniuersorum: & omnium mor-
taliū redemptoris vesiigia: suam charitatem super
omnes latissime diffundentis fuerit imitatus: nisi quā-
doq; ad horā pro se vel pro alijs singularibus oratio-
nibus coartetur petitio licet semp charitas habeat dif-
fundi, eundem affectuosum modum quem pro se: etiā
pro omnibus exorans sollicitus alleget quantū est de
modulo suę puitatus sic dicēs: Pulcherrime bone dñe
dulcis

Matth. 5
Lucę 6

dulcis, misericors, miserere oim peccatoꝝ quos rede
misti sanguine tuo. Et tunc in q̄tu poteris, habeat ista
imagine qm dicit miserere, vt totus m̄dus suo crea-
tori inclinetur p verum cultū & reuerentiā condigni

De tertio mō purgatiuo, quō scz per intercessionē
sanctoꝝ peccatoꝝ plenā de pctis indulgētiā cōsēq̄tur.

Verū qm mēs oia ista nō potē p̄ nimia carna-
litate & vilitate, p̄tē expēdies, ipetrare,
oporet qd ad ista illo Pontificis expedit
in curiā regalis palatio vel sui. Pontificis expedit
re: q vidētes se nō posse, ppositū cōsēq̄, adeunt aliquem
magnū de curiā: vt qd p se nō possunt, ipsius mediato-
ris intercedēte reuerentiā ipetret. Qd si ille paup aliqm
magnū & p̄excellētē inuenierit, q has cōditioēs habeat:
vt sit humilis ad audiēdū p̄ces paup̄eꝝ, p̄fusus i cōria,
vt cū ip̄o si necesse fuerit, m̄tri aliq̄ p aliq̄ intercedat: di-
lect̄o summo Pōtifice, vt ei dilectioē astric̄o nihil peni-
tus velit denegare: absq̄ vlla calūnia paup suū deſide-
riū adimplebit. Sed qm ista inter sc̄tōs alios i suplatiuo
gradu excellētissime in b̄tā v̄gine repiūt, ad ipam con-
fugiat sic dicēs: Tu q es misericordissima p̄ oibus alijs
humilius te p̄cōribus inclinās. Potē i ista, qm p̄t rui
nē angelice reparātur. Per te sc̄tis vitę ianua apitur: &
ideo te clamāte, p̄paupe tecū pariter oēs acclamabūt
regi ęterno amātissimo, quē tuis sa cris vberib⁹ laudasti
& ideo ineffabili glutino charitatis tibi cōiūct̄o. Erogō
vt p̄ te mea inopia subleuet̄, vt sic p̄ te de pctis meis p̄
priā purgationē obtineā, vt tādē ipm in isto amote cō-
stringā, quē tu totis viscerib⁹ dilexisti. Et tūc dicat̄:
Aue Maria. 40. vl. 30. vicib⁹ sub certo numero, si volue-
rit diuidēdo: vt simul, put sibi melius videbit. Hęc qm
in signū dilectiois & spiritalis homagij reddēs ei q̄
die, p̄ tributo: ipam nō in pictura parieris, nec in scul-
ptura lignea: sed i cœlo atēte & affectuose salutās, ad
ipam imēdiate faciē suā dirigēdo. Hęc ē via purgatiua
& ip̄sus expeditio, q̄ multo plus in corde potest curius
recolligi quā scripto vel verbo tenus numerari. Hanc
purgationem recordetur incipiens breuiter & succin-

Per viā purgatiuā mēs ad illuminatiō-
nā imēdiate erigit, scdm illā regu-
lā psal. sic dicentis: Ascēdēs in corde P̄sal. 33
sup̄, disposuit in valle lachrymarū, in
quē posuit: qm p̄gemit⁹ & lachry-
mā a rubiginib⁹ pctōꝝ abluūt, &
p̄ hoc imēdiate ad sūscēptionē diuini radij p̄parat. Cui⁹
necessitas sic apparet, primo ā pte ipsius recipiētis. Nā
sicut i speculo materiali videm⁹, q̄ si sit ibi stat⁹ vel ali-
qd obtenebrās, facies humana quīs se ei ob̄iciat, non
tū resultat. Sed cū ab̄ster sum fuerit, i ip̄o facies hūana
apparet: vt i etiā speculū rōne hūana vteret̄, ad instar
spirituū, p̄ illud qd i se ip̄o recipit, ip̄m cui⁹ ē similitudo
rēp̄ntās, cognosceret. Sic cū ā rōnali sp̄ū erit elimia-
ta caligo obfuscās, iā ille sol sp̄ialis gratiā suā radios
imitat: q̄ q̄cū ē de se, & p̄ter oib⁹ se n̄fundit: imo qd
plus ē, qm sicut radius solis materialis stat imobilis ad
fenestrā: & stat cū sibi ap̄tū ē, nūq̄ retrocedēs, nūq̄ de
sua naturali bonitate se retrahēs: sed potius domū ire-
riorē prius obscuratā irradiat. Sic v̄sus sol iustitię ciui-
tatis sugne: cuius sol iste materialis obscurā gerit simi-
tudine siue imaginē, nihil aliud expectat imobiliter p̄-
stans ad ianūā, nisi vt p̄ aliq̄ ab̄ster sione sibi aditus
p̄paret, vt in mēte veluti in lectulo feliciter cōquiescat p̄
sp̄ialiū sp̄ledōꝝ irradiatiōes aiam sibi des̄pōsat i insi-
gnis. Et sic ā pte recipiētis & ā pte insuētis irradiatio
sp̄ialis purgationē cōsēq̄t. Sed hoc ip̄m manifestat per
ip̄o distatā cōm̄ctōꝝ vnitū. Sicut em̄ i ā Sapie. dicit̄
ip̄a sapiētia ē cādor lucis ęterne, & speculū sine macula
Optet ergo vt sit aliq̄ assimilatiua cōformitas, qm p̄ vū
amorē vniōis (alias qm p̄ vī amoris vnitui) mēs hūana
cādor lucis ęterne vnit̄: & pri⁹ semora ab ip̄a oī obtē-
nebrāte caligie speculo sine macula cōformet̄ vī cōsēq̄t

Sapient. 7

Sapient. 7

Vñ primo optet qd mens sit qñi speculũ sine macula: & statim ad suscipiendos lucis aternæ splẽdore diuino: res disponitur: & sic cum fuerit curata aternæ sapien- tia conformetur. Sed de quo lumine intelligatur qd mens anagogice consurgens ad tertiam viam vnitiuã scz erigitur. Sciendum qd sicut sol materialis videtur in corpore terminato inferi: vñ ipsum videmus in pa- riete, videtur etiam in radio sicut scilicet in aere, vide- tur etiam in seipso vt in fonte. Sic radius diuinus etiam spiritali viatori apparet. Sic radius diuinus in sacra scriptura. Sic radius diuinus per ali- quod donum intelligentiæ sensus anagogicus inueni- tur, quod mens sicut per quandam radium ad amo- rem sui creatoris multipliciter & mirabiliter erudita erigitur. De isto radio dei qui facit semp splendere spi- ritum: beatus Dionysius in diuinis nominibus sic di- cit: Indicibilia aut dei casto silentio venerantes ad illu- ces: eres nobis in sanctis eloquijs splẽdore exercemur & ab ipsis illuminamur. Secundus radius à sole spiri- tuali immisus respundet in spiritu: & his solis radijs mens aternis spectaculis suspensa cum quadam etiã admiratione ad meditandum de super cœlestibus eru- ditur, de rationibus aternis, vel aterna generatione, vel nexu spiritus sancti & de huiusmodi, quia sicut per solares radios resplendentes in aere: non per aliquod aliud lumẽ sensibile, oculus materialis ad contempla- tionẽ solis erigitur: sicut oculus intelligentiæ per radi- os immisos à sole spiritali, non per aliquam aliam disciplinã scientiã, vel moralis doctoris industria ad cognitionem occultorum super cœlestium eleuat. Et de hac beatus Dionysius ad Titum scribit dicens: Verte te ad radium, quasi dicat: Non alium doctorem non aliud exemplar assumas ad percipiendã diuinã: sed intra te ipsum ingredi: & per radios tibi datos desce ad contemplatiõem diuinõrum artius te exerce, quia sicut rationalis spiritus nobilior est ceteris inferiori- bus creaturis: sic nobilior est immisos bonitatis radies

apparet

Diony.

Idem

apparet diuina sapientia in ipso. De tertio vero radio, vbi ipse fons totius beatitudinis apparet, quod raptus sit, p̄mitto: quod sit, quando mens rapitur in corpore, & à sanctificatione membrorum corporaliũ remota quantum possibile est, gratia trahente naturam, do- no conditoris gratuito mens ad superna rapitur, ip̄m facie ad faciem cõtemplans, cuius glorioso aspectu su- perna curia iucundatur. De primo radio latitate sub scriptura est praesentatio, per quem ad amorem vnitiuum ascenda. Secundus radius amorem vniti- uum sapius comitatur, quã quanto plus per affectiões amoris mens fonti luminis appropinquat: intantum efficacius veluti ip̄i viciniõs (sicut de auro ra consurgẽ te videm⁹, quod primo partes propinquas illuminat) radijs diuinioribus adimpletur. Per viam vero tertiam quando mens suspirijs insatiabilibus suspirat dilecto- toraliter vniri, ad tertiam irradiationem: in qua plus agit quã agat: diuinitus subleuatur, & sibi diuinitus su- spiranti dicitur à dilecto: Amice ascende superius. De hac beatus Dionysius in mystica Theologia postquam dixit: consurge ignote ad eius vnitiõem, qui est super mentem & cognitionẽ: vbi tradit amoris vnitiui praesentiam, vbi scilicet consurgit affectus quod ignorat in- tellectus. Postea subdit dicens ad Timotheum sic: Hic enim omnia à te auferens, & ab omni irretentibili & absoluto mente (alias munde) ad diuinam tenebra- rum radium sursum ageris. Vnde & in consurrectiõẽ vnitiui amoris dicit cõsurge: quia simul ibi operatur natura & gratia. Postea dicit: Sursum ageris, quia ibi non natura sed gratia mens ad experimẽtalem & im- mediatam cognitionem cœlestium eleuatur: & per il- lam animus ad istam disponitur. Sed quia de via illu- minatiua est praesens intẽtio: dicendum est, quomodo lumen in scripturis apparet. Deinde quomodo per istud lumẽ ad tertiam viam, scilicet vnitiuam ascendamus & quod omnibus pateat, quod in omni scriptura san- cta iste radius latitat velut lumen in testa: Subditur

1. Cor. 13

Lucæ. 14

Diony.

h exema

exemplum in oratione dominica, vt simile ex vniuer-
fo nouo & veteri testamento ab vniuersis veritatis dis-
cipulis comprobetur. & vt non sit aliquod verbum qd
non colloquens sponsi & sponsæ interius repleatur.

De via illuminatiua & triplici anagogia.

Nox illuminatio mea in delictis meis. Nox hæc
vocatur obscurus cortex scripturæ exterior,
vel etiam oranis sensibilis creatura, per quam
mens interius irradiatur, ad hoc qd anagogice in v-
nitui amoris delictis conquiescit. Nox enim illumina-
tiua respondet ordini angelorum, qui vocatur Cheru-
bim: sicut prima via, scilicet purgatiua, respondet or-
dini Thronorum. Nam ibi tunc primo purgatur ani-
ma ad hoc, quod primo deus in ipsa veluti in loco mi-
do resideat. Ista autem (vt dictum est) respondet Cheru-
bim. Cherubim enim plenitudo scientiæ interpreta-
tatur, tantum autem per artem huius theoricæ scienti-
æ lumen acquiritur, & tanta sapientiæ dilatatio in
scripturis, vt quot verba in nouo & veteri testamento,
quot creaturæ in mundo: tot habeat anima intelligen-
tias vel sermones, totum ad deum ad punctum amoris
omnia referendo, vt postea apparebit. Tertia autē
scilicet vnitui amoris respondet Seraphim, qui interpretatur
ardens. Ibi enim in tanto ardore fertur anima in deum:
vt maxime corpus per extensionem affectuum & mos-
tuum quādoq; mirabiliter affigatur. ¶ Sciendum,
quod triplex est anagogia. Vna quæ est de deo in se, vt
mentes cœlestes beatificans in gloria, vt dicitur de Da-
uid: qui erat quidam homo qui ad literam erat opus-
mus propugnator: & moraliter significat animam, quæ
ira debet viriliter pugnare contra diabolum, contra
ipsum etiam insurgendo, cōspuendo: ne se ipsam per-
mittat tam vili domino subiungari, & a dulcissimo
Iesu Christo in perpetuum separari. Dauid etiam dicitur
Goliath percussisse, signans allegorice dominum
Iesum Christum: qui diabolum superauit, pacem pos-
pulo suo acquirens in crucis patibulo triumphando:
hæc est

Psal. 138

Triplex
anagogia

1. Reg. 1.7

hæc est expositio allegorica. Dicitur etiā Dauid pul-
cher aspectu inaccessibilē pulchritudinē diuinā sub-
stantiæ signans in suæ pulchritudinis visioe lætitiā in-
dicibili lætificans in requie beatitudinis æternæ om-
nē mentē angelicam & humanam. Vnde Christus ait:
Quia hæc est vita æterna, vt cognoscāte te solū verū deū
& quē misisti Iesum Christū. Et hæc est anagogica expō-
sitiō quod deū beatificatē respicit. Alia est anagogica,
quæ respicit ecclesiā triumphantem, in quātum in spōsi
amplexibus totalitē inauertibiliter congeficit. Vt
Ierusalē ad literā quādam dicitur ciuitas. Ierusalē em̄ ci-
uitas oprime munita & fortissimis muris circumdata di-
cebatur: & signat ipsam fidelē animā moralē, q̄s debet
interius muniri armis virtutū gratiæ & amoris, sine quibus
armis nullus vnq; potuit vel poterit resistere dia-
bolo aduersanti: quæ etiam debet exterius muris for-
tibus circumdata esse, & hoc in honesta conuersatione
& quinq; sensuum mortificatione: quibus amoris reg-
nantis integritas in expugnabiliter conseruatur. Sed
in hoc, quod sedes regni dicitur, ecclesiam venturam
fidelium sub Christo principe figurabat: in qua regnat
ipsius pacificus, sub cuius persona quondam dicebat
Isaias: Deus legis noster, ipse venit & saluabit
nos: regens militātem ecclesiam exemplo vitæ & ver-
bo doctrinæ. Tercio, Ierusalem interpretatur visio paci-
cis, quod ecclesiam triumphantem designat, in qua
sunt habitatores pacifici, quia illius felici præsentia
gratulantur dicentes & clamantes, gaudiorum ciuitatis
æternæ super plenissima præmia admirantes: Me-
hor est dies vna in atrijs tuis super milia. Ethæc
est anagogica expositio. ¶ Proprie dicitur Ana-
gogia idem quod sursum actio. Vbi etiam recte in-
ter sursum actum, & illum in quem supra se aspiran-
do ardentius eleuatur, distātia annotatur. Vnde pro-
prie neq; inter beatificantem altissimū, & illos q̄s ipsa
pax vera beatificat, neq; econuerso similiter est proprie
sursum actio extēsiua: sed potius tāq; cū rege existētes,
h 2 feliciter

Iohan. 17.

Isaiæ. 33.

Psal. 89

Anagogia
quid.

feliciter in thalamo, in ipso tranquillitate admirabiliter
conquiescunt, & tanquam supra se iam in Christo ex-
sistēs ad ipsius vniōem vel imitationem ulterius nō
aspirant. Sed hoc proprie sponsæ adhuc a sponso pe-
regnanti competiti, quæ adhuc tanquam distans ipsi
inatriabilibus suspiriis vniri desiderat: quod in sepa-
ratiōe animæ a corpore in trāquillitate vitæ plenissi-
me obtinebit, secundum quā sapiētiam anagogicam
currunt cantica canticorum. **Osculetur me**
osculo oris sui. Et illud: Trahe me post te, &c. Et iterum:
Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, &c. Quæ pen-
triones nihil aliud sunt, quā ignita suspiria & inquietæ
affectiones dilectum ad sui furtum actionem feliciter
obtinendam ardentius prouocātes. Similiter & ex par-
te sponsi ad sponsam, cum dicit: Aperi mihi foror mea
sponsa. Et iterum dicit: Veni de libano veni. Et cum
iterum dicit: Surge, propera amica mea, &c. Quæ spōsi
etioquia nihil aliud sunt, quā radiationes scintillares
immissæ ab ipso, affectum ad ardentiora desideria &
inquieta suspiria importunius incitantes. Quia autē
anagogica magis per amoris vniōem acquiritur: ses-
cundum quā (vt dictum est) præsens est intentio. Hanc
vbiq; inclusam in sacra pagina ostendentes exemplis
pādemus in vno, vt simile in alijs sacre pagine locis ad
idem ostendatur. Et ne longius protraham, exemplū
subditur de oratione dominica.

Cantico. 1
Ibidem
Cant. 7

Cant. 5.
Cant. 4.

Expōsitiō anagogica de oratiōe dominica.
Sicut in sensu literali artificialiter procedendo: sic
etiam in anagogico primo captatur beneuolen-
tia infundentis. Secundo suas petitiones multi-
plicat. Sed primo ab ipsa dilectus in tribus p̄cipue de-
mendatur, captando ipsius beneuolentiam in suis pe-
titionibus: vt sua beneficia conferenti domino ascri-
bens, fauorabilior habeatur. Primo, vt perfecte & spi-
ritualis generationis principiū. Secundo, vt suæ boni-
tatis velut quoddam diffusiuū. Tertio in habitaculi
& mansionis dignitate, qui tanquam rex præcellens
habita-

habitare dedignat, nisi vbi est firmum habitaculum si-
ue tabernaculum & decore multiplici interius decora-
tum. Primum significatur per pater, secundum per no-
ster, tertium per cœlis. Imprecatur primo illud quod
est secundum proprietatē vocabuli, anagogice ad sen-
sum mysticū transferendo. Verbi gratia. **P A T E R,**
ad literam nihil aliud est, nisi qui de se aliquid emittit
do filium pro genitō. Anagogice transferendo ve-
rustissime ille pater dicitur, qui nō naturaliter sed adop-
titiue multos filios generat: a se genitō amoris deificas
emittendo, q̄ mēs p̄fecta natiuitate gignitur r̄do vitæ
uere iā in vera vita incipit sine quo a natura quātum
ad verum esse nihil penitus efficitur: verius & efficacius
us progrediens, quando de deo vero qui est vera vita,
nascitur per amorem: quā quando de nihilo quantū
ad esse naturæ in natiuitate culpabili duxit primor-
dialē originem, a quo non tantum principio affluē-
tissimo vitam emittit deo cœlitus generatur ab ipso sen-
suum & motum spiritalem recipiens, quæ veræ vitæ prin-
cipaliter attestantur: sed vsq; ad perfectam ætatē clari-
tatis æternæ, & quando ipse videbitur faciē ad faciē
micæ panis consolationis interne recipiens corrobora-
rans & confortāns amorem, ab ipso paterno affectu
misericorditer educatur: & hoc totum importat hoc q̄
dicit pater mystice occultatū vt est fontale totius vitæ
principiū. N O S T E R. Vbi laudatur ipsius bea-
titudinis inclusæ diffusio, q̄si dicat: Tu es ille q̄ ratione
tuā latissima bonitatis non singulares personas con-
sideras: sed omnes rationales spiritus, quantum ex te
est, per immisso a te radios ad te trahis: vt non aliqui
quantumcumq; excellentiores & præclara religione
eminentes te fontanam bonitatis originē sibi appro-
priare valeant: sed vel nō sit mens angelica vel huma-
na, quæ se abscondat a calore tuo naturaliter abstra-
ctio, & per hoc noster anagogice importatur. Q V I
E S I N C O E L I S. Hic captatur beneuo-
lentia a ratione excessiuæ vel præcelliuæ mansionis.

1. Cori. 13

¶ Cœlum

Triplic
cœli pro-
prietas.

☉ Cœlum inter alia præcellit triplici proprietate. Est enim continuè mobile, firmum, & varijs syderibus in ipso refulgentibus adornatum. Hoc ad sensum magis cognoscendum, spōsa spōsum in suo cubiculo locās in secreto cordis armario debet hac triplici proprietate adornari. Primo quod sit firma, & secundum hoc loquitur sic: O dulcissime tu qui es in cœlis, illa ex primè paliter mentium thalamo habitās interiorè, iam non tū præsentialiter, potest essentialiter, ut in alijs creaturis: sed te ipsum, hospes iucunditatis, & solatijs, sensibilibus & familiariter repentiā, ut per amorem tuum efficacius obtinendum valefacites cæteris delectationibus dederunt libellum repudijs, & tibi soli quietati mētis in amore uiuentis continuata suspiria, impedimentis resectis, glutino amoris suauissimi colligati tibi firmissime & ineradicabiliter adhæserūt, ut sit etiam in ipsis fortis ut mors dilectio, ut in Canticis canticorum ad suam radicatiōem firmior rem sponsa præclamans ad paranympthorum subidia scilicet angelorum, quibus tanquam socijs adiungetur, ita dicens: Fulcite me floribus, stipate me malis, id est, fulcite me obscuro irreuerberatis affectiōibus: non à vobis, sed à dilecto per vos hoc obtinere cupiens. Stipate me malis, vōs qui videtis eum facie ad faciem vestris consolationibus ipsum ad mihi subueniendum vberius prouocando: quia lango calore vnitiōis aestuans, ipsum totaliter amplecti desidero, quæ adhuc pauperula in miseria existens tam iucundum dominum experimentaliter præcognosco. ☉ Secunda cœli proprietates, quod est continuè mobile. Ita etiam mentem verissimi sponſus æternus certissime vnitiōem & eam inhabitat, quando non iam laboriosa tarditate in vnitiōis motibus, sicut cum esset in status incipientis exordio, sic sursum erigendo affligitur: sed diuturno exercitio tantam agilitatem affectionum meretur beneficio & gratia affluentissimæ largitatis accipere: ut quicquid vult, quasi sine afflictione in getarijs suis

Canti. 8

Canti. 2.

suorum desideriorum dilecto, ut sursum ardentè agatur, afficitur. Tunc ipsum deus virtutum spiritaliter inhabitat, non tamen actu continuo: quod est super viros conditionis humanæ propter laxationes virtutum: sed continua habilitate motus amoris secundum libitum suum eliciente faciliter, & affectus motui firmamenti similiter. Unde quæ in primis lento gradu & debili, vago & inchoato, ad modum testudinis ambulabat: nunc currere iterum, ut montes & colles id est, dignitates ecclesiasticas quàm mundanas ipsas vilipendens transiliat, & hoc est quia in parte exaudita est eius petitio, cum interiori voce suspiriorum diutissime proclamet ita: Trahe me post te. Quia ergo tracta est ab illo qui solus potest ipsam supra se eminentius eleuare, prius læta iam currit in odore vniuentorum suorum, quia nimirum ardentioribus desiderijs solito ad sponſi amplexus erigitur: quia de encaenis Ierusalem ciuitatis supernæ veluti quibusdam micis cadentibus de mensa dominorum suorum, quæ experimentaliter præcesserunt, degustauit. Quia ergo non tantum sponſo aperuit, ob eius amorem mundana gaudia ipsam obfuscantia conculcando: sed pulsanti ad ostium cupienti introire in occursum perrexit, per affectiones flammigeras consurgendo: qui non propter seipsum sed propter ipsam intrando inhabitat, cibum solitæ affectionis apportans, ut cœnet cum ea & ipsa secum. Sic enim in loco continue mobilis dilectus requiescat. ☉ Tertia cœli proprietates, quod est diuersis syderibus adornatum. Cum enim virtutes efficaciorē virtute siue purgatiore indigeant, non dum plene floridus & præclarus dilectus mentem inhabitat. Cum inordinatio virium, & immodesta delectatio sensuum mentem nubilosa caligine obtenebrent, & quia lippos adhuc habet oculos: non est accepta acceptione gratissima æterno Iacob, qui est deus altissimus: cuius pedibus omnia sunt subiecta:

Canti. 1.
Ibidem

Gene. 27.

Hebræ. 1
2. Cori. 6

HVGON. CARTHV.

vt ab ipso in copulam desponsationis indiuiduâ assu-
matûr. Quare? quia nulla conuenientia lucis ad tene-
bras. Sed cum virtutes sunt purgatæ lumine virtutum
clariori ab interiori immunditia, vt mens virtutum
splendore fulgeat sicut firmamentû syderibus respic-
det: ita vt suæ irradiationis claritate multiplici, & di-
gnitate sui luminis, aspectum sponsi ad sui placidam
conspiciam promoueat: vt etiam luminosa gratiæ
& virtutum in mente multiplicata caritas, placitam
exterioria cõspiciu hominû faciat apparere. & sic ipm
dilectû altissimû in suo decore iam prouocat, & ipsam
familiaris inhabitare dignetur. Quod cito assequitur,
cum ipse dilectus istud amplius quam ipsa desideret:
vt prius mendica, modo regina: prius mundanis deli-
ctis intenta miserabiliter sedebat ad sinistram, modo
transformatione amoris transeat ad dexteram: quæ
etiã prius obfuscata & inuoluta peccato leuitatis, mo-
do preciosissimi amoris auro textis induitur vestimẽ-
tis: prius sordida diuersis vitijs, modo formosa virtu-
tum fulgentium multiplici colore refulgeat: in tantû
vt paronymi, id est, amici sponsi, scilicet angeli pur-
gationẽ victoriosam acceptantes, dicat sponso: Assitit
regina à dextris tuis in vestitu deaurato. ¶ Captata
beneuolentia subditur de petitiõibus. S A N C T I
E I C E T V R N O M E N T V V M.

Psal. 44

Petitiões
septem in
orõe domi-
nica
Prima

Septem petit, quorû prima quatuor boni adeptiõem,
alia mali remotionem respiciunt. Primo enim petit
inter illa quatuor, vt dilectum suum sine cõtrario re-
tardate possideat. Secundo, vt non in aliq se obliquas
limites regularis veritatis transfiliat. Tertio, vt ipse
beatissimus non tantû sibi id quod ipsa sentit, sed om-
nibus alijs peccatoribus per ipsius misericordiã inno-
tescat. Quarto, vt in consecutis ab ipso beneficijs per
ipsum anuduictuam sustentationem inauertibiliter
in omnibus perseueret. Primo, vt dictum est, vocaban-
ti proprietates assumitur ad sensum anagogicum transi-
serendo. Sanctum idem est quod sine terra: sine terra
ergo effica

DE VIA ILLUMINAT. Fol. 245

ergo efficitur nomen tuum in me, quod nomen est
mirabile: tunc enim mundanis delictijs deturpanti-
bus & imbuta terrenis desiderijs anima male viuẽtis
in amore tranquillitatem serenam ingentem intelli-
gere cordis lætitiã nihilominus nec sentire vllatenus
potuit: quia erat homo, & non deus: carnalis, & nõ di-
uinus: amore deficiente est ab omnibus hominibus se-
paratus, cum equis terrenis scilicet affectibus inep-
tis in sensibus & cogitacionibus desiderijs traheretur, se-
cundum illud Ierem. 17. Aegyptus homo & non deus.
Sed cum extensionibus ignitis aliquantulum ad expe-
rimentalem & diuiniorem lætitiã mens amantis at-
tingit, cum nondum terrenis affectibus se sentiat ex-
peditam: quia ad hoc virtus propria non sufficit: sciens
se duo contraria simul non posse possidere, terrenam
põderositatem ob carnem corruptibilem inferius at-
trahentem petir à dilecto instantius remoueri: cũ pri-
or oblectatio respectu dignitatis sequẽtis lætitiæ iam
vilescat, cum ratione opponis spiritualis iucunditatis
prioris gaudiũ denudet amaritudinem, cum radius in-
terior (licet non sit in perfecta plenitudine) ipsius car-
nis vel mundi deceptionem & turpitudinem apertius
manifestet: vt sic rubigine consumpra igne amoris læ-
uis effecta penis affectiõum superius eleuata, & stupe-
facta admirabilem in præsentem certissime sentiat quẽ
aduena ignorabat: vt per multas affectiões & conti-
nuata desideria multo tempore desideratum inueniẽs
dicat admirans præ gaudio: Vere tu es deus abscondi-
tus: tũc enim nomine quod est mirabile sanctificatur
quando in sua petitiõe exauditur, vt terra remota, id
est, carnalitate, solus sponsus cum sola sponsa mira-
biliter præsentetur. A D V E N I A T R E G
N V M T V V M. Tunc enim regnum dei in ani-
mam venit perpetuo folio stabilitum, quando intan-
tum virtus ardentis amoris præualer in spiritu, vt nõ
solum inordinatiões interiorum virtutum velocissi-
ma in resurrectiõẽ viriliter comprimens domina totius
h 5 regni

Psal. 8

Ieremi. 20

Isaia. 45.

Secunda
petitio

regni spiritualis apparet: sed cum virtute ipsius amoris omnia acta iudicio presentant: vt illud quod plus dilecto placere decreuerit, semper in omni actu exerceat. Iam secundum suum corpore in obsequio ipsius dilecti annihilans per radios immixtos ab ipso, præcogitans quæ beneplacita sunt illi: & vt ipsa cum discretione inauertibiliter exequatur: & si non semper actu, hora tamen consueta faciat orationem, nisi aliqua de causa exteriori vel maiori obedientia præpeditus. Voluntas tamen in conspectu dilecti appareat non inanis: vt iam in omnibus non querat quæ sua sunt, sed quæ dei fecerit dum Apostolum vt iam in ipsa regnet solus deus, cum iam seipsam voluntas sacrificium medullatum obtulerit: quæ iustum est vt in ipso à quo creata est, finaliter conquiescat, ipse solus in ipsa resideat, vt sub ipso regno referretur intacta in ipso refrigerium suauem inueniat & dicat præ gaudio: Sub umbra illius quæ desiderauit sedi, & subdit rationem: quia fructus eius dulcis gutturi meo. Tunc enim vere regnum aduenit, quædo sub umbra illius altissimus sedet: quæ rex regum & dominus dominatum, quem ipsa perfecte obtinet, quædo (vt dictum est) voluntatem suam secundum quod humane fragilitati competit, deo totaliter consecrauit: nulli creature penitus subiacendo. ¶ Cum vere non diligat nisi quem diligit deus, & quæ velit deum ab omnibus venari, perit sponsa, quæ per cælum signatur vt dictum est, vt & id quod sentit alijs peccatoribus qui per terram denotantur, misericorditer innotescat, vt ipse qui solus est colendus & insatiabiliter adorandus, sic se benignum ipsorum reuelatione pectoribus exhibeat: vt scintillam veritatis & stillam rosis ipsum vnice attingentis ipsorum mentibus impertiendo distribuatur, vt omnis lingua exardescens affectionis interior, quæ solus spiritus creatus spiritum increatum alloquitur consiteatur experimentaliter cognoscendo vbi est ineffabile iudicium, quod dominus noster Iesus Christus in gloria est dei patris diligens est & derelinquitur

terrena

terrena gaudia: ad multo illis preciosa munera multipliciter conferenda. Secunda ratio quare in gloria dei patris dicitur esse, vt per amoris desideria vere diligem ipsum ad suæ integritatis vnitatem miserico-diter erigendo suæ sollicitudini cõpatiens in sinu suo immobiliter collocet sicut dominus dicit: In perpetua charitate dilexi te: ideo attraxi te miserans tui. FI-AT VOLUNTAS TUA SIC VT IN COE-ÆLIS: scilicet firmo, continue mobili, diuersis luminibus adornato, vt dictum est anagogice reducendo. ET IN TERRA peccatoribus scilicet, qui non immerito terra proprie nuncupatur: quæ longe à regione ignis sunt positi, per cuius consumptionem purgatiuam anima leuigatur: vt in terris extens cœlestes amando & desiderando obtineat menses, quæ vbi amat, ibi proprie inhabitat. Hoc enim nomen terra non potest exponi anagogice per essentiam, sed tantum per causam. Quia sicut amor est causa, vt mens omnia bona per amorem obtineat: sic absentia illius est causa omnium defectuum pœnalis, culpabilis, id est, vanitas & mortalis. Et hoc est quod dictum est, quod peccator terra dicitur: quæ à leuitate amoris igniti distantius elongatur: & in talibus quæ culpam dicunt de se vel defectum. Est ars alia exponendi anagogice: Vel quæ proprietatem de se non habet, quæ sponset tendentiam ad dilectum respiciat: quæ hæc exponitur per amoris absentiam, sicut alia creatura vel scriptura aliquæ proprietatem habet in se inclusam: quæ sponsa ad sponsum erigitur ad sensum anagogicum transferendo, vt sicut proprius amoris presentia sit causa omnis boni: sic eius absentia occasionaliter est presentia omnis mali: non quæ carētia sit aliquid in spiritu, sed quæ per carentiam amoris, quia anima non habet retinaculum, iam vaga per deuia quasi effrenata discurrat, & incurrat omne miseriam: & non immerito, quia demigrata est super carbones facies eius, & intantum viluit regio diademate priuata, sicut licet deo omnipotenti amatore suo, vt omnes amicos

spere

Jeremi. 31

1. Cori. 10

Cant. 2.

Tertia pe-
titio.

Philip. 2.

Threno. 7

spreuerunt eam scilicet angeli, & facti sunt ei inimici: quia iam non est ipsis mentibus celestibus conformis affinitate amoris, ideo ipsi inimicari dicuntur, quia a sui subsidio, scilicet deo omnipotente, priuata regali signaculo elongatur. Non ergo immerito dicitur:

Isaia. 59.

Isaia. 64.

1. Cor. 2.

Anima caret omni bono, cum amore priuatur: quia iniquitates suas dimiserunt inter se & deum suum, scilicet illum quem nec oculi vidit, nec auris audiuit quae apparauit deus his qui diligunt illum. Subtiliter ergo & diligenter ista luculentius meditantur, quomodo per causam vel per essentiam, vel amorem salientem in vitam aeternam, claritatis aeternae ampliore radium & gaudium haurientem, quomodo etiam ista quae nunc dicta sunt manifestissime comprobentur. PANEM NOSTRVM QVOTIDIANVM DA NOBIS HODIE. Pro se enim & pro alijs per augmentum amoris sursum agi desiderat, ut supra se eleuata fonti totius beatitudinis existens propinquior, sic in verbo refectibili satiatur vere: & in ipso immutabiliter confirmata, delectationem inferiorem miserabilem tanquam ea indigens de caetero non mendicet.

Scit enim, quod statim ad creaturam vel carnis consolationem quaerendo prolabitur, si non refectioe super caelesti, pane videlicet angelorum qui est amor, cuius haustu fugit delirias in fonte beatitudinis aeternae, continue aliquantulum satiatur: ideo panem petir, augmentum scilicet amoris, quo solo in firma solidantur, & debilia fortificantur, famelica satiantur. Sed perit ipsum hodie, scilicet quotidianum praemitit ordinate procedens. Quotidianum nominatur quia nec per diem nec per horam nec per instantia potest mens vera vita viuere, nisi stilla roris viuificante continue perfundatur: quia sicut anima est vita corporum sic amor vita spirituum, de qua & etiam de his pro quibus anima non sufficit, paranympsi dilecto referendo gratias dicunt illi: Vitam petisti a te, & tribuisti ei domine quae non est ad tempus momentanea, ut est vita corporis, scilicet

Quartagesimo.

Psal. 29

scilicet in longitudine dierum usque in seculum & in seculis seculi permanebit: quia amor qui spiritus viuendo totaliter adamauit sponsum, non deficiet in futuro: sed tantum augmentabitur, ut compleatur sermo propheticus quem ipse altissimus edidit per os Isaia: Dicit dominus, cuius ignis est in Sion, & caeterus in Ierusalem. Vel aliter potest dici secundum quod de mente anagogica est praesens intentio, nisi enim sensus in die pane sensibili corpus reuertitur animale, corporalis fortitudinis amitteret virtutem: Sic nisi mens in motibus amoris vnitui semel in die aspirando ad osculum se extendat: nisi forte quando in agrum ad se exercendam exiit, vel aliqua modesta requie corporali, vel aliqua de causa spiritali: vix est quin in seipsa efficiatur tepida, & de perfectione suae altitudinis quid non amittat. Nec mirum, quia sponsum praestolatur ad osculum dicens Surge, propra amica mea, & veni. Si ergo in minima mora prorelatione se absentat, ipse non immerito indignatur: & ab ipsa se subtrahit ad tempus sapius. Et licet ita inuenso habitu ut prius hunc diligat, tamen dicit: Quasi per noctes quem diligit anima mea: quasi sui, & non inueni. Hoc est proprie per noctes quaerere, non per creaturas confurgere: nec dilectum in eisdem quaerere, ut quidam dicere voluerunt, quod quaerere per noctes, erat quaerere per creaturas vel per vestigia creaturarum: sed hoc anagogico & vnitui motui non conuenit, cum sine omni speculo affectus amore subleuante, ipsi fonti bonitatis aeternae inhaereat. Sed tunc per noctem dicitur quaerere, quando aliqua de causa mens in suis sursum actionibus impeditur, ut in qua primo lucide & expedite & praclare sine tenebra mouebatur quandoque caliginosam se sentiat: ut etiam affectus a cogitatione phantastica in illo, in quem mouetur, vix valeat separari: quod fit quandoque propter suam negligentiam, vel alijs de causis, ut postea apparebit. Quasi tunc ergo & non inueni, in tanta agilitate affectionum ardentium, ut solebam. Petiit & hodie, hoc est in presenti vita,

Isaia. 37.

Cant. 2.

Cant. 3.

ratione

ratione aternitatis quæ est simplex & vnica: quæ in amore viuentibus incipit in pſenti, quia amor ille q̄ sponſus in vita iſta diligitur, idem eſt numero cū illo quo in eternitate, beatorum omnium vnietur. Et hoc eſt quod dicitur hodie, quod vnitatem & claritatē ſignificat: & idem pſentia vna dicitur, vt diſtum eſt, ratione continuatiōis. Præſens dicitur, quia dū amor in hæret, verus & immediatus viuo pane reficitur, q̄ aliqd̄ corpus aliq̄ corpori ſenſibili per iquod glutinū vñ vinculū materiale copulet. Et hoc q̄ dicitur diuin⁹ Apoſtolo⁹ aſpiratus animæ vnitiua ſuſpiria collaudas: Qui adhæret deo, vnus ſpiritus eſt. Bene ergo debet pſentia non immerito appellari, vbi non tātum pſentialiter ſpōſa dilecti aſtat aſpectibus: ſed cū ipſo vnū a diuino Apoſtolo hierarcha iſtius ſapientia nominatur. Hodie etiā lucē importat, q̄ tunc ſibi vere oritur ſol iuſtitia, cuius radijs ſolaribus ad ſuperiora inſtruitur eleuari, & idem in Canticis aurora meretur appellari, vbi dicitur: Quæ eſt iſta q̄ p̄greditur q̄ſi aurora cōſurgens: tunc em̄ pane vitæ iam incipit refici, cū ad modū auroræ creſcendo in amorem eleuādo virtute ipſius amoris in mōtibus egredientibus ſe ſentit experientialiter ſurſum agi. Quod experientū, ne facultas erradi in dōctis & pueris tribuatur, nihil aliud eſt niſi expeditio moruum & conſurrectio ardentiffima per eod̄ dem: quod non minus a mente exercitata percipitur, quā oculus corporalis bouem ſenſibilem trāſeuntem per ſemitam contempletur. Quod ad præſens ſupponitur, cum in ſequentibus hoc argumentis irrefragabilibus comprobatur. Quia ergo iam ſibi incipit æternitas & ſponſi pſentia & lux etiā refulgere interi⁹ dicit̄ de talibus magnus hierarcha Apoſtoloſ: Noſtra conuerſatio in cœlis eſt, quia eſt iam latio ſolis iuſtitie ſup̄ terram, id eſt, mentem amantē ad huc terræ ſeripor ſiſſicet. Per quod ſciet a ſui tendentia multipliciter ſcietur: tamen ſciet a ſui manu ductū diuina iſpirationis per radios diuinitus immiſſos ad diuiniora

alias bene
ſcietorā

1. Cor. 6.

Cant. 6

Philip. 3

diuiniora ſuſcipienda de ſuper aperitur, cum maxime a parte inferiori reſpectu mundanoꝝ delectabilium obturatur. Et hæc ſuperior portio q̄ deo vnitur, & pane etiā vitæ & amoris reficitur, licet a parte inferiori terreſtris nō cœlica, multas impoſunitates ſentit ſepiſſime vel inuita. Claudat ergo, q̄ tunc eſt, poteſt, oſtium affectus, ne ad inferiora reſpiciat, ſed ad diuinam ſuſum actionē fideliter ad hoc aſpirat, vt ſibi a dilecto dicatur iā cōnate q̄ dicitur Hortus cōcluſus eſt ſoror mea ſpōſa, horrus cōcluſus, ſons ſignatus. Qui hortus dicitur ſoror roſa odoris: q̄ ideo cōcluſus dicitur, vt nullus aduerſarius vel p̄pinquus p̄iculā vñ amoris obtrineat, niſi ille, de q̄ dicitur: q̄ ſolus ratiōe ſuæ floride honeſtatis nihil aufert penitus, ſed poti⁹ reficit de ſe ipſo, iucidū phibēs teſtimoniū dicens: Ego ſos cāpi, & lilium cōuallū, q̄ nō extra ipſam, ſed potius interiorē inhabitationē appetit. Et ad hoc efficacius implendū, m̄tū pauculæ altiffimus ſe inuitās vt ipſam viuo pane reficiat, id eſt, cōſolationē diuinæ iuciditatis, ſic dicit: Aperi mihi ſoror mea, amica mea, colūba mea, q̄ caput meū plenuſt eſt rore iā cōditionē puocatricē apponit, & multipliciter ipſam multipliciter & dulciter puocādo: vt ex parte dilecti plena deſignatio habeatur: q̄ p̄ ipſum nō ſcietur quin mēs, p̄fundis beneficijs donis & fulgorib⁹ plenarie repleatur. Caput plenuſt rore nominat, q̄ ſicut a capite deſcēdit motus & ſenſus ad mēbra inferiora, q̄ vitæ faciter atteſtatur: ſic ab ipſo altiffimo, q̄ caput eſt toti⁹ eccleſiæ, vita amoris, & ſenſus lætitiæ vnitiuis m̄tibus illabiſ. **DE T DIMITTE NOBIS DEBITA NOSTRA, SIC VTE T NOS DIMITTIMVS DEBITORIBVS.** Vbi requirit ſpōſa a tribus inſtātibus liberari. Primo, a malo culpæ venialis: q̄ mala mortalia elōgata ſunt ab ipſa, p̄pter ipſius radicatiōnē in deo ab ipſa diligente. Secūdo, a malo p̄culi q̄ d̄ eſt vt ſic & culpæ & p̄cōne reſpiciēs. Tertio, a malo p̄cōne q̄ d̄ cōtractū in culpā frequēter indicimur. Primo, a malo venialiū q̄rit ſolite liberari: q̄ d̄ nō niſi p̄ donū amoris poterit ab ipſo totalit̄ obtineri.

Cantico. 4

Cant. a

Cant. 3

Quinta p̄
titio.

Quia enim mens luminis nihil habet, nisi in quantum
 preparando se a suo sole spirituali ipsi preparata se
 inauertibiliter infundere irradiationem recipit. Quā
 do vero per irradiationem virium interiorum, vel in
 eptas delectationis sensuum, querit alibi requiem quā
 in fonte bonitatis eterne vel beatitudinis, ab ipso ali
 quantum obliquatur & obliquata dispergitur: nisi
 ab ipso lumine fonte claritatis illustratur. Anima em̄
 per venialia alicuiusmodi obfusca. r. Similiter a suo
 desiderio, querens alibi delectari, quasi ille sibi nō suf
 ficeret, qui sola visione pulchritudinis suae & attractu
 dulcedinis reficit omnem mentē angelicam & huma
 nam, non immerito a suo desiderio retrahatur. Penit
 ergo ardentissime liberari, ne a suauibus desideriis
 eloquijs sponsum ad sui subsidium vel subuentionem
 vocatus retrahatur. Et ideo sub persona ipsius genē
 tis, terrenas cogitationes extirpare radicitus nō valē
 tis, dicitur in libro Sapientiae: Corpus quod corrumpit
 tur aggrauat animā, & terrena inhabitatio deprimi
 sensum multa cogitantem. Cum enim multa de infe
 rioribus cogitat, & voces creaturarum recipit afficien
 do interius, intanto a supernis subuentionibus distan
 tius elongatur: quia in quantum mens plus circa diuer
 sa cogitanda distrahitur, intanto minus in fonte beati
 tudinis adiunatur: & tūc corpus animā aggrauare dic
 citur, quia quodlibet horum ad sibi locum naturaliter
 competentem tendit. Ideo est ibi pugna continua
 & mentis aggrauatio, quia anima tendit ad deum, qui
 solus est sibi locus sufficiens: corpus vero ratione sua
 ponderositate, semper habet circa terrefra delectari
 Vel aliter potest dici, ne propter suam obfuscationem
 & obliquationem a decorante lumine in tanti sponsi
 praesentia, quā intimis visceribus amplecti desiderat,
 indecens iudicetur ab ipso, cum minus speciosa spon
 sa ei⁹ appareat, qui in ipsa solum pulchritudinem in
 teriorem ad sibi sponsam assumendam specialiter cō
 templatur: quia tunc est acceptum eius eloquium, quā
 per mē

Sap. 9.

Mentis ag
 grauatio
 vnde

per mentis interiorem pulchritudinē supcelesti pul
 chritudini conformat. De qua ipsam praecipue admo
 net in Canticis, dulciter alloquens hanc: Vox em̄ tua
 dulcis, & facies tua decora: quia tuus affectus non sapit
 nisi caelestia: & facies tua non est in multitudine venia
 lium vel carnalibus affectionibus deturpata: ideo tu
 um mihi suauē est colloquium, cum hoc clamo, te per
 pulsum affectionum alloquens: & facies decora, & ad
 dignitatem nuptiarum regaliū preparata: quia nō
 est macula in te, quā eam nō nisi p̄ perfectum amo
 rem extinguitur. Quia consurgendo ad vniōem (quae
 immediate per motum amoris acquiritur) mens pri⁹
 obliquata rectificatur, vt per istam rectificationem &
 consurrectionem affectus, tanquam gutta aquae cadēs
 in ignē sibi culpa venialis per sui conuersionē (alias
 cognoscentiam) vel adunationem importunam nul
 lo modo valeat ingerere nocuentā. Illa etiam debē
 ta cognominari: quō obligati propter illa, iusta ratioe
 alicuius peccatōe debitores efficiuntur, cum mens in ipso
 qui est vera beatitudo minus dirigitur, cum ex delibe
 ratione alibi quā in ipso requies appetitur, qui solus
 mentis humanae desiderio est plenissimus & sufficiens
 consolator: ita vt ipsamet veritas de sua plenitudine
 protestetur ad suam sufficientiam alios prouocando
 dicens: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati
 estis: in superiorum affectionum laborioso exercitio
 sed tamen dulci, quia tam propter prolongatiōem in
 colatus miseriae & dilationē gloriae oneratos nos esse
 dicit: & corporeae sarcinae corpulenta substantia retar
 dant: ego reficiam vos non alius, qui sum sapientia
 aeterna, oriens ex alto, qui diuinas consolationes ves
 tra desideria: quietantes non tātum in futuro, sed im
 p̄tat etiam in praesenti. Nam quia mitis sum & hu
 milis corde, non prouocantibus meam affluentiam per
 continua desideria me inclino: non pauperes despici
 ens, quia humilis sum corde. Quia in quantum terre
 nis diuitijs mens fuerit pauperior, intantum ad regales
 nuptias

Cant. 8

Matth. 11.

Psal. 119

Psal. 18.

Luc. 1

Matth. 11

nuptias veluti conformior, supra humanæ naturæ similes mihi vniendi causa citius eleuabo: quod vos non per speculationem attenditis, sed videte per gustum amoris (alias animi, alias interioris) præeunt, quia non videbitis, nisi sermonem prophetæ impleueritis, sic dicitur: Gustate & videte quoniam suavis est dominus, gratia erit requies, & tunc proprie murmur aspiratis animæ cessabit, cum creatorem solum scipsa maiorem in se ipsa senserit quietentem: & hoc eodem postea dicitur: Et inuenietis requiem animab. v. c. r. s. & tunc amoris iugum erit leue & bonus facile. Nam iugum amoris sua dignitate & iucunda allucientia sic ligat interioris voluntatem, vt nihil pene sentiat qui ceruicem suâ suppositum fuerit ad hoc iugum suauissimum sustinendum. Nam contra consuetudinem aliorum iugorum istud manifestissime in suis sustinentibus comprobatur. Nam aliud iugum trahentes sub ipso ceruices inclinât inferius. Iugum autem istud, intantum sustinentem eleuat, vt commorâtes in terra faciat in celestibus habitare: & supra nosmetipsos extendendo, spirituum cõcines faciat supernorum. Ideo vero leue dicitur, quia interioribus statem alleniâs, & ipsam ad superiora supra se ipsam statuendo est leuiâs. Suauis etiâ dicitur, quia ipsum sustinens viuunt vita ægelorum non hominum. Quod modo imperfèctius, sed in sepiatione corporis & nimæ plenissime feliciter obtinebit. Vel ideo suauis dicitur, quia in tanta lætitia & iucunditate interioris animæ facit vitam istam amarâ deducere, quia sibi iam vita gloriæ incipit, vt iucunditas mentis poenalitatem corporis propter sui supabundantiâ exuperet absorbendo. Leue enim dicitur, propter interioris animæ pinguedinē, veluti autē pingue & pinguedine repletâ carbõibus in vitro appositâ: vt frigidis egestas vel æstus vel calor impetratus non sibi ingerat aliquid nocumentum, vt merito presentiat quod sibi antea sponsum pmisserat dicens: Ego p. rector tuus sum, cum iugo meo suauis allieeris, & uoces tua magna nimis, cum me in gloria videbis, me ipsum non alium

Psal. 33

Matth. 11

non aliud, tunc tuæ militiæ stipendium recipies: sed nimis quia tantum gaudium nunc tibi vsque ad completam cognitionem subtrahit. Sed cum meum iugum sustines partem in miseria, quæ tibi ero in gloria misericorditer me tibi cõco. **¶ T** Sexta petiō **N**ENOS IN DV CAS IN TENTIONE M. Tunc mens in tentione inducitur, quoniam tantis blanditijs vel sedutijs illa gratia inuoluitur ut iam in parte cõsentiat huic nephario operi, ad quod inclinari a seductore. In ultimo instantius admonetur. Petit ergo sponsa non dilecti cõtinua subuersione diffidens, sed carnalis humanæ fragilitatē considerâs, vt ab isto periculo liberetur: quo tunc scit se firmiter liberari, quoniam benignissimo ptefiori per radiatissimam amoris desideria presentatur: & ideo obnixè semper intendit p affectiones sursum agi, vt illi mereatur attingere & suis affectionis clamoribus puocare, de cuius misericordia cõfusa hostiũ cuneos tẽtatores fortissimos cõspuendo ob dilecti cõfidentiâ vilipendit, quod sibi iam dudum p Psal. 118. pmisserat. Quoniam in me sperauit, liberabo eum: ptegrâ eum quoniam cognouit nomē meum. Item alia est ratio, vtz propter importunas hostium insidias: qui intantum scem quod aduersarij permittuntur, concurrētes in spõsam insaniunt, inquam creatori immediatè se subiecta se ab ipsorum dominio distantiũ elõgauit & quod fortiori tentatione non praualent, multiplici importunitate & frequentia tentationis multiplici hac turbidius persequitur, sperâtes hoc quod lordânus adhuc in fluat in os eorum, & sternât sibi aurum quasi lutum. Tunc enim lordânus in fluit in os dæmonum, quando riuulo amoris a fonte bonitatis vel beatitudinis eternę exeunt, p quæ vita descendit in spiritum, inter se veluti secretissimò aq ductu, p partes corporis riuuli mundanæ cupiditatũ & vndæ præcipiãtes dignitatum terrestrium, suffocato balsamo affectuosis amoris (per quem in suis desiderijs loquitur) impetuosus fluctibus animam repleuerint. Et tunc aurũ quasi lutũ sternitur, quoniam amor suauissimus creatoris suo decore

Sexta petiō

Psal. 5

Iob. 40.

animam purificans, & dignitate præexcellsa insignitæ, in amorem creaturæ faciem superiorem animæ cordidantem, la mentabiliter commutatur. Ideo liberari se postulat, ipsum desiderijs prouocando: vt sibi illi non sit deficere, ob cuius amorem efficacius obtinendi terrena gaudia & regnum diaboli cõculcauit. Et ideo sibi per prophetam desideranti dilectus repromisit, vt videlicet suam petitionem non solum exaudiens: sed in sua tentatione tanquam felix dux & comes sua iucunda præsentia ipsam totaliter liberabit, & pro victoria & fidelitate ipsius in pugnando, ipsam coronagloria præmiabit, sic dicens: Clamauit ad me, & ego exaudiam illum: cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum. Tertia ratio est propter quã petit à periculo liberari, quia mens vnita deo iam non querit quæ sua sunt, felicem insequens magistrum, q facit solem suum oriri sup bonos & malos, & pluit sup iustos & iniustos, id est, bonitatis suæ radios in bonis submittens: & deinde per ipsos ad seipsum attrahens. Super malos etiam expectas forinsecus sicut radios solaris ad fenestram clausam expectat: de natura bonitatis suæ nullatenus retrocedens, sed pulsans cõtinue, ne per defectum ipsius cõferentis vllus rationalis spiritus, Christianus, videlicet, infidelis aliquis, vel Iudæus diuini amoris inopiam patiat. Qui ergo fideliter diligit, labore & attentione tam oratiõis interiori quã etiã spirituali quodam exercitio, cum viderit multiplicẽ, vel vt planius & verius proferam, infinitam stragem animarum: vt omnes ad vitam amoris vnitiui suscitetur, & excæcari oculis interioribus ad cognitionẽ perueniant diuinæ lucidissimę veritatis. Quia ergo mens vnita deo ratione amicitiaẽ à dilecto potest quã plurima beneficia peccatoribus impetrare, quod fidelis ac veracium amicorum est, per omnia idem velle & idẽ nolle: & cum ad hoc dat operam solitam, potest multum orando & obsecrando dilectũ auferre prædã ab hostibus, & in hoc indignationem furibundã incurrere, & idẽ

Psal. 90

Math. 5

& ideo petit pro omnib⁹ ab ipsorum laqueis liberari. Sed vltima ratio secundum quod magis conuenit præsentia tractat, quia experimento præcognouit quã suauis sit dilectum tam benignum diligere, hoc morte amarius reputat, quia in modico tantillo consentiat, vt à tam felici cõfortio nec modo nec imperpetuum separetur: imo etiã intolerabile dedecus, vt mens quę sentit pie quæ sit ista iucunditas, aurẽ inclinare ad inimicorum colloquia mundana gaudia, vel terrenas diuitias, dignetur: tanquã si quid sit vire bonum non experimentaliter cognouisset, cum ipsa maxime felicitate edocita animas peccatrices iurgauerit, quã ab ista fontali bonitate miserabiliter recesserunt, sic dicens: Arguet te malitia, & auersio tua increpabit te, postea subdit rationem dicens: Scito & vide, quã diu: & asperum est reliquisse te dominum deum tuum, duplicem infelicitatẽ ipsam significas in currisse: quia per malitiã creaturæ inferiori inuerecunde adhæsit, propter delectationem mundanam iusto dei iudicio non oblectationem, sed amaritudinem potius repporabit: vt in quibus satiari voluit, in ipsis delectationibus creaturæ infinitis amaritudinibus repleatur: quia quanto delectatio mundana spiritus secreta ingreditur: tanto veneno pestiferò lamentabiliter anima adimpleret, nõ tantum malitia, qua spreto creatore creaturæ adhæsit sua inferiori vilitate arguit: sed diuisio à fonte totius beatitudinis increpat. Quia sicut ipse est summũ bonum & solum, & ideo omnia dicuntur bona in quantum ipsum completius participant: quod si non participat, bonum non debet aliquid appellari, quod tamen impossibile est: & sic ipse fons iucunditatis & lætitię riuulos suæ beatitudinis mentibus impartitur, & secundũ recipientium præparationem quibusdam minus, quibusdam magis misericorditer se infundit. Quando ergo anima diuidit à fonte illo sine quo nihil est gaudium, nisi in quantum ab ipso inferius diriuatur, non est mirũ si anima diuisa ab ipso tristis efficiat: quia quod ductus

Isaia. 2.
Ibidem

amoris per quem iucunditatem tuam à creatore & experimentaliter lætitiã obtinebat, inter cuius rumpi tur: & ideo continuo torpore cum mens intra seipam se recolligit, increpatur: quia abscessa non sentit illum à quo tota iucunditas emanat & descendit & inaudita lætitia circundat: & singulare gaudium comitatur. A periculo per affectiones & dilecti desideria totaliter expeditur, & victoriosissima liberatur: quia propter illud quod sentit, subiectas sibi delicias vilipendit: intantum de inimicis triumphans, ut quod sibi credit inferre ad ignominiam, ipsa exinde per virilem infurrectionem & in ipso ampliore dilecti gratiam, & vnionem strenuorem & coronã gloriã consequatur. **T S E D L I B E R A N O S A M A L O.** Amen. Petit hic liberari à multis pñitibus excitantibus ad pñit quia cum supra omnem æstimationem mens experimentaliter edocta ad intimiorem vnitionem aspiret, & ad dilectum suum sursum agi desideret: tamen quãdoq; ratione corporis terrestris & carnis inimicantis spiritus sursum actioni intētus à cœli ad sensum concupiscibilis appetenda obliquatur: & quãdoq; mens supra se erigendo habitare per amorem in cœlo, quãdoq; inuenit se per cogitationem in luto. Qui ergo hoc execrabiliter detestatur, ut mens quæ est totius trinitatis sacrarium, libidinosas allocutiones recipiat, vel ad aliud inuerecunde ex debilitatione se inclinet, propter quod sponso cõtempbilis habeatur: petit ab his multiplici desiderio liberari, non propter pœnam vitãdam, quæ sibi debeatur: sed ne obfuscationem incurrat, qua possit in aliquo à suo dilecto minus appetibilis iudicari. Vnde oportet, quod ad illum benignissimam parem, per quem est in vita amoris generata, seauerem affectus inclinet, & oculum intellectus aperiat: interius: ut tanto ardore dilectionis patri spirituali adherat, & ad eius mansionem aspiret, ut per ipsum amorem obliuiscatur patriam & parates: ut sine contamina tione vnus cuiusq; causati vel creati virgineo decore

adorna

adornata, illi cœlesti sponso concupiscibilis habeatur cui etiam ille altissimus communicare cupiēs, ipsam ad imaginẽ suam creauit ex nihilo, totius trinitatis imagine insignitam, ad sibi soli tam in via quã in patria igniti amoris obsequium impendendum. Audiant ergo iugiter per David prophetam ipsius ammonitionẽ dulcissimam inuirtantis: Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, &c. Et ita multiplicatis suspirijs per amoris efficaciam plenarie poterit obtinere, quia prima natiuitate quãdo anima infunditur, has corruptiones à carne recipit: quibus saepe ad interiora prolabitur. Sic e conuerso secunda natiuitate quã perfecta in deo nascitur, perfecta existit ordine præpostero, caro aspergitur à mēte interiori pinguedine: ut per quã animata prima natiuitate fuerat sauciata, in secunda eius perunita effecta (alias affectu) amoris vnguenti odoriferi distillatis prius contraria ab ipsa recipiat sanitatem, ut mens ratione obedientiã inferiorum virum in parte reformata, & suo primordiali principio concordã regnet in carne, cœlitus obtemperata victoria: sponso laudes debitas referendo deceret per dulci beneficio exaudita scz immisione ignis in spiritu, & oris in carne pœnalitates ipsius foetiditas extinguentis, in ipsum sponsum in affectu libertatis possidens, in luce ambulã, iam de somno carnis erectus, ipsius subsidio in ad ipsum con surgens, attentius vigilat dicens: Deus deus meus, ad te de luce vigilo. Sicut in te anima mea, &c. Cum enim est à pœnalitatibus liberatus affectus, ut ipsi nõ subiacet, vigilare ad ianuã ipsius incipit ardentius affectibus concupiscendo intentius: ut ab ipsa intentione in caro silere incipiat & spiritui cõsentire: cui diebus omnibus animã fuerat inimica. Sic ergo patet per simile datum in vno, quod mirabilis scientia absconditur in scripturis, quã lata, quã profunda, quã saporosa, quã nobilis: quã doctissima se ab inferioribus separe, ut regalibus nuptijs grata & accepta in posterum habeat. Nullus ergo abigat, quoniam totus textus noui & veteris testamenti scdm viã de spõ

psal. 44

psal. 62

Septima
gentio

& sponſa colloquīs, vel eorum alterationibus amoa
re præuo, lumine cōcomitante valeat explicari. Nec
ſolū ſcriptura: ſed etiā omnes creaturæ quęcunq; ſint
ab vltimo centro inferni propriſſime ad hoc idem in
duci valeant, cum iſtam ſapientiam ſecundum iſtas
nobiliores pprietates in ſe occultatā habeāt: quæ ſa
ciliter poteſt de ſuper radiante lumine denodari.

¶ Quo pacto p̄ viā illuminatiuā aſcendat ad vnitūā.
Illuminatio via duplex ē, practica & theoretica. Pri
mo dicendū eſt, de practica, qua mens actualiter cog
itādo conſcendit ad deū. Secundo dicitur de theo
rica, quomō omnis ſcriptura ad deum anagogice redu
catur. Diſto vero quomō ſenſus anagogicus latet in
ſcriptura, dicendū eſt quomodo per iſtam viā illu
minatiua aſcenditur ad vnitūam: & iſte decurſus fun
datur ſuper hoc verbum Pſalmi: In meditatione mea
exardeſcet ignis, &c. Quia adhuc mens proficiēs eſt in
diſpoſita ad hoc, quod expedite feratur affectionibus
anagogicis in directum. Oportet ergo, quod primum
aliquantulum meditetur eo modo, quo dictum eſt, p̄
cognitionem præuiam aliquantulum incipiat ſcintil
lādo affici in illum, in quem mens in tertio ſtatu ſine
omni cogitatione concomitante vel præuia, quoniam
cunq; vult, ſine obſtaculo ſurſum eleuatur. Ad quam
expeditionem cum perfecte poterit attingere, omnis
ab ipſa ſapientia in ſua conſurrectione, cogitatio vel
meditatio abſcidetur: quia cogitatio ibi non eſt, niſi
vt per ipſam affectio accendatur. Sic ergo vſualiter p̄
meditationem prædictam proficiat: primo, vt p̄dictū
eſt, proprietatem vocabuli ad ſenſum anagogicū trāſ
ferat, poſtea illud ad amorem reducat, tertio quod in
ipſo deo afficiatur. Verbi gratia: Pater, id eſt, tu eſ ille
qui filios ſpirituales progeneras mediāte viuificatione
amoris germine. Tunc ergo ero v̄e filiū tuus, quādo
de vero amore conſtringam. O quādo diligam te, quā
do conſtringam te intimis meis viſceribus. Similiter
per hoc quod dicitur, noſter, id eſt, tu eſ ille q̄ latiffimē
diffundis

Pſal. 38

diffundis bonitatem. Si ergo vere te amarem, tunc alī
quid in me tua latiffimā diffuſionis ſtillas. O quan
do te tam ardentem amabo, vt tua lara bonitas in me
aliquantulum appareat. Similiter per hoc quod dicitur
in cœlis: & ſic de alijs, omnia anagogice transferēdo:
& ſic per meditationem præuiam per iſtas aſpiratiōes
affectio amoris paulatim accenditur. Et ſicut ſtuppa
radio ſolari expoſita primo exteſcit, & ſtatim accen
ditur: ſic per iſtas aſpiratiōes dilectum prouocantes
ad mentis eleuationem magis ac magis accenditur, vſ
quequo ad vnitūā eleuationem affectio ſuſtollitur.
Sic dicitur: Pater noſter qui eſ in cœlis. Secundum er
go virtutem prædictam ſic dicitur: Pater, id eſt, tu eſ
ille qui filios ſpirituales generas, mediante viuificati
o germine. Sequitur, q̄ eſ in cœlis. O anima mea mi
ſerabilis, quādo inſtar cœli clara efficiſis & nitida: &
diuerſarum virtutum ſyderibus adornata. Tunc em
hone pater in me habitare dignanter & libenter te ſen
tiam, quando te amore ardentiffimo conſtringam, &
per flammam amoris anima miſerabilis plena ſcib^o
expurgabitur: ſtatim in me tunc certiffime ſubintra
bis, & mundum meæ conſcientiæ hoſpitiū inuenies
ſanctificetur nomen tuum. O bone pater quādo tua
notitia ſanctificabitur? id eſt, ſine terra efficietur in no
bis miſeris: quod tunc erit, quando omni carnalitate
depulſa, tu ſolus ſuper omnia diligeriſ. O quando igitur
te tenebo, non enim tunc terra in me locū habi
bit, quando tu dulcis pater per amorem & gratiam in
me habitabis. Adueniat regnum tuum. V̄e mihi pecc
atori, vult quādoq; in me habitare & regnare inanis
gloria, quandoq; guloſitas, quādoq; luxuria. Sed no
lo regnare in me niſi te pater bone: tunc vere in me re
gnareſ, ſi vere ardentem te amarem: nam in ſolo amo
re ardentis animi veluti in proprio hoſpitiū requieſcis.
O quando igitur per glutium amoris ardentiffimi te
tenebo: vt in me regnare incipiaſ, & ſolus ad regnan
dum in regno meo tenebroſo adueniaſ. Fiat volūtaſ

tua sicut in celo & in terra. Tunc enim uoluntas primordia-
 lity fiet in me, quando scdm fragilitatem humanam
 ego miser ueris terrenis tuae uoluntati omnino co-
 sentiã: sicut illi beati spiritus, q te in celis facie ad fa-
 cie cõtemplatur. Sed q̄s me dulcissime deus tibi faciet
 cõsentire, nisi sola amoris uehemẽtia, q̄ cõtrarias uo-
 luntates cõiungit, & hominẽ diligentẽ nouit in te ipso q̄
 diligens cõformare, & miro mō trãfformat ad claritate
 in claritate. **Q**uod igitur te, o bone dñe ye ex toto cor
 de diligã: & tibi glutino dilectionis uti. us tibi soli cõ-
 sentiã. Panẽ nostrũ quotidianũ da nobis hodie. O pa-
 nis ægelorum, quãdo tua refectiõne dulcissima reficiarẽ.
 In hoc em̄ angeli beati uiuunt in patria, inquitũ bone
 pater affectionibus flammigeris te cõtingunt. O quã panẽ
 amoris habeo, ut de codẽ cibo in p̄senti nutriar, q̄ an-
 geli sancti in gloria satiãtur, ut de micis comedã q̄ ca-
 dunt de mensã domini mei. O bone pater, hunc panẽ
 da nobis semp: q̄a inquietũ est cor nostrũ, donec hoc
 celesti panẽ aliquãtulũ confortetur: q̄ ideo quodiã-
 nus dicitur, q̄a inquitũ plus comedatur, intãrũ deside-
 rio q̄didião reficit abundantius. Et dimitte nobis debita
 nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.
 O bone creditor, quã debita peccatorũ meorũ quod mō
 esse dimissa cognoscã: Si em̄ uere te diligere, tunc q̄dã
 sapore intimo ea mihi dimissa cognoscerẽ. Nam sicut
 peccatũ meũ me tibi reddidit inimicũ, à te me miserẽ
 separãdo: sic amor me uisũdo tibi, omnia dimitti cog-
 eret: & te mihi quondã offensum, placatũ efficeret &
 redderet gratiosum. O quã igitur te amore contingã: ut
 omni peccato dimisso, in illi placatũ notitia experimẽ
 tali sentiã. Et ne nos inducas in tentationem. O bone
 pater hoc peto, non de tua bonitate diffidens tibi inse-
 parabiliter colligari amoris glutino, sciens qd ex quo
 odor tuã dilectiõis me miserẽ ad se trahet, facili ter tã-
 to ligamine ligatus sine astrictus omnia cõtraria uili-
 pendã: & te solo inuenio tibi inseparabiliter adhaere-
 ho. O q̄s inuabit me, ut te solũ astringã, q̄ solus bonus
 & dul

DE VIA ILLUMINAT. Fol. 254
 & dulcis hospes es animã mea, me modo turbidũ se-
 curum efficias. Sed libera nos à malo, Amen. A malo
 non tãtum pœnã infernalis, sed & purgatorij. Non ta-
 men pater hoc peto ut tormenta effugiam: sed ne diũ
 in purgatorio detineor, nimis proxeletur desiderium
 meum faciem tuã plenam gratiarum uidentis, in quã
 desiderãt angeli semper prospicere. Sed si ego te ardẽ-
 ter diligerem, tunc amor reconciliã pœnã infernalẽ
 pro offensa d. itã absolueret. Si te amarem, sic flama
 amoris peccatorum rubigines exureret: ut in ultimo
 mortis exitu affectiõibus flammigeris expurgar ad
 te diu desideratum sine dilatione in eius spiritus euola-
 ret. Igitur o q̄do te hoc ardore diligã: q̄ & pœnã excu-
 sãt, & dilatione abfoluat: quod ipse p̄itare digneris.

DE VIA VNITIVA

¶ Prologus in uiam unitiuam.

Dicito de uia illuminatiua, & quomõ actua-
 liter per ipsam ad unitiuam ascenditur:
 sequitur de uia unitiua. Et primo quã
 quã sit. Secundo de persuasiõibus ad ip-
 sam. Tertio de industrijs, quibus mens
 in ipsa firmissimẽ solidatur: & hoc perti-
 net ad practicã & ad uisum. Quod etiã si aliquis simplex
 nesciat ordinare, saltem quoquo modo doleat. Secun-
 do etiam si nesciat meditari in scripturis, ut dictũ est,
 saltem aspiret ad amorem, dicens semper in suis ora-
 tionibus & petitionibus. O domine quãdo te dulcissi-
 mo amore constringam? Et sic quantumcumque sim-
 plex uel laicus poterit per dolorem de peccatis, uel
 ut per osculum pedis: per recordationem beneficiorum,
 ueluti per osculum manus, usque ad osculum oris,
 quod est in desiderium amoris, attingere dicens:
 Osculetur me osculo oris sui. Et hæc iã p̄sumptuosa
 nõ iudicabit, si primo in osculo pedis & manus se exer-
 ceat, & postea in alio tẽpore ad osculum oris aspiret.

¶ Hæc autem.

Cant. i.

Hæc aut vnitua via sumitur in verbis subscriptis
V NDE SVMITVR VNITIVA

Sapientia quæ ex ore altissimi proditi, attingens a fine usq; ad finē fortiter, & disponēs omnia suaviter, veni ad docendum nos vnam prudentiæ. Verba sunt aspiratus ecclesiæ & desiderantis edoceri ab ipso, qui est fons totius beatitudinis & origo. Licet enim yba ista proprie de sapientia increata, quæ est dei filius, possint intelligi: in cuius exitu æterno, summi patris effluentia bonitatis apparuit: tamen hic de ista sapientia prout temporaliter mittitur, seipsam manifestās, est præfens intētio: quæ describitur à beato Dionysio Areopagita doctore egregio in septimo de diuinis nominibus, sic dicente: Sapientia est dignissima dei cognitio per ignorantiam cognita, secundum vniōnem quæ est supra mentem: quādo mens ab omnibus alijs recedens postea seipsam dimittēs vnita est supersplendentibus radijs inscrutabili & profundo sapientiæ illuminata. Hæc est illa sapientia Christianorum & totius trinitatis inclusa, & deifica diffusione diuinitus illapsa fidelibus: quæ mentes amantium colesuore perfusæ non aliquod emolumentum temporale, non aliqua dona sponsi, scilicet gratiam, virtutē vel gloriam: sed ipsum qui est totius deiformis emanationis principium, seintillantibus affectionibus, insatiabilibus desiderijs, vnituius aspiratiōibus, ipsum solum tangere vel fringere non aliud affectantes, ipsi vniri desiderant. Coniunctio ergo per vnituius amoris affectiōes flammigeras supra omne officium intellectus in supremo affectiæ apice constituta, ipsa est sapientia intēta ad præfens: quæ idem est qd mystica theologia, quæ mens ignita linguis affectionum occultissimè dilectū alloquitur: quæ non alicuius mortalis industria referatur, sed solū diuina miseratione seipsam menti manifeste prodit: quæ in his verbis laudatur, prout est æterna, inquam ratione suæ maiestatis a fine usq; ad finē attingit. Similiter, prout est tēporalis, in q̄tū suaviter

Prout. 8.
 Eccle. 24
 Sapien. 18

Diony.

Sapien. 8

suauiter cuncta disponit, scilicet rationales spiritus.
Quomodo ergo per hanc rationalis spiritus ab ipsa feliciter instructus, respectu omnium suaviter disponatur, diuino de super irradiante lumine ostendimus. Primo respectu supercoelestium. Cum enim in ipsa beatissima trinitate sit à patre filius egrediens, ab utroque spiritus sanctus, amor verus, procedens, coniectēs patrem & filium: sic à fonte bonitatis supernæ sapientia vnitua procedens, menti adhuc vianti inferius illapsa vniendo ipsam connectit increato spiritui: vt sic patet & filius licet sint distincti, tamen vnum dicuntur ratione amoris connectentis: sic per istam sapientiam qua sola mens supremo spiritui inheret, rāta nobilitate, licet nihil sit. perfrui promeretur, vt vnū dicatur esse cum illo ab Apostolo sic dicente: Qui adheret deo, vnus spiritus est. Hæc autem ordinatio non tantum apparet ratione ordinis personarum per vnituius amoris sapientiam acquisita, sed ratione diuinorum actuum: quia cum isti duo actus sint coæterni & cōsubstantiales in ipso beatissimo deo, videlicet seipsam cognoscere, & seipsam diligere: in hoc quod mēs in ipso ardet, & infallibili cognitione per ardorem cognoscit veluti in amoris inardescens meridiā calore recubans, & ardens in ipso: quasi indicibili ardore se diligit: & per hoc ipsum cognoscens inimitus, non tantum per creaturam sensibilem, ipsi prout possibile est, conformatur, & in ipsum amore deifico transformatur: Sic mēs disposita, expressiua æternorum (alias diuinorum) actuum est imitatrix. Sed non tantum vt est ordo personarum, nec tantum actuum diuinorum æternitas: sed ipse deus beatissimus est totius creature tam mētis angelicæ q̄ humanæ, tam creature sensibilis q̄ insensibilis fonrale principium. Vnde & in hoc solum insinuat excellētia creature quādo in id principium quo habuit originem primordiale, reuertitur. Quia rationalis spiritus ab ipso immediatē conditore creatus, ipsi⁹ trinitatis insignit⁹ imagine, apliori dignitate

1. Cor. 6

æteras

ceteras inferiores creaturas excellit. & tunc diuino in
 adicio perfectus & reformatus existit, quando per amo-
 rem extensuum cogentem limites transcendere natu-
 rales, ipsi vnitur ex tacita amoris consurrexioe, a quo
 primordialiter exiuit: vt iā circulus ætern⁹ in ipso ap-
 parere incipiat, ad illum a quo exiuit primordialiter
 reuertendo. Sed & ipse conditor æternus non tantum
 est totius creature principium & origo: sed & omnia
 suis rationibus æternis sic ordine incon- iusibili regu-
 lantur, vt omnia quæq; diuina regulante providen-
 tia finaliter in suis ordinibus conualescant: Sic mens
 per intimas affectiōes consurgens quodam modo mi-
 rabili ipsam carnem irrorādo perfundit: saltem quo
 ad hoc, vt innata corruptio paulatim sic debilitetur,
 vt ipsa in quantum mens per ardētius exercitium ad su-
 perna extenditur, quoniā diuina miseratiōe hac victo-
 ria perfruitur: vt in in quantum per amorem integritatem
 se subijcit proprio creatori, in quantum caro spiritui sub-
 iecta naturali inditione ipsius iussioni obtemperet: di-
 uinoq; iudicio consequatur, vt sicut mens est concors
 suo creatori per amorē, puecta: sic sequatur corporis
 subiectio & mentis concordia: vt in proprio corpore ve-
 luti in regno p̄sident, & dicat cū Psalmista: Sitiuit in te
 anima mea, q̄ multipliciter tibi caro mea. Sed & ipse
 altissimus creator non tantum voluit creaturā p̄sente
 vt factor, vel dominari vt rector: sed etiam in finetē-
 porē: quasi a celsitudine maiestatis exiliens cum mi-
 seris peregrinari instituit: iādem in peregrinatiois ter-
 mino ad supernas mansiones conscendit: sed & ipsi sic
 existenti in carne, reuertenti in cœlum, mens per extra-
 ticum amorem disposita conformis efficitur, q̄ in sua
 primordiali creatiōe libera a suo creatore, p̄greditur
 Sed & corruptioni corporā necessitatis cōiuncta, sub-
 iecta multiplici feruituti, mēdica efficitur: sed in posse-
 rum supercœlesti immisioe, diuturniori aspiratiōnū
 ardentium exercitio eleuata, iam quodāmodo arrā-
 æternæ felicitatis pertingit: q̄a vbi amat, ibi inhabitat
 & ita

Psal. 62

Matth. 16

Hebræ. 2

& in illo ad quē tendit desideriorum importunaten-
 dentia, veluti in naturali termino conq̄scit. Et sic q̄
 in principio altissimus existens, scdo quo ad statū hu-
 manum mendicus, tertio glorificatus in cœlum ascen-
 dens, apparuit, ipsi per vnitivam sapientiā conforma-
 tur: vt merito dicatur in Apocalypsi de veris amātib⁹,
 iā quodāmodo sibi reddita per purgamentū si am mei
 amoris innocētia puerili: Hi sequuntur agnū, q̄cunq;
 ærit. Sed tamen i nō rātum in respectu ipsius cōditoris
 per istā sapientiā mens viuens in amore modis p̄dictis
 disponitur: sed etiā in respectu iubilatiū beatorū in
 gloria, quo ad hoc q̄ vna rēq̄s æterna, q̄ est deus bea-
 tissimus, finis vnicus desideratissimus immediatus cō-
 stituitur vtriq; Sed in hoc tamen est differētia, q̄ mēs
 glorificata iā in eo p̄ consistentiā p̄sentialiter conq̄-
 scit: Hęc insatiabilib⁹ desiderijs, & veluti absens sursum
 trahi ineffabili ardore, vt tm̄ sibi intimius vniat aspice-
 ret. Ista dicat: Trahe me post te, in odorē vnguentorū
 tuorū: curremus. Illa vō dicat: Introduxit me rex in
 cellam vinariā: exultabimus & lætebimur in te. Item
 illa mens superna coniunctiōe cum sp̄sō p̄fectissime
 iā obtenta felicitate indicibili delectatur. Mens vero
 ista cōiuncta hac sapientiā, licet tendat superius: tamē
 q̄tum est de suis motibus anagogicis, in ipso actuali ex-
 ercitiō sine omni mulcebrī vnctiōe vel delectatione
 cōsistit. Sed potius est ibi miro mō corporalis afflictiō:
 sed de hoc solum lætitia, q̄ in ista actuali tendētia dire-
 cte & sine aliqua obliquatione cōsurgit, veluti lapis ad
 centrum inferius, in ipsum beatissimū, q̄ est suæ dignē-
 tati locus vnicus naturalis correspondens. Vnde multū
 decipiuntur in hac p̄tia experti, existimantes in motū
 bus anagogicis cœlesti dulcore mentem cōsurgētem
 multipliciter irrorari: cum ecōtrario mens laborios-
 sissima sursum actiōe agatur, & ex extensione spiri-
 tus fit quædam corporis emeratio & spiritalis sepa-
 ratio, & membrorum etiā corporalium ex impetuos-
 sitate motuum anagogicorum p̄tēsiō, scdm̄ illud Ioba
 Suspen-

Apoc. 14

Cant. 1.
Ibidem

Job. 7.

Suspendium elegit anima mea, & mortem ossa mea. Unde impetrat anagogicos corpus sustinere nō posset sine magna afflictione, nisi gaudium spiritus de ipsius directa tendentia temperaret. Item mens beata continuo & indivisibili exercitio in ipso summo bono, veluti æterno dulcore afficitur: Hæc tantum modo inter scalari & intenso in ipsum confurgit: cuius motus rectissime est ad instar syderis scintillantantis, q̄si si illi motu sex libera voluntate procederent, quia illi motus anagogici sunt subitanei: ut statim post confurrectionem mens intra seipsam inferius prolatur. Iterum & iterum confurgit, & iterum intra seipsam recidit. Item mens glorificata in ipso, cuius pulchritudinem facie ad faciem contemplatur, ardentissima unitio coniungitur: ut licet ibi sint simul cognitio & dilectio tamen cognitio naturaliter precedit dilectionem. Sed huic confurrectioni actualiter intendens, prout est hic intentio, omnis rationis & intelligentiæ in suis motibus radicatus rescindens officia. Nam intellectus ex cōmunicacione carnis corruptæ phantasmis est admixtus, ideo debet in confurrectione amoris amoveri: sed in patria purgabitur, in qua carnis corruptio deponetur. Et ideo per solam affectus igniti confurrectionem erigitur, quia affectiva intelligentiam incomparabiliter præexcellit, ut iam cito probabitur. Et licet in his & multis alijs mens anagogice cōfurgens a mētibus glorificatis excedatur: tamē mediante ista sapientia, vira que eadem vita super celesti vivificatur, & eodem pane desiderabili viraque reficitur. Sed & per istam eandem sapientiam ad conformitatem, prout possibile est spiritui viatori, mentibus angelicis ordinate disponitur quia ipse Angelus est substantia intellectualis ab omni corporali depreffione penitus absoluta, gaudiorum lucis æternæ impermutabili claritate absorptus. Sed cum divina sapientia dono gratuito suæ irrefragabilis bonitatis menti viari affectionum extensarum notitia experimentaliter seipsam præsentē denuntiat, oculos intelligentiæ

alias si ille
imissioes

1. Cor. 13.
2. Cor. 13

telligentiæ aperit ratione appropinquatiōis ad ipsam quia ipsa propriissime in se est lux & claritas: & exinde ex eo q̄d spiritus ipsi qui est superior, strictus per amoris contactum coniungitur, non immerito plus rescinditur carnalis affectio: & exinde in carne super carnem extensa magis ac magis absorbetur, & sic per desideria amoris vitam ducens angelicam, dicit cum Apostolo Mihi vivere Christus est, & mori iterum. In quantum ergo mens per pedes affectionum in ipso, qui est vera vita, aspirat ardentius quietari, intantum minus carnali affectioni coniungitur: cū sentiat ea quæ sunt spiritus, & per consequens magis ac magis in deo absorbetur: & sic quodammodo per istam sapientiam licet misera quo ad tria prædicta, in magna tamen distantia vitam angelicam imitatur. Sed per istam eandem sapientiam rationalis spiritus ordinatissime infra seipsum disponitur, quia illud signum mendicantiæ humana infallibile comprobatur, quando in alta creatura extra seipsam egrediens, tendentiæ suæ & sui etiam appetitus requiem exitimat reperire: quia cum mens humana cæteris visibilibus creaturis excellentior iudicetur, ipsam eminentius & plenius sapientia superælestis inhabitat, quia ipsa est imago, cætera vero vestigia. Tunc ergo cum thesaurum diviniæ sapientiæ antea (alias anima) occultatum, referatum divina bonitate in seipsa perceperit: iam non egna alterius delectabilis mendicantia fulcitur, iam non a sua primordiali mobilitate degeneras, infra seipsam inclusa, quædam iucunditate relicta ex intimiori unitione cū deo continua iucunditate latatur, dicens cum diuino Job nolens de cætero ab ipso separari: In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies. Et non tantum disponit animam, in quantum facit ipsam infra seipsam quiescere, alienam mendicantiam extirpans: sed etiam ratione pretiositatis sui ipsius existentis in mente: in quanto enim nobilior seu sanius possessus habitus, intantum plus angelicus spiritus: quia si omnes thesauri, oē pretio

Philip. 1

Job. 29.

pretiosum delectabile, quicquid oculus potest videre, ratio inuestigare, intellectus percipere: nihil ipsa mens ratione ipsius sapientiae, qua sola deus in corde possidetur reputat: sed coram omni sapiente affirmat: tanquam lutum aestimabitur aurum in comparatione eius. Quare quia tanta est nobilitas in ipsa & dignitas & attractantia, ut omnia quae desiderantur, huic non valeant comparari. Nobilitas etiam ipsius non tantum apparet ratione sui existentis in spiritu, sed & ratione aliorum multorum gratuitorum, vel gratis datorum, vel acquiritorum: quae magis inter caetera appetibilia iudicantur. Per ipsam enim certificatur fides, corroboratur spes, & charitas inflamatur. Certificatur enim fides in hoc, quod mens sensibiliter se sentit trahi infallibili notitia in illum quod est solus desiderii quietatiuus: & hoc scit ita vere vel verius, quam oculus materialis videat materiale obiectum. Si ergo illum in quem tendit, istis confurrectionibus infallibiliter sic cognoscatur: iam quodammodo mens certificatur, quod ille est verus deus, verus dominus, quem fide colit. Vel etiam cum incipientes & proficientes ad istam sapientiam, habeant per beneficia incarnationis & passionis pertingere, & per huius considerationem in ipsa diuinitate affectus magis ac magis inflammetur: oportet quod mens cum iam est in ista sapientia actualiter electiata, recto ordine ad illud pertingat, & sic ex consequenti connexionem diuinitatis & humanitatis cognoscatur. Sed & cum mens per istam sapientiam de multisque ad fidem pertinent, licet adhuc misera, certificetur ad plenum: sciat qualibet fidelis anima, quod ex quo mens ad istam sapientiam pertingit, si omnis mundi sapientes, omnes philosophi protestarentur & confiterentur & dicerent: tua fides non est vera fides, quin immo diceperis: ipse e contrario responderet: Vos omnes fallimini & ego solus vera fidem teneo: multo felicius est per rationes & inuestigationes, per vnitatem amoris habes in corde infallibile firmamentum: ut dicat cum Apostolo: Scio cui credidi, & certus sum. Certificatur fides per hanc sapientiam

sapientiam, sed & corroboratur spes: quia cum sit spes certa expectatio futurae beatitudinis, in tantum per istam sapientiam roboratur, ut iam quasi de obtinenda futura gloria non timeat. Quod sic ostendimus, quod quanto domicelli alicui principi diuturniori exercitio familiarius obsequuntur ut quae primo timebant ut diuina, ex quadam familiaritate iam timor ad reuerentiam maiestatis resiliens, penitus euanescent: ut de ipsius familiaritate & bonitate confidentes, nullatenus se credant ab ipso separari posse: Iste modo ad intellectum anagogicum referendo, mens prius trepida, tantum per affectiones & desideria vnitati familiaritate cōsuegitur ut ipsius dilecti dono in ipsa quadam mera confidentia relinquitur, ut omnis timor pungitius, nisi per modum cautela, ab ipsa radicitus extirpetur, ut dicat cum Apostolo. Quis me separabit a charitate Christi? Tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? Imo nec mors, nec vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, nec iustitia, nec futura neque creatura aliquid poterit me separare a charitate Christi, &c. Per istam etiam sapientiam inflamatur charitas, integratur & perficitur: quia cum ipse deus beatissimus sit ignis consumens in tantum a spiritu viatore omnimoda frigiditate expellit in quantum per amoris extensiones ipsi interius appropinquat: quia cum sic per motus anagogicos ad ipsius intimiorē vnitatem aspirat solis spiritualibus radiis exuritibus se exponit, & veluti stupa a solaribus radiis expositus ab igne desuper immisso accenditur. Vnde iste sol metes dicitur exurere tripliciter, quia & ipse per se augmētat ardorem in spiritu: & mediante ardore obstacula resecat, quae modo rempediunt, ut ardentius inflammetur. Ipse spiritualia beneficia supradedit quibus ipse amor in ipso perficitur. Item ipse facit mentem exurere, ad hoc quod ardentissime ipse deus vnice diligatur. Exurit etiam ista sapientia mentem, ut in omnem proximum sicut in seipsum hoc amore ferueat, ut iteque ipsa infatigabiliter desiderans vnice ad plenissimam vnitatem aspirare languida non desinat. Non tamen virtutes per istam sapientiam perfectum obtinent principatum: sed & mens omniphaga

Rom. 8

Deuter. 4
Hebrae. 12.

omni inuestigationi rationis, omni speculatiuæ theolo-
 gicæ etiam inquisitioni præponitur. Naturalis enim
 philosophia ipsam causam omnium per hoc, quod ap-
 paret in sensibilibus creaturis, cognouit creatorem: et
 firmans infallibili argumento, quod tanta creatura-
 rum bonitas, tam mirabilis ordo, tanta earundem im-
 mensitas, non nisi ab vno omnipotentissimo create-
 re prodiret in esse, secundum illud Apostoli: Inuisibilis
 dei à creatura mundi per ea quæ facta sunt, in intellectu
 conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus & diu-
 nitas: & sic venit philosophus ad cognitionem. Sed et
 totus mundus nihil sit in comparatione spiritus ratio-
 nalis secundum protestationem ipsius sapientiæ increa-
 tæ dicentis: Ludus eram in orbe terrarum, & delicia
 meæ esse cum filiis hominum. Vnde totus mundus est
 sicut paruus ludus, in quo paululum apparet pulchri-
 tudo respectu mentis angelicæ vel humanæ. Vnde quæ
 nihil de intimis mentis conditionibus habuerunt, stru-
 cta & mendica est naturalis cognitio: & huic sapientiæ
 quantum distat ortus ab occidente, incomparabiliter
 subternitur. Iterum respectu considerationis me-
 taphysicæ vel theologicæ, quæ ambæ sub ratione en-
 tis vel eius differentiarum vel practicarum intentio-
 num, scilicet sub ratione vnus veri vel boni deum sim-
 plicissimum apprehendit. Mens autem per istam sapien-
 tiam sub nulla ratione prædicta, sine aliquo cogitatu
 concomitante vel præcedente motum amoris, habet
 apice ipsius affectiuæ ipsam qui est summum bonum
 apprehendere modo indicibili, ad quæ apprehensionem
 nec intellectus cõfurgit, nec intelligentia speculatur.
 Quomodo autem hoc fit, & quomodo intellectus possit
 diuidi ab affectu, in theorica huius practicæ ostens-
 ditur: & de his quæ ad hoc pertinent, super illud mysti-
 cæ theologicæ: Consurge ignote, videndum est, quomo-
 do respectu inferiorum mens sua uiter disponatur. Respe-
 ctu enim corporis subiecti dictum est superius, quædam
 summæ sapientiæ regenti mundum mens per istam sapien-
 tiam

confor-

conformatur. Sed tamen addendum ulterius, quod si-
 cut fessor in equo virtute freni iumentum sibi subiectum
 vertit ad libitum, scz ad dexteram vel ad sinistram: sic
 est mens per istam sapientiam erecta non curuata exi-
 stat in corpore, virtute ipsius amoris veluti in quodam
 freno spiritali sensuum exteriorum reprimunt inor-
 dinationes: vt ad nutum & ad imperium ipsius ad quæ
 tendit, prout potest melius, omne regimen tam in viri-
 bus quàm in sensibus æqualiter regulet: & faciet in suo
 subiecto tabernaculum secundum exemplar quod si-
 bi in monte monstratum est, secundum quod diuino
 Mose (vt habetur in Exodo) sub typo diuina sapien-
 tia imperauit. Sed & per istam sapientiam mens respectu
 omnium mundanorum disponitur, quibus per ipsam
 verissime dominatur: quod sic apparet. Si enim aliquis
 princeps terrenus vniuerso orbi præficeret, & haberet
 tot delicias, diuitias & honores, quod omnes mortales
 habuerunt ab initio mundi, & in his oblectari dis-
 poneret: iam ipsis subiiceretur, dum ab eis quietem vel
 aliquam beatitudinem vel perfectionem, quæ non ha-
 bet de se, obtinere appeteret. Qui ergo in his oblecta-
 tur ipsis vere subiicitur. Solus ergo ille est dominus, qui
 sic omnia inferiora vilipendit, vt nihil terrenum per
 amorem quietum contingat: quia tunc in vilipensio-
 nem omnia sub suis pedibus conculcantur. In hoc ergo
 regno dominatur anima, cum alibi non quærens
 requiem super nis desiderijs se extendit, dicens cum Apo-
 stolo: Omnia reputaui vt stercorea, vt Christum lucrari
 facerem. Idcirco Petrus & Paulus gloriosi principes ter-
 re vocantur. Sub typo etiam dictum est filiis Israel
 ab ipsa veritate inconfusibiliter promittente sic: Om-
 nis terra quam calcauerit pes vester, vestra erit. Si ergo
 qui vilipendit, conculcat omnia, multo verius quàm
 mundi principes dominatur. Sed & per hanc sapienti-
 am respectu inimicorum sua uiter disponitur, cum ra-
 tione irreptionis ipsorum, tum ratione fortitudinis.
 Sagaci enim versutia instantius inimici peruiigant,

k 3 quomo

Rom. 1

Prou. 3

Exodi. 25.
Hebræ. 8.Philip. 3.
Psal. 44. 44
Deut. 11.
Iosu. 1

quod deo mentem vnitā a suo dilecto valeat separare: sed per istā sapientiā liberatur, q̄a haustu amoris fontiluminis appropinquat, & ex ipsa appropinquatione diuini radis necessario illustratur: quibus etiā versutissimas tentationes & palliatas & sub specie bonitatis pratentas cito & sagaciter deprehendit: tunc hostis sagacitas confutatur, q̄a scdm quod in prouerbis dicitur: Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum: qui per affectiōum desideria volāt sicut nubes, & quasi columbæ ad fenestras suas, sicut legitur in Isaia: Disponitur etiā respectu fortitudinis ipsius, quia tanta vehementia ipsi inharet quem diligit, quem veraciter cognoscit: vt potius millefies se permetteret iugulari, q̄ semel ex deliberatione dilecti offensam incurreret: & ad istā fortitudinem indicibiliter obtinendam habet ista duo coadiutoria, vt veluti de propria familia ipsius dilecti creatoris dirigēte dextera protegatur, scdm illud sapientiæ: Iustorum animæ in manu dei sunt, & illud a parte sui, quia si etiā fortissimis tentatiōibus ab inimicis ppelleretur intensius, veluti puer cōfugit ad matrem tam cito, & cōsurgit cum ab alieno timeret lædi: Sic mens in fortissimis tentationibus ad subsidium illius quem diligit, ad ipsum aspirās, intensius recurrit: & iste modus vincendi dæmones inter alios est p̄clarus. Per istam sapientiā temporariā virtus ducitur ad perfectam. Ex hoc enim est intemporiā humana, quod homo in gula vsq̄ luxuria, vel alijs carnis illecebris omissa vera delectatione, quæ est ex coniunctiōe dei & animæ, miserabiliter delectatur. Cum igitur multo maior sit illa delectatio q̄ est in deo, q̄ quæ est in carne, sicut deus melior est q̄ vlla creatura in q̄ carnales homines delectantur: inquit de vera illa delectatione mens sensibilibiter experitur, intm̄ vehementius carnalem delectationē respuit, & illū inueniēs in lectulo amoris q̄ est vsq̄ iucundias, sic dicit: Mihi autē adhærere deo bonū est. Igitur hac habita ab ipsa, cetera alia de facili vilipendit. Per mysticā etiā sapientiā iustitia

Prou. 1
Mat. 60.

Sapient. 3

Delectatio
de deo ma
ior est qua
carnis car
nali.
Psal. 82

stitia perfecta acquiritur, q̄a vera iustitia hæc est: reddere deo q̄d suum est, & sibi q̄d suum est, & pximo q̄d suum est. Primo em̄ per sapientiā vnitiuā reddit deo, q̄ suum est. Nam p̄ quemlibet motū cōsurrectionis aia cōstituitur ante deū. Per affectionē etiā amoris anima querit q̄ dei sunt, nō q̄ sua: nā aliter nō est vsq̄ dilectio nisi plus dilectū q̄ seipm̄ ipse amās diligit. Ipse amor etiā ipsam q̄scere nō pmittit, nisi in eo quem diligit. Quia sicut pondus lapidis nō permittit ipsum q̄scere donec ad terrā locum suum naturalē pueniat: sic nec amor spiritalis permittit in alio, q̄ in solo deo quiescere: q̄ est omnium spirituum (vlt̄a quem nihil desiderat) terminus naturalis: Non tm̄ redditur deo q̄d suū est per sapientiā vnitiuā, sed & animæ q̄d suum est redditur, in eo quod p̄ gratiā pficitur in seipsa, quia scdm Philosophū: Anima pficitur virtutibus & scientiis. Igitur tunc est ibi summa animæ diligentis pfectiō, qm̄ ille q̄ est fons totius sapientiæ, & omnis sapientiæ siue scientiæ creata tā in superioribus q̄ in inferioribus ab ipso emanauit, spiritaliter p̄ seipm̄ mētē inhabitare dignatur. Vnde vsus q̄ aliquis in loco materiali sedeat, habitat deus in ipsa aia q̄ diligit ipm̄: & hoc spiritali habitatione, vt dictum est: quia ipse charitas est, & qui est in charitate (q̄ est vsus amor) in deo manet, & deus in eo

lob. 4.

Quomodo etiam per hanc disponitur mens respectu meriti secundum omnem affectionem theologiam, planum est: quia quotienscumq; in deum immediate mouetur, vitam æternam totiens promeretur. Et quotienscumq; vult anima sic disposita, potest actualiter affici velocissimis motibus, tam enim inter cælis: & plusquam dicere valeam, eleuari meretur in gloriam in qualibet conuersione istarum. Et quia singulari merito est respondens gloria singulari, excepta substantiali corona de visione pulchritudinis diuinæ: constat, quod per hanc sapientiam sibi coronæ innumerabiles cumulantur. Concludendo ergo à primis, sic per istam sapientiam mens ignita perficitur, vt ad instar circuli (qui est perfecta figura) inter alias in præsentis & in futuro mens à similibus egressa, reuertendo in ididem, quasi per attractionem eodem puncto in eundem punctum, directissima ordinatione regreditur. O ergo sapientia æterna, quia nullus mortalium potest manifestare istam admirabilem & increatam sapientiam, quæ à te fonte vitæ immediatissime procedit: veni ad docendum nos viam prudentiæ, quia contra vsum aliarum scientiarum in ista sapientia practica, proceditur in theorica. *Primo* ergo subditur de practica, qua mens purgatur in prima via, in secunda illuminatur, in tertia perficitur vt hæc sapientia secundum triplicem viam vltimæ hierarchiæ respondeat, scz purgatiua thronis, illuminatiua Cherubim, vniuersa Seraphim. Quia ergo hæc sapientia, vt dictum est, persuaderi potest ab homine, sed non doceri: ideo subditur hic triplex via, per quam quilibet quantumcumq; simplex, doctrinam istam cælestem non humanam (quo ad vsum) diuinitus obtinebit (Tu beatissime deus altissime qui natura es inuariabilis, incommutabilis, per te stans, omnium bonorum virtus principaliter cõditua, qui aspectu tuo angelos reficis: tu qui increata es sapientia, quæ mentes angelicas & cælestes tuis radijs præclaris irradias tanquam viuifica virtus: ita amatores tuos ad amplius, vt ab in-

simis

firmis separatos suscitatos nos ad tui desiderium & cognitionem: & remota omni mentis distractione, conueras nos ad aggregantis patris unitatem, quibus in horrea (alias quæ in horrea) claritatis æternæ dispersiones congregas Israelis Amen. ¶ Sequitur ergo primo, quæ sit ista sapientia. Secundo de suafionibus ad illam. Tertio de industrijs, per quas mens in ipsa firmissime solidetur: & pertinet ad practicam, id est, vsum. Quod etiã si anima simplex fuerit ita quod nesciat ordinare, saltem hquo modo doleat. Secundo etiã si nesciat meditari in scriptura, vt dictum est, saltem aspiret ad amorem, dicens semper in omnibus orationibus suis & petitionibus: O domine, quando te frigidissimo amore cõstrinгам? & sic quantumcumq; simplex vel laicus, poterit per dolorem de peccatis veluti per osculum pedis, per recordationem beneficiorum veluti per osculum manus, vsq; ad osculum oris, quod est in desiderijs amoris ascendere dicens: Osculetur me osculo oris sui: & hanciam præsumptuosa nõ iudicabitur, si primo in osculo pedis & manus se exercent: & postea in alia hora ad osculum oris aspiret.

¶ Quomodo deo vniri debeat spiritus in suo summo apice constitutus.

Accedite ad eum & illuminamini & facies vestrae non confundentur. Cum deus beatissimus lucem habitet inaccessibilem, secundum quod ait diuinus Apostolus: cum omnis rationalis creatura distet ab ipso gradibus infinitis: ad hoc quod lucis æternæ super pulchris claritatibus illustretur, necesse est, animam quasi à se egredi, & gratuito beneficio creatoris superius eleuari, vt sit aliq; approximatio, & aliq; assimilatiua cõformitas inter creaturam recipientem & ipsum benignissimum influentem. Ideo dicit diuinus propheta: Accedite ad eum, & illuminamini, &c. vt illud præcedat: & immediate illuminatio consequatur. Ibi ergo tangit complete istius libri materiam, in quo curiu extraneo quasi contra omnes diuinos &

Cant. 1.

Psal. 3

Psal. 33

theologicos tractatores non p̄ speculum creaturę, vel ingenij̄ inuestigationē vel intellectus exercitio docerē ad cognitionem immediatā creatoris attingere: sed p̄ amoris vnitiui aspiratiōes flāmitigeras: q̄bus nō tū q̄a deus est, sed etiā q̄d sit deus beatissimus ipse principū totius beatitudinis, infallibiliter ad huc degētes in miseriam p̄sumamus. Quoniā tm̄ excedit cognitionem ratiōis vel intelligētię, vt dicitur postea, in q̄tum sol cunctis alijs planetis pulchrior, & stella maritima ceteris stellis fulgentibus fulgētiōr vniuersis: q̄ reuelātur ab secūditā, q̄ referātur occultā, q̄ non humanis & terrenis facit amātem intendere: sed potius supra se ipm̄ eleuatiū immediate diuinis & cęlestibus insistere discipulis. Quia ergo amor q̄tuās ad vnionem dilecti aspirat ardentius, iursum trahit spiritum: vt fonu veri luminis appropinquet, q̄ solus facit accedere ad illum, q̄ est oriens ex alto, hos qui in tenebris & in vrabra mortis sedent, illuminans: vt per ipsam motiua & cognitīua completissime suas perfectiones obtineāt, vt mens ardore amoris & decore luminis ā suo dilecto miser corditer decoretur: qm̄ non solum per amorem vnitiuū gloriā aternę beatitudinis in recessu spiritus ā corpore possideatur, nec solum vitā cęlestem ducere cōtingit in terris non humanā, suis sursum extensōis actiōnibus (alias extensis actiōnibus) mentē interiora sollicitat (alias mentē interiorē sollicitat) sed in sup̄ in anima incompatibiliter p̄ amoris vnitiui desideria p̄fectio amplioris cognitionis relinquitur, q̄ studendo, vel audiendo, vel p̄paratiōis exercitia cōquiratur. In hoc ergo p̄senti ope, q̄d ā me ad declarādā beati Dionysij̄ mysticā theologicā cōscribitur, est plens intentio ostēdere theoreticā ibi esse inclusam, quō anima creatori suo inhareat: & ipsi efficaciter veluti dilecta dilectissimo radicaliter vniat̄. Vbi ȳba paucissima, sed infinita sententia, sicut manifestissime in sequētibus apparet. Quia in vnitiua sapiētia non ab eo q̄d extra scripto redigitur, sed ab eo q̄d intus percipitur, mētis

extensa

extensa vnitiō ad suū dilectissimū cupiētis attingere, ip̄sius dono gratuito recipit incrementū. Stilus aut̄ huius libri & stius opis simpliciter & pure anagogicus est nisi q̄ quādoq̄ parū inferi⁹ ad aliq̄ descendit ad sensum anagogicū manifestius explicādā, vt solū pure amantes, hęc sup̄emā vnitiuā sapiētiam in seipsis capiāt, & ā mūdi sapiētibus vel mūdāna amātibus neq̄ q̄ ad intellectū, neq̄ q̄ ad affectū, vllatenus capiatur. Finis aut̄ est autēdere, quō anima ad sponsū vnionē totis visceribus debeat aspirare, vt arrā glorię & diadema nuptiarum regalū valeat percipere in p̄senti: q̄d omnis rationalis spiritus tanquā suā beatitudinem debet appetere, propter quinque rationes, quę ante principale videndum ad auidius recipiendum q̄ in sequētibus dicitur prolixius p̄mittit̄ur. Prima ergo ratio sumitur respectu rationabilū creaturę: & mūdānoꝝ actū Tres alię respectu p̄fectionis ipsarū personarū, quę p̄ vnionem amoris in p̄senti feliciter obtinetur. Vltima ratione continuationis p̄fectus & augmenti: mens seipsa fortior efficitur semp̄, & p̄ amore dilecti ad maiora semp̄ seipsam extendere cupiens: donec in recessu ipsius ā corpore sibi sol iustitiā ip̄m visurę facie ad faciem sicut est, oriatur. In prima em̄ insipietia omnium mortalium & maxime religiozōzō ostēditur. Sicut enim qdā sanctus dicit: Vniuscuiusq̄ artis industrius appetitor cunctos labores & pericula atq̄ dispēdia æquanimiter libenterq̄ sustentat, & hoc in agricolis, in negociatoribus & in militibus exemplo sensibili comprobatur. Nam & agricola nunc torridos solis radios, nunc pruinas & glacies nō declinās, terram infatigabiliter scindit, & indomitas agri glebas frequētū subigit vomere: vt eam cunctis sentibus expurgatam, vnuerisq̄ germinibus absolutam, in modum solubilis arenę exercendo comminuat, hunc solum finem intendens scilicet p̄ceptionem copiosarum frugum, exuberantium segetum: nōn alias ad epturum se esse confidit, quo vel ipse possit vitam

securius

securius ducere, vel suam possit substantiam ampliare. Si ergo tot laboribus tot calamitatibus incessanter estuat, vt possit terrenus terrena percipere, per modicum tempus in ipsis quietudinem inuēturus: nō imo merito omnis anima totius trinitatis insignita imaginē, & maxime religiosa: quæ ad hoc obtinendum efficitur, vt deo æternæ vnatur strictius, præ alijs se succinxit. In quo tanquam in fonte beatitudinis lætitiā in presenti, & gloriā in futuro per vnitiua desideria poterit exhaurire. Et si in primo aliqua forsitan disti cultas, vel vt carni reputatur intolerabilitas, videatur tamen cito in tam iucundo dilecto desideratam requie poterit inuenire, quia in ingressu est via artificissima, secundum dominum in libro sapientiæ dicentē: In paucis vexati, in multis bene disponētur. Et non immerito, quia ille citissime inuenitur, à quo omne gaudium & omnis iucunditas emanauit. Secūdo videmus, quod isti qui negotiatioſum solent exercere commertia, nō incertus pelagi timēt casus, nulla discrimina perhorrescunt, dum ad finem quæstus sollicitè attendentes, hæc omnia perpeti hilariter prouocantur. Quod sita les corpus & animam tanto subiiciunt discrimini incessanter, quāto deberet rationalis spiritus incessabiliter auuiditate inardescere, vt illum suauissimum inueniret, qui sua iucunda præsentia per amorem vnionis obtenta, omnem ab ipso eliminaret egestatem, & omnem ab ipso inopiam remoueret: & nō vltra ipsum vagari permitteret, non vltra oblectamenta adulterina in creaturis alijs mendicaret: cum ipse beatissimus inueniretur experimentaliter hospitatus, qui est omnis mentis tendentiæ sufficientissimus quietator, de quo dicit anima, cum ipse sentit iucundam præsentiam: In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo di es: nolēs iam ad consueta discurrere, iam humana cōsolatione non indiget, quia iam illi vnita est, in quo omnium languorum suorum tam corporalium quā spiritualium inuenit saluberrimam medicinā. Tertio etiam

Sap. 9.

Iob. 29.

etiam videmus, quod hi qui militiæ mundialis ambitione libidinosi inflamantur, dum prospiciunt honoris ac potentiæ finem, peregrinationū exercitia vel pericula non sentiunt, nec præsentibus ærumnis bellicis franguntur, dum propositum sibi dignitatis finē cupiunt obtinere. Si ergo in tot miseris inuoluuntur vt ad modicum temporis laudibus hominum, vento inanis gloriæ eleuentur, hoc sufficiens præmium reputantes pro omnibus perpeffis multipliciter tam in spiritu quā in corpore fatigationibus: quid dignū possit agere mens rationalis creaturarum nobilissima, respectu tamen sui creatoris mendica, vt ad illa tanta dignitatis præmia perueniret, vt illi à quo creata de nihilo primordiale originem habuit, in amoris vnitiui desiderijs vniretur: & tanto honore in conspectu creatoris digna valeat iudicari, vt minus quā musca, minus quā nihil principis vitæ sponsa, regis angelorum dilecta, propensissime valeat appellari, & ad tātum honorem ab altissimo creatore minima prouocetur sic dicente in Canticis: Aperi mihi foror mea amica mea columba mea immaculata mea. ¶ Disto, quomodo per actus mundanorum & secularium mens ad tanta dilecti gaudia prouocatur, dicendum est, quomodo per creaturas rationales & irrationales ad quiescendum in suo creatore multipliciter excitatur. Primo, in sensibilibus. Secūdo in vegetabilibus. Tertio in animatis rationabilibus & irrationabilibus. Videmus quia ad istud edulium, quod aliqua experimentaliter notitia animal brutū gustui delectabile existimat, currendo cum in appetu sine discretionē accelerat. Cum ergo ratione prædicta mens habeat vnum solum delectabile obiectum, in quo vera requies & omnis facietas pariter combinantur, diuino iudicio misera iudicatur, vt tātō delectabili sibi præsentialiter & immutabiliter existenti misera de fraudetur: cum bruta ad suum delectabile cum tanta festinatione accelerant sensibilibus obtinendū, & ista non vult faciem suam erigere ad illam verā sapientiā vnitiuā

Cant. 5

vnitiuam, de qua ab increata sapientia in libro sapientia dicitur: Omnia mihi bona euenerunt pariter cum illa. Dicit enim omnia, vt nihil in mente ipsius presentia remaneat incōpletum. Bona non bonum dicit, vt multiplicationem in mente diligentis diuinorum beneficiorum insinuet: venerunt, per hoc non a se significans, sed ab illo obtinere, scilicet ex influentia dilecti ipsius misericorditer influentis. Pariter, cum in se ipsa anima nihil boni habuerit: & si quid fuerit, multiplici amaritudine replebatur. Cum illa, vt non solum possessione ipsius vnitiuæ sapientia mens interius impinguetur, & medullarum ipsius multiplicatis fructibus irroretur, sed & multa dilecti xenia, scilicet splendores & distillationes multiplices, presentiam vnitiuæ sapientia comitentur: vt tam per ipsam quā cum ipsa mens experimenta gloria obtineat in presenti. Miserabilis ergo debet anima reputari, si istud quod videmus in sensibilibus nos rationales non facimus: & respectu momentanei delectabilis pigrantes, circa inferiora lamentabiliter occupati, contra etiam cordis humani generositatem impudenter & miserabiliter dormitemus. Hoc etiam apparet in vegetabilibus, vt in arboribus: quæ vt stabiles sint, & in concussione ventorum immobiliter mancant, in terra radices immittunt profundius, ab humore ipsius terræ in qua figuntur recipientes fortificabile nutrimentum: vt etiam ramos superius emittentes propter immersionem firmissimam sine sui contractione in suo loco firmissime perseuerent. Sic mens per amorem vnitiuum supra se erecta, per penetratiuas affectionum radices in eo, cui per amorem vnitur, radicata insigitur: in qua infixione vnionis, stillæ roris æterni exhausti per amorem, maxime ratione redundantia ipsius fontis omnia deliciarum & plenitudinis, per importunitatem vnitiui amoris quasi quibusdam radicibus ad stipitem affectus descendunt inferius: mentem ipsarum sic fortificantes in ipso, vt inqueuertibiliter ad sponsum sine obliqua

obliquitate profecta continuo ascendat: vt etiam corroboratiōe motuum amoris (qui hic radices proprie nominantur) rami cęterarum potentiarum omnium profundentur: & inde sic fortificetur mens ipsa, vt non iam ad modum arundinis spiritualium vëtorum turbine quatatur. Et sicut humor arbores facit vire scere florere, & fructificare: vt nihil horum sine vnite ipsius humoris arbor materialis obtineret penitus. Sic & humor amoris facit florere altioribus ad magis placēdū dilectio cōceptiōibus quā plurimis, & fructū opus sine exinanitiōe, pferre: folia vëborū nō de ariditate mūdanoz, nisi ea vilipēdēdo, sed de his quæ placēt illi quæ diligit facit amor viriditate pperua apparere: vt illius pmissionis vritatē experimentalī notitia in se ipsis percipiāt, quā iam dudum degens in terris, & cura miseris habitās, dilectus promiserat dicens: Mensuram bonā & cōfertam & coagitatam & supereffluentem dabant in sinum vestrum. Hæc enim promittit deus altissimus animæ aspirati: quæ ad instar in sensibilibus materialium arborum, per amoris motus ignitos in ipso insigitur: vt quod videri in creatura quā expertem & insusceptibilem delectationis & iucunditatis cognoscit: hoc ipsa misera appetat, cui tot delectabilia præmia a colatore omnium promittuntur. Et quæ sint ista, in sententia prædicta insinuat. Mensuram dicit, quia cuiuslibet se ad suam infixionem sollicitè disponeati datur amor, id est, perfecti amoris vnitio, quæ mensura proprie dicitur. Nam ipsa sola q̄titas animæ mensuratur, vt desideratā perfectiorē vnionē citius & efficacius apprehendat, ardentius quoque amore desideret: & scdm suorum desideriorum mensurā apportādo secum xenia ipse altissimus pauper culæ suæ se infundit: quæ vere bona affectum mentis erigendo deo æterno diligens tem viuens: non bono per participatiōem, sed summo bono ampliore bonitate mentem sibi vnitam deificans: vt eo solo bona dicatur & melior

Lucas 6

omnis

omnis mens angelica & humana in qua amor transf-
formans creaturam in creatorem abundantior redit
dauerit: vt iste solus nobilissimus habitus bonus anto-
nomatice debeat nominari, quia in eo q̄ solus bonus
est secundum suam ipsius sententiā facit in deum sua
extensione deifica animam transformari, cuius frus-
strum multiplicatione & exuberanti abundantia vi-
res & virtutes animæ perfundens: vt ratione redundā-
tig ipsius nihil maneat vacuum, & ideo cōferra statim
dicitur, sed etiam quia ex præsentia vnitiū amoris ex
qua totus homo respergitur, est ibi quædam virtutū
creatio, vt vna motum alterius præoccupare cupiat: a
deo coagitata dicitur. Et quia verus amor tanquam
ignis æstiuans non potest sic adhibita diligentia coope-
riri cineribus, quin semper quo ad quid calorem emit-
tendo alijs emineat: sic amor supereffluentiam opera-
tur vsq; ad verba exterius, quia de his circa quæ verti-
tur mentis affectio, verba libentius proferuntur: ipsa
mens quadam limitatione amoris præponderans, vt
os quod est nuncius, quo mens præmittit quod sentit
interius, proferat diuina non humana, celestia non
terrena. Vnde potest dici mensura amoris secundum
quā affectus dirigit, potentias suas multiplici exhauri-
tione corroborat, virtutes creatas ad operandum ex-
agitat: vt etiam ad ea quæ sunt exterius se extendens,
sua dignitate & ex deliberatione loqui vel facere nisi
de pertinentibus ad ipsam, suum possessorem nō per-
mittit vllō modo. Inde ergo debet anima lamentabi-
liter excitari, vt laboret instantius, scz vt principium
inceptionis, vt quasi tota est vnitiū sapientiæ diffi-
cultas, aggrediatur audacius: vt tanto citius manens
immobilis in loco sibi connaturali suæ primordiali
origini naturaliter competentī firmissime radicetur.

¶ Dicitur, quōd per exempla inanimatorū ad idē efficacius
excitetur.

excitetur. Sicut em̄ omnia corporalia locis sibi com-
petentibus conseruātur: sic spiritualia scz mentes an-
gelicæ & humanæ locum habent proprium, non ad in-
sular corporalium dimensionum, sed suæ contendētiæ
& ne redigantur in nihilum, ipsa sua dextera continē-
tem. Sicut ergo corpus ratione suæ ponderositatis sta-
tim ad locum naturalē, vt in ipō quiescat, naturaliter
deportatur: sic mens donec perfecte constringat illam
q̄ sua dignitate non potest nō appeti, per pondus amo-
ris vsq; ad ipsius vnionem superius collata sine quiete
vaga, sine refectioe famelica mendicabit: quantum-
cunq; extraneis delitijs vel honoribus occupetur, ta-
men nullatenus satiatur, nisi illum cuius est imitatrix
intra, ipsum per contactum amoris quē vnicum natu-
raliter appetit, fuerit assecuta: & nisi in signo iugis Ig-
nitæ in ipsa se præferentem annunciet, mens importu-
na rēndentia non quiescit. Et hoc in Iohānis Euange-
linuatum habemus à diuino Petro præ cæteris amā-
ze ardentius sic dicente: Viderat enim vbicq; inopiam,
in ipso solo cui loquebatur præsentialiter perfectam
quietem inueniens, dicit: Domine ad quem ibimus: v-
ba vitæ æternæ habes. Dominum vocat, quia ipsum
colit omni postposita creatura: potest enim appellare
dominum, cum amor nō deriuatur ad aliud: sed con-
uertatur ad ipsum, à quo tanquam à fonte primordia-
liter emanauit, & sic dicit: Ad quem ibimus: Quare ve-
ro non esset recedendum ab eo, in persona amātum
subdit efficacissimam rationem: Verba vitæ æternæ
habes. Non verba oris exterius, sed mentis interius tu-
as distillationes multiplicas immittendo, quibus mul-
to efficacius, quā per argumēta, vel creaturas, vel que-
cunq; alia vba vitæ æternæ incognita gaudia tuis a-
maioribus manifestas, vt ipsa sentientes secundum di-
uinum Apostolum, cætera omnia vt ster cora reputēt,
vt te lucrifaciant. Quarto respectu rationalium, cum
naturaliter anima secundum suas potentias obiectis
competentibus perfici desiderans, scz ad arduū verū

Iohan. 6.

Philip. 3.

& delectabile aspiret, se extendēdo superius: vt illi in
 effabili vniatur, qui est summa maiestas, incommuta
 bilis veritas, indeficiens bonitas. De istis leuiter per
 transeo, q̄a de his inferius oportet determinare plixi
 us: tamē ad præsens sic veram arduitatē increatam
 esse anima non reputet in eis, in quibus quātumcunq;
 alijs præexcellens arctioribus honoribus eleuetur, se
 ipsam necesse est tam mentis quam corporis, vt sensibi
 liter comprobamus, mendicanti & subiectioni multis
 plici subiaccere. Sed tunc solum mens in obtentu veræ
 arduitatis congaudet, quādo per intimā amoris vniō
 nem tanta libertate perfruitur, quā nō potest cognos
 ci nisi ab illis qui ipsam experimentaliter notitia præsen
 tiunt: vt diabolus non timeat, mortalem hominem
 nullatenus pertimescat: vt tumultus pœnæ æternæ nō
 sentiat, vt susceptione mortis amplectendo gaudeat
 vt quia immediate per veram vnitōem creatori pro
 prio se subiecit, in omnibus liberam promissionem
 ipsius consequatur, dicentis: Si filius dei liberat, q̄i
 dexteram a moris ipsam extendendo porrigit, vt ipsi
 inhæreat, omni creatura supposita, nihil sub deo pœna
 le amanti in vnitūis desiderijs dominetur. Et hæc
 est ratio, quia in loco tuto per infixiōem amoris se fir
 miter collocauit. Nihil aliud timet extrinsecum, nec
 etiam ipsum in quo habitat, cum amor familiaris mi
 nas illius quem diligit, facit obliuisci. Vnde dicit ipsa
 veritas in Iohāne: Hæc locutus sum vobis, vt in me pa
 cem habeatis, in mundo autem pressuram habebitis.
 Tunc enim quando dominus menti loquitur, & seipm̄
 per spiritalium insuisionum colloquiorum præsen
 tem denunciat, statim pax sequitur: quia spiritus est
 omni virtute radicitus liberatus, qui etiam altissimus
 mundanis pressuram habendam promittit: quia di
 gnum est vt qui venerandissimę maiestati seipsum per
 verę amorē non subiiciat, ab omni creatura misera
 cōculcet, vt omnis creatura suū vindicet creatorē illū
 afflictione

Iohan. 3.

Iohan. 16.

afflictione multiplici conculcando, qui nolens ei per
 amorem subisci, dominum proprium derelinquens,
 adhærens vilitatibus alijs, quasi ille non esset verus de
 us, vilipendit. Vnde quanto inhæret per ardentiorē
 amorem intimius deo, intanto efficacius ab omni sub
 iectione libera in regno proprio feliciter iucundatur.
 ¶ Dico, quod ibi est verus honor in amoris vniōe
 repositus, in quo est totius subiectionis priuatio, dicē
 di, quomodo ratio in ipso inuenit veritatem. Sed q̄
 præsentis speculationis est, q̄ vera illuminatio ex amore
 relinquitur: ideo dicendum est, quōd voluntas in ipso &
 non in alio perfectissime satiatur, cum ad ipsius perris
 gerit in presenti existens viatrix beatissimā vniōem: tū
 sicut diffusus dicitur postea, cum mēs in seipsa igno
 biliori non quiescat, sibi cōsolatio vel delectatio ter
 rena non sufficit: licet in ipsis quādoq; contra sua na
 turalia lamentabiliter occupetur. Et hoc, q̄a omne de
 lectabile si verum est, getat desiderium siue tendentiā
 appetitis: sed omne terrenum quātumcunq; suauis
 estimari valeat, appetitū relinquit famelicū, nisi forsan
 ad horā totaliter famelicū (alias inquietū) vt apparet
 sensibilibiter in omnibus: ergo in mūdānis oblectatiōi
 bus nunq̄ appetitus tendentia conquiescit. Quidnam
 ergo mens prædicta faciet: Vnū sibi solū restat, vt ad ipsi
 us præsentialem vniōem acceleret, quē solū seipsa melio
 rē inuenit: q̄ solus habet thesaurū iucūditatis in seipso
 absconditum, quem cum quis per experimentalem no
 titiā inuenit, vadit & vendit omnia p̄ gaudio, & emit a
 gram illum. Ager enim dicitur amoris planicies vnis
 nui, in q̄ mens currit per ignita desideria pedibus affe
 ctionum fulcita. In quo thesaurus absconditus inue
 nitur, quādo per amoris exercitia ille q̄ est vera iucū
 ditas, per spiritualem legitiam vel xenium aliquod spe
 ciale præsens esse sensibilibiter cōprobatur. Pro cuius a
 more adepto, mens hilariter cetera oīa vilipēdit, cum
 q̄s vel q̄lis sit ille quē diligit in affectu p̄eperit, eū se si
 pra se ad ipm̄ directe extēdit, dilectū dextera subleuat
 ¶ a vteq;

Math. 15.

1. Cor. 13

vt ea quæ prius audierat, verius quã illa quæ sensibilibus
 ter conspicit, manifestius comprobentur, non immerito
 propter hoc dicit sermo Dauidicus: Melior est dies
 vna in atrijs tuis super milia. Quia dum per atria pla-
 nicie amoris mens aspirado percurrit celeriter, plus
 sentit in vna die de mentali lætitia, quã in milibus die-
 rum valeat in vanarum rerum ineptis oblectationibus
 experiri: & diem in atrijs nominat, quia mens dum nõ
 per istã planiciẽ currit, sciat se multiplici abtenebrã
 te caligine obfuscati. ¶ Sequitur de obiecto rationali,
 quod etiam veritas dicitur. Ista enim veritas ratio-
 nali spiritui respondens, non in veritate creata conspicitur:
 quia omnis veritas a falsitate, a deceptione, ab opi-
 nione est penitus elongata: & non ibi de veritate im-
 creata sit mentio: sed de creata hic loquitur, quia pro-
 pter hoc quod veritas ignoratur, ideo accommodatur
 falsitas, ideo sequitur deceptio, ideo multiplicatur opi-
 nio: & hoc est quia veritas occulta non potest cognosci,
 nisi in lumine de super radiante, scz quo abscondita
 diuina intelligimus, tanquam mediante lumine, effu-
 dit materialium lumine dirigente visualem radium ad
 obiectum, sensu exteriori corporalia sensibilia inde
 ceptibiliter capiuntur. Si ergo lumen diuinum deficiat,
 iam creata veritas in mendacium conuertetur, nõ
 propter defectum ipsius: sed propter vel remanentem
 ipsius cæcipientis mentis obfuscationem, vel in se per-
 cipere intelligibilis veritatis radium non valentis. Cum
 ergo secundum quod sensibilibus videmus, quasi om-
 nis veritas sit, maxime de diuinis (nisi illa quibus per
 fidem acquiescimus) in dubitationem vel opinionem
 conuersa, iam non pure per humanam doctrinam ve-
 ritatem rationalem apprehendit. Vt ergo inueniat ve-
 ritatem, ad amoris vnionem properet: & verius quã
 corpus per materiale vinculum, vel artificiale legulum
 vel incrustatum labore operationis industrij corporali
 alijs coniungatur, mens per amoris osculum vnitur illi
 qui (secundum diuinum Apostolum) lucem habitat in
 accessibili

De obie-
 cto ratio-
 nali.

1. Tim. 6

accessibilem: & tunc sibi dilectum suum filiali timore
 timent, pariter & amanti promisso diuini prophete
 Malachie consequetur, dicentis: Vobis timenibus de-
 um orietur sol iustitiæ: tunc diuinam misericordiam
 supradictam misericorditer cõsequetur: Accedite ad
 eum & illuminamini. Cuius reddit in septimo diuino
 rum nominum Dionysius rationẽ (quia quando mens
 circa illa quæ sunt creatæ veritatis addiscenda im-
 mergit affectum, finaliter non vnitur illi vt suo splen-
 dore multiplici decoretur, qui facit solem suum oriri
 super bonos & malos) sic dicens: Quãdo mens ab om-
 nibus alijs recedens, seipsam postea dimittens, vnita est
 super splendentibus radijs profunda & imperscrutabi-
 li sapientia illuminata. Primo dicit vnita, quã inscruta-
 bili sapientia illuminata: vt omni menti insinuet,
 quod non nisi mediante vnione amoris, mentem sum-
 mo & inaccessiblei caligantis, veritas quo ad profun-
 da & inscrutabilia penitus cognoscatur. ¶ Sequitur
 nunc de vltimo, scz de profectu mentis diligentis, pro
 amore dilecti ad maiora se extendere diligentis vel cu-
 pientis. Non enim sicut humani philosophi, qui illa quæ
 capere poterant intellectu, fastu superbo inflati, attri-
 buere contempserunt illi fontali principio, a quo in me-
 ribus omnium rationalium spirituum omnis veritas
 radius emanauit: sed e contrario in quantum sensibi-
 libus mens maiori desiderio inardescat: quia verã
 sapiẽtiam mens edocta, scit se per sui merita quæ ipsa
 possidet, nullatenus posse obtinere, in gratiarum lau-
 dibus collatori se diffundit, vt in quãtã ab ipso am-
 pliora recipit, in tanto se humiliorem in suis oculis re-
 putãdo se abijciat: vt non sursi diuino iudicio argua-
 tur, vt ea in quibus nihil habet, sibi tribuendo pri-
 uij animi elatione inardescat. Ista igitur sunt duo brachia
 quibus mediantibus mentis sursum actio affectuum
 multiplicium recipit incrementum: quia ab vna parte
 seipsam disponendo preparat, ab alia parte diuinã
 influentiam puocando, ipse dono gratuito puenire
 ad maio

Malac. 4

Psal. 3
 Diony.

Matth. 5.
 Lucæ. 6

De profectu
 ments deũ
 diligentis

ad maiora & copiosiora premia pmeretur. In hoc em̄
quod ipsa quæ habet non sibi attribuit, sed omnia re-
digat ad laudem omnium largitoris, concavitatem in se
exarat contra seipsam verius propugnando: qua plu-
uia diuinarum gratiarum exuberans, montes & colles tra-
siliens, locis se humilioribus infundit: vt quæto maio-
ris humilitatis fuerit concavitatis, intanto amplioris gra-
tiæ susceptibilis habeatur. Et hoc, quia omnis creatu-
ra in quantum suum recognoscit principium, seipsam
amihilans: vt quæ de nihilo creata est, intanto plus re-
cognoscat magnificentiam creatoris, cum ipsi soli esse &
omne bonum attribuat, iam non immerito dicitur: Deus
superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Aliud est
brachium enim a parte dextræ, quo iuuantur membra de-
sideria, vt ardentius solito membra in ipsius exercitijs exer-
ceatur: quæ dum per amoris unionem anima sentit quæ
dei sunt, prorumpit in laudem ipsius multimodam, quæ
laus super omnia, exceptis amoris exercitijs, ad contem-
plandum collaudatum maiora prouocat largientem. Vnde in
persona taliter collaudatum dicit b. Iohannes in Apoca.
Benedictio & claritas & sapientia & gratia: actio, ho-
nor, & virtus, & fortitudo deo nostro, in secula seculor-
um. Vnde frequens beneficiorum recogitatio est quasi quæ-
dam tuba intonans in auribus dilectum, vt sibi ampliora
condonentur. Ista enim beneficiorum diuinorum frequens
meditatio stimulat spiritum, vt se totaliter dispo-
fundat in ardentioribus obsequijs affluentissimi creato-
ris. Vnde Dauid in persona talium dicit: In meditatione
mea exardefecit ignis. Quia dum diuina beneficia me-
ditando recogitat, intantum ad amplectendum maiora pro
amore conferentis animus inardescit.

¶ Octo industria, quibus anima ad acquirendam con-
seruandamque vnitivam sapientiam sagaciter edocetur.

Isto de his, propter quod vnitivam debet ab omni ratio-
nali spiritu concupisci, & per consequens illa in qui-
bus ipsa sapientia determinata diffusius concinetur
sententis intencibus est vt in gram^o, quod vnitivam & mysticam
sapientiam

sapientia valeat obtineri, tria principaliter in hoc ope
offendentes. Primo de ipsa sapientia in generali, scdm
quod alternatim duplex intellectus in scripturis theoretice
describitur. Secundo de mystica theologia, quæ ad sui propa-
rationem, id est, de remouendis obstaculis, vt prius inuia
in sequenti planissima habeatur. Tertio de vnitivam sa-
pientia in seipsa considerata. ¶ Dicto, quod rationalis spiritus
nisi summo bono inhzreat, non potest in alio aliquid quæ-
rere, dicendum est de industrijs quod amor ardentius incitat
conuatur vnitivam desiderium ad hoc, quod dilectus ipse er-
igendo, oculo respiciat pietatis: & hoc per hoc quod dicitur
post: In spectrix diuina sapientia. Ad quod notandum cum bo-
na assuefactio sit hominis ardui possessi initiale prin-
cipium, tria ibi de necessitate concurrant ad hoc quod perfecte
respiciatur diuinitus: & vnitivam desideratissimam conse-
quatur: quod vnitivam est in mente interius, scdm a corpore, tersi-
um a loco, quæritum a tempore. Primo enim sicut videmus, quoniam
sol fulget in virtute sua in meridie, reuertentur oculi a
solaribus radijs, & tunc a obfuscatur: necesse est ad hoc quod
fontem solis directe aspiciat, vt quodam ordine. Primo vici-
clay: aliquid respicere, vel etiam ipsum solem in ortu con-
surgentis auroræ. Deinde ipsum circa horam tertiam, po-
stquam per assuefactionem ipsum poterit in meridie vide-
re. Sic mens postquam iam omnia terrena dimisit, postquam etiam
am a gaudijs mundanis se penitus sequestrauit: tamen
est inuoluta multiplici obtenebrante caligine: quæ ad
huc non permittit ferri expeditis moribus in obsecrum.
Sibi ergo necessaria est industria, quia nemo repente fit
summus: vt siue habeat deuotionem siue non, siue sentiat
se calidum siue frigidum tunc (postquam pluxus dicel) pulset ad
ostium diuinae bonitatis assuetissimam misericordiam obse-
crando, vt illum dilectum per amore gustare sentiat, quod ipse
creauit ad suam imaginem, sibi soli amoris obsequia impet-
deda. Non ergo a suo proposito proprio desistat, sed tamen pul-
set scdm suæ puritatis modum, donec per gratiam amoris vo-
cetur dilecti suauis audiat consolantem: Ecce ego ipse sum.
Et hoc est quod dicit b. Dionysius in diuinis nominibus.

Octo in-
dustria:
quibus vni-
ua sapientia
possit obti-
neri.

Prima in-
dustria.

Bernardus

Iohan. 8.

Iohan. 4
1. Petri. 4

Apoc. 7

Psal. 8

Secunda
industria

¶ Secunda industria est, vt cum in principio multū
elongatum ab ardore vnitui amoris se sentiat, quē
debet dilecto coniungi, quia hoc est supra mortalis ho-
minis facultatē, qd misera & distās conditio tāti amo-
ris vnionem appetat: necesse est vt illos qui in epitha-
lamio cum ipso latantur in gloria se totis viribus & vi-
scribis adorādo inclinet: vt per ipsorum supplicatio-
nem qui non iam ipsum amant solum, sed ardent to-
taliter in ipso, scintillam ardoris existēs in miseria re-
cipere mereatur, non ardorem ipsorum desiderās: sed
de micis quæ cadunt de mensa domini sui, ad instar ca-
ruli desideret satiari, secundum Psalmistā consilium
dicentis: Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet
auxiliū mihi. Et in Job suadetur: Ad aliquem sancto-
rum conuertere: Quia licet (tanquam regales confortes)
omnes mētes angelicæ & sancti excellentiores, sint
attentione præcipua exorandæ, tamen vnum speciale
habeat cui præcipuum impendat obsequium: vt cum
semper non possit ad diuina intendere, ille suos dese-
ctus impleat, qui in celesti gloria ipsius semper assistat
aspectibus, qui videt eum reuelata facie, quem ipse lau-
dat incessanti iubilo, huius per suffragia amorem con-
sequi desiderans, qui quantum est de se, vix est dignus
ad plantam pedis sui dilecti osculum eleuare. Sed quia
ibi dictum est, quod mentes angelicæ & sancti beati in
gloria præcipue sunt deprecandi, cum illa felix ciuitas
ex hominibus constet & angelis, ipsos angelos reuere-
ri non negligat: sed vocem audiat Raphaelis loquentis
pro Tobia adhuc caliganti & dicentis: Ego obtuli ora-
tionem tuam domino, hoc sibi dicens in persona ani-
mæ ascendere cupientis. Hi sunt enim expeditissimi pa-
ranympsi, qui mentium pijs affectiones dilecto offer-
runt, vt suis miserationibus de sua naturali bonitate
impermutabiliter inclusis defectum supplere debeant.
Hi sunt qui nobis tot insignia impendunt obsequia, quæ
nostræ beatissimæ redemptionis in incarnatione verbi
mediatores pacifici extiterūt, quæ nobis pacē de celo
redditi

Psal. 120

Job. 5.

2. Cori. 3

Tobi. 12

redditam nunciauerunt, creatoris & creatura iam pa-
ce reformata, per vitæ principem dominum nostrum
Iesum Christum, ipsum pro nobis collaudando, grati-
as agēdo solēniter, beata gaudia humano generi red-
dendo siue nunciādo, iucundi nunciū affuerūt. Suum
angelum à diuina bonitate, à sua primordiali origi-
ne ad sui custodiam deputatum quifq; reueratur de p-
cādo attentius: vt ipse pauper attingere valeat p-ano-
rem illum, in cuius amplexib; ipse absorptus luce in-
accessibili felici beatitudine iucundatur, vt audire
valeat istud quod Danieli in persona anime diligentis
dicitur ab eodem: Quia vir desideriorum es tu. Quid
enim poterimus illi beatissimo conductori & conso-
latori nostro respondere, qui tam dulciter admonet,
vt creatori suo perfecte etiā anima inhæreat: si in cha-
ritate debilis, si abscaisa per peccatum est ab ipso, quod
ad fontem vitæ mortua iam anima reuertatur: quæ
mētē perfectam tot splendoribus, ea quæ ipse percipit
ipsi obijciens, multis modis irradiat, suis excitationis
bus accēdit, suo cōsortio magna lætitia reficit: & maxi-
me cum secūdum suam paruitatem mens facta est cō-
formior, cum idem sapere desiderat, in quo ille totali-
ter absorbetur. Tunc enim facilis est transitus, vt mēs
ea quæ sibi angelus obijcit recipiat, quādo non tātum
in natura, sed etiam in grātia est proportionabilis cō-
uenientia, quando est eiusdem amoris afinitas, sicut
vnus minus alio radicitur. Et sicut est impossibile are-
nā maris & stellar cæli ab homine numerari: sic sunt
ipsius circa nos beneficia infinita. Ipse enim est oranti-
bus assistens, euntibus concomitas, dormientes prote-
gens & defendens. ¶ Tertia industria est in mēdo quo
ad corpus, quantum ad orantes in vnitui desiderijs
existendi. Et cum modum multiplicem orandi nobis
expressum in sacra pagina videamus, primus in Mose
qui erectus in corpore manus extensas ad cælum erige-
bat. Secundus Salomonis, qui flexis genibus faciem
suam versam ad terram, in manus ad cælum erigebat.

Danic. 9.

Tertia in-
dustria.

Exodi. 17.

2. Para. 6

Tertius est in nouo testamēto in beata Magdalena, q̄ p̄strata ad terrā in facie beatorū pedes benigni redēptoris lachrymis rigauit. Quartus in sedēdo, quē habem⁹ ab ipsa quoq; Maria Magdalena, dum sedebat ad pedes domini, in silentio plus orās interius in desiderio cordis, quā labijs oris exterius. Quintus est a domino Iesu Christo, q̄ patrem, vt ab eo calix passionis, si possibile esset, transiret, orauit. Sextus in cruce, quā manibus extētis erectus corpore patri spiritū cōmendauit. Septimus ab Apostolis processit dñi Iesum ad patrē ascendētē desiderio reuertēdi ad ipsos in corpore erecti facie ysa ad cōlū orabāt interius. Cū ergo scdm diuersas actiōes diuersus modus reperiat̄ orātib⁹ opportun⁹, tñ in ista specialiter necesse est, q̄ corpus totaliter sit erectū, & facies ysa ad cōlū superius: q̄ scdm dispositionē actionis spiritui respondentē formatur. Vnde si mens quā se extendit in ardore motū vnionē dilecti desiderans, facie versus terrā inclinaret, impediretur actualis tendentia, vel in parte maxima cassaretur: cū ipm desiderando appetat, q̄ est supra ipm ineffabiliter collocatus, scdm beatū Dionysiu sibi in Mystica Theologia desiderata gaudia promittendo dicētē: Sursum ueris ad illum, q̄ est supra omnē substantiā & cognitionem. Vnde vel corpore totaliter erectus stando, vel genibus flexis, necesse est mētem p̄ motus anagogicos consurgere ratiōe cōuenientē, sicut dictum est. Scdm etiam quod uidemus in illis, q̄ de aliqua materia cogitāt sublimius & subtilius se profundādo: uel etiam in his q̄ loquuntur de arduis, necessaria est corporis dispositio: vt semper actioni interiori respōdeat: vt semper se interioribus q̄d est exterius cōfiguret: tamē in meditādo uel stando, p̄ peccatis potēt̄ ibi esse alia dispositio corporalis, vt ad similitudinem publicā terram respiciat inferioris, q̄ suum benignū redemptorem contra se ad iracundiā prouocauit. Et similiter scdm alia spiritalia exercitia meditādo uel cogitādo, potēt̄ esse dispositio alia & alia. Talis etiam in anagogica actione

necessaria

necessaria est dispositio, q̄ dicta est superius: quia cum ardendo afficitur vnionē desiderās, loquitur ad eū sic attente, & uelut si eū uideret facie ad facie. Cum ergo licet sit ubiq; tñ ut est in cōlo, dirigat amātis eloquū. Cumq; ergo loquitur ad eum quē in cōlis adorat, superius est necesse faciem conuētere, cum ibi eum desiderando prouocet in ipsum totaliter transformari.

Dictio de industria, q̄ est in dispositiōe corporis, ad hoc ut citius respiciatur ab illo cui solum placere concupiscit, dicendum est de quarta industria quā est ratiōe temporis. Sicut em̄ uidemus in necessitudine corporis, q̄d esca sibi competens semel uel bis in die tempore suo proponatur: sic anima quā in amore uiuere desiderat, hora debita & tempore debito uel congruo lumbos suos accingendo se pręparet, & tempus orationi constituat: ut mens pane uiuo in tali amore refecta quotidiano conuiuio nō priuetur, cum multo nobilius, multo suauius ab amante istud inuenatur conuiuium, quā in pastu corporis carnis refectio sentiatur. Non enim dignum est, ut domina mellisui amoris prandū langueat inedia, & garrulæ famulæ debita, hora & tēpore opportuno carnale desideriu impleatur, & quod talis sit temporis opportunitas, manifestum est. Quia sicut ex frequenti bene agere relinquitur habitus in anima, sic cum mens elegerit tempus orationi maxime de nocte specialiter deputatum, secundum illud Dauidicum: Et nox illuminatio mea in delictis meis, quædam affabilis contentiatio in mente remanet: ut semper suum exercitium illa hora impleat, in qua se ad deum dirigere confueuit: & si etiam quandoq; distat, ut non in hora assueat propter aliquod aliud impedimentum mens se in oratione non extendat, a se ipsa arguitur: & non modicum quādoq; affligitur, si pro causa minus honesta remaneat: quā iā hora pertrāsīt, in q̄ mens dilecto adherere consueuerat, sibi firmā amoris refectiōē miniastrat, & spiritalis letitig odorifera pocula p̄p̄nanti.

Si autem

Quarta in
distri

Psal. 118

Luc. 7.

Luc. 10.
Iohan. 11.
Marth. 26.
Luc. 23.
Actu. 1, 4

Diony.

Luc. 13

Psal. 41
 Si autem de hora competenti sit quæstio, qua mens diuinis laudibus se extendat, audi dominum p̄ propheta tam loquentem: In die mandauit dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius. Quod maxime dicitur, quia tunc minus videtur ab hominibus, & tunc quasi omnia silent tumultuantia. Ideo maxime, quia dormit populus Christianus, cuius ratione charitatis causam debet assumere, non tantum affinium, sed omnium filiorum baptismatis: vt ipse tunc vigilet suis viscerosis orationibus protegendis, vt leo circuiens querens quem deuoret, in ipsis non præualeat, quos pater omnium viuentium imagini filij sui cõfor mauit: tunc enim in amplexum domini sui inardescit consergere stet puigil custos qui de nocte, pro quibus dominus suus se ipsum patri immolauit hostiam viuentem.

1. Petri. 5
Gen. 1
Rom. 12
Quinta industria
Matth. 5.
Matth. 6.

Quinta industria est ratione loci. Cum enim antiquus hostis & seductor per pium laboris initium & per alios effectus videat, quod mens à suo dominio totaliter volens recedere, aspiras ad regnum multo nobilius, sub alijs dilecti desiderans protegi, ad eius dominium se transfert: eius felicitati inuides, tentado circumit, vt quem sub specie apertæ malitiæ non potest decipere, sub specie boni suspirantem ad alia miserabiliter decipiat, sic ei obijciens: Veritas in Euangelio suos discipulos ammonet: Luceant opera vestra bona coram hominibus, vt glorificet patrem vestrum qui in cælis est: tu ergo debes in loco publico & aperto orationi insistere: vt alij simpliciores per tuum exempli manu ductiue superius atrahantur iustitia & sanctitate: nõ solum tuum profectum desideres, sed per te multitudo non modica ad consimile tibi spirituale exercitium multo plus exẽplo vitæ quã doctrinæ verbo eminentius prouocentur. Ideo locus occultus regratur, vt ex illo per quod consequi debet vnitiui amoris gloriam, per omissionem circumstantiæ non incidat in ruinã non tantum propriam sententiam, sed creatoris sui audiatur in Euangelio fideliter edocentẽ: Cum oraueris in

tra in

tra in cubiculum tuum: & clauso ostio ora patrem tuum qui est in cælis. Quia licet per modicum temporis ab hoste maligno orans in publico pacifice relinquatur, vtriusque prædicta ammonitio in corde orantis radiceur amabilius: tamen postea si meat ne orationem suam ponat in ore hominum, & tanquam meliorem se alijs reputans vel sanctum præiudicans, sic interius inanescat, vt sibi dicatur à domino: Tu vero odisti disciplinam meam, Euangelij consilium non tenendo: & profecti sermones meos retrorsum, scz multiplicum consolatorium attente orantium, quibus solis deus in mente tanquam ipsis loquẽs se præsentem annunciat: vt vnde confurgendo superius collatori respondere debuerat, p̄ gratias: a tunc multumodas pro beneficio nõ suis meritis sed gratis exhibitio, retrorsum projiciat se ad fauorem humanum in laude hominũ prosterneudo. Et licet hæc indigentia (alias diligẽtia) ppter instantias & multimoda pericula attente ab omnibus obseruari debeat: tamen nouus amans de nouo confurgere cupiens cum magna cautela custodiat cum adhuc habeat arundineum anorem: quia multo plus siue maius periculum immineret ei quã illi, qui in duello spirituali diutius se exercens tanquam clypeo amoris iam protectus, iam apertis oculis cognoscens machinationes hostiles, veluti expertus miles de inimico persecutore noui sagacius triumphare: quia tunc securius potest se alijs ostendere, qui p̄dere amoris cor suum interius in domino protectore benigno non sine multis laboribus collocauit.

Sexta industria.
 Dico de quinta industria, qua diuinam animam inspectionem occasionabiliter promeretur, dicendum est de alia quæ est ex multiplicatiõne spiritualium ferculorum. Quia secundum quod videmus in materiali refectioe animalium corporum, si aliquid cæteris magis delectabile ad vescendum continue proponatur, cum ex eius de continua & diuturniori replicatione gustus sensibilis fatigetur, nouus alio refectioe appeteret (licet primũ suauius

Psal. 40.

Sexta industria.

suauis quantum in se est ab omnibus iudicetur) & quā plus recentium epulaz superuenit copiosior multitudine, facilius q̄ in vino reficitur, & plus interius ingeruntur: Sicut si horā q̄ sibi ad diuina colloquia dedicauit, totaliter in extensius motibus aspirans ad sp̄s vnionē expenderet, p̄pter corporis fatigationē non sustineret spiritus: cū sicut dictū est, ex amoris importuna tendentia nō modica afflictio maxime capiti & p̄toris, in quibus amplius sp̄s radicitur, & p̄ consuetudines mēbris alijs corporis ingeratur. Ideo epulas reetes sibi multiplicet, & maxime circa tria. Vnum p̄cipuum & p̄clarū, & duo alia adiacētia comitentur. Principale sit deuotissima oratio & castissima affectio, q̄ sponso p̄pter seipm vniri desiderat. Sed ad hoc p̄cipiū maxime incipiētibz sit cogitatio de passione dominica necessaria, quōd p̄ p̄ctis nostris radicitus extirpandis rex gl'oriz seipm obulititū p̄ nobis deo patri obedire, vt morte crudelissima dānaretur: ita vt ā planta pedis vsq; ad v̄ticē nō fuerit in eo sanitas, & nō esset pars q̄ nō sanguine sacratissimo respersa vniuersis aspiciētibz appareret. Vnde cogitatio de hūnitate ē ad ingrediendū ad diuinitatē amoris interius latitantē ianua. Et in signū istius latus suū sacratissimū ferro lācepape riri voluit, vt nō nisi p̄ plagas illius mēs in diuinitatis intimis radice: q̄ scdm q̄ dicit alibi, cogitatio de passione dñi & refectio in eadē dignitati nō sufficit animar: sed solū ille q̄ carnis velamine seipm ab hūanis alpectibus abscondēbat. Ideo diuinus Petrus Apost. ammonet oēm aim supra se cōfurgere aspiratē: Christo, inquit, semel in carne passio, & vos eadē cogitatioe arma mini: q̄a multū diuinitati beatissimā appropinquat, q̄ hūnitati ipsi vnitate p̄ cōpassionē imitatricē passiois p̄tractado tā p̄rio fa vulnera interius cōformatur. Quātūcūq; sine aliq̄ retinaculo cogitationū de carnis passione poterit dimittere, q̄a iā finē in parte affecutus solū in ip̄o intimius desiderat radicari, p̄ cuius obrētū de plagis ostiarijs cogitabat. Istud ē exercitiū p̄cipiū sp̄ale.

¶ De septima

¶ Septima subsequēte industria, scz q̄ nō modicū diuinā misericordiā siue respectionē misericorditer, p̄ uocabit, hoc est alioz p̄ctōz expositorum hostibus, in p̄ctis obdormitōz & cæcatorum, in fecibus, in delictijs mortuis mortuozq; cōpassio. In hoc em̄ apparer filialis & amorosa dilectio, q̄ illis cōpatiēdo q̄ ad patris sui imaginē creati sunt: vt illū imitātes in vita, regnēt sancti in gloria: videat sic miserabiliter alios lacertos, & alios sic excæcatos recognoscat, vt vix vnicus maxime de adultis inter centū inueniri valeat, q̄ illū videre in gloria mereatur, in quē desiderāt angeli. p̄spicere: cū illud decretū obstupescendū Christus ediderit: Qui mihi ministrat me sequatur. Quia quicumq; viuens homo seculū famularū p̄tulerit, siue altissimō in bonis operibz, siue diabolo in p̄ctis, iusto dei iudicio post recessum animę ā corpore illius gloriosus vsq; miserabilibus agminibus cōiungatur, cuius cōplebat dū viuere voluntatē. Si ergo materiali gladio videat aliō quē corporaliter iugulari vel p̄forari, vel cuiusquā p̄terioris pedibus suffocari, naturali affectu miseriz ip̄i uscōpator: quōd ergo mēs se dicat paritē habere ratioaliū spiritū, cū tot filios sua insignitos imagine videat crudelissimoz hostiū pedibus suffocari, & illuceos in producere, vbi oēs guttæ aquar: & folia arbor: citius certo numero redderēt, q̄ desisterēt lamētabiliter clamare illa v̄ba q̄ dñs p̄ Iob v̄b diuinū p̄dixerat: Pereat Iob. 3. dies in q̄ natus sum: & nox in q̄ dicitū est, cōceptas ē homo: & post immediate: Cur acceptus genibz, cur lactatus vberibus, cur egressus de vtero non statim perih? Rationē huius rei duplicē reddit sibi diuinus p̄pheta Isaias: Prima erit ex miserabili cruciatu, in q̄ corpus & anima q̄ diu deus erit in gloria in simul punientur quia pariter deliquerunt, vnde dicit: Vermis eorū non morietur, & ignis eorum non extinguetur: quia verus est remorsus cōscientiā q̄ p̄nā doloris sensibilē & p̄nā damni incurrere meruit in æternū, dolens de p̄petratis in seculū quæ iā non p̄sunt, sed singulariter dolorem

Septima industria

1. Petri. 1
Iohan. 1. 2

Philip. 2.

Isaia. 1.

Iohan. 19.

1. Petri. 4

Isaia. 66.

Sapient. 3

dolorem incurrit, secundum quod de talibus liber Sapientie cōtestatur: Quid nobis profuit superbia? Sed & pœnam damni comminatur altissimus per Isaiam prophetam dicens: Tollatur impius ne videat gloriam dei. Et bene ipsum vocat impium, quia solus amor mentem in propria pietate facit vitam deducere, qua verus cultus creatori proprie exhibetur. Digno ergo dei iudicio à beatissima fruitione illius separando tollitur, q̄dum vixit in corpore non sic se preparando disposuit, vt bonitati increati amoris vinculo iungeretur. Tunc enim vere tollitur, quando morando moriens in tenebris, à felici visione diuinæ pulchritudinis peccatis suis exigētibus separatur. Et hoc est q̄d fertur, ne videat gloria dei. Qui vita brutali vixit in terris, nō esset iustum iudicium quod vita angelica in cognitione veritatis æternæ, & amore beatitudinis in creatæ in quibus consistit gloria, in cœlis iubilans perfruatur. Quomodo ergo tam hilaris apparebit, q̄ tot filios benignissimi patris sui videt in tam inæstimabilibus doloribus cruciari? Ideo dicebat diuinus Apostolus, sollicitus non pro vna tantum sed pro omni congregatione fidelium: Quis enim infirmatur, & ego nō infirmor? Quis scandalizatur, & ego nō vror? Quia membrum viuum & efficax & vnitum Christo capiti non videtur, qui dolores commembrorum suorum & eorundem vulnera insanabilia non perferunt. Hac ergo diuina industria homo non in cœlicum celestem ad se inclinat clementiam, vt sapientia oriens ex alto inferius perfundatur: qui ad hoc totis visceribus tam obsecrationibus ac pijs affectionibus compassione linis, q̄ verbis ignitis in prædicatione ad populum atq; adeo in omnibus laborat arētius, vt diuina maiestas inmissione sapientie & doctrinæ vel fidei sic misericorditer inclinetur, vt omnis creatura pro q̄ princeps gloriæ in terris dignatus est apparere, quæcumq; sit ab oriente in occidentem, ab aquilone in septentrionem, Christianus, Iudæus vel gentilis, sic ad veram cognitionem

2. Cori. 11

Lucæ. 1

Baruch. 3

cognitionem veritatis pertingat, vt illius felici cōsortio non priuetur, qui non pro vno tantum, sed pro omnibus seipsum in ara crucis impreciable precium cōdonauit, & illius beata visione non careat, ad quæ solum contemplandi & amandum creata est: vt & mēs patrem benignum dominum Iesum Christum sectari desiderans, supportet pijs orationibus, attentis & accensis peccata omnium viuētium: vt illi conformetur, qui ouem perditā in ouile claritatis æternæ portans in proprijs humeris patri suo restaurauit. Non enim diuinus propheta Ieremias fuit tanquam membrum mortuum, sed viuum & efficax: qui videns populum suum à rege nequissimo tā atrociter suffocari, dicebat: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum: & plorabo super interfectos populi mei die ac nocte: Nabuchodonosor enim dicitur bolum, Babylon confusionem tartareā, Ieremias animam deo vnitam propriissime signat. Sicut enim Moses qui solus vir fuit, licet esset mitis in gente sua, & ceteris mansuetior appareret: manus suas leuās ad cœlum, orationis ignitæ clypeo & hastæ amoris fortitudinis extenta vsq; ad cœlum deum exercituum attingere promeruit vt virtute ipsius Israel populus Amalech superaret. Sic etiam eiusdem virtute amoris quo deo erat vnitus eundem populum sic protexit, vt dominus ei diceret: Dimitte me, vt populum istum deleam, quia sic dominum affectuosæ orationis vinculo ligauerat, ne populo Israeli pœna condigna criminibus inferretur. Si enim duo principis alicuius negotiatorum famulantes existerent, & alter illorum semper circa commodum proprium negotiaretur attentius, alter vero vtilitatem totius familie domini sui se effundēs solite procuraret: citius à domini sui largitate potiora beneficia acciperet, quā illi qui de singulari profectu pijs circa afflictos carēs visceribus seruili fidelitate lucra spiritualia procuraret. Itā duo tanquam duo concomitantia iucunda mentis desiderantia

1 Petr. 4

Lucæ. 15

Iere. 9

Nume. 12

Exod. 17.

Ibidem

Exod. 32

rantis tendentiam adiuvant, vt a suo desiderio & tendentia termino non fraudetur. Primum ergo & precipuum pracedit, vt dictum est, scilicet affici circa passioem & plagas redemptoris, per quæ ad perfectam in hærentiam subintramus, cum sæpe iam cessat maxie in quibusdam, quando mens ipsa in diuinitate sine impediente obstaculo via iam aperta per exarationem superiorum ardētium potest dilecto solito perfectius adherere. Sed ista quæ est de compassione proximire specus diuini prouocatrix compassio nunquā cessat, imo mens quanto ardentius afficitur, tanto ipm orat attentius: vt ipse miserorum visceribus vulneratis salubrem misericordix & pietatis adhibeat medicinam vt in consumata iustitia existēs dicat cum beato Iob: **Iob. 37.** Semper creuit mecum miseratio, & ab utero egressa est mecum. Tunc enim semper crescit miseratio, quando mens non proprijs affectionibus spirituali iucunditati attendit continue, sed infelicitium miserix condescendit. Tunc ab utero secum egreditur ab illo instanti, scilicet quando ab emanatione fordiditatis diuina vita lem amorem mens recipit, quo primitus natus diuino conspectui & virtutibus angelicis apparuit, ad ipsosque vitam consimilem transformatus. ¶ **Octaua industria** esse in sapiētia anagogica dinoscit ab ipsis amarioribus totis visceribus amplectenda: quia si omne cōsumum & inordinatum eo ipso corruptibile & instabile iudicatur, similiter econuerso, omne ordinatum stabile & suæ ordinationis decentia iudicabitur stabilitū. Idcirco discipulis veritatis est cum diuturniori exercitio sagaciter laborandum, vt suas orationes vel psalmos, vel hymnos vel quodcumq; aliud dixerint, vt stabiliant in se numerum dicendorum. Item quid primo, quid secundo, quid tertio (nisi fraterna charitate vel necessitate aliqua vel obediētia maiorum aliquantulum retardetur) semper id & eo modo quod creuerint, studeant adimplere: quia ex isto felicitate exercitio relinquitur quadam habitatio in mente, de

quo

quo sæpe animus non modicum cōtristatur, si aliqua negligentia vel inertia consuetum exercitium dereliquatur: imo qd in principio ipsius exercitij spiritualis laboriosum videbatur spiritui, postmodum quasi versus in consuetudinem suo decore alliciat, vt iam frigiditas versa in calorem, tarditas in velocitatem, maxime quia amore vnitiuo trahitur, experimento infalibilibi comprobetur. Vnde in Canticis petit sponsa trahi dicens: Trahe me post te, & statim subditur: In odorem curremus unguentorum tuorum. Quia ex quo amor attractiuus & sursum actiuus in supremum affectus ipsam inflammando immititur, ipsam spōsam in sui dilecti sinum desideratissimum collocado: iam mira agilitate currere incipit, vt quotienscumq; voluerit, vnitiui amoris desiderio veluti quodam ardore sibi sparso diuinitus in ipsum ardentissime se extendat.

Cant. 3

De scientia vnitiua anagogica & occulta.

Dicto de persuasionibus & industrijs, quibus mens super intellectum ad percipiendam sapientiam vnitiuam attingit, subditur ipsa sapientia a deo immediate edocta, a magistro hierarcha Paulo apostolo tradita, a **DIONYSIO** areopagita sulo anagogico & occulto conscripta, ipsam ad Timotheum veritatis discipulum destinante, & sic dicente: Tu autem Timothee amice circa mysticas visiones forti cōtritione sensus derelinque, & intellectuales operationes, & omnia sensibilia & intelligibilia, & omnia existentia & non existentia: & si cut est possibile ignote cōsurge ad eius vnionem, quæ est super omnem substantiam & cognitionem: etenim excessu tu ipsius ab omni irretibili & absoluto munde ad super substantialem diuinarum tenebrarum radium sursum ageris, Videas autem vt nullus

in a indocto

Octaua industria

indoctorum ista audiat, &c. In hoc Pauli apostoli do-
mini & discipuli sapientia suprema includitur & cul-
men totius perfectionis, vt possibile est in via, & tota
profunditas librorum Dionysij areopagita, quo per-
fecte cognito, quicquid est super intellectum in libris
Dionysij leuissimum omnium estimatione efficitur. Vnde ista
conspicuo quæ per ignorantiam dicitur, nihil aliud
est nisi immediate moueri per ardorem amoris sine om-
ni creaturæ speculatione absque præiudicio cogitatione: sine eti-
am motu intelligentiæ concomitante, vt solus affectus
tangatur, & in ipso actuali exercitio nihil cognoscat spe-
culatiua cognitio: & iste est oculus quo sponsus in can-
ticis à sponsa dicitur vulnerari. Quod & vnum esse præ-
hibetur ipsius testimonio dicentis: Vulnerasti cor me-
um soror mea sponsa in vno oculorum tuorum. Vnde
cum sit triplex cognitio. Vna videlicet quæ per specu-
lum creaturarum sensibilibus respicit, quæ docetur
à Richardo de S. Victore in arca mystica: vbi p. 42. con-
siderationes olim in populo Israelitico ab Aegypto ad
terram promissionis veniente expressissime figuratas
docet peruenire: & per sex gradus ascendere ad omni-
um creatorem. Alia est quæ intelligentiæ exercitio per
immersionem spiritualium radiorum docet primam
causam per effectum cognoscere, & in omni exemplari
per considerationem exemplaris ad veritatem immu-
tabilem peruenire, de qua doctor egregius Augu. in li-
bro de magisterio & vna religione intelligenti facit non
modicam mentionem. Alia est istis multo excellenti-
or per amorem ardentissimum vnitiuum, quæ actuali-
ter sine omni medio animam disponere ardentissime fa-
cit in dilectum immediate suis extensionibus actibus
sursum consergere: quæ mystica theologia tradita in
apice affectiuæ consurgit: quæ resurrectio ignorata
vel per ignorantiam dicitur, vt remoto omnino imagi-
nationis, rationis, intellectus vel intelligentiæ exerci-
tio per vnitionem ardentissimi amoris id sentiat in
presenti, quod intelligentia capere non sufficit: imo quod

potius

potius est omnis speculatiua cognitio totaliter igno-
rari: quod in quanto Seraphim nobiliores sunt Cheru-
bin, in quantum amor verus omni habitu ab origine
primordiali indito vel gratis dato vel gratum facien-
te perfectior, in quantum potentia moriua potentia co-
gnitiua excellentior: in quantum cognitio per amorem
vnitiuum, quantum ad diuinorum secretissima pene-
tranda, omni cognitiua apprehensione præclarior est.
Vnde & hæc à beato Dion. incomparabiliter omnes
alias excedens diffinitur sic: Sapientia est dei diuinissi-
ma cognitio per ignorantiam cognita: & non tantum
præclarior, imo etiam est vniuersalior & vtilior alijs
scientijs cognitionibus & apprehensionibus: quæ non
tantum affectum supra se erigit, & amore extatico præ-
fecte vnit sponso altissimo creaturam, sed in super in-
tantum eleuat intellectum, vt multo plus omni pruden-
tia & cognitione diuinis fulgoribus illustreretur, quam
aliquo ingenij exercitio valeat obrineri. Vnde de ista
dicit beatus Dion. in 8 de diuinis nominibus. Hæc igitur
irrationalabilem & amentem & stultam sapientiã
excedentem laudantes dicimus, quod est omnis men-
tis & rationis & omnis sapientiæ & prudentiæ causa.
Ab ipsa est omne consilium, ab ipsa etiam est omnis co-
gnitio & prudentia, & in ipsa sunt omnes thesauri sa-
pientiæ & scientiæ absconditi. Vbi per sapientiã & co-
gnitionem completa vtriusque potentia perfecte de-
notatur. Ipsam enim vocat irrationalabilem, quia nec
ipsam ratio apprehendit, nec ratione inuestigando vti-
tur. Amentem etiam vocat, i. sine mente vel sine intel-
lectu, quia nec ipsa in suo exercitio vtitur intellectu, quæ
vtriusque ad tam summam cognitionem ipse intellectus pe-
uenire non sufficit. Stultam etiam vocat quæ sine usu omnino
intelligentiæ in affectu ista sapientia consurgit, quæ nul-
la intelligentia penitus apprehendit. In vbiis enim, pro-
positis à Dio. perfecte traditur hæc sapientia. Subdit enim primo
quod sit amouendum, scilicet quod consurgendum. Et cum in ista con-
surrectione anima sit in statu duplici. scilicet vt proficiens, & vt præ-

fecta:

Can. i.

fecta: primo subditur quid remouendum in primo statu, ibi: Sensus derelinquitur. Secundo confuratio, quando dicitur: conserge ignote, vsq; ibi: etenim excessus tui ipsius, &c. Mysticas enim visiones appellat ipse Dionysius in tota philosophia sua quae transcendit omnes mentis considerationes, quando intellectiua cognoscit ex ipso affectu procedente nec e contrario. Et ista est verissima & certissima cognitio ab omni errore & opinione & fantastica deceptione penitus elongata. Unde & haec quae dicta sunt & quae dicentur, sine in theoria siue in practica huius sapientiae, quae affectiua directionem respiciunt, sine dubitatione & opinione coram totius mundi philosophis & doctoribus irrefragabiliter affirmantur: & ideo cognitio mystica vocatur occultum: tum quia pauci ad ipsam recipendam se disponunt, tum quia occulte consistit in corde, vt nec sensu nec verbo ad plenum valeat erudiri & enodari. In ista mystica cognitione vbi affectus dominatur, iubetur & sensus & intellectus radicatus derelinqui. Primo a parte ipsarum virtutum apprehendentium, vbi dicitur: Sensus & intellectuales operationes. Secundo a parte ipsorum obiectorum, scilicet sensibilibus & intelligibilibus cum dicitur: Sensibilia & intelligibilia. Sed ne absurdum illud videatur sensus debere derelinqui, subditur ratio: quia ista sapientia non est sicut alia scientia, quae est ex praesententi sensibilibus cognitione: sed est potius desuper secundum regulam beati Iacobi apostoli dicentis, a quo haec sapientia vocatur omne bonum, Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est. Si omne donum, multo fortius haec sapientia quae est optima portio Mariae, quae amore dilecti igne succensa ardebat desiderio. Quia ergo haec apprehensio est desuper & non subtus, iubetur sensus exterior extirpari: quod non tam de sensuum exteriorum officio intelligendum est, sed etiam de sensibus interioribus: quae nec sub ratione dulcis vel odorabilis siue olfactibilis quod idem est, vel pulchri vel melodiosi vel suavis ipse

Iaco. 1

Luca. 10

deus beatissimus apprehenditur: cum haec omnia apprehensione rationis pura dirigantur, & haec unitiua apprehensio sit supra mentem & rationem sicut dictum est. Oportet ergo speculatiuum discipulum hanc alibi haurire sapientiam, quae in eis quae apprehensiones speculatiuae cognitionis respiciunt. Et in hoc apparet huius sapientiae mira & appetenda nobilitas & eiusdem diuinitas, & quare diuinissima in diffinitione Dionysii appellatur: in hoc quod anima quasi seipsum expoliari necesse est & amorem diuinitus collatum affectum velut pedisequum in seclari, & per istam diuinitatem sursum actionem intellectum habituali cognitione relicta cum contactu amoris diuinissima informari. Non tantum de simplici apprehensione ipsorum sensuum intelligendum est, sed etiam de delectatione eorum, prout mortuam respiciunt. Quia hoc est ipsius sapientiae quasi summum praeparatum, quod a sensibus exterioribus inordinata delectatio in creatura, put poterit melius efficaciter resecundatur, nisi (alias vt) quoquo deo finis mediatus vel immediatus, vel finis vltimus requiratur: quia quanto plus in ipsis immergitur, tanto debilius ad diuina conserget, vt dicat cum Psal. Renuit consolari anima mea. Ad quod etiam redditur huius renouitionis delectationum ratio ab eo sic dicente: Misericors fui dei & delectatus sum & exercitatus sum, & defecit spiritus meus: supple dicit se exercet mens motibus anagogicis ad diuina, & directa tendentia sui ipsius ad deum delectatur, deficit spiritus ab his delectationibus quae sibi a sensibus corporis exterioribus infigatione diabolica offeruntur. Quod etiam de delectatione sensuum interiorum dicendum est, quae nec ab ipso vero diligente debet diligi dulcedo vel suauitas concupisci: quia ipse solus appetitur: nisi quando quae haec de causa ipsam dulcedinem vel suauitatem appetat, vt ad intimiorem ipsius vnionem efficacius affectus & importunius iardescat. Vnde tota ista sapientia est in ardenti desiderio collocata, vbi oculus vel vis & officium intellectus virtutis extirpari & derelinqui precipit.

Psal. 76

Nam quādoq; vis intellectualis multa de diuinis participat, maxime quādo theorijs diuiniioribus illustratur. Sed quia alia vis est in mente multo ista eminentior, cuius motibus mens ignita erigitur ad sapientiam profundiorē, tum in ratioe superioris apicis ipsius affectiū, tum in ratione ardoris ipsam superius erigenis qui super omnes habitus gratuitos & infufos ratione suae importunae extensionis & dignitatis in rationali spiritu obtinet principatum. Vnde egregius commentator Vercellensis super Myfticam Theologiam sic dicit: In hoc libro & alium & incomparabiliter profundiorē modum cognoscendi deum tradidit superius. Intellectuale & super substantialē: quem ideo gentilis philosophia non apprehendit, quia non quāsit nec esse putauit, nec vim secundum quam diffunditur in anima apprehendit. Quia uero enim summā vim cognitiuam inesse intellectu. Quia enim sit alia quae nō minus excedit intellectum quā intellectus rationē, vel ratio imaginatiōem, scilicet: principalis affectio: & ipsa est scintilla synteresis, quae sola est ualibilis spiritui sancto. Et haec de causa cum incomparabiliter totius intellectus superat officium mentis suprema affectio: ab ea sedulo praecipitur. Non tantum operationes, prout exeunt a vi sensitua vel intellectuā, eliminari iubentur: sed etiam obiecta ipsarum omnia sensibilia & intelligibilia primo quae sensu exteriori percipiuntur. Cum uero rationalis creatura constet ex duplici natura, corporali scilicet & spiritali, utraq; habet sibi obiectum tūdens, cum scdm cuiuslibet capacitatem percipiatur eterna ueritas: quod sensibiles hoies sunt, quod nisi sensibilia cognouerūt, ueluti sunt hūtes intellectū obrusum, & affectū recurū, ideo nec bonitate nec ueritate diuinā in se percipiūt. Sed & tū ne sint oīno expertes cognitionis diuinae, posuit altissimus sensibiles creaturas, ut scdm apost. inuisibilia dei, per ea quae facta sunt intellecta conspicerentur: ut scdm Dauidicū sermōnem aliquis exsuffationem, nec habeat ut se abscondat a calore eius: cum

Roman. 1
Psalm. 18

cum

eum egressus bonitatis eius a summo usq; ad summū in omnibus creaturis resplendet: sed a filijs uoluit in creata sapientia ista sensibilia amoueri, ut multo felicius multoq; uerius in thalamo affectus secretiori inuertus in lectulo amoris collocatum sentiant, quem Iudaei & caeci philosophi per creaturas discurrendo mē ad dicant. Vnde ab ipsa ueritate uerus orans in spiritu ingreditur intra cubiculum, ubi inueniat thesaurum occultum, praecipitur: non tantum modo sensibilem prout sensus exteriori respondet, sed etiam prout est obiectū sensuum interiorum: nec sub ratione apprehensua in p̄p̄ beatissimi dei, prout est dilectus, pulcherrimus & suauis, per mentis desideria anagogica appetatur: nec ipsa anima quae uelut filia habet soli desiderio conditoris inhaerere, refectionem suam ueluti mercennaria impudenter inquirat: nisi ratione superius dicta, scilicet ut in ipsum aliq̄ dulce dānis uel suauitatis nostrimēto allecta insatiabilius & immēsius inardescat. Intelligibilia em̄ generaliter euellere admonētur, quae scdm quod alibi dicitur: cum oēs homines naturaliter Aristote. scire desiderant, in nullā tamē scientiā uel notitiā uel cognitione rationalis spiritus tendentia conuiescit, nisi primae ueritatis iucunda cognitione laetetur, quae solam inuenit nobilitati humanae intelligentiae respondentem. Si ergo sciat omnem naturam elementorum, complexiones corporum, uirtutem astrorum, cum omnia ista uiliora sint, rationalis spiritus penitus non quiescit, sed potius sic labitur uel etiam luxuriatur cum idolo creature seipsa infirmioris, nisi redigat ad finem uelimum, ut tantum inuoluatur. Cum etiam tanta sit nobilitatis spiritus, ut species angelicas etiam fastidiat: penitus querulus & errabundus, nisi quoquo modo ad cognitionem illius a quo exiit originaliter, & victor & triumphans virtualiter reuertatur. Quod si etiam omnia creata uellet scire reducendo ad finem debet, ut per illa creator cognosceretur ab ipso: tamen respectu istius sapientiae totum oportet relinquere, quia me

in 5 quia me

quia mens immediate ipsum per ineffabilem cognitionem relinquit ex amoris vnitione cognoscit. Et de ista cognitione in mystica theoria scdm tertiam translationem sic dicitur: Per vnitionem dilectionis, quae est effectiua vere cognitionis, vnitur deo intellectu aliter ignota cognitio, &c. Non tamen intelligibilia, in quo vbo respectu exercitii istius ois finalis coplacentia, cognitionis de omni creatura tam inferiori quam superiori relinq per suadetur: & etiam existentia & non existentia, per quae duo omnis modus speculatiuus apprehendendi diuinam naturam excluditur. Existentia hic dicuntur ille rationes aeternae in mente diuina, quibus aliquid extractum in creatura inferius correspondet. Quia ordinatissimus procedendi modus in humanis ad diuinam certitudinaliter reperitur, qui mens supra se, puecta mouetur immediate in deum, veluti in terminum sine etiam commixtione alicuius creaturae superioris vel inferioris. Quia igitur considerando rationes aeternas mens in quantum ab ipsis egredietem creaturam considerat, intem a parte altera in fra seipsam finitur, vt non totaliter supra seipsam integraliter erigatur. Quia ergo sapientia vnitiua oem contemperationem vel considerationem in suis motibus creaturam relinquit, ad suum vnicum intelligibile supra seipsam aspirans: idcirco respectu ipsius existentium licet nobilis contempletio dimitti precipitur, cum sit ibi aliqua in iuratio & perceptio naturalis, & ideo mens p istam relationem contemperationem non relinquit omnimodam humanam apprehensionem, vt omnino veluti paliam mens supra naturales limites collocetur. Sed & non existentia iubetur amoueri respectu ascensionis istius sapientiae. Non existentia vero hic appellatur, scdm quod nihil exemplatum in creatura reperitur, vt ois consideratio de trinitate & ordine personarum: quia istud nunquam in creaturis apparet exemplatum, quod aliquis generes aliquid quod sit idem quod ipse, quod quilibet sit vere existens substantia; neque quod amor conciens

nectens aliquos sit aequalis, & existens substantia cum ipsis amantibus. Ista ergo contempletio inter speculatiuas contempletiones excellentissima relinq tubetur, non quia bona non sit & nobilis: sed quia superior apprehensio est in mente humana, per quam sola excellentissime summus spirituum attingitur, quod sola optima portio Maria dicitur, alia vero per Rachel signatur, contempletio vero sensibilis in creaturis per Liam. Et haec est ratio, quia intem mens diuinitus ad supcoelestia & eminentius attingit, in quantum magis appropinquat eisdem, vel in ipsum deum intimum transformatur. Quod quia nulla est contempletio speculatiua, quod habet virtutem transformandi: sed solus amor exercitiius deificans, ideo ille solus diuina apprehendit: ad cuius pedem nulla contempletio cognitiua, sed potius quasi de lege, percipiens aliquid tenus se extendit. Ideo scdm de diuinis nominibus sic dicitur: Oportet autem videre mentem nostram habere virtutem ad intelligendum, per quam inuisibilia respicit: vnitionem autem excedentem mentis naturam, per quam coniungitur ad ea quod sunt supra ipsam. Scdm hanc igitur diuinam oportet intelligere, non scdm nos, sed totos nos ipsos extra totos nos ipsos statutos & totos deificatos, &c. Quod quia derelinquere est difficile, ideo contritione & forti conatu mentis ista rescari iubentur.

¶ Disto de his quod oportet derelinquere necessario, subditur de ipsa confurrectione vnitiua. Vbi primo notatur conditio cõsurgentis, quod per ignorantiam dicitur: & ipsa cõsurrectio extensua, vbi dicitur: Cõsurge. Et illud quod ipsa cõsurrectio solus & precipue attendit, cum dicitur: Ad eius vnitionem, quod est, &c. Sed cum omnis apprehensio ista dista sit extra mysticam confurrectionem, cum in illa oportet esse ignorantiam: ideo totaliter oculum intellectus rescindere oportet, quod in ipsa cõsurrectione semp vult illud apprehendere: ad quod tedit affectio. Vbi maxima aduersario in ista cõsurrectione est vehemens inhareria intellectus cum affectu, quod tamen rescindere necesse est per magnam exercitium: cuius causa dista sunt superius, quia vntantasti et, vel circumscribibiliter, vel modo limitato apprehendit.

Et quod

Lucæ 10.
Gene. 29.

Dionys.
cap. 7. de
diuinis nominibus

Et quomodo hoc possit fieri, dicitur in mystica theologia super illud: Consurge ignote, quia ibi eleuatio & uehementia tendentiæ affectus intellectum post se relinquit. Pura ergo affectiua consurrectio nunquam est, nisi totaliter intellectus oculus rescindat. Et hoc est quod in ipso mystica theologia principio dicitur: Omnino autem ignorata uocatione omnis cognitio nis & melius uenit, ex eo quod nihil cognoscit super mentem eleuata cognitio. Vnde hæc est necessaria conditio ad istam eleuatissimam apprehensionem, quod in ipsa eleuatione uacet omnis cognitio speculatiua: quia ipsa est ignota intellectui, & ipsum relinquit necesse est, si ad cognitionem super mentem desiderat peruenire. Et quarum in ipsa consurrectione intellectus se commiscet affectui, tantum est hic de impuritate: & inquam plus ipsius (intellectus) oculus totaliter excæcatur, non nisi per magnum exercitium & laborem: intantum oculus affectiuis, in suis extensionibus liberius & incomparabiliter eminentius eleuatur. Et qualicumque exemplo materiali istud potest uideri in aspiratione & respiratiõe anhelitus, quia sicut ex interioribus sine omni deliberatione procedit ista emissio: sic sine deliberatione affectus ignitus qui est super omnem intellectum, tendit ad illum cui soli perfectius uniri desiderat: & habet suam actionem ab omni intelligentia totaliter separatam, tãta latitudine à parte superiori & promptitudine coadiutus, ut mira uelocitate motu citius etiam quod cogitari ualeat, recte ad instar aspiratis & respiratis cõsurgat. Cuius, ut supra dictum est, uelocitate motum ardore extensiuo & importunissimo eorundem, sicut mendicans nullius ualoris repudiatur & rescinditur: licet importune se misceat omnis speculatiuæ cognitionis exercitium: quod quia non potest dici, nec uerborenus sufficienter explicari, secundum istud mysticæ theologiae Dionysij tertio: Nunc autem ab inferioribus ad supremum ascendens secundum mensuram ascensionis contrahitur, & post omnem ascensionem

totus

totus sine uoce erit, & totus unietur ineffabiliter. &c. Quia doctrinam huius præclaræ sapientiæ sibi soli in creata sapientia referuare uoluit, ut sciat omnis mortalitatis creatura, quod est doctor in caelo quod solus sapientiam ueram suis scholaribus per cœlestes immisiones & suæ claritatis radios manifestat: secunda ratio est, ut omnes mundi: sapientes confuter, cum simplex uetula uel rusticus pascualis ad istius sapientiæ consurrectionem perfecte possit attingere: dum tamen modo prædicto se præparet, quod nulla philosophica sciëntia uel mortalis industria apprehendit. Tertia etiam ratio in libro sapientiæ redditur, quia omnium superborum & sublimium colla propria uirtute calcauit: quia quantumque præclarus, quantumque clericus omnibus alijs gloriosior existat, simbrias huius sapientiæ non attingit quæ super mentem eleuata cognoscitur, nisi per uiam puerilem scilicet purgatiuam, supposito quod mortaliter peccauerit, ad unitiuam se præparet: dolens & gemens quod collatorem totius sapientiæ ad indignationem contra se peccatis anterioribus prouocauit. Colla ergo superborum & sublimium usque ad humilitatē puerorum incipientium necesse est incuruari. Vnde est ibi illud propheticum impletum, in quo sapientia sapientium reprobatur, & sola purgatiuæ inferioritatis humilitas ab ipso supremo exigitur, quod deponit potentes de sede & exaltat humiles. ¶ Subditur etiam respectu cuius sit illa cõsurrectio, cum dicitur: Consurge ignote, scz ad unitiuam illius altissimi qui est super mentem & cognitionem. Et hæc causa partim supra dicta est, quia nec ibi gratia nec gloria nec dimissio pœnæ uel aliquid aliud requiritur istis desiderijs summum actiuæ consurrectionis: sed ipse solus, cui soli propter se in conculcatione uehementium desideriorum mens uniri aspirat: qui sub ista apprehensione obtentus prout ab affectu tendentiæ percipitur, supra omnem mentem humanam & cognitionem attingitur: ut non solum esse ipsum absolute respiciatur, sed & modus appre-

Eccle. 24

Isaia. 29.

Lucæ. 1.

apphēdēdi ipm: q̄a vt dictū est, q̄n affectus rāgitur sus
 prāmētē ducitur & rationē. Vnde tota ista sapiētia in
 hoc solō perficitur, vt ipsa affectiua in suo supremo ap
 pice cōstituta, per abscisionē torius intellectuālis o pas
 tionis nihil aliud q̄ soli deo vniri desiderat. Et q̄a hoc
 est difficile, subditur propter hoc: Et sicut est possibile
 vsq; q̄ possit cum psalm. dicere: Dirupisti vincula mea
 tibi sacrificabo hostiam laudis. Quia cum p̄dicta im
 pedimenta mediāte diuino auxilio, scz omnia sensibi
 lia & intelligibilia & maxime immixtio intellectuā,
 q̄ semper vult apprehendere illum in quē tendit affe
 ctus, perfecte sicut extensionis vnitiuē vincula dirum
 puntur: tunc libera ipsa affectiua veluti quādā auicula
 solis pennis affectionum ardentium prouecta, tan
 ta libertate perfruitur, vt quotienscunq; vult, mouea
 tur ardentissime in deum. Sic etiam, vt orans affectio
 num desiderio in mentis affectu, quantū possibile est
 in via, sic attente exoret, ac si ipsum videret facie ad fa
 ciem. Quandoq; etiam sic supra seipsam mēs erigitur
 motu & consurrectiōe, vt quasi totaliter extra corpus
 videatur. Et ideo dicit, sicut possibile est. Quia nulla
 mens nisi immisione diuina hoc p̄cipit, secundū illud
 in primo de diuinis nominibus: Nam super substantia
 lem scientiam ignotē super substantia litatis, quae est su
 pra rationem & intellectum & substantiā ipsam, ip̄s tri
 buere conuenit, tm̄ ad superius respicientes: quantum
 theoreticorum eloquio: radius se immittit ad splen
 dores superiores, &c. q̄d idem est, q̄d ista scientia q̄ est
 per ignoratiā, vt dictū est, solius dei doctrina p̄cipitur.
 Et in quantum plus affectus de theoreticis eloquijs scz di
 uinis infusitionibus, quibus mens cū dilecto garrula
 iucundatur, recipit: intm̄ ipse deus solus in mente inti
 mius se immittit: vt ipse q̄ est vera sapientia, per diu
 niores radios p̄clarior cognoscatur. Postea subditur:
 Etenim excessus tui ipsius, q̄a non tm̄ creaturā sapien
 tia vnitiua funditus eradicari perurget: sed ipsum spe
 cialiter intellectū mortificat, & soli diuinæ infusente
 q̄ sub

Fsal. 113

se submittit. Et de isto excessu Aposto. dicit ad Corin.
 Siue mente excedimus deo, &c. Et per istū continuatū
 excessum igne amoris anima efficaciorē consequē
 separationem & purgatiōem, per suas extensiones flā
 meas & consumentes rubigines efficaciorē promeretur,
 q̄ primo cum p̄ istam incipit cōsurgere. Quia sicut du
 plex est purgatio, scz p̄ aquā & ignem in corporalibus
 sic etiam in spiritualibus, q̄a via prima purgatiua per
 dolores & frequentes attritiones purgat & per lachry
 mas: sed multo efficacius illa quae est per consurrectio
 nē ardoris. Vnde per istum excessum ardoris iam le
 uis ab omni irretentibili scz mundano delectabili ab
 solutus, & ab omni aliena affectione mundus, ad diu
 nā incomprehensibilitatis claritatem, iam penitus ab
 latis abstraculis & absolutus spiritus à vinculis agili
 me sursum agitur. Vnde iste est ordo consurgendi. Pri
 mo oportet, quod & considerationem & amorem sens
 sibilem derelinquat, & contemplationem omnium
 intelligibilium: & purus consurgat affectus sine adm
 xtione intellectus in illum, quem in sua tendentia co
 gnoscit solum quietatiuum desiderij, vt ipsi intimius
 vniatur. Et per istam diuturnorum moruum anago
 gicorum consurrectionem magis ac magis affectus ex
 tenditur, & quasi quibusdam flā meis scintillis mens
 purgatur efficacius: & ab amore carnalium alibi requi
 em inueniens sine carnis murmuratione necessario
 sequestratur multo plus quam antea. Et exinde affe
 ctus puris motibus fit agilior, vt quotienscunq; vult
 sine meditatione intellectus praeuē ardentissime mo
 ueatur. Vnde primo dicit: Cōsurge ignote: & post hoc
 dicit, sursum ageris: quasi diceret, q̄d in principio exer
 citij consurrectiōnū anagogicāe affectus apex cū dif
 ficultrate consurgit: sed per amorem excessuum ipsius
 supra se & p̄ efficaciorē purgatiōem quasi sine diffi
 cultate ad libitum consurgit, & motuum agilitate mis
 rabili ter leuigatur: vt licet in ipso motu anagogico
 natura

2. Cori. 5

alias irreti
bili

natura & amor pariter concurrant, tamen efficacius iam remoris impedimentis, & exinde maiori immisso ne desuper aduente multo plus ardor amoris quā vigor affectus naturalis facilitatem & agilitatem motuum incomparabiliter operetur. Et hoc est quod dicebatur: Cuncta auferens, &c. Vbi duo maxime que oportet derelinqui tanguntur, scz omne irremediabile (vel irremediabile) & omne absolutū, q̄z primū respicit affectū, q̄a in q̄cūq; afficit creato, illi necessitate cōiūgit, & p̄ consequēs irretitur, & tunc minus agilis ad cōsurrectionem diuinorū efficitur. Sed non tātum irremediabile, sed omne absolutū. Absolutū em̄ dicitur omne qd̄ sua forma pp̄ria cognoscitur habēs esse distinctū, cuius oēm speculationē vel cōtēplationē amoueri necesse est: quia sicut omne irremediabile immundum reddit affectū dum in creatura seip̄a viliori delectatur affectus: ita p̄ secundum immundus efficitur intellectus, id est, tenebrosus, quia dum tantum humana scientia speculatione repletur in comparatione illius sapientie quæ est per super splendētes diuinos radios, quasi quadam ob tenebrante caligine obfuscat. Sed & istud verbum vltimum non tantum de agilitate cōsurrectionis est, sed & de cognitione suprema ipsius intelligentie. Quia secundum sapientiam beati Dionysii illa sola ya est cognitio de diuinis, quæ experimētali iustitia sursum actiue cōsurrectionis relinquitur. Vnde diuina miseratione secundum quod competit cōsurgenti hoc accidit: vt quando mens per multorum temporū car rricula aspirauit, vt suum dilectum intimis cōiuncta ardentiori vinculo amoris cōstringeret: ad modicū temporis prout capax est (prout fit in rapet) visio beata conceditur, maxime cum ab irremediabili & absoluto fit munda: & erigitur tunc ad diuinarum tenebrarum radium scz lumen diuinæ incomprehensibilitatis, que ibi vocatur tenebra secundum quod in epistola dicitur ad Timotheū, sic: Diuina caligo lumen est inaccessibile, in qua habitare deus dicitur, & inuisibilis quidem

1. Timo. 8

existens

existens propter excedentem claritatem, &c. Vnde sapientia ista est immediate ante cognitionē, & sic diuini aspirati a dilecto dicitur: Amice ascende superius. Vbi primo dicitur: Cōsurge, & ibi sursum ageris, q̄a in cōsurrectione vnitue sapientie natura operatur & gratia. In ista autē sup̄ma eleuatione intelligentie, sola gratia eleuās immediatissime operatur, q̄rū ad ipsam eleuationē raptus: put mens in corpore sic erigitur, vt a sensibus corporis sequestretur, cū in ista vltima intelligentie eleuatione tā intellectiua q̄ affectiua potissime officii cōsumatur, nō p̄ modicū patēdū sed agēdū actū suorū obtineat. Postea dicitur: Vide autē ne q̄s in dōctōrē ista audiat. Et hoc quidē ammonet in fine primi de diuinis nominibus sic scribens, ad Timotheū loquens de cognitione p̄ amorē prēuū dicens: Apponam⁹ in sc̄tis sc̄tā sc̄m diuinā traditionē collocātes, & ip̄a ab in dōctōrē vsibus & derisionibus auferētes magis illos ip̄os si taliter sunt tales quidā homines ab impugnatione dei in hoc liberātes, &c. Hoc idē sepissime ammonet in alijs libris suis. Et hæc est ratio q̄ ipse assignat statim postea, quia putat ea q̄ sc̄m ip̄os est cognitio cōgnoscere cum q̄ ponit tenebras laribulū suū: q̄a nō possunt deū apprehendere nisi sub ratioe boni vel veri vel dulcis, & sic de alijs. Et ista sapientia anagogica est quæ dā theoria p̄ se sc̄tā & diuersa ab omni speculatione sapientia, q̄ oēm rationis apprehensionē transcendit. Et quia multi sapientes & doctores hoc videre nō praeuaerent, hanc summā sapientiā irrident: & in hoc p̄ consequens deū altissimū collatorē huius sapientie impugnat. Ideo cum b. Dionysio, imo magis cū domino Iesu Christo, rogo illū quonq; hoc scriptū in p̄xerit, ne in dōctis huius mūdi doctoribus philosophis carnalē vitā ducentib⁹ vllatenus manifestet, nisi hac via puerili velint incipere scz purgatiua via: & citius q̄ alijs esset non tm̄ in aliqua liberaliū artū, sed in arte mōchanica industri⁹ operator, in seip̄is sola diuina immisso ne gradatim ascendētes, oia q̄ dicta sunt multo meli⁹

Psal. 17

n & multo

& multo iucundius experientiali notitia veracissima ap-
 pbabunt. Sed hoc scribere volui ad hoc, q̄ minus ex-
 perri in ista sapientia corroborato itinere semitas dis-
 rigant, scientes q̄ citissime inuenitur. Quod si in prin-
 cipio purgatiōis vel extaticę confurrectiōis difficultas
 mirabilis sentiat: tñ in paucis vexati, citissime in mul-
 tis bene disponentur: ita vt experimento videat̄ omne
 qd̄ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hois
 ascendit: hoc etiā in præsentī videre possunt q̄ per dile-
 ctionem huius supremę sapientię ipsi inhærebunt, vt
 iam mēs dicat: Teneo cum nec dimittam. Sed licet ab
 indoctis quasi stulta hæc sapientia videatur, subditur
 theoricā, vbi p̄ rationes & argumēta p̄ceditur: vt quō
 mens confurgere valeat, quomodo remouendo obsta-
 cula, qua vnitione media, & multa alia quę ad hoc per-
 tinent, ad confutationē humanę philosophię: Sed &
 ne ascensustantę sapientię videatur irrationabilis, ar-
 gumentis tam naturalibus q̄ theologicis q̄ etiam ana-
 gogicis sumptis à rationibus æternis euidentius dispu-
 tat. Et ideo sapiētia Diony. difficillima videtur, quia
 modus procedendi supra oēm rationem existit: & for-
 la sancti spiritus insuitione percipitur: maxime de di-
 uinis nominibus & mysticę theologię p̄cessus: scđm
 qd̄ dicitur in principio de diuinis nominibus, vbi dici-
 tur q̄ non asseueratur hæc doctrina in persuasibilibus
 humanę sapientię vbiis, sed in demonstratiōe à spiritu
 scđo motę vt utis in supremo apice: scđm q̄ ineffabilis
 bus & ignotis ineffabiliter & ignote coniungit̄, &c. Qu
 ergo sp̄s sanctus mouet apicē affectiuę scđm psalm.
 Tangē montes & fumigabur: tunc tora, pfunditas sapi-
 entię Dionysij q̄ intellectu excedit, supra oēm discipuli-
 nę alterius leuitatē, certissima & leuissima cōprobat.
 Et ideo amantissima, q̄ sine omni dubitatione & opi-
 nione proeedit: & ideo q̄ oportet primo cognoscere
 practicā q̄ theoricā, vt illa leuissime cognoscat, ideo
 theoricā opatiuā cōsequit̄. Pax er̄, oibus amatorib⁹
 yę sapiētis, & diuine bonitatis influētia cōcedat. Amē

¶ Questio

¶ Questio: Vtrum anima secundum suum affectū
 possit aspirando, vel desiderando moueri in deum, si-
 ne aliqua cogitatione intellectus sua vel cōcomitate.

AD manifestationē illorum occultorum & mys-
 ticorum quę dicta sunt, super veritate quær-
 tur difficilis quæstio, in qua cuilibet intelligen-
 ti veritas huius sapientię manifestus illucscit. Er-
 quæratur, vtrum anima secundum suum affectum pos-
 sit aspirando vel desiderando moueri in deum sine a-
 liqua cogitatione intellectus prauia vel concomitan-
 te: Videtur, quod semper sit necessarium præcogitare
 antequam per extensionem amoris, affectus mouea-
 tur in deum. Primo autoritatibus sic, quia dicitur in
 psalmista: In meditatione mea exardescet ignis: ergo
 oportet quod primo mens præmeditetur cogitando,
 antequam in ipsum dilectum igne amoris confurgen-
 do, per affectuonem affectus interius inardescat. Item
 Augustinus: Inuisa possumus diligere, incognita au-
 tem nequaquam: ergo primo oportet ratiocinando
 vel intellectualiter cogitando cognoscere, antequam
 affectu amoris aliquid diligatur. Cogitatio ergo af-
 fectionem amoris necessario præcedit. Hoc idem pro-
 batur ratiōibus, & primo ratiōe sumpta in diuinis sic:
 Anima in deum quem diligit per amoris desiderium
 actualiter se extendēs vocatur deifica vel deificata in
 septimo de diuinis nominibus. Nam secundum quod
 potentiale (alias possibile) est creaturę, per extensio-
 nem amoris trinitati super excellentissimę confor-
 matur. Sed in trinitate ita est, quod secundum ordi-
 nem nature, primo est pater qui est summa potentia
 secundo filius, qui est patris notitia vel summa sapi-
 entia, tertio est spiritus sanctus qui est verus amor:
 ergo sic erit in anima, quę per extensionem amoris se-
 cundum modum suę paruitatis, vt possibile est, tri-
 nitatem beatissimam nititur imitari: quod pri-
 mo ibi erit, de ipso ad quem tendit aliqua cogitatio
 do vel intelligendo notitia, antequam amoris

Agruit in
 prem nega-
 tiuam
 P sal 38

Augusti.

Dionysij

Sap. 3.
 Isaia. 46.

Cant. 1

1. Cori. 2

Psal. 143.

n a deside

HVGONIS CARTHV.

Diony.

desiderio in ipm possit aspirado cōsurgere: ergo cogi-
tado cognoscere semp pcedit affectionē amoris: Item
scdm q dicit b. Diony. Ecclesia militās imitatur scdm
q possibile est, ecclesiā triūphāte: ergo aīa fidelis volēs
p amorē cōsurgere gradatim scdm q est in ordinibus
angelorū cōsurgit, & maxime mentes amantiū vltime
Hierarchiē cōpantur in qua sunt tres ordines, scz Thro-
ni, Cherubim & Seraphim. Igitur necessariū est in aīa
cōsurgere actualiter volente, q tres pprietates vel offi-
cia isto: triū ordinū imitetur. Primo q sit thronus, i.
q cetera scz mūdānos honores, carnales affectiones,
terrenas delicias, vt solus deus iā fede pparara in ipsa
resideat, penitus derelinquat. Scdo q sit Cherubim q
intelligitur plenitudo sciētīe, & hoc fit mediāte lumi-
ne diuinitus immisso, q mediāte mens supra intel-
ctualiter cogitādo scdm humanā intelligentiā diuina
cognoscit & celestia apprehendit. Postea oportet, q sit
Seraphim q est ordo supremus, i q in illū qm iā mens
cherubica cognouit, postea affectus ipm solū desiderā-
do non aliud p affectiōes sāmigeras inardescat, & tūc
est Seraphim, q interpretat ardens. Cum em Cherubim
cui appropriatur cogitāris cognitio, ordinate pcedit
Seraphim q interpretat ardor amoris: Igitur sic erit in
anima q hoc triplex officiiū angelicū nititur imitari, q
p cogitātiōnē cognoscere, pcedit p amorē actualit ar-
dere: vt sine cogitātiōne puia nullatenus cōsurgat a:
amoris affectio: Item aīa per amorē cōsurgēs nititur
illis beatis mentibus sanctorū, qui contēplātur deum
facie ad facie, conformari. Sed illic primo est videre
q amore inharere, q nisi illā indicibilē plenitudinē
intelligendo cognoscerēt, nullatenus ipsi ignitis affe-
ctiōibus in quāz delectatiōe beattitudo completur,
inaueritiliter adharerēt. Ideo nisi nobis prius esset
cogitatio seu cognitio q amoris affectio, iā nō confor-
maremur mētibus sanctorū in gloria: q sic vidēt diu-
nā pulchritudinē, vt in ipsa p amorē supra oēm intel-
ligentiā interiū affectiōibus delectētur, in his intelligere
præcedit

DE VIA VNITIVA Fol. 289

præcedit amare: Item scdm q anima in suis potentijis
ordinal: sic eodē mō naturaliter ordinate mouetur.
Sed ego video q a sua primordiali creatione aīa tres
habet potentias naturaliter disti-ctas, scz memoriā,
intelligentiā, & voluntatē. Memoria nihil aliud in no-
bis est q intēctio diuinā similitudinis. Intelligentia est
in nobis illud mediāte q naturaliter, non inuestigādo
nec ratiocinādo qlibet aīa suū creatorem cognoscit.
Voluntas est illa potētia per q aīa suum creatore dila-
git: & in ipm naturaliter tendit. Et ex isto vltimo est ra-
tio, quare affectus humanus non potest satiari ad plea-
nū terrenis, diuitijs, delitijs, & honoribus: cū in solum
deum tendat, vt in ipso finaliter cōquiescat. Cum igi-
potētia intelligentie, in q ē cogitatio vī cognitio, pcedit
potētiā voluntatis naturaliter, in q est ardor vel amo-
ris affectio: igitur motus intelligentiā q est cogitare,
pcedet motū volūtatis q est amare. Nullus ergo intel-
lectus sine cogitātiōe puia poterit ad amoris affectus
cōsurgere, q tum cūq ignitis affectiōibus diuinitus
eleuetur. Item hoc idē videtur in apphēnsiua & in mo-
tūa sensibili. Nam primo necessariū est vt illud ad qd
imagicarie diligendū moueor antea sensibiliter pco-
gnoscā: ante igitur oportet me apprehēdere oculo ex-
teriori vel alio sensu aliqd delectabile q in ipso deles-
cter, vt istud habendū desiderē. Igitur sic erit in cogni-
tūa & motūa ratione superiorū, q desit siue aliquid a-
liud delectabile anterieus cogitē, q ad ipsum possim in-
terius affectiōibus aspirare, vel in ipso aliquatenus de-
lectari: ergo p cogitare pcedit semp amore cōsurgere.
Itē scdm q dicit b. Diony. in principio Mysticæ Theo-
logiæ, in cōsurrectiōe amoris oportet oēm intel-
ctū derelinquere, & cogitātiōnē de creaturis sensibili-
bus: & etiā tā de deo q de angelis. Sed istud ponere vi-
detur stultissimū. Quid em faciet animus, si non possit
cogitare de deo vel trinitate vel angelis: Videtur em
tūc esse in nube vel quasi in mari, cū semp cognitio in-
tellectū ipm amorē dirigat. Aliter em sapiētia mystica

Dionysius
i. mysticæ
theolog.

non videt sapientia, sed abussio vel stultitia. Item omne
 siud qd apprehenditur, apphēdit sub aliq̄ intentione
 entis scz, aut vt vnū, aut verū, aut vt bonū: ergo deus
 quoq̄ modo cōprehendatur, apprehendetur sub ratio
 ne entis, vt summa vnitas, aut vt summa veritas, aut
 etiā vt est summa bonitas. Cum igitur nullo istorum
 modorū possit apprehendi, nisi p̄ cogitationē (nam si
 apprehēdero vt vnū, oportebit me cogitare de vnita
 te: si vt verū, de veritate: si vt bonū, de bonitate) igitur
 cū amoris apphēnsio apphēdat deū in q̄cum est bonū,
 oportet necessario q̄ ibi sit cogitatio p̄ua de ip̄a boni
 tate, q̄ in ip̄am actualiter p̄ amoris affectionē moueri:
 ergo, &c. ¶ Contra. Videtur, q̄ sine cogitationē p̄ua
 vel cōcomitātē affectus p̄ amorē dispositus libere mo
 ueat in deum. Et primo auctoritate magni hierarche
 Dionysij in principio Mystice Theologiæ dicitur ad
 Timothe. sic: Tu autē amice Timothee cir ca mysticas
 visiones forti contritione sensus derelinque, & intel
 lectuales operationes, & omnia sensibilia & intelligibi
 lia, & omnia existentia & non existentia: & sicut possi
 bile est, ignote confurge ad eius vnitionem, qui est su
 per omnem substantiam & cognitionem, &c. Cum igitur
 secundam hoc in consurrectione amoris mystica
 oportet derelinquere omnem intellectualem opera
 tionem, vel cognitionem, & solum secundū vnitionē
 amoris affectuosū cōsurgere, quæ est super oēm intel
 lectum & cognitionem: igitur sine cogitatione p̄ua
 vere amās amoris affectionē confurgit. In tertia trāsa
 ctione Dionysij dicitur: In mystica theologia per vn
 itionem dilectionis quæ est affectiua verē cognitionis,
 vnitur deo intellectualiter ignota cognitione multo
 nobiliori quā sit cogitatio intellectualis: & in eo q̄ co
 gitationē intellectualē derelinquit, super intellectum
 & mentē deum cognoscit, &c. Cum igitur (vt ibidē di
 citur) deus non possit cognosci p̄ intellectuale cogita
 tionē, cognoscitur verissime p̄ tactū amoris. Igitur vt
 plāne ibidē dicit, necesse ē oēm intellectū derelinq̄re,
 & solum

Arguit in
 oppositū

& solum p̄ amoris affectū in deum confurgere. Item
 dicitur in septimo de diuinis nominibus, oportet autē
 videre mētem nostrā habere v̄ritatem ad intelligendū
 per q̄ intelligibilia inspicit: vnitionē autē excedentē na
 turā mentis, per q̄ coniūgitur ad ea q̄ sunt supra ip̄am
 scdm̄ hāc igitur diuina oportet intelligere non scdm̄
 nos, sed totos nos ipsos extra totos nos ipsos statutos &
 totos deificatos, &c. Igitur licet in humanis primo o
 portet intelligere q̄ affici, in v̄a tū & experimē tali co
 gnitione diuino: oportet primū sentire per amorē, q̄
 ip̄m deum q̄ sentitur intelligēdo cogitare. Ergo oportet
 confurgere p̄ amorē, vt ex isto statu cognitionis in
 ip̄a mente vera cognitio relinquat. Nam illud scz de
 diuinis qd experimētaliter sentit affectus, v̄e etiam in
 telligit intellectu. Itē in eodē dicit cap. de mystica sapiē
 tia sic: Hanc igit̄ irrationabilē stultā & amantē sapiētī
 am excedentē laudātes, dicimus q̄ est omnis mentis &
 rationalis, & omnis sapiētīæ & prudentiæ causa: & in
 ip̄a est omne cōsiliū, & ab ip̄a est oīs cognitio & prudentia
 & in ip̄a sunt oēs thesauri sapiētīæ & sciētiæ absconditi, &c.
 Cum igitur ipsam irrationabilē vocet: non ergo p̄ ra
 tionū inuestigationē p̄cedit. Et cum ipsam stultā ap
 pellat, non p̄cedit sicut alia scholastica sciētia. Nam or
 dinatē, p̄cedēdo primo cognoscimus oē istud qd diligi
 mus. Si ergo mystica theologia primo p̄ rationes cogi
 tando vel meditando (sicut videmus in alijs) procederet,
 non stulta à B. Dionysio vocaretur: nec amēs, id ē,
 sine mente. Nam sine omni mētali cogitationē vel me
 ditatiōe affectus amoris accēdit. Igitur ex affectu amo
 ris relinquatur in mēte cognitio, non ecōuerso &c. Itē
 psalm. Gustate & videte qm̄ suauis est dñs. Cum igitur
 gustare affectū respiciat amoris, videre autē intellectus
 cogitationē vel meditationē: ergo primo oportet mo
 tu amoris confurgere, q̄ occultissimū deū intellectu ali
 ter cogitādo cognoscere. Nā hæc est regula generalis
 in mystica theologia, q̄ primo oportet habere practi
 cam quā theoritam, id est, v̄sum exercitiū in corde

Diony.

Colof. 1.

Psal. 33

q̄ ipſius rei v̄ eoꝝ q̄ dicitur habere notiã. Itē illud
 idem apparet auctoritate cōmētoris Vercelēſis ſup
 myſtica theologiã dicēſis ſc̄. Iſtud ſapientia negotiorum
 ſenſus, imaginatiōis, ratiōis, intellectus tam prãfici q̄
 theorici, v̄ ſc̄ & officia ſuſpendit: & excludit oēm intel
 lectũ & omne intelligibile, & ens & vnũ trãſcendit, ſpe
 culũ & ænigma, & ipſi diuino ſpiritu apicem affectiōis
 principalis diuina dignatiōe vnit, &c. Igitur nō requia
 ritur in myſtica affectiōe aliqua cogitatio v̄ cognitio
 intellectus. Itē hoc idē pbatur ratiōnē in diuinis ſum
 ptã. Quia mēs ratiōe p̄fici ſc̄m q̄ gradatim aſcēdēdo
 ordinate ad diuina cōſurgit. Sed ego video q̄ in ip̄a di
 uinitate ſunt tres p̄ſone, ſc̄z pater & filius & ſp̄s ſc̄tus.
 Pater eſt ſumma potentia, filius eſt ſumma ſapientia, &
 ſp̄s ſc̄tus amor cōnectēs. Sed ſp̄s ſc̄tus q̄ eſt v̄s
 amor ſc̄m naturã & etiã ſc̄m noſtrã intelligētã, nō
 ſc̄m tempus, eſt v̄tima perſona in diuinis. Nam pri
 mo eſt intelligere patrem generantē, ſc̄do filiũ genitũ,
 tertio ſp̄m ſc̄tum, p̄cedentē ab v̄roꝝ. V̄timus ergo
 & nobis, p̄p̄inquirior eſt ſpiritus ſc̄tus. Cum ergo grada
 tim aia aſcēdēdo ordinate p̄ficiat, oportet q̄ habeat
 primo amorē, q̄ appropriat ſpiritu ſc̄to, q̄ ſp̄s ſc̄tus
 nobis eſt aſſinior: ante q̄ habeat intelligētã cogitan
 do, vel etiã ſapientã q̄ appropriatur filio: amoris igitur
 affectiō p̄cedit cognoscere, & nō e cōuerſo. Itē aia ſc̄m
 q̄ a deo fonte totius beatitudinis recipit influentiã, ad
 inſtar eccleſiã triumphãtis p̄ficiatur. Sed conſtat ſc̄m
 Dionyſiũ, q̄ ordo Seraphim q̄ interpretatur ardens, pri
 mo v̄berius & p̄fectius recipit influentiã a deo q̄ ordo
 Cherubim, q̄ interpretatur plenitudo ſcientia: ergo af
 fectus per ardorē amoris q̄ reſpōdet Seraphim, primo
 & principaliter aſſicitur & mouetur in deum, q̄ intel
 lectus illud quod affectus deſiderat cogitãdo intelligat,
 quod intelligere reſpondet Cherubim: ergo primo af
 fectus mouetur in deum ſine cogitãtiōe prãuia intel
 lectus, ſed potius ip̄m ſequit. Itē ip̄s rationalis recipit a
 deo influentiã primo & principaliter in q̄tã ip̄i eſt aſſinior,
 ſed aſſe

ſed affectus maxime per amorem diſpoſitus eſt ſupre
 mus in rationali ſpiritu: & per conſequens ſpiritu in
 creato propinquior, ergo tangitur apex affectus a deo
 per immiſſionem ignis amoris in ſpiritu tanquã deo
 propinquior antequam habeat ipſum apprehēdere in
 intellectus, qui eſt potentia multo plus affectu a creato
 re ſupremo diſtantiōr. Igitur ſemper primo mouetur
 affectus in deum quã intellectus cogitando intelligat
 Item cum deus quaſi gradibus infinitis diſtet a qualis
 bet creatura: ad hoc quod ipſe in hac miſeria aliqua
 tenus cognoscatur, oportet animam ſic appropinqua
 re eidem, vt quoquo modo attingatur ab ipſa. Cum ergo
 ſolus amor faciat animam appropinquare ad de
 um per ſui extenſionem, in q̄tu m̄ igitur mens amat atre
 tius, intantum fonti luminis appropinquat: & per cō
 ſequens inquãtum propinquior eſt fonti luminis per
 amorem, intantum plus intellectus illuminatur ab eo
 per cognitionem. Primo igitur in diuinis eſt ardendo
 amare, quam intelligendo cognoscere. ¶ Solutio. Di
 cendum ſecundum beatum Dion. in principio Myſti
 ca Theologię: Sapientia iſta dicitur ſolum chriſtiano
 rum, & fidei cognitionem ſupponit & charitatis fun
 damentum. Vnde nullus mortalis in quantũcumq̄ ſit
 philoſophus vel ſciens, hanc ſapientiam quã eſt in ſu
 premo affectu, mentis humanã facultatem tranſcē
 dens, nec potuit nec poterit apprehendere rationum
 inueſtigatiōe vel intelligentiã exercitio: ſed ſolis
 filiis a ſolo patre æterno cōſolationē expectantibus
 paterno etiam affectu miſericorditer reſeratur. Et iō
 myſtica. i. clauſa vel occulta dicitur, quia a paucis cō
 gnita. Vnde notandum, quod duplex eſt modus appre
 hendendi ſecundum duplicem naturalem potentiam
 pertingendi ad deum. Nam quãlibet anima habet po
 tentiam intelligendi, & hæc eſt potētia intellectus: &
 potētia amandi, quã affectus dicitur: quibus deũ ap
 prehendit, q̄ eſt ſumma veritas & ſumma bonitas. Vn
 de intellectu apprehendimus veritatem, affectu attrin
 gimus

Soluuntur
 argumēta

Gene. 29

Lucæ. 10

Num. 33

gimus bonitatem. Secundum hæc duo est duplex via excellentiæ. Vna quæ dicitur contemplatio, & hæc figuratur per Rachelem, quæ dicitur venusta aspectu: quæ mens. s. lumine desuper infuso, diuinitus habet meditando vel cogitando solum celestia contemplari. Alia est in affectu, & hæc dicitur ardor amoris: quando. s. igne spiritus sancti desuper misso, anima flammigeris affectionibus ad solum deum aspirans, ipsum solû desiderat: vt sibi per fructuorem amorem intimius vnatur: & hæc dicitur optima pars Mariæ, quæ ardebat de siderio, vt dicitur in Iohanne. Vnde sicut nouum testamentum præstantius est veteri: sic via amoris siue perfectionis quæ est in ardore amoris, quæ est designata per Mariam, est nobilior omni meditatione & contemplatione intellectuâli quæ designatur per Raphaelem. Sed notandum ad hoc quod veritas efficacius videat, quod duplex est contemplatio in intellectu: similiter & ardor amoris dupliciter acquiritur in affectu. Quædam enim est meditatio vel contemplatio ab inferioribus ad superiora, quædam vero e contrario descendens a superioribus ad inferiora. De prima determinat Richardus de sancto Victore in Arca mystica, ostendens per quadraginta duas meditationes, vel considerationes in creaturis, quomodo mens lumine intelligentiæ decorata, ad cognitionem summi creatoris debet attingere: vt sicut israeliticus populus peruenit ab ægypto per quadraginta duas mansiones ad terram promissionis: sic anima fidelis per illas quadraginta duas considerationes in sex gradibus ordinatas, vsq; ad cognitionem summæ veritatis attingit, omni rationali spiritali operata. Alia vero contemplatio est e conuerso procedens. Nam mens lumine desuper immisso, secûdâ regulas veritatis & rôes æternas (qs scdm illuminationes diuinas in seipsa percipit meditâdo) de inferioribus creaturis iudicat, & scdm qd apriori lumine aia desuper irradiâdo infundit, sic in târo infallibilis scdm illas cãs & rônes (q sunt idẽ qd deo, a q ois creatura exẽ

plata

plata & ideata primordialiter exiuit) veritatem in creaturis & in omnibus effectibus multo melius q ratiocinando animus perscrutatur. Non tamen intelligendum est, quin ista contemplatio in affectiõe terminetur, aliter nulla esset. De istis vero nihil ad præsens. Multo enim excellentior & multo amabilior, & ad obtinendum facilius est ardor amoris. Sed ad istum ardorem amoris est duplex modus attingendi. Vnus scho lasticus & cõmunis, alius mysticus & secretus. Primus est per modum inquisitionis & eleuatiõis, & incipitur ab inferioribus vsq; ad summum per exercitium diuurnum ascendendo, verbi gratia: Modus deum amãdi per meditationem præuiam iste est. Primo fidelis discipulus sensu exteriori siue oculo conspicit creaturas exteriores: deinde etiam aliquantulum ascendendo, quod iam percepit oculo exteriori, in imaginatione repositum conseruat: deinde magis eleuando, ratiocinãdo, & conferendo, vna causa creatrix omnium necessario inuenitur. Et sic peruenerunt philosophi ad cognitionem dei. Nam ipsi videntes tantam creaturarum magnitudinem, tam decoram ordinationem, tantam vtilitatem earundem, per hæc ipsi & quilibet alij vnum creatorem potentissimum, sapientissimum optimum infallibiliter cognouerunt: & hoc per potẽtiam animæ superiorẽ sensu exteriori, & imaginatione quæ ratio nuncupatur. Deinde ex ista consideratione creaturarum quidam habitus per prædicta in intellectu relinquitur, vbi primordiale fundamentum creaturarum relinquitur & esse non tantum per conspersionem creaturarum, sed per irradiationem & illuminationem immisam quodammodo mens a deo ad contemplanda diuina præclarius eleuatur: & hæc potentia vocatur intellectiua siue intellectus, qui solû in meditatione pura consistit. Vltimo omnis meditatio vel contemplatio in affectiõe vel vnitione desistit ter minatur. Vnde meditatio vel contemplatio sine affectiõe amoris subsistit, pax, pdest aut nihil.

Vnde

Vnde dicit Augustinus: Quod non licet semper volitudo cogitare sed amādo inhærere: vt cognitio vel meditatio precedat affectionem amoris. ¶ Secundo etiā anima fidelis sine omnibus alijs creaturis per solā cognitionem immittit a deo in ipso afficitur Alius autē modus consurgendi in deum est multo his omnibus nobilior prædictis, & ad habendum facilior. Et hæc est sapientia vnitiua, quæ est in amoris desiderio per affectiones flammigeras etiam superius aspirādo, & diffinitur a beato Dion. in 7. de diuinis nominibus sic. Sapientia est diuinissima dei cognitio, quæ est per ignorantiam cognita secundum vnitionem super metem quando mens ab omnibus alijs recedēs, postea etiam seipsam dimittens, vnita est super splendētibz radijs inscrutabili & profundæ sapientiæ illuminata. Vnde in hac sapientia secundum quod dicitur in primo Mystica Theologia sic: Sensus & sensibilia derelinque, intelligibilia & non intelligibilia, &c. Vnde ista sapientia sine omni inuestigatione vel meditatione puia amantis affectum sursum trahit. Vnde non ibi oportet cogitare, nec de creaturis, nec de angelis, nec de deo, nec de trinitate: quia hæc sapientia non per meditationem puuam, sed per affectus desiderium habet aspirando consurgere. Sed notandum, quod ista sapientia alio modo intelligitur in proficientibus, aliter in perfectis. Proficientes enim necesse habent se purgare per viam quæ dicta est, videlicet per humilitatem & contritiōem & illuminationem per modum orationis, & postea aliquid quantum cogitando ipsi deo desuper insulamanti occurrere, non tamen meditando de deo vel angelis, vtdictum est: sed consurgendo secundum illam viam quæ immediate sequitur viam purgatiuam, in expositione minori de pater noster, quæ est oratio in spiritu & veritate. Sed postquam affectus se exercendo diuturnius vel cogitando secundum quod ibi docetur diligentius se exercit: tunc dimittitur omnis cogitatio vel meditatio, & solum per amoris desiderium, quotiescunque vult,

vult, vel de die vel de nocte, intus vel extra ad vnitionem ipsius dilecti solum aspirans, animus consurgens se erigit: & ibi amoris affectus precedit cogitationem. Nam illud quod sentit affectus, vere intelligit intellectus. Et sicut dictū est de contemplatione, quod duplex est: vna quæ ascendit, alia quæ descendit: sic est etiā in affectione amoris. Nam secundum viam scholasticam quæ dicta est, ascenditur ab inferioribus creaturis vsq; ad affectū amoris. In sapia autē mystica contrariū est. Nā iste verus amor, qui est spiritus sanctus tercia per sona in diuinis, & vltima respectu ordinis personarum, nobis est propinquior & prima in consurrectione affectiua in deū. Vnde & ipse spiritus sanctus per ignē amoris tangit & inflamat supremum affectiū apicem: & indicibiliter sine omni cogitatione vel rationis discretione ad se trahit. Vnde sicut lapis suo pondere trahitur & fertur naturaliter ad suum centrum inferius sic apex affectus suo pondere & directione immediate & sine aliqua obliuatione absq; omni præuia vel concomitante cogitatione sursum fertur in deum. Vnde illa potentia quæ est affectus & supremū in spiritu hominis, spiritui sancto immediate amoris vinculo est vnibilis. Et hæc potentia ve est supremam in spū, quæ si ab omnibus ignorat, nisi ab illis in quibus ab igne spiritus sancti, immediate apex affectus tangitur & mouetur. Vnde Dion. hanc virtutē vocat immediate motam a spiritu sancto, & secundum istam procedit tota ista mystica theologia, & dicit sic: Est & nunc a nobis lex prædefinita veritatem de deo docens nos asseuerare non in persuasibilibus hūanæ sapientiæ verbis: sed in demonstratione a spiritu mota theoreticarum virtutum, secundum quam ineffabiliter & ignita ineffabiliter & ignota coniungimur secundum meliorem nostrā intellectualem virtutis & operationis vniōem, &c. Vnde secundum istam virtutem motam a spiritu sancto immediate est multo maior de deo cognitio, quæ per omnem intellectum vel rationem inuestigando.

Vnde

Colo. 2

HVGONIS CARTH.

Vnde primum tangitur supremus apex affectus, secundum quem mouetur per ardorem in deum: & ex isto contactu relinquitur in mente verissima cognitio intellectus. Nam istud solum quod sentit de diuinis affectus, verissime apprehendit intellectus: vt dicitur in fine primi capituli Mystice Theologie sic: Per vnitione dilectionis, qua est affectiua vera cognitionis, vnitur deo intellectu aliter ignoto, &c. Ex qua etiam vnitione ingenium ad inuestiganda occulta mirabiliter clarescit. Per hanc etiam imaginaria & phantastica dirumpuntur. Per hanc etiam sensuum exteriorum inordinatio quasi quodam retinaculo interiori refrenatur, vltique etiam ad carnis sensualitatem, corruptionem corporum pestiferam mortificando, vbi ignitus scilicet affectus redundat. Nam quanto mens plus aspirando erigitur, tanto plus debilitatur ipsius carnis male inflamantis corruptela. Per hoc pro magna parte scholastici & mystici doctoris diuersitas patet. Nam secundum diuersos intellectus vtriusque procedunt argumenta. Ad primum dicendum est, quod istud: In meditatione mea exardescet, &c. intelligitur in proficientibus. Nam quia in talibus nondum ardor amoris abundat, propter hoc oportet quod aliquantulum affectus meditando secundum illam viam que dicta est in expositione minori orationis dominice, efficacius excitetur & non cogitando de angelis, de supercelestibus, de deo vel de trinitate: quod tamen in tertio statu in via vnitiui amoris, perfecto iam exercitato, cogitatio praua dimittit. Sicut videmus in pontibus, quod in pontis adificatione ligna lapidibus supponuntur, postea iam constructo edificio muri lapidei firmitate perfecta, cuncta ligna amouentur: quia sine ipsorum obsequio structura muri lapidei potest persistere immobilis: Sic etiam hic in proficientibus cogitatio prae dicto modo praemittitur, deinde sequitur affectio amoris: que perfecte obtenta, totius cogitationis vel meditationis prauae vel concomitantis obsequium, vt supra dictum est, amittit.

DE VIA VNITIVA Fol. 288

uetur. Ad secundum dicendum est, quod illud bene concedimus: Inuisa possumus diligere, incognita nequam. Nam sapientia mystica supponit cognitione si dei. Vnde in principio Mystice theologiae vocatur sapientia Christianorum. Vel aliter quia duplex est cognitio, vna praecedat amoris affectum. In primo enim affectu vel processu secundum viam scholasticam communem, est ibi prima cognitio per creaturas de deo vel per intellectum, antequam in ipso amoris affectio accedatur, & secundum hoc istud Augu. intelligitur. Sed in processu mystico secundum Dio. amoris affectus intellectus cogitationem praecedat vt dictum est. Et de vtraque loquitur propheta David. Vnde quantum ad primam dicit: In meditatione mea exardescet ignis. De alia: Accedite ad eum, scilicet per passus amoris: & illumina mini, per cognitionem veritatis. Et ista cognitio est certior, quam prima & infallibilior: sicut multoties aliquid per aliqua signa quae videntur in ipso, esse delectabile ad vltimum cognoscitur: ex qua cognitione ad hoc vt comedatur, appetitus videntis pluries inardescit. Postea quando illud gustatur, amplior & certior cognitio ex ipso gustu relinquitur quam illa esset quae ipsum gustum praecesserat: sic & in his eodem modo intelligitur. Ad tertium: In diuinis, &c. Dicendum, quod verum est secundum modum communem, & ipsa anima actualiter conscendente. Secundum autem processum mysticum contrarium est. Et sic praecedit ista obiectio a tertius partibus, quod patet in processu ipsorum argumentorum. Per hoc patet aliquid de Cherubim & Seraphim: vbi est, quod ab inferioribus superius ascendendo: & sic cogitatio praecedat amore, sicut Cherubim praecedat Seraphim: contrarium autem est descendendo. Nam primo & principaliter recipit influentiam a deo Seraphim quam Cherubim: & similiter descendendo prius mouet affectus per amorem in deum quam istud quod sentit affectus percipiat intellectus: & sic currit secunda pars contraerariis partibus. Ad tertium dicendum, quod non est simile de beatis & de viatoribus. Nam beati iam ipsam claritatem lucis aeternae vident facie ad faciem absque ulla admixtione fantastica vel corporis

corporis corruptione obtenebrante caligine vel medio contemplantes, & ideo ibi est summa ordinatio, quia nullum est tibi impedimentum. Ideo primo naturaliter intellectus diuinam pulchritudinem apprehendit quam in ipsa affectus vn̄de indissolubili delectatur. In viatoribus autem licet ament existentes in corpore, tamen sicut dicit philosophus: Intellectus humanus est fantastice admixtus, ideo omne intelligibile & maxime summū intelligibile quod est deus ipse, fantastice apprehendit, quod si etiam per amorem & illuminationem diuinam immixtam ab intellectu admixtio fantastica separatur: semper tamen intellectus quod tum cunctis cœlitus illuminetur, deum modo finito & limitrato apprehendit, qui tamen immensus & infinitus est. Et ideo omnis intellectualis cognitio semper est impura & immunda. Et ideo in presenti si vera sit cōsurrectio mystica, iubet ipsam Deo. ab amoris affectu totaliter sequestrari, & per solum ardorem amoris cōsurgere, quia & si totus sit desiderabilis sicut in Canticis dicitur, non tamen totus comprehensibilis nec in presenti nec in futuro. Et in quantum efficacius in ipsa cōsurrectione omnis cognitio intellectualis rescinditur: intantum ardoris affectus veluti liber superenans citius quod desiderat apprehendit. Et hoc summe cauendum est, vt nulla cognitio intellectualis se amoris vn̄itui cōsurrectiōi admisceat. ¶ Ad sextū dicendum est, quod solutū est scdm̄ duplicem modum cōsurgendi per amorem, vt dictum est, neq; de trinitate neq; de angelis. Per istud idem soluitur septimum. ¶ Ad octauum dicendum est, quod licet modus cōsurgendi mystice stultus & irrationabilis ignorantibus hanc sapientiam videatur: tamen sapientissime & miraprocedit ordinatione. Nam solo pondere & discretionem amoris affectus verius & certius & infallibilis in ipsum quem diligit fertur quam ocul⁹ corporalis aliquid sensibile videat, vel intellectus possit de deo per cogitationem aliquam apprehendere veritatem, Si qua

Si queritur, quid igitur cogitabo, cum de deo cogitare non debeat, neq; de angelis? Dicendum, quod solum aspirabit & non cogitabit. Vnde tunc sine aliqua cogitatione de deo vel de angelis, si mens secundum viam purgatiuam est aliquatenus preparata, si nescierit alia dicere nisi hoc modo cōsurgere et dicens sic: O domine quando te diligam, quando te cōsiringam? Si hoc sapissime frequentaret, citius se sciret experimentaliter inflāmari, quā si de secretissimis cœlestibus & æterna generatione vel processione millies cogitare. Vnde ista est optima stultitia, de qua dicit beatus Dion. sic: Hanc igitur stultam & irrationabilem & amentem sapientiam excedenter laudantes dicimus, quod omnis est mentis & rationis & prudentiæ causa, sicut dictum est superius in opponendo. ¶ Ad nonum dicendum est, quod deus secundum cōsurrectionem istius sapientiæ nō apprehenditur per modum entis, nec vt vnum, nec vt verum, nec vt bonum: sed quando ista vis animæ supra ma (quæ est apex affectus) tangitur ab igne amoris, illo motu & tactu scintillat affectus aspirando in deum. Ideo beatus Dion. istos doctores scholasticos & speculatiuos confutat; quia omnia se scire existimant, cū tamen de vera sapientia qua mens ad deum trahitur, parum aut nihil nisi forte coniecturando vel opinando cognoscant, & talibus non debere vllatenus istam veram sapientiam proolari, ad Tim. scribēs sic: Vide autem, ne quis indoctorum ista audiat. Indoctos autē dico, qui existentibus sunt firmari, &c. Et tales irridens sic inserit statim post: Qui sua existimatione credūt diuina percipere ingenio, vel scientiæ plenitudine: sic indoctos autem dico, &c. Et post: Se putantes ea quæ secundum ipsos est cognitione scire cum qui ponit tenebras latibulum suum, &c. Et hoc est, quia ista cognitio est totaliter supra mentem, & vbi omnis intellectus deficit: qui non apprehendit, nisi sub ratione noti vel boni. Mystica vero theologia per apicem affectionis doctet discipulos veritatis cōsurgere per amorem: imo

alias veri.

quod plus est, nunquam actualiter possit mēs his motibus cōsurgere, si aliquid cogitaret cōsurgens: imō mirabiliter deprimeretur à sua eleuationē affectio, sed potius intellectūam quasi pedissequam subtractam relinquit inferius. Et sine sui obsequio ad dilecti vniōnē cōsurgit motibus sursum actiuus ab ipsa eminenti- us eleuata plus distat ab ea, quam ab ortu solis meri- dies: & hoc quotienscuq; vult, de die siue de nocte, cē- ties vel milleies, si corpus possit sustinere. Et qd̄ ita sit exemplo materiali ad præsens vtar, vt valeas intelli- gere. Considero motum lapidis suo pondere naturali- ter descendētis ad centrum. Sic per p̄odus amoris affe- ctus dispositus in deum sine omni cogitatione vel deli- beratione cōsurgit, veluti in suum centrum se exten- dens: & motibus istis se eleuat in continuo desiderio, cuius complementum & intuitus quietem in aeterna beatitudine obrinebit: nisi quandoq; ad modicū tem- poris, sicut est in raptu, diuina subleuatione supra sei- psū non natura sed gratia sublimetur. Sed si hoc nō potest percipere doctor speculatiuus, vel scholasticus discipulus; audiatur ab Apostolo q̄ fuit principalis hierarcha huius sapiētiæ, quam nullus Græcorum sapiē- tium intelligere potuit, quoniam hęc sapiētia solum spiritali examinatione cognoscitur, de qua loquitur ad Corinthios dicens: Spiritus noster spiritui diuino vnitus, sentit quæ sunt eius. Et hęc sapiētia est quam inter perfectos loquebatur. Vnde est illud quod domi- nus promissit Apostolis cum dixit: Induemini virtute ex alto. Vnde sicut sacerdos induit se à capite scz à parte superiori: sic anima induitur à parte summi affe- ctus. Vnde primo tangitur igne spiritus sancti, quam aliqua cogitatio veniat. Patet ergo euidenter, quod anima veræ amans potest cōsurgere in deum per affe- ctum accensum amoris desiderio sine aliqua cogita- tione praua.

¶ Hugoais Carthusiani de triplici via ad sapiēti- am & cōtemplationem opusculi finis.

Nemo quæso me putet Carthusien. hic ordinis gloriam venari, aut in fuggillationē cuius p̄- am, vel authoris vel ordinis, q̄bus hæcenus hic liber sub vario nomine ascriptus est, nouū eisdē libro dedisse authorē: sed patrocinari potius me credat ve- ritati. Nec voluisse cuiquam adulari, vt libro alium q̄ ex quatuor vetustissimis manuscriptis exemplaribus cō- perio inscribans, siue titulum siue authorē: p̄fert im- cum liber ipse se mox prodat authori, atq; ex officina Carthusiana ante multos annos sese natū manifestet fo. 237. facie secunda. Quamuis enim nonnulli Carthu- sē nomen abrogare voluerint, vt alteri furtim suppo- nerent librum: verba tamē quæ præcedunt, quæ eti- am sequuntur (modo vera exemplaria inspiciantur) de Carthusiana solitudine tam ligdo commemorāt, vr aliter quā Carthusiani liber esse non possit. Lega- tur igitur (vt est) sub nomine Hugonis de Palma, vel vt alij scripserunt, Henrici de Baldea Carthusiani, vtq; & viri egregie ac profunde contemplatiui: aut si pla- cet, de authore non grandis quæstio fiat, cum liber sei- psū eruditione adeo cōmendet, adeo ceteris p̄stet vt nullo patrocinio peregrino egeat, nulla cōmenda- tione authoris fieri queat illustrior.

¶ Errata melioris exemplaris beneficio in p̄scrip- to opusculo restituta.

facie. i. li. 3. 4. p̄ picturaz inuultū rez, lege q̄ternio 32 o- uinaz; pellium, vel q̄ternio onū folioz. fo. 235. a. li. 12. p̄ manifestatale. manifestatur. fo. 235. a. li. 26. le. ipsius contemptus. fo. 236. b. li. 3. pro illuminat le. elimina- te fol. 239. a. li. 17. le. includitur theoricē speculari o, sed affe- ctu ose orando poreft ista. Ibidem li. 19. pro cō- tem plationem lege completionem. Ibidem. b. li. 3. pro imaginem le. imaginationem. Ibidem linea. 1. 9. pro adimplebit le. obtinebit. fo. 241. a. li. 23. le. vbi scz ad ineffabile mysterium cōsurgit. folio. 243. a. li. 3. nea tricesima quarta. pro abstractio lege abstractio.

fo. 246. a. li. 10. pro proprii amoris lege vnitiui amoris. fo. 248. a. li. 36. pro indicimur lege. incidimus. Ibi. b. linea 4. pro irradiatione lege in ordinationes. Ibi. linea 25. pro adiuuatur lege adimatur. fo. 249. b. li. 17. pro leuians lege leuigans. fo. 250. b. li. 36. pro solitam lege sollicitam. fo. 251. b. li. 1. pro iucunditatem tuam, lege iucundanter anima a creatore. fo. 256. b. li. 17. le. Sed mens hinc. Ibi. li. 24. lege, quia ibi affectiua intel-
ligentia. Ibi. linea 27. lege glorificatis incomparabiliter excedatur. fo. 258. b. lin. 28. p. apice lege apice fo. 299. a. li. 12. pro desiderant lege desideratur. Ibi. b. li. 38. pro adimplies lege adimplet. fol. 261. a. 16. pro vi-
sura lege visura. Ibi. b. li. 10. lege. Et si in principio aliquid forsitan difficultas aut reputata intolerabilitas. fol. 264. a. li. 32. pro amore lege amare. Ibi. b. lin. 37. lege in suo loco naturali.

DE VSE

BII EPISCOPI MISENI
Homiliae decem ad monachos veteris monasterii sancti
simonia atque eruditione spectabiles.

Homilia prima de tremendo dei iudicio, ge-
hennaeque cruciatibus.

EXHORTATIO nos sermo Iohan. 12
diuinus ut curramus dum lucem habemus
priusquam tenebrae nos comprehendant
Lucem habemus si cupimus, si gressum si
dei promouemus. In tenebris residemus,
si promoueri cessamus. Paratos nos inueni-
at extremam necessitatem, quae saepe praeter-
nit imperatos. Certam nobis imponat sollicitudinem
incerta conditio. Quotidianus sit illius periculi metus,
cuius nescitur incursus. Quam tarde miseram animam
suorum malorum poenitebit, cum die ultimo supueniens
te separari se a corpore suo viderit, cum sibi in sine clau-
denti oculos nigrescere & horrescere vox ceperit, cum
iam ante se vacuum salutis ac lucis, infelicem commi-
sionem suam viderit in contemptum pariter & decepto-
rem, cum quo de arena mundi huius per flagitium suum
vita discessit, cum ceperit ab eodem iam diuisa im-
manes & inanes super eum dare planctus, & dicere: Vbi
sunt cupiditates & animositates tuae, quibus hucusque
impatenter arsisisti, & arsurus iugiter congregasti? Ecce
transierunt omnia tanquam umbra. Abierunt oblecta-
menta, & sola imperpetuum opprobria & crimina reman-
ferunt. Vae mihi o anima, ad tam perditum vas velim
nolimur, reditura sum, & pro fugitiuas voluptates nisi
effugiendis cum eo vaporibus concremenda. Quid
inter haec ager, quum eam ceperit ad definitam sententiam
& immobili lege defixam importunus depositi
extractor abstrahere & hinc inde insultare & insultare in-
fernaliu dirae facies ministrore. Quid erit aui ab appa-
0 3 ritoribus

Luce. 16.

ritorib⁹ mortis p huc vastū aerē separi, p semita q⁹ th
braz trās diē abduci cepit, & ne q⁹ remeabile it age
re, p finis illos vbi ipsa lux deficit cū pegrā vbiq⁹ aīa
comitāte maloz suoz tristi agmīe viderit se p extre
mas mūdi oras in illud ināe & vacuū cadere de mūdo
atq; ihud magnū chaos qd vitā mortifq⁹ regionē dis
cernit intrare: & vitales auras naturā ipsius exul amic
tere, quū rebz humanis vale vltimū dicēs, mortē aīe
se habēs & vitā post se relinq⁹ns, in illud horrēdū & vix
oculis attingēdū, p⁹rahit p⁹fundū, diuersis auaritia &
malitia catenata criminibus: q⁹tū pdidit p⁹ciū, tācū ac
ceptura supplicij: Quū ad hęc itaq; crudelis custodiā
pventū fuerit loca, vbi iā futuri pēna iudicij ipsa sui
expectatiōe defugiet, ne dicā aliud, solus mēror excur
ciabit aīam vniuersis solat⁹is destitutū, solā torquebit
cogitatio desperatā, solus examinabit atronitā. Et q⁹
nulla ibi erit parādi victus aut vestitus sollicitudo, nul
la laborādi, militādi agēdiue occupatio, nulla facul
tas aut honoris ābitio, solus mētē oībus alijs curis va
cuā intolerādus reddēdē rōnis terror i⁹plebit, solū ac
totū iudicij pōdus captiuus sensib⁹ iminebit, Quid vō,
q⁹n regressi ad carcerē corpis sui, & p resurrectionē re
cipere illā p⁹cipiet ad societate maloz? Quid faciet cū
ferdis maloz signis castis angeloz p⁹sentāda cōspectū
bus, & aī regē seculoz causam de singulari redditura?
Quz mō absq; dubio si cui in medio obīcerēt, reatū
suū itra se sustinere nō posset, pudore magnā cōfusio
nis oppress⁹. Quid tūc animi habebit, cū alios illic ero
gāte dño p⁹cipere viderit illesē & integrā fidei brauiū,
cādi dē thesaurz castitatis, fructus misericordiē, talēta
iustitiē: cū indigna sibi forte cōspexerit nouissimos de
primis fieri, & de nouissimis primos, paupes supra di
uites, seruos supra dños p⁹ficari, & vnū quēq; p meris
eis immortalitatis luce p⁹fusum in āgeloz statū ex hoib⁹
pmouerī: & cū terreno q⁹ndā corpe supra excelsa regnū
celestis i⁹poni, & iter filios maiestatis opulētā pētis dei
hereditate ditari: se autē int hęc cū pētis suis relictā de
spectaculo felicitatis aliē dolo: iūtia reportatē? qd
post hac quū se, miserā aīa cōfinitio, viderit oī cōsolatē

a. Tumo. 1

nudatā, in exteriores tenebras excuri, & ab illa beato
p⁹cclesia ppetua excōicatiōe seclūsam ab ipsa vitē radi
ce p⁹cidit. Illā autē q⁹ mō trepid⁹ & male cōfcius sermo po
terit explicare, quū cepit in expiabilis caro & ifecta
pētis medullā sēuis gehēne astibus penetrari, & more
feruetū & deco q⁹ntiū metallo: inextinguibili ardore
tota hoīs substātia intus infundi, & depascētib⁹ flāmis
corpa atq; aīas ex pte cōsumi, & ex pte nutriti: vt inter
medios igniū globos natura dānata det pabulū & acci
prat cremētā: si forte ispersum illā dudū cōfūctū, vt
eris ac plābi adukterina p⁹mixtio, q⁹nq; inter stagna se
uetiā āhelātis gurgitis exuret trāsturus p vada, mora
erit supplicij magnitudo pātē. Escas ardoribus crimīa
ministrabit. Manebit in hoc p⁹ceptū autoris & iudicis,
vt viscera ardoribus obnoxia & solis cruciatibus cōfe
crata, ignis arbiter depasta nō deuoret: sed ad hoc p⁹car
vt se interimat vt op⁹ ac figmētū corpis nostri antiqs
sceleribus mortuū, & ad sola tormēta rediūū, sinē in
ipso interitus cōfinitio nō inueniat: sed exaīata iā tole
rātia v⁹us sic peat vt resurgat. Illa em nō casualis, sed
rōnalis & p⁹cnalis exustio, q⁹a culpā iubet ingrere, sub
stātia nescit absumere. Et q⁹a velut carba sa leuis aura
peurrēs, cōcrematio ipsa purgatio est. Flāma illa nō tā
reū p⁹sequit q⁹ reatū: & si modus fuerit delictoz, erit &
mēsurā cruciatū. Si vō totā naturā occupauit piter &
inuoluit excessus capitaliū scelez, q⁹a nō recipit cā re
mediū, carebit sine supplicij. Occidēte itaq; p⁹ena & vī
iusticāte sentētia stabit secul⁹ materia repabilis, & nūq;
ad metā maloz termino fugere pueniet. Et dū sibi nō
iā spē p⁹mittere potuit vel post vnīuersa tpa, iā etiā in
p⁹sentisentētie ad tormēta cōsequētū seculoz. Ac sic
dolorē mortis cōfictā iposita immortalitas augebit. Vae
q⁹ hęc lugēda in postere, ridēda nūc depntāt. Vae q⁹ hęc
pri⁹ expredā sunt, q⁹ credēda, Ideoz charist hęc oīa q⁹
illic finiri nō poterūt, hic redimi p⁹nt p emēdatiōe p⁹
oris vitē, p elemosynas, p lachrymas, p hūilitatē cor
dis, p corpis castitatē, p exercitia iustitiē & mīse. Quz
quū ita sint, qd p tot errores festinam⁹ ad mortē, q⁹ tot
vias accēpim⁹ ad salutē? Per les. Chri nū dñm nr m, & c.

De profectu in melioris vitæ statum.

Quid salubritatis charissimi etiã in pñti consertat sanctæ occupatiões, scire debemus. Tradit scã lectio munda eẽ aialia q̄ ruiant. Qd aut fit ruiant apte docet sermo diuinus dicẽs: In lege dñi volũtas eius, & in lege eius meditabit die ac nocte. Et itẽ: Meditatio cordis mei in conspectu tuo sp. Ita nos q̄q̄ quicũbũ salutis ruiamus, clausis sensibus impbas cogitatiões excludimus: deĩ dei laudib⁹ delectamur & interiori nrĩ aial mundũ fieri p exercitia scã sentimus. Et dũ cõtra re, pbas volũtates interiora nrã munimus, aias nrãs cœlestibus cibis sariamus, vt & de nob illã pphie. possit dici: Panẽ cœli dedit eis. Panẽ angelorũ: madaucuit hõ. Panis angelorũ: Christus eẽ. Cui⁹ cibi & nos picipes sum⁹, qñ mẽtẽ in eius pconũ occuipam⁹. Ecce verũ: cibũ q̄ reficit, & nõ deficit: sed vsu suo pfcit, & suis durat expẽsis. Hoc pane reficimur esuriedo, & pacimur ieiunãdo, vi qdã vitĩs nrĩs inferẽtes: vt etiã de nob dici possit: Regnũ cœlorũ vi patit, & violẽti rapiũt illã. Qui sunt violẽti nosse debem⁹. Scim⁹ qã mēs hãna diuersis huius mũdi illecebris & cõcupiscẽtijs delimita fugit laborẽ, & expetit voluptatem: & vix adducit, vt cõsuetudinẽ prioris vitæ à se excludat sed quũ cõcipit cogitare vltiã diei necitatẽ, ac futuri iudicij põdus, & sic incitata vspe pñti vel tiore supplicij volũtariũ bellũ indicit passioibus: vi facit pñtis suis dñs, & violẽtẽ se vicere melioris vitæ mutatiõẽ cõcedit. Nõ em̄ sine violẽtia fieri põẽ, vt de abũdãtia & de diuitijs, ad famẽ & sitim, ad abstinentiã & crucẽ trãseat: vt sermo prius atq̄ otio amicã contritione vigilijsq̄ cõficiat. Non, in q̄, sine violentia fieri põẽ vt vnũq̄sq̄ iracundiam patientia, superbiã humilitate conterat: violentiam sobrietatẽ, luxuriã castitate commutet, & homo quasi subito in virum alterum transformet & qdãmõ alter redũat ex altero, & sic à talib⁹ per violentiã regnũ cœlestẽ diripit. Duo aut sunt abstinentiẽ crucis

Leuit. 11
Deut. 14
Psal. 118Psal. 77
Iohan. 6.

Math. 11.

crucis gña. Vnum corporale, & aliud spirituale. Vnum à potu & sepulis temperare, appetum gulæ à delectatiõibus & mollissimis suauitatibus coercere, ab his quæ p actum gustum visumq̄ decipiunt, sensum viriliter reuocare ac violenter abstrahere. Alterum abstinentiæ crucis genus est preciosius & sublimius, motus animi regete & perturbationes illius modesta tranquillitate pacare, ac superbæ impetus quasi feram bestiam refrinare, litigare quotidie contra vitia sua, in crepare quadam cẽsura atq̄ austeritate virtutis, & rixam quodam modo cum homine interiore conferere. Hęc facit, qui precepto passionum muro violenter ad regna cœlorũ conscendit. Ad q̄ nos perducere in suo viuentis timore dignetur, qui vult & regnat in secula seculorũ, Amen.

¶ De ardenti stabilitate ad cœlestia progressu.

¶ Homilia Tertia.

Instruit nos atq̄ hortatur sermo diuinus, qualiter nos attingere debeamus ad inquirenda pmissa sua & obtinenda illa bona quæ nec visu capi, nec auditu percipi, nec cogitatu comprehẽdi possunt: Petite (inquit) & accipietis: quarite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Id est, vt petamus orando, quaramus laborando, pulsemus desiderando: Pulsemus proficiendo, pulsemus perseuerando, & in spe cœlestium pmissorum tanto incitemur studio tantoq̄ inardescamus affectu, vt cum pãmiorum dignitate desideriorum magnitudo cõcordet. Non vult deus noster bona sua nimia inueniendi facilitate vilescere. Preciosa & concupiscibilis merces, cupidum & autum negociatorẽ requirit. Ergo ille tantorum munerum repromissor non vult in opere suo habere tepidum, despicit fastidiosum, recusat coactum, respuit in deuotum. Lentum enim & parum gratum querere gratiam diuini muneris maxima eẽ iniuria remuneratoris. Ergo totis licet animæ & corporis laboribus desudemus, totis licet obedientia viribus exerceamur, nihil tamẽ condignũ merito pro cœlestibus bonis compensare & offerre

Isaie. 64.
1. Corin. 2
Luca. 11.

valdebimus. Non valent vitæ presentis obsequia æternæ vitæ gaudijs comparari. Lasciant licet membra vigilijs, pallecant licet ora ieiunijs: non erunt tamen condignæ passionis huius temporis ad futuram gloriam, quæ euelabitur in nobis. Pulsemus ergo charissimi, in quantum possumus: quia non possumus, quantum debemus. Futura beatitudo acquiri potest, æstimari non potest. Nisi enim cum auiditate, nisi cum bona voluntate, cum læticia opera dei egerimus, deo nos perire nouerimus. Putamus fratres charissimi, quod digno querat illa anima & ita pulset vt aperiat ei, quæ ad leue præceptum senioris respondere præsumit, & dicere: Nunquid serui vestri sumus, iam feci vicem meam & ille faciat suam? Quo modo hoc dicit cui præceptum est: Nolite querere quæ vestra sunt. Et iterum: Non quæ sua sunt singuli considerantes? Quo non solum hoc expetitur, vt vicem suam impleat, sed vt alienas inuadat, præoccupet, & rapiat. Putamus (inquam) ita petat vt accipiat, ita querat vt inueniat, ita pulset vt aperiat ei, qui pro aliqua negligentia correctus, & pro disciplina ordine castigatus non se ad emendationem, non ad satisfactionem confert: sed magis ad illam proteruiam, vt dicat: Desero atq; discedo, hoc ego ferre non patior. Ingenuus ego sum: iam primum qui ante præpositum vel abbatem ingenuum se esse ita sciat, puto quod adhuc esse se nesciat. Qui Christianæ militiæ mancipatus dicere se præsumit ingenuum, pene est, vt neget se Christi sanguine comparatū. Quid aliud est dicere, liber sum, quam ipsi domino clamare, nihil tibi debeo & de talibus dicebat Apostolus: Quum enim serui essetis inobedientiæ, liberi fuistis iustitiæ. Non bene ingenuus comprobatur, qui misera vitiorum seruitute deprimitur. Clamat autem in contumelia disciplina, in peccato animæ suæ. Malo discedere, quam emendare, quam satisfacere, quam implere quod præcipis. Quid est hoc aliud, quam iugum Christi rebelli ceruicæ a se discutere? Non fide pulsant tales,

Rom. 8

2. Cori. 12

1. Cori. 10

Luc. 11.

Rom. 6

tales, sed infidelitate pulsantur. Quid prodest, quod discedis qui vtiq; astrictus es vinculis passionum, quæ hinc atque inde circumuallant intima tua? Quid (inquam) prodest, quod discedis qui quocunque loco vadis, te tecum portas? Merito discederes, si quocq; te fugere posses. Digne aliq; discedit, si illuc ire possit, vbi est diabolus inuenire non possit. Nemo se fallat. Non fugis aduersarium de loco ad locum, sed de vitio ad virtutem, de passione ad emendationem. Nam si cum aliter fugias, sequetur te. Emenda te, & fugiet a te: sicut ait Apostolus: Resistite diabolo, & fugiet a vobis. Nō obedire autem & velle discedere, hoc est dupliciter facere diaboli voluntatem. Hoc est etiam in præsentis voluntarie sibi damnationem inferre. Illis qui grauisus apud nos delinquant, nullam tristitorem, nullam acerbiorum possumus inuenire sententiam, quam vt à corpore congregationis abici, sine pace discedant. Et nonne amentia genus est, vt hoc quis pro remedio expetiat, quod etiā à præposito nisi pro summo crimine non possit inferri? Intelligamus ergo charissimi, istas indignationes & contradictiones, inimico operante & disponente, prouenire. Ille enim qui non potest absolute de loco salutis excurrere, immittit primum occasiones & causas, immittit inobedientiæ passionem, quæ semper societas infidelis comitatur: quæ cum captiuā illaqueauerit mentem, statim intoleranda atque impossibilia facit etiam ea quæ parua & leuia sunt. Et facta ne dubiū non est quod vires inobediētibus subtrahitur. Et sicut ille, qui non habebat in se necessariā fidei deuotionē, etiā quod habebat aufertur ab eo: ita inobediētia obdurat animā quæ semel cepit, vt ad suscipiēda præcepta nec autoritate, nec ratione statatur: sed, quod pessimum est, sibi soli credat, & pro omni ratione intentiones suas sequitur & hoc solū rectū putet quod obdurato corde cōcepit. Similiter est etiam effectus de quo diuinus sermo pronunciat: Itinera insipientium recta in conspectu eorum. Et iterum: Sunt viæ quæ rectæ esse videntur hominibus, non ista autem eorum perueniunt vsq; ad profundū infernū.

Iacobi. 4.

Matth. 23

Prou. 12

Prou. 14

Postremo eueniet huiusmodi animabus, qd domui q̄
super arenam adificata est, Hæc enim parabola maxi
me ad inobedientes respicit. Sic enim legimus: Omnis
qui audit verba hæc, & non facit ea, similibitur viro
stulto, qui adificauit domum suam super arenam: ves
nerunt flumina, &c. Id est, quum influxerint stillicidia
passionum, quum aduenerint flumina torrentes atq̄
impetus tribulationum ex multitudine negligentiaꝝ
quum flauerint venti illi utiq̄; qui in aere isto volitat̄,
parati ad Christi aream ventilandaꝝ, sicubi inueniãt
paleas quas ad ludibrium suum rapiant atq̄; disper
gant, tunc irruent in domum illam quæ sine obedi
entia fundamento adificata est, & fiet ruina illius ma
gna. Sed forsitan dicat aliquis: Nunquid statim de hoc
loco recedere ruina dicenda est? Dico charissimi. Non
grandis spes est, si nauis in fluctibus constituta, licet ip
sa non pereat, tamen iacturam maximam de onere
ac de mercibus faciat, & ipsa ad portum vacua atq̄;
inanis perueniat. Sic non grande gaudium est, si aliq̄s
ad seculi fluctus reuertens nomen atq̄; habitum suæ p
fessionis custodire videatur, anima vero eius negligẽ
tiss̄a sciat ac defluat. Et quid grauius, quam vt subi
to tanquam ales repentinus eradicetis de loco, ad q̄m
te dominus deus tuus vocauerat, in quo te primum ille
luminauerat, in quem te post mala seculi q̄si ad por
tum de graui tempestate induxerat: obliuisci subito
societatem fraternam & consolationem, obliuisci lo
cum illum in quo primum pristinum habitum & no
men secularæ eueras. Aues ipsæ diligunt nidos suos,
amant feræ loca in quibus nutritæ sunt, amant cubi
lia & pascua. Et quamlibet naturali libertate passiuus
per diuersa rapiantur ex cursibus, sapius tamẽ ad cha
ra sibi loca quodam infirco desiderio reuertuntur. Et
tu intelledu præditus, ratione munitus, ita interdum
sensu alienus efficeris, vt præferas dei beneficij volu
tates vel intentiones tuas, & sequaris proprias cogita
tiones. Quæ quamlibet ad duos labores, quamuis ad
salutis

salutis naufragia, atq̄; animæ detringente te rapiunt,
totum tamen hoc præ nimia cordis indignatione nõ
sentis. De hoc enim ait sermo diuinus: Tempore em̄
dissessionis multã promittit inimicus, persuadet sibi
se illic quo tendit maiorem profectum, multam grati
am, atq̄; rerum omnium abundantiam reperiturum,
ac se tanquam angelum suscipiendum. Et post hoc q̄
doq̄; anxietate repletus & pace nudatus, memor quo
modo profectus sui studium & sacrum ouile relique
rit, tunc anima diuertit: & q̄si sedata temporis sui tem
pestate, tunc videt quid mali de se gesserit, tunc reco
gnoscit quid periculi incurrit, quum de loco ad quem
cum gaudio venerat, sine pace & cum scandalo disces
sit. Tunc sera penitentia super ruina sua poenitet & de
flet, sicut quædam aues, quæ præ dolore super eos quos
occiderint, flet & dicuntur. Et hæc omnia detrimeta
animæ in obedientia malo eueniunt. Obedientes au
tem & humiles animæ, multas tribulationes atq̄; om
nes labores prosterunt, ac in compendium mitunt.
Sciendum est enim, quod quanto humiliiores & obedi
entiores fuerimus: tanto sup nos leuius ac dulcius iu
gum domini sentiemus. Quantum obedientiores fue
rimus præpositis & patribus nostris, intantum obedi
et deus orationibus nostris. Videamus quã accepta
bilia sunt domino opera vel ieiunia eorum, q̄ suis po
tius quã seniorum voluntatibus obsequuntur. Cla
mant illi: Quare ieiunauimus, & nescisti? humiliati
mus animas nostras, & non aspexisti? Et ille respõdet: Ibi dea
Ideo, quia in diebus ieiuniorum vestrorum inueniun
tur voluntates vestræ. Videmus per inobedientiam a
nimarum, opera non respici, ieiunia non audiri, vota
non suscipi. Vnde nos amplius illius mandata se ste
mur, qui ad hoc ad nos e celo descendit, vt non solum
nos redimeret mortis pretio, sed etiam vitæ adificaret
exemplo: & cum illo dicamus: Ego non veni facere
voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me
patris. Ire aut post voluntates proprias, tâ pñitiosum
est vt hoc

Isaia. 8.

Ibidem

Iohan. 5.

D. RVSE. EMISE. EPISCO.

Pfal. 9.

est vt hoc dominus iam postmodum iratus, pro dam-
natione peccati irroget dicens: Et dimisi eos secundum
desideria cordis eorum. Quamobrem qui vult tuta
esse opera sua vel recta in conspectu dei, nil il obedi-
entia preferat, nihil penitus ante, onat, siue senior si-
ue iunior sit. Magis quanto senior est, tanto plus de-
bet studere edificatiōni & perfectioni. Nullum sibi si-
nem faciat proficiendi, nullumque terminum stauar
acquirendi, cum sibi audiat dici: Para in exitu opera
tua. Et iterum: Non veteris vsq; ad mortem iustifica-
ri. Et iterum: Sapientia in exitu canetur. Quanto plus
ergo proficimus, tanto plus humiliemur: quia quan-
to plus humiliati fuerimus, tanto plus proficimus.
Nullus senior tam indoctus appareat, vt putet quod
non tenet obedientia, quae deum decuit. Humi-
litas atq; obedientia in iunioribus necessitas, in senio-
ribus vero dignitas est. Ille enim bene proficit, ille be-
ne consummat, qui quotidie se agit, nisi semper insi-
cipiat.

Quam obrem augmenta meritorum
incitamenta debent esse profectuum. Scriptu-
ra vero pronuncians de his, qui dum primas negli-
gentias praetermittunt, in alias atque alias semper in-
currunt, ita ait: Peccator adiiciet semper ad peccan-
dum. De profectu vero dicitur: Et sanctus adhuc san-
ctificetur. Videamus primum quid est, peccator adici-
et ad peccandum, verbi gratia: Mali cuiuslibet, aut ob-
trectationis passio impugnare me coepit, si non statim
penitentia eius me momordit, cras tanta mihi huius
vitiij facilitas veniet, & quaedam (vt sic dixerim) suauis-
tas: vt reuocare me ab illo, & continere non possim.
Ita enim eueniet, vt qui primo tempore emendare no-
luerit, incipiat in sequenti nec velle nec posse. Verbi
gratia: Superbiae acquirere coepi, regulam violaui,
seniorem lesi, iuniorem destruxi: si non statim me pe-
nituit, tam grauius fuisse praeventum, ita de die in die
libentissime me rapiet ipsa violentia consuetudi-
nis & impetus passionis, vt nec iam delinquere me in-
telligam,

HOMILIA TERTIA Fol. 296

telligam, nec peccare me sentiam. Obscurat enim atq;
obruit intellectum torius delicti assiduitas delinquen-
di. Etenim ita cor negligentis obcurat, vt hoc ipsum si
se non humiliet, si non satisfaciatur proposito suo, non
nocere se credat, in super insultet, & dicat: Quam con-
stanter illi restiti, quam bene non acquieui, quanta au-
toritate respondi. Putabat quod semper me illi humili-
liare deberem. Quod qui facit, diabolo se tradidisse ca-
prium constat, qui de hominum vitijs & passionibus
atq; perditione laetatur. Et eiusmodi animae eueniet
illa sententia: Peccator adiiciet ad peccandum. Quae
nos charissimi fugientes, illam potius teneamus. Quae
dicit: Et sanctus sanctificetur adhuc. Quotidie adda-
mus ad merita, nec de nobis aliquid praesumamus, quae
dei est omne quod possumus. Simus itaq; fratres in o-
pere dei indeficientes propter aeternam retributionem,
& quotidie ad meliora tendamus. Ipsa enim appre-
hendi auiditas, ipsa consuetudo proficiendi, semper nos
ad meliora perducit: & vbi viderit deus deuotionem
animi, ardentior em insinabit affectum. Et quantum
nos addiderimus ad studium, tantum ille apponet ad
lutorium. Quantum nos appoferimus ad diligenti-
am, tantum ille addet ad gratiam: sicut ille dicit: Qui
habet dabitur illi, & superabundabit: & alio loco dicit
Posui adiutorium super potentem. Gratia ergo de gra-
tia nascitur, & profectus profectibus seruiunt, & lucra
lucris, & merita meritis lucra faciunt: vt quanto plus
his acquirere coeperit, tanto plus conetur & deleatur
acquirere, vt acquisitionis lucrum acquirendi nutriat
appetitum, & quanto quis plus auidius de sapientiae bo-
nis hauerit, tanto plus haurire desideret: sicut ipsa de
se sapientia loquitur: Qui edit me, adhuc esuriet. Vrg-
geamus itaq; charissimi cursum nostrum, vt crescat in
nouissimo vita nostra. Quaramus vsq; in finem, vnde si
ne fine gaudere mereamur. Sed esto non possumus ex-
ercere corporis labores, ceteram nos ad spiritualium
bonorum desideria, ad copiosius & charitatis augmentum.

Si quoti

Eccle. 7.

Apoc. 22.

Matth. 25.

Pfal. 93.

Eccle. 24.

Eccle. 3
Apoc. 22

Siquondie in cordibus nostris ponamus, nulla infirmitate, nulla ætate lassari possumus. Nisi spiritualibus quibusdam gradibus ascendere mereamur ad promissa domini nostri Iesu Christi. Amen.

Homilia quarta: De conversione v^{est}ra & interna. Sicuti à nobis dominus pro suscepto officio necessitate loquendi deposuit officium, ita & vobis charissimi audiendi requirit affectum. Ita (inquam) charitati vestræ expedit, his quæ pro salute vestra dicimus obedire: sicut vobis iminet non tacere. Nam si nos offensam metuimus de silentio, quanto magis vos eadem debetis expauescere de contemptu. Si nobis (in quibus) grande periculum est aliena non arguere, quanto periculosius est propria non corrigere. Ait quodam loco beatus Apostolus dilectissimi, & nos videamus vocationem nostram. Non enim satis prodest, quod ipsum locum experiuimus, si hic tales sumus, quales in seculo esse potuimus. Si enim bene peruenimus, non solum ista solitudo nos ad perfectionis necessitatem, sed etiam ipsa congregationis multitudo nos constringit. Nam sicut periculosum atque præcipitum est in medio multorum bene agere, plurimos ad profectum exemplo boni operis excitare: ita periculosum atque præcipitiosum est, negligentius ac tepidius agere. Multum fidem frangere, multorumque animas corrumpere. Sicut (inquam) fructuosum est, in medio turbulorum positum, perabiliter viuere: ita periculosum est, in destructionis egisse. Hoc autem quare dico? Quia (quod periculum est) facilius inueniemus, qui ea quæ deteriora sunt, quam quæ meliora, sectentur. Promior est enim ad imitationem mali humana fragilitas. Quapropter non nobis sufficere credamus, quod nos in hanc scholam cernimus congregatos, nisi quod vehementius in nobis negligentias nostras, professa perfectio quæ nec assumpta cõdènat: quæ secundum scripturæ fidem, quæ multa promittit, multum

necessitate

necessitate temptatur ab eis. O quantis proderit e contrario oberta, hoc huius opportunitas & congrua habitationis occasio. Non enim in hoc loco vixisse, sed in hoc loco bene egisse laudandum est. Nam quid nobis habitationis huius secretum prodest, quando tyrannico dominatu malitia in nobis regnat, quando ira superquirit, quando maiorem metum in nobis humanum oculis quam diuinus indicit, quando nos illi laudabiles eremita, qui extra mundum nos esse credimus, per diuersarum passionum vitia mundum intra nos inclusum tenemus: ita ut qui putamus nos precibus nostris seculo ipsi succurrere, pene sit, ut videamus nos seculi intercessionibus indigere. Dubium quippe non est, quod ista anima quæ per concupiscentiam secularium voluptatum passio efficitur mundanæ conuersationis, non potest effici regnum diuinitatis. Ideo fratres videte vocationum vestram. Venire quidem ad eremum, summa perfectio est: sed non perfecte in eremo viuere, summa damnatio est. Quid prodest, si locus quietis tantum corporaliter tenetur, & inquietudo in corde versetur. Quid (inquam) prodest, si in habitatione silentium sit, & in habitatoribus vitiorum tumultus & colluctatio passionum: si exteriora nostra serenitas teneat, & interiora tempestas? Non enim ad istum conuenimus locum, ut mundus nobis famuletur, ut rebus omnibus absidentes, omni quiete frueremur. Non utique ad quietem, non ad securitatem, sed ad pugnam huc conuenimus, ad agonem processimus, ad exercendam vitis beatitudinem, ut lingua gladios retundamus, ut non solum inuicem non inferamus iniurias, sed nec sentiamus illatas. Peculiaris autem istud ad professionem pertinet nostram: nihil in hac vita consolationis querere, nihil quietis, nec recipere vel le bona in vita sua: sed honores fugere, subiectione & abiectione gaudere, paupertatem studio querere: & non solum facultates, sed etiam ipsas cupiditates e cordibus eradicare. Nihil enim habere, interdum res necessitate

tatis

tatis est: nihil vero cupere, res virtutis. **N**unc specialiter modum religiosus debet imponere. **N**on habet, utum necessitas poscit, non utum cupiditas concupiscit. Habendi enim amor, nisi ad integrum recessit: ardentior est in paruis, & plus torquet in minimis: & nisi ex corde pauper sis & affectu, paupertas ipsa non virtus, sed miseria iudicanda est. Nouerimus itaque fratres nihil prodesse, si carnem nostram ieiunans atque vigilans affligamus, & mentem nostram non emundemus, aut quae interiora sunt non curemus. Quid prodest afflictio corporalis: si linguam nequitiam & obrectationibus polluamus? Nonne omnes labores nostri in nihilum redigunt? Nonne opus nostrum velut fumus atque umbra euanescit, & velut stuprae fauilla in nihilum redigitur? Quae diurni labores subito pereunt, quae bona frequenter iam acquisita ac reposita de manu rapuntur, id quod acquirere studemus, custodire negligimus. Quapropter gratis nobis de cruce & corporis afflictione blandimur, si exterior homo noster sanctis operibus exercetur, & a passionibus non curet interior. Sic est quomodo si aliquis statuam faciat a foris auream, ab intus luteam: vel quomodo si domus magnifica arte constructa, a foris pulcherrimis coloribus depicta videatur, & ab intus serpentibus & scorpionibus plena sit. Quid prodest quod adfigis corpustuum, quoniam nihil proficit cor tuum? Valde dura & nimis dolenda conditio, o intentione studium laboris impendere, & fructum non recipere post laborem. Ieiunare & vigilare, & mores non corrigere, sic est, quomodo si aliquis extra vineam aut circa vineam extirpet & colat: vineam autem ipsam desertam atque incultam derelinquat, ut spinas ac tribulos germinet, quae insistente calore iucundissimos fructus ex se proferre potuissent. Agnoscite itaque charissimi, quod ad salutem perpetuam conquirendam, abstinentia corporalis sola non sufficit, nisi & animae quoque ieiunium per abstinentiam vitio: fuerit societum. Quid enim iuuat, si quis piama sit corpore castus, & mente pollutus? **Quem malitia deprava**

deprava quem furor iracundiae facibus exagitat, quem superbia omni dei gratia spoliatur, quem mendaciam vel maledictis lingua commaculat: nonne ipse se fallit, nonne ipse se irridet & decipit, si credat se solis ieiunans sanctificandum? Et siccirco dilectissimi, ita corpus exerceamus ieiunans, ut mentem purgemus a vitijs. Cogitemus illius iudicis incessanter aduentum, qui vitam sic paratos nos inueniat, quomodo nemo potest dubitare quod veniat. Quod si requiris quomodo veniet, illo utique corpore quod pro salute nostra susceptum, pro nostris criminibus additum, pro nostra absolutione damnatum, & pro nostrorum vulnere medicina lancea clauisque confixum est. Prima enim erit in reos intoleranda sententia, reuerendarum presentia cicatricum. Quid igitur illo tempore facturi sumus, quando contra illos crucifixi domini liuores, notae peccatorum nostrorum, ac maculae libidinum proferentur? Aut quae putas vultu respiciet redemptio nostra proditionem nostram? Tanto grauiora erunt humana delicta, quanto maiora se ostenderint diuina beneficia. Verendum est autem ne illam vocem resurrectionis preciosa vestigia crucis protestantem, etiam in iudicio suo ad vasa iniquitatis prolaturus sit, atque dicturus sit: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & agnosce quae pro te & a te, impietas humana protulerim. Illa utique clauorum signa bonis salutaria, malis terribilia, quae usque ad diem iudicii non desent, sine dubio obicienda seruantur. Et quid post haec sequitur, nisi illud interpositum inter viuos & mortuos expauiendum chaos vastumque discrimen, exclusae a naturae viuendum tenebrae exteriores? Dura separatio a dulci intuitu sancto: & a societate felicium, & e contrario inter lachrymabiles gemitus planctusque lugentium collegium triste miserorum, & a beata patria aeternum terribilissimum noctis exilium. Quam lugubre erit homini deum videre & perdere, & ante precium sui conspectum petire. Et ideo charissimi ista, dum tempus est,

Iohan. 2
Mat 27
Iohan. 19.

Iohan. 20.

Luc. 16

cogitantes, ita indefesso studio laboremus, ut quod cōtulit nobis iudicatus, integrum in nobis inueniat iudicaturus.

¶ Homilia Quinta, De fructu cōuersionis nostræ in præsentia & perseverantia.

SCimus quidem spirituali militiæ, cui nos mancipauim⁹, magnam esse repositam in futuro remunerationem. Sed si bene respiciamus, a hoc ipso opere quod agimus, quodammodo etiam in præsentiam partem præmi possidemus. Et plane magni vitæ fructus est, seculum posse despiciere, & deo seruire cepisse: euasisse vitiorum infelicissimum dominatū, effugisse gulæ atq; luxuriæ sceleris manū seruitutem. Quid ergo? Nonne pars præmi est nihil iam habere commune cum mundo, vanarum rerum cupiditatibus non excruciarī, sceleribus non admisceri, & in innocentia diem transigere, beatæ castitati operam dare, gloriose paupertatis sufficientiam cū timore domini possidere? De qua loquitur Sapientia: Melior est exigua portio cum timore domini, quàm thesauri magni sine timore. Intelligamus itaq; quantum nobis dominus pia uocatione cōtulerit. Numeremus si possumus ex illo tempore, ex quo hic cōuersari uidemur, quanta peccata lucifecerimus, de quantis fraudibus, de quantis adulterijs, rapinis, periurijs, sacrilegijs liberati simus: & tunc uidebimus quantum etiam de presentibus beneficijs domino debeamus. Si nūc in seculo essemus, quid aliud ageremus, q̄ uoluermur in malis nostris, & animas nostras quotidianis violaremus maculis, quotidianis confoderemus uulneribus, & ita ut nec sentiremus? Habet em̄ hoc infelix consuetudo peccandi, ut quantum amplius quis peccauerit, tantum plus peccare delectet, ut eueniat illud quod Propheta peccatoribus clamat: Non est deus in conspectu eius, auferuntur iudicia tua a facie ipsius. Et enim quādo subrepat delectatio peccandi, statim futuri iudicii diem abscondit obliuio. E contrario autem quanto quisq;

quisq; sollicitior circa se fuerit, tātō plus metuit, sicut ait scriptura: Sapiens timendo declinat a malo. Sapiens ergo semper in cōpunctione & in metu est. Et ut de præteritis suspirat malis: ita de futuris periculis pugi in sollicitudine cōtremiscit. Qui de præteritis anxius est, id secum cogitat & reuoluit, ne forte paræ desueuerit præterita, ne forte nondum satisfecerit pro innumeris debitis suis, ne forte magis ad veteres iniquitates noua superposuerit uulnera, ne sup antiquas consciētia maculas recēta adhuc crimina impresserit, & cōuersionis nomen assumpserit ad hoc, ut grauius subsacra professione delinqueret. Aliquantū nobis suffice re putamus, qd ad secretum istud descendimus, quod locum habitūq; mutauimus, quod hic aliquantulum temporis uiximus, spem oēm in annoꝝ numero collocantes: ac sic pniōsa nosmetipfos psumptione fallētes, putamus de oibus nos debitis transegisse, putamus q̄ mala nostra spacio tps euauerint. Et q̄a nos illa oblitumus, credimus q̄ de memoria diuinæ serueritatis elapsa sint: sed non est ita. Oīa apud illum collecta, oīa apud illum reposita atq; signata sunt. Audiamus qd dicit ille, q̄ cum ipso diabolo manu ad manū singulari certamine dimicabat, beatus Iob: Stagnasti quasi in sacco peccā. Et itē ipse dominus ait: Nōne hæc collecta sunt apud me, & signata in thesauris meis? Non putemus tam facile remitti posse iniusta & mel crimina, & profundo uulnere in anima ipsius impressa uisceribus. Multo opus est fletu, multo gemitu, multo dolore cordis, ad sanandos ipsius cordis dolores. Totā insistentem est spiritus contritione, ut uetusta mala tanq̄ sagittæ de conscientia euellantur. Non sufficit summis labijs dicere: Peccaui, parce, remitte. Saul dicebat, peccaui, sed non obtinuit illam ueniam quam Dauid vna pœnitentiæ uoce promeruit. Et hoc quare? Quia cōfessionem nuda magis uerba q̄ uerigemitus exprimebant, q̄a nō cōpensabat cū magnitudine criminis lenta hūiliatio supplicāis. Non leui agendū

Pro. 14.

Pro. 15.

Iob. 14
Deut. 32.

Psalmo. 9.

1. Reg. 15.
2. Reg. 11.

est contritione, ut debita illa redimant, quibus mors æterna debetur: nec transitoria opus est satisfactione pro malis illis, propter quod paratus est ignis æternus: Si volumus intelligere quod graues apud se faciet iudex noster hominum culpas, respiciamus ad poenas. Quantum enim nunc patiens est deus noster in sustinendis delictis nostris, tamen seuerus erit in discutiendis. Et sicut inestimabilem parauit iustis gloriam, ita inestimabilem parauit improbis poenam. Ergo suppliciorum acerbitate contrarium de peccatis: magnitudine colligamus: quia nouit remunerare merita, nouit punire delicta. Saluberrima ergo ac multum necessaria futuri iudicii recordatio, & preteritum commemoratio vel deploratio delictorum. Quia si quis est, qui sibi de preteritis illa se uitæ meritis blandiatur & adhuc innocentem se transire putet ad domini seruitutem, & ideo se credit debere esse securus: iste talis respiciat, quod incerti & quod lubrici sunt exitus uitæ, de quod dicit: Ne laudaueris hominem in uita sua. Et cum hoc perspexerit, etiam si de preterito se putat non habere quod lugeat, de futuro iucundum se habere quod timeat. Nemo ergo de preteritis securus sit. Tanti laquei obiecti sunt autem pedes atque nostræ tantæ innumerati hostes obseruant & custodiunt iter nostrum, tantæ foueæ & tanta prærupta, tantæ res & difficultates latent inter nos & finem nostrum, uiaque ipsa (quod pro se ardua atque ardua est) tantis spiritualium latronum insidijs obsidetur, tantos nos scopulos tantosque fluctus transire necesse est, & videre ante quod ancoram oprato in litore collocemur. Et putamus nos de preteritis esse securos, & sine quotidiana cura, & sine quotidiano timore & tremore diem nostrum transigere debere? Quis transiens super alicuius pedem fluminis per arduissimi pontis angustias, etiam si maiorem partem inoffenso transierit pede, iam periculum euasisse se credat, cum in ultimi pontis spacio, si paululum titubauerit, casum quem in medio spacio timebat, incurrit? Si nos, etiam si magna pars uitæ istius prospere videatur transacta, non ideo præsumamus fiduciam, cum adhuc periculum pars extrema minet

Qui

Quis in acie positus ante finem certaminis, aut ante uictoria securitatem arma deponat? Nemo ergo securum debere esse se iudicem, ante quod ad finem consummatione perueniat. Nec hoc nobis sufficere putemus ad plenam salutem, quod inter seruos dei uel habitatione censemur, uel nomine computamur: quod in insula uiuere, atque inter monachos profallere uidemur. Clamat enim deus noster: Non omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit in regnum celorum. Hoc quare? Quia non auditores legis iusti sunt apud deum, sed factores legis iustificabuntur. Unde etiam si bene uixerimus, cursum nostrum stabilitate & perseverantia commendare debemus, in loco uocationis nostre persistendo & proficiedo. Vere dico, etiam si hic uiginti aut triginta annos domino impendissemus (cui utique totum nos scimus debere, quod uiuimus) & rursum annum ageremus in seculo: inestimabile esset quantum nobis de æternis gaudijs fraudaremus, quia spes nostræ omnes in consummatione atque in fine consistunt. Quid mihi prodest, si mihi fata uirentia in herbis spem messis ostendunt, & me sub ipso falcis tempore, subita uel aeris intemperie, uel pluuiarum inundatione decipiant? Quid mihi proderit, si uinea spem omnem in flore promittat, & uel ferarum incurfio, uel uastitas grandinis, spem omnem in consummatione subducat? Ideoque omnis prosperitas omnesque labores felicitas in fine consistit. Cum autem etiam illis dolendum sit, quod hinc post multa laborum stipendia, post aliquantum annorum spaciū, aliquibus affectu desiderijs abstrahunt: quod de illis erit, qui hic quatuor aut quinque annos longissimam transcedunt, & omnem reliquam uitam tractum in seculi uanitate consumunt, cum etiam unus annus seculi labores nostros in eremo acquisitos ita possit absumere, quomodo si mare magnum paruissimum intra se riuulum recipiat & absorbeat, atque nec nomen relinquat? Nescio ad quod lucra uelimus in hoc seculo uiuere. Nam cum hic grade putet danum nec quotidie ægrere aliquid, illic grade questus esse

p 4 pura

Mat. 7.

Iacobi. 1.

Ecd. 11

Mat. 7

putandus est, vel acquisita non perdere. Hic (in q̄) grāde detrimentū creditur, non quidē proficere: ibi vō summa virtus est, non perire. Ideoq; si adhuc tenues aut pauperes sumus, hic aliqd cōsequi laboramus. Si vero aliqd consecuti sumus, hoc illud cōseruare curem⁹. Hoc solum nobis in compendū erit & gaudium, q̄ hic dñs vixerimus. Ideoq; q̄ diu hic consistis, in arbitrio ē cum velis ad seculum declinare. Cum vero declinaueris, iam difficile ac pene impossibile erit ad locū istum vel cogitatione respicere. Quod si aliquis ideo securū se putat de hoc loco aliquando se posse recedere, quoniam hic bene cūcurrerit, q̄ hic multum laborauerit; hic talis hoc agit, q̄ si aliquis onerata mercedibus nauem de portu soluat, & tempestatibus tradat, & ad scopulos & ad faxa detorqueat. Quanto itaq; laboramus tanto cautiōres esse debemus. Proficientibus em̄ insidiatur inimicus, & vbi videt aliquam spem aut aliquā gratiam, ibi tanq̄ leo rugiens & circuiens ad inuadendum prādā totus incūbit. Et ideo q̄ hic positus nocere non praeualerit, vult aliquos inuis cautos p̄ cogitationes ac diuersas tentationes ex hoc loco q̄si extracastra pducere, & quasi de munitissima arce deponere & cū depouerit, velut de loco superiori conspigeret: vt etiam si nauem mergere non potuit, saltē ex detrimentis & damnis quę abundant in seculo, iucundissimam prādā referat. Immittit primū intentiones diuersas, animositates, indignationes: vt dū hoc qd̄ semel destinauit, atq; in furore definiuit, implere contēdit, nō cogiter damnū suū, nō respiciat ruinā. Et cū ille depouerit, tūc in nihilū iā profutura p̄nitudo succedit. Hic sumus, & toti nō sumus. Aut em̄ cordis cogitationib⁹ vicijs & improbis & inhonestis agitamus, aut venenatis lingue gladijs vulneramur, p̄ minimis ac paruissimis rebus scādalizātes, interdū etiā qd̄ monachū nō decet in lites & iurgia prorumpentes. Interdū professionē nostrā regulā transgressione violamus, furtū inferre p̄positis, imo a iabus nostris sub dei oculis nō timētes. Quod

1. Petri. 5

Quod agere sub prap̄ositorum p̄sentia veremur sub dei oculis committere non timemus. Non contenti sumus necessarijs, sed rursus per cordis teporem abundantiam, q̄ in seculo reliquimus, desideramus. Vnde nō satis prodest, quod a nobis qualescunq; facultates exclusimus, quando in nobis resederunt cupiditates. Inde est, quod interdum de rebus paruissimis excitamur, & pro vilium rerum appetitu vilissimas contentiones mouemus. Hoc quare? Quia licet reliquerimus in rebus exteriora bona, adhuc tamē in cordibus mala interiora retinemus. Et inter hęc quomodo exultat aduersarius noster, quando nos videt ad hoc maxima contempisse vt in minimis vinceremur? Ideoq; ea quę foris erant abieciisse nil prodest, nisi etiam ea quę intus ipsius animę visceribus adhererunt, radicitus euellantur. Vnde & Apostolus non dixit: Aurum & argentum radix est malorum omnium, sed magis cupiditas diuitiarum. Et non solum diuites, sed qui volūt diuites fieri, incidunt in laqueum ac tentationem. Ergo Apostolus non solum habentes, sed ipsam habendū persequitur voluntatem. Ideoq; nihil proficit homo relinquendo quod extra se habet, qui vitia intra se tenet. Itaq; (vt dixi fratres) hic sumus, & toti non sumus. Et quia intra muros positi vix resistim⁹, in seculo positi quid faciemus? Qualiter stare poterint in conflictu atq; in ipso colluctantium tempestatum impetu, qui tam grauitur periclitantur in portu? Ideoq; in quantum possumus, stabiles simus in hoc tranquillissimo sinu. Quamlibet negligens, quamlibet tepidus, non in vacuum currit qui ad palmam consumptionis perseuerando peruenerit.

Homilia sexta: Quam deo alacriter seruiendū sit. Hoc ad istum locum conuenimus fratres, vt domino nostro vacare possimus: nō his rebus, quibus noster delectatur inimicus. Certum est enim quādo ea quę ad seculum pertinent loquimur, aut iniquis murmurationibus & obreftationibus nos

1. Timo. 6.
Ibidem

inordemus: ille ora nostra deo subtrahi, & sibi gaudet
acquiri. Quid prodest, quod nos parsimonijs, vigilijs, la-
boribusq; cōficimus: & ea quæ maxime in nobis deus
desiderat, non habemus: hoc est cor mundum & liberæ
ab istis negligentijs, quas qui seruat paulatim defluit,
& ad maiora prolabitur. Illud ergo in primis habere
studeamus, quod in nobis dominus noster expectat, id è
suauem benignumq; sermone[m], mentemq; ab omni
maledicto, ab omni malitia liberã, & deuitatis his quibus
spiritus sanctus offenditur, humilitati, quieti, cha-
ritati operam dâtes. Hæc sunt præcipua sacrificia, hæc
pinguia holocausta, quæ in conspectu domini ascendunt.
Hoc etiam maxime studeamus, vt illa quæ in honore
dei agimus cum claro agamus animo, cum fidei gau-
dio, & cum bono deuotæ voluntatis affectu, Quicquid
ergo inuiti atq; compulsi facimus, nouerimus nos ex
eo non solum nullum habere fructum, sed maximū
incurrere detrimentum. Faciamus alicui viro potenti
obsequium soluere, quod vtiq; superiores personæ a
suis clientibus expectare consueuerunt: nonne si vos
videret homo ille debitum sibi officium inuito animo
atq; etiam cum quodam exhibere fastidio, nonne sibi
magis iudicaret factam iniuriam, & ex honorari se po-
tius quam excoli pronunciarer: & eiusmodi negligen-
ti atq; indeuoto offensam potius crederet referendam
esse, quam gratiam. Si ergo cultus atque honor homi-
nis deuotionem, fidem, hilaritatem, requirit: vbi vtiq;
interdum melior est ille a quo cultus exhibetur quam
ipse qui colitur, vbi nullū fructum officiositas illa con-
sequitur, sed hic solum fructus est si mereatur suscipi-
tus vocari: quanto magis in honore dei nostri obser-
uare debemus, ne ad obsequia eius indeuoti atq; com-
pulsi, ne tristes, ne ingrati inuitiq; veniamus, & non re-
spiciat deus ad munera quæ negligentij ac vili animo
offeruntur. Non enim homini, sed illi potius fides nostræ
seruituram se esse, permittit, cui ad mortē vsq; seruire, vlti-
psam impedisse aiam, paræ debet videri; cui⁹ obsequijs
atq; be²

atq; beneficijs etiam ipsi angeli impares se confiteretur
cui postremo, quum totum debeat, nihil gratis solu-
uitur: sed remunerationē quasi ipse vicissim debitor
factus reddit pro resolutione debitorum, & p̄ exiguis
immensa restituet. Pro hac enim misera vita laboribus
& doloribus plena in qua & vsus breuis est, & ipsa bre-
uitas incerta, quam vtiq; vitam etiam si auctori suo of-
ferre dissimulet deuotio voluntatis, cōtinuo a nobis
est exactura lex mortis, & quod nō datur ex voto, solu-
uitur ex debito. Pro hac itaq; vita dabit illam vitam,
quæ nec oculo potest cerni, nec tacita mētis cogitatio-
ne pertingi. Quam vtiq; consequi est facilius, quam e-
narrare. Quis erit cur sus sine termino, vsus sine fasti-
dio, refectio sine cibi adiutorio, reges sine nocēis otio,
ætas sine senio indeficiēs sub vultu dei claritas: & sibi
antiq; ppetuisq; gaudijs semp noua iucunditas, ac sine
vilo amittendi piculo secura felicitas. Huius ergo vi-
tæ dulcedinē, iam nunc de futuris illis sæculis quidē cogi-
tando, etiā in hoc corpore p̄gustare conemur: & ex-
clusa de sensib⁹ nostris seculariū vel colloq; vel de s-
fiderio; amaritudine, quæ dā beatitudinis illi⁹ odore
rotis ad nos cordibus attraham⁹. Et discussio oī torpo-
re, oī pigritia (cuius mater infidelitas) illa iam hilarita-
te, illa alacritate dño ac deo nostro, illoq; gaudio ser-
uiam⁹: quod gaudio ad misera sua ip̄o adiuuante veniam⁹.

Quod in cœtu fratru cauti⁹ cōuersandū sit.
Vi inter multos vitā agere cōstituerūt, aut cū
grādi fructu aut cū grādi periculo, vel dilige-
tes vel negligētes sunt. Vñ felix est aia illa, quæ
dū bene in cōgregatiōe vsatur, multoq; gaudiū est, plurimi
ex ea vel edificātur vel illuminātur: bono enim e-
ius dū multi cōmunicāt, additur. Ad quod etiā Sapientis
illa sentētia respicit: Fili si sapiēs fueris, tibi & p̄ximis
tuis p̄ficiēs. Ita si in cōgregatiōe positus obediētiam tenu-
it, si humilem patientēq; se p̄buit: quātos edificauit, tā-
tos conerauit: quātū bonū ex se p̄ximis cōmendauit,
tantum in sua lucrā conuertit. Si vero e contrario p̄-
inobedica

Isaie. 64.
1. Cori. a

Prou. a

inobedientiam vel superbiam alios (quod facile euenire solet) ad maculam compulit: quantos destruxit, de tantis periculum damnationis incurrit, quantis de trimento fuit, de tantis damna contraxit: & per se quod ab illo semel processit, ad eum multipliciter descendit. Quamobrem sicut ille valde admirandus atq; laudandus est, cuius multorum profectus est: ita ille merito laudendus est, cuius vi multorum ruina est. Ideoq; charissimi quæ ad ædificationem pertinent, ea in medio positi agere studeamus: ne vitia nostra aliorum virtutibus noceant: ne aliorum feruor tepor nos ter debilitet, ne aliorum patientiam iracundia nostra violet, ne aliorum humilitatem superbia nostra deprauet, ne aliorum sanitatem infirmitas nostra corrumpat, ne aliorum pulchritudinem fœditas nostra cõraminet, ne aliorum ardentes extinguamus lampades, si nostras illuminare non possumus. Et qui dem stultæ illæ virgines, quamlibet stultæ essent, non tamen alienas extinguere, sed suas illuminare cupiebant: ad istam igitur similitudinem, si cui nostrum deest pinguis gratia humilitatis, si fidei ignis, si fiam feruoris, si oleum charitatis, si lumen discretionis veniat ad eos, quos magis abudare prospexerit: & gratiam in se proximi non auferendo, sed imitando transfundat: & bona possessiõis alienæ sine damno, imo cū lucro possessoris inuadat. Nunquam enim tibi desicit, quicquid alter de te proficiet. Nunquam enim sentit luminis sui damnum plurimis ignis ascensus, nec minuit solis lucem considerantiũ multitudo: sed quãti ad eum prospexerint, tantis munera sua commodat, & ipse semper integer permanet. Benedicta deo illa anima, cuius humilitas alterius confundit superbiam, cuius patientia proximi extinguit iracundiam, cuius obedientia pigritiam alterius tacite increpat, cuius feruor inertiam alieni torporis exuscitat: qui proximi sui turbatum præ ira oculum cordis, gratia consolationis & ædificatiõis illuminat. Melior est hic, q̃ ille qui fra

Matth. 25.

qui fratrem suum paululum ab aliquo contristatum, non tam solatijs porrecta manu subleuat, sed magis tubantem, sicut parietem inclinatum, multiloquioque imo: su adiuuat ad ruinam: & pro disciplina ratione coram per sinistra cõsilia sic incitat, vt allidat, sic armat vt perimat. Itaq; fratres, cui mala propria non sufficiunt, ille sic agit vt iudicium etiam alienæ perditionis incurrat. Certum est charissimi, nisi hic nostras quotidie reseceamus & circumcidamus passiones, deteriores nos multo effici, quam fuimus dum in sæculo viueremus: ita vt fiant posteriora peiora prioribus.

Psalm. 61.

¶ **H**omilia octaua. De vtriusq; hominis externi scz & interni vitij extirpandis.

Lucæ 11.

Si quando terræ operarius & ruris cultor agrũ suum seminibus præparauit, non sibi sufficere putat rudem campum vomere præcidisse, & assiduo aratro duras edomuisse glebas, ac sulcis frequentibus confecisse: sed in super studet agrum illum infœcundis gramminibus emũdare, noxijs euacuare ruderibus, spinosarum stirpium fomites excussa radice conuellere: sciens terram suam sine purgatiõne mali germinis boni feracem esse non posse, ad se dictum putans illud, quod ad spiritualem agricolam pertinet: Nouate vobis naualia, & nolite ferere super spinas. Ita & nos, qui dei agricultura effecti sumus, qui spem fructuum nostrorum non terra credimus, sed cœlo repositã: nõ nobis sufficere putemus terram corporis nostri vigiliarum exercitijs edomare, vel ieiuniorum labore cõficere: sed in primis mentem extirpatione vitiorum mundare conemur, circũcidere mores, excidere passiones, eradicare superbiam, plantare humilitatem, fundare patientiam, amputare inuidiam, inferere beniuolentiam, & huiusmodi agrum cordis quasi quibusdã bonæ frugis fecundare seminibus. Cæterum si caro conteritur & anima nõ fructificatur, simile est: ac si cãpus arari non desinat, & nunquam tamen messis appareat. Quamobrem si interius nõ mũdamur & exterius affligimur

Ieremias. 4
Ephes. 2.

D. EVSEB. EMISE. EPISC.

affligimur, quantum video, inimicitias contra vtrumque suscipimus. Tantum laboris nobis inquitimus propter animam, & nihil impendimus studij circa ipsam: interdiximus nobis diversas seculi voluptates. Varios deliciarum sapes, in quibus erat aliquid iucunditatis atque dulcedinis: & nunc abstinere non possumus a superbia, ab inuidia, ab venenatis passionibus, in quibus nihil est nisi quicquid amaritudinis atque rancoris est. Propter amorem domini nostri, ad relinquendos dulces affectus & chara pignora fortissimi fuimus, iucundissimos pijsimorum vultus parentum quasi odissimus, ita fugimus, bellum quodammodo ipsi pictatij in diximus: & nunc ad declinandam negligentiam, ad expugnanda leuissima vitia, infirmi ac debiles sumus. In abdicanda seculi iucunditate tam magna permisimus: & nunc maledicere, obrectare, moueri contra vilia, insuper & in hominem irasci & scelerari, hoc vincere impossibile aut supra humanam putamus esse virtutem. Sed quid nunc quod in minoribus cedimus, per bona nostra inuita ipsi nos accusamus. Docemus enim quod quicquid hic agimus, non impossibilitatis est, sed teporis. Ideoque fratres, respiciamus ad fidem illam feruoremque quo cepimus: & ad conuersionem conuersationis nostrae usum saltem de primis rebus sumamus nostris exemplum. Si periculosum est, non quotidie addidisse, quanto periculosus est etiam ab inuitis recessisse. Opus est ergo ut labore corporealem spirituales fructus, id est, morum emendatio subsequatur. Vitia quae vtrumque hominem impetunt, vtriusque labore vincenda sunt, atque expugnanda. Parum prodest carnis contritio, si non adhibeatur cordis sollicitudo, & mentis intentio. Quod si solum labore corpus & spiritus non repugnet, quid prodest passiones impugnari a famula, quae pacem inueniuntur habere cum domina? Iam leuius est, si interdum caro sola impugnationibus quibuscumque vexetur. Verbi gratia: si concupiscentia gulae ac luxuria aculeis inquietetur, fieri enim potest, ut ad animam

HOMILIA OCTAVA Fol. 104

animae non veniat periculum, si mens respuat voluptatem. Quod si concupiscentia peccati arcem mentis obtineat, quid mihi prodest, si nondum maculatus videatur exterior, meliore sui parte vitiatum? Si enim interior vicius est, iam vterque captiuus est. Quid prodest, si extra ciuitatem geramus bellum, & intus patria mur excidium? Ideoque si me de vigilijs reuertentem inobedientiae passio, si spiritus inuidiae, si consuetudo obrectationis excipiat, si ad transgressionem regulae presumptio furtiua sollicitet: zizania tritico miscui, quod videbar, congregare dispersi, spem messis auibus ferisque donavi, ac si vno momento labore totius noctis effudi: & quod peius est, nec effudisse me sensi. Haec est enim spiritualium bonorum ratio, ut quum ea summo labore constet acquiri, tam facile pereant, ut vix possint intelligi. Et inde, quod nos interdum sanctos putamus, quia lucra de laboribus aestimamus & detrimenta subsequenter deprehendere non valemus: o quae frequenter iudicationis malum, vanitatis ac iactantiae morbum, dum non sentimus incurrimus: quae frequenter inuidiae spiritu adurimur, vel inhonestis atque obscenis cogitationibus in ipso corde confundimur: post perceptionem vulneris nullus sequitur sensus doloris, nulla contritio contritionis. Sed quid ego de his oculis loquor, quae serpentiino quodam lapsu ad animam ipsam penetrantes, venenato necis & ignaros dente percutiunt? Apertis interdum a nobis ipsis scandalorum bellis collidimur, obrectationibus ac maliloquis linguae nostrae, velut proprio mucrone confodimur, conuictis interdum etiam in praepositos violamur illatis: & in eorum inturibus ipsum quodammodo Christum dominum colaphisamus, qui dixit: Qui vos spernit, me spernit: Et nullae conscientiae scrupulus, nulla compunctionis medicina subsequitur. Sed quid in vobis poenitentiae fructum quaero? Vtinam interdum post speratam veniam non poeniteat, vtinam non poeniteret humiliari, quos non pudet poenitri. Respondeat mihi illa anima, quae peccatum suum confusioe mortifera in conspectu fratrum sic agnoscere erubuit

Luca 10.

quomo

quomodo vitare debuisset: quid faciet, quum antea
 bunal diuinum & ante corlestis militie. Quia ita presen
 tata confessum, quum hinc atq; inde quali quibusdam
 vehementissimis testibus vrgeri ceperit, veteribus cir
 cumdata malis, quæ per humilitatis & compunctiois
 remedium curari dum licebat noluit: quæ præpositis
 subtrahendo atq; celando, æter: examini atq; æter
 no iudici integra referuauit. Ideoque qui culpas & ne
 gligentias etiam quæ paruæ æstimantur, præsentis pu
 nit atq; desinet reatu, nouerit se de supplicio eterno bre
 uitransisse compendio. Itaq; si cupimus, vt nos nequa
 quam fallat atq; decipiat sollicitissima carnis vanitas,
 & secreta inhonestæ; cogitationis obscenitas, tacite
 mentis voluptas, incauti cordis tepiditas: pñus ea quæ
 manifesta sunt, id est, gula, appetitus, iræ motus, super
 bia impetus, contradictiones tumidas, obtrecciões
 impbas, à moribus nostris excidere festinemus. Quo
 modo enim præuidere poterimus in secreto hostem,
 si hunc euitare non valuerimus aperta congressione
 pugnantem? Ideoq; charissimi militia nostra hæc à no
 bis requirit, vt non contra alios, sed contra nosmeti
 ipsos dimicemus: & vniuersos hostes nostros in nobis
 ipsis iugiter persequentes, palmam spiritualis triūphi
 à domino consequamur. Et quidem quã diu ad mun
 dum perrinebamus, illis actibus ac negotiis militates
 in quibus nunc erubescimus, tunc nobis aduersarius
 noster nõ obstabat, imo etiam consentiebat: quia cir
 ca miserabilem & perditam vitam nostram non inue
 niebat in quo suam exerceret inuidiam. Delectabant
 illum opera nostra, sufficiebant illi per se crimina no
 stra. Quis em̄ suscipiat bellum cum milite suo? Quis
 velit impugnare subiectum suum? Supra omnem in
 felicitatem erat ira illius, cui nocere nõ dignabatur
 inimicus. At vero nuuc, postquam voluptatibus eius
 renunciauimus, quia videt cultores suos ad authoris
 sui pristini famularum redisse, tanquam leo rugiens,
 omnes nocendi aditus peruigil insidiat: or
 vrget

Rom. 6

Vrget contra nos vitiorum acies, exhibens secum
 septem spiritus nequiores se, si forte domum no
 stram spiritualibus bonis vacuum inueniat ac vacan
 tem, & cum turbis suis eam valeat occupare, ac sibi in
 ea præmissis vitijs, quasi quibusdam mercatoribus, præ
 pararet mansionem. Atq; ideo charissimi mille contra
 nos nocendi e: cet ingenia. Iuniores quosq; & insipi
 entes, vel indecorosis gulæ blandimentis artentat, vel
 aculeis non edomitæ carnis impugnat, si possit eorū
 sensus vel honestas cogitationes polluere, & ignobilē
 triumphum de castitatis vulnere reportare. Meliores
 vero quosq; æt seniores per elationis atq; iactatiæ ma
 lum proprofect: ipso ac meritis proprijs expugnare
 conatur, vt dum ipsa merita ingerit, per immundissi
 mam vanitatem humilitatem cordis excidat, & qd est
 periculosum, in cõspectu dei hominē placere per sua
 deat. Iam vero illud commune ac familiare malum
 est, quod armat contra nos linguæ nostræ gladios, qd
 irarum inflammat stimulos, atq; ita diuersis passio
 nibus inebriat mentem, vt quando aut irascimur, aut
 obtreccamus, aut maledicimus, alijs nocere credamus.
 Sed non est ita charissimi. Nam vniuscuiusq; malum
 in suum redundat auctorem, suam linguam malilo
 quijs maculat, suum cor obtreccator exulcerat, suæ mē
 tis lumen iracundus obæcat, suam animam inuidus
 veneno liuoris aspergit. In quo illud Salomonis im
 pletur: Fili si malus fueris, solus hauries mala. Inde er
 go euenit dilectissimi, sicut dixi, quod nos interdū de
 teriores esse sentimus q̄ in seculo fuimus: quia hosti
 quem ipsa conuersione prouocauimus, in medio cer
 tamine manus damus: nec in feruore quo cœpimus, p
 seu eramus: sed debellante tepore succubimus. Ideoq;
 magnis viribus defendendum est nomen magnæ pro
 fessionis. Multum est quod ad eremum veniendo pro
 misimus deo, quã liber multa sint quæ speramus à deo
 Ideoq; discutiamus inertiam & omnem lassitudinem
 mentis, & preciosam militiã precioso agamus affectu
 q Non

Luc. 11.

Prou. 12.

Non expectem⁹ domini nostri mercenariorum uorum more compelli. Neque contenti sum⁹, ut uobis exigat, quicquid ad salutem & gloriam pertineret cognoscimus. Ante omnia caueamus, nobis agere necesse est, non agamus inuiti. Nec ante opus contradicamus, nec in opere murmuremus, nec nobis de consummato opere placeamus male blandite iactantia. Ante omnia fratres sollicito cordis oculo negligentia nostras discutiamus, dicentes illud: Peccatum meum ego cognosco, & delictum meum contra me est semper. Scelus est, quod interdum nobis breuia ac vilia facit peccata nostra ipsa consuetudo peccandi, cum certum sit nos sicut de minimis bonis auferi, ita de minimis negligentis debere compungi. Non est minimum uitia intra hominem negligentia minima. Nescio de quibus delictis debeant esse securi, etiam de peccatis ignorantia iudicandi, ac rationem de sermonibus otiosis redditori. Nescio quæ debeant delicta negligere, de quibus & ipse dominus cum quadam definitione declarat: Amen dico uobis, si quis dixerit fratri suo fatue, reus erit gehēnæ ignis. Quis inter hæc uillam sperare indulgentiam possit, nisi quam procliuis est homo ad delinquendum, iam misericordia domini nostri diues esset ad remittendum? Respiciamus ergo fratres uocationem nostram. Ambulemus in humilitate, in omni patientia, & in omni mansuetudine. Ponamus ori nostro custodiam. Timor futuri iudicij mitiget iracundiam, & cogitatio ultimi diei frangat superbiam. Cogitemus qui iustus erit negligentia animæ ex hoc corpore discedenti, quæ angustia, quæ caligo, quæ tenebræ: quum ex illo aduersariorum numero prima occurrere cœperit conscientia diuersis circumstantiis criminibus. Ipsa enim remotis omnibus probationibus ingerenda erit oculis nostris, ut nos & conuincat probatio, & confundat agnitio. Non ibi licebit uel cælare aliquid uel negare, ubi non de longe alius des, sed deintus processurus est accusator & testis. Quam obrem,

Psal. 50

Matth. 12.

Matth. 5.

Colof. 1

Psal. 140

aut obsequium, ut futuram illam confusionem ex præfenti, re cre, intrinsecus homines euenire solet, confusione conscientia malis cogitemus si alicui nostrum inter nos obijcerentur delicta & occulta sua quem admodum & cordi intrinsecus nota sunt: vere dico communes omnium vultus ferre non posset. Et quid faciet infelix anima, quando cum opprobriis & fœditatibus suis angelorum su erit conspectibus præsentata? At uero illa anima quæ bene cursum suum direxerit, quæ Christi sermonibus obtemperauerit, quæ professionem suam in omnibus custodierit: non timebit illius ultimæ horæ necessitatem. Exire de huius corporis habitaculo ita sibi uidebitur, quasi post longas carceris tenebras producatur ad lucem, quasi de aliquo obscurissimo specu in aulam regiam introducatur, quasi de lacu miseriæ & de luto fecis abstracta splendidis ac speciosis uesibus induatur, atque inter florum & aromatum suauitatem miris rescienda odoribus collocetur. Recordemur, quam iucunda sit quies, quam delectabilis repausatio post depositam alicuius grauissimi oneris fascem, quæ dulces sit post longæ captiuitatis catenas ad charam patriam recuperata libertate remeasse, quam preciosum sit post multa nauigationis pericula ad optatam terram atque portum desiderabilem peruenisse. Atque ex his colligamus & cognoscamus, quam iucundum erit comite bona conscientia ad uera & solida gaudia atque ad angelorum transire consortia: & ad illam uitam ascendere, ubi nulli erunt labores, nulli dolores, nulla damna, nulla incommoda: & quod super omne bonum est, nulla peccata: sed æterna innocentia, inuiolata iustitia, inconcussa securitas, sempiterna felicitas.

¶ Homilia nona: In quo uerus monachi profectus consistat.

Videte uocationem uestram fratres charissimi. Venire ad eremum summa perfectio est: non profectus autem in eremo uiuere, summa dānatio est.

1. Cori. 1

¶ Quid p

Quid prodest si in loco quies teneatur, & in quiete in corde verberetur: si in habitatione silentii sit, in actione bicatoribus vitioꝝ tumultus & colluctatio patitur. Si exteriora nostra serenitas teneat, & interiora tempestas? Solemus annos nostros & temporum spacia, quibus hic viuimus supputare. Non te fallat, quocumq; es ille, numerus dierum, quos hic relicto corporaliter seculo consumpsisti. Illum tantum diem vixisse te computa, quem non malitia, non inuidia, non superbia commaculauit: quem non mendacii, non periurii culpa repperit, qui peccato non cessit, qui diabolo repugnauit. Illum diem vixisse te computa, qui puritatis & sanctæ meditationis habuit lucem, quem non conuersatio tenebrosa mutauit in noctem. Illum inquam diem applica ad vitam tuam, cuius usus puenit ad animam tuam. Solemus etiam nobis de corporalium ieiuniorum & visibilium vigiliarum assiduitate blandiri. Qui post vigilias, ac de ipsis forte vigilis, ad obtrusionem, ad verboritates, ad murmuraciones egreditur, qui se de choro psallentium ad comestationes inhonestas bibitionesq;furtiuas, non solum damnablem transgressionem, sed etiam abominabilem vilitate subducit: multo esset melius si somnolenta dominante dormiret. Qui ieiunans oneratum & pergnans pectus dissolutionis & indignationis distensione circumfert, qui a vino abstinet, & in sensibus suis amara discordiæ ebrietate turbatur: qui (inquam) in exteriori salutifera poculorum parcitate se macerat, & in interiore homine mortiferum Sodomorum vinum viscera infectus eructat: non in se propheticas voces dirigi, etiam in presentia vita damnatus, intelligit: Non tale ieiunium elegit dicit dominus. Vel illud: Ex vinea Sodomorum vinea eorum, & vites eorum ex Gomorra. Vna eorum vna fellis, & borrus amaritudinis in eis. Ita autem inter dum diabolus cum aduerterit animam fide vacuam & dei timore nudatam, ita diuersis passionibus inebriat mentem, vt quando aut maledicimus, aut irascimur

Deu. 32
Isaie. 58.
Deu. 32

aur ob

steriorum actamus, quando hæc agimus, alijs nos non nocere videris. Sed non est ita. Nam vnusquisque querens vitam in suum recurrit authorem, sicut dicit sermo diuinus: Fili si malus fueris, solus hauries mala. Suam linguam maliloquiis maculat, suum cor obtrudator exulcerat, suæ mentis lumen iracundus obscurat, suam animam inuidus velut quadam rubigine pestifero luore corrumpit. Et sicut exulceratis parentibus nascuntur viperæ, sicut (inquam) nascit viperæ foratus disruptis matrum visceribus asseruntur: ita humana præcordia ipsis primitus quas conceperunt passionibus dilacerantur. Illa (inquam) præcordia, de quibus vitiorum generatio serpentina profertur: ipsa primitus monstruosi partus fecunditate violantur. De tali partu dicit sermo diuinus: Ecce parturiti iniustitiam, concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Conuertetur dolor eius in caput eius, & in verticem eius iniquitas eius descendet. His itaq; a nostra (vt pote circa vos feruenti) charitate pro alioꝝ negligentis, quare longo cruciabar dolore, præmissis, & ex aliquo exonerati pectoris æstibus, præcipimus, & admonemus: atq; etiam vos pro nobis, si tamè affectum percipitis, obsecramus: vt de reliquo corrigamus mores, negligentias emendemus, ne ad vos postmodum non cum lingua ac fermonis virga, sed cum his verberibus quæ obdurata deponunt corda, ventiamus. Elaborate porius deinceps, vt inter vos contentione laudabili ac meliori tandem æmulatione certetis: quis vestrum in opere dei prætorior, quos in oratione feruentior, in lectiõne sollicitior, in castitate purior, in sobrietate parcior, in lachrymarum largitate profusior, in corpore honestior, in corde syncretior, in ira mitior, in mansuetudine moderatior, in risu rarior, in cõpunctione feruentior, in grauitate fundatior, in charitate sitiuicundior. Et ideo ipsi nosmet ipsos castigemus quotidie, ipsi nobiscum rationem de quidiana conuersatione faciamus. Alloquitur se in secretis cordis

PROU. 12.

Psalmo. 7.

q 3 dis

dis vnaquæque anima, & dicit: Videamus si hodie
quid quod ad profectum meum, quod ad edifi-
catorum pertinet, operatus sum. Puto quod ho-
lum incipientem destruxi. Hodie seniori meo inobe-
diens fui, mentitus sum, periuravi, ira vel gula victus
sum. Plus hodie risi, plus cibo ac potui, plus otio ac
somno, quam decebat induli, minus quam debui ora-
ui ac legi. Quis mihi reddat hunc diem, quem in vanis
fabulis perdidit? Ac sic fratres de omnibus negligentis
nostris compungamur in cubilibus, id est, in cordibus
nostris. Si ita egeritis, nos quidem de profectu vestro
lætificabimur: sed vos de acquisita salute gaudebitis,
& nos vobis pro salutis vestræ acquisitione subderis.
Donet illius pietas q̄ potens est, vt ita de sermone nos-
stro proficiatis, vt nos vicissim vestris orationibus ad-
iuuetis, nobisque in præsentis vita ornamentum sitis,
& in futura præsidium.

Homilia decima: Quod pro delictorum varietate
variarum quoque purgationes adhibendæ sunt.

It quodam loco sermo diuinus: In diebus solæ
nitatum vestrarum affligite animas vestras.
Quare hoc dixit? Quia ieiunia ac vigiliae & san-
ctæ afflictiones humiliata corda macerant, sed macu-
lata corda purificant: mēbris subtrahunt fortitudinē
sed cōscientiis addūt nitorē. Nihilominus de cōtritiōe
animi redimūtur crimina voluptatū. Per duræ crucis
exercitia decepta dudū carnis gaudia puniūtur. At sic
mortificatione p̄senti futuræ mortis sententiā p̄ueniūt.
Et dū culpæ autor humiliatur, culpa cōsumitur. Dum
exterior afflictio voluntariæ districtiōnis infertur
tremendi iudicii offensa sedatur, & ingentia debita la-
bor soluit exiguis, q̄ vix cōsumpturus erat ignis æter-
nus. Tractantes ergo causam salutis nostræ faciamus
intra nos, q̄d circa nos facere solēt medici. Si læsura a
liqua vel q̄rela in prima corporis cute sentit, curatio
medicamentis blādioris apponitur: si v̄o in ossibus vul-
sus absconditū aut in viscera p̄funda immersum est, au-
steriore

steriore & violentiore poscit vis occulta medicinā: vt
viceris magnitudo aut sectione aut exulsiōe super-
curetur, & dolor dolore pellatur. Similis ratio est in
egritudine hominis interioris adhibēda. Si leuia sunt
fortasse delicta: verbi gratia, si homo vel in sermōe vel
in aliqua reprehensibili voluptate, si oculo peccant aut
corde: verborū & cogitationū macula quotidiana ora-
tione curandæ, & priuata cōpunctione tergendæ sunt.
Si vero quisquis conscientiam suam intus interrogās
facinus aliqd capitale cōmiserit: aut si fidē suā falso te-
stimonio expugnauerit, ac sacrū veritatis nomen per-
iurii temeritate violauerit, si veram baptismi tunicam
& speciosam virginitalis holocausticæ ceno cōmaculatū
pudoris infecerit, si in seipso nouū hominē necē ho-
minis occiderit, si per augures & diuinos atq; incanta-
tores captiuum se diabolo tradiderit. Hæc atq; huius-
modi commissa expiari penitus communi & medio-
cū vel secreta satisfactiōe non possunt: sed graues cau-
sæ grauiorē & acriorē & publicas curas requirunt: vt
qui cum plurimorū destructiōe se perdidit, cum pluris
morū ædificatione se redimat. Homo enim seipsum
decipit, si quum in medullis feruere sibi sentiat mor-
bum, per superficiem corporis molle deducat vnguen-
tū. Hæc itaq; principalia mala ingenti rugitu & gemitu
& fonte indigent lachrymarū, atq; post lachrymas
clamādū est cum p̄pheta: Rugiebam a gemitu cordis
mei. Et lauabo per singulas noctes lectū meū. Et iterū:
Ego autem cinerem tanquam panem manducabam,
& potum meum cum steri miscebam. Nemo despiciat
hanc humilitatem. Summus rex erat qui ista dicebat,
summus rex erat qui ista faciebat. Oportet itaq; sicut
supra mortuum conclamatum, ita magnos supra ex-
tinctam animam dare plāctus. Et quomodo soler ma-
ter orbata super amissione vnici filij sui fractio pesio-
re lamentari: ita conuenit super vnica suā cū spe repa-
rationis affligi. De qua vnica sermo p̄pheticus dicit:
& Erue a framea aiām meā, & de manu canis vnica meā

Psal. 37

Psal. 5

Psal. 101.

Psal. 12.

Psal. 4

Leuit. 16

D. EVSE. EMISE. EPISCO.

Quare vnicam dixit: Siue quia tanquam vnica diligēda est, siue quia ipsa sola & singularis ante tribunal cœlestē ratiōem, remotis omnibus solarijs, redditura est. Ita (inquam) necesse est super hanc vnicam, criminum mucrone confōssam totum pondus doloris effundis: si forte possit lacrymarum viuificata fontibus calore fidei fuscitari. Accendenda est compunctio, corroborandæ sunt preces futuri recordatione iudicij, atque miserī cordiarum operibus adiuuandæ. Audienda est prophetæ sententia, sed audienda obedientiæ aure dicentis: Accipe, o rex consiliū meum, & peccata tua eleemosynis redime, exemplū in etiam illius euangelici viri ita audiēdum est, quasi vere pro nostra redemptiōe conscriptum, sed audienda domine bonorum meorum do pauperibus. De quibus audiuimus dominum in Euangelio ineffabili dignatione & charitate dicentem: Qui fecerit vni ex minimis istis, mihi fecit. Quæ verba eleemosynarum nobis effectus cœlesti auctoritate commendant. Sed forte quando de eleemosynis audiuit, expauescit angusta paupertas. Nō est ita charissimi: Meminerit potius æra minuta diuitem thesauris fuisse prælata, quia non solum copia largitatis, sed beneuolentia pacitur largientis. Ego autem puero charissimi, qd̄ ira deus pauperes in hoc mundo esse permiserit, vt in pauperibus diuitem fidem probaret, vel in pauperū misericordia diuitem misereretur, vt abundantibus boni operis ac redemptionis suæ occasio non deesset, vt beneuolum locupletem etiam in opia aliena ditaret, & opulentior quisq; ingentia de ege te lucra reciperet: & mirifico, summoq; cōmercio, dñ̄ inopi misericordia temporali largitate confertur, vn̄ de æternus thesaurus compensetur. Dirigamus ergo actus nostros, & quicquid possumus, & quicquid valeamus, in exercitia bonæ voluntatis, in studia iustitiæ ac misericordiæ conferamus: Curramus dum lucem habemus, priusquam nos tenebrę comprehendant: quia iā in illo seculo emendatiōi ac redēptiōi prospicere non lice-

Danic. 4.

Lucæ. 19

Matth. 25

Marci. 12.

Iohan. 12

HOMILIA DECIMA Fol. 309

non licet: sicut dicit sermo diuinus: Quoniam non est in morte, qui memor sit tui. Sicut ergo ibi iam nulla timebitur meritorum amissio, nulla tribuetur remissio peccatorum, Nulla ibi iam exercendi boni operis licentia concedetur. Nunquid ibi pacere esuriētem aliquis poterit, vbi edendi & bibendi necessitas nō erit: vbi cibo ac potu nec imp̄ inter inferni flammās, nec pius inter paradisi delicias indigebit: Nunquid ibi algentem vestire continget, vbi omnino tegendi cura corporis cessabit, vbi sub illo frigore de quo propheta dicit: ante faciem frigoris eius quis sustinebit: in perpetuum nudus erit: qui hoc indumentum nuptiale perdidit: vbi malus maculosus conscientie tenebris, bonus vero pallio immortalitatis & beatitudinis vestietur: vbi indumenta merita erunt, sicut dominus dicit: Tunc fulgebunt iusti sicut sol. Et propheta: Sacerdotes tui induantur iustitiam. Vel illud: Astitit regina ad dextris tuis in vestitu deaurato. Ibi ergo pro sancto: tunica lux fulgebit æterna, ibi vestitus nullis vnquam faculis exuendus conuertetur in corpus. Ibi indumentum transibit in præmium. Ibi angelica illa stola non iam erit amictus, non tã erit habitus, sed natura. Nunquid ibi iā auarus aut tenax de abundantia sua benefacere alteri poterit, vbi nec sibi vnquam guttam in medio stagni æstuans voluntas inuenit: Nihil enim secū de his, q̄ ppria habere se credidit portaturus est. Sicut dixit propheta: Non enim quum morietur accipiet omnia neque simul cum eo descendet gloria domus eius: auditurus inter indefessa supplicia: E furui & nō dedisti mihi manducare. Siritui, & nō dedisti mihi bibere. Intelligamus quid damnationis erit spoliaste pauperem: quem summū crimē est non pauisse. Huic vero, qui tenuem atq; sine vlla futuri iudicij consideratione nunc opprimit: Huic (inquam) sicut quidam dixit, adueniet tempus magnum, quum optauerit impletum intactum pauperem, & quum spolia illa dieq; oderit. Intolerabilis dolor erit, si inde causas mortis

Psal. 6.

Psal. 147.

Matth. 22.

Matth. 13.

Psal. 131.

Psal. 44.

Lucæ. 16.

Psal 48

Matth. 25

D. EVSE. EMISE. EPISCO.

quisquam incurrat, vnde vitæ gaudia comparare potuisset. Noli ergo despiciere pauperem, qui cum sibi pauper sit, facere diuitem possit. Rapiamus ergo de presenti seculo feruenti deuotione quod possumus. Cito transeunt dies nostri, vti nam bene transeant. Rapiamus ergo de hoc seculo gratias agentes illi, qui ira dispensauit vtrancq; vitam, vt laborum & agonum tempora cito finirentur: honorum vero & præmioꝝ gaudia sine fine durarent.

A M E N.

¶ Finis.

GALANI DE RVPE SACRÆ

Theologiæ doctoris, religionis præro
gatiuæ ac excellentiæ. XXX.

Prima excellentia religionis est, q̄ religiosi sunt mortui mundo, & cum angelis est conuersatio eorum in cœlis. ¶ Secunda est, quod religiosi sunt maiores virginibus, confessoribus, martyribꝫ, patriarchis, prophetis, præcursoribus & apostolis, ac etiam angelis, ceteris paribus, & ex opere operato, quoniam dederunt in perpetuum se & sua totaliter deo in holocaustum, in manu hominis suam relinquentes propriam voluntatem: quod alij non fecerunt ex opere operato, secundum status eorꝫ in quantum huiusmodi, quamuis benefecerunt ex opere operante, scilicet charitate. ¶ Tertia est, q̄ religio est dignior & perfectior status totius mundi, quantum ad deperditionem vitiorum & acquisitionem virtutum, sed non quantum ad perfectionem aliorum vel potestatem, quæ sic sunt episcopi ante religiosos. ¶ Quarta est, q̄ religiosi minus peccant eodem genere peccati, q̄ secularis (ceteris paribus) signanter, quando ex fragilitate peccant, vt dicit doctor sanctus Secunda secundæ.

¶ Quinta

Thomas

RELIGION. PRAERO. Fo: 10

¶ Quinta est, q̄ in religione viuunt purius, stant securius, cadunt rarius, manent iucundius, resurgunt citius, operantur cōfidentius, sine comparatione quæ in seculo secundum Bernardum & Thomam vbi supra. ¶ Sexta est, quod in infinitum, & quasi improprietabiliter opera religionis excedunt eadem opera in seculo facta. Exempli gratia: ieiunare per vnū diem in religione, excedit merito quasi infinita ieiunia secularium. Et vna prima in religione, infinitas primas seculariū: vna missa, infinitas missas: vna oratio, infinitas orationes secularium: & vna humiliatio vel disciplina, infinitas excedit tales à secularibus factas: intantum, quod dicere horas canonicas in religione ex obedientia, est maioris meriti, quàm si totidem horas vna magna ciuitas diceret ex sua libertate, & ex hoc opere operato, & ceteris paribus. Et sic de alijs omnibus operibus religionis est dicendum.

Bernardus
Thomas

¶ Septima est, quod maius bonum prouenit parentibus ponentibus filios suos in religione de obseruantia, quàm si tales filij essent reges effecti, & sunt magis nobilitati, quoniam virgo Maria & CHRISTVS sunt eorum gener & nurus, quum filij eorum sunt nostræ dominæ desponsati, & filij Christo.

¶ Octaua est, quod parentes eorum erunt participes bonorum religionis sicut & fratres, habebuntq; propter hoc in cœlis specialem gloriam & gaudia singularia inter alios beatos, vt patet in visione Tondali. ¶ Nona est, quod magis est meritum conuertere vnum solum ad religionem intradum, quàm mille peccatores in seculo remanentes, propter religionis infinitam excellentiam supra seculum.

¶ Decima est, quod religiosi habebunt in cœlo locum cū Seraphim, quoniam in isto mundo erant in statu summæ charitatis.

¶ Undecima est, quod singularissime religiosi erunt reges in cœlo dicti, iuxta illud Matthei: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est res

ALANI DE RVPE

est regnum colorum. ¶ Duodecima est, quod religio
 si crunt in die iudicii singulares iudices totius mundi
 iuxta dictum Saluatoris in Euangelio dicentis: Amen
 dico vobis, quod vos q̄ reliquistis oia & sequuti estis
 me, sedebitis super sedes duodecim, iudicantes duode-
 cim tribus Israel. ¶ Decima tertia est, quod religio est
 crux Christi viua, vera & sancta, quonia in ea religio-
 si boni crucifigunt carnem suam cum vitijs & concu-
 piscentijs. Vnde Paulus: Mihi mundus crucifixus est,
 & ego mundo. ¶ Quintimo, religio est crux Christi
 maior quam crux Christi corporea: tum qui est crux
 Christi spiritualis, tum secundo quia viua, tum tercio
 quia perpetua. ¶ Decima quarta est, quod religio
 est excellentior tumulo Christi, quoniam illud solum
 tenuit Christum mortuum cum vnguentis corporeis,
 & duntaxat tribus diebus. Religio vero est sepul-
 chru Christi viuū cū angelicis aromatis in perpetuū
 ¶ Decima quinta est, quod religio est dignior diuerso-
 rio Christi, in quo natus tanta fecit mirabilia: quonia
 am illud diuersorium vnum solum filium habuit, &
 pro tempore, & inter duo animalia bruta cum ange-
 lis paucis, & solum tribus regibus. Religio vero parit
 filios infinitos, & virgo est, & collocat eos cum ange-
 lis innumeris & sanctis & beatis regibus infinitis, hic
 per gratiam, & in futuro per gloriam. ¶ Decima
 sexta est, quod religio est excellentior Christi ecclesia
 tum quia illa corporea est, & irrationalis, & transito-
 ria: sed religio est spiritalis, rationalis, & sempiterna
 secundum Augustinum de vera religione.
 ¶ Decima septima est, quod religio est dignior omni
 studio cuiuscunq̄ scientia totius mundi in infinitum
 & omni mundano doctoratu in presenti: qm̄ studia
 talia sunt scientia mundanarum, & quæ sine gratia
 gratum faciente possunt stare. Religio vero secun-
 dum doctorem sanctum, est schola omnium virtutum,
 in qua fiunt magistri maximarum virtutum.
 ¶ Decima octaua est, q̄ religio est maior sacra pagina
 quodā:

Matth 19

Gal. 5
Gal. 6.

Mat. 2

RELIGION. PREARO. Fo. 311
 quodammodo: quoniam illa est dei sapientia in libris
 & verbis. Religio autem est dei sapientia in rebus vi-
 uis & factis secundum Bernardum. ¶ Decima nona est
 quod religio est maior sacramento baptismi, quonia
 in baptismo pœna & culpa remittuntur, sed hoc idem
 fit ad plenum per ingressum & professionem religio-
 nis secundum sanctum Thoman in scripto super .4.
 Sententiarum. Et per amplius religio facit suos bap-
 tizatos probatissimos milites contra omnia tenta-
 menta, & ad omnia mèrita perficienda secundum Au-
 gustinum. ¶ Vicesima est, quod religio est maior &
 dignior paradiso terrestri, quoniam in illo est arbor
 scientia & fons vitæ. In religione vero sunt huiusmo-
 di non temporales sed cœlestes. ¶ Vicesima prima est
 q̄ religio est maior & dignior & melior toto mudo corporeo
 secundum Augustinū, eo q̄ ipsa est mundus viuus
 & vus sempiternæ deitatis. ¶ Vicesima secunda est,
 q̄ religio est maior & dignior calice corporali Christi
 & reliquijs sanctorum, qm̄ illa sunt sensibilia & terræa.
 Hac aut scdm̄ Gregoriū est super cœlestis & diuina. ¶ Vi-
 cesima tertia est, q̄ religio est maior q̄ potentia cæcos
 illuminandi & mortuos suscitandi, qm̄ ipsa illumina-
 tes, & Christū in mētibus fidelium nouit suscitare scdm̄
 Thomam. ¶ Vicesima quarta est, quod religio est digni-
 or omni imperio, regnato & dominatu in infinitum
 secundum Thomam, sicut rex maximus est dignior &
 maior rustico, vel potius animali bruto. ¶ Vicesima
 quinta est, quod religio est singularissima sponsa Chri-
 sti, prima q̄ militantis ecclesie filia secundum Bernar-
 dum. ¶ Vicesima sexta est, quod religio est dignior q̄
 potentia sanandi infirmos, & expellendi dæmones, q̄
 ipsa sanat omnes infirmitates spirituales, & expellit
 dæmonia peccatorum secundum Anselmum in qua-
 dam epistola. ¶ Vicesima septima est, quod religio
 est maior quàm potentia creandi, quoniam ipsa
 maximam habet potentiam impios iustificandi, quæ
 potēs

Bernar.

Thomas

Augusti.

August.

Gregor.

Thomas

Ibidem

Bernar.

ALANI DE RVP

potentia maior est, quam potentia creādi aut ex
 nihilo. ¶ Vicesima octaua est, quod religio est ma-
 ior, dignior & melior omnibus honoribus, gloria &
 fama totius mundi praesentis, quoniam secundū Au-
 gustinum: Ipsa est mater honoris & gloriae immensae
 caelestis. ¶ Vicesimanona est, quod religio est ma-
 ior, melior, & vtilior habitatoribus terrae, in qua est,
 quam si talis regio siue terra haberet septē fontes ma-
 ximos, quorum primus esset aquae viuae, secundus vi-
 ni, tertius lactis, quartus olei, quintus balsami, sextus
 medicinarum corporearum, septimus antidotarum,
 & lapidum preciosorum, prout virgo gloriosa Maria
 reuelauit cuidam religioso, scilicet suo nouello spon-
 so.

¶ Tricesima est, quod religio est ciuitas dei, ca-
 strum diuinæ potentiae, schola aeternae sapien-
 tia, fons aeternae bonitatis, puteus inensi-
 vigoris, completens in se eminenter
 omnes mundi statuum excellen-
 tias, vt ex dictis Hieronymi,
 Augustini, Gregorij &
 Bernardi colligit
 sufficienter.

FINIS.

¶ Ad candidum lectorem.

Nihil est candide lector quod doleas hic inter-
 missum, propterea quod Venerabilis patris
 Henrici Herp amoris Scalam in hac editione,
 quemadmodum in prima, non inuenis. Expecta pau-
 lisper, videbis & multa alia eiusdem patris de Contē-
 platione opera, videlicet: Directorium aureum Con-
 templatiuorum, Edēnium, siue Paradisum Contem-
 platiuorum, & hic intermissam amoris Scalam in lu-
 ce: a qua quo pietati & contemplationis studio
 non solum nihil detraham, verum etiā
 plura adiciam.

Coloniae opera & impensis Melchioris
 Nouesiani. Anno. M. D. XXXIII.

